

**RUMELİ'DE
GERİ HİZMET TEŞKİLATI
İÇİNDE ÇİNGENELER
(XVI.YÜZYIL)**

**Emine DİNGEÇ
(Doktora Tezi)**

Eskişehir, 2004

**Anadolu Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi**

**RUMELİ'DE GERİ HİZMET TEŞKİLATI İÇİNDE ÇİNGENELER
(XVI.YÜZYIL)**

Emine DİNGEÇ

DOKTORA TEZİ

Tarih Anabilim Dalı

Danışman : Prof. Dr. Halime DOĞRU

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Nisan, 2004

ÖZ

RUMELİ'DE GERİ HİZMET TEŞKİLATI İÇİNDE ÇİNGENELER (XVI.YÜZYIL)

Emine DİNGEÇ

Tarih Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nisan 2004

Danışman : Prof. Dr. Halime DOĞRU

Dünyanın her köşesine yayılmış olan Çingeneler, Osmanlı Devleti'nde de çoğunluğu Rumeli'de olmak üzere bulunuyorlardı. Osmanlı Devleti sınırları açısından genişlemeyi hedeflediği Rumeli'de, geri hizmet kurumlarını oluştururken, özellikle demircilik ve maden işlemekten iyi anlayan Çingenelerden yararlanmayı amaçlayarak onları askeri nitelik taşıyan geri hizmet kurumuna aldı.

Askeri teşkilata alınan Çingeneler, Osmanlı Devleti'nde yörük, yaya-müsellemler, martolos ve voynuk gibi geri hizmet kurumlarına benzer bir şekilde yapılandı. Müsellemler ve yamaklardan oluşan ünitelerin oluşturduğu ocaklar Rumeli'nin onyedi nahiyesine dağılmış olarak bulunuyordu. Müsellemler görev sorumluluğu ile donatılmışken, yamaklar mali yükümlülük üstlenmişlerdi. Müslüman Çingenelerden oluşan teşkilat, yapmış oldukları hizmetler karşılığında ispençe, avarız-ı divaniye ve tekalif-i örfiye vergilerinden muaf tutulmuşlardı.

Teşkilat, XVII. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu sosyal, ve ekonomik bozulmadan etkilenerek diğer geri hizmet kurumları gibi bozulmaya başlamış ve müsellemlere verilen tımarlar askerlerin maaşlarını ödemek için ya tımar ve zeamet toprağına yada daha fazla gelir getireceği planlanarak mukataaya bağlanmıştır.

ABSTRACT

As gypsies spread all over the world, they were found mostly in the European part (Rumeli) of the Ottoman Empire. Since the Ottoman state wanted to expand its borders in the Balkan lands, military logistic organizations were created and the gypsies were included in this organization because of their fame particularly for their expertise in processing of iron ore.

Gypsies were organized same as the other logistic bodies such as *Yürüks*, *Yaya-müsellems*, *Martolos* and *Voynuks* within the Ottoman military organization. The divisions, composed of both *müsellems* and *yamak* brigands, were quartered in seventeen different small towns of Rumeli. While *Müsellems* were responsible for their duty, *Yamaks* carried out the fiscal responsibilities. Since the organization was consisted of Muslim gypsies, they were exempted from some state taxes such as *ispençe*, *avarız-ı divaniye* and *tekalif-i örfiyye*.

From the 17th century onwards, as the empire was decaying in terms of social and economic reasons, gypsy organization also started to decline as was the case for other logistic divisions. Consequently, the *tımar*, which had been allocated for the *Müsellems* before, was now divided into *zeamets* and *tımars* for the wages of troops or converted to *mukataas* in order to get more money.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Emine DİNGEÇ'in "Rumeli'de Geri Hizmet Teşkilatı İçinde Çingeneler (XVI. Yüzyıl)" başlıklı tezi 31 Ağustos 2004 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Tarih Anabilim Dalında Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : **Prof.Dr.Halime DOĞRU**
Üye : **Prof.Dr.Yavuz ERCAN**
Üye : **Prof.Dr.Cahit BİLİM**
Üye : **Prof.Dr.Yusuf OĞUZOĞLU**
Üye : **Doç.Dr.Erol ALTINSAPAN**

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Dünyada Yahudi ve Çingene toplumları kendi ülkeleri ve toprakları olmadan yaşamış ve dünya üzerine dağılmışlardır. Bu iki toplum diğer toplumlar tarafından ayrı tutulmuşlar, hor görülmüşler, sınır dışı edilmişler ve zaman zaman soykırımına bile maruz kalmışlardır. Yahudi konusu araştırmacılar tarafından sık sık gündeme getirilmiştir. Oysa Çingener hakkında tarihi açıdan geniş bir araştırma yoktur. Roman ve şiirlere konu edilmelerine ve sosyolojik açıdan incelenmelerine rağmen Çingenerin tarihi geçmişleri pek fazla araştırılmamıştır. Durum hem bu açıdan bakıldığında önem taşımakta hem de tutunacak bir yer bulamayan Çingenerin, Osmanlı toplumu içerisinde kendi adlarıyla anılacak bir livaya sahip olmaları ve devletin onları askeri bir teşkilat içine dahil etmesi açısından önem taşımaktadır.

Askeri teşkilat içinde Çingener ile ilgili fazla bilgi olmayacağı düşünülse de arşiv araştırmaları bu kanının doğru olmadığını göstermektedir. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde Çingener ve askeri teşkilatları ile ilgili pek çok belge bulunmaktadır. Bu noktada, bu belgelere ulaşılmasını sağlayan, ilgi ve desteklerini esirgemeyen Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde çalışan görevlilere teşekkürlerimi sunuyorum. Ciepo Konferansı sırasında tanıştığım ve sonradan Eskişehir'de de tezimi gösterme fırsatı bulduğum M. KIEL'e bana farklı bir bakış açısı getirdiği için sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Bu çalışmamda sürekli arkamda olan ve beni hep destekleyen ve özellikle de Romanya'da Çingenerin çoğunlukta olduğu Craiova'nın Lunca Bölgesi'ne gitmek için büyük zahmet veren eşim Haldun DİNGEÇ'e ve bana çalışma ortamı sağlamak amacıyla çocuklarımın bakımını üstlenen yakınlarıma teşekkürlerimi borç biliyorum.

Çalışmaların her aşamasında görüş ve fikirleri ile destekleyen herşeyden önce bana tarihi sevdiren Sayın hocam Prof. Dr. Cahit BİLİM'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Çingenerin ruhlarına inmeye ve yaşam felsefelerini anlamaya çalıştım bu da konuya olan heyecanımı hep canlı tuttu. Teze başladığım zaman duyduğum heyecanı

tez bitinceye kadar yaşadım. Onların felsefesinde olan hayyattan zevk alma bana da yansıdı ve bu konudan zevk alarak çalıştım. Bu nedenle böyle bir konuda çalışmamı öneren ve çalışmanın her aşamasında emeği olan, pozitif enerjisini sürekli bana yansıtan Sayın Prof . Dr. Halime DOĞRU'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Eskişehir, Nisan 2004

Emine DİNGEÇ

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

RUMELİ'DE ÇİNGENE SANCAĞI'NIN OLUŞUMU

1. OSMANLI DEVLETİ'NDE İDARİ DÜZEN VE RUMELİ EYALETİ.....	15
1.1. Osmanlı Devleti'nde İdari Düzen.....	15
1.2. Rumeli Eyaleti'nin Oluşumu.....	18
2. ÇİNGENE SANCAĞI VE GERİ HİZMET KURUMUNDA ÇİNGENELER...24	
3. ÇİNGENELERİN RUMELİ SANCAĞI'NDA YAYILDIKLARI ALANLAR ..28	
3.1. Çingene Teşkilatının Yaygın Olarak Bulunduğu Yerler.....	28
3.1.1. Nahiyeler	28
3.1.2. Köyler.....	29
3.1.3. Mezraa	31
3.1.4. Kalelerde Bulunan Çingeneler.....	32
3.1.5. Köylerin Toponimik Durumu	33
3.2. Rumeli'de Çingene Geri Hizmet Kurumuna Dahil Olmayan Çingenelerin Yayıldıkları Alan	34
3.2.1. Kadılıklarda Bulunan Çingeneler	34
3.2.2. Vakıflar Topraklarında Bulunan Çingeneler	35
3.2.3. Mülklerde Bulunan Çingeneler.....	38
3.2.4. Haslarda Bulunan Çingeneler.....	38

İKİNCİ BÖLÜM

ÇİNGENE SANCAĞI 'NIN YÖNETİMİ VE MÜSELLEMLERİN GÖREVLERİ

1. ÇİNGENE SANCAĞI'NIN YÖNETİMİ.....	40
1.1. Çingene Sancak Beyi	40
1.1.1. Çingene Sancağında Sancak Beyi'ne Bağlanan Gelirler	42
1.2. Seraskerler (Çeribaşı).....	47
1.2.1. Serasker Gelirleri	52
1.2.2. Serasker Yamakları	57
2. ÇİNGENE MÜSELLEMLERİ OCAK TEŞKİLATI.....	58
3. ÇİNGENE MÜSELLEM TEŞKİLATINDA GÖREVLİLER	66
3. 1. Müsellemler	66
3.1.1. Göreve Çağrılış	68
3.1.2. Göreve Gelış	70
3.1.3. Görevin Bitişı.....	70
3.1.4. Görev Değişimi.....	71
3.1.4.1. Müsellemlik Görevinin Değişimi : “Be-cay” Yerine Atama	71
3.1.4.2. Ölüm Nedeniyle Değişim	72
3.1.4.3. Yaşlılık ve Sakatlık Nedeniyle Değişim.....	73
3.1.4.4. Seraskerliğe Yükselme Nedeniyle Değişim	74
3.2. Yamaklar	75
3.2.1. Yamakların Müsellem Olarak Görevlendirilmesi.....	77
3.2.2. Yamakların Seraskerliğe Yükselmesi	78
4. ÇİNGENE MÜSELLEMLERİNİN GÖREVLERİ.....	78
4.1. Kale ve Hisarların Onarımı	79
4.2. Maden Hizmeti	80
4.3. Gemi Yapımı	80
4.4. Kara ve Deniz Seferlerine Katılma	81
4.5. Gemilere Malzeme Yükleme.....	82
4.6. Koyun Hizmeti	82
4.7. Görevi Yerine Getirmeyenlere Verilen Cezalar	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇİNGENE SANCAĞI'NDA NÜFUS VE SOSYAL DURUM

1. NÜFUS.....	86
1.1. Çingene Sancağı'nda Teşkilat'a Dahil Olan Çingene Nüfusu	86
1.2. Çingene Sancağı'nda Teşkilata Dahil Olmayan Çingene Nüfus.....	88
2. ÇİNGENELERİN YAŞAM BİÇİMİ	93
2.1. Çingene Müsellem Sancağı'na Dahil Olanlar	93
2.2. Çingene Teşkilatına Dahil Olmayanlar.....	93
2.2.1. Yerleşik Çingeneler.....	93

2.2.2. Göçebe Çingeneler	94
3. SOSYAL DURUMLARI	97
3.1. Çingene Teşkilatında Sosyal Durum	97
3.2. Rumeli'de Teşkilat Dışında Çingenelerin Sosyal Yapılanması	99
3.2.1. Çingene Cemaatleri	99
4. DİNİ ANLAYIŞ	102
4.1. Çingene Teşkilatında Dini İnanış	102
4.2. Rumeli'de Teşkilat Dışında Kalan Çingenelerin Dini Anlayışı	104

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇİNGENELER İLE İLGİLİ VERGİLER VE EKONOMİK DURUMLARI

1. GERİ HİZMET TEŞKİLATI'NA DAHİL OLAN ÇİNGENELERİN VERGİ DURUMLARI	106
1.1. Vergi Muafiyetleri	106
1.1.1. İспенçe, Avarız-ı Divaniye, Rûsûm-ı Örfiyye	107
1.1.2. Cizye	110
1.2. Ödedikleri Vergiler	112
1.2.1. Niyabet Vergileri ve Bâd-i Hevâ	112
1.2.1.1. Resm-i arus	117
1.2.1.2. Cürüm ve Cinayet	118
1.2.1.3. Resm-i Yava	119
1.2.1.4. Adet-i Deştbanî	120
1.2.2. Öşürler	122
1.2.2.1. Öşr-i Hint, Öşr-i Şair, Öşr-i Alef	122
1.2.2.2. Öşr-i Penbe, Çigit, Sisam ve Kettan Vergileri	124
1.2.2.3. Öşr-i Bağ	127
1.2.2.4. Öşr-i Ceviz	128
1.2.2.5. Öşr-i Kovan	129
1.2.2.6. Öşr-i Çayır	130
1.2.3. Diğer Vergiler	130
1.2.3.1. Resm-i Asiyab	130
1.2.3.2. Resm-i Haymane	132
1.2.3.3. Resm-i Kışlak	133
2. RUMELİ'DE ÇİNGENE TEŞKİLATINA DAHİL OLMAYAN ÇİNGENELERİN ÖDEDİKLERİ VERGİLER	134
2.1. Tekalif-i Şer'îye	135
2.1.1. Harac-ı Muvazzafa	135
2.1.2. Harac-ı Mukaseme	139
2.2. Tekâlif-i Örfiye	140
2.4. Çingenelerden Alınan Diğer Vergiler	140
2.4.1. Resm-i Flori	140
2.4.2. Kaftanlık	141
2.4.3. Kesim	142

3. ÇİNGENE TEŞKİLATINDA KÖYLERİN EKONOMİK DURUMU.....	142
3.1. Tahıl Üretimi	143
3.2. Bakliyat Üretimi	147
3.3. El Tezgâhı Sanayi Bitkileri Üretimi	148
3.4. Meyve Üretimi ve Bağcılık	149
3.5. Koruluk Alanlar	150
3.6. Çingene Müsellem Sancağı'nda Bulunan Değirmenler	151
3.7. Hayvancılık	153
4. ÇİNGENELERİN MESLEKLERİ.....	154
4.1. Çingene Teşkilatına Dahil Olanların Meslekleri	154
4.1.1. Demircilik	155
4.1.2. Nalbant	157
4.1.3. Serrâc	158
4.1.4. Hayyat	159
4.1.5. Cüllâh	159
4.1.6. Hallâc	160
4.1.7. Kethuda	160
4.1.8. Bâzergan / Bâzîrgân	160
4.1.9. Korucu	161
4.1.10. Mumcu	161
4.1.11. Tabbâh	162
4.2. Teşkilata Üye Olmayan Çingenelerin Meslekleri	163

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇİNGENE TEŞKİLATININ KALDIRILIŞI

1. ÇİNGENE TEŞKİLATI'NIN BOZULMASI.....	164
1.1. Teşkilatın Bozulmasına Neden Olan Dış Etkiler	164
1.1.1. Tımarlı Sipahi Teşkilatı'nda Başlayan Bozulmalar	164
1.1.2. Tımarlı Sipahinin Geri Hizmete Çekilmesi	165
1.2. Çingene Teşkilatın Bozulmasında İç Etkiler	166
1.2.1. Geri Hizmet Mensuplarının Görev İhmalleri	166
1.2.2. Çingene Müsellemlerinin Toprak Kullanımındaki Usulsüzlükleri	167
1.3. Teşkilat Dışından Olanlara Yapılan Görevlendirmeler	167
2. ÇİNGENE TEŞKİLATI'NIN KALDIRILIŞI.....	168
2.1. Çingene Müsellem Topraklarının Zeamet ve Tımar'a Çevrilmesi	170
2.2. Çingene Müsellem Topraklarının Mukataa'ya Bağlanması	174
SONUÇ.....	178
EKLER.....	180
KAYNAKÇA	294

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kalelerde Bulunan Çingeneler (1530)	33
Tablo 2. Vakıflarda Bulunan Çingeneler (1530)	37
Tablo 3. Mülklerde Bulunan Çingeneler (1530)	38
Tablo 4. Haslarda Bulunan Çingeneler (1530)	38
Tablo 5. Rumeli Sancak Beylerinin Gelirleri	43
Tablo 6. Çingene Teşkilatına Bağlı Olanların ve Bağlı Olmayanların Ödedikleri Vergiler	46
Tablo 7. Çingene Seraskerlerinin Dağılımı	49
Tablo 8. 1540 Tarihinde Çingene Seraskerleri	50
Tablo 9. Çingene Seraskerlerin Gelirleri - 1540	55
Tablo 10. Serasker Tımarında Bulunan Reaya	56
Tablo 11. Serasker Yamakları (1540)	57
Tablo 12. Seraskerliklerde Bulunan Ocaklar	61
Tablo 13. Müsellemlik Görevine Berat Kaydı İle Atanma 1540	73
Tablo 14. Müsellem Olarak Görevlendirilen Yamaklar (1540)	77
Tablo 15. Çingene Sancağı'ndaki Bazı Nahiyelerin Çingene Nüfusu (1530/1531). ..	91
Tablo 16. Çingenelerin Sosyal Durumları (1540)	99
Tablo 17. Niğbolu'da Bulunan Çingene Cemaatlerinden Bazıları (1520-1566) ...	100
Tablo 18. Çingenelerin Almış Oldukları Dini ve Mistik İsimler ve Dağılımları 1540	103
Tablo 19. Serasker Toprağında Bulunan Çingene Reayanın Ödediği Niyabet Vergisi	115
Tablo 20. Geri Hizmet Kurumu'ndan Çingene Sancakbeyine Ayrılan Niyabet Vergisi	116
Tablo 21. Çingene Müsellem Tımarlarının Gördüğü Zarar Karşılığında Alınan Vergiler (1540)	121
Tablo 22. Yıllarında Çingene Sancağı'ndan Alınan Pamuk Vergisi (1540)	124
Tablo 23. Yıllarında Çingene Sancağı'ndan Alınan Çigit Vergisi (1540)	125
Tablo 24. Çingene Sancağı'ndan Alınan Sisam Vergisi (1540)	126
Tablo 25. Yıllarında Çingene Sancağı'ndan Alınan Keten Vergisi (1540)	127
Tablo 26. Çingene Müsellemleri Ocaklarında Bulunan Değirmenler (1540)	131
Tablo 27. Çingene Sancağı'nda Bulunan Değirmenlerden Alınan vergiler (XVII. Yüzyıl)	132
Tablo 28. Resm-i Kışlak (1540)	133
Tablo 29. Geri Hizmet Kurumunda Kayıtlı Meslekler (1540)	162
Tablo 30. Kırkkilise'de Bulunan Çingene Müsellem Topraklarının Zeamet ve Tımara Olarak Tassarrufu (1622)	171
Tablo 31. Vize'de Bulunan Çingene Müsellem Topraklarının Zeamet ve Tımara Çevrilmesi (1622)	172
Tablo 32. Hayrabolu'da Bulunan Çingene Müsellem Topraklarının Zeamet ve Tımara Çevrilmesi (1622)	173
Tablo 33. 1695 Yılı Rumeli'de Evrak Adedi Üzerine Çingenelerin Ödedikleri Cizye Vergisi	176
Tablo 34. Kıptiyan Cizyesi'nin Bir Kaç Yıllık Hasılatı (Akçe)	177

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Çingene Müsellemleri Ocak Sayısının Seraskerlik Bölgelerine Göre Dağılımı (1540).....	65
Grafik 2. Çingene Teşkilat Nüfusunun Çingene Sancağı'nda Bulunan Teşkilata Dahil Olmayanlara Göre Oranı (1530 –1531).....	90
Grafik 3. Çingene Sancağı'ndaki Bazı Nahiyelerinde Geri Hizmete Giren Çingene Nüfusun Geri Hizmete Girmeyen Çingene Nüfusa Oranı (1530/1531).....	92
Grafik 4. Oğul Kelimesi İçin Kullanılan Kelimeler (1540)	98
Grafik 5. Çingene Sancağı Nüfusu (1530).....	105
Grafik 6. Çingene Seraskerlerinin Niyabet Vergisi Gelir Dağılımı 1540	116
Grafik 7. Çingene Sancağı'nda Sanayi Bitkilerinden Alınan Vergi 1540.....	125
Grafik 8. Çingene Geri Hizmet Kurumunda Buğday Üretimi (1540).....	145
Grafik 9. Çingene Geri Hizmet Kurumunda Tahıl Üretimi (1540).....	147
Grafik 10. Çingene Geri Hizmet Kurumunda Sanayi Bitkileri Üretimi (1540)	148
Grafik 11. Çingene Geri Hizmet Kurumunda Ormanların Dağılımı (1540).....	151
Grafik 12. Çingene Geri Hizmet Kurumu'nda Bulunan Değirmenler ve Alınan Vergi Yüzdeleri (1540).....	151
Grafik 13. Kırkkilise'de Çingene Müsellem Çiftliklerinin Tımar ve Zeamet Olarak Tasarrufu (1622).....	171
Grafik 14. Kırkkilise, Vize ve Hayrabolu'da Bulunan Tımar Topraklarının Zeamet Topraklarına Oranı (1622).....	173

KISALTMALAR LİSTESİ

B	: Receb
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
D.MMK.KBC	: Bab-1 Defteri Maden Mukataası Kalemî Defteri
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
DTCF	: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
Fak.	: Fakülte
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
HH.	: Hatt-ı Hümayun
Hk.	: Hüküm
İA	: İslam Ansiklopedisi
İ.E.DH	: İbnülemin Dahiliye
İFM	: İktisat Fakültesi Mecmuası
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
İÜEFD	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
İÜEFTED	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü
Dergisi	
KPT	: Kamil Kepeci Tasnifi
MAD	: Maliyeden Müdevver Defterler
MD	: Mühimme Defteri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ML.VRD.CMH	: Maliye Nezareti Cizye Defteri
No	: Numara
RA	: Rebîulevvel
s.	: sayfa
S.	: Sayı
Sad.	: Sadeleştiren
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TSA	: Topkapı Sarayı Arşivi
VD	: Vakıflar Dergisi
vd.	: ve devamı
Yay.	: Yayınları

GİRİŞ

Çingene İsminin Kaynağı

Dil, yaşayış, bedeni ve ruhi bakımdan kendilerine özgü özelliklere sahip olan Çingeneler, Avrupa, Asya, Afrika, Amerika ve Avusturalya gibi dünyanın bir çok yerinde dağınık olarak yaşarlar¹. Yaşadıkları yerlerde farklı isimlerle anılırlar.

Çingene isminin etimolojisi hakkında bir çok görüş ileri sürülmüştür. Bunlardan iki görüş yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu görüşlerin biri, Tzigana kelimesi² (Türkçe'de Çingene olarak kullanılan)³ diğeri de egyptus (kıptî) kelimesi ile ilgilidir.

Tzigana isminin çeşitli şekilleri, Balkanlarda, orta Avrupa ve İtalya'da kullanılmaktadır⁴. Bulgarca'da Ciganin, Romence'de Ciganu, Macarca'da Cigány, Çekçe'de Cinkan, Almanca'da Zieuner, İtalyanca'da Zingari⁵, Cingano, Türkçe'de Çingene ve Fransızca'da Tsigane'dır⁶. Çingene isminin, İndus nehri kıyılarında yaşayan Çangar veya Zingar denilen halkdan geldiği çoğunlukla kabul edilmiştir⁷. Diğer taraftan Çingenelerin Mısır'dan geldiği kabul edilerek bunlara Kıptî denilmiştir ki; İngilizce'de Gipsy, eski İspanyolca'da Agypciano, bugünkü İspanyolca'da Gitano ve Fransızca'da Gitane kelimeleri bunlardan gelir. Kıptî, Mısır'ın eski yerli ırkından olan halkın adıdır. Kıbtî soy itibari ile o ırktan gelen ve o halka mensup demektir⁸.

¹ Enciclopedia Italiana, "Zingari". (Milano: 1937) C.XXXV, s.956; Özkan, Türkiye Çingeneleri, s. 1.

² Nicole Martinez, Çingeneler. Çeviren: Şehsuvar Aktaş. (İstanbul: İletişim Yay., 1992), s.29.

³ Özkan, Avrupa devletlerinde Çingene isminin Türklerin kullandığı şekle benzer kullanılmasının nedenini "çengi-gan" kelimesinden türemesine bağlar. Bkz. Özkan, Türkiye Çingeneleri, s.5.

⁴ Martinez, Çingeneler. s.29.

⁵ Enciclopedia Italiana, s.956; Nicole Martinez, Çingeneler, s.29-32.

⁶ Nabey Önder, "Çingeneler ve Bir Travay", Folkloru Doğru. S.41:22-25, (İstanbul: 1975), s.22.

⁷ Gökbilgin, "Çingeneler", Gökbilgin, Tayyip. "Çingeneler", İA, C.III:420-427, s.421.

⁸ Enver M. Şerifgil, "XVI. Yüzyılda Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", Türk Dünyası Araştırmaları. S.15, (İstanbul: 1981), s.128; Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük (Ankara: 1988), s.517; İsmail Haşim Altınöz, "Osmanlı Toplumunda Çingeneler", Tarih ve Toplum. S. 137:22-29. (İstanbul: İletişim Yay., 1995), s.22.

Çingeneler için Kıbtî sözünün kullanılması konusunda farklı görüşler vardır. Bir kısım araştırmacılar, Çingenelerin asıl memleketlerinin Mısır olduğu veya Mısır'dan yayıldıkları kanısı ile bu ismin verildiği görüşündedirler⁹. Çingenelerin Mısır'dan çıktıkları görüşü İsviçre'de görüldükleri bir sırada (1419), Bern kronikçisi Justunger Konrad tarafından ileri sürülmüştür. Aradan iki asır geçtikten Almanya'da Bonaventura Vulkanis (ölm.1614), bu konuyu ilmî bir şekilde ve dil karşılaştırması yapmak suretiyle ispata çalışmıştır¹⁰. Evliya Çelebi de, Çingenelerin kökenlerini Mısır'a bağlamaktadır¹¹. Diğerleri ise Çingenelerin Mısır dışında "Küçük Mısır"¹² adı verilen farklı bir yerden geldikleri görüşündedirler. Bu görüşe sahip olanlar, Çingenelerin "Küçük Mısır"dan Avrupa'ya dağıldıklarını savunurlar¹³.

Fakat bir çok araştırmacının günümüzde yaygın inancı, Çingenelerin dillerinin Sanskritçe'ye yakın Hindu diline yakınlığı¹⁴ ve ten, beden, fizyonomi bakımından Hindustânî özellik göstermesi kendilerinin de Hint kökenli olduğu¹⁵ doğrultusundadır.

Çingene kelimesinin kaynağı olarak düşünülen, Hint dilinde Toyeng (musikîşinas, dansöz) ve Yunanca'da Athinganus (Athos, Aynâros)¹⁶ rum keşişleri kelimeleri de

⁹ Altınöz, "Osmanlı Toplumunda Çingeneler", s.22; Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s. 128.

¹⁰ Gökbilgin, "Çingeneler", s.421.

¹¹ Zıllıoğlu Evliya Çelebi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*. Sad: Mümin Çevik (İstanbul : Üçdal Neşriyat, 1984), C. 10, s.316.

¹² Küçük Mısır'ın yeri konusunda da farklı görüşler vardır. Gökbilgin Küçük Mısır'ı olarak adlandırılan yerin Strassburg kronikçisi Specklin'e atfen Epir, Komarami Janos'a göre ise İzmit civarında bir yer olarak ifade edildiğini belirtmektedir. Krş. Gökbilgin, "Çingeneler", s.421. Özkan ise görüşünü Nicola Frascobaldi'nin 1384 yılında kaydettiği bir habere dayandırmaktadır. Buna göre, Yunanistan'da Modon şehrinde "Küçük Mısır" adı verilen bir tepede Çingenelerin koloni halinde yaşadığı ve buradan Avrupa'ya dağıldıkları söz konusudur. Küçük Mısır için Bkz. Rüdiger Vossen, *Zigeunnen: Roma, Sinti. Gitanos, Gypsies Zwischen Verfolgung und Romantisierung Katalog zur Ausstellung des Hamburgischen Museums für Völkerkunde*, Frankfurt, 1983, s.22-24 ; J. R. Strayer "Gypsies" *Dictionary of the Middle Ages*, New York, 1985, VI/40 ve S. Hohmann, *Zehn in der Nacht sind neun Geshichte und Geschichten der Zigeuner*, Darmstadt, 1982, s.12. (Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s.10'daki alıntı); Martinez, *Çingeneler*, s.12.

¹³ Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s.4; Gökbilgin, "Çingeneler", s.421.

¹⁴ Jean -Pierre Liegeois, *Gypsies and Travellers*. (Strasbourg : 1987), s.14.

¹⁵ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.118 ; Martinez, *Çingeneler*, s.21; Oral Onur, "Çingeneler", *Tarih ve Toplum*. S. 137 :16-21, (İstanbul : İletişim Yay., 1995), s.16; "Çingeneler", *Türk Ansiklopedisi*, C. XII: 54-55, (Ankara: MEB, 1964) s.54.

¹⁶ Çingeneler, 1068'de Athos Dağı'ndaki İviron Manastırı'nda bulunan Aziz Georg'un Hayatı isimli kitapta, Adsinkani olarak ifade edilmektedir. Athinganoi kavramından Athingaos (Yunanca), Acigan (Bulgarca), Cygan (Lehçe), Cigani (Slovakça), Zingari (İtalyanca), Tsiganes (Fransızca), Zigeunnen (Almanca), Cingarus (Latince), Cigano (Portekizce) ve Çingane (Türkçe) kelimeler türetilmiştir. Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s. 1.

bulunmaktadır. Ayrıca aynı kelimeyi, Brahman kitaplarında paryalara verilen Çandala adının değiştirilmiş bir şekli olarak açıklayanlar da bulunmaktadır¹⁷.

Yukarıdaki terimlerin yanında, Çingeneler için başka kelimeler de kullanılır. Fransızlar, Çingenelerin ilk defa Bohemya'dan geldikleri ve Çek krallarından aldıkları müruriye ile bazı hakları tanıyan belgeleri gösterdiklerinden dolayı Bohemien, Hollandalıların ise Macaristan'dan geldikleri için Ungren kelimesini Çingeneler için kullanmışlardır. Danimarka ve İsveç'te Tatar oldukları zannı ile Tatarn veya tatern yahut putperestliklerine işaretle Heidenen denmektedirler¹⁸.

Türkiye'de de, Çingeneler için "Çingene" kelimesinin dışında yöresel isimler kullanılır. Pırpırı, Karaoğlan, Abdal¹⁹, Kıpti²⁰, Karaçı, Boşa, Poşa²¹, Mıtrıp (Mutrib)²², Guyende, Mango ve Roman²³, Arabacı²⁴, Sepetçi, Elekçi²⁵, Cono²⁶ bu isimlerden bazılarıdır.

¹⁷ Gökbilgin, "Çingeneler", s.421.

¹⁸ Martinez, **Çingeneler**, s.15; Gökbilgin, "Çingeneler", s.421.

¹⁹ Özellikle İç ve Güney Anadolu'da Abdal adıyla anılan bir grup vardır ki bunlar kendilerine Çingene denilmesinden kesinlikle hoşlanmazlar. Bkz. Melih Duygulu, "Çingeneler", **İstanbul Ansiklopedisi**, s. 514.

²⁰ Çingene, Avrupa'nın bir takım yerlerine Mısır'dan geçerek gittikleri için Hint asıllı Çingenelere verilen ad; Kıpti eski Mısır halkından olan kimse anlamına gelir. Bkz. Türk Dil Kurumu. **Türkçe Sözlük**. C.II. (Ankara:1988), s.852; Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî**. (İstanbul: Enderun Kitapevi, 1989), s.1050.

²¹ Erzurum, Artvin, Bayburt, Erzincan ve Sivas Çingeneleri için "Poşa" terimi kullanılmaktadır. Ali Arayıcı, **Çingeneler**. (İstanbul: Ceren Basım-Yayın, 1999), s.17; Melih Duygulu, "Türkiye Çingenelerinde Müzik", **Tarih ve Toplum**. S. 137:38-41. (İstanbul: İletişim Yay.,1995), s.38; Özkan, **Türkiye Çingeneleri**, s.4; Aytekin Gezici, "Esmer Vatandaşın Adı Çok...", **Zaman**, (13 Mart 2002); Nazım Alpman, "Çingene Kongresinin Ardından," **Akşam**, 20 Nisan 2003. Daha geniş bilgi için bkz. Esat Uras, "Poşalar: Elekçi Çingeneler hakkında Etnografik ve Sosyolojik Bir Etüd" **Çığır**, S.180: 163-165 (Kasım 1947). s. 163-165; Sarkis Seropyan, "Hay-Poşalar", **Tarih ve Toplum**. S. 202: 21-25, (Ekim 2000), s.; Turgut Kut, "Hay-Poşalar Hakkında Bir Not", **Tarih ve Toplum**. S. 203: 65, (Kasım 2000), s.65; Alexandre G. Paspatis, **Etudes Sur les Tchighianes ou Bohemiens De L'empire Ottoman**. (Osnabrück :1973), s.17.

²² Van, Hakkari, Mardin ve Siirt Çingeneleri için "Mutrib" terimi kullanılmaktadır. Bkz. Duygulu, "Türkiye Çingenelerinde Müzik", s.38; Özkan, **Türkiye Çingeneleri**, s.4; Gezici, "Esmer Vatandaşın Adı Çok..."; Nazım Alpman, "Çingene Kongresinin Ardından".

²³ Roman ise daha çok Trakya'da kullanılan bir tabir olarak karşımıza çıkıyor. Bkz. Duygulu, "Türkiye Çingenelerinde Müzik", s.38; Özkan, **Türkiye Çingeneleri**, s.4; Aytekin Gezici, "Esmer Vatandaşın Adı Çok..."; Nazım Alpman, "Çingene Kongresinin Ardından".

²⁴ Akdeniz'de Çingeneler için "Arabacı" olarak tanınıyor. Bkz. Özkan, **Türkiye Çingeneleri**, s.4; Aytekin Gezici, "Esmer Vatandaşın Adı Çok..."; Nazım Alpman, "Çingene Kongresinin Ardından".

²⁵ İç Anadolu Çingeneleri için "Elekçi" sözcüğü kullanılıyor. Bkz. Özkan, **Türkiye Çingeneleri**, s.4; Gezici, "Esmer Vatandaşın Adı Çok..."; Nazım Alpman, "Çingene Kongresinin Ardından".

²⁶ Adana ve Osmaniye yöresinde "Cono" tabiri kullanılıyor. Conolar ile ilgili yazı için bkz. Aytekin Gezici ve Fatih Karaçal, "Conoların Evi Yandı Mahalleli Alkış Tuttu", **Zaman**, 13 Mart 2002.

Roman ve Romani isimlerini kendilerine yakıştıran Çingeneler, Çingene ifadesini aşağılayıcı bulurlar ve kendilerine Çingene demezler²⁷. Çingeneler kendilerine “insan” anlamına gelen Rom²⁸ bazen de Kalo “kara” derler²⁹. Tezimizde Osmanlı Devleti’nde kurulan teşkilatın adı “Liva-i Müselleman-ı Çingâne” olması nedeniyle bu ifadeye bağlı kalacağız.

Çingenelerin Kökeni ve Yayılışları

Taberi’de geçen bir kayda göre Çingenelerin Hz. Nuh’un oğlu Yafes’in neslinden türediği ve bunların da anayurdunun Sind ve Hind havzası olduğu belirtilmektedir³⁰. Hunh Poulton gibi bazı araştırmacılar, Çingenelerin kökenlerini Kuzey Hindistan olarak göstermektedir. Balkanlara girişleri de yine Hindistan yolu ile gerçekleşmiştir. M.S. V. yüzyıldan itibaren ilkin İran’a ve daha sonra da Ortadoğu ve Arap ülkelerine yayılmışlar ve Bizans topraklarına ulaşmışlardır³¹. Bizans kroniklerine göre 835’te Kilikya’da Anazarbas şehrinde bir Çingene grubunun mevcudiyeti anlaşılmaktadır. X. ve XV. Yüzyılda bir çok Çingene grupları, İran taraflarından gelerek, Suriye ve bir müddet Bizans arazisi üzerinde kaldıktan sonra Mısır ve kuzey Afrika’ya geçtiler. Buradan İspanya ve Avrupa’ya yayıldılar. Daha önemli gruplar Friygia, Bithynia ve Hellespontus’tan geçerek, Balkanlara ve oradan Avrupa’ya dağıldı. Korfu adasına ait belgelerde Çingenelerin Yunanistan’dan buraya göç ettiği kayıtlıdır. Yine aynı belgelerde, 1326’da Frank baronlarının hizmetinde bulundukları yazarken 1370’te yerli vassal olarak adları geçer. 1396’da Anjou hanedanından Venediklilere devredildiği adada bir “foedum acingarum” Çingene cemaati bulunuyordu. XV. yüzyılda Bizans şairi Mazaris, Peleponnez’de yerleşen yedi milletten birinin de Kıptiler olduğunu

²⁷ Nazım Alpman, **Başka Dünyanın İnsanları Çingeneler**. (İstanbul: Ozan Yay., 1997), s.7.

²⁸ Parisli dil araştırmacısı Jan Kochanowski ve Pencaplı W.R. Rishi “Rom” kelimesini, Ramayana ve Mahassarata destanlarının efsane kahramanları Rama ile irtibatlandırmayı denemişlerdir. Rom kelimesi Sankritçe “adam” ve “koca” anlamına gelmektedir. Bkz. Özkan, **Türkiye Çingeneleri**, s.4; Paspatis’de Rom kelimesinin Vişnu’nun insan olarak üç görüntüsünden biri olan Rama’dan (=siyah, beyaz, güzel, hoş) geldiğini ve Rom’dan sıfat olarak Romano’nun türediğini belirterek, Çingene kadınına Romni denildiğini açıklar. Orhan Koloğlu, “Paspatis’in Çingeneleri”, **Tarih ve Toplum**, S. 137; 60-61, (Mayıs 1995), s.60; **Türk Ansiklopedisi**, s.54.

²⁹ Gökbilgin, , “Çingeneler”, s.421; Özkan, **Türkiye Çingeneleri**, s.4.

³⁰ Taberi, **Milletler ve Hükümdarlar Tarihi**. (İstanbul: 1991), C.I, s.266-272; Altınöz, “Osmanlı Toplumunda Çingeneler”, s.22.

³¹ Orhan Türkoğlu, **Etnik Sosyoloji**. (İstanbul: Timaş Yay., 1997), s.437.

kaydeder. Yine bu yüzyıl içinde buradan geçen seyyahlar Modon şehri yanında pek çok çingenenin yaşadığını söylerler³².

Çingenelerin yayılışı konusunda Enver M. Şerifgil, Çingenelerin anayurttan koptuktan sonra Hazar denizinin güneyinden değil de kuzeyinden batıya geçmiş olabileceklerini belirtmektedir. İnanc ve geleneklerinde İslamî etkinin bulunmayışını buna bir delil olarak sunmaktadır³³. Dağılımları konusunda kesin bir bilgi olmasa da Çingenelerin göç yolları hakkında Hazar denizinin sadece kuzeyini kullanmadıklarını gösterir pek çok delil vardır. Bunlar: Avrupa kentine ait kroniklerde kendilerinin Mısır'dan geldiklerini iddia eden Çingene gruplarını varlığı, dillerinde Yunanca sözcüklerinin yanında Farsça ve Ermenice'den de sözcüklerinin olması ve ayrıca bugün Ermenistan ve Suriye'de hala Çingenelerin var olmasıdır³⁴. Bu doğrultuda Çingenelerin Avrupa'ya yayılışları iki ana yol üzerinden üç ayrı güzergâhtan gerçekleşmiştir. Birincisi, Hindistan'dan hareketle Afganistan, İran, Türkiye (Anadolu) ve Balkanlar, ikincisi, Afganistan, İran, Ermenistan, Rusya ve Balkanlar; üçüncüsü ise Afganistan, İran, Suriye, Filistin, Kuzey Afrika ve İspanya üzerinden olmuştur³⁵.

XIV. Yüzyılda Avrupa'da görülen Çingeneler şaşkınlık, endişe ve merakla karşılanırlar³⁶. Köylüler ve kasaba yerleşimcileri, bu uzun saçlı çadırcılara onların kimliklerini tam olarak doğru ifade etmeyen farklı isimler verdiler. Liegeois'e göre Çingenelerin ilk göründükleri yer ve zaman konusunda verilen tarihlerden emin olmak zordur. Bunun nedeni küçük Çingene gruplarının bir yerden başka bir yere, arşivlerde iz bırakmadan seyahat edebilecekleridir³⁷.

Batı Avrupa'da Çingenelerin ilk görüldüğü ülke resmi kayıtlara göre Almanya'dır. 1417 yılında Almanya'da görülen Çingeneler, buradan İtalya, Fransa, İsviçre, İspanya

³² Enciclopedia Italiana, "Zingari", s.956; Gökbilgin, "Çingeneler", s. 421.

³³ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.119.

³⁴ Hermann Berger, Çingene Mitolojisi. Çev: Musa Yaşar Sağlam (Ankara: 2000), s.11.

³⁵ Özkan, Türkiye Çingeneleri, s.19; Seropyan, "Hay-Poşalar", s.21;

³⁶ Liegeois, Gypsies and Travellers. s.13.

³⁷ Liegeois, Gypsies and Travellers, s.13.

ve diğer Batı Avrupa ülkelerine yayılmışlardır³⁸. Çingeler, Avrupa'da ilk gördükleri zaman başlangıçta papanın himayesini bile sağlamış olmalarına rağmen daha sonra özellikle Türklere casusluk suçundan baskılara maruz kalmışlardır.

XVI. ve XVIII. Yüzyıllarda büyü yapmak, çocuk çalmak ve insan eti yemekle suçlanan Çingenelere ölüm cezası veriliyordu³⁹. İngiltere, Fransa ve Lehistan'da XVI. Yüzyılda çingenelerin imhası hakkında resmi makamlarca kararlar alındı⁴⁰. Fransa Parlementosu da bütün Çingenelerin yok edilmesini kararlaştırdı⁴¹. XII. Lois'in, 1504 tarihinde yayınlamış olduğu bir fermana göre "Çingeler toprakları boşaltacaklar, ayrılmayanlar ise öldürüleceklerdi". 1675 tarihinde XIV. Lois "Çingenelerin yakılarak ve kılıçtan geçirilerek yok edilmesi" kararını verdi ve bu "Çingene avı" dört yıl sürdü⁴². Bunun sonucu olarak Fransa'da ancak küçük bir Çingene grubu Basklar arasında kalabildi. İngiltere ve Lehistan'da kral dedikleri reislerinin idaresinde güçlkle ve azalmak suretiyle yaşayabildiler. Çingenelere karşı yürütülen bu imha hareketlerine XVII. Yüzyılda İsveç'te, Danimarka'da ve İtalya'da XVIII. Yüzyılda Avusturya ve Rusya'da devam edildi⁴³. Avusturya'da İmparator Leopold 1701 tarihinde Çingeneleri "kanun dışı" ilan etti. 1726'da ise VI. Charles, "bütün erkek Çingenelerin öldürülmesi, kadın ve 18 yaş altı çocukların kulaklarının kesilmesi" kararını verdi⁴⁴. İspanya'da 1619 tarihinde III. Plihip, Çingene ailelerin kasaba ve şehirlere yerleşmesini engellemeye çalışmıştır⁴⁵. Eflak'ta Çingeler, esir sınıfına dahil olsalar bile nispeten daha az baskı görüyorlardı. Yine az baskı gördükleri yerlerden birisi de Macaristan idi.

XVIII. Yüzyılın sonundan itibaren iskânları konusunda bütün Avrupa'da alınan tedbir ve kararlar sayesinde, Çingenelerin durumları iyileşmeye başladı bazı şartlar altında serbestçe hareket edip, bir takım sanatlar ile uğraşabildiler⁴⁶.

³⁸ Konrad Bercovici, *The Story of The Gypsies*. (London : 1929), s.188; Francis Hindes Gomme, *Gypsy Folk-Tales*. (London: Hurst and Blackett Ltd., 1899), s.x; *Enciclopedia Italiana*, "Zingari", s.956.

³⁹ Walter Starkie, *In Sara's Tents*. (London: 1953), s.44.

⁴⁰ Gökbilgin, "Çingeler", s.421.

⁴¹ Chaman Lal, *Gypsies, Forgotten Children Of India*. (Delhi: 1962), s.56

⁴² Lal, *Gypsies*, s.122.

⁴³ Gökbilgin, "Çingeler", s.422.

⁴⁴ Lal, *Gypsies*, s.56.

⁴⁵ Bercovici, *The Story of The Gypsies*, s.183.

⁴⁶ Gökbilgin, "Çingeler", s.422; Lal, *Gypsies*, s. 98.

Osmanlı Devleti'nde Geri Hizmet Kurumunda Çingeneler

XV. Yüzyılda Avrupa'da ilk göründükleri zaman iyi karşılanan Çingeneler, XVI. ve XVIII. Yüzyılda çok defa ölüm cezasını içeren karar ve hükümlere maruz kaldılar. Pek çok devlet Çingeneleri sınır dışı ettiği veya soykırıma maruz bıraktığı halde⁴⁷, Osmanlı Devleti, XVI. Yüzyılda Rumeli Eyaleti'nde adlarına bir sancak kurmuştur. Bu sancakta bulunan Müslüman Çingenelerin çoğu askeri sayılmış ve geri hizmet kurumuna dahil edilmişlerdir.

Başka devletlerde Çingenelerin askeri amaçla bir hizmete alınmadıkları bilinmektedir. Pek çok devlet, Çingeneleri rutin işlerde tutmanın zorluğundan askerlikten muaf tutmuş, diğerleri ise müzik yeteneklerinden dolayı genellikle bando takımında görevlendirmişlerdir⁴⁸.

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu ve teşkilatını oluşturduğu sıralarda önem verdiği noktalar, yaptığı savaşlarla devleti ayakta tutmak ve üstünlüğünü sağlayacak askeri ve mali teşkilatı kurmaktı⁴⁹. Osmanlı Devleti, Selçuklulardan aldığı tımar kurumu ile etkin ve daimi bir süvariye sahip olurken aynı zamanda, padişahın egemenliğindeki kitlelerin -Müslüman ve Gayrimüslim- gözetim altında tutulmasını sağlamıştı⁵⁰. Devletin giderek büyümesiyle daimi ordunun ihtiyaçlarını karşılayacak hizmet kıtalarına ihtiyaç duyulmuştu⁵¹.

Osmanlı askeri teşkilatında sefer zamanlarında düşman ile birebir savaşmanın dışında askerlerin savaş yerine ulaşımı, savaş araç ve gereçlerinin yapımı için maden çıkarılması, bunların yapılması, nakliyesi, ordunun savaş yerine ulaşımında çıkan sorunlarla başetme gibi bir çok sorunun çözülmesi gerekiyordu. Bu sorunların

⁴⁷ Gökbilgin, "Çingeneler", s.422.

⁴⁸ W.R. Halliday, *Folklore Studies Ancient and Modern*. (London: 1924), s.15.

⁴⁹ Tayyib Gökbilgin, *Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan*. (İstanbul: İ. Ü. Edebiyat Fak. Yay. No: 743, Osman Yalçın Matbaası, 1957), s.19.

⁵⁰ Nicoară Beldiceanu, *XIV. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Osmanlı Devleti'nde Tımar*. Çev: Mehmet Ali Kılıçbay, (Ankara: Teori Yay., 1985), s.1; Halliday, *Folklore Studies...* s.15; Halil Cin, *Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması* (Üçüncü Basım. Konya: Selçuk Üniversitesi Huk. Fak. Yay., 1992), s.40-85; Ömer Lütfi Barkan, "Tımar", *İA.*, C.12/1, (1974), s.286-333.

⁵¹ Ercan Yavuz, *Osmanlı İmparatorluğunda Bulgarlar ve Voynuklar*. (Ankara: TTK, 1986), s.13; Bilge Keser, "Geri Hizmet Kıtaları", *Osmanlı Ansiklopedisi (Teşkilat)*. C.6:598-602, (Ankara: 1999), s.598;

çözülmesi, ordunun hızını artıracak gibi savaşıacak olan askerlere yük olacak bu işlerin başkası tarafından yapılması askeri düzeni ve disiplini sağlayacaktı. Ayrıca asker de psikolojik olarak güçlü olacaktı. Asker için angarya olacak bu hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla devlet “Geri Hizmet Kurumu” olarak adlandırılan bir yapılanmaya gitti. Geri hizmet kurumu, ordunun top ve cephanelerini taşımak, ordunun geçeceği yolları temizlemek, zahire nakletmek, kale tamiri, tersane hizmeti, köprü inşaatı, maden hizmeti gibi vazifelerle donatılmış hizmet sahiplerinden oluşturulan bir teşkilat idi⁵². Geri hizmete alınan insanlar, askeri hareketin dışında, maden ocaklarında, devlet işletmelerinde yada kalelerindeki işyerlerinde her türlü zahmetli işleri yapıyorlar ve altı aylık dönemler halinde çalışıyorlardı⁵³. Bu dönemlerde önemli zümreler askerlik hizmetiyle görevlendirilerek raiyyet rüsumundan muaf tutuldular. Yaya - müsellemler, Yörük, Canbaz, Cerahor ve Tatarlar geri hizmette görev aldılar⁵⁴.

Osmanlı Devleti’nin geri hizmet kurumlarından birini teşkil eden Yaya ve Müsellemler, devletin dayandığı çiftçi halk arasından yazılarak oluşturulmuşlardır. Yaya ve Müsellemler askerler fetihlerde büyük hizmetler vermişler ve önden giderek ordunun geçeceği yolları açarak askerlerin işini kolaylaştırmışlardır⁵⁵. XV. Yüzyılın ortalarında ise muharebe hizmetinden alınıp geri hizmetlerde kullanılmışlardır⁵⁶. Yaya ve Müsellemler teşkilatında iki grubun hizmeti birbirinden farklılık göstermektedir⁵⁷. Yayalar, savaş zamanlarında yol açmak, hendek ve siper kazmak, top çekmek, gülle ağırlık ve zahire nakletmek gibi görevleri yerine getirirken, barış zamanında ihtiyaca göre kale tamiri, maden ve tersane hizmeti gibi işlerde kullanılırlardı. Bununla birlikte bulundukları yerin özelliklerine göre, maden hizmeti yada gemileri karaya çekmek, gemilerin ihtiyaçlarını karşılamak gibi görevleri de bulunmaktaydı⁵⁸. Müsellemler ise inşaat ve hayvancılık olmak üzere iki sektörde hizmet vermişlerdi. Süvari durumundaki

⁵² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/II, (Ankara: TTK, 1988), s.285; Keser, “Geri Hizmet Kıtaları”, s.598; Gilles Veinstein, “Büyükülüğü İçinde İmparatorluk”, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*. (Çev: Server Tanilli), C.I, (İstanbul: 1995), s.247.

⁵³ Veinstein, “Büyükülüğü İçinde İmparatorluk”, s.247.

⁵⁴ Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.13; Keser, “Geri Hizmet Kıtaları”, s.598.

⁵⁵ Mustafa Akdağ, *Türkiye’nin İktisadi ve İçtimai Tarihi 1243-1453*. C.I. (İstanbul: Cem Yay., 1999), s.237; Keser, “Geri Hizmet Kıtaları”, s.598.

⁵⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*. C.I, (Ankara: TTK, 1988) s.508.

⁵⁷ Halime Doğru, *Osmanlı İmparatorluğunda Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı (XV. Ve XVI. Yüzyılda Sultanönü Sancağı)*. (İstanbul: Eren Yay., 1990), s.11.

⁵⁸ Keser, “Geri Hizmet Kıtaları”, s.599.

müsellemler hem dört sancak halinde Anadolu'da hem de Kızılca Müsellemler Sancağı⁵⁹ adı ile Rumeli'nde teşkilatlanmışlardı⁶⁰.

Özel görevlerle donatılan hizmet grupları da bulunmaktaydı. Örneğin önemli geçit yerlerinin ve buradan geçen yolların güvenliğini sağlamak "derbentçi" denilen yine geri hizmete tabi askeri bir sınıfın göreviydi⁶¹. Atların bakımı ile uğraşan Hıristiyan Bulgardan oluşan Voynuk birlikleri⁶², polis vazifesi gören Martoloslar⁶³ da aynı ilkeye dayanılarak kurulmuştur. Bu birliklere bağlı olanlar "ocak" yada voynuklar sözkonusu olduğunda "gönder" diye adlandırılan birimler halinde yapılandırılmışlardır.

XV. Yüzyılın ortalarındaki geri hizmet kurumlarının sayısı XVI. Yüzyılın ortalarına doğru çeşitlilik göstermiştir. Rumeli Çingenelerinin bir bölümü de geri hizmete dahil edilerek bir teşkilat içinde toplanmışlardır. Devlet kontrolü altında çalışmaya başlayan Çingeneler, Yaya Müsellem⁶⁴, Yörük⁶⁵, Tatar⁶⁶, Voynuk⁶⁷ gibi diğer

⁵⁹ Kızılca Müsellemlemleri için bkz. BOA, TTD No: 407, ss.258.

⁶⁰ Filibe, Saruhanbeyli, İstanımaka, Yanbolu, Dimetoka, Yenice-i Karasu, Gümülcine, Hayrabolu, Pınarhisar, Danişmend Eskisi, Bergoz, Döğenci-ili, Karin-ovası, Aydos, Rus-kasr, Missivri, Koca-ili, Ferecik, Eski-hisar-ı Zağra 'da teşkilatları bulunmaktadır. Bkz. BOA, TTD No: 407, s. 4 -258.

⁶¹ Cengiz Orhonlu, *Osmanlı imparatorluğunda Derbent Teşkilatı*. İkinci Basım, (İstanbul: Eren Yay., 1990), s.9-10; Zeki Arıkan, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı*. (İzmir: 1988), s.90.

⁶² Bkz. Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.12; Halil İncalcık, "Stefan Duşan'dan Osmanlı İmparatorluğu'na", *Fatih Devri Üzerine Tetkikler ve Vesikalar I*: 137-184, (Ankara: TTK, 1954) s.156; Enver Şerifgil, "Rumeli'de İstabl-ı Amire Voynukları", *Türk Tarih Dünyası Araştırmaları*. S.14: 137-147, (İstanbul: 1981), s. 137-147; Yavuz Ercan, "Osmanlı Askeri Kuruluşları'ndan Voynuk Örgütü", *Birinci Askeri Tarih Semineri, Bildiriler II*: 109-125., (Ankara: Genel Kurmay Bsm, 1983), s.109-125.

⁶³ Milan Vasic, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Martloslar", *İstanbul Üniv. Edeb. Fak. Tarih Dergisi*, S.31:47-64, (İstanbul: 1977, Basım 1978); Robert Anhegger, "Martoloslar Hakkında", *Türkiyat Mecmuası*. 1940-1942, C. VII-VIII, Cüz I:282-320; (İstanbul: 1942); Yunus Irmak, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Martolos Teşkilatı Hakkında Bir Çalışma", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S.63: 185-190, (İstanbul: 1989); Bilge Keser, "Osmanlı Devletinde Martolos Teşkilatı", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.12:267-275, (Erzurum: 1999), s. 267; Cemile Kara, "Osmanlı Devleti'nde Martolos Teşkilatı", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003), ss. 105.

⁶⁴ Doğru, *Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı*, ss. 220.

⁶⁵ Gökbilgin, *Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan*, s.342; Sema Altunan, "XVI. Ve XVII. Yüzyıllarda Rumeli Yörükleri ve Naldöken Yörük Grubu", (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999), ss.373; Enver M. Şerifgil, "Rumeli'de Eşkinici Yörükler", *Türk Dünyası Araştırmaları*. C.2 /12: 64-80. (İstanbul: 1981); Mehmet İnbaşı, "Yeni belgeler ışığında Rumeli Yörükleri", *Osmanlı*. C.4:151-169, (Ankara:1999).

⁶⁶ Gökbilgin, *Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan*, ss.342

⁶⁷ Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s. 131.

geri hizmet kurumlarına benzer bir şekilde yapılmış ve Osmanlı İmparatorluğu'nun başarılarının görünmez mimarları arasına katılmışlardır⁶⁸.

Pek çok devlet içinde tutunacak bir yer bulamayan Çingenerler, Osmanlı Devleti'nde kendi adlarıyla anılacak bir livaya sahip olmuşlardır. Çok uluslu niteliğe sahip Osmanlı Devleti, birçok milleti hoşgörü kalkını altında birleştirirken, Çingenerleri de unutmamıştır. Osmanlı Devleti, Çingene nüfusunun çoğunlukta bulunduğu Rumeli'de bütün Çingenerleri içine alacak bir Çingene Sancağı oluşturmuş ve Çingenerler arasında "askeri" bir yapılanmaya gitmiştir. Geri hizmet kurumlarından olan Eflaklar, Martoloslar ve Voynuklar gibi Çingenerler için de kanunnameler çıkarılmıştır.

Çingenerlerin geri hizmete alınmalarındaki ana etken, göçebe yaşam tarzından yerleşik hayata geçirmektir. Osmanlı Devleti yönetimi açısından kontrol altına almakta zorlandığı Çingenerleri toprağa kaydederek yerleşik olmaya özendirmiş ve devlet adına görevlendirme yaparak, devletin bir parçası haline getirmiştir. Böylece Çingenerler, sorumluluğu paylaşmaya yöneltilecek sorun olmaları engellenmeye çalışılmıştır. Çingenerlerin askeri hizmete alınmalarının bir diğer nedeni de maden işlemedeki yetenekleri olsa gerektir. Yapmış oldukları görevlerinden ötürü de bazı vergilerden muaf tutularak ödüllendirilmişlerdir.

Çingenerlerin geri hizmet kurumu ile ilgili basılı kaynakların az olmasına rağmen Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Geri Hizmet Kurumu içindeki Çingenerlere dair çok sayıda belge bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmamız arşiv merkezli olmuştur.

BOA'de Çingene Teşkilatı ile ilgili 4 Tapu Tahrir Defteri tespit edilmiştir.

Tapu Tahrir Defteri, Mufassal, No: 170.

H. 938 / 1531-1532 yılına ait olan bu defter Kanuni döneminde hazırlanmıştır. Askeriye - tımar olarak tasnif edilen defterde Çingenerlere ait bir kanunname bulunmaktadır. Çingene Livası'nda bulunan serasker, müsellemler ve yamakların

⁶⁸ Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.XI.

isimlerini, çiftlikler ve hasılatını içermektedir. 254 sayfa olan defterin başı tam sonu ise eksiktir.

Tapu Tahrir Defteri, Mufassal No: 191.

H. 944 / 1537-1538 yılına ait olan bu defterin tasnif cinsi Maliye'dir. Tam olan defter 156 sayfadır. Çingene teşkilatına bağlı olan serasker, müsellemler ve yamakların isimlerini, çiftlikler ve hasılatını içermektedir.

Tapu Tahrir Defteri, Mufassal, No: 206.

H. 947 / 1540-1541 yılına ait olan bu defter de Kanuni zamanında düzenlenmiştir. Askeriye olarak tasnif edilen defter 250 sayfadan oluşmaktadır. Çingene livasının serasker, müsellemler ve yamaklarının isimlerini, çiftliklerini ve hasılatını içerdikleri gibi Vize müsellemlerini de içermektedir. 206'dan sonra Vize müsellemlerinin çiftlik, hasılat ve tımarları deftere kayıt edilmiştir.

Tapu Tahrir Defteri, Mufassal, No: 299.

Elimizde bulunan Kanuni dönemine ait teşkilata ait son tahrir defteridir. H. 963 / 1555-1556 tarihli olan bu defterin tasnif cinsi Askeriye'dir. 167 sayfa olan bu defterin 138 ve 167 arasındaki sayfaları Vize müsellemlerine aittir. Bu defter diğerleri gibi Müsellemlerin, yamakların isimlerini, çiftliklerini ve hasılatını bağlı oldukları seraskerliklere göre vermektedir.

Tapu Tahrir Defteri, Mufassal, No: 120.

H. 929 / 1522-1523 yılına ait olan defterin başı tam ise de son kısmı eksik olup 347 sayfadır.

Kanuni Sultan Süleyman'ın tahta çıktığı ilk yıllarda hazırlanan bu defter Rumeli eyaletinde Kiptiyan livasında bulunan Çingenelerin isimlerini ve ödemiş oldukları vergileri içerir. Defter Katip İsa ve Silahtar oğlu Yusuf el Emin tarafından hazırlanmıştır⁶⁹.

⁶⁹ BOA, TTD, No: 120, s.1-2.

Tapu Tahrir Defteri, Mufassal, No: 416.

Kanuni dönemine ait olan bu defter 717 sayfadır ve 190 ve 216 sayfaları arasında Niğbolu⁷⁰, İvraca⁷¹, Lofça⁷², Tırnova⁷³, Çernovi⁷⁴, Şumnu⁷⁵, Silistre⁷⁶, Prevadi⁷⁷ ve Nefs-i Kili⁷⁸'de bulunan Çingeneler cemaat olarak kaydedilmiş ve Müslüman ve Gayrimüslim haneler belirtilerek, resm-i çift, ispençe, niyabet ve gerdek resimleri açıklanmaktadır.

Tapu Tahrir Defteri, Mufassal, No: 452.

Kanuni dönemine ait olan bu defterin tamamı 368 sayfadır. Defterin 24 ve 48 sayfaları arasındaki kısım Niğbolu⁷⁹, İvraca⁸⁰, Lofça⁸¹, Tırnova⁸², Çernovi⁸³, Şumnu⁸⁴, Prevadi⁸⁵, Silistre⁸⁶ nahiyelerinde bulunan Çingeneleri içermektedir

Tapu Tahrir Defteri, No: 202.

H. 947 / 1540-1541 yılına ait olan defterin başı tam olup sonu eksiktir. 347 sayfa olarak görünen defterin yazısı bozulmuş ve defter çürümeye yüz tutmuş ve bazı sayfaları da çürümüştür. Bu nedenle okumakta güçlük çekilmiştir.

Tapu Tahrir Defteri, No: 370

Yine Kanuni dönemine ait olan bu defter Rumeli Eyaleti'nde bulunan Çingeneleri içermektedir⁸⁷. Kadılıklarda, vakıf, mülk ve kalelerde bulunan Çingeneler, Müslüman ve Gayrimüslim olarak kaydedilmiştir. Çingene teşkilatı hakkında özet bilgi içerir.

⁷⁰ BOA, TTD No: 416, s.190-192.

⁷¹ BOA, TTD No: 416, s.192-193.

⁷² BOA, TTD No: 416, s.193-195.

⁷³ BOA, TTD No: 416, s.195-203.

⁷⁴ BOA, TTD No: 416, s.204-205.

⁷⁵ BOA, TTD No: 416, s.205-209.

⁷⁶ BOA, TTD No: 416, s.209-211.

⁷⁷ BOA, TTD No: 416, s.211-215.

⁷⁸ BOA, TTD No: 416, s.215-216.

⁷⁹ BOA, TTD No: 452, s.24-26.

⁸⁰ BOA, TTD No: 452, s.26-27.

⁸¹ BOA, TTD No: 452, s.27-30.

⁸² BOA, TTD No: 452, s.30-36.

⁸³ BOA, TTD No: 452, s.36.

⁸⁴ BOA, TTD No: 452, s.38-42.

⁸⁵ BOA, TTD No: 452, s.42-44.

⁸⁶ BOA, TTD No: 452, s.44-48.

Ruznamçe, Tımar, Zeamet, Tevcih ve Yoklama Defteri, 417

Defter H.1032 / 1622-1623 yılına ait olup I. Mustafa'nın ikinci kez tahta çıkış tarihine rastlamaktadır. Çingene müsellemlerinde bulunan zeamet ve tımar topraklarının sahipleri belirtilmiştir.

Maliye'den Müdevver, MAD

Defter No: 16136; Babaeski, Yanbolu, Aydos, Gümülcine, Keşan, Malkara kazaları ve çevresinde bulunan Çingene müsellemleri ve yamaklarına ait çiftlik, hasılat, resm-i tapu, cürüm cinayet ve bad-ı heva ve de beytül-mal miktarlarının kayıtlarını içeren defter 28 sayfadır. 15x42 cm olan defter, H. 1028 / 1618-1619'dan H. 1060 / 1650 yılları arasında çiftliklerin kimlere bırakıldığı belirtilmiş olup Altıboçazade tarafından yazılmıştır.

Defter No: 15132; Bu defterde Kızılca Müsellemleri ile Çingene Müsellemleri birlikte kayıt edilmişlerdir. Mustafa ağa tarafından H. 1096 / 1684-1685'te yazılan sureti olan defter, H. 1061-1066 / 1650-1656 tarihleri arasını kapsamaktadır. 11x31,5 cm boyutunda olup 12 sayfadar ibarettir.

Defter No: 15171; Yine Mustafa Ağa tarafından H. 1096 / 1684 yılında yazılan defter, Kızılca Müsellemleri ve Çingene Müsellemlerini içermekte, 10,5x30 cm boyutunda ve 5 sayfadır.

Defter No: 15137; numaralı defter de H. 1097 / 1685-1686 yılında yazılmıştır. 11x30,5 cm boyutunda ve 7 sayfa olup 15132 ve 15171 numaralı defterlerin içeriğine benzemektedir.

BOA'nde Çingeneler ile ilgili kayıtların pek çoğu cizye nedeniyle tutulmuştur. Bunların bir kısmı Maliye Nezareti Cizye Katoloğu'nda (ML.VRD.CMH)⁸⁸, bulunmaktadır. Bu defterlerin tarihleri ise daha çok XIX. yüzyıla aittir. Maliye Nezareti

⁸⁷ BOA, TTD No: 370, s. 373-378.

⁸⁸ Genel No: 224, 231, 234, 235, 239, 241, 250, 252, 261, 265, 266, 282, 286, 292, 294, 300, 301, 330, 334, 335, 336.

Cizye Katoloğu'nda kayıtlı bulunan defterlerdeki bilgiler Bâb-ı Defter-i Maden Mukaatası Kalemi Defter Katoloğu'ndaki (D.MMMK.KBC)⁸⁹ bilgilere göre daha açıklamalıdır. Kişilerin isimleri, yaşları, meslekleri ve her birinin ne kadar cizye ödeyeceği tek tek belirlenmiş iken Maden Mukataası defterlerinde toplanan cizyelerin kayıtları daha çok toplayan kişi çevresinde yoğunlaşmış, cizye mükelleflerinin kayıtları Müslüman ve Gayrimüslim özellikleri belirtilerek tutulmuş, ne zaman, nereden ve ne kadar toplandığı açıklanmıştır. Maden Mukaatası Kalemi Defter Katoloğu'ndaki defterler, Rumeli ve Anadolu'da bulunan Çingenelerin ödemiş oldukları cizye vergileri hakkındadır. Buna benzer olarak kayıtları tutulan diğer defter çeşidi Bâb-ı Defteri, Cizye Muhasebesi Kalemi (CD.CMH)' dir⁹⁰.

Kamil Kepeci, (KPT)⁹¹, tasnifinde de Çingenelerden alınan cizye vergi kayıtları bulunmaktadır.

Hattı Hümayunlarda (HH)⁹² cizye affı ve sosyal hayatlarına getirilen kısıtlamalar ile ilgili bilgiler bulunurken, Cevdet Saray⁹³ ve Cevdet Dahiliye'de⁹⁴ Kıptî cizyesinin kullanımı, göçebe kıptîlerin iskanı konularında bilgiler bulunmaktadır.

Bunun yanında BOA'deki Mühimme Defterleri taranmış ve Çingene Müsellemleri ile ilgili bir çok hüküm incelenmiştir.

⁸⁹ Genel No: 23768, 23769, 23770, 23771, 23772, 23773, 23774, 23775, 23776, 23777, 23778, 23779, 23780, 23781, 23782, 23783, 23784, 23785, 23786, 23787.

⁹⁰ No: 26766, 26781, 26861, 27284, 27369, 27370, 27371.

⁹¹ Genel no: 5174 (Rumeli Kıpti mukataaları hakkındadır), 5197, 5198 (Kıptilerden alınan cizye kayıtları)

⁹² Hatt-ı Hümayun, No: 16776, 9735, 9404.

⁹³ Cevdet Saray, No:3230 (çürük), 3865, 4263,294, 1433, 2960, 4263, 4305, 6847, 8166 (çürük)

⁹⁴ Cevdet Dahiliye, No: 15340 (çürük), 14466. 7018 (çürük), 7019, 10884 (çürük) 8061, 8602 (çürük)

BİRİNCİ BÖLÜM

RUMELİ'DE ÇİNGENE SANCAĞI'NIN OLUŞUMU

1. OSMANLI DEVLETİ'NDE İDARİ DÜZEN VE RUMELİ EYALETİ

1.1. Osmanlı Devleti'nde İdari Düzen

Osmanlı Devleti'nde idarî taksimat karakteristik olarak eyalet (beylerbeyilik, vilayet), sancak (livâ), nahiye, köy ve mezra'alar'dan ibaret idi⁹⁵. Devletin ilk devirlerinden itibaren Osmanlı padişahları her idari birime iki amir tayin ederlerdi. Bunlardan birincisi askeri sınıftan olan ve sultanın yürütme erkini temsil eden "bey" (beylerbeyi, sancakbeyi), diğeri de onun hukuki yetkisini kullanan ve temsil eden, ilmiye sınıfından gelen "kadı" idi. Bey kadının hükmü olmaksızın ceza veremezdi, kadı da şahsen bulunduğu bölgede (kaza) kendiliğinden bir yaptırım faaliyetinde bulunamazdı. Verdiği kararlarda kadı, şeriata ve kanuna dayanmak zorunda idi, beyden de bağımsızdı. Kendisi padişah'tan emir alır, padişaha arzlarda bulunabilirdi⁹⁶.

Klâsik Osmanlı idare düzeninde « Beylerbeyilik » ve beylerbeylerinin yönetimdeki asıl önemli birimin sancak olduğu görülür. XIV. yüzyıl boyunca beylerbeyi, Osmanlı Devleti'nde taşra kuvvetlerinin kumandanı ve çeşitli sancaklara dağılmış beylerin topluca amiri durumundaydı⁹⁷. XVI. yüzyılın sonlarına doğru

⁹⁵Orhan Kılıç, "XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti'nin Eyalet ve Sancak Teşkilatlanması", *Osmanlı, Teşkilat*. C.6. (Ankara: 1999), s.89.

⁹⁶Nejat Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı (Tanzimat'a Kadar)", *Osmanlı, Teşkilat*. C.6. (Ankara: 1999), s.77.

⁹⁷Metin Kunt, *Sancaktan Eyalet 1550-1650 Arasında Osmanlı Ümerası ve İl İdaresi*, (İstanbul: 1978), No:154, s.27.

Rumeli'deki beylerin üstüne bir yönetici getirmekle Rumeli Beylerbeyi oluşturulmuş oldu⁹⁸.

Beylerbeyi veya mîr-î mîran⁹⁹ vilayetleri yönetirdi. Beylerbeyinin idaresi altında sancaklar vardı; buranın idaresi sancak beylerine aitti¹⁰⁰. Beylerbeyi olmak için çeşitli yollar vardı, en önemlisi sancak beyliğinden gelmekti fakat bunun dışında sarayın herhangi bir hizmetinden, yeniçeri ağalığından ve buna benzer görevlerden gelmek suretiyle de beylerbeyi tayin olunurdu¹⁰¹.

Beylerbeyi, bölgesinde sultanın temsilcisi konumundadır. Beylerbeyi, divanında çeşitli sorunları çözer, bölgesinde güvenliği sağlar, tımarların atanma ve terakkileri ile ilgili belli bir miktara kadar tımarların tevcih işlemlerini yürütürdü¹⁰². Beylerbeyleri, bölgedeki sancakbeyi, kadılar, diğer görevliler ve halkın genel olarak hakimi ve valisi konumundadır. Buna rağmen, bölgesinde bir sancağın kendisine ayrılmış olması nedeniyle sancakbeyi konumunda da değerlendirilebilmektedir. Ayrıca bölgelerindeki sancakbeylerinin atamalarının doğrudan doğruya merkezden yapılması ve sancakbeylerinin hem yönetimde hem de seferlerde gene sultanın emri ile ayrı olarak görevlendirilmeleri beylerbeyinin otoritesini kısmen sınırlamaktadır¹⁰³.

XVI. Yüzyılın sonlarında Beylerbeyi görev bölgesi için kullanılan ve genel olarak idari bölge anlamına gelen «vilayet» terimi yerine «eyalet» terimi kullanılmaya başlanmıştır¹⁰⁴. Bu terim değişikliğinin yanında XVII. Yüzyılda beylerbeyliklerinin merkeze karşı daha serbest olmalarının da belirtileri vardır ki bunlar, sancakbeyi

⁹⁸Göyünç ve Kunt önce Rumeli Beylerbeyliğinin kurulduğunu belirtmişlerdir. Göyünç, Rumeli'nin kuruluş tarihi olarak 1361'i, Anadolu Beylerbeyliğinin Kuruluşu olarak da Yıldırım Bayezid dönemini (1389-1402) verir. Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.77; Kunt, *Sancaktan Eyalete...*, s.29. Akgündüz ise ilk kurulan eyaletin Anadolu eyaleti olduğunu yazar. Bkz. Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, Osmanlı Hukukuna Giriş ve Fatih Devri Kanunnameleri. 1. Kitap*. (Birinci basım. İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1990), s.389.

⁹⁹Mülkî rütbelere birinin adıdır. "Beyler beyi" demektir. Bkz. Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.II, (İstanbul: MEB, 1971), s.35.

¹⁰⁰İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.II (Ankara: TTK, 1988), s.581.

¹⁰¹Nejat Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.77.

¹⁰²Halil İnalcık, "Eyalet"; Kunt, *Sancaktan Eyalete...*, s.27; Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.78.

¹⁰³Kunt, *Sancaktan Eyalete...*, s.27; Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.77.

¹⁰⁴Halil İnalcık, "Eyalet"; Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.78.

tainlerinde ve diğer bazı tainlerde sözünün geçmesi ve kendilerine geniş yargılama yetkilerinin verilmesidir¹⁰⁵. Beylerbeylerinin yetkilerinin genişlemesi, il yönetiminde ağırlığın sancaktan eyalete alınması, eyalet valilerinin XVI. Yüzyıldaki duruma göre merkezi idarenin otorite ve denetiminden uzaklaşmalarına neden olmuştur¹⁰⁶.

Beylerbeyleri tımar da tevcih etmektedirler ki bunlara «tezkiresiz tımar » denilir. Bu tımarlar daha çok düşük kıymetli tımarlardır. Bunlar ilk defa verilen tımarlar olmayacağı gibi Rumeli'deki ve Doğu Anadolu'daki beylerbeyliklerinde 6.000, Anadolu Beylerbeyliği'nde 5.000, Zülkariye ve Rum Beylerbeyliklerinde 3.000 akçeden az olurdu. Bu miktarları geçen tımarlar ise, mutlaka padişah beratı ve beylerbeyi tezkiresi ile verilirdi¹⁰⁷.

Beylerbeylerine gelir olarak has toprakları tahsis edilmiştir¹⁰⁸. Fatih Kanunnamesi'nde beylerbeyi haslarının yani tahsis edilen arazi ve benzeri matrahlarının geliri 800.000 ile 1.200.000 akçe arasında olabileceği belirtilir. Bununla beraber onların gelirleri yalnızca haslardan sağlanmazdı. Adalet işlevi, tımar tevcihi ile ilgili belgelerden sağladıkları gelirler, gümrük gelirleri, hediyeler vs. de bunlar arasında idi. Giderleri, yalnız kendi şahsi ihtiyaçları değil, kapı halkının da masraflarını kapsıyordu¹⁰⁹.

Başlangıçta Anadolu ve Rumeli Beylerbeyliği olmak üzere iki Beylerbeylik bulunmakta idi¹¹⁰. Anadolu ve Rumeli Beylerbeyliklerine XV. Yüzyılda 1413'te Rum¹¹¹, 1481'de Karaman Beylerbeylikleri, XVI. Yüzyılda ise 1515'te Diyarbakır, 1516'da Halep ve 1517-1520 yılları arasında Şam ve Mısır Beylerbeylikleri eklendi.

¹⁰⁵ Kunt, *Sancaktan Eyalet*, s.29.

¹⁰⁶ Kunt, *Sancaktan Eyalet*, s.29.

¹⁰⁷ Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.79; Coşkun Can Aktan, "Osmanlı Tımar Sisteminin Mali Yönü", *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı. C. I., S.52: 69-78*, (İstanbul: 1988), s.72; Yaşar Yücel, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Desantrilizasyona (Adem-i Merkeziyet) Dair Genel Gözlemler", *Belleten. C.38, S. 152: 657-708*. (Ankara: 1974), s. 678.

¹⁰⁸ Aktan, "Osmanlı Tımar Sisteminin Mali Yönü", s.71.

¹⁰⁹ Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.81.

¹¹⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi, C.II.*, s.581.

¹¹¹ M. Tayyib Gökbilgin "15. ve 16. Asırda Eyalet-i Rum", *Vakıflar Dergisi. C.VI: (1965)*, s.50; Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.77.

XVI. Yüzyılda yeni yerlerin imparatorluk topraklarına katılması ile beylerbeylerinin sayıları arttı ve XVII. Yüzyılın başlarında 32 eyalete ulaştı¹¹².

Beylerbeyleri arasında hangi beylerbeylik daha önce kurulmuşsa, onun protokolde (teşrifatta) önde gelmesi kuralı vardı¹¹³. Rumeli Beylerbeyliği ilk kurulan beylerbeylik olduğu için¹¹⁴ protokolde önemini hep korumuştur. Örneğin Rumeli Beylerbeyliği, Anadolu Beylerbeyliğine göre daha üstün derecede idi. Rumeli Beylerbeyi terfi ederse küçük vezir yani divan- hümayunda sonuncu vezir olurdu. Anadolu Beylerbeyi terfi ederse Rumeli Beylerbeyi olurdu¹¹⁵.

1.2. Rumeli Eyaleti'nin Oluşumu

Bizans ile sınır komşusu olan Osmanlı Beyliği ucta olmanın avantajını kullanarak egemenlik alanını Balkanlara genişletmiş ve kendiliğinden toplanan gazi grupları, Bizans'ın iç mücadelelerine karışmak veya Sırlara ve Bulgarlara karşı yapılan harekatı desteklemek ya da akın yapmak amacıyla sık sık Rumeli'ye geçmeye başlamışlardı¹¹⁶.

Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa, Kantakuzenos'in müttfeği olarak Trakya'ya pek çok kez geçmişti. 1352'de İmparator Kantakuzenos ile V. İonnes Paleologos arasında geçen taht mücadelesi sırasında Orhan Bey Gelibolu yarımadasında bulunan Tzimpe-Çimpe kalesinin kendisine verilmesi koşulu ile yardım vaadinde bulunmuş ve oğlu Süleyman Beyi 10.000 kişilik bir Türk süvari kuvveti ile göndermişti¹¹⁷. Bu kuvvetler Sırp-Bulgar ve Bizans kuvvetlerini yenmişti. 1352'deki bu

¹¹² Yücel, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Desantrilizasyona...", s.668.

¹¹³ Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.79.

¹¹⁴ Kılıç, "XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti'nin Eyalet ve Sancak Teşkilatlanması", s.91.

¹¹⁵ Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, C.II., s.581; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**, I. Kitap, s.220.

¹¹⁶ Halil İnalcık, "Rumeli", İA, İstanbul, 1964, C.IX, s. 767; Altunan, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s.31; M. Hüdai Şentürk, "Rumeli'de İskan Siyaseti ve Neticeleri", **Belleten**. LVII/218'den ayrı basım. (Ankara: 1993), s.90.

¹¹⁷ Bizans imparatorları arasındaki iç mücadelede Sırlar ve Bulgarlar V. İonnis'i desteklerken Osmanlılar Kanta Kuzenos'un yanında yer aldılar. Bkz. Halime Doğru, **XIII. ve XIX. Yüzyıllarda Rumeli'de Sağ Kolun Siyasi, Sosyal, Ekonomik Görüntüsü ve Kozluca Kazası**, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay., 2000), s.29; Feridun Dirimtekin "Muasır Bizans Kaynaklarına Göre Osmanlıların Rumeli'ye Geçiş ve Yerleşimleri", **VII. Türk Tarih Kongresi, Bildiriler**. C.II., (Ankara: 1970), s.577-580.

başarı Osmanlıların Rumeli'yi yerleşmelerini sağlayan bir dönüm noktası oldu¹¹⁸. 1352'de Kantakuzen'in verdiği Çimpe kalesinin deprem dolayısı ile tahrip olması Süleyman Bey'in burayı işgal etmesine ortam hazırladı¹¹⁹. Anadolu'dan özellikle yeni fethedilmiş olan Karesi ilinden konar-göçerler getirilerek yerleştirildi¹²⁰ ve Gelibolu'da bir Türk kolonisi oluşturuldu.

I. Murad, 1366'da Balkanları feth etmeğe başladığı sırada bu fetihler için hareket planları hazırlamış, yönlerini belirlemiş ve birer uc beyliği durumunda olan cephe komutanlarını görevlendirmişti¹²¹. Rumeli'yi iyi tanıyan ve Osmanlı Devleti'nin hizmetine girmiş olan Karesioğulları'nın gazileri, Süleyman Bey'in başkanlığında Çanakkale Boğazı'ndan geçerek Rumeli'nin fethinde önemli hizmetler yapmışlardı. Bunların arasında Hacı İlbeyi, Evrenos Gazi¹²², Gazi Fazıl ve Yakup Ece gibi beyler de bulunmakta idi¹²³.

Gelibolu'ya yerleşen Osmanlılar fetih planını üç yönde gerçekleştirdiler, böylece üç yönde uc oluşturdular. Bu uclardan birincisi Tekirdağ (Tekfur Dağı), Çorlu ve İstanbul yönünde; ikincisi Konurhisar¹²⁴ (Konru Dağı), Malkara, Hayrabolu ve Vize yönünde üçüncüsü İpsala, Dimetoka ve Edirne yönünde gelişti. Fetihler ilerledikçe bu uclar daha ileriye kaydı¹²⁵. Süleyman Bey, Gelibolu'da devletin esas kuvvetlerinin başkumandanı sıfatı ile Beylerbeyi durumunda idi¹²⁶. I. Murat Edirne'yi alınca, lalası

¹¹⁸ Şentürk, "Rumeli'de İskan Siyaseti", s.90; Altun, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s.31.

¹¹⁹ Herbert Adams Gibbons, **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu**, Çev: Ragıp Hulusi "Özdem". Ankara, 1998, s.84; Doğru, **Kozluca Kazası**, s.30; Altun, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s.31.

¹²⁰ M. Münir Aktepe, "XIV. Ve XV. Asırlarda Rumeli'nin Türkler Tarafından İskânına Dair". **Türkiyat Mecmuası**. C.X: 299-312, (İstanbul: 1953), s.300; Atsız, **Âşıkpaşaoğlu Tarihi**. (İstanbul: 1992), s.48.

¹²¹ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, **370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rumeli Defteri (937/1530)**, C.I, (Ankara: 2001), s.1.

¹²² Daha geniş bilgi için Bkz., İsmail Hakkı Uzunçarşılı "Evrenos", **İA**. C.4: 414-419. (İstanbul: MEB, 1948), s. 414.

¹²³ M. Münir Aktepe, "Osmanlılar'ın Rumeli'nde İlk Fetihleri ; Çimbi Kal'ası". **İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Tarih Dergisi**, C.I, S.1-2: 283-306. (İstanbul: 1950); Doğru, **Kozluca Kazası**, s.30.

¹²⁴ "Burası bugün Kurudağ denilen bölgedir". Bkz. Atsız, **Âşıkpaşaoğlu Tarihi**, s.125. **370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rûm-ili Defteri (937/1530) I**, s.2.

¹²⁵ Ömer Lütfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler", **İ.F.M.** XV/1-4:209-237 (İstanbul: Ekim 1953- Temmuz 1954); Altun, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s.32.

¹²⁶ Halil İnalcık, "Rumeli", **İA**. C.9: 767-773. (İstanbul: MEB, 1964), s.771.

Şahin'i Eski-Zağra ve Filibe istikametinde fetihlerde bulunmak üzere orta uca tayin etti¹²⁷.

I. Murad, Evrenos Bey'e ikinci bir ordu verdi¹²⁸, Evrenos Bey, Edirne'nin fethinden önce Keşan'ı ve Edirne'nin fethinden sonra da İpsala'yı fethetti¹²⁹. Çorlu'nun alınmasından sonra Evrenos Bey sol kola doğru ilerleyerek Dimetoka ve Gümülcine'yi aldı. Bu hareket, Osmanlılar'a Meriç vadisi havzasını ellerinde bulundurma imkânını verdi.

1354'te Gelibolu Yarımadası'na çıkışı takip eden fetihler sonucu alınan yerlere göçler ve yerleşmeler başladı. Devletin iskan amacıyla naklettiği kitlelerin dışında, Rumeli'nin zengin tımarlarına sahip olmak isteyen sipahiler, boş ve zengin toprak bulup yerleşmek isteyen pek çok göçebe unsurlar, fakir köylüler, Rumeli'ye geçip yerleştiler¹³⁰. Anadolu'dan Balkanlara yapılan göçler ve yerleşmeler de uç bölgeleri yönünde yoğunlaştı¹³¹. Osmanlı Devleti Rumeli'nde yayılma politikasını Romalıların yaptırdığı ve sonradan Bizans'ın da kullandığı üç ana yoldan gerçekleştirmekteydi.¹³² İç düzen ve emniyetin sağlanması bakımından yollar önemliydi ve Rumeli'de de yollar Anadolu'da olduğu gibi sağ kol, orta kol ve sol kol olarak sıralanmaktaydı¹³³.

Süleyman Paşa zamanında sol koldaki uc bölgesi, İpsala, Gümülcine, Serez, Karaferiye ve oradan iki kola ayrılıp Tırhala ve Üsküp'e ulaşıyordu. Orta kol; Çirmen, Zağra, Filibe ve oradan ikiye ayrılıyor, birincisi Sofya üzerinden Niş ve Belgrat'a ulaşıyor, ikincisi Köstendil üzerinden Üsküp'e bağlanıyordu. Sağ kola gelince, bu yol Kırklareli'nden kuzeye doğru çıkıyor Edirne'den gelen yolla birleşip Istrancaların ve Balkan dağlarının doğal geçitlerinden geçmek suretiyle Karadeniz'e paralel olarak Tuna

¹²⁷ İnalcık, "Rumeli", s.771; Yusuf Hallaçoğlu, "Kuruluşundan Günümüze Bulgaristan'da Türk Nüfusu", V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi, Tebliğler. ss. 505-513. (İstanbul : 1989), s.507.

¹²⁸ Gibbons, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu, s.93.

¹²⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Evrenos", İA. C. 4: 414-418, (İstanbul: 1948), s. 414.

¹³⁰ Fuad Köprülü, Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu. (Üçüncü basım. Ankara: TTK, 1988), s.107.

¹³¹ Barkan, "Sürgünler", 209-237; Altun, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s.32.

¹³² Sema Altun, "XVIII. Yüzyılda Silistre Eyaleti'nde Haberleşme Ağı: Rumeli Sağ Kol Menzilhaneleri", (5-6 Ekim XIII. Yüzyılın Sonlarında ve XX. Yüzyılın Başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan Eyaletlerinin Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Durumu Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri. Sofya: 2001), s.2.

¹³³ Orhonlu, Derbend Teşkilatı, s.60.

nehri'ne kadar ulaşıyordu. Kırklareli ve Edirne'den gelen yol Edirne'nin kuzeyinde birleşip, Yanbolu, Karin ovası, Pravadi'ye ulaşıyor, oradan tekrar ikiye ayrılarak Tırnova ve Niğbolu'ya, diğeri de Dobruca'ya doğru devam ediyordu¹³⁴.

Rumeli, Osmanlı kuvvetleri için sadece uç boyu, akın alanı değil, aynı zamanda gelişme yönüydü¹³⁵. Bir süre sonra fetih edilen yerlerin idari bir yapıya kavuşturulması gereği doğdu¹³⁶. Bu bölgenin denizle ayrılmış olması devletin iki büyük idari bölge halinde teşkilatlanmasını gerektirmekteydi¹³⁷. Sonuçta 1361'de Rumeli Beylerbeyliği kuruldu¹³⁸. Beylerbeyiliğin başına Lala Şahin Paşa getirildi¹³⁹, Evrenos Bey ise uç Beyi oldu¹⁴⁰. Lala Şahin Paşa'nın vefatından sonra Osman Gazi'nin silah arkadaşlarından Aykut Alp'in soyundan Kara Timurtaş Paşa Rumeli Beylerbeyi oldu¹⁴¹. XV. Asrın birinci yarısında devlet kadrosu içinde birinci derecede rol almış şahsiyetler bu bölgenin idaresinde görevlendirilmişlerdir¹⁴².

Sınırlar genişledikçe sancakların sayısı arttı¹⁴³. 1475'te Rumeli Eyaleti'nde 17 sancak vardı. Bu sancaklar şunlardı: İstanbul, Gelibolu, Edirne, Niğbolu ve Zağra, Vidin, Sofya, Sırbıya (Laz-ili), Sırbıya (Despot-ili), Vardar (Evranosoğulları), Üsküp, Arnavut-ili (Araniti'ye ait), Arnavut-ili (İskender Bey'e ait), Bosna (Krala ait), Bosna (Stefan'a ait), Arta, Zituni ve Atina, Mora, Manastır¹⁴⁴. Rumeli Beylerbeyi bu onyedili sancaktan yaklaşık olarak 22,000 asker getirirdi. Ayrıca 8.000 akıncı ve 6.000 azap vardı¹⁴⁵.

¹³⁴ Doğru, **Kozluca Kazası**, s.32.

¹³⁵ Metin Kunt, "Tuna'dan Kızılırmak'a", **Türkiye Tarihi, Osmanlı Devleti**. C.2:43-54. (İstanbul: Cem Yayınevi, 1991), s.46.

¹³⁶ Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.77.

¹³⁷ İnalçık, "Rumeli", s.771.

¹³⁸ Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.77. Akgündüz Rumeli Sancağı'nın kuruluş tarihi olarak 1363 tarihini verir ve Rumeli Eyaleti'nin Osmanlı Devleti'nin Anadolu Eyaleti'nden sonra ikinci eyalet olduğunu belirtir. Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**. 1. Kitap, s.389.

¹³⁹ İnalçık, "Rumeli", s.771; Doğru, **Kozluca Kazası**, s.53; Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s. 77; Tayyib Gökbiğlin, "Kanuni Sultan Süleyman Devri Başlarında Rumeli Eyaleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları", **Belleten**. C.XX : 247-285. (Ankara :1956), s.247.

¹⁴⁰ Uzunçarşılı, "Evrenos", s. 414; Doğru, **Kozluca Kazası**, s.53.

¹⁴¹ Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.77.

¹⁴² Gökbiğlin, "Rumeli Eyaleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları", s.247.

¹⁴³ Taner Timur, **Osmanlı Toplumsal Düzeni**. (Üçüncü basım. Ankara: İmge Kitabevi, 1994), s.249-250.

¹⁴⁴ İnalçık, "Rumeli", s.771; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**, 1. Kitap, s.390.

¹⁴⁵ İnalçık, "Rumeli", s.771.

XV. Yüzyılda Balkanlarda fethedilen topraklar Rumeli Beylerbeyliğine eklenmiştir. Yalnız Tuna'nın güneyindeki değil, Tuna ötesindeki Kili ve Akkerman'da bu beylerbeyine bağlanmıştır (1484)¹⁴⁶. XVI. Asırda Rumeli eyaletinde 1. Kili, 2. Gelibolu 3. Vidin, 4. Niğbolu, 5. Agriboz, 6. Selanik, 7. Serez, 8. Samma (?), 9. Argiri kasrı (Ergiri), 10. Mora, 11. Köstendil (Konstantin-ili), 12. Prizren-Ohrida, 13. Vulçetrin (Vuçitrn), 14. Çirmen, 15. Bosna 16. İşkodra, 17. Azigan (?), 18. Kruşevac (Alaca-Hisar), 19. Ver- Bosna, 20. Semendire (Smederova), 21. İzvornik¹⁴⁷ sancakları bulunmaktadır. Aynı yüzyılda Rumeli'nde Sancak sayısı 25'e çıkmıştır¹⁴⁸

Söz konusu olan sancaklar yeni fetihlerden sonra oluşturulan sancaklardır. Coğrafi bir bölgeyi ifade eden bu sancakların yanında coğrafi bir bölge ile sınırlanmayan ancak askeri niteliği olan sancaklar da bulunmaktadır. Çingene, Müsellem ve Voynuk sancakları bu sancaklardandır. Her ne kadar bu listelerde geri hizmet sancaklarının isimleri görünmüyorsa da bu dönemde kendilerine ait kanunnamelerin olması bu teşkilatların varlığını göstermektedir¹⁴⁹. Geri hizmet sancakları bir bölgeyi ifade etmedikleri için bu listelerin hazırlanmasında gözönünde tutulmamışlardır.

XV. Yüzyılda Rumeli eyaletindeki sancakların sıralanmasında geri hizmet kurumlarına ait sancaklarının ismi yer almamaktadır. XVI. yüzyıla ait kayıtlarda geri hizmet kurumlarının ismi sancak olarak kayıtlara geçmiştir Bu dönemde geri hizmet sancakları ile birlikte Rumeli eyaletinde 33 sancak bulunmaktadır. Bunlar; Paşa, Bosna, Mora, Semendire, Vidin, Hersek, Silistre, Ohri, Avlonya, İskenderiye, Yanya, Gelibolu, Köstendil, Niğbolu, Sofya, İnebahtı, Tırhala, Alaca-hisar, Vulçetrin, Kefe, Prizren, Karli, Agriboz, Çirmen, Vize, İzvornik, Florina, İl-basan, Çingene, Midilli, Kara-dağ, Müsellem-ı Kırk- Kilise ve Voynuk sancaklarıdır¹⁵⁰.

¹⁴⁶ İncalcık, "Rumeli", s.771.

¹⁴⁷ Bkz. İncalcık, "Rumeli", s.771.

¹⁴⁸ Alman imparatoruna verilen bir rapora göre (Turcicae Descriptio, nşr. N. Iorga, Notes Extraits, Bükreş, 1915, V. 338-339) İncalcık sancak sayısının 25'e çıktığını yazmış fakat isimlerini vermemiştir. Bkz. İncalcık, "Rumeli", s.771; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**, 1. Kitap, s.389.

¹⁴⁹ Bkz. Ek 1; 2.

¹⁵⁰ İncalcık, "Rumeli", s.771.

XVI. Asrın başlarında Rumeli Beylerbeyliği, sağ kol ve sol kol olmak üzere ikiye bölünmüş olarak yönetilmektedir¹⁵¹. 1530 yılında Rumeli Eyaletinin sağ kolunu, Edirne, Dimetoka¹⁵², Ferecik, İpsala, Tatarpazarı, Keşan, Eskihişar-ı Zağra¹⁵³, Kızılağaç ve Filibe, Tatarpazarı, Samakov-ı İvlayçov, Üsküb, Kalkandelen, Kırçova, Manastır, Pirlepe, Köprülü, kazaları oluşturmaktadır. Sol kolunu ise, Gümülcine, Yenice Karasu, Zihne, Dırama, Siroz, Nevrekop, Timurhisarı'ı, Selânik, Sidrekapısı, Avrethisarı, Yenice-i Vardar, Karaferye, Serfice, İştib, Kesterye, Bihlişte, Görice kazaları oluşturmaktadır¹⁵⁴.

XVII. Yüzyılın başlarında Ayni Ali Efendi risalesinde, Rumeli eyaletinin 24 sancaktan oluştuğunu yazmış, Çingene sancağını yörük sancakları ile birlikte göstermiş fakat bunu toplam sayıya ilave etmemiştir¹⁵⁵. Yine Koçi Bey Risalesi'nde (1640) Paşa sancağını saymadan 24 sancak sayar¹⁵⁶.

Geri hizmet sancaklarının yukarıdaki sancaklar gibi coğrafi bir sınırı olmaması ancak yönetim açısından idari bir sınırlamaya tabi olması nedeniyle ayrı olarak

¹⁵¹ Gökbilgin, Selçukluların çeşitli Türkmen boylarının sağ kol ve sol kol beylerbeyliği olarak yönetildiğini ve Osmanlı'nın Anadolu'dan sonra Rumeli Beylerbeyliğini kurmasını da bu geleneğin bir devamı olarak görmektedir. Bkz. Tayyib Gökbilgin, **XV. ve XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası: Vakıflar – Mülkler – Mukataalar**. (İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fak. Yayınları No: 508, Üçler Basımevi, 1952), s.9; 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rumeli Defteri (937/1530), C.I, s.4; Katip Çelebi'den aktaran Gökbilgin ise Rumeli Eyaleti'nin sağ, sol ve orta kol olarak üçe ayrıldığını, İstanbul'dan Silistre'ye giderken Vize Kırk-kilise sancakları ile Tuna sahillerinin sağ kolu, Ege sahilleriyle, Selanik ve Mora'nın sol kolu, Bosna ve Budin yolu üzerinde bulunan sancakların ise orta kolu oluşturduğunu belirtir. Bkz. Gökbilgin, "Rumeli Eyaleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları", s.250.

¹⁵² Dimetoka, Meriç nehri batı kıyısında bulunan bir Osmanlı kenti (1361-1914) Evrenos Bey zamanında alınmış I. Dünya Savaşı başında Londra Antlaşması ile Meriç'in batısındaki topraklar ile birlikte elden çıkmıştır. Paşa Sancağı'na bağlı bir kadılık idi. Bkz. Orhan Bayrak, **Resimli Osmanlı Tarihi Sözlüğü**. (İstanbul: İnkılâp Yay, 1999), s.110; Bu kasaba Balkan savaşlarından sonra Bulgar işgaline uğradı ve 1922 yılında Yunanistan'a bağlandı. Bugün Dimetoka'da Türk nüfusu yok gibidir. Sadece 200 Müslüman Çingene bulunmaktadır. Bkz. Machiel Kiel, "Dimetoka", **DİA**, C.IX:305-308.

¹⁵³ Meriç nehrinin kuzeyinde bulunan 1393-1878 yılları arasında bir Osmanlı kenti. 1430 yılında adı Eskihişar-ı Zağra, 1488'de Zağra-ı Atik oldu. Buna rağmen XVI. Yüzyıl Osmanlı kayıtlarında hala Eskihişar-ı Zağra olarak geçmektedir. Bkz. Bayrak, **Resimli Osmanlı Tarihi Sözlüğü**, s.439; Bugün Bulgaristan'da Stara Zagora adıyla anılmaktadır. Bkz. İlhan Şahin, "Eski Zağra", **DİA**, C.XI:394-396.

¹⁵⁴ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rumeli Defteri (937/1530), s.5.

¹⁵⁵ XVII. Yüzyılda Rumeli Eyaleti'nin sancak sayısı 25'tir. Bunlar; 1. Liva-i Paşa, 2. Liva-i Vize, 3. Liva-i Çirmen, 4. Liva-i Kırk-kilise, 5. Liva-i Silistre, 6. Liva-i Niğbolu, 7. Liva-i Vidin, 8. Liva-i Alaca-Hisar, 9. Liva-i Vulçitrın, 10. Liva-i Prizrin, 11. Liva-i İskenderiye, 12. Liva-i Dukagin, 13. Liva-i Avlonya, 14. Liva-i Ohri, 15. Liva-i Delvine, 16. Liva-i Yanya, 17. Liva-i İlbasan, 18. Liva-i Mora, 19. Liva-i Tırhala, 20. Liva-i Selanik, 21. Liva-i Üsküb, 22. Liva-i Bender, 23. Liva-i Akkerman, 24. Liva-i Özü, 25. Liva-i Köstendil'dir. Bkz. Ayni Ali Efendi, **Kanunname-i Ali Osman, Osmanlı Devleti Arazi Kanunları**. Çev: Hadiye Tuncer, (Ankara: 1962), s.16.

¹⁵⁶ Koçi Bey Risalesi. Çev: Zuhuri Danışman. (İstanbul: 1993), s.87.

kaydedilmiş, yukarıdaki sayıya dahil edilmemiştir. Rumeli’de bulunan Müsellem ve Yörük sancaklarının kayıtları, coğrafi bölgesi belli sancaklardan ayrı tutulmuştur¹⁵⁷.

2. ÇİNGENE SANCAĞI VE GERİ HİZMET KURUMUNDA ÇİNGENELER

Osmanlı düzeninin taşradaki örgütlenme birimi olan sancak¹⁵⁸ merkezi gücün askeri ve hukuksal temsilciliğini üzerinde toplamış bulunmaktadır¹⁵⁹. Sancaklar, kaza ve nahiye gibi daha küçük birimlere ayrılmaktadırlar¹⁶⁰.

Osmanlı yönetimi, sancakların yönetimi için kanun hazırlarken, önce her sancaklık bölgenin geleneksel kurallarını, halkının devlete karşı olan yükümlülüklerini inceler, sonra bu geleneksel yükümlülükleri bazen olduğu gibi bazen biraz yumuşatarak bir “sancak kanunnamesi” olarak saptar ve ilan ederdi¹⁶¹.

Sancak sınırları başlangıçtan beri doğal engeller göz önüne alınarak çiziliyordu. Coğrafi ve tarihi şartlar da dikkate alınıyor, oluşturulan bu birimlerde idari ve hukuki yönden bütünlük sağlanıyordu¹⁶².

Osmanlı idare düzeni içinde Çingene Sancağı’nın farklı bir konumu bulunmaktaydı. Çingene Sancağı, diğer sancaklar gibi coğrafi bölgeden çok belirli zümrelerin aynı idare altında toplandığını belirten bir terimdi¹⁶³. Bu nedenle Rumeli Beylerbeyliğinde Çingene Sancağı, bir bölgenin fethinden sonra oluşturulmuş sancak değildi. Çingene sancağı, sosyal ve coğrafi yapıda zorlayıcı bir değişikliğe gidilmeden idari bir değişiklik yapılarak kuruldu.

¹⁵⁷ Müsellem Sancakları; Liva-i Müselleman-ı Kızılca, Liva-i Müselleman-ı Çingane, Liva-i Müselleman-ı Çirmen, Yörük Sancakları; Liva-i Yörük-ı Ofçabolı, Liva-i Yörük-ı Tanrıdağı, Liva-i Yörük-ı Vize, Liva-i Yörük-ı Kocacık, Liva-i Yörük-ı Selanık, Liva-i Yörük-ı Naldöken. Bkz. İlhan Şahin, “Timâr Sistemi Hakkında Bir Risâle”, İÜFTD, S.32: 905-935. (İstanbul: 1979), s.912.

¹⁵⁸ Timur, *Osmanlı Toplumsal Düzeni*, s.249.

¹⁵⁹ Arıkan, *Hamit Sancağı*, s.36; J. Denny, “Sancak”, İA, C.10:186-189 (İstanbul: MEB, 1966), s.168-189.

¹⁶⁰ Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livası*, s.8; Arıkan, *Hamit Sancağı*, s.36.

¹⁶¹ Metin Kunt, “Çözülüş ve Yeniden Diriliş: Devlet ve Toplum”, *Türkiye Tarihi, Osmanlı Devleti*. C.2:55-66. (İstanbul: Cem Yayınevi, 1991), s.59.

¹⁶² Doğru, *Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.31; Gökbilgin, *Edirne ve Paşa Livası*, s.8; Kunt, “Çözülüş ve Yeniden Diriliş: Devlet ve Toplum”, s.59.

¹⁶³ Doğru, *Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.31; Kunt, *Sancaktan, Eyalete*, s.16.

Var olan etnik değerler üzerine kurulan Çingene Sancağı'nın merkezi Kırıkkilise (Kırklareli)'dir¹⁶⁴. Çingene Sancağı, Rumeli'nin sadece bir bölgesini veya bir bölümünü kapsamamakta İstanbul dahil olmak üzere tüm Rumeli'deki Çingeneleri içermektedir¹⁶⁵. Çingene Müsellem Sancağı ise Rumeli'nde bulunan tüm Çingeneleri içine almamaktadır. Çingene Müsellem Sancağı, Rumeli Eyaleti'nin Eskihişar-ı Zağra, Hayrabolu, Malkara, Kırıkkilise, Döğenci-ili, İncügez, Gümülcine, Yanbolu, Pınarhisar, Pravadi, Dimetoka, Ferecik, İpsala, Keşan ve Çorlu yerleşim yerlerini içine alan¹⁶⁶ Rumeli eyaletinin daha çok sağ kol kazaları üzerinde bulunan Müslüman ve yerleşik Çingeneleri kapsamaktadır¹⁶⁷. Askeri bir ihtiyaçtan doğan bu liva, askeri sayılan bütün Çingeneleri idare etmek üzere oluşturulmuştur¹⁶⁸.

Çingene Sancağı'nın kuruluş tarihini kesin olarak vermek zordur. Osmanlı Devleti, Gelibolu'yu alıp I. Bayezid zamanında 1397 tarihinde Balkanlara geçmesiyle devlet teşkilatı burada da oluşturulmuştur. Bu teşkilatın temelinde, toprak mülkiyetinin sahibi olan padişahın, tımar ve zeamet olarak isimlendirilen toprakları kişileri vererek, karşılığında bu toprakların yıllık kazançlarına göre 1'den 4'e veya 4'ten 19'a kadar

¹⁶⁴ Gökbilgin, "Çingeneler", s.423; Elena Marushiakova, Vesselin Popov, *Gypsies in the Ottoman Empire A Contribution to the History of the Balkans*, (Bristol: Great - Britain by .2001), s.35; Abdülkadir Özcan, "Çeribaşı", *DİA*, C.VIII: 270-272.

¹⁶⁵ 370 numaralı tahrir defterinde Çingene Sancağı'na ait bir kanunname çıkarılarak bu sancaktaki Çingeneler tespit edilmiştir. Buna göre Çingeneler Rumeli'nde şu kazalarda bulunmaktadır: Der kaza-i Daru'l Fethi Kostantiniyye, der kaza-i Silivri, der kaza-i Pınarhisar, der kaza-i Kırıkkilise, der kaza-i Çirmen, der kaza-i Akçakızanlık, der kaza-i Hasköy, der kaza-i Yenice-i Zağra, der kaza-i Edirne, der kaza-i Filibe, der kaza-i Tatarpazarı, der kaza-i Eskihişar-ı Zağra, der kaza-i Dimetoka, der kaza-i Keşan, der kaza-i Gümülcine, der kaza-i Yenice-i Karasu, der kaza-i Drama, der kaza-i Siroz, der kaza-i Üsküp, der kaza-i Kalkandelen, der kaza-i Köprülü, der kaza-i Yenice-i Vardar, der kaza-i Selanik, der kaza-i Kara-ferye, der kaza-i Serfice, der kaza-i Kırçova, der kaza-i Pirlepe, der kaza-i Manastır, der kaza-i Kestorya, der kaza-i Horpeşte, der kaza-i Bihlişte, der kaza-i Görice, der kaza-i Florina, der kaza-i Sofya, der kaza-i Şehirköy, der kaza-i Berkofça, der kaza-i Yanbolu, der kaza-i Prevadi, der kaza-i Ilıca-i Köstendil, der kaza-i Ustrumca, der kaza-i İştıp, der kaza-i Kratova, der kaza-i İvrinya, der kaza-i Menlik, der kaza-i Ağrıboz, der kaza-i İzdin, der kaza-i Livadiye, der kaza-i İstefa, der kaza-i Atina, der kaza-i Tırhala, der kaza-i Alasonya, der kaza-i Yenişehir, der kaza-i Fenar, der kaza-i Çatalcı, der kaza-i İnebahtı, der kaza-i Vulçitrın, der kaza-i Novaberi, der kaza-i İskenderiye, der kaza-i İpek, der kaza-i Alacahisar, der kaza-i Zaptana, der kaza-i Avlonya, der kaza-i Delvine, der kaza-i Belgrad. BOA, TTD No: 370, s 373-378.

¹⁶⁶ BOA, TTD No:170, s.1, BOA, TTD No: 191, s. 1, BOA, TTD No 206, s. 2; BOA, TTD No: 299, s.1

¹⁶⁷ Bkz. Ek-6. Çingene Müsellem Sancağı'nın da Üzerinde Bulunduğu Sağ Kol Kazaları 1530.

¹⁶⁸ Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri. Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, Kanuni Devri Kanunnameleri. 5. Kitap. II. Kısım. (Birinci basım. İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1992), s.46.*

adamla askeri hizmete katılmak zorunluluğu yatar¹⁶⁹. Bu teşkilatlanma, Fatih tarafından Avrupa bölgesinde genişletilmiştir¹⁷⁰. Rumeli'nin fethinden sonra uçlarda gaza hareketi devam ederken, devlet kendi himayesine girmiş zimmileri özellikle köylü ahaliyi tarafına çekmeye çalışmıştı. Derebeyler bertaraf ediliyor karşı koymadıkları takdirde bunlar Osmanlı askeri kadrosuna alınıyorlardı. II. Murad ve Fatih devirlerinde Rumeli'de eski Bizans tımar topraklarında Osmanlı tımar sipahisi olarak bırakılmış asker ailelere rastlanmaktaydı. Voynuk, Martolos ve Eflak adı altında askeri nizamı tabi Hristiyan göçebeler, kendi beylerinin idaresinde Osmanlı askeri kadrosuna alınmışlardı¹⁷¹. Çingeneler de buna benzer bir askeri yapılanma ile kendi isimleri ile anılan bir sancak altında birleştirildi ve askeri göreve alındı. Bu siyaset Osmanlı'nın Rumeli'de yayılışını kolaylaştırdı. Bu özelliği bakımından Çingene Sancağı, Voynuk Sancağı'na benzerlik gösterirdi ve sınırları sipahi sancağının sınırları ile üst üste gelmezdi¹⁷².

Çingene Sancağı, Rumeli Eyalet teşkilatı kurulurken bu teşkilatın bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Çingene Sancağı'nda esas olan Çingene nüfusedir. Sancağın kuruluşundaki amaç bu nüfusu yönetim ve denetim altına almak olduğu kadar hizmet etmelerini de sağlamaktır. Osmanlı Devleti'nin ilerleme yönü olarak seçtiği Balkanlarda Çingene nüfusunun varlığı Osmanlı'nın burayı fethinden önce de mevcuttu, tarihi kayıtlar Bizans İmparatorluğu zamanlarında burada Çingene nüfusunun bulunmakta olduğunu göstermektedir¹⁷³. Bunun yanında Osmanlı'nın Rumeli'yi fethetmesi ile de büyük sayıda Çingene nüfusu Balkanlar'a gelmiştir¹⁷⁴. Osmanlı Devleti, Rumeli Eyaleti'nde bulunan Çingene nüfusun yönetimi için kanunlar çıkarmıştı¹⁷⁵.

Fatih döneminden itibaren askeri hizmete alınan Çingenelere ait kanunlar bulunmaktadır. Fatih dönemine ait "Rumeli Etraki'nün Koyun Adeti Hükmi ve Çingene

¹⁶⁹ W. R. Halliday, *Folklore Studies*. (London: 1924), s.15.

¹⁷⁰ Halliday, *Folklore Studies*, s.15.

¹⁷¹ 370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rumeli Defteri (937/1530), C.I, s.3.

¹⁷² Doğru, *Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.31; Kunt, *Sancaktan, Eyalete*, s.16.

¹⁷³ Marushiakova, Popov, *Gypsies in the Ottoman Empire...*, s.13,27.

¹⁷⁴ Marushiakova, Popov, *Gypsies in the Ottoman Empire...*, s.26.

¹⁷⁵ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.397; Gökbilgin, "Çingeneler", s.423; Marushiakova, Popov, *Gypsies in the Ottoman Empire...*, s.26; Onur, "Çingeneler", s.17; Altınöz, "Osmanlı Toplumunda Çingeneler", s.26; Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.124.

Kanunu" isimli kanunname, "koyun adeti" yani "resmi ağnam" ile ilgili maddeler yanısıra Çingeneri ilgilendiren maddeler de bulunmaktadır¹⁷⁶.

II. Bayezid döneminde (1481-1512) Çingeneri ile ilgili çıkarılan özel kanunname Çingeneriden toplanacak cizye hakkındadır. 903 / 1497 tarihli "Kanun-ı Cizye-i Çingeneha" adını taşıyan bu kanunname, Çingene Sancak Beyi'nin görevlerine ek olarak kaçan çingenerilerin bulunması ve harac toplayan görevliye yardım edilmesini öngörür¹⁷⁷. Çingene Sancak Beyi'nden söz eden 1497 tarihli cizye kanunnamesi Çingene Sancağı'nın da varlığını gösteren ilk kayıttır.

BOA'de Çingene Sancağı'na ait ilk özel kanun Kanuni Sultan Süleyman zamanına aittir. "Kanunname-i Kıbtıyan-ı Vilayet-i Rumeli" olarak geçen kanunname her açıdan küçük bir sancak kanunnamesi içeriğindedir¹⁷⁸. Çingene Müsellemeleri kayıtları geçirilirken Çingeneri için düzenlemiş olan kanunlar da tahrir defterine yazılmıştır¹⁷⁹. Bu kayıtlarda Çingene müsellem ve yamaklarına verilen tımar kayıtları yer almıştır¹⁸⁰.

¹⁷⁶ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.397-398.

¹⁷⁷ Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, II. Bayezid Devri Kanunnameleri. 2. Kitap*. (Birinci basım. İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1992)., s.384.

¹⁷⁸ BOA, TTD, No 370, s.373-374; Ek. 2.

¹⁷⁹ BOA, TTD, No 170, s.2-5; BOA, TTD, No:191, s.1-3.

¹⁸⁰ Elena Marushiakova ve Vesselin Popov, *Gypsies in the Ottoman Empire A Contribution to the History of the Balkans* isimli kitaplarında Sultan Bayezid'in son zamanlarında Çingene Sancağı'nın zeamet ve tımarlarını gösteren belgelerin bulunduğunu yazmaktadır. Krş. Marushiakova, Popov, *Gypsies in the Ottoman Empire...*, s.26. Marushiakova ve Popov, bu kayıtları 1522-23 yıllarına tarihdlediği halde dönemin padişahı olarak Sultan Bayezid döneminin son zamanları olarak yazılmıştır. Padişah dönemi yanlış belirlenmiş olsa gerekir. Verilen tarihler göz önünde tutulduğunda bu dönemin de Kanuni dönemini içermesi gerekmektedir. Bizim arşiv çalışmaları sonucunda elde ettiğimiz veriler de ilk zeamet ve tımar kayıtlarının Kanuni döneminde olduğunu göstermektedir. BOA, TTD, No: 170; BOA, TTD, No: 190, BOA, TTD, No: 206 ve BOA, TTD, No: 299.

3. ÇİNGENELERİN RUMELİ SANCAĞI'NDA YAYILDIKLARI ALANLAR

3.1. Çingene Teşkilatının Yaygın Olarak Bulunduğu Yerler

3.1.1. Nahiyeler

XVI. Yüzyılın ortalarında Çingene Teşkilatı Rumeli eyaletinin nahiye, köy ve mezralarında kayıtlı bulunmaktadır. Nahiye, Osmanlı İmparatorluğu'nda, coğrafi idari manada küçük veya büyük bir çevreye ve bölgeye, bazen de çok geniş bir muntıkaya denilmekteydi¹⁸¹.

Nahiyelerin merkezleri kayıtlarda belirtilmemiş olmakla birlikte yamakların ocak teşkilatında kayıtlarında nereden oldukları belirtilmiş ve bazı yamakların bağlı olduğu yeri ifade etmek için önce “nefs-i” ifadesi kullanılarak arkasından nahiye isimleri verilmiştir¹⁸². Buradan “nefs-i” ifadesinin nahiye merkezini anlattığı bellidir¹⁸³. “Nefs-i” olarak kayıtlı olan yerlerin nahiye içinde en büyük yerleşim yeri olması gerekir.

Kanuni döneminde yapılmış olan Tahrir defterlerinden Çingene Teşkilatının yayıldıkları alanlar tespit edilmiştir. Buna göre Çingene Teşkilatı, Zağra-i Eskihisar, Hayrabolu, Malkara, Dügüncü-ili, İncügöz, Gümülcine, Yanbolu, Ilıca-i Aydos, Kızılağaç Yenicesi, Pınar-hisarı, Kırk-kilise, Pravadi, Dimetoka, Ferecik, İpsala, Keşan, ve Çorlu olmak üzere 17 nahiyeye dağılmış bulunmaktadırlar.

Bu nahiyeler görüldüğü üzere bugünkü Türkiye, Bulgaristan ve Yunanistan sınırları içerisinde bulunmaktadır. Çingene Teşkilatının yayıldığı nahiyeler, XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Rumeli'nde yayılma politikasını Romalıların yaptırdığı ve sonradan Bizans'ın da kullandığı üç ana yoldan Sağ Kol üzerinde bulunmaktaydı. Bu nedenle Çingene Teşkilatının yer aldığı güzergâh Rumeli eyaleti ile İstanbul arası bağlantının sağlandığı yerleşim yerleri üzerinde bulunmaktaydı. (Bkz. Ek 5.)

¹⁸¹ M. Tayyib Gökbilgin, “Nahiye”, İA. C.9: 37-39; Halime Doğru, XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı. (İstanbul: AFA Yay., 1992, s.89.

¹⁸² Örneğin “Nefs-i Zağra-i Eskihisar”, Bkz. TTD, No: 206, s.32.

¹⁸³ Doğru, XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı, s.89.

3.1.2. Köyler

Tarımla uğraşan ve bununla geçinen, üzerinde yaşadığı toprak parçası ile organik bir bütünlük oluşturan kır iskanına köy adı verilmektedir¹⁸⁴. Fekete köyü, küçük yerleşim yerlerini ifade eden terim olarak nitelendirmiştir¹⁸⁵. Tahrir defterlerinde Çingene teşkilatının kayıtlı bulundukları köyler tespit edilebilmektedir. Buna göre XVI. yüzyılın ortalarına göre Çingene Teşkilatı üyelerinin ikamet ettikleri köyler şunlardır¹⁸⁶:

Eskihisar-ı Zağra nahiyesinde; Ahi, Alacalı, Arslanlı, Arzin, Aydın Bey, Ayvadlı, Bahadırlı, Biçerli, Bozdoğan, Cirhanlı, Delücelü, Doğancı, Dünderli, Erdoğan, Erdoğanlı, Evrenos, Gerede, Hacı Ayvadlı, Hacı İvaz, Hacı-İvaz h. Sendel, Hacı-İvaz / Segit-oğlu, Hamzalı, Hızır Ağa, Hoca-virdi, İl-beği / İnebeği / İlbeği, İskender Bey, İskenderli, Kara Ali, Kara Halil, Kara Mihmadlı, Karacaoğlu, Karamanlı, Karaoğlu, Kara-Reisli, Keçili, Kederli, Kılınçlı, Kırcaoğlu, Kızıklı, Kölemen, Kurd Basanlı, Küçük Kadı, Küçük Keçili, Mihmadlı, Musablu, Musac, Müsellem, Nalbandlı, Narlu-dere / Timurtaşlı, Nayibli, Opan, Rasüllü, Reis, Saruca Ahmed, Sarucalı, Sazlu-dere, Sofular, Şabcılar / Küçük Şabcılar, Toyranlı, Tuğcalı, Ulufeci, Umurcalı, Uzun Hasan, Yatgunlu, Yaylacı, Yaylacılar, YaylacılarYayalar, Yaylıcı, Yörükler karyeleri,

Hayrabolu nahiyesinde; Alaca-oğlu, Alışık, Başkar (?), Bayram, Boşca, Canı-oğlu, Çengerli, Danişmend Danişmendli, Döğerci-bahşi, Evrenli, Fakılı, Hacet, Hacı Halil, Harmanlı, İspatlı, Kafir, Kara Danişmend, Karamuslu, Karapınar, Karbansaray, Karbuzlu, Kayalık, Kılıçlar, Koruklu tabii İpsala, Körpe inam namı diğer Tura Beyi, Kulaguz, Kurucalı, Kürtüllü, Miliniçe, Menteşe, Muhtar, Muslu, Müsellem, Sadiler, Salıklı, Sarımsaklı, Sayık (?), Semizce, Sirt, Teberrük, Yaya karyeleri,

Malkara nahiyesinde; Ard Gediklik (?), Balabancık, Çavuş Bey, Çavuşlu, Davudlu, Doğan, Doğancık, Eğlence, Evrenli, Eyneddinli, Hacı, Harmanlı, İbrice, Kadı

¹⁸⁴ Ali Tanoğlu, "Ziraatimizin Coğrafi Karakterleri ve Başlıca Meseleleri", İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, IV/4, (İstanbul: 1943), s.32; Halime Doğru, XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı, s.98.

¹⁸⁵ L. Fekete, "Türk Vergi Tahrirleri" (Çev: Sadrettin Karatay), Belleten. C.11/42:299-328, (Ankara: 1947), s. 310.

¹⁸⁶ Köylerin isimleri yamakanların bağlı olduğu nahiyyeye göre alınmıştır. Bu köylerin yerleri aynı nahiye sınırları içinde olmayabilir. Örneğin Mıgalkara nahiyyesinde olup Vize'ye bağlı karyeler bulunmaktadır.

Halil, Kara Halil, Karahisarlı, Karhisar, Kurd Bey, Kurdbeği, Kuyucu, Kuyucu, Kuyuculu, Küçük Harmanlu, Küçük Hızır, Kürtüllü, Osman Fakih, Ömerce, Sarı Ahi, Sarıca Ahi, Sarılar, Satı, Sofuca, Yereği, Yörük karyeleri,

Döğenci-ili nahiyesinde; Alplu, Bedir, Büyük Alpullu, Demircilu, Demircilu, Demürciler, Deve Yektan (?), Doğancılı, Döğenci-ili, Esedlü, Hacı Sendel, Hamza Beyi, Haram Basan (?), Hass, Işıklı, İshaklı, Kafır, Kara Danişmend, Keçiler, Kızık, Koçi Bey, Kurukeçilü, Küçük Alpullu, Mürsel, Oklağılu, Oruçlu, Otaşlı, Rum-beyli, Rüsum-ı Sünnetçiler, Sarımsaklı, Saru İsmail, Sarucalu, Sarımsaklı, Sofu Halil, Tatarlar, Timurcılı, Uğurlu Işık, Uzun Doğan, Yanık, Yörükler karyeleri,

İncigöz nahiyesinde; Malkoçlu, Kulaguz, Malkoçlu nam-ı diğer Çiçe- Sekban karyeleri, (?), (?), Ağ-ören, Akören, Arslanlı, Bekirli, Bekirli, Bosna, Çeltük-i Bala, Çeltük-i Kebir, Çiçe Sekban, Davudcu, Eskihsar, Fahriddünlü, Hapazlayan (?), Kara Karlı, Kara Sakal, Karakızlı, Kavak-Işık, Kılınçlı Kebir, Köstemirli, Küçük Kılınçlı, Küçük Kulfallı, Küçükköy, Sakçı, Seğidli, Sekban, Şadmanlı, Veli karyeleri,

Gümülcine nahiyesinde; Kuru-çay, Kilüseli karyeleri

Yanbolu, Ilıca-i Aydos, Kızıl Ağaç Yenicesi nahiyesinde; Ağa, Ala, Ala-köy Güğümlü, Henekli (?), Kara-sulu, Saru-Kocalı, Okçulu / Gediklü, karyeleri,

Pınarhisar nahiyesinde; Hacı –Yakup, Kara-ağaç / Geredeli, Kıran karyeleri,

Kırkkilise nahiyesinde; Ahilü, Evcı / Avcı İbrahim, Kara-Bürçek, Kürelü / namı diğer Dursun, Muin namı diğer Ağcaluca, Müsellem-İvaz, Sekban-İvaz, Şems, Yağrancı, Yenice karyeleri,

Pravadi nahiyesinde; Sultanşah karyesi,

Dimetoka nahiyesinde; (?), Derzi İnebeği, Hoca-beğli, Kurşunlu nam-ı diğer Köş, Kastamolu, Bakiler, Ulaş, Kara-Bürçek, Sekbanlı, Kurşunlu Kilise karyeleri,

Ferecik nahiyesinde; Yelkenci karyesi,

İpsala ve Keşan nahiyyelerinde; Fındıklı, Gök-Kılıçlı, Koruklu karyeleri,

Çorlu nahiyyesinde; Malkoçlu nam-ı diğer Sekban, Çok- Sekban nam-ı diğer Kopuzcu Sekban, Kopuzcu Sekban, Umur-oğlu, Sekban Yakub, Güvençlü, Yavaş Doğan karyeleri kaydedilmişlerdir¹⁸⁷.

3.1.3. Mezraa

Köyler gibi mezraalar da kır yerleşme birimidir. Mezraa için çeşitli görüşler vardır. Halil İnalçık, eski iskân yerleri olup, ahalisi dağılmış yalnızca ekinlik olarak kullanılan topraklara mezraa denildiği görüşündedir¹⁸⁸. Fekete de Mezraa için, oturulmayan yakın köylerden birinin faydalandığı ve hazineye bu suretle gelir getiren yerler¹⁸⁹ tanımını yapmıştır. Doğru'da bu ifadelere sürekli yaşama yeri olmaması şartını ilave etmiştir¹⁹⁰. Tanımlara rağmen mezraa ile köy her zaman aynı kesinlikle ayrılamamıştır. Tahrir defterlerinde daima karye (köy) ile mezraa ayrı ayrı yazılmıştır¹⁹¹.

Çingene geri hizmet kurumunda mezraalar tımar geliri olarak tımar sahibine kaydedilmiştir. Bunlar şöyledir: Sipahi gelirleri arasında bulunan mezraa-i Baba Halife Yanbolu nahiyyesinin Tunrul karyesi sınırında bulunmakta ve geliri Süleyman bin Abdullah'a tahsis edilmektedir¹⁹². İpsala nahiyyesine bağlı olan Mezraa-i Korkovi (?) ve Keşan nahiyyesine bağlı Mezraa-i Berrani (?) ise tımar sahibi Kurd'un geliri olarak

¹⁸⁷ Bkz. Ek. 9.

¹⁸⁸ Halil İnalçık, *Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-i Arnavid*. (Ankara: 1987), s.XXIX; Yuzo Nagata, "16. Yüzyılda Manisa Köyleri", *İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fak., Tarih Dergisi*. S.32: 731-758. (İstanbul: 1979), s.735.

¹⁸⁹ Fekete, "Türk Vergi Tahrirleri", s. 310.

¹⁹⁰ Doğru, XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı, s.98 ; Hütteroth-Abdülfeţah, *Historical Geograpy of Palestina Transjordan and Southern Syria in the Late 16th. Century*, Erlangen 1977, s.29.

¹⁹¹ Doğru, XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı, s.98.

¹⁹² BOA, TTD No: 206, s.4.

kayıtlıdır¹⁹³. Hassha-i Bali Bey bin Malkoç-zâde'nin gelirine kayıtlı bulunan mezraa-i İncügez Kızıl-ağaç Yenicesi nahiyesine bağlıdır¹⁹⁴. Mezraa-i Dillü-yurdu, nam-ı diğer Saylu-yurdu ise Döğenci-ili nahiyesinde bulunmaktadır¹⁹⁵. Burası ise Pınar hisar seraskerlerinin geliri arasında sayılmaktadır.

Mezraa-i Kara-Göce Düğücü-ili'nde Çingene ocağına bağlıdır. Mezraa-i Kara-Göce'nin on bir yıldır boş bırakılmış olması nedeniyle burada bulunan dört zeminin ve Hasan Paşa mandırasının vakıfa bırakıldığı söylentileri tartışma konusu olmuş, fakat bu durum eski kayıtlara dayanılarak, Müslüman kişilerin şahitliği ve kadı ilamı ile gelir yine Çingene ocağına bırakılmış ve sorun çözülmüştür.¹⁹⁶

3.1.4. Kalelerde Bulunan Çingeneler

Kalelerde bulunan Çingeneler de askeri sınıfa mensuptur. Bu Çingeneler Fatih zamanında yaptıkları görev dolayısı ile vergi muafiyetine sahiptirler¹⁹⁷. Kalelerdeki Çingenelerin hukuki durumu Müsellem teşkilatına bağlı olanların hukuki durumuna benzemektedir ve teşkilata bağlı Çingeneler gibi Avârız-ı divâniye, ispençe ve diğer rüsum-ı örfiye vergilerini vermezler¹⁹⁸. Bu Çingeneler kayıtlı bulundukları kalelerde hizmete tabidirler. Diğer teşkilat Çingeneleri ile birlikte göreve eşmezler. Bu nedenle göreve eşenlerle birlikte tahrir kayıtlarında yer almamışlardır.

1530 yılında, Niğbolu, Vidin, Flordin, Semendire, Resova, Koznik ve Arkadya kalelerinde toplam 137 kişi bulunmaktadır.

¹⁹³ BOA, TTD No: 206, s.4.

¹⁹⁴ BOA, TTD No: 206, s.16.

¹⁹⁵ BOA, TTD No: 206, s.128.

¹⁹⁶ "Dört zemin, mandıra-i Hasan Paşa, on bir yıldan berü hali ve muattal mevkufa zabt olunur deyü kadısı ilam idüp ve nice müslimanlar şehadet idüp zikr olunan ocağa zamime virildi deyü deter-i atikde mukayyed olmağın defter-i cedide nakl olundu". Bkz. BOA, TTD No: 206, s.88.

¹⁹⁷ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.398; Onur, "Çingeneler", s.17.

¹⁹⁸ BOA, TTD, No: 370, s.373; Ömer Lütfi Barkan, *XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Ziraî Ekonominin Hukuki ve Mali Esasları, Kanunlar*, C.I (Birinci Basım. İstanbul: İÜ. Edebiyat Fak.,Türkiyat Enstitüsü Yay., 1943), C.I, s. 250.

Tablo 1. Kalelerde Bulunan Çingeneler (1530)

Kaleler	Nefer Sayısı
Niğbolu	29
Vidin	12
Flordin	8
Semendire	24
Resova	29
Koznik	32
Arkadya	3

BOA, TTD, No: 370, s.373-378.

3.1.5. Köylerin Toponimik Durumu

Çingene müsellemlerinin ikamet ettiği köyler incelendiği zaman bir çoğunun şahıs isimleri ile anıldığı görülmektedir. İsimlerini köylere veren bu şahıslar o köyde ikamet eden önemli ailelere mensup bulunan nüfuzlu kimseler ile ocak teşkilatı içerisinde yer alan ve önemli bir mevkiye sahip bulunan kimselerdir. Koçi Bey, Davud Bey, Kara Halil, Uzun Doğan gibi kişilerin isimleri köylere verilmiştir.

Bununla birlikte saygı duyulan Hacı, Sofu, Hoca, Fakih, vb. ünvanlı kişilerin isimleri de; Hocaverdi, Hoca Yusuf, Hoca beğli, Osman Fakih, Hasan Fakih, Hacı İvaz, Hacı Ayvadolı, Hacı Halil, Hacı, Hacı Sendel, Küçük Hacı, Hacı Yakup, Hacı İlyas, Hacı Şirmerd gibi köy ismi olarak kullanılmıştır. Köy isimlerinde İslam dinin esintileri yanında Hristiyan dininin esintileri de bulunmaktadır. Kiliselü, Kurşunlu Kilise gibi kilise ismini içeren ve köyde bir kilisenin olduğunu ifade eden yer adları olduğu gibi “Tanrının varlığını inkar” anlamına gelen “Kafir”¹⁹⁹ ifadesi ile köy adı bulunmaktadır.

Şahıs isimleri dışında belirli bir hizmet veya meslek grubunun toplu halde bulunduğu köyler isimlerini buradan almıştır. Bu tür köy isimleri Ahi, Ahilü, Doğancılı, Müsellem, Yörükler, Nalbantlar, Yaya, Yayabaşı, Çok Sekban, Kopuzcu Sekban, Tatarlar’dır.

¹⁹⁹Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. (10. Basım. Ankara: Aydın Kitabevi, 1992), s.576.

Geri hizmet kurumunun yaygın olduğu yerlerde Anadolu'da beylik topraklarından Rumeli'ye geçmiş köy isimleri bulunmaktadır²⁰⁰. Danişmend, Danişmendli, Menteşe, Saruhanlı, Germiyanlı bunlardan bazılarıdır.

Bazı köyler ise isimlerini yörenin fiziki özelliklerinden almışlardır. Bunlara örnek olarak, Kırkkavak, Kayalık, Narludere, Karapınar, Armudlu, Depeli, Yayla, Tuzcular, Kurşunlu, Küreli, Sarmısaklı, köylerini örnek verebiliriz.

Köylerden bir tanesi “viran” sözcüğü ile bitmektedir. Viran sözcüğü eski yerleşim yerlerinin yıkıntıları üzerine kurulduğunu anlattığı gibi kendi içinde bir bölünmeyi de anlatmaktadır. Bir karyenin bölünüp yeni bir karyenin oluşturulduğu durumlarda genellikle yeni kurulan karyeye bu oluşum isim olarak da yansımaktadır. Örneğin Karye-i Hamzaviran'ı bölünmüş ve Karye-i Yenice oluşmuştur²⁰¹.

İçinde “hisar” kelimesinin bulunduğu karye isimleri bulunmaktadır. Bu karyeler Akçahisar, Karahisarlı ve Hisarbeğli karyeleridir. Bu köylerde, kale, sur veya hisar kalıntıları olma ihtimali yüksektir.

3.2. Rumeli'de Çingene Geri Hizmet Kurumuna Dahil Olmayan Çingenelerin Yayıldıkları Alan

3.2.1. Kadılıklarda Bulunan Çingeneler

Rumeli'nde yaşayan Çingeneler Rumeli'nin dört bir yanına dağılmışlardır. Rumeli'de Çingene Livası sınır tanımadan bütün Çingeneleri kapsamaktadır.

Rumeli eyaletinde teşkilata bağlı olmayan Çingene nüfusu Rumeli Eyaleti'nin kadılıklarında; mirliva haslarında, tımarlarda, vakıflarda, mülklerde, haslarda tespit edilebilmiştir. Kadılık olarak isimlendirilen yönetim birimi, Osmanlı taşra teşkilatında,

²⁰⁰ Doğru, Kozluca Kazası, s.71

²⁰¹ BOA, TTD No: 206, s.4.

eyaletle bağılı sancakların herbirinin başında “kadı” bulunan “kaza”lardır²⁰². 1530 yılında geri hizmet kurumuna dahil olmayan Çingeneler Rumeli’nin 90 kadılığında dağılmışlardır²⁰³. Bu kadılıklardan²⁰⁴; Silivri, Timur-hisarı, Köprülü, Serfice, Kırçova, Pirlepe, Kestorya, Horpişte, Ustumruca, İştıp, Ağriboz, İzdin, İstefa, Atina, Alasonya, Fener, İnebahtı, Vulçitrın, Novabri, İskenderiye, Alaca-hisar, Avlonya, Delvine, Draç, Debri,Angeli-Kasrı, Srebreniçe, Brevnik, Yenibazar, Narde, Mora, Çernovi, Semendire, Rudnik ve Brançova kadılıklarında Müslüman nüfusun bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu 35 kadılıkta aynı zamanda geri hizmet kurumu da bulunmamaktadır. Geri hizmet kurumu Müslüman nüfusun yoğun bulunduğu yerlerde teşkil edilmiştir. Bununla birlikte Müslüman nüfusun olduğu fakat teşkilata dahil olmamış yerleşim yerleri mevcuttur. Filibe, Selanik, Tırnovi, Çirmen, Akçakızanlık, Hasköy, Tatarpazarı, Darma, Siroz, Üsküp gibi kadılıklar bunlardan bazılarıdır.

Çingenelerin kendi kadılık bölgelerinde bulunmaları gerektiği kanunnamelerinde belirtilmiş olup, kendi kadılık bölgeleri dışında bir kadılığa geçtiklerinde yaptırımla karşılaşacakları açıklanmıştır. Buna göre başka bir kadılık bölgesine geçtiği tespit edilen Çingene, kınanacak ve kadı tarafından soruşturması yürütülecektir²⁰⁵.

3.2.2. Vakıflar Topraklarında Bulunan Çingeneler

Vakıflar²⁰⁶, şahsi mal ve mülkün, hiç bir menfaat beklemeden toplum yararına kamulaşmasıdır. Vakıflar, Osmanlı İmparatorluğu’nun sosyal, ekonomik ve kültürel

²⁰² Feridun Emecen, XVI. Asırda Manisa Kazası. (Ankara: TTK, 1989), s.110. Halime Doğru, XVIII. Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Görüntüsü. (Eskişehir : Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1995), s.201 ;Yücel, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Desantrilizasyona...”, s.667.

²⁰³ Şerifgil “Rumeli Eyaleti’ndeki Çingeneler”, adlı makalesinde Kanuni dönemine ait Çingene nüfusunu sistematik bir şekilde çıkarmıştır. Bkz. Şerifgil, “Rumeli Eyaleti’ndeki Çingeneler”, s.129. Şerifgil, Kanuni dönemine ait bu bilgileri bir Mücmel defterinden almış olduğunu yazmış ama bu defterin numarasını, tarihini belirtmemiştir. Şerifgil’in vermiş olduğu bilgiler 370 nolu TTD defterinde 373-378 sayfaları arasında bulunmaktadır. Bkz. Ek.

²⁰⁴ Kadılıkların tamamı için Bkz. Ek 2.

²⁰⁵ BOA,TTD, No: 370, s.373; Barkan, Kanunlar, s. 249; Ahmet Akgündüz, Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, Kanuni Devri Kanunnameleri. 6. Kitap II. Kısım. (İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1993). s.513.

²⁰⁶ Vakıf hakkında daha geniş bilgi için bkz . Bahaeddin Yediyıldız, “Vakıf” İ.A; Heffening, “Wagıf”, EI²; Ahmet Akgündüz, İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatkiyatında Vakıf Müessesesi. Ankara : TTK, 1998.

yapısı üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Müslüman nüfus ve kültürünün yerleşmesini sağlayan bu kurumlar kamu yararına, insanlığa dönük kurumlardır²⁰⁷.

Vakıflar sayesinde yeni kurulan şehir ve kasabalar kısa zamanda nüfus toplanması gerçekleşmektedir²⁰⁸. Rumeli'ye geçen Türk nüfusu, Anadolu'da olduğu gibi burada da han, hamam, köprü, medrese, zaviye, imaret, tekke ve cami gibi İslam kültür varlıkları ile süsledi²⁰⁹.

Vakıf olarak kamu yararına yaptırılan cami, mescit, medrese, çeşme, köprü, kervansaray gibi eserlerin sürekliliği bir takım gelir kaynaklarının buraya aktarılması ile mümkündü. Han, çarşı, fırın, değirmen, boyahane, salhane, başhane, mum yapım evi, bayram ve Pazar yerlerinin yanında bir kısım köy, mezraa ve buralarda oturan reayanın vergileri vakıfların temel gelirleri arasında yer almaktadır²¹⁰. Çingeneler de vergilerini bulundukları yerlerdeki vakfa vermekte idiler. Kimin vergisini hangi vakfa vereceği tutulan kayıtlarda bellidir. Çingenelerin kayıtlı bulunduğu vakıflar şunlardır: Hasköy'de bulunan Osman Baba zaviyesi, Edirne'de Sultan Bayezid Han vakfı²¹¹, yine Edirne'de Sinan Paşa vakfı²¹², Tatarpazarı'nda Yahya Paşa vakfı, Kalkandelen'de İshak Bey vakfı, Horpışte'de Ayas Paşa vakfı, Prevadi'de Davud Paşa vakfı²¹³, Plevne'de Ali Bey Mihal vakfı²¹⁴, Niğbolu'da Yazıcı Bali'nin vakfidir.

²⁰⁷ Doğru, XVIII. Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, s.94.

²⁰⁸ Emecen, XVI. Asırda Manisa Kazası, s.86.

²⁰⁹ Hallaçoğlu, "Kuruluşundan Günümüze Bulgaristan'da Türk Nüfusu", s.505. BOA'de bulunan 202 numaralı Tapu Defteri (Evkaf) Çingenelere aittir ve H. 947 / 1540-1541 tarihli. 347 sayfa olup başı tam, sonu eksiktir. Defter çürümeye yüz tutmuş olduğundan okumakta güçlük çekilmiştir.

²¹⁰ Arıkan, Hamit Sancağı, s.132; Ömer Lütfi Barkan, "Edirne Civarındaki Bazı İmarat Tesislerinin Yıllık Muhasebe Bilançoları", Belgeler. I/1-2:235-377. (Ankara: TTK., 1964).

²¹¹ Edirne'de bulunan Sultan Bayezid vakfı, fırın imaret, hastane ve medreseye sahiptir. Mihrabı önünde büyük taşlardan yapılmış bulunmakta olan rıhtımı padişah sarayı yönüne uzanmaktadır. Bkz. Rıfat Osman, "Edirne Evkâf-ı İslamiyye Tarihi ve Camiler ve Mescitler", Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları. (Ankara : 1999), s.67-68.

²¹² Edirne'de bulunan Sinan Bey Mescidi, Sinan Bey Mahallesi'nde bulunmakta, ahşap çatılı ve bir minareli bir cami idi. Bu camii 1877 istilasında yıkılmış olup bugün yeri arsadır. Osman, "Edirne Evkâf-ı İslamiyye Tarihi ve Camiler ve Mescitler", s.129; Sinanüddin Yusuf bin Hızır bin Celalüddin, İstanbul'un ilk kadısı Hızır beyin oğlu olan ve babasının ölümü ile Edirne Darülhadis'inde önce hoca olan daha sonra Fatih'in kendisine hoca tayin ettiği için hoca, vezirliğe yükseldiği için de Hoca Sinan Paşa olarak tanınan bu kişi adına Edirne'de Kale-İçinde bir mahalle vardır. Bkz. Gökbilgin, Edirne ve Paşa Livası, s.35.

²¹³ Davud Paşa Beylerden olup önce Beylerbeyliği sonra da II. Murat'ın veziri oldu. Bkz. Mehmed Süreyya, Osmanlı Ünlüleri. C.2. (İstanbul : Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996), s.407.

²¹⁴ Mihailoğlu Ali Fatih Sultan Mehmet'in güvendiği askerlerdendir ve Plevne'de ölmüştür. Plevne vakıf kayıtlarında adı geçmektedir. Bkz. Mahmut R. Gazimihal, "İstanbul Muhasaralarında Mihailoğulları ve

1530 yılında Rumeli’de geliri vakıflara ayrılmış olan Çingene nüfusu toplam 579 hanedir. En fazla Çingene nüfusun kayıtlı bulunduğu vakıf Edirne’de bulunan Sultan Bayezid Han vakfıdır. Vakıflardaki Çingene nüfusunun %72’si bu vakfa kayıtlı bulunmaktadır. Tatarpazarı’nda ki Yahya Paşa vakfında 147 hane yazılmıştır. Hasköy’de ki Osman Baba Zaviyesi’nde 5 hane Müslüman Çingene kayıtlıdır, en az Çingene bu zaviyede yer almıştır²¹⁵.

XVI. asırda zaviye terimi, kasaba ve köylerdeki, küçük tekkeler için kullanılmakla birlikte ticaret ve seyahat yolları üzerindeki misafirhaneleri de ifade etmekteydi²¹⁶. Anadolu’da olduğu gibi dervişler Rumeli’de de zaviyeler kurmuşlardır. Dervişlerin aracılığı ile İslamiyet’in yayılması sağlanmış, kendilerine belirli toprak ve muafiyetler verilerek bu kuruluşlar desteklenmiştir.

Tablo 2. Vakıflarda Bulunan Çingeneler (1530)

Bulundukları Kadılıklar	Bulundukları Vakıflar	Hane		Bive	Hasıl
		Müslüman	Gebr		
Hasköy	Der-vakf-ı zaviye-i Osman Baba	5			-
Edirne	Der-vakf-ı Sultan merhum Bayezid Han	74	219	13	7,181
Edirne	Der-vakf-ı merhum Sinan Paşa	-	31	1	781
Tatarpazarı	Der-vakf-ı merhum Yahya Paşa	46	97	4	7,821
Kalkandelen	Der-vakf-ı merhum İshak Bey	-	10	-	-
Horpışte	Der vakf-ı Ayas Paşa	-	6	-	-
Prevadi	Der-vakf-ı merhum Davud Paşa	27	27	3	1,287
Plevne	Der vakf-ı Ali Bey Mihal	3	2		-
Niğbolu	Der vakf-ı Yazıcı Bali	-	9		-

BOA, TTD, No: 370, s.373-378.

Fatih Devrine Ait Bir Vakıf Defterine Göre Harmankaya Malikânesi”, VD. S.4, (Ankara :1958), s.125-132; Kiel, 1481-1512 yılları arasında Plevne ile çevresinde bir kaç köyün Mihailoğlu Ali Bey’e mülk olarak verildiğini ve Ali Bey’in, Plevne’de cami, imaret, zaviye v.b. yapıları yaptırarak bunları vakıf malı olarak bıraktığını belirtir. Bkz. Machiel Kiel, *Bulgaristan’da Osmanlı Dönemi Kentsel Gelişimi ve Mimari Anıtlar*. Çev: İlknur Kolay, (Birinci Basım. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 2000), s.41.

²¹⁵ BOA, TTD 370, s.373.

²¹⁶ Ahmet Yaşar Ocak, “Zaviye”, VD. C.XII. (Ankara :1975), s.258 ; Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu, Klasik Çağ (1300-1600)*. Çev. Ruşen Sezer. (Üçüncü Basım. İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2003), s.155; Emecen, XVI. Asırda Manisa Kazası, s.105 ; Doğru, XVIII. Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, s.94; Saim Savaş, “Osmanlı Dönemi Zaviyeleri Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.4, (Ankara: Yeni Türkiye Yay., 1999), s.461.

3.2.3. Mülklerde Bulunan Çingeneler

1530 yılında mülklerde kayıtlı toplam 82 hane Çingene bulunmaktadır. Bu mülkler, Hasköy'de İbrahim Paşa, Filibe'de İsmail Bey²¹⁷, Köprülü'de Mehmed Ağa ve Debri'de Sinan Çelebi mülküdür. Bunların yarısından fazlası yani %61'i Filibe'de bulunan İsmail Bey mülkünde oturmaktadırlar. Fakat sadece Hasköy'de bulunan İbrahim Paşa mülkünde bulunan Çingenelerden 250 akçe hasıl toplanmıştır²¹⁸.

Tablo 3. Mülklerde Bulunan Çingeneler (1530)

Bulundukları Kadılkılar	Bulundukları Mülkler	Hane		Bive	Hasıl
		Müslüman	Gebr		
Hasköy	Der-mülkü İbrahim Paşa ²¹⁹	-	10	-	250
Filibe	Der-mülkü İsmail Bey	7	43	-	-
Köprülü	Der-mülkü Mehmed Ağa	-	12	2	-
Debri	Der-mülkü merhum Sinan Çelebi	-	7	1	-

BOA, TTD, No: 370, s.373-378.

3.2.4. Haslarda Bulunan Çingeneler

Genellikle yüksek devlet görevlilerine ayrılan yüzbin akçeden fazla haslatı ifade eden bir terim olan has, başta padişah olmak üzere vezirlere, beylerbeyine ve diğer ümeraya verilirdi. Has olarak belirlenen topraklarda, toprak yine sahibi tarafından işletilmekte vergileri has sahiplerine verilmekte idi²²⁰. Has sahipleri, verilen topraklarda devlet otoritesini temsil ettiklerinden dolayı toplum içerisinde itibarlı bir yer sahibi olan kişilerdirler²²¹.

Tablo 4. Haslarda Bulunan Çingeneler (1530)

Bulundukları Kadılkılar	Bulundukları Haslar	Hane		Bive	Hasıl
		Müslüman	Gebr		
Prevadi	Der hass-ı İskender Çelebi	4	27	1	949
Menlik	Der hass-ı, tabi-i Menlik	5	192	11	4,976

BOA, TTD, No: 370, s.373-378.

²¹⁷ İsmail Bey, Kastamonu Beyliğinden azledilerek Filibe'ye kaymakam olmuştur. Bkz. Kiel, **Bulgaristan'da Osmanlı Dönemi Kentsel...**, s.16.

²¹⁸ Bkz. Tablo 3.

²¹⁹ Der mülk-i ehassü'l-havass ve'l-mürettebin vezir-i azam ve müşir-i ekrem hazret-i İbrahim Paşa Bkz. BOA, TTD No: 370, s. 373.

²²⁰ Mehmet Zeki Pakalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C.I, (İstanbul: MEB, 1971), s.751.

²²¹ Yücel, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Desantrilizasyona...", s.663.

Vakıflarda, haslarda, mülklerde, zeamet ve tımar toprağında bulunan Çingenelerin hukuki durumları Çingene Sancağı'nda bulunan ve geri hizmete dahil olmayan diğer Çingenelerin hukuki durumu ile aynı değildir. Geri hizmete dahil olmayan Çingeneler sancakbeyinin sorumluluğunda iken²²², vakıf, has, mülk, zeamet ve tımar toprağında bulunan Çingenelerin sorumluluğu raiyyet sahibine bırakılmıştır. Burada bulunan Çingenelerin cürüm ve cinayetleri, rüsum-ı örfiyeleri ve de badihevaları raiyyet sahibinin gelirleri arasındadır. Kanunname ile Çingene Sancakbeyinin, Vilayet sancakbeyinin, subaşı ve başka bir görevlinin bu vergilere karışamayacağı konusuna açıklık getirilmiştir. Vakıf, has, mülklerde, zeamet ve tımar toprağında bulunan Çingene suçluları cezalandırma yetkisi raiyyet sahibinindir²²³. Bu topraklar serbest tımar özelliği taşımaktadır.

²²² BOA, TTD 370, s.373; Barkan, **Kanunlar**, s. 250; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**. 6. Kitap II. Kısım, s.515.

²²³ BOA, TTD 370, s.373; Barkan, **Kanunlar**, s. 249; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**. 6. Kitap II. Kısım, s.513.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇİNGENE SANCAĞI 'NIN YÖNETİMİ VE MÜSELLEMLERİN GÖREVLERİ

1. ÇİNGENE SANCAĞI'NIN YÖNETİMİ

1.1. Çingene Sancak Beyi

Askeri ve idari yönden sancak yöneticisine “Sancakbeyi ” deniliyordu. Çeşitli zümrelerin yöneticisi de sancakbeyi ünvanını alıyordu. Askeri ve idari sorumlulukları olan sancak yöneticileri XVI. Yüzyıla kadar Sancakbeyi, daha sonra ise “Mir-liva” ünvanını kullandılar²²⁴.

Çingene Sancağı'nın beyine “Çingene Beyi”, “Çingene Sancağı Beyi” veya “Mir-i Kıptıyan” denilirdi²²⁵. Sancakbeyi, sancağın en yüksek yöneticisi olarak reaya ve ehl-i örf üzerinde otorite sahibiydi. Özel görevler için sancağa gelen diğer devlet memurlarına yardımcı olarak bunların görevlerini kolaylıkla yerine getirmelerini sağlaması gerekiyordu. Merkezin sancakta temsilcisi olarak çeşitli idari, adli ve güvenlik sorunlarını halletmek için çalışıyordu²²⁶. Çingene Sancak beyi, sancağı dahilindeki Çingenelerden vergi ile mükellef olanların şer'i ve örfi bütün rüsumlarını tasarruf ederdi²²⁷.

Çingene Müsellemberi Çingene Sancak Beyi'ne bağlı idi²²⁸. Çingene Sancağı Beyi, hem geri hizmet kurumuna dahil edilmiş olan Çingeneleri hem de kurumun

²²⁴ Gökbilgin, Edirne ve Paşa Livası, s.8; Doğru, Yaya-Müsellem ve Taycı Teşkilatı, s.33.

²²⁵ Midhat Sertoğlu, Resimli Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi. (İstanbul: 1958), s.68.

²²⁶ Doğru, Yaya- Müsellem- Taycı Teşkilatı, s.33; Kunt, Sancaktan Eyalete, s.25.

²²⁷ Sertoğlu, Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, s.68.

²²⁸ Sertoğlu, Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, s.68.

dışında kalmış olan çingenelerin yöneticisi pozisyonundaydı. Sancakbeyinin başlıca görevi idaresi altında bulunan bölgenin güvenliğini sağlamak ve savaş halinde serasker ve müsellemlerin başında sefere katılmaktı²²⁹. Ayrıca, çiftliklerde bulunan ve bir kısım geri hizmetlerde ve madenlerde çalıştırılan kimselerin yönetiminden sorumlu idi²³⁰.

Çingene Sancak beyi Çingene değildi. Sancakbeyiliğine atanan Çingene Sancakbeyi sipahi ve silahdarlardan seçilirdi²³¹. Çingene teşkilatına benzeyen diğer bir geri hizmet kurumu olan Voynuk Teşkilatı'nın sancakbeyliğine de genellikle Saray'daki görevlilerden uygun olanlar atanırdı²³².

Çingene Livası sancakbeyi, aynı zamanda Vize Yörükleri subaşıdır ve Vize Müsellemleri zabitidir²³³. Çingene teşkilatı tahrir defterinin arkasına Vize müsellemlerinin de eklenmiştir²³⁴.

Gökbilgin, 1584 yılından sonraki belgelerde Vize yörükleri subaşısının aynı zamanda "Çingene ve Vize Müsellemleri subaşı" olarak gösterildiğini ve bunların sefere ve hizmete ötedenberi bu subaşının idaresinde sevk edilmekte olduğuna dikkat çekmektedir²³⁵. Nitekim, bu konu ile ilgili Mühimme defterlerinde pek çok hüküm bulunmaktadır. 1584 tarihli Mühimme defterinde de "Vize yörükleri ve canbaz subaşı ve Çingâne ve Vize Müsellemleri zabiti Hüseyin'e" bir hüküm kaydedilmiştir²³⁶. Burada adı geçen Hüseyin, sadece Çingene ve Vize müsellemleri değil aynı zamanda Vize müsellemleri ve canbaz teşkilatının da yöneticisi olduğunu göstermektedir. 1585 tarihli diğer bir hüküm ise "Vize yörükleri subaşısına Çingâne ve Vize Müsellemleri zabiti Mehmet Bey'e"dir²³⁷. 1586 tarihli bir başka hükümde "Vize yörükleri subaşı ve Çingâne müsellemleri zabiti olana" ifadesi geçmektedir²³⁸. Hatta 1594'te Vize Alay Beyi Mehmet "Çingâne müsellemlerini ben ihraç ve istihdam"

²²⁹ Doğru, Yaya- Müsellemler -Taycı Teşkilatı, s.33; J. Deny, "Sancak", İA, s.188.

²³⁰ Göyünç, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", s.85.

²³¹ Altınöz, "Osmanlı Toplumunda Çingeneler", s. 27; Sertoğlu, Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi, s.75.

²³² Ercan, Bulgarlar ve Voynuklar, s.57.

²³³ Akgündüz, Osmanlı Kanunnameleri. 6. Kitap, II. Kısım, s.511; Gökbilgin, "Çingeneler", s. 425.

²³⁴ BOA, TTD No: 206, ss. 206-249.

²³⁵ Gökbilgin, Rumeli'de Yörük Tatar ve Evlad-ı Fatihan, s.84.

²³⁶ BOA, MD, No:6, Hk: 761, s.286, Tarih: Gurre RA 992

²³⁷ BOA, MD, No:6, Hk: 815, s.283, Tarih: 20 RA 993.

²³⁸ BOA, MD, No:6, Nr: 125, s.46, Tarih: 27 B 994.

ederim diye Yörük eşkincileri ile Çingene müsellemlerinin subaşı idaresinde sefere gitmelerine engel olmak için şikayette bulunmuştur. Vize Alay Beyi Mehmet'in şikayeti üzerine kendisine hepsini sevk ve idare etmek için emir verilmiştir²³⁹. Geri hizmet kurumlarının dağılma sürecine girmesi yönetimde yeni gelişmelere neden olmuştur. Başlangıçta kurumun başına bir sancak beyi atanırken geri hizmet kurumunun dağılma aşamasında benzer teşkilatların pek çoğu tek yönetici idaresinde görevlerini sürdürmüşlerdir.

1.1.1. Çingene Sancağında Sancak Beyi'ne Bağlanan Gelirler

Çingene sancakbeyine ayrılan "hassa" geliri bulunmaktaydı²⁴⁰. Hassa "bir şeyi özel olarak birisine tahsis etmek" anlamına gelmektedir²⁴¹. Her sancağın sancakbeyine belli haslar ayrılmıştır²⁴². Çiftlik haline dönüşen has bölümlerini tımar ve zeamet oluşturur²⁴³. Çingene Sancakbeyinin arpalık²⁴⁴ hükmünde zeamet ve tımarı bulunmaktadır²⁴⁵.

Çingene sancakbeyinin zeameti müsellemler, voynuk ve yürük beylerinin zeametleri gibi serbest tımarı²⁴⁶. Genellikle serbest olmayan tımarlarda cerimelerin ve badiheva resimlerinin bir kısmını sancakbeyi ve subaşı alırdı. Buna karşılık serbest tımarlarda cerimleri ve badiheva resimleri tamamıyla dirlik sahibi alırdı²⁴⁷.

²³⁹ Gökbilgin, *Rumeli'de Yörük Tatar ve Evlad-ı Fatihan*, s.84.

²⁴⁰ BOA, TTD No: 206, s.3.

²⁴¹ Beldiceanu, *Tımar*, s.49; İncalcık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXX-XXXI.

²⁴² Kunt, *Sancaktan Eyalet*, s.87.

²⁴³ Kunt, *Sancaktan Eyalet*, s.89.

²⁴⁴ Arpalık, Osmanlı İmparatorluğu teşkilatında devlet tarafından, belli başlı idare ve saray adamlarına ve bir kısım yüksek rütbeli ilmiye ricâline, görevlerinde iken maaşlarına ilaveten, görevlerinden ayrıldıktan sonra ise emekli maaşı niteliğinde verilen tahsisat için kullanılan bir tabirdir. Bkz. Tayyib Gökbilgin, "Arpalık", İA. C.1:592-595. (İstanbul: MEB, 1940), s.592.

²⁴⁵ İ. Hakkı Uzunçarşılı, "Kanun-ı Osmanî Mefhûm-ı Defter-i Hakanî", *Belleten*. C. XV: , (Ankara: 1951), s.391.

²⁴⁶ Halil İncalcık, "Adaletnâmeler", *Belgeler*. C. II, S. 3-4:49-93, (Ankara, 1965), s.81.

²⁴⁷ Selami Pulaha- Yaşar Yücel, "Le Code (Kanunname) de Selim I (1512-1520) Et Certaines Autres Lois de La Deuxieme Moitie Du XVI Siecle", (Tıpkı basımı ile birlikte) I. Selim Kanunnamesi ve XVI. Yüzyılın İkinci Yarısının Kimi Kanunları", *Belgeler*, XII/16 :1-49, (Ankara : TTK, 1987), s.30 ; İncalcık, "Adaletnâmeler", s.81; Aktan, "Osmanlı Tımar Sisteminin Mali Yönü", s.74.

Sancakbeyi haslarının bazı parçaları başka sancaklarda olabilirdi²⁴⁸. Bu durumda da Sancakbeyi hassı olan toprak diğer sancakta “serbest tımar” kabul edilirdi²⁴⁹. Sancakbeyi, sancağında geliri kendisine has olarak ayrılmış arazinin reayası üzerinde doğrudan tek idareci durumundaydı. Çingene sancağı içinde başka sancak beylerinin de hasları bulunabildiği gibi²⁵⁰, saraydan bazı görevlilere arpalık ve tımar olarak verilen topraklar bulunmaktaydı²⁵¹.

Kanunî'nin ilk zamanlarında Çingene Sancak beyinin gelirini (akça olarak) diğer Rumeli Sancak beyleri ile karşılaştırmak amacı ile sancak beyi hasları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Rumeli Sancak Beylerinin Gelirleri

Sıra No	Sancak Adı	Hass geliri “akça”	Sıra No	Sancak Adı	Hass geliri “akça”
1	Bosna	739.000	17	Alaca-hisar	360.000
2	Mora	606.000	18	Vulçetrin	350.000
3	Semendire	622.000	29	Kefe	300.000
4	Vidin	580.000	20	Prizren	263.000
5	Hersek	560.000	21	Karli	250.000
6	Silistre	560.000	22	Agriboz	250.000
7	Ohri	535.000	23	Çirmen	250.000
8	Avlonya	535.000	24	Vize	230.000
9	İskenderiye	512.000	25	İzvornik	264.000
10	Yanina	515.000	26	Florina	200.000
11	Gelibolu	500.000	27	İl-basan	200.000
12	Köstendil	500.000	28	Çingene	190.000
13	Niğbolu	457.000	29	Midilli	170.000
14	Sofya	430.000	30	Kara-dağ	100.000
15	İnebahtı	400.000	31	Müşelleman-ı Kırk- Kilise	81.000
16	Tırhala	372.000	32	Voynuk	52.000

İnalçık, ”Rumeli”, s.771.

²⁴⁸ Örneğin Akkırman mirlivası Malkoçzade oğlu Bali Bey’in Çingene Sancağı’nda Zağra-i Eskihişar’da has geliri bulunmaktadır. Bkz. BOA, TTD No: 206, s.3; Doğru, Yaya- Müsellem ve Taycı Teşkilatı, s.33; Kunt, Sancaktan Eyalete, s.24, s.86.

²⁴⁹ Doğru, Yaya- Müsellem ve Taycı Teşkilatı, s.34. Bunun yanında Alaybeyleri, Subaşılar, Bayrakdarlar, dizdarlar ve tımar çavuşlarının tımarları serbesttir. Bir tımar sonradan subaşıluğa ilhak olunursa o zaman serbest olur, fakat sonradan yine ifraz edilip de tımar haline sokulursa serbestlikten çıkar. Şayet defterde serbest diye kaydedilmiş ve bunun elinde berati varsa o zaman serbesttir. Bkz. Aynı Ali Efendi, (Kanunname-i Âl-i Osman) Osmanlı Devleti Arazi Kanunları, s.61.

²⁵⁰ Örneğin Akkırman mirlivası Malkoçzade oğlu Bali Bey’in Çingene Sancağı’nda Zağra-i Eskihişar’da has geliri bulunmaktadır. Bkz. BOA, TTD No: 206, s.3; Doğru, Yaya- Müsellem ve Taycı Teşkilatı, s.33; Kunt, Sancaktan Eyalete, s.24, s.86.

²⁵¹ Tımar-ı Ferruh Çavuş, an-çavuşan-ı Dergâh-ı ali Karye-i Uysallu nam-ı diğer Kırk-kilise, tabi-i Gümülcine: 4,019 akçe, Karye-i Kiliselü, tabi-i m.: 1,514 akçe, Karye-i Tatarlu, tabi-i karye-i Uysallu: 730 akçe; Tımar-ı Mehmed Çelebi-i Dividdar, Karye-i Germiyanlu, tabi-i nahiye-i Çorlu: Baki tımar Vize icmalinde mukayyedir; Tımar-ı Ayas Ağa, ser-hazinedaran-ı amire-i dergah-ı ali, ber-vech-i arpalık, Karye-i Zahmi (?) tabi-i İpsala. BOA, TTD No: 206, s.3.

Çingene Sancak beyinin geliri diğer geri hizmet kurumları olan Voynuk sancak beyinin gelirinden 3,6 kat, Müselleman-ı Kırk Kilise sancak beyinin gelirinden 2,3 kat daha fazladır. Bunun yanı sıra, Midilli ve Karadağ sancak beyi gelirlerinden daha fazla, Silistre, Ohri, Avlonya, Vulçettrin, Kefe, Agrioz, İzvornik, Vize gibi sancakbeyi gelirlerinin altındadır.

1527 yılında Çingene Sancak beyi İskender Paşa'nın oğlu Ali Bey'dir. Ali Bey'e ayrılan has gelir 170.000 akçedir²⁵². Bu tarihte, Çingene sancak beyi Ali Bey'in has geliri Voynuk beyi olan Nebi Bey'in 80.000 akçe has gelirinin iki katından daha fazladır. Çingene sancak beyinin geliri, Kızılca Müsellem Beyinin 140.000 akçe olan has gelirinden de fazladır. Bazı sipahi sancak beylerinin de üstündedir. Karadağ Sancak beyi İskender Bey'in has geliri 101.000 akçedir. Bunun yanında genellikle Rumeli Eyaleti'nde geri hizmet Sancak beylerinin geliri diğer sancak beylerin gelirinden daha azdır. Örneğin İzvornik Sancak beyine 256.000, Ağrıboz Sancak beyine 320.000, Vidin Sancak Beyine 400.000, Niğbolu Sancak beyine 603.000, Mora Sancak beyine 606.000 akçelik has geliri ayrılmıştır²⁵³. Fakat bu sıralama has geliri için yapılmıştır. Sancak beylerinin diğer gelirleri bunun dışında tutulmuştur.

Bir sancak beyinin tek geliri haslardan oluşmaz. Bunun yanında ek gelirleri bulunmaktadır²⁵⁴. Çingene Sancakbeyi'nin has geliri yanında, kendisine hasıl yazılan ek gelirleri bulunmaktaydı. Çingene Sancakbeyi bunun bir kısmını kendi gideri için ayırdıktan sonra bir kısmını da hazine-amireye gönderirdi. Hasıllar akçe hesabı ile yekûnları göstermektedir²⁵⁵. Çingene Sancakbeyinin hassa geliri dışındaki geliri, iki başlık altında toplanmıştı:

1. Hizmete dahil olan Çingenelerin niyabet gelirleri²⁵⁶
2. Hizmete dahil olmayan Çingenelerin niyabet geliri ve ispençe²⁵⁷ vergisi

²⁵² TSA, Def. 5246, Kısım I, ss. 33-4. (Kunt, *Sancaktan Eyalet*, s. 126'dan alıntı); TSA, Def. 9578. (Gökbilgin, Sutan Süleyman Devri Rumeli Eyaleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları, s.253'den alıntı)

²⁵³ Kunt, *Sancaktan Eyalet*, s. 126; Gökbilgin, "Rumeli Eyaleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları", s.253.

²⁵⁴ Kunt, *Sancaktan Eyalet*, s.87.

²⁵⁵ İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXV.

²⁵⁶ Cürüm cinayet resimleri, resm-i arus, yava ve kaçgun ve bu gibi asayiş görevleri içine alan olaylardan alınan bütün tazminat ve cerimelerdir. Bkz. Doğru, *Yaya- Müsellem ve Taycı Teşkilatı*, s.35.

Sancak Beyi'nin tasarruf ettiği gelirlerden birincisini, Rumeli Eyâleti'nde bulunan Çingene müsellemler ve yamakların niyabet vergilerinin tamamı²⁵⁸, çeribaşı tımarının cürüm ve resm-i aruşlarının yarısı oluşturmaktadır²⁵⁹. İkincisi hizmete dahil olmayan çingenelerin cürüm, cinayet ve bâd-ı hevâ ve ispençe vergilerinden oluşmaktadır²⁶⁰. Çingenelerin cerime türünden olan cezaları Sancakbeyine gelir yazılmıştır²⁶¹. Ayrıca, Sancak Beyi'nin haslarında bulunan Haymanaların²⁶² resmi yine Sancak Beyi'nindir²⁶³.

Çingene Sancak beyinin niyabet geliri 1530 yılında 150.000 akçedir²⁶⁴. 1531 yılında niyabet geliri 215.545 akçeye²⁶⁵ çıkmış ve 1537 yılında aynı miktarda sabit kalmıştır²⁶⁶. 1540 yılında ise 180.000 akçeye düşmüştür. Bu tarihten 15 yıl sonra ise Çingene Sancakbeyinin niyabet geliri iki katını aşarak 473.464 akçeye ulaşmıştır²⁶⁷. Çingene sancakbeyinin gelirindeki bu dalgalanmalar niyabet vergilerinin her yıl değişmesinden kaynaklanmaktadır. Çünkü bu vergiler sürekli olmadığı gibi yılda ne kadar tutacağı belli olmayan vergilerdir²⁶⁸.

1530 yılında Çingene Sancağı'ndan elde edilen ispençe ve niyabet geliri 438.507 akçedir. Müsellemler ve yamakların niyabet geliri ise 20.545 akçedir. Bunun tamamı Çingene Beyi tarafından tasarruf edilmemektedir. Çingene Sancak Beyi'nin tasarrufuna

²⁵⁷ İспенçe, Hristiyan ve yahudi halktan alınan ve Müslümanların verdiği çift resmine eşit olan vergidir. Bkz. İnalçık "Raiyyet Rûsumu", s.603-604; Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.52; Lütfi Güçer, XVI. Ve XVII. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler. (İstanbul: İ.Ü. İktisat Fak. Yay., 1964), s. 47.

²⁵⁸ BOA, TTD No: 170, s. 7, BOA, TTD No: 191, s. 4, BOA, TTD No: 206, s.2, BOA, TTD No: 299, s.4.

²⁵⁹ Kanunname'de "Çeribaşılar tımarlarının cürmleri ve resm-i aruşları nısfı kendülerinin ve nısfı âharı sancak beğlerininidir" Bkz. BOA, TTD No: 170, s. 6.

²⁶⁰ Çingene Sancak beyinin alması gereken vergileri 4. bölümde anlatacağımızdan burada sadece belirtmekle yetineceğiz.

²⁶¹ BOA, TTD No: 170, s. 7, BOA, TTD No: 191, s. 4, TTD No: 206, s.2, BOA, TTD No: 299, s.4.

²⁶² Haymane, belli bir arazide devamlı ikamet etmeyen, çadır kurarak göçebe yaşayan taife anlamına gelmektedir. Bkz. Öztürk, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı ve Tarihi Gelişimi*. (İstanbul: 1996), s.470.

²⁶³ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.515-516; Barkan, *Kanunlar*, s.241.

²⁶⁴ BOA, TTD No: 370, s.378.

²⁶⁵ BOA, TTD No: 170, s. 7.

²⁶⁶ BOA, TTD No: 191, s. 4.

²⁶⁷ BOA, TTD No: 299, s.4.

²⁶⁸ Halil İnalçık, "Osmanlılarda Raiyyet Rûsumu", *Belleten*, C. XXIII, S.92: 595-610, (Ankara: 1959), s.595; Coşkun Üçok, Ahmet Mumcu, *Türk Hukuk Tarihi*, (Altıncı Basım. Ankara: Savaş Yay., 1985), s.255; Doğru, *Yaya- Müsellemler- Taycı Teşkilatı*, s.35.

150.000 akçe ayrılmış, 180.129 akçelik kısmı hazineye aktarılmış ve her sene hazineye bu miktarın teslim edildidiği not düşülmüştür²⁶⁹.

1531 ve 1537 yıllarında yapılan tahrir göre Çingene Sancak Beyi'nin gelir dağılımı incelendiği zaman hem geri hizmet kurumundan alınan niyabet geliri hem de Çingene Sancağı'nda bulunan diğer Çingeneler'den alınan niyabet gelirlerinde bir değişiklik olmamıştır²⁷⁰. 1540 yılında teşkilata ait olmayanlardan toplanan niyabet gelirlerinde artış gözlenirken teşkilata dahil olanlardan gelen gelirde bir azalma görülmektedir. 1555 yılında yapılan tahrirde yine teşkilata bağlı olmayanlardan toplanan gelir artmış fakat teşkilata ait olanların vergi geliri sabit kalmıştır.

Tablo 6. Çingene Teşkilatına Bağlı Olanların ve Bağlı Olmayanların Ödedikleri Vergiler

Yıllar	Cürüm ve cinayet ve bâd-i heva ve İспенçe-Çingânegan	Müselle mân ve yamakan-ı işân ve cürüm ve cinayet ve bâd-i heva ve resm-i arus	Yekun-ı mirliva-i Çingâne
1530	438.507	20.545	150.000
1531	195.000	20.545	215.545
1537	195.000	20.545	215.545
1540	337.089	17.545	180.000
1555	455.919	17.545	473.464

BOA, TTD No: 370, s.378, BOA, TTD No: 170, s. 7, TTD No: 191, s. 4, TTD No: 206, s.2, BOA, TTD No: 299, s.4.

1540 yılı tahrir kayıtlarında²⁷¹ Çingene Sancak Beyi Mehmet Paşa'dır²⁷². Mehmet Paşa'ya toplanan gelirin yaklaşık yarısı hazine-i amireye tahsis edilmektedir.

²⁶⁹ BOA, TTD No: 370, s.378.

²⁷⁰ Bkz. Tablo 6.

²⁷¹ BOA, TTD 206, s.3.

²⁷² Şerifgil'in "XVI. Yüzyılda Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler" adlı makalesinde Kanuni dönemi olarak belirttiği kaynağının kesin tarihini vermemiştir, fakat Çingene Sancak Beyi Mehmet Paşa'dır. Bu dönemde, Çingene Sancakbeyi gelirin 309.500'e ulaştığını ve bunun 150.000'ni mirliva'ya 159.500'ünün ise hazine-i amireye nakdi olarak teslim edildiğini açıklar. Dipnotunda eski defterde diye kaydettiği bilgiler 1531 ve 1537 yıllarındaki tahrir kayıtları ile örtüşmektedir. Bkz. Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.136.

1540 kayıtlarında hazineye giden miktar mirliva gelirinden daha azdır. Niyabet-i Çingenehâ-i liva-i mezbûre ve Cürüm ve cinayet ve bâd-i heva ve İспенçe-Çingânegan geliri olarak 195.000 ve Niyabet-i Müsellemân ve yamakan-ı işân ve cürüm ve cinayet ve bâd-i heva ve resm-i arus 20.545 akçe olarak belirtmiştir²⁷³.

1530 ve 1540 yıllarında Çingene Sancakbeyinin hazineye teslim edeceği miktar tahrir defterlerinde belirtilmişken 1531, 1537 ve 1555 yıllarında açıklanmamıştır. Bu tarihlere ait tahrir defterlerinin başlangıç kısmında “Yekûn Mirliva-ı Çingâne” kaydı bulunmaktadır. Bu da Sancak beyine ait olan kısmı belirtmektedir.

1.2. Seraskerler (Çeribaşı)

Çingene Sancak beyine bağlı olan seraskerler, müsellemler ve yamaklar üzerinde görev yapmışlardır. Nöbetli olan müsellemlerin başında bulunmuşlardır. Görevli oldukları nahiyelerin en yetkili kişileridirler.

Gördükleri hizmet ve dereceleri bakımından çeribaşı ve seraskerler aynı durumdadır²⁷⁴. Voynuk teşkilatında da çeribaşı terimi ile serasker terimi aynı yönetim birimini ifade etmektedir²⁷⁵.

Rumeli’nde Çingene Sancağı ocaklarının yayıldığı alanlar seraskerlik bölgelerine ayrılmış ve ocak sayısının büyüklüğüne göre serasker atanmıştır. Atanan seraskerlerin görevlerinin başında ocak düzeni ile ilgilenmek gelmektedir.

Seraskerler savaş zamanında müsellemlerin başında bulunmak zorundaydı. Aksi takdirde görevlerine son veriliyordu. Barış zamanında ise nahiyelerinde oturup kendi topluluklarının her türlü sorunları ile ilgileniyorlardı²⁷⁶.

kaydettiği bilgiler 1531 ve 1537 yıllarındaki tahrir kayıtları ile örtüşmektedir. Bkz. Şerifgil, “Rumeli Eyaleti’ndeki Çingeneler”, s.136.

²⁷³ Bkz. Tablo 6.

²⁷⁴ Tahrir defterinde bulunan Çingene Müsellem teşkilatının yönetimini ilgilendiren ilgilendiren “Kanun-ı Seraskerân-ı Liva-i Cingâne” kanunname, kanunname başlığı seraskerân olduğu halde kanun maddelerinde çeribaşı terimi kullanılmıştır. Bkz. BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1.; Abdülkadir Özcan, “Çeribaşı”, DİA, C.VIII: 270-272.

²⁷⁵ Ercan, Bulgarlar ve Voynuklar, s.57.

Sefer zamanlarında seraskerlere çok iş düşmekteydi. Nöbetli müsellemlerin yoklamaya gelmelerini ve sefere katılıp görevlerini hakkı ile yapmalarını serasker sağlıyordu. Nöbete giden müsellemlerin altı aylık yiyecek stoku ile donanımlarını gerçekleştiriyordu²⁷⁷.

Rumeli Çingene Teşkilatı'nda Seraskerler müsellemler gibi görevlerini nöbetleşe sürdürmüşlerdir. Bu nöbetleşme usulü Naldöken Yörüklerinde²⁷⁸ ve yaya teşkilatında serpiyadelerde de mevcuttur²⁷⁹.

Çingene seraskerleri için özel kanunname çıkarılmıştır. Bu kanunname tahrir defterlerinin baş kısmında yer almaktadır²⁸⁰. Seraskerlerin de sancakbeyleri gibi tımarı bulunmaktaydı. Bu tımarlar da sancakbeyi tımarı gibi serbest sayılıyordu²⁸¹. Sipahi sancakbeyi bunlara hiçbir şekilde müdahale edemiyordu. Seraskerlerin tımarında bir müdahale olduğu takdirde vilayetin kadısı bunu önlemek zorundaydı. Serasker kendine bağlı olanlara ait basit suçları cezalandırabiliyor fakat ölüm cezası veya organ kesme gibi cezaları uygulayamıyordu. Bunları uygulamak her teşkilatın kendi sancakbeyine aitti²⁸².

Seraskerlik genellikle babadan oğula geçmekteydi. Çorlu nahiyesinin seraskeri olan Tur Bali, babası Aşık'ın vefat etmesi ile boşalan göreve gelmiştir²⁸³. Babanın yerine seraskerlik görevine gelmenin dışında müsellemler ve yamaklar arasından da bu mevkiye yükselenler olmuştur. Örneğin, Aladağlı karyesinin müsellemlerinden olan Seydi, Serasker olmuş ve oğlu Nebi kendisinden boşalan müsellemlerlik görevine atanmıştır²⁸⁴. Bunun yanında kadı mektubu ile yamaklar arasından seraskerliğe

²⁷⁶ Doğru, *Yaya- Müsellemler -Taycı Teşkilatı*, s.38.

²⁷⁷ BOA, MD. C.6, Hk: 817, s.283,

²⁷⁸ Altunan, "Rumeli Yörükleri ve Naldöken Yörük Grubu", s.127.

²⁷⁹ Doğru, *Yaya-Müsellemler -Taycı Teşkilatı*, s.40.

²⁸⁰ BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1; Bkz. Ek 1.

²⁸¹ BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1; Bkz. Ek 1.

²⁸² Barkan, *Kanunlar*, s.268; Doğru, *Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı*, s.39.

²⁸³ "Tur Bali veled-i Aşık, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud". Bkz. BOA, TTD No: 206, s.186.

²⁸⁴ "Nebi veled-i Seydi, be-cay-i pedereş ki ser-asker şud". Bkz. BOA, TTD No: 206, s.49.

yükselenler olmuştur. İncügöz nahiyesinde Abdi'nin vefat etmesi nedeniyle Dede Bali veled-i Bektimur Çorlu kadısının mektubu gereğince seraskerliğe getirilmiştir²⁸⁵.

Çingene sancağında 1531 yılında 18, 1537 ve 1540 yıllarında 19, 1555 yılında ise 22 serasker görev yapmıştır²⁸⁶. XVI. yüzyılın ortalarında diğer geri hizmet kurumlarına bakıldığında Vize Yörükleri'nin 1544 yılında 4 seraskeri²⁸⁷, Selanik Yörükleri'nin 1544 yılında 13 seraskeri bulunmaktaydı²⁸⁸.

Tablo 7. Çingene Seraskerlerinin Dağılımı

Seraskerlik Bölgeleri	1531 yılı ocak sayısı	1537 yılı ocak sayısı	1540 yılı ocak sayısı	1555 yılı ocak sayısı
Zağra-i Eskihişar	2	2	2	-
Hayrabolu	3	3	3	3
Döğenci-ili	2	2	2	3
İncigöz	3	3	3	4
Yanbolu, Ilıca-i Aydos, K.Yenicesi	2	2	2	3
Pınarhisar	3	3	3	4
Dimetoka	2	2	2	2
İpsala ve Keşan	1	1	1	1
Çorlu	-	1	1	2
Toplam	18	19	19	22

BOA, TTD, 170, 191, 206, 299.

Vize müsellemleri Çingene tahrir defterinin arkasına yazılmış²⁸⁹ olsa da Vize müsellemleri Çingene müsellemleri ile birlikte eşmezler²⁹⁰. Çingene müsellemleri ile Vize müsellemleri zaman zaman aynı göreve gitselerde aynı teşkilata bağlı değildir. Vize müsellemleri kendi seraskerlerinin başkanlığında hizmetlerini yürütürler. Örneğin 1540 yılında Yunus veled-i Berber İlyas ve Yunus veled-i Halil Vize müsellemlerinin

²⁸⁵ Dede Bali veled-i Bektimur, müteveffa şud, be-cayeş Abdi, an-yamakan, ber-muceb-i mektub-ı kadı-i Çorlu Bkz. BOA, TTD No: 206, s.98.

²⁸⁶ Bkz. Tablo 7.

²⁸⁷ Gökbilgin, *Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan*, s.85; İnbaşı, "Yeni Belgelerin Işığında Rumeli Yörükleri", s.167; Altunan, "Rumeli Yörükleri ve Naldöken Yörük Grubu", s.91.

²⁸⁸ İnbaşı, "Yeni Belgelerin Işığında Rumeli Yörükleri", s.166.

²⁸⁹ BOA, TTD, No 206, ss. 206-249.

²⁹⁰ BOA, TTD, No 206, ss. 206.

seraskerleri olarak kayıtlıdırlar ve Çingene Sancağı'nda bulunan seraskerler gibi nöbetleşe olarak görev yapmaktadırlar²⁹¹.

Seraskerlerin seraskerlik bölgelerinin sınırı nahiye sınırı ile aynı olmayabilir. Bazı seraskerler bulunduğu nahiyede görev yaparken, bazılarının görev yerleri dağınıktır. Hatta bazı nahiyelerde hiç serasker bulunmamaktadır. Serasker bulunmayan nahiyelerin müsellemleri ise coğrafi açıdan kendisine yakın olan seraskerin müsellemleri ile eşer.

Çingene seraskerleri 9 seraskerlik bölgesinde görev yapmışlardır. Bunlar ; Zağra-i Eskişehir, Hayrabolu, Döğenci-ili, İncügöz, Yanbolu Ilıca-i Aydos, Kızıl-ağaç Yenicesi, Pınar-hisarı, Dimetoka, İpsala ve Keşan, Çorlu bölgeleridir.

Tablo 8. 1540 Tarihinde Çingene Seraskerleri

Bağlı Nahiyeler	Seraskerlik Bölgeleri	Serasker Sayısı	Serasker isimleri
Zağra-i Eskişehir	Zağra-i Eskişehir	2	Ali veled- Halil İsa, birader-i Halil
Hayrabolu, Malkara	Hayrabolu	3	İnehan veled-i Murad Beğlerhan veled-i Murad Ali veled-i İnehan
Düğüncü-ili	Düğüncü-ili	2	Hüseyin veled-i Mürsel Hasan veled-i Mürsel
İncügöz, Gümülcine	İncügöz	3	Kasım veled-i Abdullah Dede Bali veled-i Bektimur Mustafa veled-i Bektimur
Yanbolu, Ilıca-i Aydos, K. Yenicesi	Yanbolu, Ilıca-i Aydos, K. Yenicesi	2	İsa veled-i İnesi Umur veled-i Ahad
Pınar-hisarı, Kır-kilise ve Pravadi	Pınar-hisarı	3	Ramazan veled-i Kutbuddin Seydi veled-i Gökce Çalabverdi veled-i Kasım, ikisiyle bir hisseye mutasarrıf olub be-nevbet eşerler
Dimetoka ve Ferecik	Dimetoka	2	Mürüvvet veled-i İlyas Baba veled-i Salih
İpsala ve Keşan	İpsala ve Keşan	1	Süleyman bin Abdullah
Çorlu	Çorlu	1	Tur Bali veled-i Aşık

BOA, TTD. No: 206.

²⁹¹ BOA, TTD, No 206, ss. 206.

İpsala-Keşan ve Çorlu'da²⁹² bir serasker, Zağra-i Eskihişar²⁹³, Döğenci-ili²⁹⁴, Yanbolu - Ilıca-i Aydos - Kızıl-ağaç Yenicesi²⁹⁵ ve Dimetoka'da²⁹⁶ iki serasker, Hayrabolu²⁹⁷, İncügüz²⁹⁸ ve Pınarhisar'da²⁹⁹ ise üç serasker görevlendirilmiştir. Birden fazla olan seraskerler müsellemler gibi kendi aralarında nöbetleşe göreve gitmişlerdir³⁰⁰.

Malkara nahiyesinde serasker bulunmamakta ve bu nahiye'nin müsellemleri Hayrabolu'da bulunan seraskere bağlı bulunmaktadır³⁰¹. Bunun gibi Ferecik'te³⁰² ve Kırkkilise ve Pravadi'de³⁰³ de serasker olmayıp, Ferecik Müsellemleri Dimetoke Seraskerlerine, Kırkkilise ve Pravadi müsellemleri de Pınarhisar Seraskerliğine bağlı olarak hizmet yaparlardı.

Seraskerlik bölgelerinde iki ve üçten fazla serasker kaydı bulunan yerlerde seraskerlerin aynı aileye mensup kişiler oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu durum seraskerlik görevinin babadan oğula geçtiğini göstermektedir. Örneğin, Zağra-i Eskihişar Seraskerlik bölgesinde 2 serasker bulunmaktadır. Bu seraskerlerden biri Halil'in kardeşi diğeri ise Halili'nin oğlu'dur. Hayrabolu Seraskerlik bölgesinde ise 3 serasker kaydı vardır. Bu seraskerlerden ikisi Murad'ın oğulları İnehan ve Beğlerhan'dır. Döğenci-ili nahiyesinde ise Mürsel'in oğulları Hüseyin ve Hasan nöbetleşe görev yapmaktadırlar. İncügöz nahiyesinde 3 seraskerden ikisi Bektimur'un oğulları Dedebali ve Mustafa'dır³⁰⁴. Çingene Müsellem Teşkilatı'nda Seraskerliğin aynı ailenin bireyleri arasında adeta irsi şekilde dağılması diğeri geri hizmet kurumlarında da görülmektedir. Serpiyadeler de çoğunlukla aynı ailenin üyeleri arasından yazılmaktadır³⁰⁵.

²⁹² BOA, TTD 206, s.186.

²⁹³ BOA, TTD 206, s.28.

²⁹⁴ BOA, TTD 206, s.82.

²⁹⁵ BOA, TTD 206, s.112.

²⁹⁶ BOA, TTD 206, s.156.

²⁹⁷ BOA, TTD 206, s.52.

²⁹⁸ BOA, TTD 206, s.98.

²⁹⁹ BOA, TTD 206, s.128.

³⁰⁰ BOA, TTD 206, ss.28-206.

³⁰¹ BOA, TTD 206, s.70.

³⁰² BOA, TTD 206, s.172.

³⁰³ BOA, TTD 206, s.128.

³⁰⁴ Bkz. Tablo 8.

³⁰⁵ Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.57.

1.2.1. Serasker Gelirleri

Çingene seraskerlerinin Çingene sancakbeyleri gibi kendilerine ayrılan tımarları bulunmaktaydı. Bunun yanında bir kısım vergiler ve para cezaları da Çingene seraskerlerinin gelirini oluşturmaktaydı.

Çeribaşı tımarları serbest tımarlar olması dolayısıyla tımarlarında tutulan *kulun* ve *cariyenin muştuluğu*³⁰⁶ çeribaşına aitti³⁰⁷. Herhangi bir Çeribaşılıkta yakalanan kul ve cariyeye kadı defterine geçirildikten sonra Çeribaşı bunlara “müddet” süresince bakar, müddet dolduktan sonra Yavacı’ya³⁰⁸ teslim eder ve o sürede onlar için yapmış olduğu nafaka (yaşamını geçindirme) masrafını ve Muştuluk resmini Yavacı’dan alır. Eğer süre dolmadan o kul ve cariyenin sahibi gelirse Çeribaşı nafaka bedelini ve Muştuluk resmini sahibinden alır ve kadı aracılığı ile kul veya cariyeyi sahibine teslim eder³⁰⁹.

Çeribaşı yani Serasker tımarlarının Gerdeği değeri’nin ve kanlığı’nın³¹⁰ yarısı kendilerinin yarısı da Çingene Sancağı Beği’nindir³¹¹. Çeribaşı resmî haymane³¹² denilen göçebe resimlerini almaktadır³¹³. Çingene Çeribaşının tımarında, yörükden, yağcıdan, küreciden, müsellemden, tatardan ve canbazdan herhangi biri oturursa ve sınırında ziraat ederlerse, yörük, canbaz ve tatar taifesi tam çiftlik tutsalar 12 akçe, yağcı ve küreci taifesi ise 22 akçe resim vermek zorundadır³¹⁴.

Çingene çeribaşı tımarında yörük, yağcı, küreci ve diğerleri ziraat ettikleri zaman bir yerin kökün sökseler (tımar sahibinin toprağında baltalarıyla yeni bir yer

³⁰⁶ Müjdelik. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.542.

³⁰⁷ BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1.

³⁰⁸ Yava kelimesi Türkçe’dir ve yitlik, meçhul anlamını taşımaktadır. Resm-i Yava, kaybolup ta bulunmuş olan hayvan ve kölenin sahibinden alınan vergidir. Yavacı ise bütün bunlardan sorumlu memurdur. Bkz. Faruk Sümer, “XVI. Asırda Anadolu Suriye ve Irak’ta Yaşayan Türk Aşiretlerine Umumi Bir Bakış”, *İÜ. İktisat Fakültesi Mecmuası*, C. 11, Nr: 1-4, İstanbul, 1950, s.518; Doğru, *Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı*, s.37.

³⁰⁹ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.515-516; Barkan, *Kanunlar*, s.243.

³¹⁰ Kan parası, ceza olarak alınan para. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.541.

³¹¹ BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1.

³¹² BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1.

³¹³ BOA, TTD No: 170, s. 6.; BOA, TTD No: 191, s. 1. Barkan, *Kanunlar*, s.243; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.515.

³¹⁴ BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1. Barkan, *Kanunlar*, s. 243; Doğru, *Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı*, s.39; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.515.

Çingene çeribaşı tımarında yörük, yağcı, küreci ve diğerleri ziraat ettikleri zaman bir yerin kökün sökseler (tımar sahibinin toprağında baltalarıyla yeni bir yer açma) o zaman yeni açılan yerler için tam çiftten 12 akçe yarım çiftten 6 akçe alınır³¹⁵. Fakat bu yerler deftere dahil olduktan sonra diğer topraklarda olduğu gibi vergileri alınır.

Çingene seraskerlerinin tımar gelirleri kendi seraskerlik bölgelerinde olduğu gibi başka seraskerlik sınırı dahilinde olabilirdi. Dimetoka seraskerlerinin tımar geliri kendi bölgelerinden sağlanırken³¹⁶, Hayrabolu seraskerinin, toplam 3800 akçe olan tımar geliri Malkara, İpsala ve Vize nahiyelerine bağlı köylerden sağlanmaktadır³¹⁷.

Seraskerler gelirlerinden biri de resm-i yamakandır. Serasker yamağı olarak kaydedilen yamaklar sefer olsun veya olmasın ellışer akçeyi seraskere vermek zorundadırlar. Müsellem yamakları ise sadece sefer olduğu zaman elli akçeyi verirler³¹⁸.

Seraskere ayrılan “hasıl” tımar gibi işlem gördüğünden onun üzerine yazılan toprakta bulunanlar vergilerini seraskere vermek durumundaydılar. Çingâne Sancağında bulunan ve seraskere hasıl olarak yazılan köylüler Çingene geri hizmet kurumuna bağlı değildiler³¹⁹. Bunlar reaya olarak kabul edilmiş ve diğer reayanın ödediği vergileri ödemişlerdir. Serasker toprağına kayıt edilenler askeri sayılmadıklarından resmi çift, resmi bennak, resmi mücerred vergisi verirken geri hizmet kurumuna dahil olanlar askeri sınıf olarak kabul gördüklerinden bu vergiden muaf tutulmuşlardır. Serasker hasılına kayıtlı olan köylüler, tasarruf ettiği toprağı ve sosyal durumuna göre vergilerini ödemekteydi.³²⁰

Çingene Sancağı içerisinde en fazla gelire sahip olan seraskerlik bölgesi 5040 akçe ile Döğenci-ili Seraskerlik bölgesidir³²¹. Serasker geliri olarak 38 yamak için 50

³¹⁵ Altunan, “Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu”, s.118.

³¹⁶ BOA, TTD 206, s.156.

³¹⁷ BOA, TTD 206, s.52.

³¹⁸ BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1; Barkan, *Kanunlar*, s.244; Bkz. Ek 1.

³¹⁹ BOA, TTD No: 170, s. 6; BOA, TTD No: 191, s. 1; Barkan, *Kanunlar*, s.244; Bkz. Ek 1.

³²⁰ Coşkun Üçok, Ahmet Mumcu, *Türk Hukuk Tarihi*, s.254; Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi*, C.I, s.512; Doğru, *Yaya - Müsellem - Taycı Teşkilatı*, s.18.

³²¹ BOA, TTD No: 206, s.82.

akçeden 1900 akçe kayıtlıdır. Bundan başka toplam 3140 akçe (a'nıl mahlut ve gayrihi 2,732 akçe, Öşr-i kovandan 130 akçe, Öşr-i bağ'dan 80 akçe, Öşr-i Kettandan 60 akçe, badihava ve resmi arus ve gayrihi 138 akçe) geliri bulunmaktadır³²².

Döğenci-ili nahiyesi Seraskerleri olan Hüseyin veled-i Mürsel ve Hasan veled-i Mürsel'in toplam yamakan ve bâd-ı hevâ geliri 5,040 akçe'dir. Bu gelir aynı zamanda bütün seraskerlerin aldığı gelirden daha fazladır. Döğenci-ili nahiyesi Seraskerlerinin geliri arasında çift vergisi bulunmamaktadır³²³. Yine Pınarhisarı nahiyesi seraskerleri olan Ramazan veled-i Kudbuddun, Seydi veled-i Gökçe, Çalabverdi veled-i Kasım 2,562 akçe geliri, çift resmi olmaksızın aralarında paylaşmaktadırlar³²⁴. Bunun yanında Çorlu nahiyesi seraskeri olan Tur Bali veled-i Aşık için de çift resmi tahsis edilmemiştir. Tur Bali diğer seraskerlerden farklı olarak müsellemler ile birlikte kayıt edilmiş, onun serasker olduğu not düşülerek belirtilmiştir. Çingene Sancağı içinde, Serasker Tur Bali'nin geliri en düşük serasker geliridir. Tahrir göre 9 yamaktan fazlası Tur Bali'nin gelirini oluşturmaktadır³²⁵.

Zağra-i Eskihsar seraskerlik bölgesinde iki serasker görev yapmaktadırlar. Halil'in oğlu Ali ve Halil'in kardeşi İsa serasker olarak adlarına yazılı bulunan hasılı eşit olarak paylaşmaktadırlar³²⁶.

³²² BOA, TTD No: 206, s.82.

³²³ BOA, TTD No: 206, s.83.

³²⁴ BOA, TTD No: 206, s.129.

³²⁵ Mezkur Tur Bali dokuz yamakdan ziyadesin tasarruf idüb Çorlu nahiyesinin müsellemlerine seraskerlik idüb eşer. Bkz. BOA, TTD No 206, s.186.

³²⁶ BOA, TTD No : 206, s.28.

Tablo 9. Çingene Seraskerlerin Gelirleri - 1540

Seraskerlik Bölgelerine Bağlı Nahiyeleler	Seraskerlik Bölgeleri	Seraskerlerin Tımarlarının Bulunduğu Köyler	Seraskerlerin Yamak Sayısı	Seraskerlerin Yamak Geliri (Akçe)	Seraskerlerin Toplam Geliri (Akçe)
Z.Eskihisar	Z.Eskihisar	Delü İbrahim	30	1500	3312 ³²⁷
Malkara	Hayrabolu	Kuyucu	-		1247
Vize	"	Körpe İnam	-		1242
İpsala	"	Koruklu	38	1900	3800 ³²⁸
Düğüncü-ili	Düğüncü-ili	Delüler/Esedlü/Avşar	38	1900	5040 ³²⁹
İncügöz - Gümülcine	İncügöz	Çok Sekban / Büyük Alplu / Döğen-eri	25	1250	3225 ³³⁰
Yanbolu	Yanbolu, K.Yenicesi, Ilıca-iAydos	Hisar-beylü	-		2650
Zağra-i Yenice	"	Çiftlik Merhum Ahmed Bey	10	500	3150 ³³¹
Düğüncü-ili	Pınar -hisarı	Mezraa Dilli Yurdu ³³² / Büyük Alpullu	40	2000	2562 ³³³
Dimeteko	Dimeteko	Kılınçlı ³³⁴	10	500	1834 ³³⁵
İpsala ve Keşan	İpsala ve Keşan	Kürtüllü	-		3897 ³³⁶
Çorlu	Çorlu	Malkoçlu	9 ³³⁷	1150	2490 ³³⁸

BOA, TTD 206.

Tahrir defterlerinde hasıla giren vergi ve öşürler ayrı ayrı belirtilmiş olmakla birlikte bazı hallerde birleştirilmiştir. Verginin maktu olarak ödenmediği yerde ürünün veya verginin miktarı öşür olarak veya resim olarak gösterilmiştir.

³²⁷ BOA, TTD No : 206, s.29.³²⁸ BOA, TTD No : 206, s.52, 53,54.³²⁹ BOA, TTD No : 206, s.82³³⁰ BOA, TTD No : 206, s.98.³³¹ BOA, TTD No : 206, s.112.³³² Namı diğer Saylu Yurdu, BOA, TTD No: 206, s.128.³³³ BOA, TTD No : 206, s.128.³³⁴ Namı diğer Kara Yahşilü, BOA, TTD No: 206, s.156.³³⁵ BOA, TTD No : 206, s.156.³³⁶ BOA, TTD No : 206, s.174-175.³³⁷ Mezkur Tur Bali dokuz yamaktan ziyadesin tasarruf idüb Çorlu nahiyesinin müsellemlerine seraskerlik idüb eşer. Toplam yamak sayısı 18'dir Tur Bali'nin yamakan geliri 1150 akçe olarak belirtilmiştir. Bkz. BOA, TTD No : 206, s.186.³³⁸ BOA, TTD No : 206, s.186-187.

Seraskerlerin sahip oldukları yamak sayıları ve yamaklardan sağlanan vergiler birbirinden farklılık göstermektedir. Her seraskerin tasarruf ettiği tımar gelirleri de birbirinden farklıdır. Görev ve yetki bakımından aynı nitelikleri taşıyan seraskerlerin gelir dağılımındaki farklılık, göreve getirilen kişilerin sorumlu oldukları alanların büyüklük miktarı ile ilgilidir.

Tablo 10. Serasker Tımarında Bulunan Reaya

Tabi-i Nahiye	Seraskerlik Bölgesi	Köylerin Adları	Hane	Müc.	Caba	Bennak	Çiftlik ³³⁹
Z.Eskihisar	Z.Eskihisar	Delü İbrahim	22	-	7	6	12 nim
Malkara	Hayrabolu	Kuyucu	9	-	4	1	5 nim
Vize	"	Körpe İnam	6	-	3		3
İpsala	"	Koruklu	-	-	-	-	2 z.
Düğüncü-ili	Düğüncü-ili	Delüler/Esedlü/Avşar	-	-	-	-	15 z.
Yanbolu	Yanbolu K.Yenicesi, İlica-iAydos	Hisar-beylü	9		9	-	9 çift, 1 z.
Zağra-i Yenice	"	Çiftlik Merhum Ahmed Bey	-	-	-	-	1 çift, 2 z.
Düğüncü-ili	Pınar –hisarı	Mezraa Dilli Yurdu/ Büyük Alpullu	-	-	-	-	5 z.
Dimetoka	Dimetoka	Kılınçlı	11	7	9	1	5 z. /2 çift
İpsala ve Keşan	İpsala ve Keşan	Kürtüllü	20	4	12	2	3 nim / 7 zemin
Çorlu	Çorlu	Malkoçlu	-	-	-	-	4 z.

BOA, TTD 206.

Çingene Sancağı seraskerlerinin topraklarında yer alan reaya, tasarruf ettiği 15 çiftlik, 20 nim ve 41 zemin üzerinden vergilerini ödemektedirler³⁴⁰. Seraskerlerin

³³⁹ nim= Nim çiftlik, çift.=Çiftlik, z=zemin.

³⁴⁰ Bu vergilerin açıklamalar için bkz. Bölüm 4.

tımarlarında 77 hane bulunmaktadır. Bunlardan 11 kişi mücerred vergi, 44 kişi caba vergi ve 10 kişide bennak vergi vermektedir³⁴¹.

1.2.2. Serasker Yamakları

Ocaklardaki yamaklardan başka sipahi kategorisinden sayılan seraskerlerin de yamakları bulunmaktaydı. Seraskerler, sefer olsun veya olmasın her yıl kendi yamaklarından elli akçe alırlardı. Serasker yamaklarının ödedikleri bu miktar “resm-i yamak” miktarı olarak seraskerlere yıllık gelir olarak yazılırdı.

Yamakların cürüm ve cinayet resimleri, resm-i arusiye, bâd-ı hevâ vergilerini resm-i abd-ı abık³⁴² adı altındaki vergilerini de yine serasker alırdı. Sancak beyi buna karışmazdı. Ancak ağır suç işleyenlerin, seraskerleri aracılığı ile kadı hükmü alınarak, suçun işlendiği yerde duruma göre Sancak beyleri veya vekilleri tarafından cezalandırılırdı. Kadı aracılığı ile hükme bağlanan ağır suçların cezaları paraya dönüştürülemez ve suçlu serbest bırakılamazdı³⁴³.

Tablo 11. Serasker Yamakları (1540)

	Yamak	Resm-i Yamakları
Zağra-i Eskihisar	30	1500
Hayrabolu	0	0
Düğüncü-ili	38	1900
İncigöz	25	1250
Yanbolu, Ilıca-i Aydos, K. Yenicesi	0	0
Pınar-hisarı	40	2000
Dimetoka	10	500
İpsala ve Keşan	0	0
Çorlu	10	500

BOA, TTD, 206.

³⁴¹ Bkz. Tablo 10.

³⁴² Abık: Efendisinden kaçan köle anlamında kullanılır. Bkz. Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri...*, C.1, s.6.

³⁴³ Altunhan, “Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu”, s.114.

En fazla yamağa 40 yamak ile Pınarhisarı seraskerliği sahip idi³⁴⁴. Bunu 38 yamakla Döğenci-ili seraskeri³⁴⁵ ve 30 yamakla Zağra-i Eskihişar³⁴⁶ seraskeri takip ediyordu. İnegöz seraskerinin 25 yamağı³⁴⁷ bulunurken Dimetoka seraskerinin 10 yamağı vardı³⁴⁸. Çorlu seraskerliğine tayin edilen Tur Bali'nin ise toplam 18 yamağın 9'undan fazlasını tasarruf edeceği belirtilmişti³⁴⁹. Hayrabolu³⁵⁰, Yanbolu, Ilıca-i Aydos ve Kızılağaç Yenicesi³⁵¹ seraskerlerinin, İpsala ve Keşan seraskerlerinin³⁵² yamakları bulunmamaktaydı.

2. ÇİNGENE MÜSELLEMLERİ OCAK TEŞKİLATI

Ocak ifadesi ev “domus” anlamına geldiği gibi eskiden beri askeri birlikler için de kullanılan bir terimdir; Yeniçeri ocağı, Sipahi ocağı gibi. Aynı kelime Yaya, müsellemler, Yürük, Tatar ve Çingene teşkilatı için de kullanılmıştır. Çünkü bunlar “ordu, militaris, ordine di saldati³⁵³ “ idiler. Arıkan ocağın tanımını, maaşlarına karşılık bir çiftlik tasarruf eden, avarız-ı divaniye karşılık bir hizmetle yükümlü tutulan, görevleri ve vergi bağışıklıkları nedeniyle asker sayılan, bir yaya ve yamaktan meydana gelen ünite olarak belirlemiştir³⁵⁴. Çingene Teşkilat ocağı da aynı yapılanmaya sahiptir.

Ocak, Rumeli Çingene Teşkilatı için diğer teşkilatlarda olduğu gibi en önemli birimdir. Ocağın temelini sefer veya hizmetlerde fiilen görev alan eşkincilerle; göreve giden eşkincilerin her türlü ihtiyacını karşılayan yamaklar oluşturur.

Çingene teşkilatında ocak, müsellemler ve yamaklardan oluşan yürük teşkilatında da ocak olarak ifade edilen birim gibidir³⁵⁵. Ayrıca Çingene teşkilatının askeri ünitesi ile

³⁴⁴ 40 yamağı bulunmaktaydı. Bkz. BOA, TTD No : 206, s.129.

³⁴⁵ BOA, TTD No : 206, s.80.

³⁴⁶ BOA, TTD No : 206, s.20.

³⁴⁷ BOA, TTD No : 206, s.99.

³⁴⁸ BOA, TTD No : 206, s.158.

³⁴⁹ BOA, TTD No : 206, s.186.

³⁵⁰ BOA, TTD No : 206, s.52.

³⁵¹ BOA, TTD No : 206, s.112.

³⁵² BOA, TTD No : 206, s.174.

³⁵³ Gökbilgin, Rumeli'de Yürükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan, s.38.

³⁵⁴ Arıkan, Hamit Sancağı, s.94 ; Doğru, Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı, s.58; Emecen, XVI. Asırda Manisa Kazası, s.143.

³⁵⁵ Şerifgil, “Rumeli'de Eşkinci Yürükler”, s. 71.

diğer geri hizmette ocak olarak adlandırılan ünitelerin üyeleri arasındaki ilişki ve görevlendirme aynıdır. Her iki teşkilatta da seraskerler başkanlığında göreve giden müsellemler, yamaklar tarafından mali olarak desteklenir.

Ocak ünitelerinin yapılanması kurumlar arasında farklılık teşkil edebilmektedir. Çingene, Yürük, Tatarlar gibi cemaat olarak yaşayan gruplar askeri teşkilat içine alınıp ocak ünitelerine ayrıldığı gibi bazı meslek grupları da askeri sayılarak ocak ünitelerine bölünmüştür. Örneğin Rumeli’de bulunan canbazlar da ocak ünitelerine ayrılmış, on nefer canbaz bir ocak sayılmıştır³⁵⁶.

Çingene teşkilatının yer aldığı tahrir defterlerinde teşkilatı oluşturan askeri birimler, belirli bir sistematik içinde verilmiş ve bu birimler karye isimlerine göre sıralanmıştır. Tahrir defterlerinde askeri ünitelerin her biri birbirinden bağımsız olarak kaydedilmiştir. Çingene Müsellemlerine ait tahrir defterlerinde ve Çingene teşkilatına ait kanunname de askeri ünite elamanlarının ocak içindeki, ekonomik ve hukuki ilişkileri belirtilmiştir³⁵⁷.

Tahrir defterlerinde Çingene ocaklarının kayıtları belirli bir sistem içerisinde tutulmuştur. Önce hizmette görevli Çingeneler (müsellemler) yazılmış, altında hangi karyede teşkilata dahil olduğu belirtilmiştir. Daha sonra ise çiftlik kaydı bulunmaktadır³⁵⁸. Her ocağa bir çiftlik tutarı yer verilirdi. Ocağa tahsis edilen çiftliğin hasılatı, eşen müselleme verilirdi³⁵⁹. Çiftlik kaydının altında ise yamakların isimleri ve hangi karyeye bağlı oldukları tespit edilerek yazılmıştır. Ocak biriminin sonunda ise bu yamaklardan alınan vergi ve çiftlik hasılatı belirtilmiştir³⁶⁰.

Çiftlikler tapu defterlerinde zeminler halinde kaydedilmiştir. Üstte çiftlik yazısı allta ise bu çiftliği oluşturan zeminler parsel parsel yazılmıştır³⁶¹. Zemin ufak arazi

³⁵⁶ Barkan, *Kanunlar*, s. 247.

³⁵⁷ Bkz. Ek 1. Kanun-ı Seraskeran-ı Liva-i Çingâne ve Kanun-ı Müsellemlân-ı Liva-i Çingâne. BOA, TTD No. 170, s.2-7; BOA, TTD. No: 191, s. 1-3.

³⁵⁸ BOA, TTD No: 170, 191, 206, 299.

³⁵⁹ Gökbilgin, “Çingeneler”, s.423.

³⁶⁰ BOA, TTD No: 170, 191, 206, 299.

³⁶¹ BOA, TTD No: 170, 191, 206, 299.

parçası anlamına gelmektedir³⁶². Zemin parçalarının irili ufaklı olmasından dolayı ocağa ayrılan bir çiftlik tutar yerin tamamlaması için her ocak farklı sayıda zeminlerle kayıtlara geçmiştir. Örneğin Arablu karyesinde teşkilatlanan ocakta iki zemin bulunurken³⁶³, Kara Reisli karyesinde teşkilatlanan ocakta üç zemin bulunmakta³⁶⁴, Yaylacılar karyesinde ise dört zemin bulunmaktadır³⁶⁵, hatta altı zemine kadar bu sayı çıkmaktadır³⁶⁶. Zeminler şahıs isimleri ile anılmaktadır. Zemini tayin için gösterilen bu isimler, zeminlerin kimin tasarrufunda olduğunu tanımlamak içindir. Bu isimler vaktiyle onu tasarruf eden şahsa aittir.

Çingene Müsellemler Sancağı'nın kayıtları Kanuni Sultan Süleyman zamanında düzenli olarak tutulmuştur. Elimizde bulunan tahrir kayıtlarının hepsi Kanuni zamanına aittir. Tabloyu andırır bir şekilde tutulan kayıtlarda ocak birimleri net olarak görülmektedir. Kanuni döneminde, zaman aralıkları düzenli olmayan dört tahrir yapılmıştır. Çingenelere ait elimizdeki ilk tahrir kayıtları Kanuni'nin tahta çıkışından (1520) onbir yıl sonra gerçekleşmiştir. Bu 170 (H. 938 / 1531-1532) nolu defter olarak kaydedilmiştir ve buna göre toplam 155 ocak bulunmaktadır. İlk tahrirden 6 yıl sonra (H. 944 / 1537 - 1538) yapılan tahrirde ocak sayısı 149'a düşmüş ve üç yıl sonra (H. 947 / 1540 - 1541) yapılan yeni tahrirde ise ocak sayısı aynı kalmıştır. Yine elimizdeki son tahrir kayıtlarına göre (H. 963 / 1555 / 1556) Çingene Teşkilatı 134 ocağa düşmüştür³⁶⁷.

Tahrir kayıtlarında ocak sayısında bir azalma görülse de XVI. yüzyılın ikinci yarısında Mühimme defterlerine tutulan kayıtlarda "Çingene müsellemlerinin bir nöbetlisinin 155 ocak olduğu"³⁶⁸ belirtilmektedir. Bu ifade bize ocak sayısını bildirirken bu kayıttan bir yıl sonra tutulan bir başka Mühimme defterinde "hâlâ 155 nefer olan

³⁶² İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXX.

³⁶³ BOA, TTD No: 206, s.30.

³⁶⁴ Zemin-i İlyas, Zemin-i Sulhan (?) Halil, Zemin-i Gökce Hamza BOA, TTD No: 206, s.31.

³⁶⁵ Zemin-i Aslhan, Zemin-i Süleyman, Zemin-i Salih, Zemin-i Timurhan, Bkz. BOA, TTD No: 206, s. 32.

³⁶⁶ Güğümlü karyesinde, çiftlik başlığı altında Zemin-i Ahmed, Zemin-i Kulfal, Zemin-i Dursun, Zemin-i İshak, Zemin-i Kör Tura, Zemin-i Halil kayıtları bulunmaktadır. Bkz. TTD 206, s. 115.

³⁶⁷ Şerifgil'in "XVI. Yüzyılda Rumeli'ndeki Çingeneler" adlı makalasinde araştırmanın Kanuni dönemine ait olduğu belirtilmiş fakat tarih verilmemiştir. Şerifgil'in tespitlerine göre 161 ocak bulunmaktadır. Bkz. Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.139.

³⁶⁸ BOA, MD, C.7, Hk: 2644, s.969.

Çingene müsellemlerinin ikinci nöbetlisi” ifadesi geçmektedir³⁶⁹ ki ikinci ifade ocak sayısından çok kişi sayısını belirtmektedir. Genellikle bir ocaktan bir kişi göreve gitmekte iken bazı ocaklarda 2’şer kişi görevlendirilmiştir³⁷⁰. Ocak sayısı azalsa da müsellemler sayıları fazla tutularak göreve gelen hizmetli sayısı sabit tutulmuştur.

Tablo 12. Seraskerliklerde Bulunan Ocaklar

	1530 yılı	1531 yılı	1537 yılı	1540 yılı	1555 yılı
Seraskerlik Bölgeleri	ocak sayısı	ocak sayısı	ocak sayısı	ocak sayısı	ocak sayısı
Seraskerlik Bölgesi Belli Olmayan		9			
Zağra-i Eskihsar	21	21	21	21	20
Hayrabolu	22	15	15	15	15
Nahiye-i Mıgalkara	9	11	11	11	9
Döğenci-ili	15	13	13	13	9
İncigöz	7	7	7	7	7
Nahiye-i Gümülcine	4	4	4	4	4
Yanbolu, Ilıca-i Aydos, K.Yenicesi	14	14	14	14	13
Pınar-hisarı	6	5	5	5	5
Nahiye-i Kırkkilise	15	13	13	13	9
Nahiye-i Pravadi	4	3	3	3	3
Dimetoka	11	12	12	12	11
Nahiye-i Ferecik	2	2	2	2	2
İpsala ve Keşan	10	6	9	9	7
Çorlu	21	20	20	20	20
Toplam	161	155	149	149	134

BOA, TTD, 370, 170, 191, 206, 299.

370 nolu Tapu Tahrir defterine göre 1530 yılında 161 ocak bulunmaktadır. Buna göre en fazla ocak sayısı Hayrabolu Seraskerlik bölgesindedir. 1531 yılında Çingene Müsellemler Sancağı’nın dokuz seraskerlik bölgesinde, 155 bulunmektedir. 1531 yılı ocak sayısının dağılımına bakıldığında, Hayrabolu Seraskerlik bölgesinin toplam 26 ocak

³⁶⁹ BOA, MD, C.19, Hk: 282, s.133.

³⁷⁰ Yaylacılar karyesine bağlı dört müsellemler kaydedilmiş ve “Zikr olan ocağın müsellemleri sefer-i hümayun vaki oldukça ikişer eşmek üzere defter-i atikde mukayyed olmağın, defter-i cedide dahi vech-i meşruh üzere kayd olundu” notu düşülmüştür. Bkz. BOA, TTD No: 206, s. 32.

sayısı ile (Hayrabolu'da 15 ocak, Malkara nahiyesinde 11 ocak) en fazla ocağa sahip olduğu görülür. Bu durum daha sonraki yıllarda da değişmeyecek 1555 yılında 24 ocağa düşse de yine en fazla ocak sayısına sahip olacaktır. Zağra-i Eskihsar Seraskerlik bölgesi 21 ocak ile Hayrabolu'dan sonra gelmektedir. Çorlu ve Pınarhisar seraskerlik Bölgesinde ise 20'şer ocak bulunmaktadır. Yanbolu, Ilıca-i Aydos, Kızıl Ağaç Yenicesi bir seraskerlik bölgesini oluşturmakta ve Dimetoka seraskerlik bölgesi ile aynı sayıda ocağa sahip bulunmaktadır. Döğenci-ili Seraskerlik bölgesinde ise 13 ocak bulunmaktadır. En küçük seraskerlik bölgesi olan İpsala - Keşan'da toplam 6 ocak bulunmaktadır³⁷¹.

1531 yılında Çingene Müsellem geri hizmet kurumuna kayıtlı bulunan ocaklardan 9'unun seraskerlik bölgesi belli değildir. Musa Şeyhlü, Karlı, (?), Karaca Halil, Güvendik, Dudaklı, Seydi-oğlu, Bayramşalı, Armağanşalı karyelerinde bulunan 9 ocak³⁷² daha sonraki tahrirlerde Vize müsellemleri olarak kaydedilmişlerdir³⁷³.

Vize müsellemleri³⁷⁴ Çingene sancağına dahil olmadığı halde aynı defterde kayıtlıdır³⁷⁵. Bu iki ocağın kayıtlarının birlikte tutulmasının bir nedeni genellikle birlikte görevlendirilmeleri ve Çingene Livası sancakbeyinin aynı zamanda Vize Yörükleri subaşı ve Vize Müsellemleri zabiti³⁷⁶ olmasından kaynaklanmaktadır.

Dört tahririn seraskerlik bölgeleri karşılaştırıldığında bir değişikliğe rastlanmamıştır. Bu tahrirlerden 1537 ve 1540 yılı kayıtlarının ocak sayıları birbirine denk durumda olup Zağra-i Eskihsar, İpsala, Hayrabolu, Malkara, Döğenci-ili, Yanbolu, Ilıca-iAydos, Kızıl Ağaç Yenicesi, Pınarhisar, Kırk-kilise, Pravadi, Dimetoka, Ferecik, İpsala, Keşan ve Çorlu nahiyesinde olmak üzere toplam 149 ocak tespit edilmiştir³⁷⁷. Bu tahrirlere göre de ocak sayısının en fazla olduğu Seraskerlik bölgesi

³⁷¹ Bkz. Tablo 12.

³⁷² BOA, TTD No: 170, s. 7-14.

³⁷³ BOA, TTD No: 206, s.206.

³⁷⁴ Bkz. Ek 3. Vize Müsellemleri 1540.

³⁷⁵ "Müsellem-anı liva-i Vize, liva-i mezbure müsellemleri kendü yamakları ile işbu Çingene sancağı ki eşmezler amma sabıkan Çingene sancağın yazan ümenayla yazub Çingane defterine kayd eylemeğin, bermuceb-i defter-i köhne deftre-i cedide dahi Çingane defterine kayd olundu" Bkz. BOA, TTD No: 206, s.206.

³⁷⁶ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.515; Gökbilgin, "Çingeneler", s. 425.

³⁷⁷ BOA, TTD No: 191, ss, 20-131; BOA, TTD No: 206, ss.28-206.

Yanbolu, Ilıca-i Aydos, Kızıl Ağaç Yenicesi'nde; Güğümlü, Güğümlü, Güğümlü, Saru-Kocalı, Saru-Kocalı, Okçulu / Gediklü, Henekli (?), Ağa, Ağa, Okçulu, Gediklü, Ağa / Bey maa Çiftlik-i Yusuf Cüllah, Ala, Ala-köy'de olmak üzere 14 ocak bulunmaktadır.

Pınarhisar Seraskerlik Bölgesi Kırkkilise ve Pravadi nahiyelerini de içermekte olup, Hacı-Yakup, Kıran, Kara-ağaç / Geredeli / Çiftlik İshak, Hacı-Yakup, Kıran, Şems, Şems, Ahilü, Müsellem-İvaz, Sekban-İvaz, Yağrancı, Yağrancı, Evcı / Avcı İbrahim, Kara-Bürçek, Yenice, Kürelü / nam-ı diğer Dursun, Muin / nam-ı diğer Ağcaluca, Evcı / Avcı İbrahim, Sultanşah, Sultanşah, Sultanşah karyelerinde olmak üzere toplam 20 ocak bulunmaktadır.

Ferecik nahiyesini de içine alan Dimetoka Seraskerlik Bölgesi'nde; (?), Derzi İnebeği, Derzi İnebeği, Hoca-beği, Kurşunlu nam-ı diğer Kös, Kastamolu, Kastamolu, Bakiler, Ulaş, Kara-Bürçek, Sekbanlu, Kurşunlu Kilise, Yelkenci, Yelkenci karyelerinde olmak üzere toplam 14 ocak bulunmaktadır.

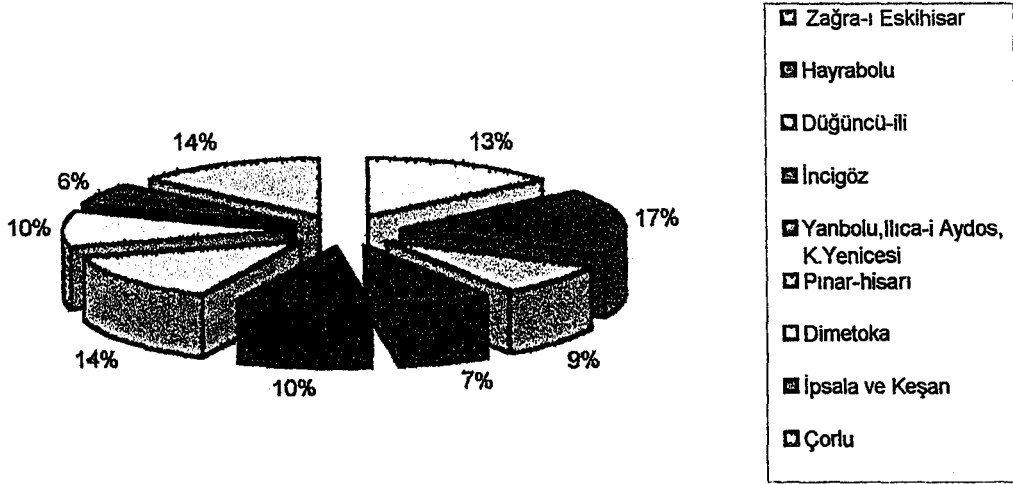
İpsala ve Keşan Seraskerlik Bölgesi'nde; Gök-kılıçlı, Fındıklı, (?), (?), Koruklu, Duraklı, Koruklu, Gök-kılıçlı, Karacı karyelerinde olmak üzere toplam 9 ocak bulunmaktadır.

Çorlu Seraskerlik Bölgesi'nde; Malkoçlu nam-ı diğer Sekban, Çok- Sekban nam-ı diğer Kopuzcu Sekban, Kopuzcu, Umur-oğlu, Çok Sekban, Sekban Yakub, Güvenclü, Kopuzcu Sekban, Çok Sekban, Çok Sekban, Çok Sekban, Çok Sekban, Çok Sekban, (?), Yakub Sekban, Yakub Sekban, Yakub Sekban, Kopuzcu Sekban, Kopuzcu Sekban, Yavaş Doğan karyelerinde olmak üzere toplam 20 ocak bulunmaktadır.

Her seraskerlik bölgesinde değişen sayılarda ocaklar mevcuttur. Ocak sayısının bölgeden bölgeye değişmesi Çingene gruplarının dağınık bir şekilde geniş bir alana dağılmış olmaları ve kimi yerlerde daha yoğun kimi yerlerde ise daha seyrek olarak yayılmalarından kaynaklanmaktadır.

Grafik 1. Çingene Müsellemleri Ocak Sayısının Seraskerlik Bölgelerine Göre Dağılımı (1540)

Çingene Müsellemleri Ocak Sayısının Seraskerlik Bölgelerine Göre Dağılımı (1540)

BOA, TTD, 206.

Seraskerlik bölgelerinde bulunan ocak sayılarının farklı olduğu gibi ocaklarda bulunan eleman sayısı da farklılık göstermektedir. Çingene ocaklarda bulunan eşkinci ve yamak sayısının miktarı her ocakta farklıdır.

Diğer geri hizmet ocaklarında ise durum farklıdır. Rumeli Yürük Teşkilatı'nın ocaklarında eşkinci ve yamak sayısı sabit tutulmuş bu da nefer sayısı bakımından her bir ocağın birbirine eşit olmasını sağlamıştır³⁷⁸. Yürük teşkilatında eşkinciler 5 kişi olarak kayıtlı bulunmaktadır. Her ocak 5'i eşkinci, 25'i yamak olmak üzere toplam 30 neferden oluşturulmuştur³⁷⁹.

Vize müsellemleri ocak yapısı da Çingene müsellemleri ocağı yapısına benzemekte³⁸⁰ olup ocaklardaki müsellemler sayısı sabit değildir. En az üç en çok altı müselleme rastlanmıştır. Ama çoğunlukla 4 müsellemler görevlendirilmiştir. Ocaklardaki yamak sayısı da 9 ile 15 arasında değişmektedir³⁸¹. Rumeli Eyaleti'nde oluşturulan

³⁷⁸ Altun, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s. 110.

³⁷⁹ Altun, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s. 110.

³⁸⁰ BOA, TTD No: 206, ss.206-256.

³⁸¹ Bkz.. Ek 4.

Kızılca müsellemleri Vize ve Çingene Müsellem Teşkilat yapısına benzerlik göstermektedir³⁸².

3. ÇİNGENE MÜSELLEM TEŞKİLATINDA GÖREVLİLER

3. 1. Müsellemler

Müsellem, geri hizmet kurumu içinde göreve gitmekle yükümlü olan kişidir. Devlet, müsellemlik görevi için maaş vermeden, müsellemlere birer çiftlik miktarı yer tahsis etmiş ve çiftlik gelirinin göreve giden müselleme verilmesini kanunname ile belirtmiştir. Bunun yanında müsellemler, seferlerde yamaklarından avarız-ı divaniye karşılığı olarak harçlık alırlardı.

Çingene müsellemlerinin görevi seferde top çekip, yol yapmak ve askere erzak taşımak gibi geri hizmetleri idi. Müsellemlerin başında çeribaşları (seraskerân) olan tımarlı sipahileri bulunuyordu³⁸³. Bunların statüleri tahrir defterlerinde “kanun-ı seraskeran-ı liva-ı Çingane” olarak belirlenmiştir. Bu kanun maddeleri Çingene Sancağı’nın sadece Seraskerlerine mahsus olmayıp aynı zamanda, Çingene Müsellemleri ile onların yamaklarını da içine alır³⁸⁴.

Müsellemler, seferlerde yamaklarından avarız-ı divaniye karşılığı olarak 50’şer akçe harçlık alırlardı. Yamak mücerred ise 25 akçe verirdi³⁸⁵. Görevli olmayan müsellemler de yamaklar gibi ellışer akçeyi ve öşürlerini göreve giden müselleme verirlerdi. Bazen gerektiği durumlarda ocakta bulunan müsellemlerin üçü veya dördü göreve giderdi. Bu durumda toplanan çiftlik geliri ve yamakların ellışer akçe harçlığı müsellemler arasında eşit olarak paylaşıldı³⁸⁶. Müsellemler sefer olmadığı zaman, hiç

³⁸² BOA, TTD. No. 407, ss. 258.

³⁸³ Gökbilgin, “Çingeneler”, s.423.

³⁸⁴ BOA, TTD No: 170, s.6; BOA, TTD No: 191. s.1; Barkan, *Kanunlar*, s.247; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.515; Bkz. Ek 1.

³⁸⁵ BOA, TTD No: 170, s.6; Barkan, *Kanunlar*, s.247; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.515; Gökbilgin, “Çingeneler”, s.423; Bkz. Ek 1.

³⁸⁶ BOA, TTD No: 170, s.6; Barkan, *Kanunlar*, s.247; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.516; Gökbilgin, “Çingeneler”, s.423; Bkz. Ek 1.

bir şey alamazlardı. Hizmete alınan nöbetli müsellemler o senenin ağnam vergisini vermezdi.³⁸⁷

Müsellemlerin yerinde mülke ait bağ veya bahçe olursa müsellemler buranın ürününden öşür alma hakkına sahipti. Fakat kişiye ait bağ veya bahçeyi elinden alıp başkasına veremezdi.³⁸⁸

Müsellemlerin Gerdeği değeri'ni (arus resmini) ve kanlığı'nı (cürüm ve cinayet resimlerini) Sancak Beyi tasarruf ederdi. Çünkü bu vergiler sancak beyinin üzerine hasıl olarak yazılmıştı. Fakat Çeribaşlıların gerdeği değeri ve kanlığının yarısı sancak beyine ait idi.³⁸⁹

Çingene Müsellemler Teşkilatı Tahrir defterlerine göre, 3-4 müsellemler ile 9-12 yamaktan oluşan ocaklar halinde teşkil edilmişti.³⁹⁰ Deftere yazılan müsellemlerin hepsi her yıl göreve gitmezdi. Ocaklarda kayıtlı olarak bulunan müsellemler sefer olduğu zamanlarda nöbetleşe olarak görev yaparlardı.³⁹¹ Altı aylık hizmete tabi olan³⁹² müsellemler görevlerini bitirdiği zaman diğer nöbetliler göreve çağrılır, bunları birbirinden ayırmak için birinci nöbetliler³⁹³ ve ikinci nöbetliler³⁹⁴ ifadesi kullanılırdı.

Kanuni dönemi kayıtlarında teşkilat içinde deftere kayıtlı müsellemler sayılarında çok farklılık bulunmamaktadır. Buna göre 1531 yılında 535, 1537 yılında 533, 1540

³⁸⁷ Gökbilgin, "Çingeneler", s.423.

³⁸⁸ Barkan, **Kanunlar**, s.244.

³⁸⁹ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.140.

³⁹⁰ BOA, TTD No: 170, ss. 31-198; BOA, TTD No: 191, ss.20-131; BOA, TTD No: 206, ss.20-206; BOA, TTD No: 299.ss. 12-167; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**. 6. Kitap II. Kısım, s.515.

³⁹¹ Örneğin Zağra-i Eskişehir seraskerlik bölgesine bağlı Hoca-verdi karyesine tabii Sazlı-dere'de Tur Bali veled-i Nasuh, Murad veled-i Yusuf, Salih veled-i İnehan, be-cay-i Yunus ki, müteveffa şud, beraberat-ı şerif ve Mehmed veled-i Nasuh müsellemler olarak kayıtlıdır. Bu müsellemlerden ikisi sefer zamanı göreve gitmektedir. "Zikr olan ocağın müsellemleri sefer-i hümayun vaki oldukça ikişer eşmek üzere defter-i atikde mukayyed olmağın defter-i cedide dahi vech-i meşruh üzere kayd olundu"³⁹¹. Bkz. BOA, TTD. No: 206, s.37.

³⁹² BOA, MD, C.35, Hk. 13, s.8; BOA, MD, C.35, Hk. 41, s.20. BOA, MD, C.53, Hk. .817, s.283.

³⁹³ BOA, MD, C.19, Hk. 782, s.288.

³⁹⁴ BOA, MD, C.14, Hk.1302, s.887; BOA, MD. C.12, Hk.43, s.21; BOA, MD, C.19, Hk. 392, s.190.

yılında 532 ve 1555 yılında ise 511 müsellemler kayıtlı bulunmaktadır³⁹⁵. Şerifgil'in incelemesine göre Çingene Teşkilatı'nda toplam 543 müsellemler bulunmaktadır³⁹⁶. Çingene teşkilatı ile aynı deftere kayıtları tutulan Vize Müsellemlerinin sayısı ise 155'tir³⁹⁷. 1530 yılında yapılan tahrirde kayıtlı olan Çirmen livası müsellemlerinin sayısı ise 637'dir³⁹⁸.

3.1.1. Göreve Çağrılış

Çingene müsellemleri, Çingene beyine, ilgili kadılara ve çeribaşılara yazılan hükümlerle göreve çağrılırlardı. Bu hükümlerde hangi görev için nerede ve ne kadar Çingene müsellemin çağrıldığı belirtilirdi.

Göreve çağrılacak müsellemler için hükümler görev yerinde olmaları istenen tarihten genellikle birkaç ay öncesinden çıkarılır ve görevli Çingenenin ne zaman görev yerinde olması gerektiği de belirtilirdi. Eğer görev yerlerinde olamaları gecikiyorsa başka hükümlerle tekrar hatırlatılırdı. Bu yeni hükümler, Çingenelerin görevlerini yerine getirmezlerse ne gibi yaptırımla karşılaşacaklarını da belirtilirdi.

Görevlendirmelerde mevsim önemli bir faktör oynamaktadır. Görevlendirme hükümleri genellikle Kış mevsiminin sonu ve ilkbahar mevsiminin başında yapıldı. İhtiyaç halinde Yaz mevsiminin başında da görevlendirme çıkabilirdi. Çingene müsellemleri kara ve deniz seferlerine katılma durumlarında ordu ile birlikte hareket ederdi. Türk ordusunun ilkbaharda sefere çıktığı gözönüne alınırsa sefer için tayin edilen Çingene müsellemlerinin ordu ile aynı tarihlerde görev yerlerinde olmaları gerekmektedir.

İlkbaharda donanma ile göreve çağrılmalarına bir örnek hüküm 22 Ramazan 978 / 17 Şubat 1571 tarihlidir. Buna göre Kıbrıs'a göreve çağrılan Çingenelerin Nevruz'dan

³⁹⁵ BOA, TTD No: 170, ss. 31-198; BOA, TTD No: 191, ss 21-131; BOA, TTD No: 206, ss.20-206; BOA, TTD No: 299,ss. 12-167.

³⁹⁶ Tarihi belli değil, fakat Kanuni dönemine ait olduğu belirtilmiş. 370 nolu Tapu Tahrir Defteri olsa gerekir. Bkz. Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.139; BOA, TTD No: 370, ss. 358-359.

³⁹⁷ BOA, TTD No: 206, s.206-256.

³⁹⁸ Yusuf Hallaçoğlu, "XVI. Yüzyılda, Sosyal, Ekonomik ve Demografik Bakımdan Balkanlar'da Bazı Osmanlı Şehirleri", *Belleten*. C.LIII: 637-681. (S.207-208'den ayırılım, Ankara: 1989), s.642.

(22 Mart)³⁹⁹ önce görev yerlerine ulaşmaları istenmektedir⁴⁰⁰. 29 Recep 981 / 24 Kasım 1573 tarihli hükümde ise donanmaya yazılan Çingenelerin yine Nevruz'dan evvel tersaneye gelmeleri öngörülmüştür⁴⁰¹. Ercan, sefer voynuklarının Nevruz'da İstanbul'da olmaları gerektiğini belirtir⁴⁰².

Yine donanma hizmetine tayin olarak ilkbaharda göreve çağıran hüküm 25 Nisan 1574 tarihli. Gidecekleri yöne geminin kalkışı gün daha önceden bir hükümle belirtilmiş ve gemiye yetişmeleri istenmiştir⁴⁰³.

Kara seferleri için de göreve çağırılma tarihleri benzerlik göstermektedir. İran seferine görevlendirilen Çingene müsellemlerin, 20 RA 993 / 22 Mart 1585 tarihinde çıkarılan bir hükümle "Ruz-ı Hızır'a değin" (5 Mayıs)⁴⁰⁴ Erzurum'a ulaşmaları istenmektedir⁴⁰⁵.

Sefer dışında olan görevlerinde de genellikle aynı tarihlerde çağırılırlardı. Görevli Çingeneler zamanında görev yerinde olmadıkları zaman tekrar göreve çağırılmak üzere hüküm çıkarılırdı. Çingene müsellemlerinin Nevruz'da görev yerinde olmalarını hatırlatan bir hüküm 11 S. 988 / 28 Mart 1580 tarihli. Bu hükümde, Bac madenine çalışmak üzere gidecek olan Çingene müsellemlerin Nevruz'da görev yerlerine olmaları Nevruz'un geçmesine rağmen belirtilir⁴⁰⁶.

Çingene Müsellemlerinin göreve çağırılmaları ve başlamaları için tek ve tutarlı bir tarih yoktur. Görevlendirme genellikle ihtiyaca göre olmaktadır. Müsellemlerin, ilkbahar ve yaz mevsiminde görevli olmaları sağlanmaya çalışılırdı. Sefer zamanlarında görevlendirilen Çingeneler orduyla birlikte hareket ederdi. Deniz seferlerinde de yine İstanbul tersanesine gelip buradan kalkacak gemilerle görev yerlerine ulaşırlardı.

³⁹⁹ Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, 24.

⁴⁰⁰ BOA, MD, C.12, s.21, Hk. 43.

⁴⁰¹ BOA, MD, C.23, s.180, Hk. 382.

⁴⁰² Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, 24.

⁴⁰³ 10 M 982 / 2 Mayıs 1574 tarihinde geminin kalkacağı belirtilir. Bkz. BOA, MD, C.24, s.185, Hk. 495.

⁴⁰⁴ Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, 25.

⁴⁰⁵ BOA, MD, C.53, s.283, Hk. 817.

⁴⁰⁶ BOA, MD, C.39, s.297, Hk. 570.

3.1.2. Göreve Geliş

Çingene müsellemleri kendilerine belirtilen tarihlerde Çeribaşları ile birlikte görev yerlerine gelirlerdi⁴⁰⁷. Çingene müsellemleri görev yerlerine görevlerinin özelliğine göre gerekli olan aletleri, kıyafetleri ve hatta yiyeceklerini de kendileri getirirdi. Hükümlerde bu hususlar belirtilmiş olsada kıyafetlerinin nasıl olacağı, kullanacakları aletlerin neler olacağı açıkça belirtilmemiştir.

Örneğin 24.C.976 / 14 Aralık 1568 tarihli bir hükümde “Ejderhan (Astragan) seferine görevlendirilen için Çingene müsellemlerinin yanlarına zad ve zevadlarını almaları istenmiştir⁴⁰⁸. 22 Ramazan 978 / 17 Şubat 1571’de Kıbrıs’a görevlendirilen Çingenelerin ise yanlarına silah, alet ve esbapalarını almaları gerektiği belirtilmiştir⁴⁰⁹.

Bender kalesinin tamirine görevlendirilen Çingene müsellemlerin altı aylık yiyeceklerini (zahirelerini) yanlarına almak zorunda oldukları 23 Haziran 1578 tarihli hükümle belirtilmiştir⁴¹⁰.

3.1.3. Görevin Bitişi

Genellikle ilkbahar ve yaz aylarında hizmetler başlayıp sonbahar mevsiminin sonlarına kadar hizmet verilebilmekteydi. Çingene Müsellemleri altı aylık hizmete tabii idi. Altı ayın sonunda görevi sona ererdi. Göreve başlama tarihine göre örneğin, Mart ayında göreve başlayan bir müsellemin görevi Eylül ayında bitmekteydi.

Görevini tamamlayan Çingene memleketine dönebilirdi. Kış mevsiminin yaklaşması ile hizmete tayin edilen Çingeneler evlerine gönderilirdi. 26 Eylül 1583 tarihli bi hükümle İstanbul hisarı tamirine gelen eşkinici yörüklerle birlikte, Çingene ve Vize müsellemleri kış münasebeti ile yerlerine gitmeye izin verilmiştir⁴¹¹.

⁴⁰⁷ BOA, MD, C.7. s.959, Hk. 2644.

⁴⁰⁸ BOA, MD, C.7. s.959, Hk. 2644.

⁴⁰⁹ BOA, MD, C.12. s.21, Hk. 43

⁴¹⁰ BOA, MD, C.35, No.13, s.8; BOA, MD, C.35, No.41, s.20.

⁴¹¹ BOA, MD, C.52, s.35, Hk. 78.

Çingene müsellemleri görevlerinin sonlarında verilen izin ile evlerine dönebilirlerdi. Görevlerini yaptıklarına dair bir belgeye rastlanmasa da görevlerini tamamladıklarına dair bir belge almaları muhtemeldir. Çünkü göreve gelmeyen Çingenelemlerin tesbit edilerek cezalandırılması söz konusudur. Aynı zamanda birinci nöbetliler ile ikinci nöbetlilerin karışmaması için de bu belge gerekmektedir.

3.1.4. Görev Değişimi

3.1.4.1. Müsellemlik Görevinin Değişimi : “Be-cay” Yerine Atama

Müsellemlik görevinde devamlılık esastır. Fakat çeşitli nedenlerle müsellemlik görevi sona erebilirdi. Müsellemler olan kişinin çeşitli nedenlerle görevinin sona ermesi aynı zamanda görevi devam ettirecek yeni birisinin bu görevi devralması anlamına gelmektedir. Becayış farsça değişme; karşılıklı yer değiştirme anlamına gelmektedir⁴¹². Yavuz Ercan, Bulgarlar ve Voynuklar adlı eserinde Voynuklar deftrinin bazı derkenarlarında yeni atanan Voynuklar için “becayış” teriminin kullanıldığını yazar⁴¹³. Ercan, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Kapıkulu Ocakları adlı eserine dayanarak⁴¹⁴ Yeniçeri ocağına dışarıdan oğlan kayıtlarının “becayış” adı ile yapılmasını örnek göstererek voynuklarda da bu ad ile atanan voynukların akrabalarından biri olmadığı sonucuna ulaşabileceğini belirtmiştir⁴¹⁵.

Çingene Sancağı ocak teşkilatının kaydedildiği tahrir defterlerinde ise görev değişimi “be-cay” ile ifade edilmiştir. Çingene teşkilatında bu terim sadece dışardan atamalar için değil, örneğin babanın ölümünden sonra da kullanılmıştır. Be-cây “yerine” anlamına gelmektedir⁴¹⁶. Herhangi bir nedenle görevden ayrılan kişinin ayrılma nedeni de derkenarla belirtilerek “yerine” yeni atanan kişiler kayıtlara geçmiştir. 1540 yılı tahrir defterine göre 197 yeni atama mevcuttur⁴¹⁷.

⁴¹² Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.93.

⁴¹³ Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.19.

⁴¹⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları*. C. I, (Ankara: TTK, 1942), s.34.

⁴¹⁵ Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.20.

⁴¹⁶ Öztürk, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı...*, s.466.

⁴¹⁷ BOA, TTD No: 206, ss.28-206.

3.1.4.2. Ölüm Nedeniyle Değişim

Müsellemlik görevinde kişilerin değişmesine neden olan olayların başında kuşkusuz ölüm gelmektedir. H. 947 / 1540 tarihinde 197 müsellemin 174'ü ölüm nedeniyle değişime uğramıştır. İstisnai durumlar hariç müsellemlik görevinin ölünceye kadar devam ettiğini görülmektedir.

Ölüm durumlarında iki şekilde müsellemler atanması mümkündür. Birincisi yaygın olan şekli ile ölen müsellemin yerine oğlunun atanmasıdır. 1540 yılına ait tahrirde 87 müsellemin ölümü ile boşalan yerlere oğulları göreve gelmiştir⁴¹⁸. Vefat eden müsellemin yerine geçecek oğlu yok ise görevi kardeşi devralmaktadır⁴¹⁹. Aynı yıla ait tahrirde 2 müsellemler değişiminde “kardeş” göreve gelmiştir. Kardeşi de yoksa kendilerine yamak yazılanlardan birisi görevlendirilir. 1540 yılında Çingene Müsellemler Teşkilatında 85 müsellemin atanması ocak halkından birinin atanması ile gerçekleşmiştir⁴²⁰.

Yeni görevlendirme padişah beratı⁴²¹ ile gerçekleşir. Ölen şahsın oğlu var ise tasarruf ettiği tımar, tevliyet ve ağalık gibi vazifeler tamamen veya kısmen oğluna tevcih edilip beratı verilir. Görev değişimi babadan oğula bile geçse bu değişim berat ile kanıtlanırdı⁴²².

Çingene Sancağı tahrir defterlerinde müsellemin ölümü ile görevin kime geçtiğinin notu derkenar ile belirtilmiştir. Bu derkenar atılırken bazılarında berat kaydı

⁴¹⁸ Bu konuda örnek çok olduğundan bir kaç tanesi verilecektir. Zağra-i Eskihişar seraskerliğine bağlı Yaylacılar karyesi müsellemlerinden “*Kulu veled-iNasuh, be-cay-ı pedereş ki müteveffa şud*” ve “*Hacı Bayram veled-iHalil, be-cay-ı pedereş ki müteveffa şud*” Bkz. TTD, No.206, s.32.

⁴¹⁹Selami Pulaha- Yaşar Yücel, “I. Selim Kanunnamesi ve XVI. Yüzyılın İkinci Yarısının Kimi Kanunları”, s.30 ; Doğru, *Yaya - Müsellemler -Taycı Teşkilatı*, s.15; Çingene müsellemlerinde örnek vererek: Büyük Alpulu Karyesi müsellemlerinden olan Ali kardeşi Murad ölmesi nedeniyle onun boşalan yerine Müsellemlik görevine atanmıştır. Bkz. BOA, TTD No: 206, s.84.

⁴²⁰ Bkz. Tablo 13.

⁴²¹ Berat Osmanlı Diplomatiğinde padişah tarafından bir memuriyete tayin, bir gelirden tahsis, bir şeyin kullanma hakkı, bir imtiyaz veya muafiyetin verildiğini gösteren ve padişahın tuğrasını taşıyan belgedir. Bkz. Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili : Diplomatik*. (İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve San'at Vakfı, 1994), S. 135.

⁴²² Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili : Diplomatik*, s.135.

bulunurken bazılarında yoktur⁴²³. 1540 yılı kayıtlarına göre ölüm nedeniyle yapılan 174 müsellemlik değişikliğinde sadece 33 kişinin berat kaydı bulunmakta, 141 kişinin göreve gelişi hakkında bilgi verilmemektedir.

Göreve gelme berat ile olması gerektiği bilinirken, kayıtların bu şekilde düzenlenmiş olması, kayıtları tutan kâtip faktörünü de göz önünde tutmamız gerektiğini göstermektedir.

Tablo 13. Müsellemlik Görevine Berat Kaydı İle Atanma 1540.

	Berat kaydı olan	Berat kaydı olmayan	Toplam
Babası Müsellemler	20	67	8
Kardeşi Müsellemler	0	2	2
Toplam	20	69	89
Babası Müsellemler olmayan	13	72	85
Toplam	33	141	174

BOA, TTD, 206.

3.1.4.3. Yaşlılık ve Sakatlık Nedeniyle Değişim

Bazı durumlarda müsellemlik görevinden sağlık durumu nedeniyle feragat⁴²⁴ edenler olmuştur. Müsellemlik görevi sağlığın yerinde olmasını da gerektirmektedir. Hizmet göremeyecek kadar yaşlı, güçsüz, sakat ve zayıf kişiler müsellemlik görevinden feragat etmek zorunda kalırlar ve yerlerine yeni müsellemler atanır.

⁴²³ Zağra-i Eskişehir seraskerliğine bağlı Harmanlı karyesine kayıtlı üç müsellemin ikisi 1540 yılı tahrir kayıtlarında değişmiştir. Bu değişimler sonucunda iki müselleminde de görevi oğlu devralırken Ali veled-i Bayramlı berat kaydı ile görevi devralırken, İlyas bin Mustafa için berat kaydı düşülmemiştir. Bkz. BOA, TTD No: 206, s.75.

⁴²⁴ Feragat: Vazgeçme, el çekme. Bkz. Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri..., C.1, s.603.

Bu kişiler tahrir defterlerine marîz⁴²⁵, hasta ve yaşlı, “*pir-i fani*”⁴²⁶, *sakat ve müflis* kayıtlarıyla görevden düşmüşlerdir. Örneğin, Zağra-i Eskihsar nahiyesi’nde Aladağlı karyesi’nden bir müsellemler için marîz⁴²⁷, Malkara nahiyesi Kürtüllü Karyesi’nden bir müsellemler ise hasta ve yaşlı olması nedeniyle görevden ayrılmıştır⁴²⁸. Yaşlı, zayıf ve parasız (iflas etme) olmaları nedeniyle Dimetoka Seraskerliği’ne bağlı Bakîler karyesinden bir Süle veled-i Hızır⁴²⁹ ve İnegöz nahiyesi’ne bağlı Kuruçay karyesinden Hızır veled-i Ömer⁴³⁰ görevlerini yapamaz hale gelmişler ve görevlerini bırakmışlardır.

Yaşlılık dışında sakat olan ve maddi gücü iyi olmayanlarda müsellemlerlik görevinden alınmaktadırlar. Dimetoka seraskerliğine bağlı olan Sekbanlı karyesinin kayıtlı üç müsellemlerinden ikisi âmâ ve parasız olduğu için değiştirilmiştir⁴³¹

1540 yılında tahrir kayıtlarına göre 6 kişi hasta, sakat ve yaşlı olduğundan, müsellemlerlik görevini yerine getiremeyeceği için görevinden düşmüş olup yerlerine yeni müsellemler atanmıştır.

3.1.4.4. Seraskerliğe Yükselme Nedeniyle Değişim

Nadir bir durum da olsa müsellemlerinin meslek içerisinde yükselerek seraskerlik görevine gelme şansları bulunmaktadır. 1540 tarihli tahrir defterinde 3 müsellemler yükselerek serasker olmuştur.

⁴²⁵ Marîz: Marazlı, hasta, hastalıklı. Bkz. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.694.

⁴²⁶ Pek zayıf ve yaşlı adam ; Bir tarikatın ilk kurucusu; her meslek ve sanatın öncüsü. Bkz. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s 1038.

İflas etmiş, parasız, züğürt; top atanlar (ticarete) Bkz. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.851

⁴²⁷ “İbrahim bin Abdullah, be-cay-i Nasuh ki mariz”. Bkz. TTD, No.206, s.49.

⁴²⁸“ Rahman veled-i Dede, be-cay-i Mehmed ki mariz şud ve be-ihhtiyar-ı hod ferağat kerd”, Bkz. TTD, No.206, s.74.

⁴²⁹ “Süle veled-i Hızır, be-cay-i Demür ki pir-i fani ve müflis şud, be-ihhtiyar-ı hod feragat kerd”. Bkz. TTD, No.206, s.166.

⁴³⁰“Hızır veled-i Ömer Be-cay-i pedereşe ki pir-i fani ve müflis şud ve feragat kerd”. Bkz. TTD, No.206, s.109.

⁴³¹ “İskender, atik-i Kasım, be-cay-i Şaban ki ama ve müflis şud ve feragat kerd” . Bkz. BOA, TTD, No.206, s.169.

Çingene seraskerleri sancakbeylerinde olduğu gibi Çingenelerden seçilmediği⁴³². belirtilse de nadir de olsa müsellemler ve yamaklar arasından zaman zaman bu göreve yükselenler bulunmaktadır.

Seraskerliğe yükselen müsellemlerin yerlerine müsellemler atanmasındaki uygulama ölüm ve yaşlılıkta nedeniyle ayrılanların yerine atanmalar ile aynıdır. Müsellemler babanın serasker olmasıyla, boşalan müsellemlik görevine oğul veya kardeş⁴³³, yoksa göreve yeterli biri atanmıştır⁴³⁴. Yamaklar arasından da seraskerliğe yükselenler bulunmaktadır⁴³⁵.

Seraskerlik görevinin yanında muhassıl⁴³⁶ olanlar da bulunmaktadır. Hem muhassıl hem de müsellemlerlik görevini sürdürmek söz konusu değildir. Muhassallığa geçen şahıslar müsellemlerlik görevinden feragat ederler⁴³⁷.

Seraskerlik görevine atanma padişah beratı⁴³⁸ ile olduğu gibi kadının mektubu ile de gerçekleşmektedir⁴³⁹.

3.2. Yamaklar

Çingene teşkilatı içerisinde en alt kademeyi oluşturan yamaklar sefere gitmemekle birlikte mali yükümlülük altındaydılar. Yamaklar sefere katılan eşkincilerin

⁴³² Onur, "Çingeneler", s.17; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.511; Özcan, "Çeribaşı", s. 270-272; Voynuk teşkilatında da Voynukların Gayri Müslim, özellikle Bulgar olmalarına karşılık Çeribaşları Müslümanlardan atandığı belirtilmektedir. Krş. Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.64.

⁴³³ Aladağlı karyesinden Nebi bin Seydi ve Arablu karyesi'nden Kurd veled-i Mürüvvet babalarının Serasker olması ile boşalan müsellemlerlik görevine getirilmişlerdir. BOA,TTD, No.206, s.49, 128.

⁴³⁴ Büyük Alpulu Karyesi'nden Kasım'ın seraskerliğe yükselmesi ile boşalttığı müsellemlerlik görevine kendi soyundan olmayan Mustafa bin Ali getirilir Bkz. BOA, TTD, No.206, s.84.

⁴³⁵ Yamak olan Dede Bali veled-i Bektimur, İncügöz Seraskerleri'nden olan Abdi'nin ölmesi ile boşalan yerine atanmıştır. Bkz. BOA, TTD, No.206, s.98.

⁴³⁶ Tanzimattan önce vergi tahsildarı. Bkz. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.800

⁴³⁷ Zağra-ı Eskihsar Seraskerliğine bağlı Karye-i Yatgunlu'da Seyfi'nin Müsellemlerlikten istifa ederek, muhassıl olarak kaydedilmesi ile boşalan yerine Mustafa veled-i Hüseyin getirilmiştir. TTD, No.206, s.43.

⁴³⁸ 1555 tarihinde Memi'nin babası Eymirşahın berat ile müsellemlerlikten seraskerliğe yükselmiştir. Bkz. BOA, TTD, No.299, s.43.

⁴³⁹ "Dede Bali veled-i Bektimur, müteveffa şud, be-cayeş Abdi, an-yamakan, ber-muceb-i mektub-ı kadı-i Çorlu" Bkz. BOA, TTD, No.206, s.98.

harçlıklarını nakdi olarak kanunnamelerde belirtilen miktar üzerinden vermekle yükümlüydüler⁴⁴⁰.

Sefere giden nöbetli eşkinciye 50'şer akçe veren yamaklar sefer olmadığı zamanlarda herhangi bir ödeme yapmazlardı. Başlangıçta müsellemlere serasker yamakları gibi sürekli 50 akçe ödeme yükümlülüğü olan yamaklar, daha sonra bu sorumluluktan muaf tutulmuşlardır.

II. Murad'ı tahta geçtiği sırada ayaklanan Mustafa Çelebi, Rumeli'de asker toplayabilmek için yamakları müsellemlere her yıl 50 akçe harçlık vermekle sorumlu tutmuştur. Yamaklar, harçlığı sefer esnasında ödemeğe razı oldukları halde, barış süresince vermek istemiyorlardı. Harçlık konusu nedeniyle ocak teşkilatında sorun ve şikayet eksik olmuyordu. Şikayetleri dikkate alan II. Bayezid H. 898/1492 tarihinden itibaren yamakların sefere katılacak müsellemler eşkincilerine harçlık vermekle sorumlu tutulacaklarını ilan etti⁴⁴¹. Eğer bir yıl içinde iki kez sefer olursa o zaman da yılda yalnız bir kez eşkincilere 50'şer akçe verilir, yılda iki kez harçlık akçesi istenmezdi. Eşkincilere 50'şer akçelik harçlık verdiği için yamaklar "ellici" olarak da anılmışlardır⁴⁴². Fakat yamak mücerred ise 25 akçe alınmaktaydı. Yamaklar elli akçenin dışında öşürlerini de eşen müselleme verirlerdi. Yamakların gerdek resmi ve cürüm ve cinayet vergilerini ise Sancak Beyi'nin tasarrufundaydı⁴⁴³.

Yamaklar, teşkilat içindeki sorumluluklarından dolayı avarız vergisinden muaf sayılıyordu⁴⁴⁴. Sorumluluklarını yerine getirmek durumunda idiler. Aksi halde gönderilen hükümlerde cezalandırılacakları bildirilmiştir⁴⁴⁵.

⁴⁴⁰ BOA, TTD No: 170, s.6; Barkan, *Kanunlar*, s.247; Gökbilgin, "Çingeneler", s.423.

⁴⁴¹ Doğru, Yaya - Müsellemler - Taycı Teşkilatı, s.26; "Kanunname-i Eşkinciyan-ı Müselleman", H. 938 / 1531. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.239.

⁴⁴² Ancak bunlar diğer toprak işçiliğindeki ellicilerden farklıdır. Ömer Lütfi Barkan, "XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Toprak İşçiliğinin Organizasyon Şekilleri" *Türkiye'de Toprak Meselesi, Toplu Eserleri I.* (Birinci Basım. İstanbul: Gözlem Yay., 1980). s.638-645; Altunan, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s.113; Emecen, *XVI. Asırda Manisa Kazası*, s.132.

⁴⁴³ BOA, TTD No: 170, s.6; Barkan, *Kanunlar*, s.247; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.516.

⁴⁴⁴ BOA, TTD No: 170, s.6; Barkan, *Kanunlar*, s.247; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.516.

⁴⁴⁵ Altunan, "Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu", s.113.

Çingene Teşkilatı'nda yamakların ocak içindeki sayıları sabit değildir. Ocaklarda genellikle 9 ve 12 arasında yamak bulunurken bazı ocaklarda bu sayının 16 ila 18'e ulaştığı görülmektedir⁴⁴⁶. 1531 yılında teşkilatta kayıtlı yamak sayısı 1626⁴⁴⁷, 1540 yılında 1632⁴⁴⁸ olmuş ve 1555 yılında ise bu sayı 1701'e⁴⁴⁹ ulaşmıştır. Şerifgil'in incelemesine göre yamakların sayısı ise 1.669'dur⁴⁵⁰. 1540 yılında aynı tahrir defterine kaydedilmiş olan Vize Müsellemlerinin yamak sayısı ise 379'dur⁴⁵¹.

3.2.1. Yamakların Müsellem Olarak Görevlendirilmesi

Geri hizmet kurumunda yamakların müsellemler olarak görevlendirilmeleri de söz konusu idi.. Müsellemelerin göreve gidecek oğlu, kardeşi gibi yakını olmadığı durumlarda görev yamaklar tarafından devam ettirilmekteydi. Yamak, göreve giden müselleme harçlık verme dışında eksik müsellemin yerini doldurma işini de yaparak yedek asker konumunda idi. 1540 tarihinde 10 yamak müsellemler olarak görevlendirilmiştir. Bu yamaklardan sadece bir tanesi için göreve getirilmesinin kadı mektubu ile gerçekleştiği belirtilmiştir⁴⁵².

Tablo 14. Müsellem Olarak Görevlendirilen Yamaklar (1540)

Yamağın İsmi	Bağlı olduğu karye	Atanma şekli
İhtiyar bir Üveys	Döğerci Bahşi	Belirtilmemiş
Sefer bin Burhan	Döğerci Bahşi	Belirtilmemiş
İlyas bin Abdullah	Gedikli	Belirtilmemiş
Memi bin Hacı Lütü	Çok Sekban	Belirtilmemiş
Musa bin Yolcu	Çok Sekban	Belirtilmemiş
Seydi bin Atmaca	Sekban	Belirtilmemiş
Ramazan bin Hamza	Çok Sekban	Belirtilmemiş
Mustafa bin Ali	Yakublu	Belirtilmemiş
Turgut bin Abdullah	Yakublu	Mektub-ı kadı
Ferhad bin Hayran	Yavaş Doğan	Belirtilmemiş

BOA, TTD, 206.

⁴⁴⁶ BOA, TTD No: 170, ss. 31-198; BOA, TTD No: 191, ss.20-131; BOA, TTD No: 206, ss.20-206; BOA, TTD No: 299. ss. 12-167.

⁴⁴⁷ BOA, TTD No: 170, ss. 31-198.

⁴⁴⁸ BOA, TTD No: 206, ss.20-206.

⁴⁴⁹ BOA, TTD No: 299.ss. 12-167.

⁴⁵⁰ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'nde Çingeneler", s.138.

⁴⁵¹ Bkz. TTD, No.206, s.206-250.

⁴⁵² TTD, No.206, s.200.

3.2.2. Yamakların Seraskerliğe Yükselmesi

Müşellemlerde olduğu gibi yamaklar arasından da seraskerliğe yükselenler olmuştur. Bu ender bir durumdur. İncügöz seraskerlerinden Abdi'nin vefat etmesi nedeniyle Dede Bali veled-i Bektimur Çorlu kadısının mektubu gereğince seraskerliğe getirilmiştir⁴⁵³.

4. ÇİNGENE MÜSELLEMLERİNİN GÖREVLERİ

Gerektiği zaman göreve çağrılan Çingene müşellemleri yapılacak işin büyüklüğüne göre Vize müşellemleri, Kızılca Müsellemler veya Yörük müşellemleri ile birlikte veya bağımsız olarak hizmet vermişlerdir.

Görev olduğu zaman Çingene beyi aracılığı ile göreve çağrılan Çingene müşellemlerinin nöbetlileri başlarında seraskerleriyle birlikte giderek her biri altı ay süren hizmetlerini görürlerdi. Gerek duyulduğu zaman ikinci nöbetlileri de göreve çağrılırdı. Örneğin 1570 yılında Kıbrıs Seferi için Çingene müşellemlerinin ikinci nöbetlisi göreve çağrılmıştır⁴⁵⁴. Altı aylık görevlerini tamamlayan görevlilere hizmetlerini yaptıklarına dair icazet verilirdi. Çingene müşellemleri gerektiği zaman kendi malzemeleri, kıyafetleri, silahları ve hatta yiyecekleri ile göreve giderdi.

Görev verilmediği zamanlarda ise Çingene müşellemleri hazineye verilmek üzere mültezimler aracılığı ile toplanan "bedeliye" vermek zorunda idiler⁴⁵⁵. 1583 tarihinde şark seferine gitmeyen her ocağın nöbetli eşkincilerinden altışar yüz akçe tahsil edilmesi için Çirmen Beyi Mustafa görevlendirilmiştir. Çirmen Beyi Mustafa Çingene müşellemleri dışında yine göreve gidemeyen, Tatar, Yörük ve Çirmen müşellemlerinde de topladığı akçeleri İstanbul'a getirecektir⁴⁵⁶.

⁴⁵³ Dede Bali veled-i Bektimur, müteveffa şud, be-cayeş Abdi, an-yamakan, ber-muceb-i mektub-ı kadı-i Çorlu Bkz. BOA, TTD No: 206, s.98.

⁴⁵⁴ BOA, MD, C.14, s.847, Hk. 1303

⁴⁵⁵ BOA, MD, C.58, s.82, Hk. 233.

⁴⁵⁶ BOA, MD, C.49, s.67, Hk. 217.

Çingeneler, demiri ve madeni işlemekteki becerileri, el sanatlarındaki hüneleri ve herkesin yapmakta zorlandığı işleri yapmaları sayesinde, ayrıca ordunun ve donanmanın gelişen ihtiyaçları nedeniyle bir çok görevde yer almışlardır.

4.1. Kale ve Hisarların Onarımı

1573 yılında Çingene müsellemlerinin önceki nöbetlileri Akkirman Sancağı'nda Kili Kalesi'nin tamiri için görevlendirilmişlerdir⁴⁵⁷.

1576 yılında Çingene müsellemleri Kocacık Yürükleri, Vize yürük ve canbazları ile birlikte Bender⁴⁵⁸ ve Akirman kalelerinin tamiri için görevlendirilmişlerdir⁴⁵⁹. 1578 yılında yine Bender kalesi tamirine çağrılmışlardır⁴⁶⁰.

1583 yılında Çingene müsellemleri İstanbul Hisarı'nın tamirinde görev almışlardır⁴⁶¹. 1584 yılında ise Çingene müsellemleri, Vize yürükleri ve Vize müsellemleri ile birlikte Edirne'de bulunan Sultan Selim Han Camii'nin tamiri için görevlendirilmişlerdir⁴⁶².

Göreve çağrıldıkları zaman kendilerinden hangi hizmet beklenildiği belirtilirdi. Örneğin Bender kalesinin tamiriyle görevlendirilen müsellemler hisar pençesini onarmak için çağrılmışlardır⁴⁶³.

⁴⁵⁷ BOA, MD, C.22, s.132, Hk. 266.

⁴⁵⁸ Beserabya'da bulunan bir Osmanlı kenti (1504-1812) II. Bayezid zamanında alınan Bender, II. Mahmut zamanında Bükreş barışı ile Ruslara bırakılmıştır. Bkz. Bayrak, *Resimli Osmanlı Tarihi Sözlüğü*, s.65; XII. Asırdan kalma bir Ceneviz kalesi bulunmaktadır. Bkz. CL. Huart, "Bender", *İA*, C.2: 515.

⁴⁵⁹ BOA, MD, C.27, s.336, Hk.803.

⁴⁶⁰ BOA, MD, C.35, s.8, Hk.13; MD, C.35, s.20, Hk.41.

⁴⁶¹ BOA, MD, C.52, s.35, Hk.78.

⁴⁶² BOA, MD, C.52, s.286, Hk.761.

⁴⁶³ BOA, MD, C.35, s.20, Hk.4.

4.2. Maden Hizmeti

28 Mart 1580 tarihinde Çingene müsellemlerinin birinci nöbetlisi olan 155 kişi Bac madeninde çalışmak için görevlendirilmişlerdir⁴⁶⁴. Bu görevi tamamı 65 kişi olan Yanbolu Yürükleri, Dobruca ve Bozapa Tatarları ile birlikte gerçekleştirmişlerdir⁴⁶⁵.

4.3. Gemi Yapımı

Bir kısım Çingeneler ise Tersane'de görev yapmaktadırlar. Tersane-i Amire'de, özellikle Çingeneler arasından temin edilen demirciler bulunmaktaydı⁴⁶⁶. Tersane çalışanları arasında kıptî demircibaşı ünvanı bulunmaktaydı⁴⁶⁷.

Gemi yapımında görevli demirciler Tersane-i Amire'deki demirciler kârhânesinde⁴⁶⁸ çalışıyorlardı⁴⁶⁹. Burada görevli olan Çingeneler genellikle demircilik alanında hizmet vermektedirler. Çingeneler, gemi yapımında kullanılacak demirin hazırlanmasında büyük rol oynamış, gemilerin demirleri bizzat Çingeneler tarafından kesilmiş ve hazırlanmıştır. Burada görevli olan Çingeneler aynı zamanda, ham demirden çivi kesme, esirlerin ayağına takılacak "kadina" denilen zincirleri yapma ve lenger imlatı işlerinde çalışıyorlardı⁴⁷⁰. Tersaneye gelen ham demirler genellikle Kıbtî demirciler tarafından istenilen şekilde kesilirdi⁴⁷¹.

1565 tarihinde İzvornik beyine gönderilen bir hükümde yapılacak gemiler için gerekli olan demirin Samakov'dan⁴⁷² gelmesini beklemeyip, oralardan alınan demirin

⁴⁶⁴ BOA, MD, C.39, s.297, Hk.570; MD, C.39, s.297, Hk.571.

⁴⁶⁵ BOA, MD, C.39, s.297, Hk.571.

⁴⁶⁶ İdris Bostan, *Osmanlı Bahriye Teşkilatı: XVII. Yüzyılda Tersane-i Amire*, (İstanbul: 1992), s.75; Robert Mantran, *XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul, Kurumsal, İktisadi, Toplumsal Tarih Denemesi*, Çev: Mehmet Ali Kılıçbay-Enver Özcan. C.II. (Ankara: TTK, 1990), s.7.

⁴⁶⁷ Bostan, *Osmanlı Bahriye Teşkilatı*, s.48.

⁴⁶⁸ İş yeri, iş işlenen yer. Bkz. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.588.

⁴⁶⁹ BOA, MAD, No: 979, s.22; MAD, No: 15976, s.19.

⁴⁷⁰ Bostan, *Osmanlı Bahriye Teşkilatı*, s.75; Altınöz, "Osmanlı Toplumunda Çingeneler", s.26.

⁴⁷¹ Bostan, *Osmanlı Bahriye Teşkilatı*, s.125.

⁴⁷² Samakov'da demir çıkarılmaktaydı. Bkz. Veinstein, "Büyükülüğü İçinde İmparatorluk", 263; Suraiya Faroqhi, *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*. (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay., 1993), s.96; Ömer Lütfi Barkan, *Süleymaniye Camii ve İmareti İnşaatı (1550-1557)*. C.1. (Ankara: TTK, 1972).s.361.

Çingenelere kestirildiği bildirilmektedir⁴⁷³. Tersane-i Amire’de gemi yapımında kullanılan çivileri kesen Çingenelere H. 1030-31 / 1621-22 tarihlerinde 191.460 akçe verilmiştir⁴⁷⁴.

18 Mart 1573 tarihinde Çingene müsellemleri, Midye’de yapılan gemi hizmetine görevlendirilmişlerdir⁴⁷⁵.

4.4. Kara ve Deniz Seferlerine Katılma

1568 yılında Çingene müsellemleri, Ejderhan (Astragan) seferi hizmetine çağırılmışlardır⁴⁷⁶. Osmanlı Devleti bu tarihte Astragan’ı almayı ve Don-Volga nehirleri arasına bir kanal açarak Karadeniz ile Hazar denizini birleştirmeyi planlıyordu⁴⁷⁷.

1569 yılında Çingene Müsellemleri Naldöken yörükleri subaşı tarafından Çirmen beyi emrine gönderilerek otağ-ı hümayun hizmetinde görevlendirilmişlerdir⁴⁷⁸.

1570 yılında Çingene müsellemlerinin ikinci nöbetlisi Nevruz’dan önce Kıbrıs’a ulaşmak üzere göreve çağırılmışlardır. Çingene seraskerlerinden olan Memi, Magosa kuşatmasında görev almış ve vefat etmiştir. Bunun üzerine oğlu Cafer serasker olarak görevlendirilerek hizmet devam ettirilmiştir⁴⁷⁹.

1574 yılında ise Çingene müsellemlerinin ikinci nöbetlileri donanma hizmetine alınmıştır⁴⁸⁰. Bu tarihte Tunus Sinan Paşa’nın komutanlığıyla geri alınmıştır⁴⁸¹.

⁴⁷³ Altınöz, “Osmanlı Toplumunda Çingeneler”, s.26.

⁴⁷⁴ BOA, MAD, No: 2917, s.24; H.1061-2 /1651-2’de 362.141 akçe bkz. MAD, No: 967, s.28; H. 1080 /1669-70’de ise 19.820 akçe tutarındadır. Bkz. MAD, No: 5014, s.19.

⁴⁷⁵ BOA, MD, C.21, s.171, Hk. 410.

⁴⁷⁶ BOA, MD, C.7, s.959, Hk. 2644.

⁴⁷⁷ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.III/II., s.150.

⁴⁷⁸ BOA, MD, C.7, Hk. 3.

⁴⁷⁹ BOA, MD, C.13, s.190, Hk. 1375.

⁴⁸⁰ BOA, MD, C.24, s.185, Hk. 495.

⁴⁸¹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.III/II., s.295.

XVI. yüzyılın ikinci yarısında eski gücünü kaybetmeye başlayan Osmanlı donanması, denizci yetiştirilememesi nedeniyle⁴⁸² Çingene Teşkilatı'na ihtiyaç duymuştur.

1585 tarihinde İran seferine katılmak üzere çeribaşlarının komutasında, yiyecekleri ile birlikte ruz-ı hıdır'a değin Erzurum'a gitmeleri ve orada Osman Paşa⁴⁸³ ile görüşmeleri istenmiştir⁴⁸⁴. Osman Paşa 1584 yılının Aralık ayında vezir-i azam olmuş ve bir ay sonra İran seferine hareket etmiştir. İranlılara karşı başarılar elde etmiştir⁴⁸⁵.

4.5. Gemilere Malzeme Yükleme

Çingene müsellemleri, sefere gitme, madende çalışma, donanmaya katılma, kale tamirinde ve gemi yapımında görev almanın dışında devletin gerekli gördüğü işlerde de çalıştırılırlardı. 2 Nisan 1581 tarihinde ise Rodosçuk'tan yüklenecek olan İstanbul zahiresinin yükleme görevi yine Çingene müsellemlerine verilmiştir⁴⁸⁶.

4.6. Koyun Hizmeti

Koyun hizmeti, et ihtiyacı karşılamak üzere kasaplık hayvan toplayıp, satma işidir. Bu hizmeti yapan kişiler İstanbul'a kasaplık koyun getirmekle görevli kimseler olan celep-keşandır⁴⁸⁷. Bu hizmet "Celep-keşan" teşkilatı tarafından verilen bir hizmet olmasına rağmen zaman zaman voynuklar, derbentçiler, çeltikçiler⁴⁸⁸ gibi Çingeneler tarafından da verilmiştir.

⁴⁸² Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, C.III/II., s.316.

⁴⁸³ Özdemiroğlu Osman Paşa İran Serdarlığına atanmıştır. Bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, III/I, (Ankara: TTK, 1988), s.62.

⁴⁸⁴ BOA, MD, C.53, s.283, Hk. 817.

⁴⁸⁵ Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, CIII/II., s.345.

⁴⁸⁶ BOA, MD, C.42, s.27, Hk.196; BOA, MD, C.42, s.240, Hk.747.

⁴⁸⁷ Ahmet Tabakoğlu, **1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi**. (Doktora Tezi). (İstanbul: 1981), s.112.

⁴⁸⁸ Halime Doğru, "Rumeli'de Celep-keşanlar", XIII. Türk Tarih Kongresi Ankara 4-8 Ekim 1999. (Ankara: TTK, 2002), s.1677.

18 Mayıs 1579 tarihli hükümle koyun hizmetine alınan 100 Çingene'nin görevine devam etmesi diğerlerinin ise donanma hizmetine katılması istenmiştir⁴⁸⁹.

1574 yılında müsellemlerin bir kısmı Vize, Kırkkilise, Ofçabolı, Kocacık ve Tanrıdağı müsellemler ve yörükleri ile birlikte koyun hizmetine alınmışlardır⁴⁹⁰.

4.7. Görevi Yerine Getirmeyenlere Verilen Cezalar

Çingeneler kendilerine verilen görevleri yerine getirmek zorunda idiler. Görevlendirmede, nöbet sırası kime gelmiş ise görev çıktığı zaman o müsellemlerin görev yerinde olmaları gerekmektedir. Yapılan yoklamalarda hazır bulunma mecburiyeti vardı. Yoklamalara katılmamak görevi ihmal kabul edildiğinden, suç sayılıyordu.

Özellikle teşkilatın bozulma aşamasında Çingene müsellemleri görevlerini ihmal etmeye başladılar. Göreve gitmekde isteksizlik, zamanında göreve gitmeme, toplantı yerine gittiği halde savaş yerine gitmeden geri dönme, görev sırasında görevini bırakıp gitme, nöbeti geldiği halde görevine gitmeme durumu Çingene müsellemleri için suç teşkil ediyordu. Devlet bu durumlarda önce uyarıda bulunuyor, uyarılar dikkate alınmadığı zaman ise cezaî uygulamaya başvuruyordu.

Kendilerine verilen görevi yerine getirmeyen Çingene müsellemleri genellikle para cezası ve kürek cezası cezalandırılmışlar, bunun dışında yıllık mahsullerine el koyma ve en son olarak da ölüm cezasına gibi ağır cezalara çarptırılmışlardır. Görevli Çingenelerin cezalandırılması Seraskerler, Sancak beyi ve kadının takibi ile gerçekleştirilirdi. Küreğe konulma cezasının tespiti ise Divan-ı Hümayun'da padişah adına genellikle kadıaskerler yapmaktaydı⁴⁹¹.

⁴⁸⁹ BOA, MD, C.36, s.263, Hk. 693.

⁴⁹⁰ BOA, MD, C.24, s.185, Hk. 495.

⁴⁹¹ Nejat Göyünç, "Osmanlı Ceza Hukuku ile İlgili Belgeler", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, C.I, S.3, (İstanbul: 1967), s.40-42; Mehmet İpşirli, "XVI. Asrın İkinci Yarısında Kürek Cezası ile İlgili Hükümler", *İstanbul Ün. Ed. Fak.*, S.12, (İstanbul: 1982), s.208.

Cezai yaptırımlardan en çok para cezasının uygulanmaktadır. Çingene müsellemleri de verilen cezayı hizmet karşılığı olarak görmeye başlamışlardır. Öyle ki, 12 Mart 1578 tarihinde emredilen göreve gitmeyen eşkincilerin “cerime⁴⁹² verir kurutuluruz” ifadeleri saraya kadar gitmiş ve “kimsenin cerime ile kurtulamayacağı ağır cezalar görecekleri ve herkesin emrolunan göreve gitmeleri” için subaşına hüküm gelmiştir⁴⁹³.

Kürek cezası uygulaması, devletin deniz savaşlarında ve nakliye için kullandığı gemilere kürekçi sağlamada zorlanması nedeniyle sık kullanılan yöntemlerden biri idi⁴⁹⁴. Astragan seferine çağırıldığı halde gitmediği sabit olan Mehmed, Kurd ve Ferhad’a küreğe konulma cezası verilmiş⁴⁹⁵, yine Kıbrıs Seferine çağırıldığı halde gelmeyenlerin küreğe konulacağı bildirilmiştir⁴⁹⁶.

Zamanında görevde olmak önemliydi. Kurallara uyulmadığı zaman görevli olan müsellemler bir yaptırımla karşılaşmaktaydı. Örneğin, Kıbrıs için göreve geç geleceklerin yıllık mahsullerine devlet tarafından el konulacağı gibi ölüm cezasının da verileceği⁴⁹⁷ belirtilerek görev ihmalî önlenmeye çalışılmıştır.

Çingenelerin teşkilat içindeki görevlerini ihmal etmeleri veya yerine getirmemeleri Çingenelerin askeri nitelikte suçlarını oluşturuyordu. Bunun dışında hırsızlık, kavga, cinayet gibi suçlar da adi suçlar sınıfına giriyordu. Bu durumda suçlu, kadının uygun gördüğü para cezası veya vücuda uygulanacak bir ceza olabiliyordu. Verilen para cezalarının geliri, yarısı sancak beyine yarısı ise seraskere ayrılıyordu⁴⁹⁸. Çingene çeribaşı tımarında yakalanan kulun ve cariyenin müjdesi serbest tımar olması

⁴⁹² Para cezası anlamına gelmektedir. Bkz. Fekete, “Türk Vergi Tahrirleri”, s.315; İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXVII; Doğru, *Yaya-Müsellemler -Taycı Teşkilatı*, s.35; Barkan, *Kanunlar*, s.286.

⁴⁹³ BOA, MD, C.32, s.332, Hk.605.

⁴⁹⁴ İpşirli, “XVI. Asrın İkinci Yarısında Kürek Cezası ile İlgili Hükümler”, s.205.

⁴⁹⁵ BOA, MD, C.9, s.25, Hk. 67.

⁴⁹⁶ BOA, MD, C.19, s.190, Hk. 392.

⁴⁹⁷ BOA, MD, C.12, s.21, Hk. 43; BOA, MD, C.14, s.887, Hk. 1302.

⁴⁹⁸ BOA, TTD No: 170, s. 7; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, *Kanunlar*, 243.

nedeniyle tamamı seraskere ait idi⁴⁹⁹. Uzun kesme veya ölüm cezaları sancakbeyi tarafından uygulanıyordu⁵⁰⁰.

⁴⁹⁹ BOA, TTD No: 170, s. 7; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, *Kanunlar*, 243.

⁵⁰⁰ Selami Pulaha- Yaşar Yücel, “I. Selim Kanunnamesi ve XVI. Yüzyılın İkinci Yarısının Kimi Kanunları”, s.33,

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇİNGENE SANCAĞI'NDA NÜFUS VE SOSYAL DURUM

1. NÜFUS

1.1. Çingene Sancağı'nda Teşkilat'a Dahil Olan Çingene Nüfusu

Nüfus, ekonomik ve sosyal gelişmeleri belirlediğinden incelenmesi gereken önemli bir unsurdur. Bu araştırmada da nüfus faktörü, nüfusu oluşturanlar açısından bakıldığında ayrı bir önem taşımaktadır.

Osmanlı devletine ait nüfus bilgilerini tahrir kaynaklarına ve vergi kayıtlarına dayanarak bulmaktayız. Tahrir defterleri çok yönlü incelendiği zaman kayıtlar bölgenin tahmini nüfusunun bulunmasında yardımcı olmaktadır⁵⁰¹.

Devlet, toprak sayımları sayesinde ülkenin koşullarını yakından tanıyabilmektedir. Toplanan bilgiler arasında ülke sınırları içerisinde bulunan vergi mükellefleri, sipahilerin sayısı, senelik alınan vergiler, yıllık ürün miktarı, sanat ve hizmet erbabı, vergiden muaf olanlar ve diğer konular bulunmaktadır.

Osmanlı Devleti sınırları içinde ilk defa toprak sayımının hangi tarihte yapıldığı bilinmemekle beraber, Orhan Bey zamanında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir. Daha sonra yapılan sayımların periyodu hakkında da kesin bilgi sahibi değiliz. Lütfi Paşa "Asafname" adlı eserinde otuz yılda bir tahrir yapılmakta olduğunu

⁵⁰¹ Halime Doğru, "Osmanlı Devleti'nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş ve Bir Nüfus Yoklama Defteri Örneği", *Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*. C.I, S.2:233-285, (Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yay., 1989), s.236.

söylemektedir⁵⁰². Diğer yandan “fethi memleket vaki oldukça arazisi tahrir ettirilip” diyen Mustafa Nuri Paşa, imparatorlukta yüzyılda bir genel sayım yapıldığını ve II. Selim’den itibaren bir daha tahrirlerin icra olunmadığını yazmaktadır.⁵⁰³ Her padişah değişiminde tahrir yapılmakla birlikte fetihlerden sonra da bölgesel tahrirler yapılmaktadır. Elde bulunan en eski tahrir defteri I. Murad (1360-1389) zamanına aittir⁵⁰⁴. Fatih Sultan Mehmet saltanatı boyunca üç defa sayım yaptırmıştır. Bu tahrirlerin ilki 1454-1455, ikincisi 1464-1465 ve üçüncüsü ise 1476 yılında gerçekleşmiştir⁵⁰⁵. Arşivlerde bulunan tahrir defterleri, Mustafa Paşa’nın yazdığı gibi II. Selim zamanında son bulmamakta, III. Murad zamanında da devam etmektedir.

Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) tahta geçtikten sonra imparatorluk sınırları içerisinde kapsamlı toprak sayımı yaptırmıştır. Bu sayımlar sonrasında hazırlanan çok sayıda tahrir defteri günümüze kadar gelmiştir. 1521-1530 yılları arasında yapılmış olan genel sayımlardan sonra fethedilen toprakların da fethin arkasından sayımları yapılmıştır⁵⁰⁶. Kanuni döneminde yaya, müselleme, yürük, akıncı, voynuk, taycı, cebeli gibi teşkilatlara ait defterler de düzenlenmiştir⁵⁰⁷.

Çingene Teşkilatı’nın da elimize ulaşan tahrirleri Kanuni dönemine ait olup 1531, 1537, 1540 ve 1555 yıllarında yapılmıştır. Tahrir zamanları arasında belirli bir zaman aralığı bulunmamaktadır. İnalçık tahrirlerin, yeni bir padişahın tahta çıkmasından başka, zamanla ortaya çıkan değişikliklerden, vergi gelirinde artış ve eksilişlerden ve haric ez-defter kalan gelirleri deftere kaydetmek için yapıldığını belirtmektedir⁵⁰⁸.

⁵⁰² Lütfi Paşa, *Asafname*. (İstanbul: 1326), s.24; Ömer Lütfi Barkan, “Türkiye’de İmparatorluk Devrinde Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri”, *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası*, C.II, S.1: 20-59, (İstanbul, 1940), s.31 vd.; Doğru, “Osmanlı Devleti’nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş...”, s.238 ; Hüseyin Arslan, *XVI. YY. Osmanlı Toplumunda Yönetim, Nüfus, İskân, Göç ve Sürgün*, (Birinci basım. İstanbul: Kaknüs Yay., 2001), s. 87.

⁵⁰³ Doğru, “Osmanlı Devleti’nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş...”, s.238 ; Arslan, *XVI. YY. Osmanlı Toplumunda Yönetim, Nüfus, İskân, Göç ve Sürgün*, s. 87; Barkan, “Türkiye’de İmparatorluk Devrinde Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri”, s.31.

⁵⁰⁴ Doğru, “Osmanlı Devleti’nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş...”, s.238.

⁵⁰⁵ Beldiceanu, *Tımar*, 79; Doğru, “Osmanlı Devleti’nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş...”, s.238.

⁵⁰⁶ Ömer Lütfi Barkan, “Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi”, *Türkiyat Mecmuası*, C.X: 1-27. (İstanbul, 1953), s.11; İsmail Hakkı Uzun Çarşılı, *Osmanlı Devleti’nde Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, (Ankara: 1984), s.95; Doğru, “Osmanlı Devleti’nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş...”, s.238.

⁵⁰⁷ Doğru, “Osmanlı Devleti’nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş...”, s.238.

⁵⁰⁸ Arslan, *XVI. YY. Osmanlı Toplumunda Yönetim, Nüfus, İskân, Göç ve Sürgün*, s.87.

Nüfus istatistikleri söz konusu olduğunda Osmanlı tahrirleri, ne toplam nüfus hakkında, ne doğum, ne evlenme ne de ölüm hakkında bilgi vermedikleri gibi nüfusun yaşa göre dağılımı hakkında da bilgi içermezler⁵⁰⁹. Bununla birlikte Müsellem teşkilatına bağlı olanların tahrir kayıtlarının tutulmuş olması bize ocak nüfusu hakkında bilgi verecektir.

Çingene Müsellem Sancağı'nın toplam ocak nüfusuna bakıldığında bunun 9 seraskerlik bölgesinde 17 nahiyeye dağılmış olduğu görülmektedir. Geri hizmet kurumuna dahil olan Çingeneler 1531 yılında 2161, 1537 yılında 2000, 1540 yılında 2164 ve 1555 yılında 2212 müselleme ve yamaktan oluşmaktadır.

1.2. Çingene Sancağı'nda Teşkilata Dahil Olmayan Çingene Nüfus

Tüm Rumeli'de Çingene nüfusunu tespit etmek için yine tahrir defterlerinden yararlanmaktayız. 370 numaralı tahrir defterine göre Rumeli'de Çingeneler 90 kadılıkta dağınık olarak yaşamaktaydılar⁵¹⁰.

1530 yılı kayıtlarında Rumeli eyaletinde geri hizmet dışında kalan toplam Çingene nüfusu 14,467 neferan olarak kayıtlı bulunmaktadır. Bunun 471'i bive, 4,063'ü Müslüman 10,404'ü Gayrimüslim'dir⁵¹¹. Bu durumda Çingenelerin % 27'si Müslüman, % 70'i ise Gayrimüslim'dir⁵¹². Çingene Gayrimüslim nüfusun fazla olduğu kadılıklar, Filibe'de 540, Zağra-i Eskihişar'da 536, Pınarhisarı'nda 415, Tırnova'da 399, Timurhisar ve Yanbolu'da 352, Tırhala'da 325 ve Şumnu'da 312 hanedir. Müslüman nüfusun en yoğun olduğu yerler ise Akça-Kızanlık'ta 457, Hasköy'de 267, Eskihişar'ı Zağra'da 250, Yenice-i Karasu'da 230, Selanik'te 213 hane bulunmaktadır. Bununla birlikte Gayri Müslim Çingene'nin hiç olmadığı yerler Çatalcı, Hasköy ve İstanbul olarak görülmektedir.

⁵⁰⁹ İslamoğlu-İnan, Huricihan, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Köylü*. (İstanbul: İletişim Yay., 1991), s.63.

⁵¹⁰ Bkz. Ek 4.

⁵¹¹ BOA, TTD No: 370, s. 378.

⁵¹² Bkz. Grafik 2.

Ek 4'de verildiği gibi Çingene nüfusunun en yoğun olduğu yer Eskihisar-ı Zağra'dır⁵¹³. Burada Rumeli'nin kadılıklarına yayılmış olan Çingene nüfusunun 786 hanesi bulunmaktadır. Zağra-i Eskihisar aynı zamanda Gayri Müslim Çingenelerin en fazla olarak bulunduğu yerleşim yerlerinden biridir ve Çingene Teşkilatı için de önemli bir merkezdir. İmparatorluk şehirlerine özgü kozmopolit bir şehir olan Filibe⁵¹⁴, Çingene nüfusunun ikinci yoğun olduğu yer olarak karşımıza çıkmaktadır. 134 hanesi Müslüman 540 hanesi ise Gayrimüslim olup 654 hane Çingene nüfusu bulunmaktadır⁵¹⁵. Filibe'de, XV. Yüzyılın son çeyreğinde 33 Çingene hanesi⁵¹⁶ bulunurken XVI. yüzyılın ortalarında Çingene nüfusta 19,8 kat bir artış gözlenmiştir. Pınarhisar'nda ise toplam 554 hanenin 139 hanesi Müslüman 415 hanesi ise Gayri Müslim'dir. Yanbolu'da ise 516 hanenin 164'ü Müslüman iken 352'si Gayri Müslim'dir.

1520-1535 yılları arasında Rumeli Eyaleti'nde Çingeneleri de içine alan nüfus sayımına göre 1.031.799 hane bulunmaktadır. Bu hanelerin 194.958'i Müslüman, 832.707'si Hristiyan ve 4.134'ü Yahudi'dir. 14.997 hane olan Rumeli Çingeneleri'nin Rumeli'de yaşayanlara göre oranı %1'dir. Rumeli'nde Çingenelerin 4.203 hanesi Müslüman, 10.294 hanesi de Gayrimüslim'dir⁵¹⁷. Buna göre yine Çingenelerin üçte biri Müslüman'dır.

Çingene Müsellem Sancağı'nda bulunan nüfusu, Çingene Sancağı'nda bulunan nüfusa göre bir karşılaştırma yapmak istenildiği zaman Rumeli'nin her tarafına yayılmış olan Çingenelere göre geri hizmet kurumuna dahil olmuş çingene nüfusunun oranını belirlemek elbette ki güç olmaktadır. Aynı yıla ait Çingene Teşkilat ve teşkilata dahil olmayanların nüfus verilerinin olmaması bu güçlüğü artırmaktadır. Fakat yaklaşık tahminlere ulaşmak mümkündür.

⁵¹³ Bugün Bulgaristan'da Stara Zagora adıyla anılan eski bir Osmanlı kaza merkezi. Bkz. Şahin, "Eski Zağra", s.394.

⁵¹⁴ Akif Emre, "Balkanlar'daki Osmanlı Varlığı", *Çerçeve*, 700. Yılında Osmanlı Dünyası. (Özel Sayı, Yıl:8, Sayı 25), s.142-149.

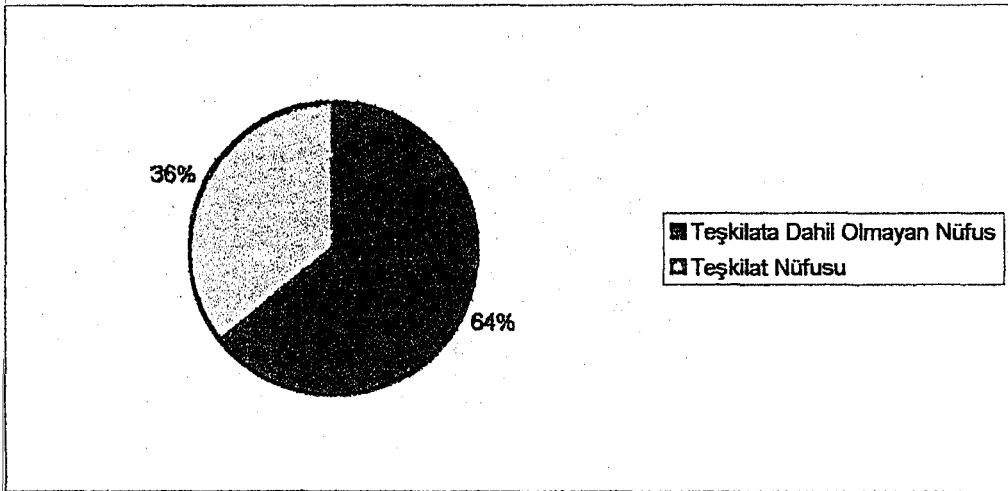
⁵¹⁵ BOA, TTD No: 370, s. 378.

⁵¹⁶ Kiel, XVI. Yüzyılda Filibe'de bir Çingene mahallesinin olduğunu bildirir. Bkz. Machiel Kiel, "Filibe", *DİA*, C. XIII, s.80.

⁵¹⁷ Bilal Eryılmaz, *Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim Tebaanın Yönetimi*. (İzmir: Güçbirliği Yay., 1988), s.93; Barkan, "Sürgünler", s.237.

İki nüfus bilgilerinin birbirlerine zaman olarak en yakın olduğu 1530 yılı Çingene Sancağı'nın tahrir bilgileri ile 1531 yılı Müsellem Sancağı'nın tahrir bilgileri baz alınarak bir oranlamaya gidildi. Bu karşılaştırma tahmini bilgi sahibi olmamızı sağlayacaktır.

Grafik 2. Çingene Teşkilat Nüfusunun Çingene Sancağı'nda Bulunan Teşkilata Dahil Olmayanlara Göre Oranı (1530 –1531)⁵¹⁸

BOA, TTD, No: 370, s.373-378.

Yukarıdaki tabloya göre geri hizmet kurumuna dahil edilmiş olan nüfus, Çingene Sancak nüfusuna oranla % 36'lık bir dilime sahiptir⁵¹⁹. Vergi bakımından ayrıcalıklı olan bu nüfusun diğer nüfusa göre az olması beklenen bir durumdur. Çingene Teşkilatına yetenekli ve kalifiye insanların alındığı düşünülürse bu oranın seçiciliği de yansıttığı söylenebilir.

Elc aldığımız nahiyeler içinde geri hizmet kurumuna girebilme şansı olan Müslüman nüfusa oranla, geri hizmete dahil olan çingene nüfusun oranı belirlenmeye çalışıldı. Buna göre Çingene nüfusunun Müslüman olup da geri hizmete dahil olma oranı en yüksek olan nahiye Pravadi'dir. Pravadi'de toplam 274 Gayri Müslim

⁵¹⁸ Bu karşılaştırma yapılırken geri hizmet kurumlarının olduğu nahiyeler ile Müslüman nüfusun kayıtlı olduğu nahiyelerin ortak olanları alınmıştır.

⁵¹⁹ Bu oranlama sadece kadıliklarda bulunan Müslüman Çingenelelere göre yapılmıştır.

bulunmaktadır. Geri hizmete dahil olmayan Müslüman Çingene nüfus sadece 1 kişidir. Geri hizmete dahil olan sayı ise 26'dır. Buna göre Müslüman nüfusun %96'sı geri hizmet mensubudur (Bkz. Tablo 15 ve Grafik 3). XVI. yüzyılın başlarında Pravadi'de altı müslüman mahallesi bir Hristiyan mahallesi bulunmaktadır. Bu mahallelerde 137 hane Müslüman hane bulunurken 57 hane Gayrimüslim'dir⁵²⁰. XVI. yüzyılın sonlarında ise bir Çingene mahallesi bulunmaktadır⁵²¹.

Tablo 15. Çingene Sancağı'ndaki Bazı Nahiyelelerin Çingene Nüfusu (1530/1531)

	Teşkilat			Teşkilata Dahil Olmayan			
	Nüfusu			Nüfus			
	Müsellem	Yamak	Toplam	Müslüman	G. Müslim	Bive	Toplam
Zağra-i Eskihişar	77	226	303	250	536	12	798
Gümülcine	16	43	59	186	115	17	318
Pınarhisarı	20	53	73	139	415	6	560
Kırkkilise	42	146	188	134	268	16	418
Dimetoka	36	133	169	75	6	1	82
Yanbolu	47	144	191	164	352	7	523
Pravadi	6	20	26	1	274	13	288

BOA, TTD, No: 370, s.373-378.

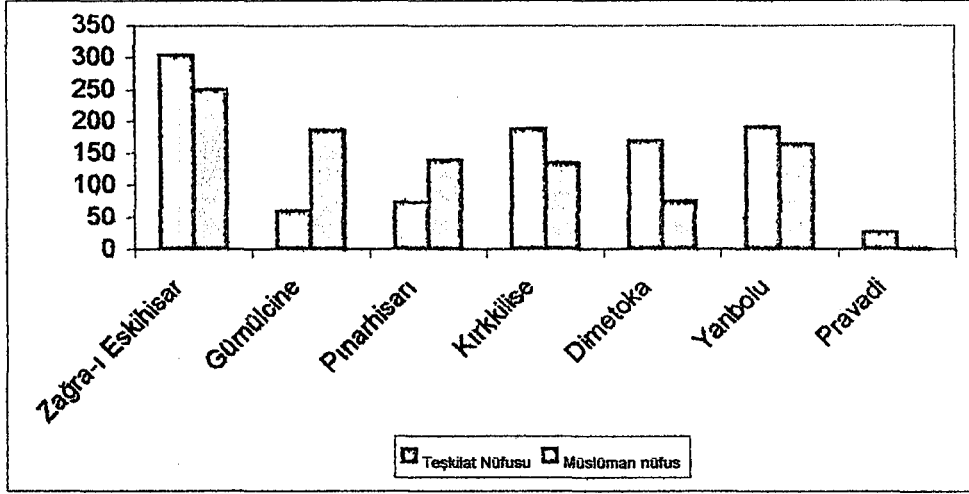
Aşağıdaki grafik incelendiği zaman sırasıyla Pravadi'de % 96, Dimetoka'da % 69, Kırkkilise'de % 58, Zağra-i Eskihişar'da % 55 ve Yanbolu'da % 54 oranıyla teşkilat nüfusunun oranı teşkilata dahil olmayanların oranına göre % 50'nin üstündedir. Gümülcine'de % 24 ve Pınarhisarı'nda % 34'lük bir oranla Çingene nüfusu teşkilata

⁵²⁰ Feridun Emecen, " XVI. Asırda Balkanların Kuzeydoğu Kesiminde İskân Tipleri ve Özellikleri Hakkında Bazı Notlar", V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi, Tebliğler. ss. 543-550. (İstanbul : 1989), s.546

⁵²¹ Refet Yınanç, "Arşivlerdeki Tahrir ve Evkaf Defterlerine Göre Bulgaristan'da Türk Varlığı", Bulgaristan'da Türkler Semineri II:13-18. (Ankara: Ankara Ü. Rektörlüğü Yay. No: 96, 1986), s.16.

dahil olmuştur. Oranlama tüm nahiyelere dağıtıldığı zaman teşkilata dahil olmama oranı yükselmektedir.

Grafik 3. Çingene Sancağı'ndaki Bazı Nahiyelerinde Geri Hizmete Giren Çingene Nüfusun Geri Hizmete Girmeyen Çingene Nüfusa Oranı (1530/1531)

BOA, TTD, No: 370, s.373-378.

Barkan'ın "1520-1535 Yıllarında Rumeli Eyaleti'nde Nüfusun Dağılışı"nı belirttiği tabloda geri hizmet sancaklarının sıralandığı yerde, Çingeneler ve Rumeli Çingeneleri farklı olarak kaydedilmiştir. Sadece Müslüman hanesinin yazılı olduğu 2.694 kişi olarak belirtilen Çingeneler geri hizmet kurumuna dahil Çingenelerdir. Hem Müslüman hem de Gayrimüslim hanesinin yazılı olduğu ve Rumeli Çingeneleri olarak belirtilenler ise Rumeli'de yaşayan geri hizmete bağlı olmayan Çingenelerdir. Bunların, 4.203 hanesi Müslüman, 10.294 hanesi Gayrimüslim olarak kaydedilmiş olup toplam 14.497 hanedir. Bu verilerden oranlamaya gidildiğinde; %39 oranında teşkilata dahil nüfus % 61 oranında teşkilata dahil olmayan nüfus ortaya çıkmaktadır⁵²². Bu da 1530 ve 1531 yılı değerlendirmelerine yakın bir sonuçtur.

⁵²² Barkan, "Sürgünler", s.237.

2. ÇİNGENELERİN YAŞAM BİÇİMİ

2.1. Çingene Müsellem Sancağı'na Dahil Olanlar

Geri hizmet kurumuna dahil olan Çingenelerin toprak tasarruf etmeleri de onları yerleşik hayata zorlamaktaydı. Ayrıca bu Çingeneler, gerektiği zaman göreve çağrıldıklarından, istenildiği zaman bulunmaları gerekmektedir.

Rumeli'de geri hizmet kurumuna bağlı olan Çingeneler imparatorluk içindeki tarım düzenine uyum göstermişlerdir ve kendilerine verilen çiflikleri işletmişler ve bu işletmenin geliri ile göreve giden müsellemin ihtiyaçlarını da karıştırmışlardır. Çingene müsellemin topraklarına göçer topluluklar gelmiş ve bu toprakları yaylak ve kışlak olarak mevsimlik göç hareketi sırasında kullanmışlardır. Serasker topraklarında haricden bazı kimseler gelip ziraat etmişler, öşürlerini ise seraskere vermişlerdir⁵²³.

Geri hizmet kurumuna dahil olan Çingeneler ayrıca demirci, nalbant, serrac, hallac gibi kalifiye meslek sahibi olan insanlardandı.

2.2. Çingene Teşkilatına Dahil Olmayanlar

2.2.1. Yerleşik Çingeneler

Çingeneler genel olarak yaşam tarzı açısından yerleşik ve göçebe olmak üzere iki sınıfa ayrılırlar⁵²⁴. Vergi defterlerinde "mütemekkin" olarak belirtilen yerleşik Çingeneler⁵²⁵, genellikle köy ve kasabalarda halkın faydalanmadığı, sahipsiz yerlerde gecekondur biçiminde plansız ve rasgele yaptıkları basit evlerden oluşan ve halk tarafından Çingene Mahallesi olarak adlandırılan mahallerde birbirlerine komşu olarak yaşarlar⁵²⁶.

⁵²³ "Örneğin, Zağra-i Eskihişar'da bulunan Karye-i Delü İbrahim,, Bkz. BOA, TTD, No:206, s.29.

⁵²⁴ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.121.

⁵²⁵ BOA, DCMMM, No:27369, s.11; BOA, ML.VRD.CMH, No:224, s.36.

⁵²⁶ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.121; Özkan, Türkiye Çingeneleri, s.57.

Yerleşik hayata geçen Çingenelerin çoğu meslek sahibi olup göçebe Çingenelere göre daha vasıflı meslekler ile uğraşırlardı. Özellikle köylerde köy halkının ihtiyacı, saç, saçayağı, maşa, nal, mih, ızgara gibi pek çok alet ve edavatı bu Çingeneler imal ederdi⁵²⁷.

Yerleşik Çingenelerin dil ve yaşayışları, göçebe çingenelere göre yerli halka daha çok benzerlik göstermektedir.

2.2.2. Göçebe Çingeneler

Yerleşik hayata geçselerde Çingeneler, çoğunlukla kabileler halinde göçebe hayatı yaşarlar. Her kabilenin mutlak hakimi olan bir de başkanı vardır ki bunlara voyvoda, çeribaşı, kral gibi namı verilir. Reisleri, idare ettiği Çingene kabilesinin hakimidir⁵²⁸. Bir çingene için en büyük ceza kabileden atılmaktır.

Göçebe çingenelerin kışlak ve yazlakları vardır. Kışlaktan Nisan'a doğru ayrılırlar ve Kasım'ın ortalarında dönerler. Kışlaklar genellikle aynı yerdir. Köylerin dışında, özellikle bir su başında çadır kurarlar. Çingene çergesi denilen çadırdaki hayatlarını sürdüren çingeneler bulundukları memleketin kanunlarına ve içinde yaşadıkları milletin din, dil ve adetlerine kolayca alışırlar. Bununla beraber kendilerine ait özellikleri her yerde korumuşlardır⁵²⁹.

Osmanlı Devleti'nde göçebe hayatı yaşayan toplumların yerleşik toplumlara verdikleri zararlar nedeniyle yerleşik olmaları arzu edilen bir durumdu. Ayrıca, göçebe yaşam tarzı vergilerin toplanmasında ve toplum huzurunu bozan suçluların yakalanmasında zorluklar çıkarmaktaydı. Bu nedenle göçebe çingeneler yerleşik yaşamaya zorlanmışlardır. Fakat bu konuda devlet çok fazla başarılı olamamıştır.

⁵²⁷ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.122.

⁵²⁸ Gökbilgin, "Çingeneler", s.422 ; Duygulu, "Çingeneler", s.514.

⁵²⁹ Seropyan, "Hay-Poşalar" s.21; Gökbilgin, "Çingeneler", s.425.

Devlet, göçebe yaşam şeklinden alıkoyamadığı Çingenelerin vergilergini toplamak için onlar ile birlikte hareket eden resmi yetkililer görevlendirmiştir. Fatih Kanunnamesi'nde; "Çingenelerin haraçlarını tahsil etmek için, her yerin kadısı birer emin kişi tayin etmeli ve bu emin kişiler Çingeneler ile birlikte yürüyüp onların haraçlarını toplamalıdır. Haraçlarını aldıktan sonra onların ellerine hüccet vermelidir ki herhangi bir niza durumunda ellerinde temessük bulunabilsin" ifadesi yer almaktadır⁵³⁰.

Yerleşik düzene alıştırmakta zorlanılan Çingenelere toplumu rahatsız eden asayiş ve huzuru bozan eylemlerden alkoymak için yasaklamalar getirilmiştir. Yine göçebe yaşam sürenlerin konup-göçmeleri sırasında yerleşik ahalinin ekin ve mallarına zarar vermemeleri kanunnamelerle yasaklanmıştır⁵³¹. Bunun yanında Çingenelerin, hırsızlık ve haramilik olaylarına son vermek için iyi atlara binmeleri de yasaklanmıştır⁵³². Atların hızlı koşması nedeniyle bu suçları işleyenlerin yakalanmasının güçleşmesi ve göçebe yaşamalarının, izlerini kaybettirmeyi kolaylaştırması nedeniyle göçebe Çingeneler yerleşik yaşamaya zorlanmışlardır. Buna rağmen devlet, göçebe yaşamın önüne geçememiştir.

Diğer devletlerde de Çingeneleri yerleşik hayata geçirme çalışmaları olmuştur. 1633 tarihinde İspanya'da IV. Philip, Çingenelerin diğer yerleşik olanlarla birlikte yaşamalarını ve sadece kendi aralarında evlenmelerini yasaklamasına rağmen bu kurala Çingeneler uymamıştır⁵³³.

⁵³⁰ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.123.

⁵³¹ Kırkkilise Beği'ne ve Kadısı'na bir hüküm yazıla ki; "Hâliyâ Çingâne Tayfası, yarar atlara binüp muttasıl bir yerde durmayıp, kasabadan kasabaya ve karyeden karyeye gezüb, bu bahane ile haramilik ve hırsızlık edüp, fesât ve şenaâtdan hâlî olmazlar imiş, İmdi mezburlar ata binip ve at kullanmaya emrim yokdur. Buyurdum ki: Vüsûl buldukda, tahtı livânda olan Çingâne Tayfası'na tenbih ve ilan eyliyesiniz ki min-ba'd ata binüb inmeyüb, merkeb ve öküz kullanub ve aşağı yukarı gezmeyüb, bir yerde sakın olub, kendü rençberliklerinde olalar. Anın gibi Çingâneleri bir an tehir ettirmeyüb, atlarını sattırub, ba'de't-tenbih girü inad idüb ata binüb inüb gezerler ise, anlarun gibileri dutub küreğe gönderesiz. Amma bu bahane ile bir ferde zulüm ve teaddi olunub ve ahz ve celb olunmaktan ziyâde hazer cyliyesiz".

"Yazıldı. Müşârtü'n-ileyhin âdemi Hurrem Voyvoda'ya virildi. Fî 6 S. 969 (1552). Krş. Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.124-125; A. Latif Armağan, "Osmanlı Devleti'nde Konar-Göçerler", **Osmanlı Ansiklopedisi**. C.4: 142-149. (Ankara : Yeni Türkiye Yay., 1999), s.142 ; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**, 2. Kitap, s.315.

⁵³² BOA, MD, C.5, s.494., Hk. 134; BOA, MD, C. 7, s.856, Hk. 2344 ; Ahmet Refik Altınay, **Onuncu Asr-ı Hicrîde İstanbul Hayatı**. Hazırlayan : Abdullah Uysal. (Ankara : Kültür Bakanlığı Yay., 2000), s.252.

⁵³³ Bercovici, **The Story of The Gypsies** s. 183.

Göçebe Çingener kendi aralarında Çingenece konuşurlar. Yerleşik Çingener içinde yaşadıkları ulusların veya halkların dillerinden de etkilenmişlerdir. Çingenerin büyük bir çoğunluğu Romani dilini kullanmaktadır. Bu dil Hint Avrupa ailesinin Hint-Ari koluna dahildir ve Sanskritçe'den etkilenmiştir⁵³⁴.

Paspati 1870 yılında çıkardığı "Etudes Sur Ies Tchinghianes ou Bohemiens De L'empire Ottoman" kitabının sözlük kısmında 2300'den fazla kelimeye yer vermiş⁵³⁵ hem göçer hem de yerleşik Çingenerin yaşadıkları bölgenin egemen dilinden etkilendiklerini ihtiyaç duyulan terimlerin bunlardan karşılandıklarını belirtmiştir.

Çingener arasında kadının yeri konusunda farklı görüşler bulunmaktadır⁵³⁶. Çingene kadınları aile ekonomisine hem üreterek hem de ürettiklerini satarak katkıda bulunurlar.

Çingenerin kıyafetleri, hemen her yerde, mahalli adetlere uygundur. Ancak kadınlar göz alıcı renklerden hoşlanırlar⁵³⁷. Çingene pembesi adı verilen renge giysilerinde ağırlık verirler. Kırmızı rengin Çingenerin hayatında önemli bir yeri vardır. Çünkü kırmızı Çingenerin uğurlu saydığı bir renktir. Çiçekli, güllü ve puanlı desenler Çingene kadınların tercihleri arasındadır. Özgür ruhları ve renkli yaşamları kıyafetlerine yansımıştır.

⁵³⁴ Arayıcı, *Çingener*, s.47-51; Alpman, "Kuzey Hint" dillerininkine benzer bir dil bilgisi sistemi vardır. Bkz. Alpman, *Başka Dünyanın İnsanları Çingener*, s.161; Özkan ise Hint -Avrupa dil grubunda olduğunu ve Hint Sanskritçesi'nin özelliklerini taşıdığını belirtir. Bkz. Özkan, *Türkiye Çingeneri*, s.69.

⁵³⁵ Paspati, *Etudes Sur Ies Tchinghianes ou Bohemiens...*, s.126-593.

⁵³⁶ Gökbilgin, anaerkil bir yaşam sürdürdüklerini belirtirken, Bkz. Gökbilgin, "Çingener", s.422. Özkan pederşahi aile yapısına sahip olduklarını ve kadınların parayla satın alınabilecek bir mülk olarak görüldüklerini belirtir. Özkan, *Türkiye Çingeneri*, s.48; Bu konuda Arayıcı'da Özkan ile aynı görüşe sahip olup erkeklerin kadınları sadece bir nesne olarak kullandıklarını söyler. Bkz. Arayıcı, *Çingener*, s.57.

⁵³⁷ *Türk Ansiklopedisi*, s.55; Özkan, *Türkiye Çingeneri*, s.79 ; Sermet, Muhtar Alus, "Eski İstanbul'da Çingener", *Tarih ve Toplum*, S. 137: 30-34 (Mayıs 1995), s.30; Seropyan, "Hay-Poşalar", s.24.

3. SOSYAL DURUMLARI

3.1. Çingene Teşkilatında Sosyal Durum

Çingene Teşkilatı yamak ve müsellemler kayıtlara yazılırken az da olsa aile durumları ve sosyal statüleri de belirtilerek yazılmıştır. Bu belirtiler arasında oğul, damad, birader, besleme ve atik ifadeleri bulunmaktadır.

Aile bağı içinde en yakın olan oğul ifadesi için iki farklı terim “veled ve bin” ifadeleri kullanılmıştır. Veled⁵³⁸ ile bin kullanımı arasındaki farklılığı Pakalın, kişilerin sahip olduğu dinden kaynaklandığını, Müslümanların babaları ile isimleri yazılırken “bin”, Gayrimüslimlerin ise “veled” kullanılarak yazıldığını belirtmiştir⁵³⁹. Fakat Çingene isimlerine bakıldığı zaman veled kullanılanlar ile bin kullanılanlar arasında bir farklılığın olmadığı, her ikisinin de müslüman ismi olduğu görülmektedir⁵⁴⁰. Bununla birlikte veled-i ifadesi bin ifadesine göre daha az kullanılmıştır. 1540 yılı tahrir kayıtlarında toplam 2595 oğul ifadesi geçmekte olup bunun 2.022’si bin ile belirtilmiş 573’ü ise veled-i terimi ile belirtilmiştir. (Bkz. Grafik 4.)

Gökbilgin, tahrir kayıtlarında “ihtida edenlerin”⁵⁴¹ veled-i Abdullah olarak kayıtlı olduğunu belirtir⁵⁴². 1540 yılında Çingene geri hizmet kurumunda 25 “veled-i Abdullah” kaydı bulunurken 397 “bin Abdullah” kaydı bulunmaktadır.

⁵³⁸ Oğul yerine kullanılan bir tabirdir. Hem oğlana hem de kıza kullanılır. Bkz. Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.III, (İstanbul: MEB, 1971), s.588.

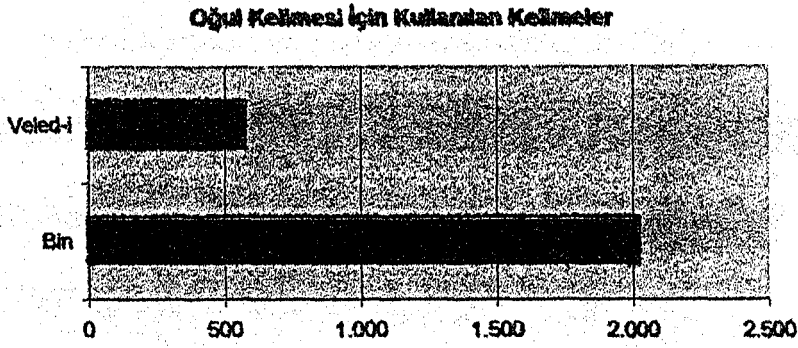
⁵³⁹ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.III., s.588.

⁵⁴⁰ Örneğin Hacı Baynam bin Hamza, Alembey veled-i Hamza Bkz. BOA, TTD, No: 206, s.64-65. Eymirze veled-i Osman, Bali bin Osman, Bkz. BOA, TTD, No: 206, s.56,59

⁵⁴¹ İslam dinini yeni kabul edenler için kullanılan ihtida kelimesi “din değiştirme” anlamına gelmektedir. İhtida hakkında geniş bilgi için bkz. Yavuz Ercan, *Osmanlı Yönetiminde Gayri Müslimler – Kuruluşun Tanzimatı Kadar Sosyal, Ekonomik ve Hukuki Durumları*. (Ankara: Turhan Kitabevi Yay., 2001), s.288; Ali Köse, “İhtidâ”, *ĐİA*, C.XXI, (İstanbul: 2000), s.554-558.

⁵⁴² Gökbilgin, *Rumeli’de Yürükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan*, s.62; Altunan, “Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu”, s.161.

Grafik 4. Oğul Kelimesi İçin Kullanılan Kelimeler (1540)

BOA, TTD, No: 206.

Oğul teriminin yanında damat ifadesi de geçmektedir. Damad terimi kişilerin medeni halini ifade etmektedir. Fakat teşkilatta şu kadar damad var bu nedenle bu kadar evli kişi var yorumu yapılamaz. Tahrirlerde, “damad” ifadesinin kullanıldığı kişiler, evlendikten sonra kız ailesinin yanına yerleşenler veya kayınpederi çok tanınan kişiler olsa gerekir.

Gökbilgin, “Göçebe çingenelerin bir nevi maderşahi aile yaşam tarzının devam ettirdiklerini, evlenen çingene erkeğinin kız tarafının mensup olduğu kabileye girdiğini” belirtir⁵⁴³. Damatların özellikle belirtilmesi yaşam tarzları gereği olarak erkeğin kabile içine alınmasından kaynaklanıyor olabilir. Toplam 19 damat kaydına rastlanmıştır (Bkz. Tablo 16).

Aile içi bağı ifade eden bir diğer terim de “birader”dir. Birader erkek kardeş anlamına gelmektedir⁵⁴⁴. Teşkilat açısından baktığımızda 6’sı müsellemler 14’ü yamak olmak üzere toplam 20 “kardeş” kaydı bulunmaktadır.

Atik ise ıtk’dan gelmekte olup, azledilen köle ve cariyeleri ifade etmektedir⁵⁴⁵. Azledilen kişilerin kayıtları tahrir defterinde kimin azatlısı oldukları belirtilerek

⁵⁴³ Gökbilgin, “Çingeneler”, s.422.

⁵⁴⁴ Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.134.

⁵⁴⁵ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.II, s.10; Halil Salihlioğlu, “Onbeşinci Yüzyılın Sonu İle Onaltıncı Yüzyılın Başında Bursa’da Kölelerin Sosyal ve Ekonomik Hayattaki Yeri”, *ODTÜ Gelişme Dergisi*, Özel Sayı: 66-138, (1979-1980), s.74.

tutulmuştur. Atik durumunda olan kişi sayısı toplam 159 kişidir. Bunlardan 11'i müselleme 136'sı yamaktır.

Ölen müselleme veya yamağın görevi üstlenecek yaşta oğlu bulunmadığı takdirde kardeşi, azadlısı, torunu, beslemesi bu görevi üstlenmektedir.

Tablo 16. Çingenelerin Sosyal Durumları (1540)

	Müselleme	Yamak	Tımarıda	Toplam
Damad	0	17	2	19
Besleme	0	1	0	1
Atik	11	136	12	159
Birader-i	6	14	55	75

BOA, TTD, No: 206.

3.2. Rumeli'de Teşkilat Dışında Çingenelerin Sosyal Yapılanması

3.2.1. Çingene Cemaatleri

Cemaat olarak yaşayan Çingeneler Rumeli'nde 383 cemaat olarak dağılmışlardır⁵⁴⁶. Çeşitli tapu tahrir defterlerinde Çingene cemaatlerine rastlanmıştır⁵⁴⁷. Cemaat halinde kayıtlı olan Çingeneler seçmiş oldukları göçebe veya yerleşik yaşam düzenine göre yaşamaktadırlar. Genellikle başlarında bulunan çeribaşının ismi cemaate isim olarak verilmiştir. Müslüman ve Gayrimüslim olanları belirtilmiştir. Bazı cemaatlerde Müslüman ve Gayrimüslim birarada yaşamaktadır. Bu da Çingenelerin dine olan hoşgörüsünü göstermektedir (Bkz. Tablo 17).

⁵⁴⁶ BOA, TTD No: 370, s. 378.

⁵⁴⁷ Bunlardan en önemlileri 120 nolu tapu tahrir defteridir. Bu defterde Kiptiyan cemaatleri yer almaktadır. Cemaatlerde bulunan nüfus isim tek tek kaydedilirken, 416 numaralı tahrir defterinde sadece cemaatlerin isimleri ve genel özellikleri belirtilmiştir.

Tablo 17. Niğbolu'da Bulunan Çingene Cemaatlerinden Bazıları (1520-1566)⁵⁴⁸

Cemaat	Bulundu ğu Nahiye	Yerleşik	Göçebe	Müslü- man	Gayri- müslim	Toplam
Gaynov veled-i Bazarlu	Niğbolu	B ⁵⁴⁹	B	3	41	44
Çimo birader-i Gagov	Niğbolu	B	B	B	B	52
Bratov veled-i Rad	Niğbolu	B	B	B	B	20
Dobrov veled-i Nîko	Niğbolu	B	B	B	B	10
Kriva Komka	Plevne	B	B	B	B	32
Dayço Yorgo	Plevne	B	B	B	B	2
Mustak veled-i Burak	İvraca	B	B	B	B	8
Kasto birader-i Bratov	İvraca	B	B	B	B	38
Künde,	İvraca	B	B	B	B	12
Rad	İvraca	5	B	B	B	5
Çeşnici Polad	Lofça	B	B	8	B	8
Miço veled-i Kosto	Lofça	B	B	B	B	93
Çakır veled-i Kozlu	Lofça	B	B	B	B	10
Gezende-i Karaca	Lofça	B	B	B	B	15
Veledan-ı Panov	Lofça	B	B	B	B	25
Kros ve Koca Milikan-ı Zehov	Tırnova	B	B	B	B	154
Küçük Kasto	Tırnova	B	B	B	B	30
Küçük Milikan veled-i Kasto	Tırnova	B	B	B	B	21
Girgince	Tırnova	B	B	B	B	26
Koca Dağ	Tırnova	B	B	B	B	14
Ağca veled-i Horos	Tırnova	10	B	B	B	10
Koca Molu	Tırnova	26	B	B	B	26
Mariko	Tırnova	12	B	B	B	12
Umur Bey	Tırnova	B	B	12	6	18
Paşo veled-i Ali	Tırnova	10	B	2	8	10

BOA, TTD, No: 416.s. 190.

Cemaatlerde genellikle yakın akrabalar tarafından oluşturulmuştur. Örneğin H. 929 / 1522-1523 yılında Gümülcine'de bulunan Tatar Cemaatinin üyeleri incelendiği zaman birader ve veled terimlerine sıkça rastlanmaktadır⁵⁵⁰.

Bazı cemaatler, müselleme teşkilatında olduğu gibi yapmış oldukları hizmet doğrultusunda vergilerden muaf tutulmuşlardır. Silistre livasının Prevadi nahiyesinde

⁵⁴⁸ Kanuni dönemi olduğu belirtilmiştir. Bkz. BOA, TTD No: 416.⁵⁴⁹ B: Belirtilmemiş.⁵⁵⁰ BOA, TTD No: 120, s.131, 132.

bulunan bir Çingene cemaati güherçile⁵⁵¹ kazmakdan dolayı önceden muaf iken Kanuni döneminden sonra muafiyetlikleri kaldırılmıştır⁵⁵².

Çingeneler babadan oğula aktarılan meslekler yaptıkları için genellikle aynı cemaat üyeleri aynı mesleği icra etmektedirler. H. 1100 / 1688 senesine ait Filibe kadılığında bulunan cizye mükellefi Çingene cemaatleri yapmış oldukları meslek dallarına göre isimlendirilmişlerdir. Bunlardan bazıları, Demirciyan, Bakırcılar, Kalburciyan, Kazancıyan, Sepetçiyan, Ayucular, Kalaycıyan'dır.⁵⁵³

Cemaatler halinde yaşayan çingenelerin başında bir Çeribaşı bulunmaktadır. Çeribaşılar otorite gelenek ve karizmalarıyla belirlenmektedir. Çeribaşının meşruiyeti, çok eski hukukun kutsallığına ve geleneklere dayanmaktadır⁵⁵⁴.

Kabilede Çeribaşı seçilen kişi diğer çingenelerden giysileri ve davranışlarıyla ayrılmaktadır. Onun otoritesinin alâmeti gümüş elma tasvirli yuvarlak topuzlu gümüş bastonudur⁵⁵⁵. Çeribaşılar, kendi toplumlarının bir nevi muhtarı pozisyonundadırlar⁵⁵⁶. Hem yerleşik durumda hem de göçebe durumunda Çingeneler bir Çeribaşı'ya bağlıdırlar. Çeribaşılar cizyeden muafırlar⁵⁵⁷.

Cemaatler çeribaşının isimleri ile de anılmaktadır. Niğbolu Nahiyesi'nde bulunan Cemaat-i Gaynov veled-i Bazarlı, Cemaat- i Bratov veled-i Rad, Cemaat-i Dobrov veled-i Niko, Cemaat-i Kriva veled-i Komka bunlara örnektir⁵⁵⁸. Cemaatler içinde bulunan kişi sayısı birbirine eşit olmadığı gibi cemaat sayılması için de bir sınırlama getirilmemiştir. Cemaat nüfusunun fazlalığı çeribaşının karizması ve yeteneğine

⁵⁵¹ Barut yapımında kullanılan hammadde, kimyasal olarak potasyumnitrat şeklinde formüle edilmiştir. Daha geniş bilgi için bkz. Birol Çetin, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Barut Sanayi 1700-1900*, (Birinci Basım. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.,2001), s.45-47.

⁵⁵² "Kıptiyan bundan evvel güherçile kazanların meremmet idüp muaflar imiş, badehu ref olunup halyi mezkur kiptiler diğer kiptiler gibi rüsumlarını eda ederler." Bkz. BOA, BOA, TTD NO:416s.190.

⁵⁵³ BOA, D.MMK. KBC, No: 23768, s.1-8.

⁵⁵⁴ Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s.76.

⁵⁵⁵ Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s.77.

⁵⁵⁶ Ercan, *Osmanlı Yönetiminde Gayri Müslimler*, s.288.

⁵⁵⁷ "Hasan veled-i Memiş, Sinn 40, gurus 00, *merkûm çeribaşı olduğu*" Bkz. BOA, ML.VRD.CMH, Özel No: 224, s. 4; Emine Dengeç, "1259 / 1843 yılı Cizye Defterine Göre Silistre Kazası Çingeneleri", 15. Ciepo Sempozyum Bildirisi, 8-12 Temmuz 2002, Londra, s.3.15. Ciepo Bildirisi, s. 14.

⁵⁵⁸ BOA, TTD No: 416, s.190.

bağlıdır. Çeribaşlarına olan saygıları büyüktür. Nikahlarını ona kıydırırlar, nikahsız yaşamak ayıp sayılır. En zor durumlarda ona danışır⁵⁵⁹.

Bir Çeribaşı birkaç kabileye başkanlık edebilmektedir. 1843 tarihli cizye defterine göre bazı Çeribaşları 1 kabileye başkanlık ederken bazıları 23 kabileye kadar Çeribaşılık etmektedirler. Örneğin Çeribaşı Veli 21 yerleşik ve 2'sinin yaşam tarzı belirtilmemiş toplam 23 kabilenin başkanlığını yapmaktadır⁵⁶⁰.

4. DİNİ ANLAYIŞ

4.1. Çingene Teşkilatında Dini İnanış

Geri hizmet kurumuna dahil olmuş Çingenelerin meslekleri, yaşam şekilleri almış oldukları isimler dinsel tercihlerini de yansıtmaktadır. Müslüman isim almış olmaları onların dini tercihleri doğrultusunda bize bilgi vermektedir. Aynı bilgi, bu kuruma Gayrimüslim Çingenelerin alınmadığı inancını da getirmektedir.

Çingenelerin almış oldukları isimler arasında dini ve mistik kökenli isimler yaygın bulunmaktadır. Tahrirlerde geçen şahıs isimleri incelendiği zaman Arapça kökenli olan ve bugün de hala kullanılan Abdurrahman, Ahmed, Cafer, Davud, Hamza, Hasan, Hüseyin, İbrahim, Mehmed, Musa, Mustafa, Nasuh, Nebi, Osman, Samed, Yakub, Yusuf, Ali, Halil, Nimetullah, Mürüvvet, Ömer, Veli, Muharrem, Ferhad, Rüstem, Süleyman, Seyfuddin gibi isimlere sıkça rastlanmaktadır.

Çingeneler, göçebe yaşam tarzına sahip olmaları nedeniyle geçtikleri yerlerin dini ve mistik akımlarından etkilenmişlerdir. Çingeneler arasında rastlanan Dede, Şahkulu, Piri, Haydar, Hacı, Hoca, Tabduk, Emre vb. isimler bu etkileşimi ve Çingenelerin dinsel tercihlerini göstermesi açısından önemlidir. Aşağıdaki tabloda 1540 yılına ait tahririnde yer alan dini ve mistik isimler ve bunların dağılımı gösterilmiştir.

⁵⁵⁹Dündar Hacıpoğlu, "Çingeneler ve Çengilik", *Folkloru Doğru*, S.21: 5-13. (İstanbul: Şubat 1972), s.7.

⁵⁶⁰BOA, ML.VRD.CMH, Özel No: 224, s. 9-36.

Tablo 18. Çingenelerin Almış Oldukları Dini ve Mistik İsimler ve Dağılımları 1540

İsimler	Kaç Kişi
Hızır	148
Hacı	85
Pirî / Pir / Pirce	50
Dede / Dedebali	36
Şahkulu	22
Haydar	17
Hoca	15
Gazi	14
Bektaş	12
Tabduk	10
Pervane	9
Derviş	8
Ahi	5
Şeyh	5
Fakih	3
Enbiya	3
Kalender	1
Emre	1
Abdal	1

BOA, TTD, No: 206.

Hassa topraklarında bulunan Çingenelerden “imam” kaydı olanlar bulunmaktadır. İmamlık İslamiyet konusunda belli bilgilere sahip olanlar tarafından yapılmaktadır. Çingene teşkilatında dört imam kaydına rastlanmıştır. Karye-i Tunrul’da Mehmed bin Nasuh⁵⁶¹, Karye-i Hamza-viranında Hüseyin bin Hoşkadem⁵⁶², Kırıkkilise’de Mustafa bin Tunrul⁵⁶³ ve Musa bin Mustafa’dır⁵⁶⁴. Bu imamların dördünde de caba vergisi vermektedirler. Müsellem ocaklarında ise imam kaydına rastlanmamıştır. Karye-i Hamza Viranı’nda bir tekye⁵⁶⁵ bulunmaktadır. 1540 yılında Hüseyin bin Mehmed Derviş isimli kişi burada yaşamaktadır⁵⁶⁶. 1540 yılı kayıtlarında Saru Kocalı

⁵⁶¹BOA, TTD No. 206, s.8.⁵⁶²BOA, TTD No. 206, s.10.⁵⁶³BOA, TTD No. 206, s.22.⁵⁶⁴BOA, TTD No. 206, s.24.⁵⁶⁵ Tarikat mensuplarının ayin icra etmelerine mahsusyere verilen addır. Pakalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ...**, C.III, s.445.⁵⁶⁶ TTD, No: 206, s.10.

karyesinden Şirmerd isimli bir kişi için “nev müslim” kaydı tutulmuştur. Bu kişi Müslümanlığı yeni kabul etmiş bir kişidir⁵⁶⁷.

4.2. Rumeli’de Teşkilat Dışında Kalan Çingenelerin Dini Anlayışı

Çingenelerin dinleri bulundukları ya da yaşadıkları ülkelerin dinine göre değişmektedir⁵⁶⁸. Evliye Çelebi bu durumu şöyle ifade eder: “Kâfirler ile Kızıl Yumurta, Müslümanlar ile Kurban Bayramı ve Yahudiler ile Kamış Bayramı yapmışlardır”⁵⁶⁹.

Osmanlı Devleti’ndeki Çingenelerin dini inançları konusunda Paspatis, dine fazla aldırmadıklarını Müslüman yada Hristiyan olmalarının fazla önem taşımadığını belirterek; yerleşik Hristiyanların vaftiz olmadan öldüklerini, göçebe Müslümanların ise sünnet olmadan öldüklerine dikkat çeker⁵⁷⁰. Buna karşı Çingeneler kendi dini adetlerini de sürekli korumuşlardır. Bu adetler içinde en önemlileri baharın gelişini kutladıkları Kakava Bayramı’dır⁵⁷¹.

1530 yılında Çingene Teşkilatı dışında kalanların dini inanışlarına bakıldığı zaman Gayrimüslim oranının daha fazla olduğu görülür. Gayrimüslimler %70’i oluştururken Müslümanlar yaklaşık 3’te bir oranında olup %27’lik bir orandadır. % 3’lük dilimi oluşturan bivelere (dul kadın) ise dini inanışları belirtilmemiştir.

⁵⁶⁷ BOA, TTD No: 206, s. 117.

⁵⁶⁸ Altınöz, “Osmanlı Toplumunda Çingeneler”, s.22.; Gökbilgin, “Çingeneler”, S.422; Arayıcı, **Çingeneler**, s.54.

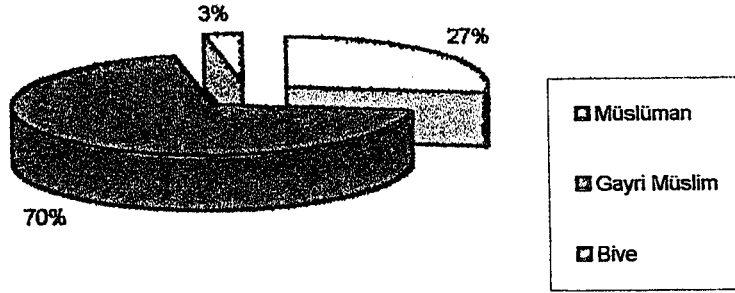
⁵⁶⁹ Evliya Çelebi Seyahatnamesi. C.VIII. (İstanbul: 1928), s.95.

⁵⁷⁰ Paspatis, *Etudes Sur les Tchighianes ou Bohemiens...*, s.26-27.

⁵⁷¹ Paspatis, *Etudes Sur les Tchighianes ou Bohemiens...*, s.27; Necdet Sakaoğlu, “Kırklarelinde Gelenek Bolluğu ve Kakava Bayramı”, *Tarih ve Toplum*. S. 137:34-38. (İstanbul: İletişim Yay., 1995), s.34; Gül Kireklo “Çingeneler Zamanı”. *Akşam*, 11 Mayıs 2003.

Grafik 5. Çingene Sancağı Nüfusu (1530)

Çingene Sancağı Nüfusu 1530

BOA, TTD, No: 370, s.373-378.

Müslüman Çingenelerin ile Gayrimüslim Çingenelerle karışması onlarla birlikte göçüp konaklamaları kanunnamelerde yasaklamaya çalışılmıştır. Müslüman bir Çingene'nin kafirlerin arasına karıştığı zaman kınanacağı gibi vergi yükümlülüğünün de kafirler gibi olacağı belirtilmiştir⁵⁷².

⁵⁷² BOA, TTD No: 370, s.373; Barkan, *Kanunlar*, s. 250; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.513.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇİNGENELER İLE İLGİLİ VERGİLER VE EKONOMİK DURUMLARI

1. GERİ HİZMET TEŞKİLATI'NA DAHİL OLAN ÇİNGENELERİN VERGİ DURUMLARI

1.1. Vergi Muafiyetleri

Osmanlı İmparatorluğu'nda halk, vergi verme durumuna göre ikiye ayrılmaktadır. Birincisi vergiden muaf olan askeriye - ilmiye sınıf, diğeri ise vergi mükellefi olan reaya idi⁵⁷³. Askeri sınıfı reayadan ayıran en önemli özellik, padişah beratıyla görevleri karşılığında rüsum-ı şer'iyeden muaf olmalarıdır. Rüsum-ı şeriye sipahiye ayrılmış olan gelirdir. Sipahi hakkı olarak bilinen raiyyet rüsumu kime tahsis edilirse diğeri bir anlamda sipahiye vermekten muaf tutulursa, o askeri sınıfa dahil edilmiş sayılıyordu⁵⁷⁴.

Rumeli Eyaleti içinde bulunan Çingenelerin durumu da askeri hizmete dahil olup olmama durumuna göre belirlenmişti. Geri hizmet kurumuna dahil edilmiş olan Çingeneler askeri sınıftan sayıldıklarından genel anlamda vergiden muaf olan sınıfa tabii idi. Böylece iki grubun sosyal ve hukuki durumlarında ve devlete karşı olan sorumluluklarında farklılık doğmaktaydı.

⁵⁷³Doğru, Yaya - Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.18; Orhonlu, Derbent Teşkilatı, s.36; Cengiz Orhonlu, Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskanı, (İstanbul: Eren Yay., 1987), s.23.

⁵⁷⁴Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.21.

Hizmete dahil edilmiş Çingeneler diğer geri hizmet kurumlarında olduğu gibi genel anlamda vergiden muaf ve müsellemler olmalarına rağmen bu muafiyetleri vergilerin tamamını kapsamıyordu⁵⁷⁵.

1.1.1. İспенçe, Avarız-ı Divaniye, Rûsûm-ı Örfiyye

Geri hizmet kurumunu bağlı olan Çingenelerin hangi vergilerden muaf oldukları H. 937 / 1530 yılında çıkarılan “Kanunname-i Kıbrıs-ı Vilayet-i Rumeli” kanunnamesinde belirlenmiştir. Buna göre, hisarlar da çalışan ve hizmete alınan Çingeneler;

1. İспенçe
2. Avarız-ı divaniye
3. Rûsûm-ı Örfiyye’den muaf tutulmuşlardır⁵⁷⁶.

İспенçe, Hristiyan ve yahudi halktan alınan ve Müslümanların verdiği çift resmine eşit olan vergidir⁵⁷⁷. Genellikle tımara tahsis edilmiş olan bu vergi tam anlamıyla bir raiyyet vergisidir. Bunu şehirli ve köylü bütün reaya vermek zorundadır. Bu anlamda şahsi bir vergidir⁵⁷⁸. XV. ve XVI. Asırda defterlerde ve kanunnamelerde bu vergi genellikle 25 akçe olarak gösterilmektedir⁵⁷⁹.

⁵⁷⁵ Yaya ve müsellemler vergilerden genel anlamda muaf olsada bu muafiyet bütün vergileri kapsamıyordu. Bkz. Doğru, *Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı*, s.20; Derbent adeti olarak, ispençe, öşür ve adet-i ağnam vergisi veriyorlardı. Bkz. Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.51; Voynuklar, Cizye ve ispençelerden başka Avarız-ı divaniye ve örfi vergilerden bağışlanmışlardır fakat gönder vergisi ve buna benzer vergiler vermektedirler. Bkz. Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.75; Martoloslar Tekalif-i örfiye ve avarız-ı divaniyeden geniş ölçüde muaftırlar. Bkz. Anhegger, “Martoloslar Hakkında”, s.294; Martoloslar; başlangıçta haraç ödemezlerdi, zamanla ispençe vergisini bazı yerlerde tamamen bazı yerlerde ise kısmen indirilmiş olarak öderlerdi. Avarız-ı divaniye ve tekâlif-i örfiye ve şakka vergilerinde muaftırlar. Bkz. Milan Vasë, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Martoloslar”, *İstanbul Üniversitesi Edeb. Fak. Tarih Dergisi*, (İstanbul: 1977, Basım 1978, S.31, s.57;

⁵⁷⁶ BOA, TTD, No: 370, s.373,374; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.513.

⁵⁷⁷ İncalcık “ Raiyyet Rûsumu”, s.603-604; Orholu, *Derbend Teşkilatı*, s.52; Güçer, *Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler*, s. 47.

⁵⁷⁸ İncalcık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXII.

⁵⁷⁹ Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.52; İncalcık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXII.

İспенçe vergisinden geri hizmet kurumuna dahil olan Çingeneler muaf olduğu gibi Voynuklar⁵⁸⁰ da muaf tutulmuşlardır. Fakat yine geri hizmet kurumu olan Hristiyan Derbentler bu vergiyi vermekte idi⁵⁸¹. Eflaklar ise ispençeden, haraç (cizye) öşür ve adet-i ağnam, resm-i arus ve diğer vergilerden muaf iken “haneden haneye birer filori”⁵⁸² vermekteydiler.

Geri hizmet kurumuna dahil edilmemiş Çingeneler İспенçe vergisini ödemekle sorumluydu. H. 937 / 1530 yılında çıkarılan “Kanunname-i Kıbtıyan-ı Vilayet-i Rumeli” kanunnamesine göre “Kâfir çingeneleri her hane ve her mücerredten yirmi beşer akçe ispençe, bîveleri altışar akçe resim” ödemek zorundaydı. İnalçık, haneyi, “vergi mükellefi bir başa tabii aileyi gösteren” bir terim olarak açıklamıştır⁵⁸³. Bu aile içinde ekonomik olarak kazanç sağlayacak durumda olanlar da bu vergiye tabidirler. Mücerred olarak kayıtlı bulunan yetişkin bekar Çingeneler de bu vergiyi vermekle sorumludurlar⁵⁸⁴. Bîve’den, müstakil evi olan dul kadın kastedilmektedir⁵⁸⁵. Dul kadından ispençe vergi karşılığı alınan miktar 6 akçedir⁵⁸⁶. Dul erkek ise mücerred sayılmaktadır⁵⁸⁷.

Avarız-ı Divaniye, İmparatorluğun olağanüstü hallerde özellikle savaş zamanlarında masraflara karşılık olmak üzere tebaasından, hizmet, eşya ve para şeklinde aldığı vergidir⁵⁸⁸. Osmanlı İmparatorluğu, avarız vergisini savaş olmadığı zamanlarda da toplanmasını gelenek haline getirmiştir. Savaş yıllarının masrafları ve

⁵⁸⁰ Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.75.

⁵⁸¹ Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.52.

⁵⁸² İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXII; Kanun-ı Eflakan-ı Liva-i Semendire Kanunnamesi’nde “haraç (cizye) öşür ve adet-i ağnam, resm-i arus ve sâyir rûsûmdan nesne virmeyib ...haneden haneye birer filori için kırk beşer akçe” verildiğini ve toplam altmışüç akçe alındığını belirtilir. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.324.

⁵⁸³ İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXIII.

⁵⁸⁴ İnalçık, *Sancak-i Arnavid* adlı eserinde Arnavid-ilinde mücerredlerin İспенçeden muaf olduklarını yazmaktadır. Bkz. İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXIII.

⁵⁸⁵ “Silistre Kanunnamesi”, Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.281; İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXIII.

⁵⁸⁶ BOA, TTD No: 370, s.373,374; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.512.

⁵⁸⁷ İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXIII; “Silistre Kanunnamesi”, Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.279.

⁵⁸⁸ Avarız; Olağanüstü durum ve savaş zamanında alınan, geçici vergi. Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.I, s.112; Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.66; Sertoğlu, *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, s.21; Daha geniş bilgi için Bkz. Ömer Lütfi Barkan, “Avarız”, *İA*, C.1, s.13-14.

açıklar avarız vergisi ile kapatılmaya çalışıldığından vergi amacından uzaklaşmış ve sürekli bir vergi haline gelmiştir⁵⁸⁹.

Müsellemler görevli oldukları için bu vergiden muaftırlar. Müsellemlerin yamaklara verdikleri “ellişer akçe harçlık” da avarız karşılığı sayıldığından yamaklar da bu vergiden muaf tutulmuşlardır⁵⁹⁰.

Çingeneler de geri hizmet kurumlarından olan Yaya ve müsellemler⁵⁹¹, Voynuklar⁵⁹², Martoloslar⁵⁹³, Eflaklar⁵⁹⁴, Derbendler⁵⁹⁵, Cerahorlar⁵⁹⁶ gibi askeri olduklarından avarız-ı divaniye vergisinden muaftırlar.

Geri hizmet kurumu rüsum-ı örfiyyeden muaf tutulmuştur⁵⁹⁷. Bu vergiler; çift, nim çift, bennak ve caba vergileridir. Serasker toprağında bulunan reaya bu vergileri öderken müsellemlere verilen topraklardan bu vergi alınmamaktadır.

Çingene geri hizmet kurumunun vergi hanelerinde rastlanmayan bir diğer vergi çeşidi resm-i ağnam’dır. Resm-i ağnam vergisi genel olarak tımar tasarruf eden sipahilerden alınmamaktadır⁵⁹⁸. “Ağnam” koyun demek olan “ganem”in çoğuludur. Fakat bu vergi sadece koyunları içermez. Koyunların yanında, keçi, domuz, deveden alınan vergileri de içerirdi⁵⁹⁹.

⁵⁸⁹ Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.48, 57.

⁵⁹⁰ BOA, TTD No: 170, s.6; BOA, TTD No: 191, s.2; “Kanun-ı Vilayet-i Liva-i Çingane”, Barkan, *Kanunlar*, s.243.

⁵⁹¹ Doğru, *Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı*, s.20.

⁵⁹² Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.75.

⁵⁹³ Vasic, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Martoloslar”, s.57; Anhegger, “Martoloslar Hakkında”, s.295.

⁵⁹⁴ Barkan, *Kanunlar*, s.324; İncelik, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXII.

⁵⁹⁵ Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.56.

⁵⁹⁶ Akdağ, *Türkiye’nin İktisadi ve İctimai Tarihi*, C. I, s.356; Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.57.

⁵⁹⁷ Karaman Vilayet-i Kanunnamesi’de rüsum-ı örfiyye vaz edilen reyanın, çift, nim çift, bennak ve caba olarak dört kısım olduğu belirtilmiştir. “Kanunname-i Vilayet-i Karaman”. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.18.

⁵⁹⁸ “Kanunname-i Vilayet-i Karaman”. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.18.

⁵⁹⁹ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.I, s.25; Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.16; Sertoğlu, *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, s.5-7.

Geri hizmet kurumunun kaldırılması ve mukaataya bağlanması sırasında kuruma bağlı Çingenelerden, muaf oldukları vergilere karşılık 655 akçe alınmaya başlanmıştır⁶⁰⁰.

1.1.2. Cizye

Devlet hazinesinin en önemli gelir kaynaklarından biri olan cizye Gayrimüslim halktan alınmaktaydı⁶⁰¹. Osmanlı Devleti'nde çok eski zamanlardan beri alınmakta olan Cizye vergisi⁶⁰² şariat emirlerinin gereği olarak tahsil edilmekteydi⁶⁰³. Cizye vergisini İslam Devleti'nin yalnız Müslüman olmayan tebaası, yani zimmiler, kendilerine bahşedilen himayeye karşılık öderlerdi⁶⁰⁴. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda Çingene tebaa için farklı bir uygulama söz konusu idi. Osmanlı Devleti içinde yaşayan Çingeneler⁶⁰⁵, Müslümanlığı kabul etsin veya etmesin cizye ödemek zorunda idi⁶⁰⁶.

Baş vergisini bazı özel durumlarda affetmek şariat emirlerine uygundu. Cizye vergisinden bağış sadece padişah tarafından verilirdi. Bunun dışında baş vergisinden affetmek mümkün değildi⁶⁰⁷. Devlete veya sultana herhangi bir suretle özel bir hizmet ile görevlendirilenler bu vergiden bağışlanabildikleri gibi Çingene cemaatlerinin başı olan çeribaşları da cizyeden muafı⁶⁰⁸.

⁶⁰⁰ BOA, İ.E. DH., No. 829; Gökbilgin, "Çingeneler", s.424.

⁶⁰¹ Dingec, "1259 / 1843 yılı Cizye Defterine Göre Silistre Kazası Çingeneleri", s.3.

⁶⁰² Boris Christoff Nedkoff, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Cizye", *Belleten*, VIII/32:599-652. (Ankara: 1944), s.606.

⁶⁰³ Nedkoff, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Cizye", s.621.

⁶⁰⁴ Nedkoff, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Cizye", s.606; Tabakoğlu, *1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi*, s. 85.

⁶⁰⁵ "Cizye-i Kıbtıyân-ı Niğbolu ve Silistre vacib senen 110 be- mübaşeret-i Ahmad Ağa, be-kefalet-i Abdurrahman Ağa, müteferriğân-ı Değâh-ı Ali, eş-şehir be Çerkez ÖmerAğa zâde sakin-i Niğbolu. Evrak, Aded 5000 müslim 1450 zimmi : 6450

4,358,500

193,500 Maaş

4,165,000" Bkz..BOA, D.MMK.KBC, No:23771

⁶⁰⁶ Çingene tebaaya uygulanan bu farklı durum için Adanır, Osmanlı sistemini çok adilane bulmayarak eleştirir. Osmanlı sisteminin eşitlikçi olmadığını söyler ve çingeneler için "Siz Müslüman dahi olsanız değişmezsiniz ve çingene kalırsınız ve daima cizye ödemekle yükümlüsünüz" yorumunu yapar. Bkz. Fikret Adanır, "XIX. YüzyılBalkan Milliyetçiliğinin Sosyo-Ekonomik ve Politik Ortamı", *Tarih ve Milliyetçilik I. Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler*. (30 Nisan-2 Mayıs 1997). (Mersin: 1999), s.264.

⁶⁰⁷ Nedkoff, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Cizye", s.606.

⁶⁰⁸ "Hasan veled-i Memiş, Sinn 40, gurus 00, merküm çeribaşı olduğu" Bkz. BOA, ML.VRD.CMH, Özel No: 4, s.4.

Fatih Kanunnamesi'nde geri hizmet ile görevlendirilen Çingene müsellemleri cizye vergisinden muaf tutulmuştu⁶⁰⁹. Fatih zamanında yapılan "Rumeli Koyun Adeti Hükmi ve Çingâne Kanunu'nda", her çingeneden 45 akçe haraç alınırken hisar için görevlendirilenlerden ve devlet için demircilik yapanlardan haraç alınmaması hükmü yer almaktadır⁶¹⁰. Haraç sıklıkla cizye vergisinin yerine kullanılmaktadır⁶¹¹.

II. Bayezid döneminde geri hizmet kurumuna dahil Çingenelerin cizyeleri konusunda açık bir ifade bulunmazken Kanunî dönemine ait H. 937 / 1530 yılında çıkarılan "Kanunname-i Kıbtıyan-ı Vilayet-i Rumeli" kanunnamede görevli Çingenelerin harâc-ı padişahî'yi ödeyecekleri⁶¹² belirtilmiştir.

Cizye vergisinden başlangıçta muaf tutulan Çingene geri hizmet kurumu daha sonraki zamanlarda bu vergiyi ödemekle mükellef kılınmışlardır. Diğer geri hizmet kurumlarından Derbentçiler bu vergiyi ödemekle yükümlüdür⁶¹³. Martoloslar, cizyeden muaf tutulmuşlar⁶¹⁴. Voynuklar cizyeden muaf⁶¹⁵ iken Bosna Vilayetinde bulunan Voynuklar, Rumeli topraklarında yolların güvenliğini sağlayanlar ve kale hizmetinde bulunanlar "cizye bedeli" olarak 30 akçe ödemektedirler⁶¹⁶. Yine geri hizmet kurumu olan Eflaklar ise, haraç, ispençe, öşür koyun resmi, resmi arus ve sair resimlerinden ve avarız-ı divaniye'den ve tekalif-i örfiyeden tümüyle bağıştırlar. Fakat her Eflak evinin, yılda Flori olarak doksan akçe ödemesi gerekmektedir⁶¹⁷.

⁶⁰⁹ BOA, TTD No: 206, s.2.

⁶¹⁰ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.398; Onur, "Çingeneler", s.17.

⁶¹¹ C.H.Becker, "Cizye", *İA.*, C.3: 199-201, s.201; Nedkoff, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Cizye", s.608; İsmail Hakkı Uzuçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*. (Ankara: TTK, 1984), s.461; Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C. I, s.299.

⁶¹² BOA, TTD No: 370, s.373,374; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.513.

⁶¹³ Orhonlu, *Derbend Teşkilatı*, s.51.

⁶¹⁴ Anhegger, "Martolosların cizyeden muaf olduklarını fakat, cizye, âşar ve âdet-i ağnam yerine hane başına 150 akçelik bir meblağ ödediklerini" belirtir. Bkz. Anhegger, "Martoloslar Hakkında", s.295.

⁶¹⁵ Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.75; "Der Beyan-ı Kanunnâme-i Voynugân". Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.265.

⁶¹⁶ Bkz. Şerifgil, "İstabl-ı Amire Voynukları", s.145; "Kanunname-i Vilayet-i Bosna". Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.398.

⁶¹⁷ Birer filori karşılığı olarak kırkbeşer akçe, birer koç bahası olarak onbeşer akçe, iki ip ve üç yular için üçer akçe, Hidirellez gününde her kuzulu koyun bahası için yirmibeşer akçe olmak üzere toplam seksenüçer akçeye onyediyi akçe eklenmiş ve buna göre her evin Flori olarak doksan akçeyi yükseltmiştir. Şerifgil, "İstabl-ı Amire Voynukları", s.146; "Kanun-ı Eflakan-ı Liva-i Semendire". Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.324.

Genel olarak geri hizmet kurumlarının cizye vergisinden muaf tutulurken devlet gerekli gördüğü durumlarda bu vergiyi almıştır. Çingene müselleme teşkilatı kaldırıldıktan sonra devlet, Müsellemlerden eski vergi bağışıklıkları göz önünde bulundurularak 655'şer akçe almış, Müselleme olmayanlardan ise 730 akçe cizye almıştır⁶¹⁸.

Cizye miktarı nakit olarak belirlenmekte idi. Kişi başına toplanan bu vergi devletin maddi durumu ve para durumundaki değişimlerden dolayı sabit tutulmamıştır. 1691'de yapılan cizye reformunda alâ 48, evsat 24 ve edna 12 akçe olarak belirlenmiştir⁶¹⁹. 1834 yılına kadar cizye bu oran üzerinden tahsil edilmiştir⁶²⁰. Çingene cizyesi, Eflak ve Boğdan Voyvodalığı, Erdel Krallığı ve Dubrovnik Cumhuriyeti'nin maktu cizyeleri gibimaden kaleminin denetimindedir⁶²¹.

Devlet cizyenin usulüne uygun olarak toplanması için gerekli önlemleri almaya dikkat etmiştir. Her kazanın cizye kağıtları, hazinece düzenlenip, bohçaları içine konarak mühürlendikten sonra, cizyedar denilen memurlar aracılığıyla mahalline yollanırdı. Muharrem ayında bu bohçaların mühürleri mahkemelerde açılır ve cizyenin tahsili gerçekleştirilirdi⁶²².

1.2. Ödedikleri Vergiler

1.2.1. Niyabet Vergileri ve Bâd-i Hevâ

Rûsum-ı niyabet vergileri, cürüm cinayet resimleri, resm-i arus, yava ve kaçgun ve bu gibi asayiş görevleri içine alan olaylardan alınan bütün tazminat ve cerimelerdir⁶²³.

⁶¹⁸ BOA, İ.E.DH, No. 829; Gökbilgin, "Çingeneler", s.424.

⁶¹⁹ Tabakoğlu, 1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi, s.90 ; Doğru, Kozluca Kazası, s.228; Dengeç, "1259 / 1843 yılı Cizye Defterine Göre Silistre Kazası Çingeneleri", s.5.

⁶²⁰ Doğru, Kozluca Kazası, s.228; Dengeç, Dengeç, "1259 / 1843 yılı Cizye Defterine Göre Silistre Kazası Çingeneleri", s.5.

⁶²¹ Tabakoğlu, 1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi, s.99; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı, (Ankara: TTK, 1984), s.321.

⁶²² Eryılmaz, Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim Tebaanın Yönetimi, s.93; Ziya Karamürsel, Osmanlı Mali Tarihi Hakkında Tetkikler. İkinci basım. (Ankara: TTK, 1989), s.172.

⁶²³ Doğru, Yaya-Müselleme -Taycı Teşkilatı, s.35.

1516 yılı Mora Kanunnamesi’de niyabet vergileri ile bâd-i hevâ vergileri arasında bir bağlantı kurulmuştur. Buna göre “Resm-i arus ve cürüm ve cinayet ve ev tapusu, ev yeri tapusu, haricden gelüp kışlar olsa tütün resmi ve deştbanı ve cümlesine bâd-i hevâ dirler”⁶²⁴. Akgündüz, Bâd-i Hevâ vergilerini açıklarken, Mora Kanunnamesi’ne dayanarak açıklamıştır⁶²⁵. İnalçık da niyabet ve bâd-i hevâ vergileri olarak yukarıdaki vergi birimlerini sıralamıştır⁶²⁶. Faruk Sümer’e göre de “bâd-i hevâ” bir çeşit ceza vergisidir. Bir kimsenin mal ve mülküne ve davarına zarar verenden alınan vergidir⁶²⁷. Miktarı sabit olmayıp, gelişen olaylara bağlı olan vergilere bâd-i hevâ grubu vergiler denilebilir⁶²⁸.

XVI. Yüzyıl sancak kanunnamelerinde niyabet özel bir anlamda yalnız cerime olarak görünmektedir⁶²⁹. Nitekim Çingene tahrir kayıtlarında niyabet, “niyabet-i cürüm ve cinayet” ifadeleri ile kullanılmıştır⁶³⁰. Fatih devrine ait niyabet tahririnde, niyabet işlerinin sadece “divanî ve örfî kaziiyeler”⁶³¹ den olduğu, nâib’in hırsızlık, yol kesme, fâsıklık⁶³² ve zina suçlarını cezalandırır fakat bu suçlarını uygulamasının yerine getirilmesi ve cerimelerinin tahsili askerî zümreye aittir⁶³³. Bu vergi, suç işleyenlerden tahsil edilen para cezasıdır⁶³⁴.

Bu vergi dilimi asayiş ilgilendirdiği için, devlet otoritesinin sağlanması ve adaletin sağlanması açısından muafiyet söz konusu değildi. Geri hizmet kurumuna dahil edilmiş ve edilmemiş tüm Çingene bu vergiyi vermekle mükellefi.

⁶²⁴ Barkan, *Kanunlar*, s.332; Doğru, *Yaya-Müsellem -Taycı Teşkilatı*, s.35.

⁶²⁵ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.185-187.

⁶²⁶ İnalçık, “Adaletnâmeler”, s.79.

⁶²⁷ Sümer, “XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irak’ta...”, s.518; Orhonlu, *Aşiretlerin İskanı*, s.25; Doğru, *Yaya- Müsellem ve Taycı Teşkilatı*, s.35.

⁶²⁸ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, (Isparta: 1997), s.159.

⁶²⁹ İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXVII.

⁶³⁰ BOA, TTD No: 170, s. 7; BOA, TTD No: 191, s. 4; TTD No: 206, s.2; BOA, TTD No: 299, s.4.

⁶³¹ Kaziiye: Madde, mesele, iş, hüküm, husus. Bkz. Develliğlu, s.599.

⁶³² Fâsik: Allahın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen, fesatçı, kötülük eden. Bkz. Develliğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.300.

⁶³³ İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXVIII.

⁶³⁴ Fekete, “Türk Vergi Tahrirleri”, s.315; İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXVII; Doğru, *Yaya-Müsellem -Taycı Teşkilatı*, s.35; Barkan, *Kanunlar*, s.286.

Osmanlı devleti, asayiş ve düzeni sağlama işinden gelir sağlamaktaydı. Asayiş ile ilgili olaylardan alınan resimler, özellikle suç işleyenlere mahkemelerce kesilen para cezaları önemli bir yekun tutmaktadır⁶³⁵.

Geri hizmet kurumundaki Çingenelerin niyabet vergilerinin yarısı sancak beyine yarısı ise seraskere ayrılmıştır. H. 938 / 1541 yılı Kanun-ı Seraskerân-ı Çingâne'de Çeribaşı tımarlarının cürümleri ve resm-i aruslarının yarısı seraskerin yarısı sancak beyinin olduğu belirtilmiştir⁶³⁶.

1540 yılında Çingene geri hizmet kurumunda, niyabet vergi alınma bakıldığında Örneğin Zağra-i Eskihsar seraskerine bağlanan niyabet gelirinde, bâd-i hevâ, resm-i arus ve adet-i deştbanı kaydı bulunmaktadır⁶³⁷. Hayrabolu seraskerinin niyabet gelirini bâd-i hevâ ve resm-i arus vergisi oluşturmaktadır⁶³⁸. Adet-i deştbanı yoktur. Adet-i deştbanının bulunmaması o yıl içinde tarla ve bahçelere bir zarar gelmediğini göstermektedir. Döğenci-ili seraskerinin niyabet geliri ise 138 akçe olarak belirtilirken bu verginin, bâd-i hevâ, resm-i arus ve gayrihi denilerek ayrıntılar belirtilmemiştir⁶³⁹. Bu tür vergiler suça bağlı olduğu için her yıl değişmektedir.

Yanbolu, Ilıca-i Aydos ve Kızılağaç seraskerlik bölgesinde alınan niyabet geliri, diğer seraskerlik bölgelerine göre en fazla olanıdır. Vergi dilimlerinin tek tek açıklanmadığı göz önüne alınırsa kesin olmamakla bu seraskerlik bölgesinde suç işleme oranının en yüksek olduğu söylenebilir⁶⁴⁰.

⁶³⁵ Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi (1453-1559)*, C.II, (İstanbul: Cem Yay., 1995), s.65.

⁶³⁶ BOA, TTD No: 170, s. 7; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*. 6. Kitap II. Kısım, s.516; Barkan, *Kanunlar*, 243.

⁶³⁷ BOA, TTD No: 206, s.

⁶³⁸ BOA, TTD No: 206, s.52.

⁶³⁹ BOA, TTD No: 206, s.82.

⁶⁴⁰ BOA, TTD No: 206, s.113.

Tablo 19. Serasker Toprağında Bulunan Çingene Reayanın Ödediği Niyabet Vergisi

Seraskerlik Bölgesi	Niyabet Vergisi (Akçe)
Zağra-i Eskihişar	100
Hayrabolu, Malkara	111
Düğüncü-ili	138
İncügez, Gümilcine	0
Yanbolu, Ilıca-i Aydos, Kızılağaç Yenicesi	350
Pınar-hisarı, Kır-kilise ve Pravadi	0
Dimetoka ve Ferecik	80
İpsala ve Keşan	60
Çorlu	0
Toplam	854

BOA, TTD, 206.

Dimetoka ve Ferecik seraskerlik bölgesinde, bâd-i hevâ ve resm-i arus geliri 80 akçedir⁶⁴¹. İpsala ve Keşan seraskerinin niyabet geliri ise 60 akçedir⁶⁴². İpsala ve Keşan Seraskerlik bölgesi dışında cürüm ve cinayet vergisi kaydedilmemiştir.

İnegöz, Gümilcine⁶⁴³, Pınarhisarı, Kırkkilise, Pravadi⁶⁴⁴ ve de Çorlu⁶⁴⁵ seraskerlik bölgeleri seraskerlerinin niyabet gelirine rastlanmamıştır. Bu durum asayişle ilgili bir problemin olmadığını gösterir. Aşağıdaki grafikte seraskerlerin niyabet gelirlerinin dağılımı verilmiştir.

⁶⁴¹ TTD No: 206, s.157.

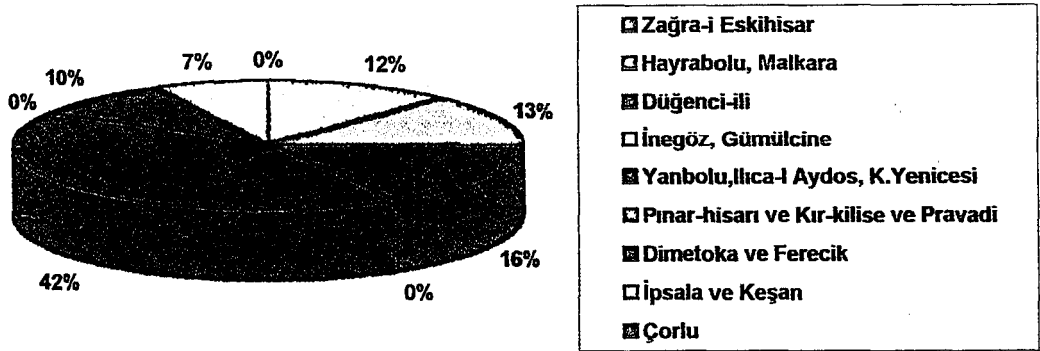
⁶⁴² TTD No: 206, s.175.

⁶⁴³ TTD No: 206, s.100

⁶⁴⁴ TTD No: 206, s.108,129.

⁶⁴⁵ TTD No: 206, s.187

Grafik 6. Çingene Seraskerlerinin Niyabet Vergisi Gelir Dağılımı 1540

BOA, TTD No: 206.

1530 ve 1555 yılları arasında Çingene Sancakbeyine hasıl yazılan müselleme ve yamakların niyabetleri uzun yıllar aynı miktarda kayıtlara geçmiştir. 1530, 1531 ve 1537 yıllarında 20.545 akçe olarak kaydedilen niyabet oranı ve 1540 ve 1555 yıllarında ise 3.000 akçe azalarak fakat aynı sabit yazılımda gerçekleşmiştir⁶⁴⁶.

Bâd-i hevâ grubu vergilerin defterlerde çok defa tımar arazisinin genişliği ve nüfusun yoğunluğuna göre tahrir emini tarafından tahmini bir miktarın yazıldığı bilinmektedir⁶⁴⁷. Çingene Sancakbeyi hasılına yazılan niyabet geliri için de aynı durum geçerlidir.

Tablo 20. Geri Hizmet Kurumu'ndan Çingene Sancakbeyine Ayrılan Niyabet Vergisi

Yıllar	Müselleme ve Yamakların Cürüm ve Cinayet ve Bâd-i Heva ve Resm-i Arusları (Akçe)
1530	20.545
1531	20.545
1537	20.545
1540	17.545
1555	17.545

BOA, TTD No: 370, s.378, BOA, TTD No: 170, s. 7, BOA, TTD No: 191, s. 4, TTD No: 206, s.2, BOA, TTD No: 299, s.4.

⁶⁴⁶ Bkz. Tablo 20.

⁶⁴⁷ Ünal, Osmanlı Müesseseleri Tarihi, s.160.

Geri hizmet kurumuna dahil olmayan Çingeneler niyabet vergilerini, 937 / 1530 tarihli Rumeli Çingene Vilayeti Kanunnamesi'ne göre resm-i arusânelerini ve cürüm-i cinayetlerini diğer reaya gibi ödemek durumundaydı⁶⁴⁸.

1.2.1.1. Resm-i arus

Resm-i arus, gerdek resmi de denilen örfi bir vergidir. Kadının aldığı resm-i nikâh ile karıştırmamak gerekir. Bu vergiyi evlenen erkek öder⁶⁴⁹. XVI. yüzyılda imparatorlukta resm-i arus vergisi, genellikle Müslüman bakire kız için 60, dul kadın için 30 akçe tespit edilmiştir⁶⁵⁰. Fakir ise bu oranın yarısı alınırdı. Gayrimüslim tebaadan da bu miktarın yarısı alınırdı⁶⁵¹.

Çingene müsellemler ve yamakların gerdek değerini sancakbeyi tasarruf eder. Çeribaşı tımarlarının resm-i aruslarının yarısı seraskerin yarısı sancak beyinindir⁶⁵². Evlenen müsellemler kızları için farklı bir uygulamaya gidilmemiştir⁶⁵³.

Askeri teşkilata bağlı olan, Yaya ve müsellemler, yürük, tatar, yağcı ve küreciler gerdek resmini o teşkilatın subaşısına ödemektedirler⁶⁵⁴. Martoloslar'dan resm-i arus miktarın yarısı talep edilmiştir⁶⁵⁵. Martoloslar için uygulanan vergi indiriminin nedeni askeri hizmetlerinden dolayı değil Gayrimüslim olmalarından kaynaklanmaktadır.

⁶⁴⁸ Silistre Kanunnamesi'ne göre niyabet-i cürüm cinayet, serbest tımarlarda, tımar sahibine, serbest olmayan tımarlarda ise yarısı sancak beyinin yarısı sipahinindir. Suçludan cerime alınmalı. Sipahi kanun üzere cerimeyi tasnif edip, yarısını sancakbeyi subaşıları ve yarısını sipahi ala. Sancakbeyinin adamları, kendilerine başka alıp, var sen de al cerimeyi, bu bana ait dememeli. Siyaset kimseye hasıl bağlanmamıştır. Siyaset için kimseden bir akçe alınmaya. Bkz. Barkan, **Kanunlar**, s.286.

⁶⁴⁹ İnalcık, "Adaletnâmeler", s.84.

⁶⁵⁰ İnalcık, "Adaletnâmeler", s.84 ; "Biga Livası Kanunu", "Reayay-ı Budun, Liva-i Estergon, Hatvan ve Novigrad Kanunnamesi", Bkz. Barkan, **Kanunlar**, s.20;301.

⁶⁵¹ İnalcık, "Adaletnâmeler", s.85.

⁶⁵² BOA, TTD No: 170, s. 7; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**. 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, **Kanunlar**, 243.

⁶⁵³ Bozok Kanunnamesi'nde seferi hümayuna eşen müsellemler taifesinin kızı dahi heman reaya kızı hükmündendir. Cemaatı resmi kime kaydolundu ise müsellemler dahi reaya gibi resm-i arusunu verir. Bkz. Barkan, **Kanunlar**, s.129.

⁶⁵⁴ İnalcık, "Adaletnâmeler", s.85.

⁶⁵⁵ "Reayay-ı Budun, Liva-i Estergon, Hatvan ve Novigrad Kanunnamesi", Bkz. Barkan, **Kanunlar**, s.302.

XVI. yüzyıl tahrir kayıtlarında resmi arus vergisi diğer niyabet vergileri ile birlikte toplanırken XVII. yüzyıl tahrirlerinde ise zaman zaman ayrı yazılmıştır. Örneğin; Okçular karyesi'nden H. 1069 / 1658 tarihinde resm-i arusâne olarak 10 akçe kayıtlıdır⁶⁵⁶. Güğümlü karyesi'nin resm-i arusâne vergisi ise 32 akçe olarak kayıtlara geçmiştir⁶⁵⁷.

1.2.1.2. Cürüm ve Cinayet

Cürüm ve cinayet vergisi işlenen suçlar üzerinden alınan bir vergidir⁶⁵⁸. Cürüm ve cinayet vergileri XVI. ve XVII. Yüzyıl tahrir kayıtlarında niyabet vergilerine dahil edilerek yazılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde suçlardan alınan vergiler bazı suistimallerin doğmasına neden olabiliyordu. Kanunların adalete aykırı olarak yürütülmesi ve otoritenin kötüye kullanılması durumlarında adaletnamelerle bu durum engellenmemeye çalışılmıştır. Cürüm ve cinayet ile ilgili olarak II. Bayezid döneminde, suçludan nakit para cezası (cerime) alındıktan sonra subaşı ve aseslerin yeniden cerime almaları ve siyaset olunan kimseden ayrıca cerime alınması yasaklanmıştır⁶⁵⁹.

Çeribaşı tımarlarının cürümleri yarısı seraskerlein yarısı sancak beyinindir⁶⁶⁰. Çingene müselleme ve yamakların kanlığını sancakbeyi tasarruf eder⁶⁶¹.

⁶⁵⁶ BOA, MAD. No: 16136, s. 9.

⁶⁵⁷ BOA, MAD. No: 16136, s. 11.

⁶⁵⁸ Beldiceanu, *Tımar*, s.58.

⁶⁵⁹ İnalçık, "Adaletnameler", s.56.

⁶⁶⁰ BOA, TTD No: 170, s. 7; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, *Kanunlar*, 243.

⁶⁶¹ BOA, TTD No: 170, s. 7; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, *Kanunlar*, 243.

1.2.1.3. Resm-i Yava

Yava kelimesi Türkçe'dir ve yitik, meçhul anlamını taşımaktadır⁶⁶². Resm-i Yava, kaybolup ta bulunmuş olan hayvan ve kölenin sahibinden alınan vergidir. Yavacı ise bütün bunlardan sorumlu memurdur⁶⁶³.

Çingene çeribaşı tımarında yakalanan kulun ve cariyenin müjdesi serbest tımar olması nedeniyle tamamı çeribaşıya aittir. Yakalanan kul ve cariyeden elde edilecek gelir "deve göçüne otuzar akçe" olarak belirlenmiştir⁶⁶⁴. Deve göçü (deve ayağı ile bir menzil) kulun kaçtığı yerden tutulduğu yere kadar olan mesafedir. Bir deve göçüne otuz akçe, iki deve göçüne atmış akçe ve üç deve göçüne doksan akçedir. Bundan fazla olursa yine doksan akçe alınır fazlası alınmaz⁶⁶⁵.

Kul ve carie yakalandıktan sonra sahibini bekleme süresi sınırlıdır. Bu süre üç aydır⁶⁶⁶. Süre dolduktan sonra Çeribaşları yakalanan kul ve cariyeyi yavacıya teslim eder, nafakasını ve kanun üzerine deve göçüne otuzar akçesini yavacıdan alır⁶⁶⁷.

Sahibi gelmeyen kul ve carie kadı eli ile pazarda satılır ve elde edilen gelir sahibinin geleceği ümidiyle bir süre daha bekletilir. Bu sürenin sonunda sancakbeyine teslim edilir ve ona hasıl yazılır⁶⁶⁸.

Çingâne Serasker kanunnamesinde kaçak kul ve cariyenin durumu açık olarak belirtilmiştir. XVI. Yüzyıl tahrir kayıtlarında yava veya kaçgun ifadesine

⁶⁶² Sümer, "XVI. Asırda Anadolu Suriye ve Irak'ta...", s.518; Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.37. Yave kelimesini, Akgündüz, başı boş kırlarda ve tarlalarda sahipsiz dolaşan hayvanlar tanımlamıştır. Bkz. Akgündüz, Osmanlı Kanunnameleri, 1. Kitap, s.183.

⁶⁶³ Akgündüz, Osmanlı Kanunnameleri, 1. Kitap, s.183.

⁶⁶⁴ BOA, TTD No: 170, s. 7; Akgündüz, Osmanlı Kanunnameleri, 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, Kanunlar, 243.

⁶⁶⁵ "Silistre Livası Kanunu", Bkz. Barkan, Kanunlar, s.287.

⁶⁶⁶ "Kütahya Livası Kanunnamesi". Bkz. Barkan, Kanunlar, s.26; "Erzurum Livası Kanunnamesi". Bkz. Barkan, Kanunlar, s.68; "Gürcistan Kanunnamesi". Bkz. Barkan, Kanunlar, s.199; Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.37.

⁶⁶⁷ BOA, TTD No: 170, s. 7; ; Akgündüz, Osmanlı Kanunnameleri, 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, Kanunlar, 243.

⁶⁶⁸ Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.37.

rastlanmamaktadır. Fakat teşkilatın dağılma sürecinde görev ihmalinin artması ile kaçanlar da olmuş ve bu durum XVII. yüzyıl kayıtlarına yansımıştır⁶⁶⁹.

1.2.1.4. Adet-i Deştbanî

Niyabet vergisi Çingene serasker ve müsellemler tımarlarında olaylar ortaya çıktıkça alınmaktadır. Adet-i deştbanî de niyabet vergisi arasında olduğundan, sancakbeyine ait yerlerde sancakbeyine, çeribaşılıkta ise yarısı çeribaşına yarısı ise sancakbeyine aittir⁶⁷⁰.

Deşt, Farsça sahra, ova⁶⁷¹, Deştban ise ekin bekçisi anlamına gelmektedir⁶⁷². Deştbanî vergisi hayvanların verdiği zarardan dolayı sahibinden tazmin edilen bir vergidir⁶⁷³. Farklı sancaklarda farklı isimlerde kullanılmıştır. Örneğin, Sirem sancağı'nda bunun ismi Resm-i Polaçına'dır⁶⁷⁴. Deştbanî vergisi, para cezasını öngördüğü gibi hayvan sahibine dayak cezasını da öngörmektedir⁶⁷⁵.

Adet-i deştbanî vergisi niyabet vergisi içinde sayılsada Çingene Müsellemler Sancağı'nda genellikle tek vergi dilimi olarak yazılmıştır. Aşağıdaki tabloda 1540-1541 yıllarında Çingene Müsellemler tımarlarında Adet-i deştbanî vergisi kayıtları bulunmaktadır. Buna göre en çok zararı Fınduklu karyesi tımarları görmüştür.

⁶⁶⁹ Malkara Nahiyesi serasker hasılında bulunan "Resm-i cürm [ü] cinayet ve badiheva ve yava ve kaçgun ve beytül-mal-i amm: 600". Bkz. BOA, MAD. No: 16136, s. 26.

⁶⁷⁰ BOA, TTD No: 170, s. 7; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, *Kanunlar*, 243.

⁶⁷¹ Ziya Şükün, *Farsça-Türkçe Lûgat*. C.I. (İstanbul: 1944), s.912.

⁶⁷² Şükün, *Farsça-Türkçe Lûgat*. C.I., s.913.

⁶⁷³ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.186.

⁶⁷⁴ Bruce W. McGowan, Ph. D., *Sirem Sancağı Tahrir Defteri*. (Ankara: TTK, 1983), s.4.

⁶⁷⁵ Sirem Sancağı'nda, vergi şu şekilde uygulanmaktadır; Örneğin bir kişinin öküzü ve atı, katırı ekine girse sahibine davar başına beşer ağaç vuralar ve beşer akçe cürüm alalar. Ve eğer inek girse dört ağaç sahibine vurulup ve dört akçe cürüm alına. Ve dana ve buzağı girse davar başına bir ağaç vurulup ve bir akçe cürüm alalar. Ve eğer koyun girse iki koyuna bir ağaç vurulup ve bir akçe cürüm alalar. Ama mukaddem nida ve tenbih edeler. Ba'd al-tenbih geri öldürmek veya kuyruk veya kulak kesmek yoktur. Nihayet veçh-i meşruh üzere amel oluna. Ve eğer tenbih ettim davarını zabt etmedi öldürdüm derse veya vurup sakat etse şe'an her ne lazım gelirse eğer kıymet ve eğer noksan tanzim ettireler. Davar sahibine dahi ekin ziyanını tanzim ettireler. Eğer köy kurbunda ve köy arasında yahut davar suvadı arasında ekin olsa sahibine ulağı ettireler. Etmezse zararı kendiye müterretip olur davar sahibine nesne günah olmaz meğer kim gece ile girmiş ola yahut harimi bozulup davar kast ile ekine ithal oluna⁶⁷⁵. Bkz. McGowan, *Sirem Sancağı Tahrir Defteri*, s.4; Mora Sancağı'nda da bir kişinin öküzü ve atı, katırı ekine girse sahibine davar başına beşer ağaç vuralar ve beşer akçe cürüm alınacağı belirtilmiştir. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.331

Tablo 21. Çingene Müsellem Tımarlarının Gördüğü Zarar Karşılığında Alınan Vergiler (1540)

Müsellem Tımarları	Adet-i Deştbanî (Akçe)
Arablu	26
Kilüselü	20
Kilüselü	40 ⁶⁷⁶
Ulaş	20
Yelkenci	15
Fınduklu	70
Koruklu	10
Kuruklu	15

BOA, TTD, 206.

Bu vergi sorun ortaya çıktığında sorumlu kişiyi cezalandırma amacıyla alınan bir vergi olduğundan, düzenli alınan bir vergi değildir. Örneğin, 1540 kayıtlarında Koruklu karyesinden adet-i detbani vergisi alınmışken, 1555 yılı tahrir kayıtlarında Koruklu karyesinde bu vergiye rastlanmamıştır⁶⁷⁷.

XVI. yüzyılda, adet-i deştbanî vergisi Çingene serasker tımarlarında diğer niyabet vergileri ile birlikte yazılmıştır. Bununla birlikte, Karye-i Uysallu'da Dergâh-ı Ali Çavuşlarından Ferruh Çavuş'un tımarında adet-i deştbanî vergisi niyabet vergisinden ayrı yazılmış fakat sazlık ile birleştirilmiştir. Miktarı 250 akçedir.⁶⁷⁸ Niyabet geliri arasında deştbanî geliri olan seraskerler Zağra-i Eskihişar⁶⁷⁹, Yanbolu, Kızıl Ağaç Yenicesi ve Ilıca-i Aydos⁶⁸⁰, Dimetoka⁶⁸¹ seraskerleridir.

XVII. Yüzyılda, Çingene geri hizmet kurumunda adet-i deştbanî vergisi ayrı vergi dilimi olarak yazılmıştır. 1623 yılında Çiftlik-i Yaylacı diğer adı ile Sofular'dan 10 akçe⁶⁸², 1632 Çiftlik-i Güğümlü'den 10 akçe⁶⁸³, 1637 yılında Yanbolu, Ilıca-i Aydos ve

⁶⁷⁶ Deştbanî vergisi otlak vergisi ile birlikte yazılmıştır.

⁶⁷⁷ BOA, TTD No: 299, s.118.

⁶⁷⁸ BOA, TTD No: 206, s.23.

⁶⁷⁹ BOA, TTD No: 206, s.29.

⁶⁸⁰ BOA, TTD No: 206, s.112.

⁶⁸¹ BOA, TTD No: 206, s.157.

⁶⁸² BOA, MAD. No: 16136, s. 5.

⁶⁸³ BOA, MAD. No: 16136, s. 11.

Kızılağaç serasker geliri olarak 10 akçe⁶⁸⁴, 1645 yılında Çiftlik-i Sarıhoca'dan 5 akçe⁶⁸⁵, 1670 yılında Çiftlik-i Gedikli'den 10 akçe⁶⁸⁶ alınmıştır.

1.2.2. Öşürler

1.2.2.1. Öşr-i Hınta, Öşr-i Şair, Öşr-i Alef

Çingene Müsellem Teşkilatı tahrir kayıtlarında ödenen vergiler bir sıra içinde yazılırdı. Bölgenin özelliğine göre üretilen ürünlerin yazılış sırasında hububat vergileri öncelik alırdı. “Hınta” olarak geçen buğday ilk olarak yazılırdı. Bunu “şair” olarak adı geçen arpa, alef, yulaf ve çavdar takip etmekteydi. Ürünün çeşit, değer ve miktarına göre değişen oranlarda alınan vergiler hem aynı, hem nakdi miktar belirtilerek kayıtlara geçerdi.

Hububat hesaplamalarında genellikle Araplardan alınan **keyl** kullanılırdı ki bu daha çok *kile* şeklinde kullanılır ve yazılırdı⁶⁸⁷. Kileler yerleşim yerlerine göre farklılık gösterirdi. En çok kullanılan İstanbul kilesinin hacmi 18 ve 22 okka (1 okka 1281 gram) arasında değişiyordu. Bu da yaklaşık olarak 22-28 kilogram tutmaktaydı⁶⁸⁸.

Osmanlı Devleti topraklarında vergilerin oranları bölgeden bölgeye farklılık göstermekteydi. Normal olarak toplam ürün hasılının hububatta sekizde bir, diğer ürünlerde onda biri olarak alınıyordu⁶⁸⁹. Hububat öşrü hasattan sonra yapılırdı. Öşrün onda bir oranında toplandığı yerlerde kırkta bir oranında salariye yani vergi toplayıcısı hissesi alındığından toplam ürünün sekizde birine denk gelmekteydi⁶⁹⁰. Salariye genellikle buğday, arpa, çavdar ya da burçaktan alınırdı. Bahçe ürünlerinden ve sebzelerden alınmazdı⁶⁹¹.

⁶⁸⁴ BOA, MAD. No: 16136, s. 6.

⁶⁸⁵ BOA, MAD. No: 16136, s. 12.

⁶⁸⁶ BOA, MAD. No: 16136, s. 8.

⁶⁸⁷ Macar reaya ise *kila* derdi. Bkz. Fekete, “Türk Vergi Tahrirleri”, s. 311.

⁶⁸⁸ Fekete, “Türk Vergi Tahrirleri”, s.312.

⁶⁸⁹ Ömer Lütfi Barkan, “Öşür”, İA, C.IX;482-488; Güçer, **Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler**, s.54; Mehmet Öz, **XV-XVI. Yüzyıllarda Canik Sancağı**. (Birinci Basım. Ankara: TTK, 1999), s.87.

⁶⁹⁰ Öz, **XV-XVI. Yüzyıllarda Canik Sancağı**. s.87; Faroqi, **Osmanlı'da Kentler ve Kentliler**, s.237.

⁶⁹¹ Barkan, **Kanunlar**, s.51; Faroqi, **Osmanlı'da Kentler ve Kentliler**, s.237; Güçer, **Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler**, s.54.

Buğdaydan öşür mudd ve kile üzerinden alınmaktaydı. İstanbul kilesine göre 1 mudd 20 kile etmekteydi⁶⁹². 1 mudd buğdaydan 160 akçe, bir kileden ise 8 akçe vergi alınmaktaydı. Buğday üzerinden öşür hemen hemen bütün karyelerde alınmaktaydı. XVII. Yüzyılda buğdaydan alınan öşür kilede 20 akçeye yükselecektir⁶⁹³.

Buğdaydan sonra kaydedilen arpanın 1 mudd'undan 80 akçe, 1 kilesinden ise 4 akçe vergi alınmaktaydı⁶⁹⁴. Bu da arpanın buğdaya oranla % 50 daha ucuz olduğunu göstermektedir. XVII. Yüzyılda da arpa ile buğday arasındaki oran aynı kalmıştır. XVII. Yüzyılda arpadan alınan öşür kilede 10 akçeye yükselmiştir⁶⁹⁵. Hayvan yemi olarak üretilen aleften ise 1 muddan 60 akçe 1 kileden ise 3 akçe vergi alınmaktaydı⁶⁹⁶.

Değeri arpa ile aynı olan çavdarın 1 mudd'undan 80 akçe, 1 kileden 4 akçe vergi alınmaktaydı⁶⁹⁷. Burçağın değeri ise alef gibi idi ve 1 kileden 3 akçe alınmaktaydı⁶⁹⁸.

Hububat yazımından sonra eğer varsa bakliyat ürünleri yazılırdı⁶⁹⁹. Bundan sonra sanayi bitkileri ve onun arkasından meyve ürünlerine yer verilirdi. Yine karyenin özelliğine göre bağ, kovan, çayır, ağıl, orman ve değirmenden alınan vergiler sıralanırdı. En son ise yamakanlardan alınan miktar belirtilirdi.

⁶⁹² 1 mudd = 20 İstanbul kilesi, 1 İstanbul kilesi = 25.656 kg. Bahaeddin Yediyıldız, *Ordu Kazası Sosyal Tarihi 1455-1613*. (Ankara:1985), s.150; Öz, XV-XVI. Yüzyıllarda *Canik Sancağı*, s.82. İncalcık, mudd (standart)=20 kile=1000 kâse=100.000 habbe=513.160 kg. olduğunu belirtir. Bkz. İncalcık, *Osmanlı İmparatorluğu, Klasik Çağ 1300-1600*, s.252. İncalcık 1 kile (standart)=25.659 kg. olarak belirtmektedir. Bkz. İncalcık, *Osmanlı İmparatorluğu, Klasik Çağ 1300-1600*, s.251.

⁶⁹³ BOA, MAD. No: 16136, s. 4.

⁶⁹⁴ Alacaoğlu karyesinden 2 mudd'dan 160 akçe vergi alındığı görülmektedir. BOA, TTD No: 206, s.56.

⁶⁹⁵ BOA, MAD. No: 16136, s. 8.

⁶⁹⁶ Menteşe karyesinden 2 mudd'dan 120 akçe alınmıştır. BOA, TTD No: 206, s.61.

⁶⁹⁷ İshaklı karyesinden 1 mudd'dan 80 akçe alınmıştır. BOA, TTD No: 206, s.88.

⁶⁹⁸ Kastambolu karyesinden 2 kile 6 akçe vergi alınmıştır. BOA, TTD No: 206, s.165.

⁶⁹⁹ Bakliyattan alınan vergi için Bkz. Bölüm IV.

1.2.2.2. Öşr-i Penbe, Çigit, Sisam ve Kettan Vergileri

Resm-i pembe, pamuk yetişen yerlerde, kozalar açılıp pamuk meydana geldikten sonra alınan bir vergidir. Fatih Kanunnamesi'ne göre Pamuk vergisi, (ledre)⁷⁰⁰ ağırlık ölçüsüne göre alınmaktadır. Fakat Çingene Sancağı'nda daha çok "öşr-i penbe" olarak kayıtlara geçen pamuk vergisi için herhangi bir ağırlık ölçüsü belirtilmemiş "akçe" olarak alınan nakdi değer yazılmıştır. 1540 yılında en fazla pamuk vergisi Uysallu Karyesi'nde gerçekleşmiştir⁷⁰¹.

Tablo 22. Yıllarında Çingene Sancağı'ndan Alınan Pamuk Vergisi (1540)

Pamuk Vergisi Alınan Karyeler	Akçe
Beğendik	21
Koruklu	28
Uysallu	50
Kılınçlı	25
Yelkenci	13
Koruklu	24

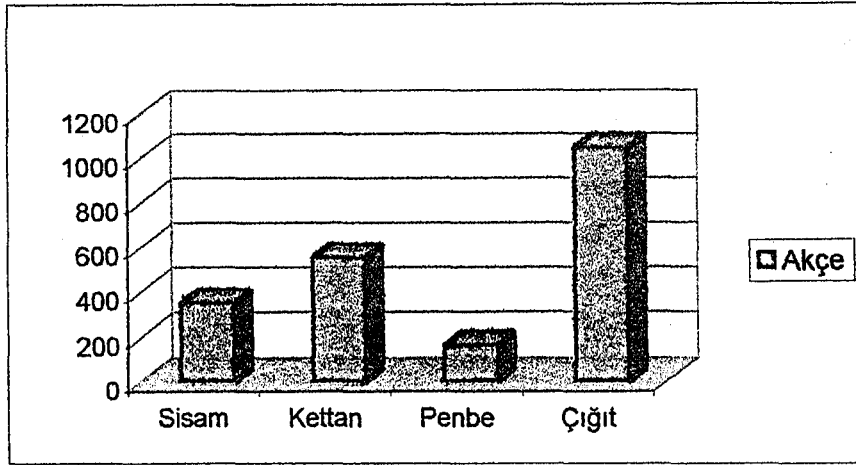
BOA, TTD, No. 206.

Pamuk, dokumacılıkta ve yağ üretiminde kullanılan bir bitkidir. Pamuk dışında yağ üretiminde kullanılan bitki sisam (susam)'dır. Bunların dışında kettan (keten), yine dokumacılıkta kullanılan bir bitkidir. XVI. yüzyılda sanayi çok gelişmese de bir işleme tabi tutularak bu bitkilerden yeni ürünler elde edildiğinden, adı geçen bitkiler "sanayi bitkileri" ismi altında toplanarak alınan vergi oranları grafikte belirtilmiştir.

⁷⁰⁰ Ledre (lodra): Osmanlı Devleti'nde ağırlık ölçüsü birimidir. İki çeşidi vardır. Birincisi 100 veya 115 dirhem arasındadır ve buna kantar ledresi denir. Kantar 44 okka ve okka da 4 ledreydi. Böylece bir kantar 176 ledre eder. Bir ledre ise yaklaşık 368.805 gr. eder. İkincisi 120 dirhemden ibaret olan vezne ledresidir. Her vezne 3600 dirhem ve 30 ledredir. 1 ledre=384,9 gr.dır. Bu ikinci ledre özellikle ipek gibi değerli şeylerin tartılmasında kullanılır. Bkz. Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.352; Pakalın, kantar ledresinin yüz dirheminin 128 gr. olduğunu, vezne ledrsinde de 120 dirhem 153,60 gr. ettiğini belirtir. Bkz. Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri...*, C.II, s.368; İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu, Klasik Çağ 1300-1600*, s.252.

⁷⁰¹ BOA, TTD No: 206, s.22.

Grafik 7. Çingene Sancağı'nda Sanayi Bitkilerinden Alınan Vergi 1540.

BOA, TTD, 206.

Sanayi bitkileri içinde en büyük vergi dilimine sahip olan pamuk çekirdeği çigittir⁷⁰².

Tablo 23. Yıllarında Çingene Sancağı'ndan Alınan Çiğit Vergisi (1540)

Karyeler	mudd/kile	akçe
Kürtüllü	1	80
Kopuzcu	1mudd 2 kile	88
Tunrul	7 kile	28
Bozacı	5 kile	20
Yenice	5 kile	20
M. Baba Halife	17 kile	68
Kilüselü	10 kile	40
Kara reislü	10 kile	40
Körpe inam	1 mudd	80
Kara Danişmend	2 kile	8
Harmanlı	2 kile	8
Müsellemlik yer	2 mudd	160
Hacı Yakup	10 kile	40
Hacı Yakup	7 kile	28
Yağrancı	5 kile	20
Yağrancı	4 kile	16
Avcı İbrahim	8 kile	32
Muin	10 kile	40
?	6 kile	24
Kurşunlu	1 mudd 4 kile	96
Kurşunlu Kilise	12 kile	48
Yelkenci	5 kile	20
Yelkenci	10 kile	40
Toplam	261 kile	1044

BOA, TTD, 206.

⁷⁰² Çiğit: Pamuk çekirdeği anlamına gelmektedir. Bkz. Besim Atalay, *Divanü Lûgat-it –Türk Dizini*. (Ankara: TTK,1943), s.151.

Ketenin tohumundan vergi alınmadığı⁷⁰³ halde pamuğun tohumundan alınmaktadır. Diğer kanunnamelerde çigit ifadesine rastlanmasada Midilli Ceziresi Kanunnamelerinde, “çekirdekli penbe” ifadesi geçmektedir⁷⁰⁴. Çingene Müsellem Sancağı’nda çigit vergisi kile üzerinden, kileden 4 akçe vergi alınmıştır⁷⁰⁵.

Sisam (susam) vergisi de çigit gibi kile üzerinden alınır. 1 kileden 12 akçe alınmaktadır. Sisam en fazla Harmanlı karyesinde üretilmektedir⁷⁰⁶.

Tablo 24. Çingene Sancağı’ndan Alınan Sisam Vergisi (1540)

Karyeler	Akçe	Kile
Beğendik	48	2
Küçük Koruklu	48	2
Harmanlı	36	1,5
Harmanlı	24	1
Harmanlı	72	3
Harmanlı	24	1
Şems	20	-
Kürtüllü	24	1
Koruklu	48	2
Toplam	344	13,5

BOA, TTD, 206.

Sanayi bitkileri içinde sisam ve çigit gibi ketenden de kile üzerinden vergi alınmıştır. 1 kileden 10 akçe keten vergisi alınmaktadır⁷⁰⁷. En fazla üretimin yapıldığı karye Saru Kocah karyesidir. Bunu Yaylacılar karyesi izlemektedir.

⁷⁰³ “Kanun-ı Liva-i Aydın”. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.3.

⁷⁰⁴ “Midilli Ceziresi Kanunu”. Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.335.

⁷⁰⁵ Bkz. Tablo 23.

⁷⁰⁶ Bkz. Tablo 24.

⁷⁰⁷ Bkz. Tablo 25.

Tablo 25. Yıllarında Çingene Sancağı'ndan Alınan Keten Vergisi (1540)

Karyeler	Akçe	Kile
Umuroğlu	10	1
Sekban Yakup	15	1,5
Çok Sekban	10	1
Çok Sekban	10	1
?	20	2
Yakup Sekban	10	1
Yakup Sekban	20	2
Kopuzcu Sekban	10	1
Kopuzcu Sekban	10	1
Yaylacılar	50	5
Yaylacı	20	2
Erdoğan	20	2
Harmanlı	20	2
Danüşmentlü	20	2
Harmanlı	30	3
Kuyucu	12	1,2
Saru Kocalu	30	3
Saru Kocalu	55	5,5
Toplam	372	37,2

BOA, TTD, 206.

1.2.2.3. Öşür-i Bağ

Bağ vergisi, resm-i dönüm üzerinden veya öşür olarak verilirdi. Müslüman bağ sahibi, muayyen şartlar altında bağın yerinden (resm-i dönüm) vergi verirdi. Mahsulünün büyük bir kısmını şaraba ayıran Hristiyan bağ sahibi, bağının mahsulünden öşür verirdi. Fakat Müslüman bağını Gayrimüslim birinden almışsa o zaman yine öşür vermekle mükelleftir⁷⁰⁸. Öşür vergisi, dönüm resmine göre daha fazladır.

Çingene Serasker kanunnamesinde müsellemlerinde mülk bağı olanlardan veyahut bahçesi olanlardan öşür alacağı belirtilmiştir⁷⁰⁹. Tahrir kayıtlarında da Geri hizmet kurumuna bağlı Çingeneler'in ödediği "öşür-i bağ" vergisine sık rastlanmaktadır.

⁷⁰⁸ Fekete, "Türk Vergi Tahrirleri", s.314; "Kanunname-i Liva-i Kopan ve Şamanturna". Bkz. Barkan **Kanunlar**, s. 320.

⁷⁰⁹ BOA, TTD No: 170, s.6; BOA, TTD No: 191, s.2; "Kanun-ı Vilayet-i Liva-i Çingane". Barkan, **Kanunlar**, s.243.

Sadece iki yerde “resm-i dönüm-i bağ”⁷¹⁰ ifadesi geçmektedir. Yılda bir kere alınan bağ vergisi⁷¹¹ zaman zaman meyve, bostan, bahçe, ceviz, kettan ve kovan resm-i ile birlikte yazılmıştır⁷¹².

Çingene Müsellem Sancağı’da bu vergi diliminin sadece nakdi değer üzerinden verilmiş olması bağ öşrünün hangi oranda alındığının ve bağ resminin dönümünden ne kadar alındığının tespitini ve güçleştirmektedir. XVI. yüzyılın başlarında Aydın livasında bağlardan dönümüne altışar akçe alınmakta iken 1528 tarihinden itibaren dönümünden onbirer akçe alınmaya başlamıştır⁷¹³. Hüdavendigâr Livası kanunnamesinde ise bağ dönümünden bazı vilayetlerde on akçe, bazı vilayetlerde beş akçe bazı vilayetlerde ise üç akçe alındığı belirtilmiştir⁷¹⁴.

1.2.2.4. Öşr-i Ceviz

Ceviz vergisinin “öşür” olarak belirtilmiş olması verginin mahsül olarak alındığını göstermektedir. Fakat bu verginin alındığı bir çok karyede sadece nakdi değer belirtilmiştir. Bu durum verginin hangi oranda, ne kadar alındığının tespitini güçleştirmektedir. Bir tek Yağrancı karyesi’nde 1 kile 12 akçe olarak belirtilmiştir⁷¹⁵. Bu da Çingene Müsellem Sancağı’nda verginin kile üzerinden alındığını göstermektedir. Aydın Sancağı kanunnamesine göre de cevizden kile başına 12 akçe vergi alınmaktadır⁷¹⁶.

1540 yılında Çingene Müsellem Sancağı’nda ceviz vergisinin alımı, Pınarhisar seraskerliğine bağlı olan Hacı Yakup’ta bulunan iki ocakta 20 ve 100 akçe⁷¹⁷, Kırın’da

⁷¹⁰ BOA, TTD, No: 206; Karye-i Sultanşah resm-i dönüm-i bağ 100 akçe s.152; Karye-i Saruca Ahmed, resm-i dönüm-i bağ 10 akçe s.41.

⁷¹¹ Cevdet Türkay, “Osmanlı İmparatorluğunda Vergi”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*. C.X., S.56: 16-22. (Mayıs 1972), s.19.

⁷¹² BOA, TTD, No: 206; Öşr-bağat maa kovan, s.189, Öşr-i bağ maa bostan, s.88; öşr-i bağ, maa meyve s.143; öşr-i bağ, maa kettan s.159; öşr-i bağ, maa ceviz s.136.

⁷¹³ “Kanun-ı Liva-i Aydın”. Bkz. Barkan *Kanunlar*, s. 12.

⁷¹⁴ “Hüdavendigâr Livası Kanunnamesi”. Bkz. Barkan, *Kanunlar* s. 4.

⁷¹⁵ BOA, TTD No: 206, s.144.

⁷¹⁶ Nagata, “16. Yüzyılda Manisa Köyleri”, s.750.

⁷¹⁷ BOA, TTD No. 206, s.130-135.

112 akçe⁷¹⁸ ve Dimetoka'ya bağlı Sekbanlu'da 100 akçe⁷¹⁹ olarak gerçekleşmiştir. XVII. yüzyılda Çiftlik-i Sekbanlu'da ceviz üretimi devam etmektedir⁷²⁰.

1.2.2.5. Öşr-i Kovan

Çingene Sancağı'nda XVI. yüzyılda Öşr-i kovan olarak kayıtlara geçen⁷²¹ kovan resmi, XVII. Yüzyılda "resm-i kevvâre" olarak geçer⁷²². Bu vergi arı besleyen köylerden yılda bir defa olarak alınır⁷²³ ve öşür şeklinde hesaplanır⁷²⁴.

1528 tarihli Aydın Livası kanunnamesine göre bir kovana iki akçe resim bağlanmıştır⁷²⁵. 1570 yılında Macaristan'da da bir kovandan iki akçe vergi alınmıştır⁷²⁶. Sirem Sancağı'nda on kovandan bir kovan ve beş kovandan nısf kovan alınır. Beşten aşağı olsa bir kovandan ikişer akçe alınır. Ve kovan durduğu yere tabidir. Kimin toprağında durup bal ederse öşür onundur⁷²⁷. XVI. yüzyılda genellikle bir kovandan iki akçe vergi alınmaktadır.

Kovan resmi, Çingene Müsellem Sancağı'nda yaygın olarak alınan vergilerden biridir. Çingene Müsellem Sancağı'nda kovan vergisi, ürünün miktarı belirtilmeden akçe üzerinden değerlendirilmiştir ve 1540 yılında kovan vergisi 100 akçeye ulaşan ve 100 akçeyi geçen köyler bulunmaktadır. Bu köylerin vergileri ile birlikte isimleri şöyledir; Arablu⁷²⁸, Yaylacılar⁷²⁹ ve Kulaguz 100 akçe⁷³⁰, Kuruçay 117 akçe⁷³¹, Ağa 143 akçe⁷³², Okçulu 150 akçe⁷³³, Kurşunlu 200 akçe⁷³⁴ ve 253 akçe vergi değeri ile

⁷¹⁸ BOA, TTD No. 206, s.136.

⁷¹⁹ BOA, TTD No. 206, s.169.

⁷²⁰ BOA, MAD. No: 16136, s.23.

⁷²¹ BOA, TTD No: 170, s. 50; BOA, TTD No: 191, s. 47; BOA, TTD No: 206, s.30; BOA, TTD No: 299, s.12.

⁷²² BOA, MAD. No: 16136, s. 24.

⁷²³ Sertoğlu, *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, s.180.

⁷²⁴ Fekete, "Türk Vergi Tahrirleri", s.314.

⁷²⁵ "Aydın Livası Kanunnamesi", Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.11; Nagata, "16. Yüzyılda Manisa Köyleri", s.750.

⁷²⁶ Fekete, "Türk Vergi Tahrirleri", s.314.

⁷²⁷ McGowan, *Sirem Sancağı Tahrir Defteri*, s.3.

⁷²⁸ BOA, TTD No: 206, s.30

⁷²⁹ BOA, TTD No: 206, s.38.

⁷³⁰ BOA, TTD No: 206, s.102.

⁷³¹ BOA, TTD No: 206, s.109.

⁷³² BOA, TTD No: 206, s.121.

⁷³³ BOA, TTD No: 206, s.123.

Sazludere'dir⁷³⁵. Yine aynı yıllarda İpsala ve Keşan Serasker tımarında 174 akçe⁷³⁶ ve Döğenci-ili serasker tımarında 130 akçe⁷³⁷ kovan resmi alınmıştır.

1.2.2.6. Öşr-i Çayır

Kanunnamelerde “resm-i giyali”, çayır öşrü ve çayır resmi olarak anılan vergi, her sene biçilen çayırdan alınır, biçilmeyen çayırdan alınmazdı. Ayrıca dinlendirmek için sürülmeyen (işlenmeyen) tarlada çıkan otun vergisi alınmazdı.

XVI. yüzyıl Çingene Müsellem Sancağı'nını tahrirlerinde bu vergi “öşr-i çayır” olarak geçerken XVII. Yüzyıl tahrirlerinde “resm-i giyah” olarak geçmektedir⁷³⁸. Giyah, farsça bir kelimedir ve sözlükte, ot olarak geçmektedir⁷³⁹.

Sirem Sancağı'nda bu vergi, otluk “öşrü” veya “bedel-i resmi giyah” diye alınırdı. Sipahi ot ihtiyacına göre dilerse öşür dilerse resim alabilirdi. Fakat resmi giyah diye hem akçe hem de ot alamazdı⁷⁴⁰.

Ormanlık alanlardan da resm-i koru adında vergi alınmıştır. Fekete, orman ve mera kullanma hakkı vergisinin, kapı başına tespit edildiğini ve buna göre toplandığını belirtmiştir⁷⁴¹.

1.2.3. Diğer Vergiler

1.2.3.1. Resm-i Asiyab

Asiyab, Farsça bir kelime olup değirmen demektir⁷⁴². Değirmen resmi, işletilen değirmenlerden alınan vergidir. Değirmen vergisi belirlenirken, işlek bir yerde olup

⁷³⁴ BOA, TTD No: 206, s.163.

⁷³⁵ BOA, TTD No: 206, s.37.

⁷³⁶ BOA, TTD No: 206, s.175.

⁷³⁷ BOA, TTD No: 206, s.83.

⁷³⁸ BOA, MAD. No: 16136, s. 6,7,13,15,20,21,23.

⁷³⁹ Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.349; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.179.

⁷⁴⁰ McGowan, *Sirem Sancağı Tahrir Defteri*, s.3.

⁷⁴¹ Fekete, “Türk Vergi Tahrirleri”, s.314.

olmadığı, su veya yel ile çalışıp çalışmadığı, güçlü sular üzerinde kurulup kurulmadığı dikkate alınmaktadır⁷⁴³. Yıl içinde bab üzerinden, üç aylık, altı aylık ve bir yıllık olarak derecelendirilir⁷⁴⁴.

Tablo 26. Çingene Müsellemeleri Ocaklarında Bulunan Değirmenler (1540)

Karyeler	Oran	Akçe
Küçük Şabcılar	2 bab	60
Narludere	-	180
Menteşe	1 bab	60
Hacı Sendel	2 bab	60
Ağa	1 bab	30
Kara Ağa	1 bab	30
Kıran	1bab	30
Ahilü	2 bab	80
Müsellem İvaz	1 bab	30
Sekban İvaz	2 bab	60
Ulaş	1 bab	60
Kara Bürçek	1 bab	15
Gök Kılınçlı	2 bab	80
Gök Kılınçlı	harab	0
Çok Sekban	1 bab	60

BOA, TTD, 206.

Çingene Müsellem Sancağı'nda da değirmen vergisi farklı miktarlarda alınmıştır. 1 bab'ın 15, 20, 30, 40, 60 akçe olduğu gözlenmiştir. 1540 yılında Kara Bürçek karyesinde 1 bab 15 akçe⁷⁴⁵, Sekban İvaz karyesi'nde 1 bab 20 akçe⁷⁴⁶. Ağa karyesinde 1 bab 30 akçe⁷⁴⁷, Gök kılınçlı karyesinde 1 bab 40 akçe⁷⁴⁸ iken Ulaş karyesinde ise 1

⁷⁴²Türkay, "Osmanlı İmparatorluğunda Vergi", s.18.

⁷⁴³"Değirmende yıl yürüyenden altmış akçe, altı ay yürüyenden otuz akçe alınır ve ondan aşağı her ayda beş akçe hesabı üzerine alınır. Yel değirmenlerinden 24 akçe, zeytin değirmenlerinden ise 10 akçe alınır". "Aydın Livası Kanunnamesi". Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.11; "... ayda beş akçe hesabınca tamam yıl yürür değirmene altmış, altı ay yürür değirmene otuz, üç ay yürür değirmene onbeş akçe resim kayd olundu". "Kanunname-i Livası Kengiri". Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.37; "Tuna, Save Vuka ve Dırava sularının üzerinde değirmen resmi için kadimden ellşir akçe alınagelip, küçük sularda ve sel sularında olan değirmenlerin resmi tamam saleden 32 şer akçe, nim saleden 16 şar akçe alınması" gerektiği belirlenmiştir., "Pogoja Livası Kanunnamesi". Bkz. Barkan, *Kanunlar*, 305; Sirem Sancağı'nda da aynı usule göre vergi alınmaktadır. Bkz. McGowan, *Sirem Sancağı Tahrir Defteri*, s.3.

⁷⁴⁴Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap s.189.

⁷⁴⁵BOA, TTD No: 206, s.142.

⁷⁴⁶BOA, TTD No: 206, s.168.

⁷⁴⁷BOA, TTD No: 206, s.122.

⁷⁴⁸BOA, TTD No: 206, s.176.

bab 60 akçedir⁷⁴⁹. Gök Kılınçlı karyesinde bulunan bir değirmen harap olduğu için vergi alınmamıştır⁷⁵⁰. Narludere karyesi en fazla değirmen vergisinin alındığı karyedir⁷⁵¹.

XVI. Yüzyılda bulunan bu değirmenlerin bazıları Örneğin Gökkılınçlı karyesinde bulunan iki değirmen XVII. Yüzyılda da işlekliğini korumaktadır.

Tablo 27. Çingene Sancağı'nda Bulunan Değirmenlerden Alınan vergiler (XVII. Yüzyıl)

Çiftlik	Akçe
Gök Kılınçlı	32
Gök Kılınçlı	?
Sekban Ayvad	32
Karaca İsmail	64
Taşlık	32
Yaylacı	20
Yağrancı	160

BOA, MAD. No: 16136

XVII. Yüzyılda, Karaca İsmail Çiftliği'nde bulunan değirmen "Orta Değirmen" olarak bilinmektedir. Bu değirmenden H. 1057 / 1647 tarihinde 64 akçe vergi alınmıştır⁷⁵². XVII. Yüzyılda Çingene geri hizmet kurumunda bulunan değirmenlerden en işlek olanı Yağrancı'da bulunan değirmendir⁷⁵³.

1.2.3.2. Resm-i Haymane

Haymane, belli bir arazide devamlı ikamet etmeyen, çadır kurarak göçebe yaşayan taife anlamına gelmektedir⁷⁵⁴. Haymane, "çadır" anlamına gelen "hayme" sözcüğünden gelmiş olmalıdır⁷⁵⁵.

⁷⁴⁹ BOA, TTD No: 206, s.189.

⁷⁵⁰ BOA, TTD No: 206, s.183.

⁷⁵¹ BOA, TTD No: 206, s.46.

⁷⁵² BOA, MAD. No: 16136, s. 22.

⁷⁵³ BOA, MAD. No: 16136, s. 6.

⁷⁵⁴ Öztürk, Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı..., s.470.

⁷⁵⁵ Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ..., C.I, s.779-780; Devellioğlu, Oslanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat, s.412; Oktay Özel, "XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Toplumunda Hariç Raiyyet", Türk Dünyası Araştırmaları. C.II. S.43: 159-171. (Ağustos 1986). İstanbul: 1986, s.161.

Haymaneler kimin toprağında bulunuyorsa vergisini ona vermek zorunda idi. Çingene Sancağı'nda, sancakbeyi haslarında sakin olan haymanelerin vergisi sancakbeyinin, çeribaşı tımarında sakin olanların vergisi ise çeribaşıya aittir⁷⁵⁶. 1540-1541 yılı tahrir kayıtlarında bir tane haymane kaydı bulunmaktadır. Buna göre Yanbolu, Ilıca-i Aydos ve Kızılağaç Yenicesi seraskerinde bulunan haymanelerinden 50 akçe alınmaktadır⁷⁵⁷.

1.2.3.3. Resm-i Kışlak

Resm-i kışlak (kışlak vergisi), mîrîye ait olan mer'a, otlak, yaylak ve kışlaklarda, sürü sahiplerinin koyun ve büyükbaş hayvanlarını otlaklıklar için ödedikleri vergidir. Kışlak, dağ köylerinin kışın hayvanlarını otlatmak ve sulamak için kullandıkları alçak ovalardır⁷⁵⁸. Mora Vilayeti Kanunnamesi'ne göre hariçten gelip kışlayanlardan 25 akçe kışlak resmi ve beş akçe ağıl resmi alınmaktadır⁷⁵⁹.

Tablo 28. Resm-i Kışlak (1540)

Çingene Müsellem Tımarlarının Kışlak Olarak Kullanıldığı Karyeler	Resm-i Kışlak (Akçe)
İshaklu	30
Ağa	40
Ağa	30 ^{760*}
Fınduklu	10
Fınduklu	10
Koruklu	30 ^{**761}
Karacı	200
Kopuzcu Sekban	30 ^{**}

BOA, TTD, 206.

1540 yılında Çingene Müsellem tımarlarının bulunduğu İshaklu, Ağa, Fınduklu, Karacı, Koruklu ve Kopuzcu Sekban karyeleri hariç raiyyet tarafından kışlak olarak kullanılmıştır.

⁷⁵⁶ BOA, TTD No: 170, s.7; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.515; Barkan, *Kanunlar*, 243.

⁷⁵⁷ BOA, TTD No: 206, s.113.

⁷⁵⁸ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 1. Kitap, s.186.

⁷⁵⁹ Barkan, *Kanunlar*, 328.

⁷⁶⁰ *Resm-i çayır ve kışlak.

⁷⁶¹ ** Resm-i ağıl ve kışlak.

Çingene Sancağı'nda kışlak vergisi zaman zaman ağıl vergisi ile birlikte alınmıştır. Ağıl vergisi, kışlatmak ve kuzulatmak gayesiyle sürülerini herhangi bir sipahinin arazisine getiren ve etrafını çevirerek ağıl yapanlardan alınan bir vergidir. 1540 yılında Koruklu⁷⁶² ve Kopuzcu Sekban⁷⁶³ karyelerinde kışlak vergisi ağıl vergisi ile birlikte toplanmıştır. Karacı karyesinden kışlak vergisinin çok toplandığı gözlenmektedir⁷⁶⁴. Kışlak vergisi hariç raiyetten alınan bir vergidir⁷⁶⁵. 1540 yılında, hariçten gelip kışlayanlar en çok bu karyede bulunmaktadır. Kışlak vergisi de düzenli alınan bir vergi değildir. Örneğin Karacı karyesinden 1540 yılında en çok kışlak vergisi alınmışken 1555 tahrir kayıtlarına bu vergiye rastlanmamıştır⁷⁶⁶.

XVII. Yüzyılda da kışlak vergisi yine ağıl ve otlak vergisi ile birlikte kaydedilmiştir. Keşan nahiyesi'ne bağlı olan Çiftlik-i Sekbanlu'dan 1647 yılında Resm-i ağıl, otlak ve kışlak olarak 85 akçe alınmıştır⁷⁶⁷.

Geri hizmet kurumuna bağlı olan bu Çingeneler imparatorluk içindeki tarım düzenine uyum göstermişlerdir. Çingene müsellemler toprakları göçer topluluklara açılmış ve bu topraklar yaylak ve kışlak olarak mevsimlik göç hareketine maruz kalmıştır.

2. RUMELİ'DE ÇİNGENE TEŞKİLATINA DAHİL OLMAYAN ÇİNGENELERİN ÖDEDİKLERİ VERGİLER

Osmanlı Devlet'i genellikle giderleri reayadan alınan vergilerle karşılanacak şekilde bir vergi sistemi geliştirmişti. Dirlik sistemi ile devlet, adına toplanan vergileri sipahilere gelir olarak verip hazinenin yükünü bir dereceye kadar hafifletti. "Tekâlif-i

⁷⁶² BOA, TTD No: 206, s.182.

⁷⁶³ BOA, TTD No: 206, s.202.

⁷⁶⁴ BOA, TTD No: 206, s.185.

⁷⁶⁵ Özel, "Hariç Raiyyet", s.167.

⁷⁶⁶ BOA, TTD No: 299, s.121.

⁷⁶⁷ BOA, MAD. No: 16136, s. 23.

Şer'îye ve Tekâlif-i Örfîye" vergileri hizmet karşılığında sipahiye gelir olarak terk edilirken, devlet hazinesi için, cizye ve avarız-ı divaniye vergileri ayrıldı⁷⁶⁸.

Sipahi gelirinin temelini oluşturan vergiler, Tekalif-i şer'îye idi. Bu vergiler Harac-ı Muvazzaf ve Harac-ı mukaseme olmak üzere iki grupta toplanıyordu⁷⁶⁹.

2.1. Tekalif-i Şer'îye

2.1.1. Harac-ı Muvazzafa

Harac-ı muvazzafa, toprağı işleyen köylüden her yıl alınırdı. Toprağın büyüklüğüne göre alınan bu vergiye "Çift resmi"⁷⁷⁰ denirdi. Çift resmi "çiftlik"⁷⁷¹ birimi üzerinden hesaplanırdı. Bir çiftliğin yarısı kadar toprağı sahip olanlar "nim çift resmi"⁷⁷² öderlerdi. Yarım çiftlikten az olan toprağı olanlar "zemin resmi"⁷⁷³ öderlerdi.

Çiftlik bir taraftan köylünün devlete ödemekle mükellef olduğu bir çeşit arazi vergisi olan çift resminin matrahı, diğer taraftan da bir köylü ailesinin tasarrufunda

⁷⁶⁸ Avarız-ı divaniye ve cizye hakkında bkz. Barkan, "Avarız", s.13-20; Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi*, C.I, s.511; Üçok – Mumcu, *Türk Hukuk Tarihi*, s.254; Beldiceanu, *Tımar*, s.26; Halil İncalcık, "Raiyyet Rûsumu", s. 595; Barkan, "Öşür", s.482-488; C.H. Becker, "Cizye", *İA*, C. 3, s.199-201; Boriss Christoff Nedkof, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Cizye", *Belleten*, C.VIII, S. 32, Çev: Şinasi Altundağ, s. 599-652, (Ankara, 1944); Ebü'l-Ula Mardin, "Haraç", *İA*, C.5/I, s.222-224.

⁷⁶⁹ M.Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi*, C.I, s.511; Üçok – Mumcu, *Türk Hukuk Tarihi*, s.254; Doğru, *Yaya - Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.18.

⁷⁷⁰ Çift resmi, Topraktan alınan arazi vergisi. En az bir çiftlik miktarındaki araziye işleyen köylüden senede senede bir defa bulundukları eyalete göre on akçeden elli akçeye kadar alınırdı. Çift resmi hakkında Bkz. İncalcık, "Raiyyet Rûsumu", s. 577; Halil İncalcık, "Çift – Hane Sistemi", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*. Çev: Halil Berktaş. C.I: 187-199, (İstanbul: 2000); Doğru, *Yaya - Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.18

⁷⁷¹ Çiftlik; Bir çift öküzle işlenen ve yüzölçümü toprağın verimliliğine göre 60-80 ve 150 dönüm arasında değişen tarımsal bir işletmedir. Eni-boyu kırkar adım olan bir dönüm bin metrekaredir. Bkz. Ömer Lütfi Barkan, "Çiftlik", *İA*, C.3:392-397, s.392; İncalcık, "Çift – Hane Sistemi", s. 192; Zeki Arıkan, "Hamit Sancağı'nda Çift Resmi", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C.I, (İzmir: 1983), s.36; Doğru, *Yaya - Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.18; Lüfi Güçer, *XVI. Ve XVII. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler*, (İstanbul: 1964), s.44.

⁷⁷² Bir çiftlikten az yerde ziraat yapanların çalıştığı yer yarım çiftlik ise "nim çift" adıyla çift resminin yarısını öder. Bkz. İncalcık, "Raiyyet Rûsumu", s.586; Doğru, *Yaya - Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.18.

⁷⁷³ Resm-i zemin: Yarım çiftlikten az arazi için dönüm üzerinden ödenir. Bkz. İncalcık, "Raiyyet Rûsumu", s.586; Doğru, *Yaya - Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.18.

bulunan küçük bir ziraat işletmesiydi⁷⁷⁴. Resmi çift ile ilgili diğer vergiler ise, mücerred⁷⁷⁵, bennak⁷⁷⁶ ve caba⁷⁷⁷ vergisidir.

Devlet köylüyü çift köylüsü, nim köylüsü, bennak köylüsü ve mücerred köylüsü diye sosyal durumlarına göre ayırdığı gibi toprakların yüzölçümlerini deftere kaydetmese de büyüklüğüne göre çiftlik, nim çiftlik ve zemin olarak kaydetmiş ve vergilendirmeyi sağlamıştır. Ekilen toprakların genişliğini belirten en küçük birim olan dönüm, XV. ve XVI. yüzyıllara ait kanunnamelerde kırkar adım olarak gösterilmekte ise de bunun yaklaşık olarak 939,3 metrekare olarak kabul edilmesi gerekmektedir⁷⁷⁸. Çiftçilerin hukuki durumlarını belirten “çiftlik” yüzölçümü ise, toprağın verimlilik derecesine göre farklılık göstermektedir. Zemin olarak gösterilen toprakların genişliği en fazla bir çiftlik kadardır⁷⁷⁹. Topraklar çeşitlendirildiği gibi serasker topraklarında ve karyelerde yerleşik bulunan çiftçiler, sosyal durumlarına göre de çift köylüsü, nim köylüsü, bennak köylüsü ve mücerred köylüsü olarak dört tipe ayrılmıştır⁷⁸⁰ ve vergilerini resmi çift, resmi bennak, resmi mücerred vergisi olarak vermişlerdir. ocak teşkilatına dahil olanlar askeri sınıf olarak kabul gördüklerinden bu vergiden muaf tutulmuşlardır.

⁷⁷⁴ Güçer, *Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler*, s.44.

⁷⁷⁵ Mücerred: Bekar raiyyet anlamına gelen mücerred, bazı yerlerde vergiden muaf tutulurken bazı yerlerde iş ve kazanç sahibi olacak yaşa erişen bekarlardan 6 akçe mücerred resmi alınmıştır. Bkz. Bkz. İnalçık, “*Raiyyet Rüsumu*”, s.587; Altunan, “*Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu*”, s.102; Öztürk, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı...*, s.467; Güçer, *Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler*, s.47.

⁷⁷⁶ Bennak: Evlenen mücerredlerin vergi yükümlülüğü değişir bennak adı altında bir vergi verirlerdi. Bennak elinde tam yada yarım çift arazisi bulunmayan, kazanç sahibi olan evli reaya denilirdi. Yarım çiftten daha az bir tasarruf eden reaya ekinli bennak, hiç arazi tassarruf etmeyen bennak ise caba bennak olarak adlandırılmış ve bulundukları yere göre değişmiştir. Bir reaya başka bir sipahi tımarına geldiğinde ilk 3 yıl için kışlak resmi verir, 3 yıldan fazla kalırsa ve çifte sahip olmuşsa, bennak resmi verirdi. Bennak için Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.134, 176; Doğru, *Yaya - Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.18; Altunan, “*Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu*”, s.102; Öztürk, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı...*, s.467; Güçer, *Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler*, s.47.

⁷⁷⁷ Caba: Elinde çiftlik olmayan, babasının yanında çalışan, bekâr ve fakir vergi mükellefidir. Bkz. Öztürk, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı...*, s.467.

⁷⁷⁸ Nagata, “16. Yüzyılda Manisa Köyleri”, s.746; Sertoğlu, *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, s.17; Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.I, s.476.

⁷⁷⁹ Nagata, “16. Yüzyılda Manisa Köyleri”, s.747.

⁷⁸⁰ Nagata, “16. Yüzyılda Manisa Köyleri”, s.745.

Zimmilerde ise harac-ı muvazzafa işlenen toprağa göre değil kişiye göre alınır. Toprak işleyen her zimmîden alınan bu vergiye “ispençe resmi”⁷⁸¹ denirdi.

Geri hizmet kurumuna dahil edilmiş olanlar resmi çift, resmi bennak, resmi mücerred, caba vergisi vermezken, Serasker toprağında bulunanlar bu vergileri vermekte idi. Serasker toprağında bulunanların vergileri seraskerin gelirine ayrılıyordu.

Zağra-i Eskihsar seraskerleri Delü-İbrahim nam-ı diğer Yaya-başı karyesinde bulunan toprağından 380 akçe resmi çift ve bennak gelirine sahipti⁷⁸². Bu karye’de , 11 kişi nim çift tassarruf etmekteydi. 6 bennak ve 6 caba, kayıtlı bulunmaktaydı. Zağra-i Eskihsar seraskerinin toprağında vergi mükellefi olan Yağcı, küreci ve ellici olarak belirtilen özel statülü kişiler vardı. Yağcı ve küreciler ordu ve resmi kurumların yağ ve küre ihtiyaçlarını karşılamak mecburiyetinde⁷⁸³ olduklarından kanunnamelerde özel olarak belirtilmişlerdir. Kanunnamede özel olarak adlarının geçmesine rağmen ayrıcalıklı bir uygulamaya gidilmemiştir. Kanunnameye göre, yağcı ve küreciler raiyyet kısmından sayılıp tüm çiftlik tuttukları zaman 22 akçe resim alınması hükmedilirken Yörük, tatar ve canbazlar için farklı bir uygulamaya gidilerek tüm çiftlik tuttuklarında 12 akçe çift resmi vermekle sorumlu tutulmuşlardır⁷⁸⁴.

Beldiceanu, “ellici”lerin işlevi hakkında doğru bir fikir edinmenin zor olduğunu söyler⁷⁸⁵. Beldiceanu, toprakları işleyen ellici olmasa da ellici topraklarının bulunduğunu belirtmektedir. Ellici ifadesinin toprakları ilgilendiren bir terim olduğu Barkan’ın kanunlarında da ortakçı kullara ait kayıtlarda geçmesinden çıkarsama yapılabilir. Burada ellici bir grup olarak ifade edilmiş, “Cemaati elliciyan” ve Cemaati Gebran-ı elliciyan olarak ayrılmıştır⁷⁸⁶. Bu gruba dahil olanlar, ettikleri toprağın

⁷⁸¹ İnalçık, “Raiyyet Rüşümü”, s. 602; İnalçık, *Sancak-i Arnavid*, s.XXXIII; Doğru, *Yaya - Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.18.

⁷⁸² BOA, TTD No: 206, s.29.

⁷⁸³ Gökbilgin, *Rumeli’de Yörükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan*, s.51.

⁷⁸⁴ BOA, TTD No: 170, s.6; Barkan, *Kanunlar*, s.243; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.516.

⁷⁸⁵ Beldiceanu, önceleri ellici teriminin Grekçe bir sözcükten türediğini düşünmüştür fakat daha sonra bu görüşten vazgeçmiştir. Bkz. İrene Beldiceanu-Steinherr, “Bitinya’da Gayri Müslim Nüfus”, *Osmanlı Beyliği (1300-1389)*, Çev: Gül Çağalı Güven, İsmail Yerguz, Tülin Altmova, (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.,1997), s. 16.

⁷⁸⁶ “Cemaati elliciyan süvariye iki kulluk verirler, Cemaati Gebran-ı elliciyan suvârına iki kulluk yerine altışar akçe verirler. Bunların dahi haracını Edirne’de kafirler ağası virürler Ve kesimlerin Edirne’de

tohumunun yarısını eminden alırlar ve öşürlerini de sipahiye öderler. Bunun dışında resm-i çift ve bennak vergisi vermezler⁷⁸⁷. Ellicilerin bu vergiden muafiyetleri devlete karşı olan sorumluluklarından kaynaklanmaktadır. Ellici olarak kaydedilen kişiler aynı zamanda çevredeki köprülerin bakımını da üstlenmiş⁷⁸⁸ olmaları ellicilerin devlet için özel statüsü oldukları ve askeri bir nitelik taşıdıklarını göstermektedir. Bu görüşü destekleyen bir diğer görüş de, ellicilerin, tıpkı müsellemler – yaya teşkilatı gibi eşkinici çıkarmakta olduğunu ve kale, tersane, güherçile, maden vb. işlerde görevlendirildiğidir⁷⁸⁹.

Serasker topraklarında, “ellici” olarak kayıtlara geçen Çingenelerin bennak olarak kayıtlı olanları bulunmaktadır⁷⁹⁰. İstanbul Haslar Kanununda elliciler bennak vergisi vermez iken Rumeli’de ellici Çingeneler bu vergiyi vermektedirler.

Çingene çeribaşı tımarında yörük, yağcı, küreci ve diğerleri ziraat ettikleri zaman bir yerin kökün sökseler⁷⁹¹ (tımara sahibinin toprağında baltalarıyla yeni bir yer açma) o zaman yeni açılan yerler için tam çiftten 12 akçe yarım çiftten 6 akçe alınır⁷⁹². Fakat bu

kafirler ağasına verürler. Ve cema’atı Yund oğlanları suvarına üç kulluk virürler. Bunların dahi haracın Edirne’de kafirler ağası alır. Ve cemaatı azedegan bunların haracın Çingane harçcısı alır ve Suvariye çiftlisü 9 çiftsüzü altı akçe verirler”. Bkz. Barkan, **Kanunlar**, s.105.

⁷⁸⁷ “Ve ektikleri tohumun nıfsın Mihalic Emni ve öşürlerini sipahiye verürler. Bundan gayrı resmi çift ve bennak vesair rüsum vermezler deyü kayd olunmuş (Defteri köhne). Bkz. “İstanbul Haslar Kanunun Bulunduğu Defterin Mukaddemesi”, Barkan, **Kanunlar**, s.106;

⁷⁸⁸ “Sonra Çatal oğlu dimekle ma’ruf kimesneye fermanı padişahi gelüp cümlesin *ellici* kayıt idüp keferesine yüz yirmi beşer akçe ve müslümanlarına kırkar ve fukarasına otuzar va’z imiş Ektikleri tohumun nıfsın yine Emin-i Mihaliç alub öşürlerini sipahiye virürler imiş. Ve yılda olgelen adet ve kanun üzerine kulluk virürler imiş. Ve Bursa ve Mihaliç etrafında olan köprülere her yıl hizmet ederlermiş. Karye-i mezburenin öşrü sipahinin olup ve sair rüsumu has olmak ile reaya derdimendlerin ektiklerin tohumun nıfsın hilafı şer ve kanun emin almak, adet olup reayaya zulm ve teaddi olurmış hala müceddeden vilayet tahrir olundukta zikr olan bid’at ref’ olunmak minba’d şöyle mukarrer kılındı ki karye-i mezbur reayasından kafir olanlar yılda yüz yirmi beşer akçe harac virüb ve müslim olanlar hizmeti müslim deyü otuzar akçe vireler. Ve ekdüklerinin öşrün ve sayir ‘adetlerin virüp olgelen adet ve kanun üzere zikr olunan köprülere hidmed idüb sayir hukuk ve rüsum virmeyeler deyü defteri cedidi hakaniye kayd olundu (Dimetoka karyesi, yp.30) ”, Bkz. Barkan, **Kanunlar**, s.106.

⁷⁸⁹ Emecen, XVI. Asırda Manisa Kazası, s.132; Akdağ, **Türkiye’nin İktisadî ve İctimaî Tarihi**, C.I, s.225.

⁷⁹⁰ Karesi Kanunnamesi’nde “ellici yerin tasarruf edip, bedeli kesim verigelen reaya sehven bennak ve mücerred yazılıp sipahiye raiyet yazılmak vaki olduysa anın gibi reaya hassa mukarrer kemakan bedeli kesimleri miri için vireler, Sipahiye tekrar bennak ve mücerred resmi virmeyeler”. Bkz. Barkan, **Kanunlar**, s.22.

⁷⁹¹ BOA, TTD No: 170, s.6; Barkan, **Kanunlar**, s.243; Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri**, 6. Kitap II. Kısım, s. 516.

⁷⁹² Altunian, “Rumeli Yürükleri ve Naldöken Yürük Grubu”, s.118.

yerler deftere dahil olduktan sonra diğer topraklarda olduğu gibi vergileri alınır⁷⁹³. Yukarıda olduğu gibi çift resmi görevli olmayan Çingenelerden 22 akçe üzerinden alınmıştır⁷⁹⁴. Bu miktar tassarruf ettiği toprağa ve sosyal durumuna göre değişmiştir.

H. 947 / 1540 tarihinde Çingene seraskerlerinin toprağında toplam 77 hane bulunmaktadır. Bunlardan 11'i mücerred, 44'ü caba ve 10'u da bennak vergi mükellefidir (Bkz. Tablo 10). Tassarruf ettikleri topraklara bakılırsa tam çiftlik tutanlar azdır. Nim çift ve daha küçük toprak tasarruf etmektedirler. Vergi mükellefi olarak caba diliminin fazla olması ekonomik olarak şartlarının çok iyi olmadığını göstermektedir.

2.1.2. Harac-ı Mukaseme

Harac-ı muvazzafa görüldüğü gibi tasarruf edilen toprağa yada kişinin sosyal ve ekonomik durumuna göre alınırdı. Buna karşılık harac-ı mukaseme ise toprak ürünlerinden ödenirdi. Ürünün cinsine, az yada çok olmasına göre değişirdi⁷⁹⁵.

Müslümanlardan alınan harac-ı mukaseme'ye "öşür", Hristiyanlardan alınana "haraç" denirdi. Her iki vergi de nitelik bakımından birdi ve ürünün 1/10'ni kapsıyordu. Öşür zekat niteliğinde olduğundan zimmilerden alınmazdı. Bu nedenle onların verdiği bu çeşit vergiye haraç denilmiştir.

Bağ ve bahçelerden alınan harac-ı mukaseme ise "resmi-i bağ" ve "resmi-i bahçe" adını alıyordu. Bağlardan şarap üreten Hristiyanlar bu vergiyi daha fazla öderdi⁷⁹⁶.

Geri hizmet kurumuna dahil olmayanlar, dahil olanlar gibi bu vergiyi ödemekte idi. Serasker toprağında kayıtlı Çingeneler, vergilerini aynı oranda vermekte idiler.

⁷⁹³ BOA, TTD No: 170, s.6; Barkan, *Kanunlar*, s.243; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.516.

⁷⁹⁴ Osmanlı Devleti'nde Çift resminin miktarı uzun süre sabit kalmış olmakla birlikte bazı değişiklikler olmuştur. İmparatorluğun kuruluş devrinde çift resmi daima 22 akçe olarak kalmıştır. Fakat Fatih Sultan Mehmet 1458'de Anadolu sipahilerini, Rumeli'de Macar ordusu karşısında kışın da sefere tutmak için Anadolu Eyaleti'nde % 50 arttırılmış olmasına rağmen Rumeli'de 16. asırda Rumeli'de çift resmi 22 akçe olarak değerini korumuştur. Bkz. İnalcık, "Raiyyet Rüsümü", s.41.

⁷⁹⁵ Üçok-Mumcu, *Türk Hukuk Tarihi*, s.254; Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi*, C.I, s.514; Doğru, *Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı*, s.19.

⁷⁹⁶ Üçok-Mumcu, *Türk Hukuk Tarihi*, s.254; Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi*, C.I, s.514; Doğru, *Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı*, s.19.

2.2. Tekâlif-i Örfiye

Tekâlif-i Örfiye'ye, gelenek ve görenek ile ilgili vergilerdi. Şeriat yanında toplum düzenini korumak üzere sultan tarafından konan kanunlar "örfi kanunlar"dır. Bunlar akıl ve mantığın doğrultusunda konulmuştur. Bu vergiler her bölgenin sosyal ve ekonomik durumu göz önüne alınarak konulmuş olduğu için farklılık gösterir. Resm-i ağnam, resm-i kışlak, resm-i otlak, resm-i ağıl, resm-i asiyab, resm-i küvvare, resm-i arus, cürüm ve cinayet, köle ve cariye gibi vergiler tekâlif-i örfiye arasında yer alan kırsal kesimi ilgilendiren vergilerdir⁷⁹⁷. Çingene Sancağı'nda bulunanlar da bu vergileri vermekle sorumlu idi. Tekâlif-i örfiye, şehir halkını da yakından ilgilendiriyordu. Şehirde bu vergiler ticaret ve sanayi'ye yönelik olduğu için çeşitli başlıklar altında toplanıyordu. Pazara gelen mallardan alınan bac, ticari eşyadan, bunların depolanmasından, imalatçılardan, dokumacılardan, boyahanelerden alınan vergiler örfi vergilerdi⁷⁹⁸.

Örfi vergilerin bir bölümü yılda ne kadar tutacağı bilinmediği için bunların miktarı yıllık olarak belirlenmekteydi. Bunlara bad-ı hevâ veya niyabet resmi denirdi. Tapu resmi, resm-i arusane, yava kaçkun ve ceraim gibi konular bad-ı hevâ veya niyabet resmine girerdi. Kanunlarda özel bir madde yoksa bu vergiler sancakbeyi ve subaşı arasında paylaşıldı. Serbest olan tımarlarda bu resim kime yazılmışsa ona ait olurdu⁷⁹⁹. Çingene Sancağı'nda geri hizmete dahil olmayanların niyabet vergileri Çingene Sancakbeyi'nin geliri arasındaydı.

2.4. Çingenelerden Alınan Diğer Vergiler

2.4.1. Resm-i Flori

Bütün Çingenelerden talep edilmeyen bu vergi sadece Semendire Sancağı'nın Braniçova nahiyesinde bulunan Çingenceler içindir. Alınan bu vergi devlet hazinesine

⁷⁹⁷ Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.19.

⁷⁹⁸ Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.20; Akdağ, Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi, C.I, s.515.

⁷⁹⁹ Barkan, Kanunlar, 286, 268, ; Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.20.

gitmektedir⁸⁰⁰. Resm-i Flori adını alan bu vergi “haraç mukabelesindedir”⁸⁰¹. Braniçova nahiyesinde bulunan Çingenelerin her hanesi seksener akçe ödemekle yükümlüdür⁸⁰².

Resm-i flori'nin bir diğer kullanım adı Eflakiye adetidir. Bu vergi, Osmanlı Devleti'nde Semendire'de kalabalık bir grup teşkil eden ve Osmanlı Devleti'nde askeri hizmet gören Eflaklara özgü bir vergidir. Eflaklar, Osmanlı Kanunlarında reayanın tabii oldukları raiyyet resimlerini ödemezler. Cizye ve öşür vergilerinden ve her türlü avarız divâniyyeden muaftırlar. Yalnız cürüm ve cinayet resmine tabidirler. Cürüm ve cinayet resmini sancak beyine öderler⁸⁰³.

Semendire, Fatih Sultan Mehmed devrinde Hristiyan tımarlı sipahilerin, Eflak, Voynuk, Martolos gibi başka Hristiyan tımarlı askeri grupların ekseriyet teşkil ettiği bir bölgedir⁸⁰⁴.

Çingenelerin sadece Semendire Sancağı'nda, Braniçova⁸⁰⁵ nahiyesinde bulunanlarından bu verginin alınması ve Semendire Sancağı'nda kalabalık Eflak grubunun varlığının bilinmesi bu nahiye Çingenelerinin Eflak hizmetinde bulunabileceğini göstermektedir. Çingeneler, müsellemler teşkilatı, Voynuk teşkilatının yanında Eflak teşkilatında⁸⁰⁶ da hizmet etmiş olmaları şaşırtıcı olmasa gerekir.

2.4.2. Kaftanlık

Resm-i Filori gibi bu vergi de bütün Çingenelere uygulanmamıştır. Niğbolu Vilayeti'nde bulunan Çingenelerin her hanesi ve mücerreden İспенçeden farklı olarak bu vergiyi ödemek zorundadırlar.

⁸⁰⁰ BOA, TTD No: 370, s.374; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.512.

⁸⁰¹ Bruce W. Mc Gowan, *Sirem Sancağı Mufassal Tahrir Defteri*. (Ankara: TTK, 1983), s.XXVIII.

⁸⁰² BOA, TTD No: 370, s.374; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.512.

⁸⁰³ İncalcık, “Adaletnâmeler”, s.65.

⁸⁰⁴ İncalcık, “Stefan Duşan'dan Osmanlı İmparatorluğu'na”, s.154-156.

⁸⁰⁵ Braniçova hakkında Bkz. BOA, MAD. No:5, Aktaran; İncalcık, “Stefan Duşan'dan Osmanlı İmparatorluğu'na”, s.155.

⁸⁰⁶ Eflak kanunları için Bkz. İncalcık, “Adaletnâmeler”, s.65 ; İncalcık, “Stefan Duşan'dan Osmanlı İmparatorluğu'na”, s.154-156 ; “Semendire Eflakları Kanunu”, Bkz. Barkan, *Kanunlar*, s.324-325.

Bu vergi, suç işleme potansiyeli göz önünde bulundurularak “cürüme bedel” olarak toplanmaktadır. Hane ve mücerred için miktarı eşit olup altı akçedir⁸⁰⁷.

2.4.3. Kesim

937 yılı tarihli “Kanunnâme-i Kıbtîyân-ı Vilayet-i Rumeli” kanunnamesine göre Rumeli eyaletinin Edirne, Filibe ve Sofya’da olan Çingeneleri’nden gayri meşru işle uğraşan Çingene kadınların ayda yüz akçe *kesim vergisi*⁸⁰⁸ vermeleri gerekmektedir⁸⁰⁹. Akgündüz bu verginin zina ile bir ilgisi olmadığını gayri meşrudan kastedilenin zina dışındaki oyun ve eğlenceleri içerdiğini belirtir⁸¹⁰. Çingenelerin dansa, eğlenceye olan düşkünlükleri ve bunu yaşam tarzı ve geçim kaynağı haline getirdikleri düşünülürse dans ederek ekonomik kazanç sağlayan kadınlardan alınan bir vergi çeşidi olsa gerekir.

3. ÇİNGENE TEŞKİLATINDA KÖYLERİN EKONOMİK DURUMU

Ekonomik bakımdan, bir köyün verimli bir köy olabilmesi için üretimin yüksek ölçüde olması gerekmektedir. Bunu tespit etmek, vergi kayıtlarının değerlendirilmesi ile mümkün olacaktır.

Geri hizmet kurumuna bağlı Çingenelerin ödedikleri vergiler arasında, tahıl ürünleri, sanayi ürünleri, orman ürünleri sebze ve meyve ve de hayvan ürünleri bulunmaktadır. Bu da bize Çingene ocaklarının bulunduğu köylerde, buğday, arpa, hayvan yemi olan alef, çavdar, burçak, nohud, bakla, mercimek, pamuk, keten, çigit, bostan, bal gibi ürünlerin tahmini üretimini bulmamızı sağlayacaktır.

⁸⁰⁷ BOA, TTD No: 370, s.374; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.512.

⁸⁰⁸ Kesim, ifadesi bazı bölgelerde bahçe ürünlerinden öşür yerine üzerinde anlaşılmış belli bir miktar parayı ifade etmektedir (Malatya). Bazı bölgelerde ise meyve ve bostan ürünlerinden aynen ürün olarak alınmakta (Musul), Karaman’da bağdan öşür dönüm başına, bölgesine göre belli miktarda resim alınırdı, bazı yerlerde ise öşür miktarına göre hesaplanırdı (Aydın). Trablusgarp ve Şam vilayetlerinde hububat öşrü kesim usulüne bağlıydı. Biri harman diğeri zeytin zamanı iki taksitte alınırdı. Bkz. İnalcık, “Adaletnâmeler”, s.73.

⁸⁰⁹ BOA, TTD No: 370, s.374; Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.512.

⁸¹⁰ Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri*, 6. Kitap II. Kısım, s.512.

Bu ürünlerin bazı köylerde az bazı köylerde fazla olması köylülerin bir diğer köye ticaret için seyahatini gerektiriyordu. Kendi köyünde üretilmeyen veya az üretilen bir ürünü, artı ürün olan köye, ürünü alma ihtiyacı ile harekete geçen köylü, ticari faaliyetlerin gerçekleşmesini sağlamaktaydı. Köylünün elinde bulunan artı ürünler vergi olarak alınmanın dışında doğal olarak pazarlarda sergilenmekteydi. Ticaret ve pazarların gelişmesini kamçılayan bir diğer nokta ise bazı vergilerin aynı değil nakit olarak alınmasıydı. Köylüler parasal vergilerini ödemek için ürünlerinin bir kısmını pazarlarda satarlardı⁸¹¹. Bunun yanında değirmenler de ticari hayatı canlandıran unsurlardandı. Değirmen, her köyde olmadığı için değirmen bulunan köye çevre köylerde bulunan halk gelmekte ve böylece ticari bir hareketlilik doğmaktaydı.

3.1. Tahıl Üretimi

Müşellem ocaklarının kurulmuş olduğu köylerde tarım üretimi yapılmaktadır. "Hinta" olarak geçen buğday üretimi hemen hemen bütün köylerde yapılmaktadır. 1540 yılında sadece Saruca Ahmed ve Koruklu karyelerinde buğday üretimi yapılmamıştır. Buğdaydan öşür mudd ve kile üzerinden alınmaktaydı. İstanbul kilesine göre 1 mudd 20 kile etmekteydi. 1 mudd buğdaydan 160 akçe, bir kileden ise 8 akçe vergi alınmaktaydı. Kanunî döneminin sonunda Sirem Sancağı'nda buğdaydan alınan vergi kile başına 14 akçedir⁸¹².

1540 yılında Çingene sancağından alınan toplam buğday öşrü 112.092 akçe tutmaktadır. Bu miktar 14011,5 kile öşürü ifade etmektedir. Öşürün onda bir olarak kabul edildiği düşünüldüğünde 140115 kile / 7005,75 mudd'luk üretimin gerçekleştiğini görmekteyiz.

Bir bireye ne kadar buğdayın düştüğünü hesaplamak istersek, 1540 yılında müşellem ve yamakların nüfusu 2164'dür. Her bireyi bir hanenin temsilcisi olarak görürsek 5 ile çarptığımızda⁸¹³ toplam nüfus 10820 kişidir. Kişi başına düşen miktarı

⁸¹¹ İslamoğlu-İnan, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Köylü*, s.35.

⁸¹² McGowan, *Sirem Sancağı Tahrir Defteri*, s.XXIX.

⁸¹³ Nejat Göyünç, "Hane Deyimi Hakkında", *İÜEFTD. C.XXXII:331-348*. (İstanbul:1979).

tespit etmek için üretimi kg bazında nüfusa bölmek gerekmektedir. Bir kişiyi yıllık doyuracak miktar 200 kg kabul edilmektedir. Bunun üzerine yaklaşık 60 kg tohumluk, yaklaşık 40 kg vergi için ayrıldığında 300 kg'ı bulmaktadır⁸¹⁴. Bu durumda rahat bir yaşam için kişi başına 300 kg'ın üstünde buğday üretimi gerçekleşmesi gerekmektedir. Çingene Geri hizmet kurumunda 1540 yılında 700 5,75 muddluk buğday üretimi gerçekleşmiştir. 1 mudd=513.12 kg⁸¹⁵ olduğundan 35.952.107.850 kg buğdaya denk gelmektedir⁸¹⁶. Bu durumda kişi başına Yaklaşık olarak 332,1 kg buğday düşmektedir. Bu durumda Çingenelerin kendi ihtiyaçlarını karşıladıkları gibi ellerinde fazla ürün bulunmaktaydı. Buğdaya bağlı olarak yapılan değerlendirmeye göre Çingene Sancağı'nda bulunan geri hizmet Çingenelerin kendi ihtiyaçlarını karşıladıkları gibi fazlasını satabilirlerdi.

Buğday üretiminin en fazla yapıldığı köyler ise Yaylacılar, Ala-dağlı ve Sazludere karyeleridir. Ala-dağlı karyelerinde bulunan iki ocağında buğday üretimi diğer karyelerden daha fazladır. Aladağlı karyesinden toplam 34 muddluk öşür alınmıştır⁸¹⁷. Yaylacılar karyesi buğday üretiminin 25 mudd'u⁸¹⁸, Sazludere karyesi ise 14 mudd'u öşre ayrılmıştır. Buğday üretiminin en fazla yapıldığı bu karyeler Zağra-i Eskihsar nahiyesine bağlıdır. Tahıl üretimi içinde buğday %61'lik payı ile ilk sırayı almaktaydı.

Arpa, tahrir kayıtlarında buğdaydan sonra gelmekteydi. Tahıl üretiminde aleften sonra üçüncü sırada olan arpa kayıtlarda "şair" olarak geçmektedir. Arpanın 1 mudd'undan 80 akçe, 1 kilesinden ise 4 akçe öşür alınmaktadır⁸¹⁹. Bu da arpanın buğdaya oranla % 50 daha ucuz olduğunu göstermektedir. Üretim açısından bakıldığı zamanda da arpa, buğdaydan daha az üretilmektedir⁸²⁰. Çingene Sancağı'nda arpanın tahıl ürünleri arasındaki üretim oranı 1540 yılında % 14 idi. Toplam arpadan alınan öşür 13.102 akçeydi.

⁸¹⁴ Bruce McGowan, "Food Supply and Taxation on the Middle Danube (1568-1579)", *Archivum Ottomanicum*. I: 139-196 (1969) ; Faroqi, *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*, s.266.

⁸¹⁵ Suraiya Faroqi, "İstanbul'un İşesi ve Tekirdağ-Rodoscuk Limanı (16.-17. Yüzyıllar)", *ODTÜ Gelişme Dergisi*. Özel sayı:139-154. (1978-1979), s.144.

⁸¹⁶ İstanbul kilesi = 25.656 kg. Bahaeddin Yediyıldız, *Ordu Kazası Sosyal Tarihi 1455-1613*. (Ankara:1985), s.150; Öz, *XV-XVI. Yüzyıllarda Canik Sancağı*, s.82.. İnalçık 1 kile (standart)=25.659 kg. olarak belirtmektedir. Bkz. İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu, Klasik Çağ 1300-1600*, s.251.

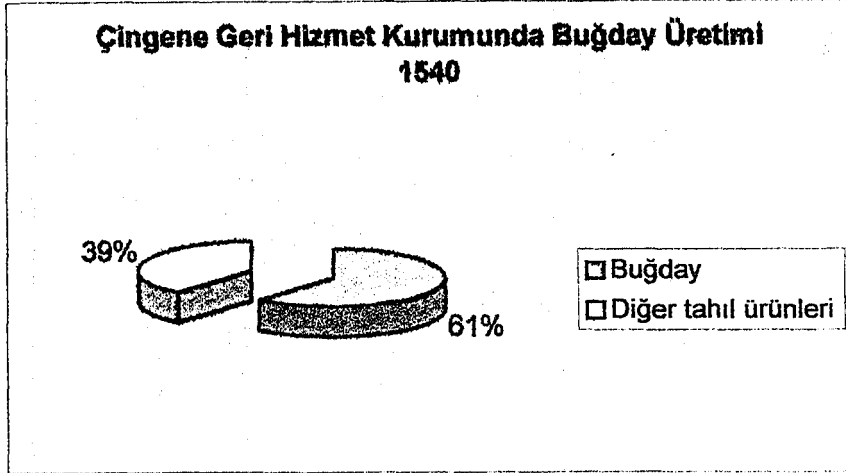
⁸¹⁷ BOA, TTD No: 206, s.37,38.

⁸¹⁸ BOA, TTD No: 206, s.32.

⁸¹⁹ Alacaoglu karyesinden 2 mudd'dan 160 akçe vergi alındığı görülmektedir. BOA, TTD No: 206, s.56.

⁸²⁰ Arpadan alınan vergi 13.102 akça, buğdaydan alınan vergi ise 112.092 akçedir.

Grafik 8. Çingene Geri Hizmet Kurumunda Buğday Üretimi (1540)

BOA, TTD, No: 206.

Arpa, tahrir kayıtlarında buğdaydan sonra gelmekteydi. Tahıl üretiminde aleften sonra üçüncü sırada olan arpa kayıtlarda “şair” olarak geçmektedir. Arpanın 1 mudd’undan 80 akçe, 1 kilesinden ise 4 akçe öşür alınmaktadır⁸²¹. Bu da arpanın buğdaya oranla % 50 daha ucuz olduğunu göstermektedir. Üretim açısından bakıldığı zamanda da arpa, buğdaydan daha az üretilmektedir⁸²². Çingene Sancağı’nda arpanın tahıl ürünleri arasındaki üretim oranı 1540 yılında % 14 idi. Toplam arpadan alınan öşür 13.102 akçeydi.

Tahıl üretiminde ikinci sırayı hayvan yemi olan alef almaktadır. Arpadan alınan öşür alefe göre fazladır. Fakat alef arpaya göre, daha ucuz olduğu için fazla üretildiği halde toplanan öşür miktarı daha düşüktür. Aleften öşür, 1 muddan 60 akçe 1 kileden ise 3 akçe alınmaktaydı⁸²³. 1540 yılında alef üretimin en fazla yapıldığı nahiye Hayrabolu ki Çingene geri hizmet sancağındaki alef üretiminin %34’ü bu nahiyede gerçekleşmektedir. Buğday üretiminin yaygın olduğu Zağra-i Eskihişar’da ise aynı yılın kayıtlarına göre alef kaydı bulunmamaktadır.

⁸²¹ Alacaoğlu karyesinden 2 mudd’dan 160 akçe vergi alındığı görülmektedir. BOA, TTD No: 206, s.56.

⁸²² Arpadan alınan vergi 13.102 akça, buğdaydan alınan vergi ise 112.092 akçedir.

⁸²³ Menteşe karyesinden 2 mudd’dan 120 akçe alınmıştır. BOA, TTD No: 206, s.61.

Alef ile birlikte anılan bir diğer ürün daha bulunmaktadır ki bu da “kabluca”dır. Kablucanın alef ile birlikte yazılması⁸²⁴ ve mudd ve kile ağırlık birim üzerinden değerlendirilebiliyor olması ve alef değerinde öşür alınması onun da hayvan yemi olarak kullanılan başka bir tahıl bitkisi olduğunu düşündürmektedir. Çingene Müsellem Sancağı’nda Kabluca üretimi üç ocakta alef ile birlikte yazılmıştır. Bu durum Kablucanın ve alefin net üretimini hesaplamamızı zorlaştırmaktadır⁸²⁵.

Tahıllardan çavdar ve burçak üretimi de yapılmaktadır. Değeri arpa ile aynı olan çavdarın 1 mudd’undan 80 akçe, 1 kileden 4 akçe öşür alınmaktaydı⁸²⁶. Burçağın değeri ise alef gibi idi ve 1 kileden 3 akçe alınmaktaydı⁸²⁷. 1540 yılında Çingene Müsellem Sancağı’nda burçak üretimi fazla değildi⁸²⁸. Aynı yıl burçaktan toplam 78 akçe vergi alınmıştı. En fazla üretim İpsala ve Keşan seraskerlik bölgesine bağlı Karacı karyesinde 160 kile olarak gerçekleşmiştir⁸²⁹.

Tahrir kayıtlarında, öşür verilerinin olduğu bölümde hinta, şair, alef, çavdar ve burçak kayıtlarının dışında tahıl ürünlerinin hemen yanında kaydedilmiş olan “mahlut” kaydı bulunmakta ve bundan kile başına 4 akçe vergi alınmaktadır⁸³⁰. Mahlut kelime olarak karışık anlamına gelmektedir⁸³¹. Muhtemelen miktarı az olan ve fiyat olarak değeri aynı olan ürünlerin kayıtları birlikte tutulmuş ve bir kalemde yazılmıştır. Kilesi 4 akçe, fiyat değerinden vergi alınan ürünler çavdar ve arpadır. Bu iki vergi dilimi birleştirilerek yazılmış olsa gerekir. Ayrıca “mahlut” ifadesinin bulunduğu karyelerde çavdar ve arpa öşür dilim kaydına rastlanmamıştır. Bunun yanında mahlut ifadesinin olduğu yerlerde alef de yoktur. Fakat aleften alınan verginin kilede 3 akçe olması nedeniyle mahlutun daha çok çavdar ve arpa karışımı için kullanılmış olduğu düşünülmektedir.

⁸²⁴ Karye-i Harmanlu’da “Alef maa kabluca 2 mudd, 6 kile” Bkz. BOA, TTD No: 206, s.63.

⁸²⁵ Hesaplama zor olduğu için üç ocakta verilen değerler toplandı ve kabaca ikiye bölünerek, bölüm sonuçları alef ve kabluca verilerine eklendi.

⁸²⁶ İshaklı karyesinden 1 mudd’dan 80 akçe alınmıştır. BOA, TTD No: 206, s.88.

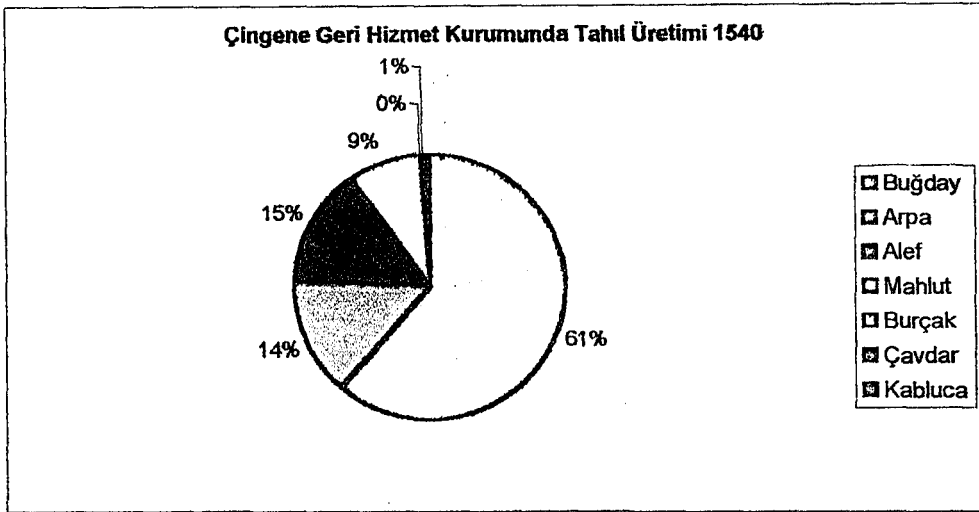
⁸²⁷ Kastambolu karyesinden 2 kile 6 akçe vergi alınmıştır. BOA, TTD No: 206, s.165.

⁸²⁸ Burçaktan alınan net vergi 78 akçedir. Bununla birlikte bir kayıt daha bulunmaktadır ki Yelkenci karyesi’nde alef ile birlikte 30 akçe olduğu belirtilmiştir. Kesin değer verilmediğinden ekleme yapılamamıştır. BOA, TTD No: 206, s.172.

⁸²⁹ BOA, TTD No: 206, s.185.

⁸³⁰ 16 kile 64 akçe olduğuna göre 1 kile 4 akçe eder. Bkz. BOA, TTD No: 206, 142.

⁸³¹ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca Türkçe Okul Sözlüğü*, İstanbul, 1983, s.212.

Grafik 9⁸³². Çingene Geri Hizmet Kurumunda Tahıl Üretimi (1540)

BOA, TTD, No: 206.

3.2. Bakliyat Üretimi

Geri hizmet kurumlarının dahil olduğu köylerde baklagil üretimi çok azdır. Baklagillerden sadece mercimek üretimi yapılmaktadır. 1540 yılında mercimek üretimi en fazla Dimetoka nahiyesine bağlı olan Sekbanlu karyesinde gerçekleşmiştir⁸³³. Tüm Çingene Müsellem Sancağı'nda 18,5 kile üretimin 12 kilesi bu karyede gerçekleşmiştir⁸³⁴. Mercimeğin 1 kilesinden 12 akça öşür alınmaktadır⁸³⁵. 1540 yılında geri hizmete ait olan ocaklarda bakla ve nohut yapılmamıştır. Bununla birlikte hassa topraklarında bulunmakta ve bu ürünlerden de mercimekten alındığı oranda öşür alınmaktadır⁸³⁶. Toplam tahıl üretimi 11.434.780 kile iken bakliyat üretimi 185 kiledir⁸³⁷.

⁸³² Not 1 : Yukarıdaki grafik, vergi değerinden çıkarılmıştır. Buna göre her bitkinin 1 kilesine alınan akçe bulunup, toplam akçeye gidilmiştir. Toplam akçe miktarından kaç kile üretim yapıldığı tespit edilmiştir. Not 2 : Kabluca ve alef üretimi üç karyede birlikte verilmiştir. Bu karyelerdeki değerler toplanıp, ikiye bölünmüş ve kile değeri ortaya çıkarılarak her ikisine eşit olarak paylaştırılmıştır. Tabi bu oran farklı olabilir fakat üretim değerlerini çok etkilememektedir.

⁸³³ BOA, TTD No: 206, s.169.

⁸³⁴ Kopuzcu Sekban 1 kile, Alacaoğlu 3 kile, Küçük Işıklı 1 kile, ? 1,5 kile Bkz. BOA, TTD No: 206, s.203, 56,94,159,169.

⁸³⁵ BOA, TTD No: 206, s.203.

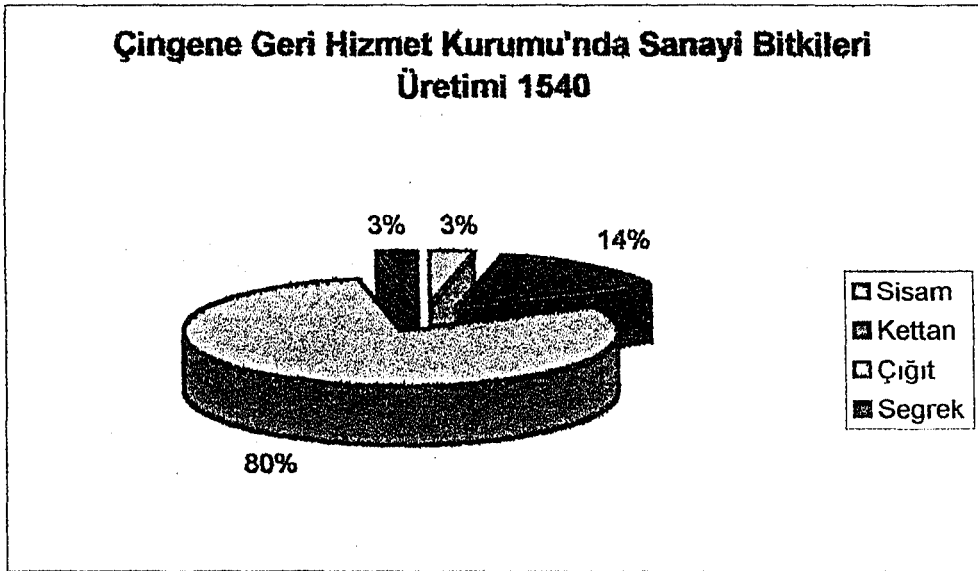
⁸³⁶ Küçük Koruklu karyesinde Kurd'un tımarında 1540 yılında 1 kile bakla ve 3 kile nohud üretimi yapılmıştır. 1 kileye 12 akçe vergi değeri belirlenmiştir. BOA, TTD No: 206, s.18.

⁸³⁷ Toplam üretimi Çingene Sancağı'ndan alınan aynı vergi değerlerinin 10 katı alınarak hesaplanmıştır.

3.3. El Tezgâhı Sanayi Bitkileri Üretimi

Çingene ocaklarının bulunduğu köylerde, tahıl ve bakliyat ürünleri dışında el tezgâhı sanayi bitkilerinin de üretimi yapılmaktaydı. Bu ürünler daha çok dokuma el tezgâhı ve yağ sanayiine yönelikti. Sanayi bitkileri olan kettan (keten), penbe (pamuk), çigit (pamuk çekirdeği) ve yağı çıkarılan segrek bulunmakta idi. Pamuk çekirdeği olan çigit, pamuğa göre daha yaygın olarak geçmektedir. Çigit'in 1 kilesinden 4 akçe vergi alınmaktaydı⁸³⁸. Çigit miktarı belirlense de penbe miktarı⁸³⁹ sadece akçe üzerinden verildiğinden üretim miktarının belirlenmesi mümkün olamamıştır⁸⁴⁰.

Grafik 10. Çingene Geri Hizmet Kurumunda Sanayi Bitkileri Üretimi (1540)

BOA, TTD, No: 206.

⁸³⁸ Harmanlı karyesi'nden 2 kile için 8 akçe alınmıştır. Bkz. . BOA, TTD No: 206, s.66.

⁸³⁹ Beğendik karyesi'nde öşr-i penbe olarak 21 akçe alınmıştır. Bkz. . BOA, TTD No: 206, s.17.

⁸⁴⁰ Tablo vergi dilimi üzerinden yapılmıştır.

Sisam vergisi 1 kileye 24 akçe olarak alınmıştır. Yaklaşık toplam 13,5 kile olarak tespit edilmiştir.

Kettan vergisi ise 1kileye 10 akçe olarak alınmıştır. Bütün verilerde net olarak belirtilmese de alınan akçe miktarından toplam üretim tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre kettan üretimi yaklaşık olarak 54,8 kile olmuştur.

Çigit ise fazla üretildiği için mudd ve kile üzerinden değerlendirilmiştir. 1 mudd İstanbul kilesine göre 20 kile yapmaktadır. 261 kile olmaktadır. Fakat penbe için bu miktarı belirlemek zor olduğundan tabloya eklenmemiştir.

Keten pamuğa göre daha yaygın olarak üretilmekte ve Saru Kocalu karyesi⁸⁴¹ keten üretiminde başı çekmekteydi. Yaylacılar karyesi⁸⁴² ise üretimde ikinci sırada yer almaktaydı. Bu karyelerin yanında Umuroğlu, Sekban Yakup, Çok Sekban, Kopuzcu Sekban, Yaylacılar, Erdoğan, Harmanlı, Danişmendli, Kuyucu ve Güğümlü karyelerinde keten üretimi yapılmaktaydı⁸⁴³.

Pamuk üretimi yapan köyler daha sınırlı idi. 1540 yılında Beğendik⁸⁴⁴, Uysallu⁸⁴⁵, Koruklu⁸⁴⁶, Kılınçlı⁸⁴⁷ ve Yelkenci⁸⁴⁸ karyelerinde pamuk üretimi yapılmıştır.

3.4. Meyve Üretimi ve Bağcılık

Öşür kayıtlarında yaygın olmasa da ceviz de bulunmaktaydı. Ceviz öşrü kaydı, Pınarhisar seraskerliğine bağlı olan Hacı Yakup⁸⁴⁹, Kıran⁸⁵⁰ ve Dimetoka'ya bağlı Sekbanlı⁸⁵¹ karyesinde bulunmaktadır.

Bağ ve bahçelik alanlar da bulunmaktadır. Kıran, Çok Sekban, Sekban Yakup, Umuroğlu, Alacaoğlu, Danişmentli, Harmanlı karyelerinde bağ bulunmakta ve üzüm yetiştirilmektedir⁸⁵². Bu yerlerden sıra öşrü alınmamaktadır. Bu da şarap üretiminin yapılmadığı göstermektedir.

Bağcılığın yanında isimleri tek tek belirtilmemiş olsa da meyve üretimi yapılmaktadır. Evcî İbrahim karyesi meyve üretiminde başı çekmektedir⁸⁵³. Kuruçay

⁸⁴¹ Saru Kocalı karyesinden kettan vergisi olarak 55 akçe alınmıştır. Aynı karyede iki ocak bulunmaktadır. Diğer ocaktan da 30 akçe vergi alınmıştır. Bu durumda Saru Kocalı kettan üretiminde birinci sıradadır. Bkz. BOA, TTD No: 206, s.117-118.

⁸⁴² BOA, TTD No: 206, s.32.

⁸⁴³ BOA, TTD No: 206, s.32-204.

⁸⁴⁴ BOA, TTD No: 206, s.17.

⁸⁴⁵ BOA, TTD No: 206, s.22.

⁸⁴⁶ BOA, TTD No: 206, s.18, 180.

⁸⁴⁷ BOA, TTD No: 206, s.157.

⁸⁴⁸ BOA, TTD No: 206, s.173.

⁸⁴⁹ BOA, TTD No: 206, s.130-135.

⁸⁵⁰ BOA, TTD No: 206, s.136.

⁸⁵¹ BOA, TTD No: 206, s.169.

⁸⁵² BOA, TTD No: 206, s. 58, 59, 62, 63, 64, 68, 71, 74, 76, 77, 79, 97, 109, 111, 133, 134, 136, 138, 143, 145, 159, 163, 164, 172, 173, 175 vd.

⁸⁵³ Öşr-i meyve 100 akçe, BOA, TTD No: 206, s.146.

karyesi ise ikinci sıradadır⁸⁵⁴. Yağrinci⁸⁵⁵, Kıran⁸⁵⁶, Karaağaç⁸⁵⁷, Timurculu⁸⁵⁸ ve Sarımsaklı⁸⁵⁹ karyelerinde de meyve üretimi yapılmaktadır.

3.5. Koruluk Alanlar

Koru, ormanlık alan anlamına gelmektedir. Karadeniz ikliminin yağış etkisi ile koru bulunan alanlar bulunmaktadır. Çingene Müsellem Sancağında Meşe ormanları vardır. Bunun yanında Karaağaç ve Palamud ormanları da bulunmaktadır⁸⁶⁰.

Çingene Müsellem Sancağı'nda ormanlık alanın en fazla olduğu yer Zağra-i Eskihsar nahiyesine bağlı Yaylacılar karyesidir⁸⁶¹. Yine aynı nahiyeye bağlı, Kara Reisli, Hacı İvaz, Yaylacı, Saruca Ahmed, Hacı İvaz, Erdoğanlı, Hayrabolu nahiyesine bağlı Danüşmendlü ve Yanbolu, Ilıca-i Aydos ve Kızılağaç seraskerlik bölgesinde bulunan Güğümlü karyelerinde "resm-i koru" vergisi alınmıştır⁸⁶². Resm-i koru ifadesi ağaçların cinsinin tespitini güçleştirmektedir. Bazı ormanlık alanlarda bulunan ağaçların cinsi "koru-i meşe", "koru-i kara-ağaç" ve "palamud" olarak açıkça belirtildiği için tespit edilebilmiştir. Bu durumda, meşe ormanlarının bulunduğu köyler, Harmanlı, Kara Ağaç, Şems, Sultanşah, Derzi İnebeği, Bakiler, Fınduklu, Koruklu ve Kopuzcu'dur⁸⁶³. Kara Kürelü köyünde Karaağaç ormanı vardır⁸⁶⁴. Palamud ise Zahmi köyünde bulunmaktadır⁸⁶⁵.

⁸⁵⁴ Öşr-i meyve 80 akçe, BOA, TTD No: 206, s.109.

⁸⁵⁵ BOA, TTD No: 206, s.145

⁸⁵⁶ BOA, TTD No: 206, s.133.

⁸⁵⁷ BOA, TTD No: 206, s.135.

⁸⁵⁸ BOA, TTD No: 206, s.97.

⁸⁵⁹ BOA, TTD No: 206, s.86.

⁸⁶⁰ Bkz. Grafik 11.

⁸⁶¹ Yaylacılar karyesi'den 80 akçe vergi alınmıştır. Diğer köyler de en fazla 38 akçe vergi alınan yer bulunmaktadır. Bkz. BOA, TTD No: 206, s.32 ve 115.

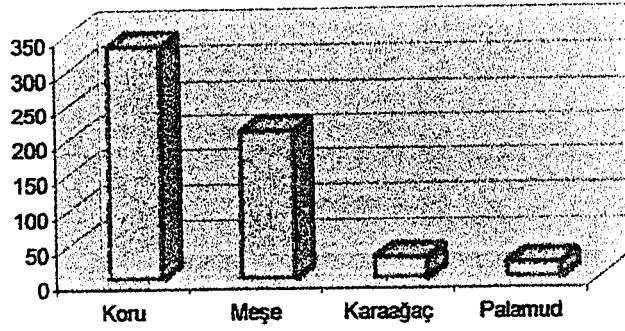
⁸⁶² BOA, TTD No: 206, s.31-134.

⁸⁶³ BOA, TTD No: 206, s.115-188.

⁸⁶⁴ BOA, TTD No: 206, s.148.

⁸⁶⁵ BOA, TTD No: 206, s.26.

Grafik 11. Çingene Geri Hizmet Kurumunda Ormanların Dağılımı (1540)

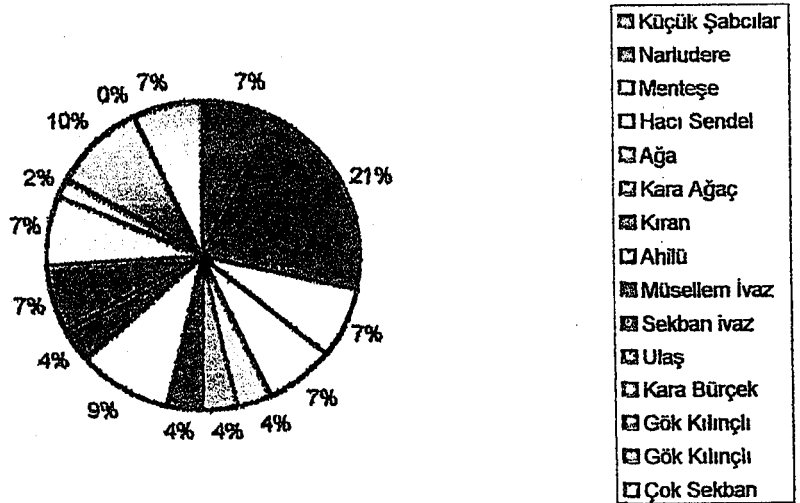

BOA, TTD, No: 206.

3.6. Çingene Müsellem Sancağı'nda Bulunan Değirmenler

Değirmen bütün köylerde olmadığı için çevre köylerde bulunan halk değirmenden faydalanmak için bu köylere gelmekte ve ticari bir hareketlik doğmaktaydı. Özellikle mahsullerin toplandığı zamanlar değirmen olan köylerin günlük nüfusu artmaktaydı. Bu nedenle değirmen köy hayatı için önemli bir işletmeydi. Çingene Müsellem Sancağı'nda değirmen bulunan köyler Grafik 12'de verilmiştir.

Grafik 12. Çingene Geri Hizmet Kurumu'nda Bulunan Değirmenler ve Alınan Vergi Yüzdeleri (1540)

BOA, TTD, No: 206.

Çingene Sancağı'nda bulunan değirmenlerden en fazla vergi Zağra-i Eskihsar nahiyesine bağlı Narludere köyünde bulunan değirmenden alınmıştır. Burada yılda 180 akçe vergi alınmaktaydı⁸⁶⁶. Döğenci-ili nahiyesine bağlı olan Hacı Sendel karyesinde bulunan değirmen 1540 yılında İsa Bey tarafından işletilmektedir⁸⁶⁷.

Hayrabolu'da Menteşe, Pınarhisarı'nda Kara Ağaç, Kıran, Dimetoka'da Ulaş, Kara Bürçek, Çorlu'da Çok Sekban, Kırkkilise'de Müsellem İvaz, Sekban ivaz, Yanbolu'ya bağlı Ağa karyelerinde bir bab değirmen, Zağra-i Eskihsar'da Küçük Şabcılar, Döğenci-ili'nde Hacı Sendel, ve İpsala ve Keşan seraskerli bölgesine bağlı Gök Kılınçlı karyeleri ise 2 bab değirmen ile hizmet vermiştir⁸⁶⁸.

Gök Kılınçlı karyesinde iki değirmen bulunmaktadır. Bu değirmenlerden Müsellem İvaz ve Dursun'un Paşalı yerinde olan değirmen ve çayır konusunda kavgalarından dolayı değirmen harap durumdadır⁸⁶⁹.

Çingene müsellemlerinin tımarı dışında bulunan değirmenler de bulunmaktaydı. Kızılağaç nahiyesinde bulunan Kara Yahşilü karyesinde üç değirmen birden bulunmakta ve işletmeleri farklı kişilerin elinde bulunmaktaydı. Baki Bey, İslavec(?) ve Sofu İbrahim'in işletmekte olduğu değirmenlerden 1 bab için 20 akçe vergi alınmıştır⁸⁷⁰. Kara Yahşilü dışında Yanbolu'da Karasulu⁸⁷¹, Keşan'da Beğendik⁸⁷², Kırkkilise'de Tatarlar⁸⁷³ ve İpsala'da Zahmi⁸⁷⁴ karyelerinde de değirmen bulunmaktadır.

Farsça asiyabân olarak geçen değirmenci, çiftçinin elde ettiği ürünün öğütülmesi ve un haline getirilmesi işini yapar⁸⁷⁵. Pınarhisar nahiyesinin müsellemlerinin

⁸⁶⁶ BOA, TTD No: 206, s.46.

⁸⁶⁷ BOA, TTD No: 206, s.85.

⁸⁶⁸ BOA, TTD No: 206, s.36,46,85,122,134,136,140,141,142,167,168,176,183,189.

⁸⁶⁹ BOA, TTD No: 206, s.183.

⁸⁷⁰ BOA, TTD No: 206, s.21.

⁸⁷¹ BOA, TTD No: 206, s.3.

⁸⁷² BOA, TTD No: 206, s.16.

⁸⁷³ BOA, TTD No: 206, s.24.

⁸⁷⁴ BOA, TTD No: 206, s.26.

⁸⁷⁵ Erdoğan Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*. (Ankara: 2000), s.48.

yamaklarından Kasım değirmencidir ve Karasöğütlü karyesinde ikamet etmektedir⁸⁷⁶ Ahilü karyesi müsellemlerinden Hasan'ın babası Abdullah' da değirmencidir⁸⁷⁷. Değirmenler genellikle su ile çalışmaktadırlar.

3.7. Hayvancılık

Tahrir kayıtlarında Teşkilat üyeleri ağnam vergisinden muaf oldukları için sahip oldukları küçük baş hayvanları hakkında bilgi edinememekteyiz. Fakat yamak ve müsellemler yazılırken bazen onlar hakkında verilen bilgilerde, çoban, sığırtmaç ve sürücü ifadelerine rastlanmaktadır. Bu da Çingene teşkilat üyelerinin hayvancılık ile de uğraştığını göstermektedir.

Çoban, sürünün etrafında dolaşır, koyunları kuzuları önüne katıp güder, onların durumunu bildirir. Kendisine emanet edilen hayvanlardan sorumlu idi. Tahrir kayıtlarında sürücü olarak ifade edilen kişi, koyunları İstanbul'a veya sefer sırasında belirtilen menzile götürür.

Karye-i Aladağlı ocağının yamaklarından Mehmed bin Nebi⁸⁷⁸ ve Karye-i Hacı Sendel yamaklarından Çoban bin Abdullah⁸⁷⁹ çoban olarak kaydedilmişken Karye-i Hamza Viranı'nda Ali'nin babası çobandır⁸⁸⁰.

Müsellemler İvaz karyesi yamaklarından Şaban bin Abdullah' da sığırtmaç olarak kaydedilmiştir⁸⁸¹. Sığırtmaç ise büyükbaş hayvanların otlatılmasından sorumludur.

Bunun yanında ulaşım için de hayvanlar kullanılmaktadır. Sultanşah karyesinden Ali bin Arabacı Bali⁸⁸² arabacı olarak kaydedilmiştir. Kilüseli karyesi yamaklarından Saltuk bin Bali'de arabacılık yapmaktadır⁸⁸³.

⁸⁷⁶ BOA, TTD No: 206, s.129.

⁸⁷⁷ BOA, TTD No: 206, s.140.

⁸⁷⁸ BOA, TTD No: 206, s.49.

⁸⁷⁹ BOA, TTD No: 206, s.85.

⁸⁸⁰ BOA, TTD No: 206, s.10.

⁸⁸¹ BOA, TTD No: 206, s.141.

⁸⁸² BOA, TTD No: 206, s.152.

Hayvancılık ile ilgili bir meslek de kasaplıktır. Kasap, kuzu, koyun ve sığır kesmekte, soluğuyla şişirmekte ve sonra da yüzmektedir⁸⁸⁴. Çok eski bir meslek olan kasaplığa tahrir kayıtlarında da rastlanmaktadır. Karye-i Kuyucu'da Yamakan Mehmed veled-i Abdullah⁸⁸⁵ kasaplık yaparken, Karye-i Koruklu yamaklarından İlyas bin Hızır'ın⁸⁸⁶ babası kasaptır.

Tahrir kayıtlarında hayvan ürünleri ile ilgili olarak "yoğurdcu" ifadesi geçmektedir. 1540 tarihli tahrir defterinde Mıgalkara nahiyesi'nin Bayram-beyi namı diğer Yayabaşı karyesinde Ferhad bin İbrahim ve Hüseyin bin Yusuf'un müşterek tımarında Yusuf isimli kişi Yoğurdcu olarak kaydedilmiştir⁸⁸⁷. Süt ürünleri ile ilgili olan bu meslekte aynı zamanda, süt satımı, kaymak, tereyağ ve peynir yapımı ile de ilgili olsa gerekir.

4. ÇİNGENELERİN MESLEKLERİ

4.1. Çingene Teşkilatına Dahil Olanların Meslekleri

XVI. Yüzyılın ortalarında Rumeli Eyaleti sınırları içerisinde oluşturulan Çingene Sancağı'nda geri hizmete dahil edilen çingenelerin tahrir defterlerinde kayıtları tutulmuştur. Bu çingenelerin ocak düzeni içerisinde belirli görevleri belirtilirken bazılarının özellikle mesleklerinin de kaydedilmiş olması dikkat çekicidir. Bu kişiler meslekleri ile hizmete memur olanlardır. Ayrıca meslek tanımlamalarının kişileri de tanımlayıcı bir niteliği bulunmaktadır. Bu da kayıtlarda dikkat edilen noktalardan biri olmuştur.

Çingenelerin sahip olduğu mesleklerin büyük kısmı usta çırak eğitimine ve elsanatına dayalı mesleklerdir. Demirci, hayyat, serrac, nalbant, dülger bunlardan

⁸⁸³ BOA, TTD No: 206, s.111.

⁸⁸⁴ Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*, s.56.

⁸⁸⁵ BOA, TTD No: 206, s.76.

⁸⁸⁶ BOA, TTD No: 206, s.181.

⁸⁸⁷ BOA, TTD No: 206, s.20.

bazılarıdır. Bunun yanında herhangi bir el mahareti istemeyen, çoban, sığırtaç, döğenci, bazargen, kassab gibi mesleklere sahip olan çingeneler de bulunmaktadır. Diğer yandan askeri görevleri akıncı, ellici, küreci, yağcı olanlar ayrıca belirtilmiştir.

4.1.1. Demircilik

Farsça ahenger, Arapça haddâd⁸⁸⁸ ifadesi kullanılan demircilik, yerleşik Çingenelerde, en vasıflı meslektir. Demirci çingene ailesinin en önemli aletleri, körük, örs, çekiç ve tokmaktır. Bunların yanında sıcak demiri tutmak için bir kaç maşa ve işlenen demire su vermek üzere ağaçtan oyulmuş ve içi su dolu bir de tekne vardır. Ayrıca ateşin içinde ısıtmakta olan demire arada sırada serpmek üzere bir miktar da kum (=silikon) bulunur ki; oksitleşmeyi önleyen bu madde, demiri çelikleştirir⁸⁸⁹.

Köy yaşamı için elzem olan aletler demirci Çingeneler tarafından imal edilir. Bunlar, orak, balta, nacak, tahra, keser, çapa, kürek, burgu, çengel, taş yontma kalem, saç, sacayağı, maşa, nal, mih, ızgara, faras, porya ve reze gibi gereçlerdir⁸⁹⁰. Dökme işinde ayak çarkı, mengene, demirci makası, pense, ege ve kalem kullanılır. Çukur bir kalıbın üzerine incecik bir pres darbesiyle eşyanın şekli tabanı yarım küreden ve tepesi, iki ayrı eğrili koniden meydana gelecek bir eşya iki darbeden imal edilip kaynakla bu iki kısım birleştirilir. İşlem hızlıdır. Dökmeci bütün işleri eliyle meydana getirir. Bakırı eritir, çekiçe döver. Eşya istenilen şekil aldıktan sonra zanaatçı süslerin oymalı kısımlarını kalem ve çiçekle keser; öteki desenleri bizle kazır. Tas, ibrik, leğen, kül tablaları, ateş kürekleri, kapı tokmakları, musluklar bunlardan bazılarıdır⁸⁹¹. Bunların yanında demir işiyle ilgilenen çingeneler iplik ve yün bükme için kullanılan iğ, çorap örmek için şiş, tığ, yorgancılardan kullandığı çuvaldızı da imal ederlerdi.

Demircilik mesleği Çingenelerde çok eskiye dayanmaktadır. Demiri çelikleştirme yönteminin ilk olarak Hindistan'da uygulanmış olması Çingenelerin Hindistan'dan gelmiş olma tezini kuvvetlendirdiği gibi, bu mesleği de çok eskiden beri yaptıklarına da

⁸⁸⁸ Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*, s.100; Sertoğlu, *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, s.122.

⁸⁸⁹ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s. 122.

⁸⁹⁰ Şerifgil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s.125-126.

⁸⁹¹ Burçak Evren, *Osmanlı Esnafı*. (İstanbul: 1999), s.193.

işaret eder. Kalifiyeli meslek sahibi insanlardır. Sadece köy halkı değil onların bu yeteneğinden devlet de yararlanmak istemiştir. Onlara özel haklar ve görevler vererek bu yeteneklerini değerlendirmiştir.

Fatih Kanunnamesi'nde Çingenelerin demircilikle uğraşanları haraçtan muaf tutulmuştur. *"Her çingeneden yılda kırkbeş akçe haraç (cizye), alına ziyade akçe alınmaya ammâ üşendirilmiye"* denilmekte ve *"Hisar mesâlini içün veya demircilik içün görevlendirilen Çingeneler'den, ellerinde benim yazılı hükmüm veya beğlerbeği'nin mektubu olanlardan haraç alınmaya"* ⁸⁹².

Fatih Sultan Mehmet'in Türk deniz gücünü arttırmak amacıyla çok gayret göstermiştir⁸⁹³. Demircilik konusunda uzman Çingenelerden de gemi demirlerinin hazırlanması konusunda faydalanmıştır. Gemi demirleri bizzat Çingeneler tarafından kesilmiş ve yapılmıştır⁸⁹⁴.

1540 yılında Çingene Sancağı'nın geri hizmet teşkilatı içerisinde 4 demirci kaydedilmiştir⁸⁹⁵. Bunlardan bir tanesi Sultanşah karyesi yamaklarından olan Hamza haddad olarak kaydedilmiştir⁸⁹⁶. Sertoğlu haddad terimini, Ordunun çeşitli ihtiyaçları için, Samakov, Köstence, Rudnik gibi maden bulunan yerlerde ve adına "haddad kârhanesi" denilen imalathanelerde kazma, külünk, körük, küskü gibi aletler imal eden kişi olarak açıklamıştır⁸⁹⁷.

İzbornik Beyine gönderilen M.1565 tarihli hükümde yapılacak gemiler için gerekli olan demirin Samako'dan gelmesini beklemeyip, oralardan alınan demirin Çingenelere kestirildiği bildirilmektedir⁸⁹⁸.

⁸⁹² Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s.86; Şerifligil, "Rumeli Eyaleti'ndeki Çingeneler", s. 122.

⁸⁹³ Ali İhsan Gencer, *Bahriye'de Yapılan Islahât Hareketleri ve Bahriye Nezareti'nin Kuruluşu (1789-1867)*. (İstanbul: İÜ. Edebiyat Fakültesi Yay., 1985), s.8.

⁸⁹⁴ Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s.87.

⁸⁹⁵ Bkz. Tablo: 29.

⁸⁹⁶ BOA, TTD Nr: 206, s.153.

⁸⁹⁷ Sertoğlu, *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, s.122.

⁸⁹⁸ BOA, MD, C.5, Hk. 297; Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s.87.

Kömürcüyan ise XVII.'da İstanbul'da Tersane'de çadırda oturan Çingene demircilerin bulunduğunu bildirir. Bu Çingeneler, gemi ve gemiciliğe lazım olan şeyleri imal ederlerdi⁸⁹⁹. İmalat işinden başka tersane içindedeki hapishanede mahkumlara zincir takma görevi de yine Çingene demircilere verilmişti⁹⁰⁰.

Demir, Çingene hayatı için oldukça önemlidir. Öyle ki yaşamlarının bir parçası olduğunu isimlerinden de anlamaktayız. 13 Demir, 2 tane Pektemür⁹⁰¹, 1 Demirtaş⁹⁰², 1 Demirhan⁹⁰³ ismi bulunmaktadır. Karye-i Erdoğanlı 'da Zemin-i Demirci⁹⁰⁴, karye-i Güğümlü'de yine Zemin-i Demürci Ali⁹⁰⁵ Çiflik-i Kulaguz'da yamaklardan Kavak ise Demirci oğlu'dur (Kavak bin Demirci)⁹⁰⁶.

4.1.2. Nalbant

Nal, at ve benzer hayvanların ayaklarına çakılan demirin adıdır⁹⁰⁷. Nalbant, bu hayvanlara nal takan zanaatkârdır, Türkçesi ise Takavcı'dır⁹⁰⁸. Merçil, nalbantların Türkiye Selçukluları devrinde baytar olarak iş yaptıklarını bildirir⁹⁰⁹. Elimizdeki kaynaklara göre Çingenelerin böyle bir yeteneğe sahip olup olmadıkları bilinmiyor fakat atlara nal taktıkları gibi iyi koşan atlar ve kısraklar yetiştirdikleri tespit edilmiştir⁹¹⁰.

⁸⁹⁹ Eremya Çelebi Kömürcüyan, *İstanbul Tarihi, XVII. Asırda İstanbul*, (İstanbul: 1952), s.38.

⁹⁰⁰ Bohemya'lı Baron Winceanus Wratislaw, 1599 senesinde yazdığı bir kitapta, casusluk ithamı ile Tersane ve Boğaz hapishanelerinde geçirdiği hayatı anlatmıştır; "Bizi, yüzlerce muhtelif geminin ve kemerli yerlerde barındırılan kadirgalarla diğer askeri levazımının bulunduğu tersaneye götürdüler. Hakimler Ferhat Paşa'nın bize yapılacak muameleyi bildiren mektuplarını Gardian Paşa'ya verdiler. Sonra cellatlar boynumuza takılan zincirleri çıkardılar ve bizi yere yatırdılar. Dayak atacaklarını zannettikse de Allaha şükür böyle bir şey yapılmadı. *Çingene demirciler* gelip yere yatanların ayaklarına demir halkalar taktılar ve halkadan geçirdikleri zincirlerle bizi ikişer ikişer birbirimize bağladılar. Zincire vurulan çiftler derhal hapishaneye atıldılar..." Bkz. Kömürcüyan, *İstanbul Tarihi*, s.221; G. E. Hubbard, *The Day of the Crescent, Glimpses of old Turkey*. (Cambirdge: 1920), s.207-211. Çingeneler, idam mahkumu ipini çekmektedir. Bkz. Alus, "Eski İstanbul'da Çingeneler", s.156.

⁹⁰¹ BOA, TTD No: 206, s.187

⁹⁰² BOA, TTD No: 206, s.169.

⁹⁰³ BOA, TTD No: 206, s.129.

⁹⁰⁴ BOA, TTD No. 206, s.45.

⁹⁰⁵ BOA, TTD No: 206, s.114.

⁹⁰⁶ BOA, TTD No: 206, s.221.

⁹⁰⁷ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.2, s.651.

⁹⁰⁸ Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*, s.37; Şemseddin Sami, *Kamûs-ı Türkî*, s.1464.

⁹⁰⁹ Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*, s.37.

⁹¹⁰ BOA, MD, C.5, s.133, Nr.311.

Nalbantlık mesleği, Çingenelerin çok işine yaramıştır. Özellikle Avrupa'ya ulaştıklarında çiftçi halklar arasında rağbet görmeyen nalbantlık mesleği Çingenelerin o bölgede tutunmasını sağlamıştır. Yunan atasözünde “Bir köye bir kilise ve bir Çingene gereklidir” ifadesi, “Bir köye bir papaz, bir nalbant gereklidir” şeklinde yorumlanmaktadır. Bununla birlikte Avrupa’da onların nalbant olarak çalışma izni her dönem sınırlı tutulmuştur. Çingenelerin nalbantlığı hakkındaki ilk bilgi 1496 tarihli olmasına rağmen onların bir çok ülkede nalbant olarak tanınması XVI. Yüzyıldadır⁹¹¹.

Çingene teşkilatında da mesleği nalbant kayıtlı çingeneler bulunmaktadır. Kara Danişmendli karyesi yamaklarından “Hüseyin’in babası Nalband”⁹¹² iken, Yanbolu Nahiyesi’nde oturan yamaklardan Pervane bin Abdullah⁹¹³’ın kendisi nalbantlık yapmaktadır.

4.1.3. Serrâc

Arapça bir tabir olan ve halk arasında saraç şeklinde kullanılan serrâc, at vesair hayvanlara eyer, yular, koşum gibi deri ve meşinden çeşitli eşya yapan ve satan sanatkâr anlamına gelmektedir⁹¹⁴. Serracılık, XVI. Yüzyılın en önemli ulaşım aracı at olduğundan aranan bir meslektir. Bu nedenle tahrir defterinde de serrac olan kişilerin meslekleri de yanlarına belirtilmiştir. Öyle ki kayıtlarda, serraclıkla ün yapanların isimleri bile kullanılmadan Serrac oğlu olarak geçmiştir. 1540 yılında Çingene Sancağı ocaklarından Zağra-i Eskihsar nahiyesine yamak olarak kaydedilen Piri “Piri bin Serrac” olarak tanınmaktadır⁹¹⁵.

İstanbul’da saraçlar saraçhanede toplanmışlardır. Burada özellikle saray için, gem, dizgin, eyer yapıldı. Evliya Çelebiye göre 1084 dükkan, 5000 neferdirler. Ayrıca bu bölgede yularcı ve kamçı da bulunmaktadır⁹¹⁶.

⁹¹¹Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, s.85.

⁹¹² BOA, TTD No: 206, s.60.

⁹¹³ BOA, TTD No: 206, s.119.

⁹¹⁴ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.3, s.125. Serrâc, eyer vesair at takımı yapan ve satan bir zanaatkârdır. Bkz. *Kamus-u Türkî*, s.714.

⁹¹⁵ BOA, TTD No: 206, s.41.

⁹¹⁶ Evren, *Osmanlı Esnafı*, s.209.

4.1.4. Hayyat

Hayyat, Arapça terzi, dikici anlamına gelmektedir⁹¹⁷. Farsça derzi olarak da kullanılır⁹¹⁸. Tahrir kayıtlarında hem derzi hem de hayyat kullanılmıştır. Derzi, dokunan kumaşları insan bedeninin ölçülerine göre biçer, parçalara ayırır, beden ve organların şekline göre bu parçaları ekleyerek diker ve tek bir elbise ortaya çıkarır. Bu işlemi gerçekleştirmek bir sanattır⁹¹⁹. Küçük yaşta usta-çırak ilişkisi ile öğrenilen terzilik mesleğinde kumaş, iplik, iğne ve makas kullanılan temel malzemelerdir.

1540 yılı tahrir kayıtlarında, Akkırman mir-livası olan Bali Bey bin Malkoçzade'nin hassasında Zağra-i Eskihsar nahiyesine bağlı Karye-ı Yatkinli'da Hoca Ali isminde kişi hayyat kayıtlıdır⁹²⁰. Pınarhisarı nahiyesinin yamaklarından olan Bali'nin ise babasının "Derzi"⁹²¹ olarak kaydı bulunmaktadır. Bunun yanında Yaylacılar karyesinde zemin sahibi Kara Derzi'nin ismi geçmektedir⁹²².

Yine terzilik mesleği de serracılık gibi sanatsal bir meslek olduğundan ve halk arasında da kişiler meslekleri ile anıldıklarından yine kayıtlarda hayyat oğlu olarak da kaydedilmiştir. Bunun yanında sadece mesleği ile tanınanlar "Hayyat Alagöz"⁹²³ olduğu gibi hem mesleği hem de baba adı yazılanlar "Hüseyin bin Abdullah, hayyat"⁹²⁴ veya hem babasının adı hem de babasının mesleği yazılanlar "Piri bin hayyat Umur"⁹²⁵ kayıtları bulunmaktadır.

4.1.5. Cüllâh

Cüllâh dokumacı için kullanılan bir kelimedir⁹²⁶. O çalıştığı zaman tefe⁹²⁷ ve tarağını işletmektedir. 1540 yılı tahrir kayıtlarda, 18 yamak ve 3 yamağın babası ve 3

⁹¹⁷ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri* ..., C.1, s.784.

⁹¹⁸ Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*, s.15.; Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.211.

⁹¹⁹ Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*, s.15.

⁹²⁰ BOA, TTD No: 206, s.15.

⁹²¹ BOA, TTD No: 206, s.129.

⁹²² BOA, TTD No: 206, s.38.

⁹²³ BOA, TTD No: 206, s.141.

⁹²⁴ BOA, TTD No: 206, s.76.

⁹²⁵ BOA, TTD No: 206, s.158.

⁹²⁶ Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*, s.18.

zemin sahibi cüllâh olarak geçmektedir. Meslek olarak en fazla kaydedilen meslek grubudur. Diğer mesleklere göre daha çok kaydedilmiş olmasının çingeneler arasında yaygınlığı anlaşılacağı gibi aranılan bir meslek olduğu da anlaşılmaktadır.

4.1.6. Hallâc

Pamuk, yün, yatak ve yorgan atan kimsedir⁹²⁸. Bu işi yapan iki zanaatkârın oğulları tahrir defterine yamak olarak kaydedilmiştir. Karye-i Ahilü'de yamaklardan Cafer bin Saru⁹²⁹ ve Sekban-ı İvaz yamaklarından Şah Bali'nin⁹³⁰ babaları hallâcdır.

4.1.7. Kethuda

Büyük devlet adamlarıyla, zenginlerin işlerini gören adam hakkında kullanılan bir kelimedir. Halk arasında "kahya" denilirdi⁹³¹. 1540 yılı tahrir kayıtlarında Danişmendli karyesi yamaklarından Hasan, Kethuda olarak kayıtlı⁹³² bulunmaktadır. Bu meslek için iletişim becerisine sahip olmak gerekmektedir.

4.1.8. Bâzergan / Bâzîrgân

Bâzergan, tüccar anlamına gelmektedir⁹³³. Pakalın bazîrgân olarak almış ve Hicrî XII. ve XIII. Yüzyıllarda Hristiyan tüccarlar hakkında avam arasında kullanılan bir tabir⁹³⁴ olarak tanımlamıştır. Bâzîrgân, ticari eşyayı ucuza almak ve pahalı satmak suretiyle sermayeyi artırmaya çalışır ve kâr elde etmeye çalışır.

⁹²⁷ Defe (tefe), Culha tezgâhının taragının kurulduğu yay. Bkz. Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türkî*, s.612.

⁹²⁸ Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.381

⁹²⁹ BOA, TTD No: 206, s.140.

⁹³⁰ BOA, TTD No: 206, s.142.

⁹³¹ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.2, s.251.

⁹³² BOA, TTD No: 206, s.67.

⁹³³ Merçil, *Türkiye Selçukluları'nda Meslekler*, s.148.

⁹³⁴ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.1, s.183.

1540 yılı Çingene Sancağı tahrir kayıtlarında Döğenci-ili nahiyesinin yamaklarından Hacı, Bâzergân Anadolu⁹³⁵ ve Karye-i Papaslık yamaklarından Çorlu'da oturan Veli, bâzergân olarak kaydedilmiştir⁹³⁶.

4.1.9. Korucu

Korucu, bekçi anlamına gelir⁹³⁷ ve çayırların, koruların korunması için görevlendirilir. 1540 yılı tahrir kayıtlarında Karye-i Gazioğlu yamaklarından Veli bin Sinan Korucu olarak⁹³⁸ kaydedilmiştir.

Silistre Kanunnamesi'nde korucuların koruduğu alana koyun girmesine izin vermemesi gerekiyordu. Bunu sağlamak üzere âdet üzere önce reayayı buraya koyun bırakmaması için ikaz ediyor, reaya yine dinlemeyip koyunu koruya sokarsa, gerekli resim alındıktan sonra zarar, ziyan sürü sahibine ödetiliyordu⁹³⁹.

4.1.10. Mumcu

Aydınlatma aracı olarak kullanılan mumda fitil için penbe iplik⁹⁴⁰ üretiminde ise iç yağı kullanılmaktadır⁹⁴¹. 1540 yılı tahrir kayıtlarında Karye-i Kopuzcu Sekban yamaklarından olan Mehmed bin Abdullah⁹⁴² mumcu yazılmıştır.

⁹³⁵ BOA, TTD No: 206, s.83.

⁹³⁶ BOA, TTD No: 206, s.215.

⁹³⁷ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, C.2, s.295.

⁹³⁸ BOA, TTD No: 206, s.207.

⁹³⁹ Barkan, *Kanunlar*, s.286.

⁹⁴⁰ "Yedikule'de ki mumcu esnafının mum üretim maliyeti, satışı ve narh nizamına ve nizama muhalefetin önlenmesine dair çıkarılan hüküm" Tarih Fî evâhir-I Ca Sene 1162 / 9-18 Mayıs 1749. Bkz. *İstanbul Külliyyatı, İstanbul Ahkâm Defterleri, İstanbul Esnaf Tarihi 1*, Yay. Hazırlayan: Ahmet Kal'a. (İstanbul: 1997), s.62.

⁹⁴¹ "Yedikule'de tokadda gelüp celepden ancak bizler iştirâ ve selhânelerimizde zebh ve içyağını mumcıya...." Fî evâsıt-I L 1155 / 9-18 Aralık 1742. Bkz. *İstanbul Külliyyatı...*, s.12; "İstanbul'da Mumcu Esnafı mum yapmak için satın aldıkları donyağ ve çerviş fiyatı." 30 Cemaziye-I evvel sene 1248 / 1832, BOA, Cevdet İktisat No: 445 Bkz. Ahmet Hezarfen, 17. - 18. - 19. - 20. *Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde, Üretim, İstihdam, Ücretler ve Esnaf Örgütleri*. (İstanbul: İstanbul Esnaf ve Sanatkârlar Birliği Yay., 1999), s.57.

⁹⁴² BOA, TTD No. 206, s.203.

4.1.11. Tabbâh

Geri hizmet kurumunda bağlı olan kişiler göreve çağrıldıkları zaman yanlarında altı aylık yiyeceklerini de alırlardı⁹⁴³. Bu da görev sırasında yiyeceklerini kendileri temin ettikleri gibi kendilerinin de hazırladığını göstermektedir. Tabbâh Arapça bir kelimedir⁹⁴⁴ ve aşçılık, yemek pişirme sanatı anlamına gelir⁹⁴⁵. Yemek pişirme, bir sanat olduğundan Karye-i Ala köy’de Ahadça çiftliğinde kayıtlı olan yamaklardan Hasan Ahmed’in mesleği tabbah olarak belirtilmiştir⁹⁴⁶.

Tablo 29. Geri Hizmet Kurumunda Kayıtlı Meslekler (1540)

Meslekler	Müşellemler	Yamakan
Cülah		21
Hayyat	1	9
Hallac		2
Demirci		2
Nalbant		2
Serrac		2
Eyerci		1
Dülger		1
Baytar		1
Kethuda		1
Bâzergân		2
Değirmenci	1	
Döğenci	2	2
Arabacı		2
Kassab		2
Darıcı		2
Mumcu		1
Bozacı		1
Korucu		1
Sığirtmaç		1
Çoban		2
Tabbâh (aşçı)		1
Akıncı	2	4

BOA, TTD, No: 206.

⁹⁴³ BOA, MD, No : 35, s.8, Hk. 13.

⁹⁴⁴ Merçil, *Türkiye Selçukluları’nda Meslekler*, s.66,

⁹⁴⁵ Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s.1207.

⁹⁴⁶ BOA, TTD No. 206, s.215.

4.2. Teşkilata Üye Olmayan Çingelerin Meslekleri

Çingelerin yaşam tarzları aynı zamanda mesleklerine de yansımış ve genellikle göçebeler ve yerleşikler farklı mesleklerle uğraşmışlardır. Göçebe Çingeler, gezgincilik ruhuna uygun meslekler ile ilgilenmişler, yetenek ve elbecerisi isteyen meslekî hizmetlerini insanların ayağına götürmüşlerdir.

Çingeler, ayı oynatıcılığı, zurnacılık, kemancılık, iskemle kuklacılığı, müzisyenlik, dansöziük, falcılık ve büyücülük gibi görsel ve eğlendirici nitelikli mesleklerle uğraşırken aynı zamanda nalbantlık, demircilik, kalaycılık, bakırcılık gibi metal işçiliğinin yanı sıra sepetçilik, kalburculuk, kerpiç dökümcülüğü gibi zanaatları da icra etmişler bunların hem imali hem de satışı ile ilgilenmişleridir⁹⁴⁷.

Çingeler demircilikteki başarılarını zaman zaman kötüye kullanarak kalp para yapımında çalışmışlardır. Devlet, sahtecilik olan kalp para yapımını engellemek için önlemler almaya çalışmıştır. Kalpazanlık aleti ile yakalananlar alet ve edevatları ile İstanbul'a getirilmiş ve ağır cezalara tabi olmuşlardır⁹⁴⁸.

⁹⁴⁷ Türk Ansiklopedisi, s.54; Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî. s.517; Robert Mantran, 17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul. Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay- Enver Özcan (Ankara: TTK, 1990), s.7; Alpman, Başka Dünyanın İnsanları Çingeler, s.7; Özkan, Türkiye Çingeleri, s.84 -85.

⁹⁴⁸ BOA, MD, C.5/1, s.279, Hk.715, Tarih 5 C. 973 /1565.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇİNGENE TEŞKİLATININ KALDIRILIŞI

1. ÇİNGENE TEŞKİLATI'NIN BOZULMASI

1.1. Teşkilatın Bozulmasına Neden Olan Dış Etkiler

1.1.1. Tımarlı Sipahi Teşkilatı'nda Başlayan Bozulmalar

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan itibaren askeri, idari ve mali düzenini temelini oluşturan tımar sistemi XVI. yüzyılın sonuna doğru çeşitli nedenlerle bozulmağa başladı⁹⁴⁹. Askerlikle ilgisi olmayan kişiler hile ile berat sağlayıp tımar sahibi oldular. Babası ölen yetim süvarilerin yerleri başkalarına verildi. Beylerbeyi kademesinde tımar tevcihi sırasında onarılmaz hatalar yapıldı. 1571-1606 yılları arasında uzun süren savaşlar reayayı zor durumda bıraktı. Kafkas ve Dağıstan seferinden sonra yaptığı gibi askeri hizmeti olmayan kimselere savaşta yararlılık göstermiştir diyerek tımar tevcih edildi⁹⁵⁰.

XVI. yüzyılın sonlarından itibaren saray halkı ve yönetilenler devlet otoritesinin zayıflamasından yararlanarak tımar ve zeameti kendi tasarruları altına geçirdiler⁹⁵¹. Bu durumda sipahi aileleri dirliksiz kaldı. Yeni tımar sahiplerinin askerlikle ilgisi olmadığı için ordunun savaşçı sayısı azalmaya başladı. Rumeli'de silahlı 40 bin atlı toplanırken XVII. Yüzyılın başında tımarlı sipahilerin sayısı 7-8 bine kadar düştü⁹⁵².

⁹⁴⁹ Aktan, "Osmanlı Tımar Sisteminin Mali Yönü", s.74.

⁹⁵⁰ Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.50.

⁹⁵¹ Robert Mantran, "XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti: İstikrar mı Gerileme mi?", Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, (Çev: Server Tanilli), C. 1, (İstanbul : 1995); Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.50.

⁹⁵² Doğru, Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı, s.51; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi C. III/II., s.283.

Bu konudaki rahatsızlıkların gittikçe artması ile bazı yenilikçiler durumu düzeltmek için tavsiyelerde bulundular. Ali Ayni Efendi, sipahilik sisteminin bozulmasının nedeni olarak padişah dirliğine mutasarrıf olan sipahinin, devlete hizmet etmeyip başka işlerle uğraşmasında görmektedir⁹⁵³. Koçi Bey'de risalesi'nde tımarlı sipahilerin eskiden tımar erbabı arasına yabancı giremediğini ve tımar erbablarının sancaklarda oturup, bulundukları yerlerin güvenliğini sağladıklarını belirtmiştir⁹⁵⁴.

Tımarlı sipahinin askeri alanda ikinci dereceye düşmesinin diğer nedeni batıda silah teknolojisinin gelişmesidir. Yeni savaş teknolojisi sürekli ordu bulundurma esasına dayanıyordu⁹⁵⁵. Bu durumu gözönünde bulunduran Osmanlı Devleti ulufeli ve ateşli silah kullanabilecek asker sayısını arttırdı⁹⁵⁶.

1.1.2. Tımarlı Sipahinin Geri Hizmete Çekilmesi

Batıdaki askeri gelişmelerle modası geçmiş sayılan tımarlı sipahi, Mart-Ekim ayları arasında seferde bulunuyor, onun dışında kalan süre içinde çiftliğin başında bulunmak istiyordu⁹⁵⁷. XVII. Yüzyılın başından itibaren ulufeli sayısını arttıran devlet, tımarlı sipahileri yavaş yavaş geri hizmete almaya başladı⁹⁵⁸.

Orhan Bey zamanında azaplar ve sipahi zümresi kurulunca yaya ve müsellemler, I. Murad zamanında kapıkulu ocağı kurulunca azap ve sipahi zümresi geri hizmete alınmıştı. Şimdi en güçlü eyalet askeri olan tımarlı sipahi geri hizmete alınıyordu⁹⁵⁹. Sistemin bozulması nedeniyle, tımarlı sipahiler geri hizmet kurumunun yapmakta olduğu işleri yapmaya başladılar.

⁹⁵³ Ayni Ali Risalesi, s.76 ; M. Tayyib Gökbilgin, "Sipahi", İ.A, C.10 : 689-694, (İstanbul : MEB, 1966) s.691.

⁹⁵⁴ Koçi Bey Risalesi. Sadeceleştiren: Zuhuri Danışman. (İstanbul: 1993), s.10.

⁹⁵⁵ Doğru, Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı, s.51.

⁹⁵⁶ Doğru, Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı, s.51; Özer Ergenç, "Osmanlı Merkez Askerinin Nitelik ve Fonksiyonları Üzerine", I. Askeri Tarih Semineri, Bildiriler, II:73-83. (Ankara: 1983), s.81.

⁹⁵⁷ Doğru, Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı, s.51.

⁹⁵⁸ Doğru, Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı, s.51; Ergenç, "Osmanlı Merkez Askerinin Nitelik ve Fonksiyonları Üzerine", s.81.

⁹⁵⁹ Akdağ, Türkiye'nin İktisadî ve İçtimai Tarihi, C.I, s.420 ve C.II, s.105-106; Doğru, Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı, s.51.

Tımarlı sipahinin geri hizmete çekilmesi mali konularda da rol oynadı. Dirlik sisteminin düzenli işlediği zamanlarda reayanın korunması, tımarlı sipahilerin çıkarları açısından gerekiyordu. Sipahinin ortadan çekilmesi, köylünün eşkiyalık olaylarından zarar görmeye başlamasına neden oldu. Üretim azaldı. Ulufeli askerin gideri arttıkça, devlet reayaya altından kalkamayacağı vergiler getirdi⁹⁶⁰. Cizye ve avarız gibi, devlete doğrudan nakit olarak gelen vergiler alabildiğince yükseltildi. Öte yandan devlete güvenli ve çabuk gelirler getiren, kiralama sistemi, gelir kaybına yol açsa da gelişti⁹⁶¹. Vergilerin toplanmasında iltizam usulü yaygınlaştığından bu yük taşınmaz hale geldi⁹⁶². 1584-86 devalüasyonunda Rumeli Beylerbeyi Mehmed Paşa'nın getirdiği tedbirlerle paranın değeri çok düştü. Eskiden 100 dirhem gümüşten 450 akçe kesilirken 800 akçe kesilmeye başlandı. Her yerde ayaklanmalar başladı. İstanbul'da çıkan isyan sonunda yeniçeriler Rumeli Beylerbeyi Mehmed Paşa'yı ve defterdarı öldürdüler. Bütün bu olumsuzluklar tımarlı sipahileri çok fazla etkiledi, durumları gün geçtikçe zayıfladı.

1.2. Çingene Teşkilatın Bozulmasında İç Etkiler

1.2.1. Geri Hizmet Mensuplarının Görev İhmalleri

Tımarlı sipahinin geri hizmete çekilmesi diğer geri hizmet kurumlarında olduğu gibi Çingene teşkilatı için de önemli bir darbeydi. Teşkilatın içindeki bozulma da en az bu kadar önemliydi.

Devlet, görev yerlerine gitmeyen Çingeneleri subaşları aracılığı ile tekrar tekrar göreve çağırıyordu. 1569 tarihinde Ejderhan Seferi'ne çağrılan Çingeneler görev yerlerine gitmedikleri için ikinci bir hüküm gönderilmiş ve göreve gitmeleri sert bir ifade ile belirtilmişti⁹⁶³. 1572 yılında ise Midye'de gemi yapmak için görevlendirilen

⁹⁶⁰ Doğru, *Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.51.

⁹⁶¹ Gilles Veinstein, "Büyükülüğü İçinde İmparatorluk", s.275.

⁹⁶² Ergenç, "Osmanlı Merkez Askerinin Nitelik ve Fonksiyonları Üzerine", s.82; Doğru, *Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.51.

⁹⁶³ MD, C.9, s.25, Hk. 67.

Çingeneler de görev yerlerine gitmedikleri için yinelenen bir hükümle karşı karşıya kalmışlardı⁹⁶⁴.

III. Murat (1574-1595) devrinden itibaren diğerleri gibi Çingene teşkilatı bozulmağa başladı. Verilen görevler zamanında yapılmadığından işler aksamaktaydı. 1579'da Çingene müsellemleri İran Savaşı sırasında Bender tarafına hizmete memur edildiler. Fakat, eşkinici Çingeneler, defterin teslim edilmediğini bahane eden yamakların harçlık vermemeleri yüzünden, görev yerlerine gitmediler. Bunun üzerine Kırkkilise, Hayrabolu ve Babaeski kadılarına emir ve hükümler gönderilerek, teşkilat üyeleri göreve gitmeye zorlandı⁹⁶⁵. Eşkinicilerin görevlerini ihmale başlamaları, yamakların harçlıkları ödememeleri teşkilatın iyice bozulduğunu gösteriyordu.

1.2.2. Çingene Müsellemlerinin Toprak Kullanımındaki Usulsüzlükleri

Çingene teşkilatında müsellemlerin toprak kullanma usulünde de yolsuzluklar başladı. Ocakların nüfusu çoğaldıkça çiftliklerin toprakları yetmemeye başlamış bunun üzerine Çingene müsellemleri bir yolunu bulup kendi topraklarının miktarını çoğaltmışlardır. Toprak miktarını çoğaltmanın nedenlerinden biri de tahrirlerin eskisi gibi düzenli bir şekilde yapılmamasıdır. Bu durumu kendi çıkarları doğrultusunda kullanan müsellemler, sipahilerin toprak üzerindeki kontrolünün azaldığı sipahi değişimi sırasında, sipahinin elindeki iyi toprakları alma yoluyla kendi çiftliklerini genişletmişlerdir⁹⁶⁶.

Teşkilat içinde gelişen düzensizlik ve hizmetlerin yerine getirilmemesi durumu yeni gelişen görevler için devleti yeni arayışlar içine itti. Bulunan çözüm, teşkilat dışından kişilere, yeni düzenlenen ayrıcalıklarla görevlendirme oldu.

1.3. Teşkilat Dışından Olanlara Yapılan Görevlendirmeler

⁹⁶⁴ MD, C.21, s.171, Hk. 410.

⁹⁶⁵ Gökbilgin, "Çingeneler", s.424.

⁹⁶⁶ MD, C.7, s.450, Hk. 937.

Teşkilat sona erdirilmediği halde teşkilatın bozulma sürecine girmesi, yeni görevlendirmelerde askeri hizmet görevi olmayan Çingeneleri kapsamaya başladı. Görev durumuna göre değişen vergi muafiyetleri sunularak Çingeneler arasından görevlendirme yapıldı.

Çingenelerin at beslemeleri bir çok hükümde kesinlikle yasaklanmışken⁹⁶⁷, Pırakin kasabasında bulunan Çingene taifesinden onbeş kişi, üç menzil beygiri beslemek için görevlendirilmiş ve bu görevleri karşılığında ispençeleri 12'şer akçeye indirilmiş ve tekalif-i örfiyeden de muaf tutulmuşlardı⁹⁶⁸.

Çingene taifesinden 1573 yılında donanmaya kürekçi yazılanlardan ise cizye, ispençe, avarız-ı divaniye ve tekalif-i örfiye vergilerinden muaf tutulacakları belirtilmiş⁹⁶⁹ fakat 1574 tarihinde donanmaya alınan kürekçiler için sadece ispençeden muafiyet verilmiştir⁹⁷⁰. Çingenelerin geri hizmet kurumuna alınışı sadece Rumeli'de iken, Anadolu'dan da kürekçi olarak donanmaya alınışı olmuştur⁹⁷¹.

Kamengrad madenine görevlendirilen Çingenelerinde cizye, ispençe, avarız-ı divaniye ve tekalif-i örfiye vergilerinden muaf tutulacakları beyan edilmiş⁹⁷², Silistre livasının Prevadi nahiyesinde bulunan bir Çingene cemaati de güherçile kazmalarından dolayı vergi muafiyeti almışlardır⁹⁷³.

2. ÇİNGENE TEŞKİLATI'NIN KALDIRILIŞI

Osmanlı askeri düzenindeki bozulmaların teşkilata yansımaları ve teşkilat üyelerinin görevlerini ihmal, tahrir ve takiplerin azalması, devletin düzeni kurma çabasıyla yaptığı yeni görevlendirmeler teşkilatı iyice zayıflatmıştır.

⁹⁶⁷ BOA, MD, C.7, s.79, Hk. 215; BOA, MD, C.5/2, s.494, Hk. 1342; BOA, MD, C.7, s.317, Hk. 910; BOA, MD, C.7, s.320, Hk. 920; BOA, MD, C.7, s.586, Hk. 1649; BOA, MD, C.22, s.304, Hk. 599; MD, C.40, s.152, Hk. 333.

⁹⁶⁸ BOA, MD, C.27, s.345, Hk. 828.

⁹⁶⁹ BOA, MD, C.23, s.115, Hk. 231.

⁹⁷⁰ BOA, MD, C.24, s.324, Hk. 886.

⁹⁷¹ BOA, MD, C.23, s.307, Hk. 662.

⁹⁷² BOA, MD, C.23, s.149, Hk. 306.

⁹⁷³ BOA, TTD No:416s.190.

Bu yıllarda geri hizmet kurumlarının hemen hemen hepsi bozulmaya ve dağılmaya başlamıştır. Bu gelişen süreç sadece Çingene teşkilatına özgü bir durum değildir. Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve kültürel durum geri hizmet kurumlarının ortak kaderini çizmiştir.

Arıkan, 1579 tarihinden sonra "umumen piyade ve müsellemlerin ref olunup" bunların reayaya kaydedildiğini bildirir⁹⁷⁴. III. Mehmet (1595-1603) zamanında H. 1007 / 1598 yılında yapılan bir tahrir göre Aydın, Biga, Saruhan, Kocaeli, Sultanönü livalarında bulunan yaya ve müsellemlere ait olan çiftlikler, reaya yerine çevrilmiştir⁹⁷⁵. 1642 tarihli Kanun-i Osmanî Mefhum-ı Defter-i Hakani'de "Anadolu'da ki yaya ve müsellemler, canbazlar, Rumeli'deki akıncı tımarlarının bu tarihten önce kaldırıldığını" açıklamaktadır⁹⁷⁶. XVI. Yüzyılın sonlarında yaya ve müsellemler ocakları kaldırılarak çiftlikleri zeamet ve tımar yapılmış, bunların zaim ve tımarlıları Kaptan Paşa eyaleti'ne bağlanmıştır⁹⁷⁷.

Bu dönemde Martolos Teşkilatı'da bozulma sürecine girmiştir. XVII. Yüzyılda Martolosların bir kısmı isyan hareketlerine katılmış bir kısmı ise ordudan kaçmıştır. Böylece kalelerdeki ve sınır boylarındaki Martolos sayısı azalmaya başlamıştır⁹⁷⁸. Martolos Teşkilatı düzeltme girişimlerinin başarısız olması ile 1721 tarihinde resmen ortadan kaldırılmıştır⁹⁷⁹. Buna rağmen bazı yerlerdeki teşkilatlar Tanzimat'a kadar görevlerine devam etmişlerdir⁹⁸⁰.

XVII. yüzyılda derbent teşkilatı da bozulma sürecine girmiş ve bir çok derbentci bazı nedenlerden dolayı görevlerinden kaçmaya başlamışlardır⁹⁸¹. Voynuk teşkilatı ise

⁹⁷⁴ Arıkan, Hamit Sancağı, s.97.

⁹⁷⁵ BOA, TTD No:700, s.10-11.

⁹⁷⁶ Doğru, Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı, s.52.

⁹⁷⁷ BOA, TTD No:700, s.10-11; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C. III/II., s.286; Arıkan, Hamit Sancağı, s.97; Doğru, Yaya-Müsellemler-Taycı Teşkilatı, s.52.

⁹⁷⁸ Vasic, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Martoloslar", s.275; Keser, "Geri Hizmet Kıtaları", s.51-52.

⁹⁷⁹ Orhonlu, Derbent Teşkilatı, s.134; Vasic, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Martoloslar", 56; İrmak, "Martolos Teşkilatı Hakkında Bir Çalışma", s.190. Anhegger, "Martoloslar Hakkında", s.292.

⁹⁸⁰ Orhonlu, Derbent Teşkilatı, s.134; Vasic, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Martoloslar", 56; İrmak, "Martolos Teşkilatı Hakkında Bir Çalışma", s.190.

⁹⁸¹ Orhonlu, Derbent Teşkilatı, s.120.

diğer geri hizmet kurumlarına göre daha uzun ömürlü olmuştur. Voynuklar, XVIII. Yüzyıla kadar varlıklarını korumuşlardır⁹⁸².

XVII. Yüzyılın başında Yaya ve Müsellemler gibi Çingene Müsellemleri de kaldırılmış ve topraklarının bir kısmı tımar ve zeamet toprağına dönüştürülmüştür⁹⁸³ bir kısmı da Mukataaya bağlanmıştır⁹⁸⁴

2.1. Çingene Müsellem Topraklarının Zeamet ve Tımar'a Çevrilmesi

Teşkilatın kaldırılma sürecinde Çingene müsellem livasının bazı çiftlikleri de zeamet ve tımar olarak verilmiştir. I. Mustafa'nın tahta yeniden çıktığı tarihlerde (H. 1031 / 1621-22) Çingene Müsellem çiftliklerinden zeamet ve tımar topraklarına dönüştürülenler, padişahın cülusu nedeniyle yeniden tevcih edilmiştir.

Çingene Müsellem çiftliklerinin zeamet ve tımar olarak dağıtımında saray görevlilerine veya onların akrabalarına iltimas geçilmiştir. Örneğin Vize Sancağı'nda Hasköy'ye tabii Aydos karyesinde bulunan çiftlik (zeamet) saray mensubu olan Hasan'ın yerinin boşalmasıyla, yine saray mensubu Hafız veled-i Mustafa'ya yararlılığı nedeniyle verilmiştir⁹⁸⁵.

...Emektarlardan olup Kadıasker-i sabık Yahya Efendi Hazretlerinin akrabasından olan Mustafaoglu mezkur hafızı müşarüleyhin iltiması ile verilmek buyrulur. Sene 1031 Şaban'ının 15. günü tarihiyle Faziletli Reis'ül-Küttüb'ın da imzasıyla mumza suret-i ruus verilip...(Ruznamçe, No: 417.)

Yukarıda görüldüğü gibi zeametler dağıtılırken saray çevresinin verdiği referanslar dikkate alınmıştır. 1031 tarihinde Kırkkilise'de önceden Çingene Müsellem çiftliği olan yerlerden geliri 20.000 ile 100.000 arasında değişen 7 zeamet, geliri 3.000 ile 14.760 akçe arasında değişen 22 tımar toprağı bulunmaktadır (Bkz. Tablo 30) .

⁹⁸²Ercan, "Osmanlı Askeri Kuruluşlarından Voynuk Örgütü", s.119; Ercan, *Bulgarlar ve Voynuklar*, s.93; Doğru, *Yaya-Müsellem-Taycı Teşkilatı*, s.52.

⁹⁸³ Ruznamçe, No:417.

⁹⁸⁴ Gökbilgin, "Çingeneler", s.424; Koçi Bey Risalesi, s.31; Ayn-Ali, *Kavanin-i Ali Osman der Hulâsa-i Mezâmin-i Defter-i Divan*, İstanbul, 1280, s.45.

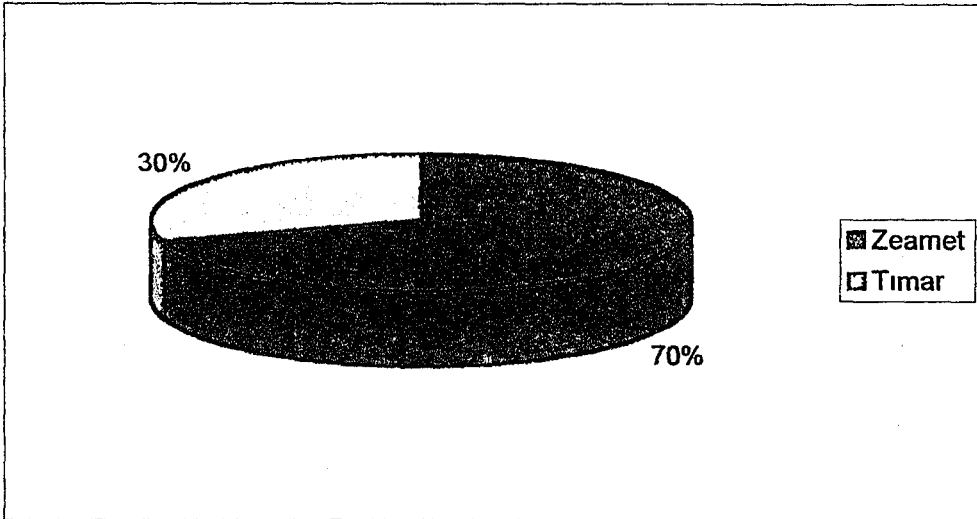
⁹⁸⁵ Ruznamçe, No: 417, sayfası belirtilmemiş.

Tablo 30. Kırkkilise’de Bulunan Çingene Müsellem Topraklarının Zeamet ve Tımara Olarak Tassarrufu (1622)

Çiftliğin Tasarruf Şekli	Değeri (Akçe)	Çiftliğin Tasarruf Şekli	Değeri (Akçe)
Zeamet	20.000	Tımar	7.000
Tımar	3.000	Tımar	6.000
Tımar	6.000	Tımar	5.000
Tımar	3.000	Zeamet	21.500
Tımar	6.000	Tımar	6.000
Tımar	3.100	Tımar	1.930
Zeamet	35.190	Zeamet	60.000
Tımar	4.000	Tımar	14.467
Tımar	1.900	Tımar	3.000
Tımar	3.000	Zeamet	100.000
Zeamet	21.111	Tımar	4.000
Tımar	4.000	Tımar	4.000
Tımar	6.000	Tımar	8.000
Tımar	13.000	Tımar	10.372
Zeamet	28.598	Toplam	409.168

Ruznamçe, 417.

Grafik 13. Kırkkilise’de Çingene Müsellem Çiftliklerinin Tımar ve Zeamet Olarak Tasarrufu (1622)

Ruznamçe, 417.

1621 Kırkkilise'de Çingene Müsellem topraklarının % 30'u tımar olarak % 70'i Zeamet olarak tasarruf ediliyordu. Toplam 409.168 akçelik zeamet ve tımar toprağının 286.399 akçesi zeamet toprağına 122.769 akçesi ise tımar toprağının gelirini oluşturunuyordu.

Tablo 31. Vize'de Bulunan Çingene Müsellem Topraklarının Zeamet ve Tımarla Çevrilmesi (1622)

Çiftliğin Tasarruf Şekli	Değeri (Akçe)	Çiftliğin Tasarruf Şekli	Değeri (Akçe)
Tımar	3.000	Tımar	3.066
Tımar	3.000	Tımar	3.000
Tımar	6.000	Tımar	5.000
Tımar	2.680	Tımar	2.200
Tımar	4.000	Tımar	3.000
Tımar	14.422	Tımar	3.000
Tımar	4.000	Tımar	5.999
Tımar	3.000	Tımar	6.000
Tımar	6.000	Tımar	4.000
Tımar	6.000	Toplam	35.265

Ruznamçe, 417.

I. Mustafa döneminde Vize'de Çingene müsellemler çiftlikleri sadece tımar olarak verilmiştir. Bu toprakların geliri de çok yüksek olmayıp 3.000 ile 6.000 akçe arasında değişmektedir. 19 tımarın toplam geliri 35.265 akçe olup, 10.000 aşan bir sadece bir tımar bulunmaktadır.

Hayrabolu'da 5 zeamet bulunup değerleri 20.000 akçe ile 63.200 akçe arasında değişmektedir. 22 çiftlik ise tımara dönüştürülmüştür. Toplam tımar ve zeamet geliri 249.640 akçedir.

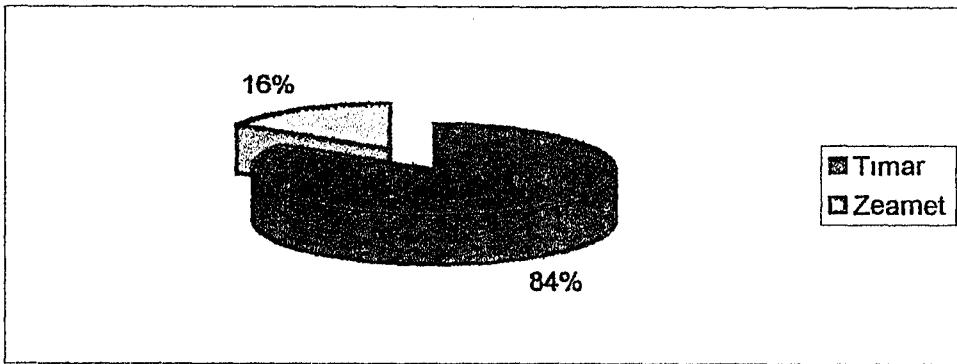
Tablo 32. Hayrabolu'da Bulunan Çingene Müsellem Topraklarının Zeamet ve Tımara Çevrilmesi (1622)

Zeamet	46.324	Tımar	10.000
Zeamet	62.716	Tımar	3.000
Tımar	11.000	Tımar	3.000
Tımar	4.000	Tımar	1.500
Tımar	4.000	Zeamet	20.000
Tımar	11.000	Tımar	2.628
Tımar	6.534	Tımar	7.000
Tımar	5.000	Zeamet	63.200
Tımar	8.000	Tımar	1.884
Tımar	10.000	Tımar	4.000
Tımar	4.500	Tımar	6.900
Tımar	5.999	Tımar	6.000
Tımar	6.000	Zeamet	49.998
Tımar	5.993	Toplam	249.640

Ruznamçe, 417.

Vize'yi göz önünde bulundurmazsak (zeamet toprağı hiç bulunmadığı için) Hayrabolu ve Kırkkilise'de zeamet toprak birimi daha az olduğu halde gelir getirisi daha yüksektir. Birim olarak değerlendirildiğinde 75 toprak biriminin % 84'ü tımar olarak tassarruf edilirken sadece %16'sı zeamet olarak tasarruf edilmektedir.

Grafik 14. Kırkkilise, Vize ve Hayrabolu'da Bulunan Tımar Topraklarının Zeamet Topraklarına Oranı (1622)

Ruznamçe, No: 417.

Zamanla devlette ve sarayda artan yolsuzluklar sonucunda sipahi tımarları ve hatta zeametler Çingenelere verilmeye başlanmıştır.

2.2. Çingene Müsellem Topraklarının Mukataa'ya Bağlanması

Mukataa, devlete ait bir gelir kaynağı işletmesi veya gelir payının tahsili için kullanılan bir terimdir. Devlet kendi gelirlerini toplamak için bir örgüt kurma külfetine katlanmadan bu gelir kaynaklarını belirleyip sınırlayarak mukataa haline getiriyor ve bu işi çoğunlukla özel girişime bırakıyordu⁹⁸⁶. Maktu'a ise kesilmiş, kesik anlamına geliyordu⁹⁸⁷. Mukataa geniş anlamı ile maktu'aları da içine alıyordu. Mukataa'da satış ve pazarlık söz konusu iken Maktu'a da belli bir miktar karşılığı işletmeye verme söz konusu idi⁹⁸⁸.

Devlet daha çok miri mukataaları iltizama vermektedir. Bu vergileri toplayan yani iltizam işini üstüne alan mültezimler dirlik sahiplerine o yerin vergisini toptan verdikten sonra, kendisi de kazanç elde etmek için çoğu kez kanunsuz vergiler toplardı. İltizam işini üzerine alanlar, bölgelerin öşür, bad-i hevâ ve sair vergilerini de toplarlardı⁹⁸⁹.

XVI. yüzyılın sonlarında itibaren tımar ve zeamet sistemin bozularak boşalan tımarların bir kısmının devlet hazinesi tarafından zapt edilmesi ve miri mukataa haline çevrilmesi durumu⁹⁹⁰ XVII. Yüzyılın başında Çingene müsellemler tımarlarında da görülmeye başlanmıştır. Bu durum teşkilatının bozulmasının bir sonucudur. Bu yüzyılda mukataa sisteminin yaygınlaşmasının nedeni, çok sayıda askerin ve askeri bürokrasinin giderlerini temin etmek içindir. Çok sayıda parçalanmış tımar yerine daha fazla gelir getiren mukataa ve malikaneler tercih edilmiştir⁹⁹¹.

XVII. yüzyılda Çingene teşkilatı kısmen devam ederken, müsellemler elindeki tımarlar mukataaya bağlanmıştır. Bu yüzyılda Çingene müsellemler çiftliklerinin geliri, saray ağalarına, Sadrazam ve devlet ileri gelenlerinin hizmetçilerine ve yakınlarına

⁹⁸⁶ Tabakoğlu, 1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi, s.79.

⁹⁸⁷ Öztürk, Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı..., s.473.

⁹⁸⁸ Tabakoğlu, 1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi, s.80.

⁹⁸⁹ Yücel Özkaya, Osmanlı İmparatorluğu'nda Âyânlık. (Ankara: TTK, 1994), s.51.

⁹⁹⁰ Özkaya, Osmanlı İmparatorluğu'nda Âyânlık, s.94.

⁹⁹¹ Evgeniy Raduşev, Argarnite Institutsii U Osmanskata Imperiya perz XVII-XVIII Vek. (Sofya: 1995).

valiler ve alay beyleri tarafından kim fazla ücret verirse ona verilmiştir⁹⁹². Zaten mukataa sisteminde asıl olan açık artırmadır⁹⁹³. Örneğin, 1632 tarihinde Kızıl-ağaç Yenicesi'ne bağlı Okçular karyesi yakınlarında bulunan Gedikli çiftliği müsellemleri olarak gözüken Muslı Mustafa ve Mustafa Hasan çiftliğinin maktu' Siyavuş Abdullah'a bırakılır. 1633 tarihinde aynı yer, Siyavuş Abdullah'tan alınarak senede beşyüz akçe fazlasını teklif eden Kırım Giray han Sultanı'na tabii Ahmed Bey üzerine kayıt olunur. 1635 tarihinde Siyavuş, Divanı Hümayun'a gelip Ahmed bey'in vermiş olduğu fazla beşyüz akçeyi vermeyi kabul ettiğini ve ek olarak yüz akçe daha vereceğini ifade etmesiyle tekrar çiftliği tasarruf etme hakkını elde etmiştir⁹⁹⁴.

XVII. yüzyılda Çingene müsellemleri de geri hizmette görev almadıkları için yamaklar gibi ücret ödemektedirler. Yamaklar XVI. Yüzyılda 50 akçe öderken bu miktar XVII. Yüzyılda 100 akçeye ulaşmıştı. Müsellemler ise bu miktarın iki katı olan 200 akçe ücret ödemektedirler⁹⁹⁵. Bu ücret, çiftliği mukataa yolu ile tasarruf eden kişiye verilmekteydi. Müsellemler daha önceden yapmış olduklar hizmet karşılığında ağnam vergisinde de muaf tutuluyorlardı. Fakat mukataaya bağlandıktan sonra buradan kar etme amacıyla olan tasarruf sahipleri ağnam vergisini de almaya başlamışlardır⁹⁹⁶. Mukataaya bağlanması teşkilat üyelerini maddi olarak zorlamış ve bu durum kaçak sayısını artırmıştır. 20 ocakta yava ve kaçgun ifadesine rastlanmıştır⁹⁹⁷.

Mukataaya bağlandıktan sonra Müsllem Çingeneleri özel konumlarını korumuşlardır. Müsllem Çingeneleri, reyanın ödediği avarız-ı divaniye ve diğer vergilerden muaf tutuluyorlardı. Buna karşılık müsellemler olanlarından 655'şer akçe alınıyor fakat cizye talep olunmuyordu. Gayri Müslim Çingenelerden ise 730 akçe cizye alınıyordu⁹⁹⁸.

⁹⁹² Defterdar Mehmet Paşa hazretlerinin adamlarından Yusuf ağa, Devlet Giray Han, sadrazam olan Mehmed Paşa'nın oğullarından Ahmed Ağa ile Mustafa Ağa, Vezir-i azam Mustafa Paşa'nın Recep Ağa'sı, Uncu başı Mehmed Çavuş gibi kişiler bu çiftlikleri tasarruf etmekteydi. Bkz. BOA, MAD, No. 16136, s.1-25.

⁹⁹³ Tabakoğlu, 1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi, s.82.

⁹⁹⁴ BOA, MAD, No: 16136, s.8.

⁹⁹⁵ BOA, MAD, No: 16136, s.4.

⁹⁹⁶ BOA, MAD, No: 16136, s.4.

⁹⁹⁷ BOA, MAD, No: 16136, s.1-25.

⁹⁹⁸ BOA, İbnülemin Dahiliye, No, 829; Gökbilgi, "Çingeneler", s.424.

Viyana savaşları dolayısıyla sınır boylarında bulunan serhad Çingeneleri de Kıptiyan mukataasına 830.000 akçe maktu'a ve cizye ile dahil edilmiştir⁹⁹⁹. Çingenelerin vergisi Avusturya savaşları yüzünden devletin para sıkıntısı çektiği bir sırada II. Mustafa'nın ilk saltanat yılında (H. 1106 / 1695) hayli arttırılmıştır. O zaman kadar 45.000 kuruşa toptan verilen bu mukataanın başka bir deyişle iltizam yoluyla toplanan Çingene cizyesinin "kefere cizyesi" gibi cizye kâğıtlarıyla toplanmasının hazineye büyük yarar sağlayacağı düşünülerek ve diğer mukatalar gibi talibine satılması kararlaştırıldı¹⁰⁰⁰. Bu sırada cizye veren Çingenelere Balkan yarımadasının her tarafında rastlanmakta idi¹⁰⁰¹.

Tablo 33. 1695 Yılı Rumeli'de Evrak Adedi Üzerine Çingenelerin Ödedikleri Cizye Vergisi

Cizye Vergisi Alınan Yerler	Müslim	Gayrimüslim	Miktar (Akçe)
Niğbolu ve Silistre	4988	1698	4.374
Yanbolu- Göktepe- Yenice-i Karasu	1012	496	984.760
Uzunca-abad- Hasköy	708	71	496.442
Edirne ve tevabiha	1450	309	4.374.841
Filibe ve Tatarbazarı	1900	300	1.407.000
Selanik-Karferye-Vodine-Yenice-i Vardar	415	271	499.140
Yenişehir-Tırhala- Yanya-İlbasan-Avlonya- Delvine -Ohri- Manastır	1072	1206	1.568.760
Nevrekob ve tevabiha	257	253	345.012
Zağra-i Atik ve Kızanlık	403	81	323.027
Gelibolu-Keşan-Gümölcine-Yenice-i Karasu	1352	7	889.640
Siroz-Timurhisarı	539	388	611.170
Mora- Mezistire-Karlı-ili-İnebahtı-Ağrıboz	44	65	120.000
Vidin-feth'ul-islam ve tevabiha	86	31	75.887
Sofya-Ustrumca-Üsküb- Samakov	4200	2200	1.223.298
İstanbul	618	448	702.490
İvranya-Vulçitrin-Prizrin	232	400	190.922
Limni-Taş-özi- Semadirek	13	6	15.535
Toplam	19289	8230	13832298

BOA, D.MMK.KBC. No:23769, s. 1-5

⁹⁹⁹ Gökbilgin, "Çingeneler", s.424. Tabakoğlu "her birinden 340'ar akçe maktu olarak alınmasının kararlaştırıldığını" bildirir. Bkz. Tabakoğlu, 1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi, s.101.

¹⁰⁰⁰ Gökbilgin, "Çingeneler", s.424; Tabakoğlu, 1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi, s.101.

¹⁰⁰¹ Gökbilgin, "Çingeneler", s.424.

1695 yılında Mukataya verilen cizye, bütün Anadolu ve Rumeli’de tahminen 10.000’i Müslüman ve 35.000’i Gayrimüslim olmak üzere toplam 31.200.000 akçe vergi elde edilmesi planlanarak, müslümanlarından 5 kuruş, Gayrimüslimlerinden 6 kuruş tayin olunarak talibine satılması kararlaştırıldı¹⁰⁰².

Tablo 34. Kıptiyan Cizyesi’nin Bir Kaç Yıllık Hasılatı (Akçe)

1698-1699	19.099.629
1701-1702	19.572.260
1702-1703	19.748.190
1706-1707	20.321.580
1710-1711	20.080.987

Tabakoğlu, s.101.

Görüldüğü gibi XVIII. Yüzyılın başlarında toplanan verginin artması beklenirken bir düşüş yaşanmıştır. Bunun nedeni cizye ve maktuaların toplanması çeşitli kişilere verildiği için suistimaller artmış, Çingeneler bu vergiyi vermekten kaçındıkları gibi bazı kimselerin de bunları korumasıyla¹⁰⁰³ hazine zarara uğramıştır.

XIX. Yüzyılın başlarında, bazı yerlerdeki Çingene cizye ve maktu’alarının saray mensuplarına ocaklık olarak verilmesi uygulamasına başlanmasıyla¹⁰⁰⁴, Çingeneler yaşam alışkanlıkları ve ayrıca savaşlar nedeniyle sık sık yer değiştirerek mukataa mültezimleri ve ocaklık sahiplerini zarara soktular.

¹⁰⁰² Tabakoğlu, 1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi, s.101; Raşid, Tarih II, s.328 vd.

¹⁰⁰³ BOA, İbnülemin Dahiliye, No: 2622.

¹⁰⁰⁴ BOA, Cevdet Saray, No, 4263, 294, 2960, 3865

SONUÇ

Hindistan'dan gelerek dünyanın bir çok yerine dağılan Çingenerler Osmanlı Devleti sınırları içinde de bulunmaktaydı. Osmanlı Devleti, Rumeli'yi feth etmesiyle birlikte burada idari bir yapılanmayı da başlattı. Osmanlı yönetimi, Rumeli'yi eyalet durumuna getirerek yeni alınan yerleri bu sınırlar içine dahil etti. Yeni alınan yerler daha çok bölgesel olarak sancaklar şeklinde yapılandı. Bu arada Çingenerler için etnik köken bakımından sınır tanımayan idari yapılanma gerçekleşti. Rumeli Eyaleti içinde bulunan ve bütün Çingenerleri içine alan bir "Çingene Sancağı" oluşturuldu. Böylece, Çingenerler kendi isimleri ile anılan bir sanacağa kavuştu. Bu sancağın başında Çingene sancakbeyi bulunmakta ve sancak kendi özel kanunnamesi ile yönetilmekte idi.

Çingene Sancağı içinde bulunan özellikle Rumeli'nin sağ kolunu oluşturan nahiyelerde, Müslüman ve yerleşik olan Çingenerlerin bir kısmı görevlendirilerek kendilerine askeri statü verildi. Çingenerler, Yaya- Müsellem ve Yörük teşkilatı gibi yapılandılar.

Devlet için hizmete alınan Çingenerlere özel hazırlanan kanunnamelerle ocaklar organize edildi. Bu kanunnamelerde özellikle ocak düzenin finansal yapısı belirlendi. Teşkilata alınan Çingenerler, yapmış oldukları hizmet karşılığında avarız-ı divaniye, ispençe, cizye, resm-i ağnam ve rüsum-ı örfiyye vergilerinden muafiyet kazanarak ayrıcalıklı bir duruma getirildiler.

Bu ocaklara bir çiftlik tutarında toprak verilerek, göreve giden müsellemin tasarruf etmesi sağlandı. Müsellem olarak kayıtlara geçen kişiler, çiftlikte üretilen ürünlerin öşürünü aldığı gibi kendisine yamak olan kayıtlı kişilerin ödediği 50'şer akçeyi de tasarruf ederlerdi. Göreve giden müsellemin mali destekçileri konumunda olan yamaklar ödedikleri bu özel vergi sayesinde askeri niteliğe sahip olurken, kişisel hizmet sorumluluğundan yoksundular. Ocakların devamlılığını sağlamak esas alındığından teşkilat üyelerinin görevi, irsi olarak devam ederdi.

Ocaklar halinde düzenlenmiş Çingene Müsellem Teşkilatı'nın özellikle Kanuni Sultan Süleyman zamanında kayıtlarına itina gösterilmiştir. Bu dönemde dört tahrir yapılmış ve bu tahrirlere göre ocak sayılarında çok büyük değişim olmamıştır.

Çingene Teşkilatı XVI. yüzyılda çeşitli hizmetlerde bulunmuştur. Çingene müsellemleri, XVI. yüzyılda kara ve deniz seferlerine katılmışlar, özel yetenekleri doğrultusunda madenlerde, kale, hisar ve cami tamirinde, gemi yapımında görevlendirilmişler. Çingene müsellemleri, el sanatı ve beceri isteyen işler dışında zahire taşımak gibi görevlere de alınmış, donanma için asker kaynağı olarak görülmüştür. Görevlerini aksatan Çingene müsellemleri çeşitli yaptırımlarla karşılaşmışlardır.

Geri hizmet kurumu içinde Müslüman olan Çingeneler dini isimler aldıkları gibi, Türkçe isimler de kullanmışlardır. Yerleşik düzene geçmişlerdir. Geri hizmet dışında olan Çingeneler ise daha çok göçebe ve cemaat halinde olan yaşamlarına devam etmişlerdir. Cemaatler genellikle belirli bir meslek grubunu icra etmektedirler. Cemaatlerin başında Çeribaşılar bulunmaktadır. Çeribaşılar, cemaat düzenin sağlanmasından ve vergilerin toplanmasından devlete karşı sorumludurlar. Bu sorumlulukları nedeniyle cizye vergisinden bağıştırlar.

1520-1535 yılları arasında Rumeli Eyaleti'nde Çingeneleri de içine alan nüfus sayımına göre 1.031.799 hane bulunmaktadır. Bu hanelerin 14.997 hanesini Rumeli Çingeneleri oluşturmaktadır. Rumeli'nde Çingenelerin 4.203 hanesi Müslüman, 10.294 hanesi de Gayrimüslim'dir. Müslüman nüfusun da yaklaşık % 61'i teşkilata dahil olmayan %39'u teşkilata dahil nüfustur. Teşkilata dahil olmayan Çingeneler Rumeli'de dağınık olarak, kadılıklarda, emlak, vakıf ve mülk topraklarında yaşamaktadırlar.

Çingene müsellemler topraklarında, tahıllardan buğday, apya, yulaf, burçak, çavdar üretimi yapılmıştır. Buğday hemen hemen bütün geri hizmet ocaklarının bulunduğu karyelerde gerçekleşmiştir. Bakliyat üretimi ise azdır. El tezgahı sanayii için pamuk, çigit (pamuk çekirdeği), susam ve keten üretimi yapılmıştır. Ayrıca ceviz ve üzüm üretimi de gerçekleşmiştir. Çingene müsellemler ve yamakların askeri görevlerinin belirtilirken bazılarının meslekleri, demirci, nalbant, serrâc, hayyat, cüllah vb. olarak özellikle belirtilmiştir. Geri hizmet dışında olanlar bu mesleklerin yanında, sepetçilik, kalburculuk, kalaycılık, ayı oynatıcılığı gibi mesleklerle uğraşmışlardır.

Geri hizmet kurumunun XVI. yüzyılın sonlarında bozulmaya başlaması ile diğer geri hizmet kurumları gibi kaldırılmıştır. Çingene müsellemler topraklarının bir kısmı, zeamet ve tımar topraklarına bir kısmı ise mukataaya çevrilmiştir.

EKLER

EK-1. Kanun-ı Seraskeran-ı Liva-i Çingâne ve Kanun-ı Müsellemân-ı Liva-i Çingâne BOA, TTD No: 170, s.2-7.	181
EK-2. Çingâne Sancağı Kanunnâmesi, BOA, TTD No: 370, s.373-374.	183
EK-3. Vize Müsellemleri 1540 BOA, TTD No: 206.	184
EK-4. Çingencilerin Rumeli'de Kadılıklarda Dağılışı 1530. BOA, TTD No: 370, s.373-378.	186
EK-5. Çingene Müsellem Sancağı'nın da Üzerinde Bulunduğu Sağ Kol Kazaları 1530.	189
EK-6. Dimetoka, Kızılağaç, Ferecik, İpsala, Keşan ve Zağra-i Eskihisar Kazaları 1530.	190
EK-7. Çorlu, Hayrabolu, Pınarhisar, Kırk-kilise Kazaları 1530.	191
EK. 9. Çingene Müsellem Teşkilatı Tahrir Defterinin Transkripti 1540. BOA, TTD No: 206.	193
EK-10. SÖZLÜK	290

EK-1. Kanun-ı Seraskeran-ı Liva-i Çingâne ve Kanun-ı Müsellemân-ı Liva-i Çingâne BOA, TTD No: 170, s.2-7.

1. Mezkur sancakta sancakbeği hâslarında sâkin olan haymânelerin resmi yine sancak beğünüdür. Ve çeribaşlıları tîmârlarında olan haymânelerin resimleri yine çeribaşınıdır. Zirâ üzerlerine resm-i haymâne kayd olunmuştur.
2. Ve çeribaşılar tîmârlarında cürümleri ve resm-i' arusları nıfsı kendilerin ve nıfs-ı âharı sancak beğlerininindir.
3. Ammâ çeribaşılık serbest olmak kanun-ı mukarrerdir. Tîmarlarında dutulan kulun ve câriyenin muştuluğu ki, deve göçüne otuzar akçedir, ol resim bunlarundır. Her kangı çeribaşılıkta kul ve câriye dutulsa müseccel olunduktan sonra müddet yetişince çeribaşılarında hıfz oluna. Müddet yetişecek çeribaşıları ilede; yavacıya teslim ede; nafakasını ve kanun üzere deve göçüne otuzar akçesin çeribaşı yavacıdan ala. Ve eğer müddet yetişmeden sâhibi gelirse zıkr olan kanun üzere nafakayı ve resmi alub hâkim'ül vakt ma'rifetiyle sâhibine teslim edeler.
4. Ve bir çeribaşının tîmârında yörükden ve yağcıdan ve küreciden ve müsellemden ve canbazdan ve tatardan mütemekkin olsalar ve sınırunda zirâ'at ve hırâset etseler, yörük, canbaz ve tatar tâifesi ve küreci bunlar bütün çiftlik dutsalar bu bâbda anlar ra'yyet kısmındandır; yirmi iki akçe çift resmi alına.
5. Yörük ve yağcı ve küreci her kim olursa çeribaşının tîmârında zirâ'at etseler veya mütemekkin olsalar ve bir yerin kökün sökseler, ol yerün kökün sökdüm demek mesmu'dır. Ammâ il yeni yazılıb ol kökü sökülen yer dahi dâhil-i defter olunduktan sonra ol dahi ra'yyet çiftliği kısmındandır. Sâhib-i ben kökün söküb durumun dedüğüne 'amel olunmayub anın gibilerin dahi öşürleri ve sâlâriyeleri alına ve resm-i çiftleri alına.

6. Ve müsellemin yerinde birisinin mülk bağı veyahud da bahçesi olsa müsellemler andan heman öşür alır; elinden alub âhara vermez.
7. Müsellemlere yamaklardan ellişer akçe harçlık vaz' olunmuştur. Çiftlik dahi tasarruf ederler. Defter-i 'atıkde üçer neferdir ve ba'zı dördendir. Defter-i cedîde dahi bu uslûb üzere yazılmışdır.
8. Çiftlikden olan hâsıl her hangi eşerse ol tasarruf eder. Eşmiyenler sâir yamaklar gibi ellişer akçeyi ve öşürlürini eşen müsellemler verirler. Ve ba'zı vakit hâcet olub üçü veyahud dördü eşerlerse çiftlik hâsılın ve yamakların ellişer akçe harçlığın 'ales-seviyye tasarruf ederler.
9. Müsellemlerin ve yamakların gerdeği değürin ve kanluğun sancak beği tasarruf eder; zira üzerine hâsıl kayd olunmuştur. Ammâ çeribaşların nıfı kendülerinin ve nıf-ı âharı sancak beğindir.
10. Yamak mücerred olsa yirmi beşer akçe alına deyü Hazret-i Hüdâvendigâr-Hullidet hilâfetuhû- hazretleri hükm-i şer'î vermiştir.
11. Ve yamaklar ellişer akçeyi 'avarız mukâbelesinde verürler. Mâdâma ki edâ etseler, teklîf-i 'avâriz olunmaya deyü buyrulmağın defter-i cedîde beyân-ı kanun kayd olundu.
12. Müsellemlerden ve yamaklardan ellişer akçe sefer olıcak alurlar; olmayacak almazlar. Ammâ subaşılar ve çeribaşılar ki, üzerlerine yamaklardan hâsıl kayd olmuş ola, anlar eğer sefer olsun ve eğer olmasun yamaklardan ellişer akçeyi ala. Zirâ tîmâr gibidir; müsellemler kısmından değildir.

Handwritten musical notation on the left page, consisting of multiple staves with notes and lyrics in Ottoman Turkish script. The notation is arranged in a grid-like fashion across the page.

Handwritten musical notation on the right page, continuing from the left page. It includes staves with notes and lyrics in Ottoman Turkish script, with some text written in a larger, more prominent hand.

EK-3.Vize Müsellemleri 1540 BOA, TTD No: 206.

	Bağlı Bulunduğu Karye	Müsellemler	Yamakan	B.B.S ¹⁰⁰⁵	Nahiye
1	Koyun Demürce	4	11	Vize	Vize
2	Tatarlık	5	10	"	"
3	İsaca	4	9	"	"
4	Receb	4	10	"	"
5	Köprücülü	4	12	"	"
6	Karaca Ali	4	10	"	"
7	Papaslık	4	9	"	"
8	Ala-köy	4	10	"	"
9	Kara-evlû	4	9	"	"
10	Kara-bürçek	5	9	"	"
11	Pınar-beğlû	4	10	"	"
12	Kara-evlû	4	10	"	"
13	Kadı	4	9	"	"
14	Tatar Mesudlu	4	9	"	"
15	Yukarı Karışdıran	4	9	"	"
16	Çandur	4	9	"	"
17	Yeniçeri Murad	4	12	"	"
18	Çonkara Ahmed	4	9	"	"
19	Oflazlu	4	9	"	"
20	Mesudlu	4	9	"	"
21	Kurşunlu	4	11	"	"
22	Seyfuddinli	3	14	"	Çorlu
23	İnebeği/Eymir Bahşı	4	11	"	"
24	Büryan (?)	4	9	"	"
25	Yeniceler	4	9	"	"
26	Yengi Sinan	4	9	"	"
27	Evrenli	4	9	"	"
28	Mesudlu	6	12	"	"

¹⁰⁰⁵ Bağlı Bulunduğu Seraskerlik

29 Pınar-başı	4	9	"	"
30 Keskinlü	4	9	"	"
31 Musa Şeyhlü	4	9	"	"
32 Karlı	4	12	"	"
33 Karaca Halil	4	9	"	"
34 Güvendik	4	9	"	"
35 Dudaklu	4	14	"	"
36 Seydi-oğlu	4	11	"	"
37 Bayramşalu	4	10	"	"
38 Armağanşalu	4	9	"	"

EK-4. Çingenelerin Rumeli'de Kadılıklarda Dağılışı 1530. BOA, TTD No: 370, s.373-378.

Bulundukları Kadılıklar	Hane		Bive	Hasıl
	Müslüman	Gebr		
Istanbul ¹⁰⁰⁶	41	-	1	6.119
Silivri	-	33	3	1.165
Vize	23	2	1	712
Pınar-hisarı	139	415	6	16.922
Kırkkilise	134	268	16	12.116
Çirmen	68	25	-	2.679
Akça- kızanlık	457	1	2	12.374
Hasköy	267	-	2	7.249
Yenice-i Zağra	6	44	2	1.494
Edirne	144	268	5	12.550
Filibe	32	47	4	2.294
Filibe ¹⁰⁰⁷	134	540	19	20.216
Tatarpazarı	35	26	-	1.725
Eskihisar-ı Zağra	250	536	12	23.453
Dimetoka	75	6	1	2.320
Keşan	143	54	12	5.738
Timur-hisarı	-	352	15	20.019
Gümülcine	186	115	17	8.700
Yenice-i Karasu	230	16	4	6.956
Drama	135	35	12	5.025
Siroz	20	168	21	5.659
Üsküb	86	20	2	2.934
Kalkandelen	22	47	3	2.012
Köprülü	-	16	2	436
Yenice-i Vardar	20	190	14	6.326
Selanik	213	254	23	14.551
Karaferiye	30	36	3	1.908
Serfice	-	14	-	420
Kırçova	-	44	1	1.326
Pirlepe	-	138	4	4.134
Manastır	44	17	1	1.704
Kestorya	-	63	4	1.924
Horpiste	-	65	3	1.968
Bihlişte	5	134	4	4.209

¹⁰⁰⁶ Der – kaza-i Daru'l Fethi Kostantiniyye Bkz. TT 370, s. 373.

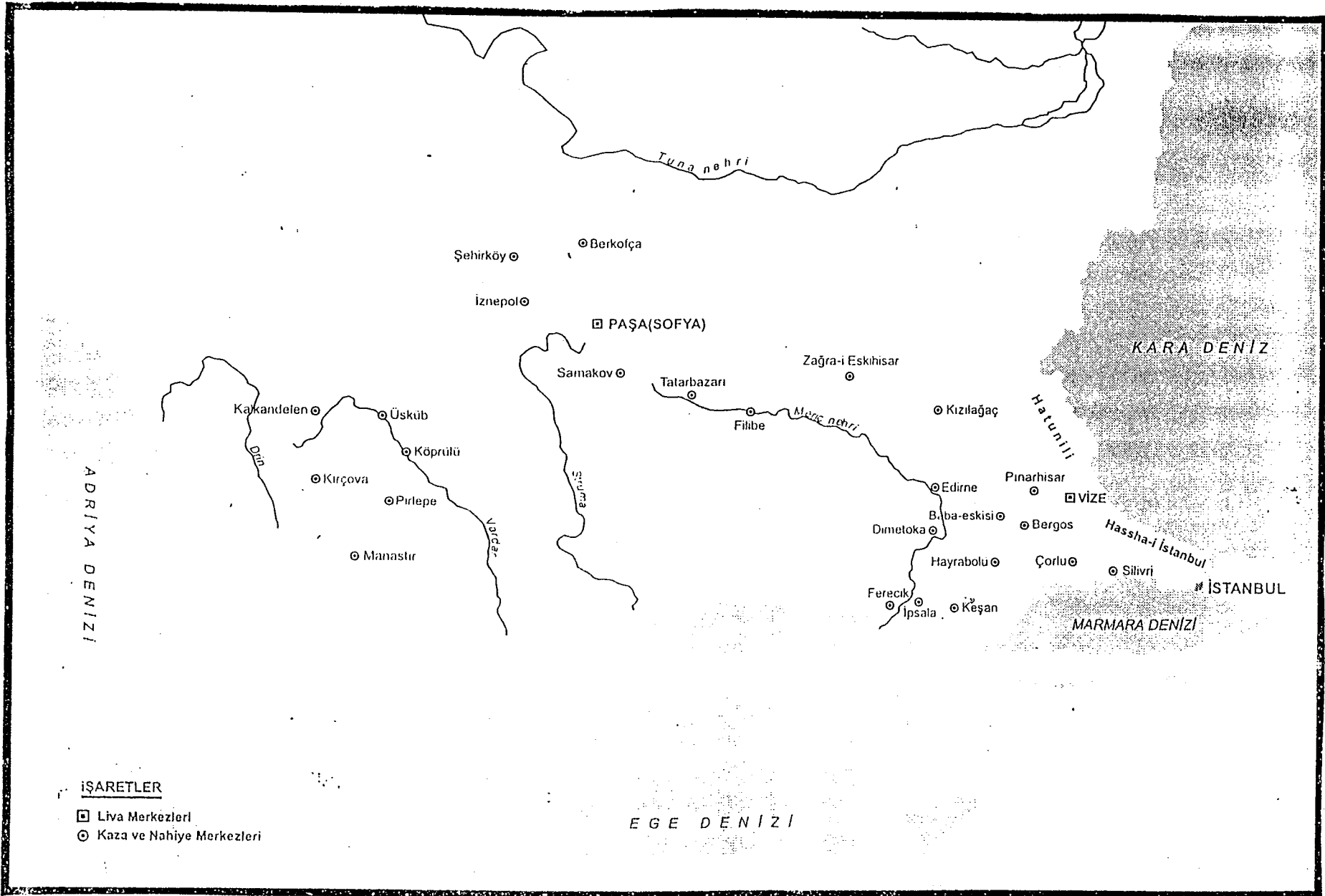
¹⁰⁰⁷ Filibe iki ayrı kalemde alınmıştır. Bkz. TT 370, s. 374.

Görice	1	70	3	2.105
Florina	49	88	4	3.887
Sofya	142	202	5	10.372
Şhirköy	4	122	1	3.711
Berkofça	40	36	-	2.280
Silistre	1	167	5	5.235
Yanbolu	164	352	7	15.639
Prevadi	1	274	13	8.6790
Ilca-i Köstendil	8	299	9	9.020
Ustumruca	-	55	3	1.668
Istip	-	121	12	3.702
Kratova	3	141	6	4.357
İvranya	78	83	5	4.726
Ağriboz	-	36	-	1.056
İzdin	-	17	-	510
Livadiye	29	64	2	2.715
İstefa	-	36	2	1.096
Atina	-	6	-	180
Tırhala	12	325	19	10.188
Alasonya	-	106	4	3.104
Yeni-sehir	50	44	9	2.709
Fener	-	24	-	720
Catalcı	16	-	-	435
İnebahtı	-	43	15	390
Vulçitrin	-	80	5	2.550
Priştina	43	119	3	4.799
Novabri	-	143	7	4.148
İskenderiye	-	7	1	216
İpek	3	42	-	1.418
Alaca-hisar	-	52	2	1.758
Zaplana	19	1	-	543
Avlonya	-	34	2	1.032
Delvine	-	47	-	1.410
Belgrad	-	4	5	261
İlbasan	5	19	1	711
Draç	-	37	2	1.159
Ohri	10	48	5	1.740
Debri	-	24	2	72
Prizrin	19	36	3	1.611
Angeli-Kasrı	-	32	-	950
Srehreniçe	-	7	-	211
Brevnik	-	47	1	1.427
Yenibazar	-	83	6	2.592
Narde	-	54	2	1.632
Mora¹⁰⁰⁸	-	149	4	3.096

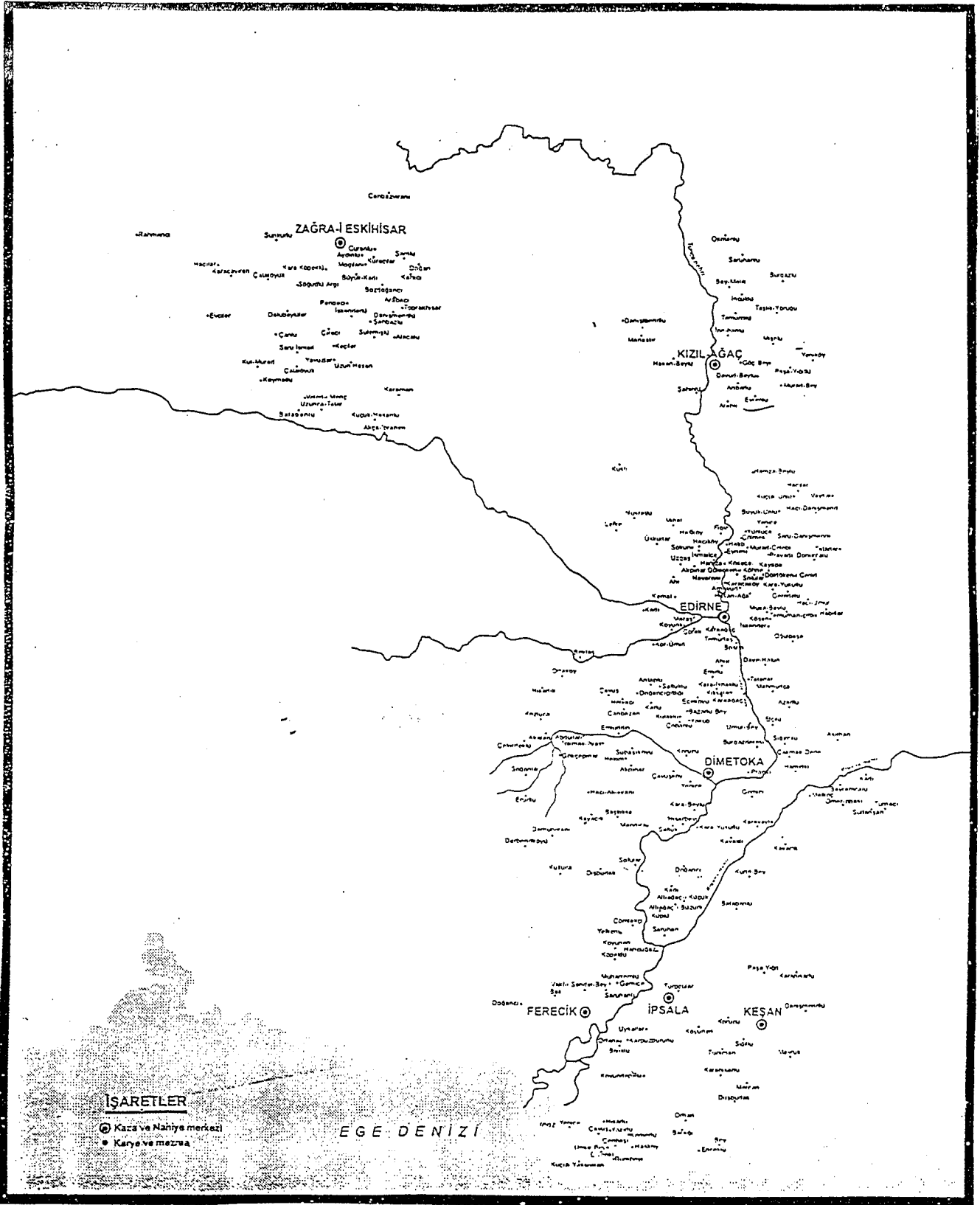
¹⁰⁰⁸ Liva olarak kaydedilmiştir. Bkz. TT 370, s. 377.

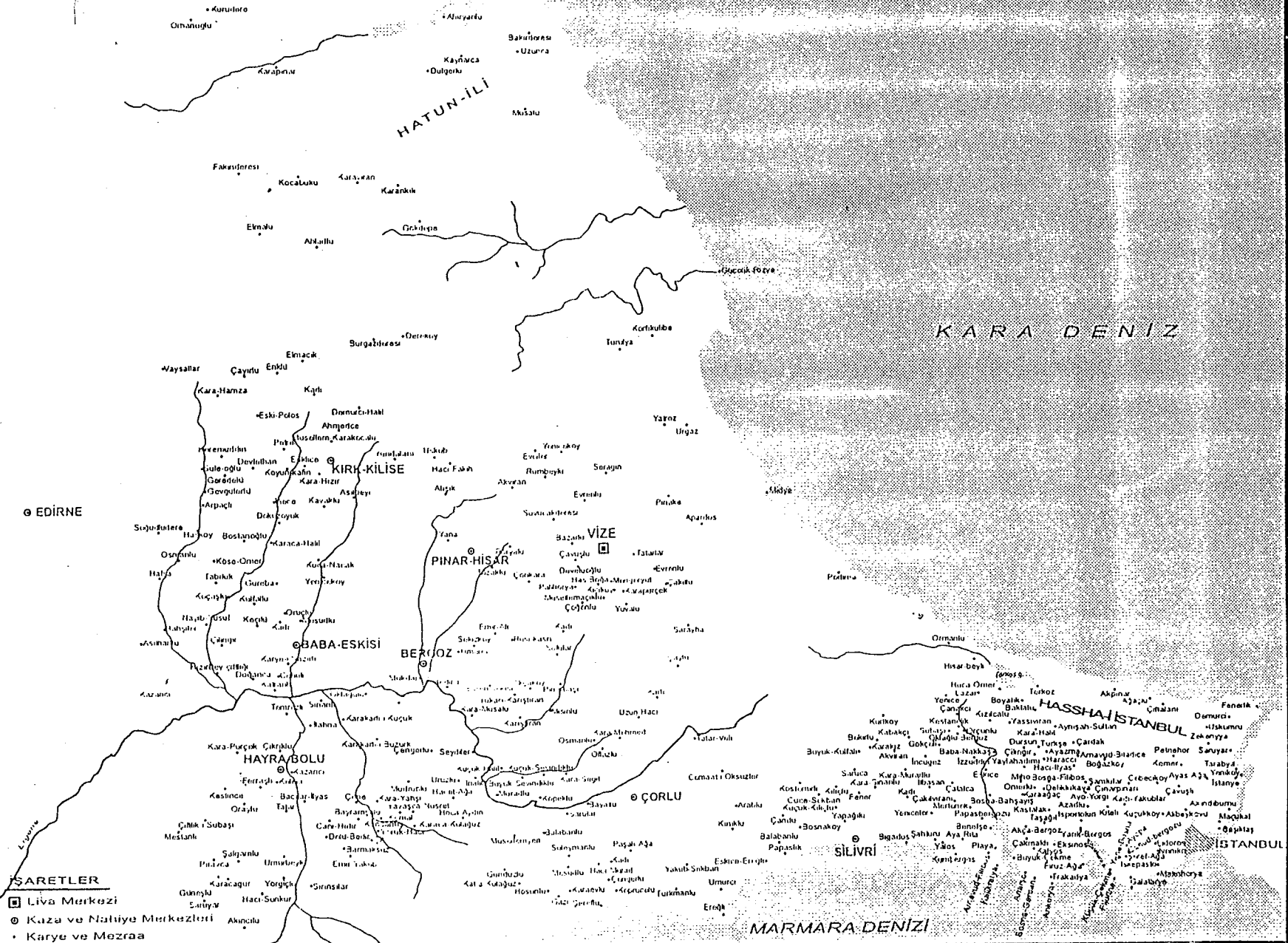
Niğbolu	8	173	6	5.800
Ivraca	7	73	2	2.471
Lofça	22	127	1	4.555
İzliadi	29	31	-	1.745
Tirnovi	34	399	10	11.867
Cernovi	-	87	1	2.681
Şumnu	2	312	10	9.873
Plevne	4	87	-	800
Semendire	-	75	7	2.277
Rudnik	-	42	2	1.304
Brançova	-	268	3	3.125
Nis	108	296	4	13.836

EK-5. Çingene Müsellem Sancağı'nın da Üzerinde Bulunduğu Sağ Kol Kazaları 1530.

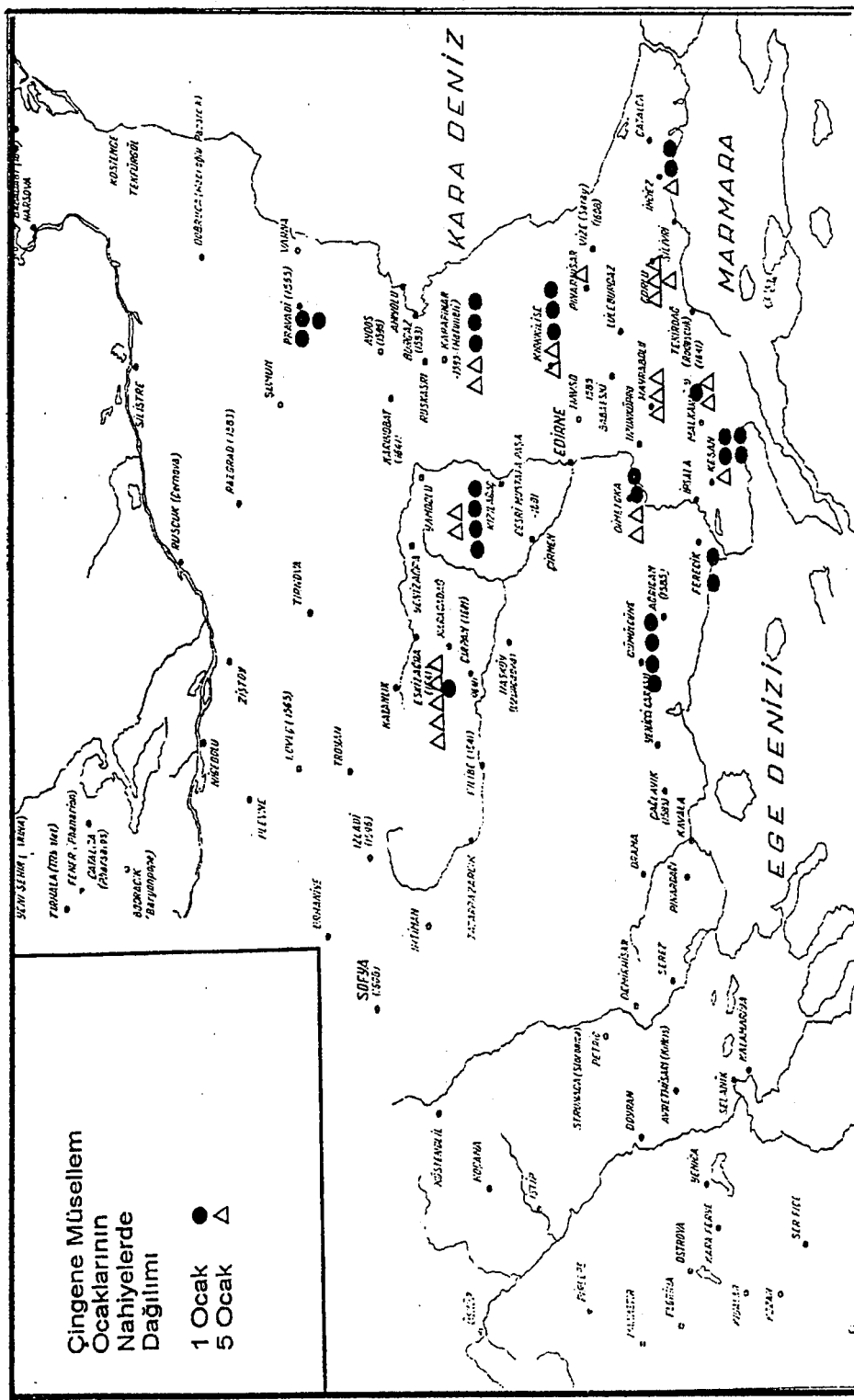

EK-6. Dimetoka, Kızılağaç, Ferecik, İpsala, Keşan ve Zağra-i Eskihişar Kazaları
1530.

EK-8. Çingene Müsellemlerinin Nahiyelerde Dağılımı 1540

EK. 9. Çingene Müsellem Teşkilatı Tahrir Defterinin Transkripti 1540. BOA, TTD
No: 206.

s. 1

Fihrist-i Müselleman-ı Liva-i Çingâne

Nahiye-i Zağra-i Eski-Hisar	Nahiye-i Hayrabolu	Nahiye-i Mıgalkara	Nahiye-i Düğünci-ili
Nahiye-i İncügez	Nahiye-i Gümülcine	Nahiye-i Yanbolu	Nahiye-i Pınar-hisar
Nahiye-i Kırk-kilise	Nahiye-i Pravadi	Nahiye-i Dimetoka	Nahiye-i Ferecik
Nahiye-i İpsala maa Keşan		Nahiye-i Çorlu	

Liva-i Vize

Nahiye-i Vize	Nahiye-i Çorlu
---------------	----------------

s. 2

Defter-i Müselleman-ı Liva-i Çingane, fi sene 947
Hassha-i Mehmed, mir-liva-i Çingane

Niyabet-i Çingane-i liva-i mezbure, an-cürm ü cinayet ve badihava ve ispençe-i Çinganeyan, hasıl:
337,089

Niyabet-i müselleman ve Yamakan-ı işân, an-cürm ü cinayet ve badihava ve resm-i arus, hasıl: 17,545

Yekun: 355,354

Yekun-ı mir-liva-i Çingane: 180,000

Yekun-ı Hızane-i Amire: 175,354

s. 3

Nahiye-i yanbolu ve Zağra-i eski-hisar ve Keşan ve Mıgalkara ve Kızıl-ağaç Yenicesi ve Gümülcine ve Çorlu ve İpsala

An-hassha-i Hazret-i Mehmed Paşa, yesserallahu ma yeşâ, der-nahiye-i İncügez

An-karye-i Uğurlu nam-ı diğer Saru-Nayib

Çiftlik

Zemin-i Tur Ali	Zemin-i Ahmed	Zemin-i Hızır
-----------------	---------------	---------------

Hasıl: 500

An-hassha-i Bali Bey bin Malkoçzâde, mir-liva-i Akkirman, tabi-i Zağra-i Eski-hisar

Karye-i Arızlu ve karye-i Ala-oğlu nam-ı diğer Çavuşlu ve karye-i Musac ve karye-i Nayibli ve karye-i Şabcılar tabi-i Zağra-i Eski-hisar, hasıl: 11,875

Karye-i Kara-sulu maa mezraa-i İncügez, tabi-i Kızıl-ağaç Yenicesi, hasıl: 2,678

Yekun: 14,552

Yekun-ı hassha-i Bali Bey: 13,653

Yekun-ı hisse-i ahar: 899

s. 4

Timarha-i sipahiyan-ı liva-i mezbure

Timar-ı Süleyman bin Abdullah, tabi-i nahiye-i Yanbolu, eşer

Karye-i Tunrul nam-ı diğer İvazcı ve karye-i Bozacı ve karye-i Hamza-viranı ve karye-i Hamza viranından bölünmüş karye-i Yenice ve mezraa-i Baba-Halife, der-sınur-ı karye-i Tunrul, tabi-i mezbur

Hasıl: 15,940

Hisse-i Süleyman el-mezbur: 13,038, ber-vech-i iştirak: 15,000

Hisse-i Ferhad ve Hüseyin: 940

Timar- Kurd, eşer

Karye-i Begendik tabi-i Keşan: 1,758
 Karye-i Küçük Koruklu, tabi-i Keşan: 1,582
 Karye-i Mevkufcu, tabi-i nahiye-i Kızıl-ağaç: 2,260
 Mezraa-i Korkovi ?, tabi-i İpsala, an-Mevkuf: 300
 Mezraa-i Berrani ?, tabi-i nahiye-i Keşan, an-Mevkuf: 100
 Yekun: 6,000

s. 5

Timar-ı Ferhad bin İbrahim, Hüseyin bin Yunus, eşer
 Karye-i Bayram-beyi nam-ı diğer Yaya-başı, tabi-i nahiye-i Mıgalkara: 3,896
 Hisse; an-karye-i Tunrul ve karye-i Bozacı ve gayrihi, tabi-i nahiye-i Yanbolu: 940
 Yekun: 4,836

Hisse-i Ferhad el-mezbur: 2,636

Hisse-i Hüseyin el-mezbur: 2,200

Timar, eşer

Karye-i Kara-Yahşilü, tabi-i nahiye-i Kızıl-Ağaç-Yenicesi: 2,598

Paşa Sancağından yazılı gelmiştir, burada tekrar vaki olmuştur.

Hisse, an-karye-i Arızlu ve karye-i Ala-oğlu ve gayrihi, tabi-i Zağra-i Eski-hisar: 899

Yekun: 3,497

Timar-ı Ferruh Çavuş, an-çavuşan-ı Dergah-ı ali

Karye-i Uysallu nam-ı diğer Kırk-kilise, tabi-i Gümülcine: 4,019

Karye-i Kiliselü, tabi-i m.: 1,514

Karye-i Tatarlu, tabi-i karye-i Uysallu: 730

Yekun: 6,263

Timar-ı Mehmed Çelebi-i Dividdar

Karye-i Germiyanlu, tabi-i nahiye-i Çorlu:

Baki timar Vize icmalinde mukayyedir.

Timar-ı Ayas Ağa, ser-hazinedaran-ı amire-i dergah-ı ali, ber-vech-i arpalık

Karye-i Zahmi ? tabi-i İpsala:

s. 7 boş, s. 8

Nahiye-i Yanbolu

Timar-ı Süleyman bin Abdullah

Karye-i Tunrul nam-ı diğer İvazcı, tabi-i m.

Mehmed bin Nasuh İmam, c. (caba)	Ali bin Nasuh c.	Sefer bin Saltuk c.	Abdurrahman bin İsa, c.	Süleyman veled-i o m. (mücerred)
Dedebali veled-i Hüseyin c.	Mustafa veled-i o m.	Hamza, atik-i hasan m.	Hasan bin Tabduk c.	Hüseyin, birader-io k. (bennak)
Elvan, birader-i o m.	Cafer, birader-i o m.	İsabali, birader-i o m.	Osman bin Dursun c.	Samed, birader-i o m.
Aslhan bin Hamza c.	Ferhad, birader-i o k.	Nebi, birader-i o m.	Yusufhan bin nasuh c.	Hasan bin Yusufhan c.
Yakub veled-i o m.	Süleyman bin Ali c.	Nesimi, birader-i o m.	Dede bir Davuddede c.	Tabduk bin İbrahim k.
Mustafa veled-i o m.	İbrahim, atik-i Musa c.	Uveys bin Yusuf Yamakan, k.	Eymirşah bin Yusuf Küreci, k.	Umur bir Tunrul Küreci, k.
Enbiya bin Tunrul Küreci, k.	Hacı bin Nasuh c.	Seyfuddin veled-i o m.	Çiftlik-i Ahmed, der-yed-i İbrahim	

Hane: 19
Mücerred: 12

Hasıl: 3,145

Resm-i çift 330	Resm-i bennak 84	Resm-i mücerred 72	Hınta: 12 mudd, 16,5 kile 2052	Şair: 5 mudd, 2,5 410
Alef: 16 kile 48	Çavdar: 9 kile 36	Çıgıt: 7 kile 28	Oşr-i kovan: 85	

s. 9

Karye-i Bozacı

Uveys bin Saltuk c.	Ali bin Hamza c.	Bahşi veled-i o m.	Yusuf, birader-i o m.	Hızır bin Hamza c.
Saltuk bin Ramazan c.	Mehmed veled-i o m.	Turgud bin Ramazan c.	Bazarlı bin Turgud c.	Aydın bin Abdi c.
Nimetullah veled-i o k.	Ibrahim, birader-i o m.	Maden, birader-i o m.	Bahşi bin Abdi c.	Ali veled-i o m.
Gülşe, birader-i o m.	Abdülğani bin Abdülkâdir c.	Ahmed, atik-i Ramazan c.	Sefer veled-i o m.	Alagöz bin Abdullah Yamakan, 6
Hacı bin Nasuh c.	Dursun veled-i o m.	Halil bin Ahmed Yamakan, 6	Hasan bin ibrahim Yamakan, 6	Bohiya bin Yusuf Yamakan, 6
Timur, birader-i o k.	Ömer bin Hamza nim	Cafer, birader-i o nim	Nasuh bin Yusuf c.	Halil bin Abdullah k.
Mustafa bin Abdullah k.	Kurd bin Iskender Küreci, 6	Hasan, sığırtmaç Yamakan, 6	İsa bin kölemen c.	Kara Veli veled-i o m.
Murad bin Hamza c.	Mürüvvet veled-i o m.	Osman bin Musa c.	Şahkulu veled-i o m.	Yusuf bin Abdullah c.

Tur Ali bin Abdi
c.

Hane: 29
Mücerred: 12

Hasıl: 3,769

Resm-i çift 396	Resm-i bennak, ve duhan ve mücerred 156	El-hınta 15 mudd 2,400	Şair: 6 mudd 480	Alef: 2 mudd 120
Çavdar: 2 kile 8	Çıgıt: 5 kile 20	Oşr-i kovan: 78	Oşr-i bostan: 11	Çayır-ı hasa 100

s. 10

Karye-i Hamza-viranı

Hüseyin bin Hoşkadem İmam, c.	Sarı, birader-i o m.	Bahşi bin Şirmerd c.	İlyas bin Abdullah c..	Eymirze bin Karagöz Yamakan, k.
Yusuf veled-i o c.	Umur, birader-i o c.	Minnet bin İbrahim c.	Koçi bin İsmail c.	Receb bin Dündar c.
Memi, birader-i Receb k.	Bali bin Yusuf c.	Mustafa bin Murad c.	Sefer bin Atmaca c.	Mahmud bin Tabduk c.
Veli bin İnebeği c.	Receb veled-i o m.	Ramazan, birader-i o m.	Odül bin İnebeği c.	Bazarlı bin Süle c.
Nasuh bin Abdullah c.	Muharrem veled-i o k.	Şaban bin Memi c.	Mustafa bin Mehmed c.	Piri veled-i o m.
Receb bin Musa c.	İlyas bin Ali c.	Hamza bin Ali m.	Yunus bin Lutfi Küreci, m.	Ramazan bin Ali Yamakan, k.
Ali bin Hacı Yamakan, k.	Yusuf, hayyat Yamakan, k.	Ali bin Çoban Yamakan, k.	Mustafa bin Ali k.	Evhad, birader-i o m.
Kara bin Karagöz k.	Tabduk bin Süleyman c.	Rüstem bin Mahmud m.	Ruşen, birader-i o m.	Haydar bin Gökce c.
Yusuflan bin İsmail c.	Hüseyin bin Mehmer Derviş, tekyenişin	Ali veled-i Veli m.	Aslbeği bin İskender Küreci, k.	Çiftlik-i Hasan bin Abdullah

Çiftlik-i Mürüvet bin Şahi

Hane: 32

Mücerred: 9

s. 11

Hasıl: 4,149

Resm-i çift 528	Resm-i bennak 120	Resm-i mücerred 54	Hinta: 18 mudd 2,880
Şair: 5 mudd 400	Alef: 15 kile 45	Oşr-i kovan 70	Oşr-i kettan 52

Karye-i Yenice

Murad bin Osman c.	Ramazan veled-i o m.	Ahad, birader-i o m.	Salih, birader-i o m.	Hasan bin Üveys c.
Bohiya, birader-i o c.	Gökce bin Osman c.	İlyas veled-i o m.	Dsman, birader-i o m.	Haydar bin Gökce c.
Mehmed veled-i o m.	Kulu, birader-i o m.	Nazar bin İskender c.	Yusuf, birader-i o m.	Osman bin Ali Küreci, k.
Yusuf bin Hamza Küreci, k.	Memi bin Yusuf m.	Halil bin Abdullah k.	Çalabverdi bin Tatar c.	Emre bin Saltuk k.
		Küçük bin Durmuş	Musa bin Umur	

		k.	Yamakan, 6	
--	--	----	------------	--

Hane: 11
Mücerred: 9
Hasıl: 1,589

Resm-i çift 154	Resm-i bennak ve duhan ve mücerred 120	Hınta: 6 mudd 960	Şair: 5 mudd, 8 kile 192
Alef: 1 mudd, 8 kile 84	Çıgıt: 5 kile 20	Oşr-i kovan 38	Oşr-i kettan 21

s. 12

Mezraa-i Baba-Halife , der-sınur-ı karye-i Tunrul, (?) yörükân

Nebi bin Hızır c.	Yusuf bin Koçi c.	Bektaş bin Karlı c.	Hüseyin bin Hızır c.	Davud bin Abdullah c.
	Mehmedî c.	Tabduk Toyran c.	İne oğlu c.	

Hasıl: 1,032

Resm-i çift 176	Hınta 4 mudd 640	Şair: 1 mudd 80	Çavdar: 17 kile 68	Çıgıt: 17 kile 68
--------------------	------------------------	--------------------	-----------------------	----------------------

Cem'an timar el-mezbur: 13,978

An-resm-i çift ve oşr-i gallat ve gayrihi 13,684	An-niyâbet ve cürm ü cinayet ve resm-i arus ve gayrihi 294
Yekun-ı timar-ı Süleyman el-mezbur 13,038 ber-vech-i iştirak 15,000	Yekun-ı hisse-i Ferhad ve Hüseyin 940

s. 13

Nahiye-i Zağra-i Eski-hisar

Hassha-i Bali Bey bin Malkoç-zâde

Karye-i Arızlu

Bektaş bin Mehmed Akıncı, c.	Musa veled-i o m.	Gaybi Hacı Akıncı, c.	Hasan bin Abdullah c.	Memi Dede Akıncı, c.
Hasan bin Hamza c.	Turgud bin Mustafa Çift 3	Durmuş bin kara m.	Kara bin Ahi k.	Turgud bin Bahşayış c.
Hasan Anadolu c.	Veli veled-i o m.	Çiftlik-i Minnet, der-yed-i Eynel m.	Çiftlik-i Ramazan	Çiftlik-i hasan İsa

Çiftlik-i Nasuh, der-yed-i İsa veled-i o

Hane: 8
Mücerred: 2

Karye-i Ala-oğlu namı diğer Taylu

İsa bin Salih c.	Döğenci veled-i o m.	Bayramlı bin Salih c.	İlyas bin Hüseyin c.	Hamza veled-i o m.
---------------------	-------------------------	--------------------------	-------------------------	-----------------------

s. 14

Hasan bin Mezidan ?	Mehmed bin İnesi c., m..	Uzun Ali bin Süleyman Ellici, c.	İsmail bir Rile ? c.	Turhan bin Nasuh c.
Eymirhan bin Kalburcu c.	Hasan veled-i o m.	Mürüvvet bin Abdullah Küreci, k.	Maden bin Ali Akıncı, c.	Ali bin Hamza c.
Ali bin Abdullah Küreci, k.	Akbaş bin Abdi Küreci, k.	Yeşil bin Hamza c.	Hızır veled-i o m.	Hasan bin Hamza c.
Memi bin Abdullah m.	Armağan bin Kanber c.	Durmuş veled-i o m.	Yusuf bin Abdullah Akıncı, nim	Nazar, atik-i İnenbeği c.
İskender bin Abdullah Raiyyet-i Medine-i Münevvere, 6	Yusuf bin Abdullah minh, 6	Cafer bin abdullah minh, 6	Bayram bin Abdullah minh	Yusuf bin Abdullah minh, diğer; 6
Elvan bin Halil Yağcı, 6	Arslan veled-i o m.	Çiftlik-i Yusuf bin Taşgun, der-yed-i Aydın m.		

Hane: 16
Mücerred: 7

Karye-i Musac

Mehmed bin Ali c.	Hasan bin Yardım c.	Ali, birader-i o m.	Demirli bin İsabali c.	Rahman, birader-i o m.
Hüseyin bin Mehmed c.	Turbeği bin Balaban c.	Koçak veled-i o m.	Ali, birader-i Bali m.	Durmuş bin İsabali c.

s. 15

Pir Ali, birader-i o m.	Cihan bin Bahsayış c.	Yunus bin Yakub c.	Mehmed bin Ali c.	İnebeği veled-i o m.
Yakub bin Abdullah c.	Hasan bin İlyas Akıncı, c.	Koçak bin Hızır Yamakan, c.	Mürüvvet bin Karagöz k.	Murad bin Karagöz k.
Balice bin Mustak Yamakan, k.	Hüseyin bin Mustak Yamakan, 6	Davud bin Abdullah Yamakan, c.	Abdal bin Köpek k.	Mustafa bin Abdullah Yamakan, k.
İsmail bin Abdullah Yamakan, k.	Hüseyin bin Yörük Yamakan, k.	Koçak bin Kara Veli Yamakan, k.	Karagöz bin Abdullah Yamakan, k.	Yusuf bin Abdullah Yamakan, c.
Turbali bin İbrahim c.	Çalabverdi bin Yusufhan	Piri bin İsa c.	Halil veled-i o m.	Ali bin Hamza c.

	c.			
Karaca bin Abdullah c.	Süleyman veled-i o m.	Mustafa bin İshak k.	Çiftlik-i Mehmed Turası	Çiftlik-i Ali bin Abdullah
Çiftlik-i Seydi bin Yakub	Çiftlik-i Mehmed bin İbrahim	Çiftlik-i Iskender, atik-i Murad Çelebi	Çiftlik-i Eymirze, der-yed-i Mahmud	Çiftlik-i Aydın bin Şeyhi
	Çiftlik-i Kasım bin Abdullah	Çiftlik-i Hamza bin Abdullah		

Hane: 30
Mücerred: 8

Karye-i Yatınlı

Lutfi bin Ömer c.	Sinan veled-i o c.	Ramazan, birader-i o m.	Musa bin Ömer c.	Şirmerd bin Abdullah c.
-------------------	--------------------	-------------------------	------------------	-------------------------

s. 16

Vefa veled-i o m.	Veli bin Hamza c.	Yusuf bin Abdullah c.	Ömer bin Umur c.	Yunus bin Abdullah Yamakan, k.
Murad bin Sofu Yamakan, 6	Hoca Ali, hayyat c.	Piri bin İsmail c.	Çiftlik-i Seydi Ali Mehmed	

Hane: 11
Mücerred: 2

Karye-i Şabcılar

Safa bin Nebi c.	Ahmed bin Abdullah c.	Seydi bin Tur Ali c.	Kurd bin Narin c.	
------------------	-----------------------	----------------------	-------------------	--

Hane: 4

Hasıl-ı Heme: 11,875

Resm-i çift 1,683	Resm-i bennak ve resm-i mücerred ve resm-i duhan 342	Hinta: 43 mudd 6,880	Şair ve gayrihi: 24 mudd 1,920
Oşr-i kovan 440	Oşr-i bostan 150	Nısf niyabet ve cürm ü cinayet ve resm-i arus ve gayr 460	

Karye-i Kara-sulu, tabi-i Kısıl-ağaç Yenicesi maa mezraa-i İncügez, dizdar-ı m.

Hasıl: an- oşr-i hububat ve resm-i asiyab ve gayrihi: 2,678

Cem'an hasıl: 14,553

Yeku-ı hassha-i Bali Bey bin malkoç-zâde: 13,654

Hisse-i ahar: 899

Nahiye-i Keşan

Timar-ı Kurd

Karye-i Begendik

Zemin-i Pınarî	Zemin-i Hasan bin Hızır	Zemin-i Küçük	Zemin-i İsa	Zemin-i Yelken, der-yed-i Hudaverdi veled-i Koçi
Timur bin Ali c.	Murad bin Ali k.	Samet bin Hacı c.	Tunrul bin İnebeği c.	Sarı bin İnebeği c.
Mahlul veled-i o m.	Hudadad veled-i Umur c.	Umur veled-i o m.	Şah Veli, birader-i o m.	Yardım bin Eşref c.
Hamza bin Yusuf c.	Hüseyin bin hasan Yamakan, 6	Tur Ali bin Süleyman Yamakan, 6	Hızır, atik-i Nebi Yamakan, 6	Nebi bin Bahşi Yamakan, 6
Nasuh bin Samet Yamakan, 6	Ramazan bin Hamza Yamakan, 6	Bektaş bin Gündüz m.	Hızır Bali Kutlu Yamakan, 6	Çiftlik-i Ali ve gayrihi, der-yed-i Kurd Bey

Çiftlik-i Hamza, der-yed-i Ömer, nim.

Hane: 17

Mücerred: 3

Hasıl: 1,758

Resm-i çift 187	Resm-i bennak ve resm-i Duhan 66	Resm-i mücerred 18	Hınta: 5 mudd, 4 kile 832
Şair: 1 mudd, 17 kile 148	Alef: 2 mudd, 10 kile 150	Oşr-i penbe 21	Oşr-i Sisam: 2 kile 48
Oşr-i kovan 68	Oşr-i bagat 50	Oşr-i bostan 30	Çayır maa koru-i minh, der-yed-i Kurd Bey 30
	Asiyab: 1 bab Resm: 30	Nısf niyabet ve resm-i arus ve gayrihi 80	

s. 18

Karye-i Küçük Koruklu

Turasan bin Nasuh c.	İnesi bin Turasan c.	Şah Nebi bin Musa Hoca c.	Şah Ali, birader-i o c.	Eşref veled-i İbrahim c..
Mehmed bin Hızır c.	İdris bin Şaban c.	Şaban bin Timurcı 6	Eşref bin Durmuş 6	Cafer bin Durmuş c.
Dede Bali veled-i o m.	Ali bin Toyran c.	Veli, birader-i o c.	Ali bin Timurtaş c.	Hamza bin Musa c.
Mustafa bin Hamza c.	Muzaffer, birader-i o c.	Mustafa bin Hüseyin c.	Yusuf bin Bazarlı c.	Dede Bali bin Mustafa c.
Hüseyin bin Dede Bali k.	Eymirze bin Durmuş c.	Ali bin Hızır c.	Mustafa bin Murad c.	Çiftlik-i Hacı, der-yed-i Ayişe (?) c.

--	--	--	--	--

Hane: 24

Mücerred: 1

Hasıl: 1,582

Resm-i çift 506	Resm-i bennak ve resm-i duhan ve resm-i mücerred 24	Hinta: 4 mudd, 1 kile 648	Şair: 1 mudd, 7 kile 108
Alef: 8 kile 24	Kablucu: 12 kile 48	Nohud: 3 kile 36	Bakla: 1 kile 12
Sisam: 2 kile 48	Oşr-i penbe 28	Oşr-i bagat 40	Oşr-i bostan 20

Nısf niyabet ve gayrihi

40

Mezraa-i Korkovi ?, tabi-i nahiye-i İpsala, an-Mevkuf

Hasıl: an-bedel-i oşr, ber-vech-i maktu: 300

Mezraa-i Berrani, tabi-i nahiye-i Keşan, an-Mevkuf

Hasıl: an-bedel-i oşr, ber-vech-i maktu: 100

s.19

Karye-i Mevkufcu, tabi-i nahiye-i Kızıl-ağaç-Yenicesi, kârye-i mezbure mahuf yerde olmağın avarız-ı divaniyyeden muaf ola deyu ellerine hükm-i şerif verilmiş vech-i meşruh üzere defter-i atikde mukayyed olmağın defter-i cedid-i hakaniyye dahi sebt olundu.

Hasan bin Ali c.	Hüseyin, birader-i o k.	Adilhan bin Yusuf k.	Yarbaşı veled-i o m.	Receb bin Bali c.
İdris bin Bali c.	Abdi bin Bali m.	Tur Bali bin İskender c.	Seydi bin Yusuf c.	Veled veled-i o m.
Sefer bin İsa Bali c.	Receb bin Salih Fakih c.	Guyem (?) veled-i o m.	Vaysal bin Mehmed Şah c.	Mustafa veled-i o m.
Musa bin Nesimi c.	Ramazan bin Kutlu Bey c.	Mehmed bin Halil c.	Şahkulu veled-i o c.	Nasuh, birader-i o k.

Memi bin
İsmail
m.

Hane: 15 ·

Mücerred: 6

Hasıl: 2,260

Resm-i çift 286	Resm-i bennak 24	Resm-i mücerred 36	Hinta: 8 mudd, 2 kile 1,296
	Şair: 5 mudd, 3 kile 446	Oşr-i kovan 172	

Cem'an hasıl-ı timar el-mezbur: 6,000

Nahiye-i Mıgalkara

Timar-ı Ferhad bin İbrahim ve Hüseyin bin Yusuf, eşer

Karye-i Bayram-beyi nam-ı diğer Yaya-başı, tabi-i m.

Musa bin Musa c.	Bektaş bin Durak c.	Mehmed veled-i o m.	Yusuf bin Salih c.	İsa bin Yusuf c.
Memi veled-i o m.	İbrahim, birader-i o m.	İdris bin Yusuf c.	İlyas bin Yusuf k.	Demür bin Yunus c.
Durmuş bin Hızır c.	Memi veled-i o c.	Receb bin Osman c.	Süleyman veled-i o m.	Turbeği bin Yayla c.
Devletyar veled-i o c.	Kadı Hamza bin Abdullah	Şahkulu veled-i Piri m.	Aydın veled-i Karagöz	Emrullah veled-i o m.
Hızır bin Abdullah c.	Eymir Ali veled-i o m.	Nasuh bin Abdullah c.	Yusuf veled-i o m.	Yoğurcu Bokos (?) c.
Memi bin Mahmud c.	Mustafa veled-i o m.	Halil bin Ahmed k.	İbrahim bin Abdullah k.	Hasan bin Abdullah k.
Yusuf bin Abdullah k.	Ali veled-i o m.	Mahmud bin Murad der-karye-i Kayağan c.	Koçi bin Polat der-karye-i m. c.	Şaban bin Küreci c.

Hane: 26

Mücerred: 9

Hasıl: 3,896

Resm-i çift 484	Resm-i bennak 60	Resm-i mücerred 54	Hınta: 13 mudd 2,160
Şair: 7 mudd 560	Alef: 6 mudd 360	Oşr-i bostan 50	Oşr-i kovan 60
Oşr-i bagat 70	Nısf niyabet: 38		

Hasıl, an-karye-i Tunrul ve gayrihi, tabi-i nahiye-i Yanbolu: 940

Yekun-ı hasıl: 4,836

Hisse-i Ferhad: 2,636

Hisse-i Hüseyin: 2,200

Nahiye-i Kızıl-ağaç-Yenicesi

Timar

Karye-i Kara-Yahşilü

Ramazan bin Zaganoz (?) c.	Hasan, birader-i o c.	Mustafa bin Hasan c.	Hamza bin Yusuf c.	İsa Bali bin Ali c.
----------------------------------	--------------------------	-------------------------	-----------------------	------------------------

Ferhad bin Abdullah c.	Ali bin Fazlullah c.	Bahşi bin Memi c.	Eymir bin Hamza c.	Piri bin Musa c.
	İsa bin Süleyman c.	Selim bin Hızır c.		

Hane: 12

Hasıl: 2,598

Resm-i çift 264	Hinta: 10 mudd 1,600	Mahlut: 5 mudd 400	Oşr-i kettan 43
Oşr-i kovan 111	Asiyab-ı Baki Bey Resm: 60	Asiyab-ı Sofu İbrahim 3 bab, resm: 60	Asiyab-ı Islavec (?) Resm: 20
Badihava ve cürm ü cinayet ve resm-i arus ve adet-i deştbanı ve gayrihi: 70		Hasıl, an-karye-i Arızlu ve karye-i ele-oğlu ve gayrihi, tabi-i nahiye-i Zağra-i Eski-hisar Hasıl: 899	

Cem'an, timar el-mezbur: 3,497

s. 22

Nahiye-i Gümülcine

Timar-ı Ferruh Çavuş, an-çavuşan-ı Dergah-ı Ali

Karye-i Uysallu nam-ı diğer Kırk-kilise, tabi-i m.

Mustafa bin Tunrul İmam, c.	Mehmed, birader-i o c.	Tunrul bin Aşık c.	İsa Bali bin Musa c.	Musa veled-i o m.
Mahmud bin Timur c.	Memi bin Kara Ali c.	Aydoğdu veled-i o m.	Rahman, birader-i o m.	Dede bin İlyas k.
Hamza bin Beği c.	Yusuf, atik-i Hayrüddin Çavuş nim	Yusuf bin Sefer 33	Karagöz, atik-i Sefer c.	Hacıbin Lutfi c.
Halil bin Yunus c.	Ahmed bin Mehmed c.	Hasan bin Mustafa c.	Eymirşah bin Ahmed c.	Yusuf bin Bayramlı c.
Şirmerd bin abdullah c.	Veli bin Evrenos c.	Bahşayış bin Bazarlı c.	Vaysal veled-i o m.	Ali, birader-i o M,
Mahmud bin Usta ali c.	Veli veled-i o m.	Nasuh bin Karagöz k.	İsabali, birader-i o c.	Allahverdi veled-i Hızır k.
İbrahim bin Tur Bali c.	Hayran bin Hayran c.	Şahkulu bin İsmail c.	Yusuf bin Ramazan m.	Mustafa bin Abdullah c.
Nebi bin İnebeği c.	Murad bin Hızır c.	Bahşayış bin Hüseyin c.	Mustafa, birader-i o c.	Diğer, Şirmerd bin Abdullah k.

s. 23

Hasan bin Balaban
c.

Hane: 34
Mücerred: 7

Hasıl: 4,019

Resm-i çift 704	Resm-i bennak 48	Resm-i mücerred 42	Hınta: 10 mudd 1,600
Şair: 10 mudd 800	Alef: 3 mudd 180	Öşr-i penbe 50	Öşr-i kovan 60
Resm-i ağıl 150	Öşr-i bagat 15	Adet-i deştbanı ve sazlık 250	Niyabet ve resm-i arus ve gayrihi 120

Karye-i Kiliselü
Çiftlik

Zemin-i Halil	Zemin-i İbrahim Dede	Zemin-i Göçeri	Zemin-i Orucbeği	
Zemin-i Tavlıca (?) Mehmed		Zemin-i Rumbegi		
Kara Yusuf c.	Ferhad bin Ahmed c.	Bahşi bin Hamza c.	Hasan bin Ali c.	Ilyas bin İsa c.
Ali bin Mehmed c.	Der-dest-i Piri ve Mustafa ve Karagöz çift: 2	Ali bin Evrenos c.	Çiftlik-i Mehmed, der-yed-i veled-i o c.	Hüseyin bin Abdullah, der- karye-i Akpınar, c.

Diğer Hüseyin bin Abdullah, der-karye-i Kozlu, c.

Hane: 11
Hasıl: 1,514

Resm-i çift 264	Hınta: 5 mudd 800	Şair: 4 mudd 370	Alef: 1 mudd 60
Çıgıt: 10 mudd 40	Öşr-i bostan 12	Öşri kovan 18	

s. 24

Karye-i Tatarlar, tabi-i karye-i Uysallu

Bali bin Hızır c.	Bektaş, birader-i o c.	Ahmed, birader-i o c.	Güvenç, birader-i o c.	Bekir, birader-i o c.
Tur Hoca bin Halil c.	Bayram Bey bin Hamza c.	Bahşi bin Mehmed c.		

Hane: 8

Hasıl, an-resm-i çift ve öşr-i gallat ve kovan ve meyve ve resm-i asiyaban, el-maktu: 730
Cem'an hasıl-ı timar-ı mezbur: 6,262

Nahiye-i Çorlu

Karye-i Germiyan, tabi-i m., timar-ı Mehmed Çelebi, dividdar
Çiftlik

Zemin-i Germiyan	Zemin-i Segit/Yiğit-oğlu	Zemin-i Doğan	Zemin-i Aydoğmuş
Zemin-i Kul	Zemin-i Bayezid	Zemin-i Eyyub	

Musa bin Mustafa İmam, c.	Halil veled-i o k.	Durmuş bin Mustafa c.	Şaban veled-i o c.	İvaz bin İsmail c.
------------------------------	-----------------------	-----------------------------	-----------------------	-----------------------

s. 25

Hamza veled-i o m.	Ramazan veled-i İsmail c.	Hüseyin bin Balaban c.	Ali bin İbrahim c.	Mehmed bin Ali c.
Ramazan bin İdris 6	Ali, birader-i o m.	Yusuf Şirmerd c.	Bali veled-i İsa m.	Selamet birader-i o m.
Seferşah bin Hoca c.	Hızır veled-i o m.	İlyas, birader-i o m.	Nebi, birader-i o m.	Ahmed, atik-i Yusuf c.
Mustafa bin Seyfi c.	Yusuf bin Kasım m.	Yusuf, atik-i Kasım Çavuş c.	Mehmed, atik-i Kasım Çavuş c.	İnehan bin Muba c.
Kasım bin Abdullah k.	Hüseyin bin Abdullah c.	Timur bin Gazi c.	Veli bin Musa k.	Mehmed bin Umur Fakih
Bayezid bin Abdi nim	İlyas bin Abdullah c.	Mehmed bin Abdullah c.	Ali bin Abdullah k.	Seydi bin Abdi Nim

Hacı bin Kasım
k.Hane: 27
Mücerred: 10
Hasıl: 862

Resm-i çift ve mücerred ve bennak ve gayrihi 472	Hinta: 2 mudd 320	Şair: 17,5 kile 70
--	----------------------	-----------------------

s. 26

Nahiye-i İpsala

Karye-i Zahmi ?, timar-ı Ayas Ağa, ser-hazinedaran-ı amire, an-dergah-ı ali, be-resm-i arpalık

Lutfi bin Rasul c.	Hüseyin bin Hoşkadem c.	Umur bin Ali c.	Nebi bin Baba c.	Ali bin Yusuf c.
Mehmed bin İskender c.	İsmail bin Süleyman c.	Derviş bin Hızır c.	Mehmed Tabib c.	Ali bin Mezid c.

Kara Memi bin Mezd k.	Şahkulu Bali m.	Hanefi bin Lutfi m.	Hasan bin Abdülcilim	Bali .bin Hayran nim
Bahşi bin Mustafa c.	Nebi bin Mehmed k.	Osman bin Mehmed k.	Hasan, atik-i Ede Bey m.	Şahkulu Ramazan m.

Hane: 15
Mücerred: 5
Hasıl: 793

Resm-i çift 253	Resm-i bennak 36	Resm-i mücerred 30	Hınta: 1 mudd 160
Şair: 10 kile 40	Alef: 10 kile 30	Oşr-i bag 30	Oşr-i kovan 20
Oşr-i 40	Çayır 40	Palamud 22	Asiyab: 1 bab Resm: 220

s. 27 boş, s. 28

Nahiye-i Zağra-i Eski-hisar

Ser-asker

Ali veled-i Halil	İsa, birader-i Halil
-------------------	----------------------

Mezkurlar nahiye-i mezbure müzellemlerine ser-askerlik idüb be-nevbet eşerler

Karye-i Delü-İbrahim nam-ı diğer Yaya-başı, tabi-i mezbur. Karye-i mezburenin sınırında haricden bazı kimesneler dahi ziraat idüb oşürlerin karye-i mezbure sipahisine verirler.

Turgud bin Hüseyin nim.	Hamza bin Ramzan nim.	Oruc bin Timur Ellici, nim.	İnebeği bin Ali nim.	Oruc sin Sunkur Yağcı, k.
Saltuk bin Saruca k.	Ali bin Abdullah Ellici, k.	Hızır bin Bayramlı Ellici, k.	Rahman bin Bayramlı Ellici, k.	Eymir bin Yusuf Ellici, nim.
Alembeği bin Salih Yamakan, nim.	Pervane bin Abdullah nim.	Yusuf bin Bali Yamakan, k.	Memi bin Hüseyin Küreci, c.	Alagöz bin Abdullah Ellici, nim.
Veled bin Seydi nim	Saru bin Yakub Yamakan, nim.	Demür bin Aslbeği Yağcı	Ferhad bin Maruf c.	Nebi bin Bazarlu nim
Nebi bin Yusufhan c.	Hacı bin Umur c.	Dede bin Halil c.	Yusufhan bin Hasar c.	Veled bin Dallu c.

s. 29
Mehmed bin Halil
nim.

Hane: 22

Yamakan

Abdi bin Yakub, der-karye-i Biçerli	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Işıklı	Yusuf, atik-i Mustafa, der-karye-i Hamzalı	Hasanali bin Yusuf, der-karye-i Reis-obası	İvaz bin Turgud, der-karye-i Nalbandlar
-------------------------------------	--	--	--	---

Ferhad bin Turası, der-karye-i m.	Şirmerd, atik-i Bektaş, der-karye-i Doymuşlar	Eğlen bin Hasan, der-karye-i Nalbandlar	Osman bin Ali, der-karye-i Sofular	İskender bin Abdullah, der- karye-i Işıklı
Nasuh Anadolu, der, karye-i Hamzalı	Osman bin Mezid, der-karye-i Kurmali	Hamza bin Abdullah, der- karye-i Delüceli	Murad, atik-i Bahşi, der-karye-i İlcalı ?	Süleyman bin Kemal, der-karye-i Saruhanlu
Bahşayış bin Hayyat, der-karye-i m.	Sulhuddin bin Ali, der-karye-i Ulaşlı	Uğurlu bin Bahşayış, der- karye-i Biçerli	Çalış bin Dursun, der-karye-i Sofular	Nasuh bin Şadi, der-karye-i Hamzalı
Turgud bin Kemal, der-karye-i Saruhanlu	İsa bin Sevindik, der-karye-i Yörüklü	Yunus bin Mezid, der-karye-i Nalbandlu	Kurd Bali bin İnehan, der-karye-i Alagözlü	Yusuf bin İnehan, der-karye-i m.
Alagöz, atik-i Paşa Hatun, der-karye-i Biçerli	Yakub bin İlyas, der-karye-i m.	Hudaverdi bin Bekir, der-karye-i Hamzalı	Şehriman bin Ali, der-karye-i Biçerli	İsmail, atik-i Hamza, der-karye-i Sofular

Hasıl maa resm-i Yamakan: 3,312

Resm-i çift ve bennak 380	Hinta: 4 mudd, 18 kile 784	Mahlut: 5 mudd, 1 kile 404	Oşr-i kovan 54
Çayır 30	Resm-i ağıl ve zemin-i Kürek ve Kabacık 60	Resm-i Yamakan 1,500	Badihava ve resm-i arus ve adet-i deştbanı 100

s. 30

Müsellem

Kurd veled-i Mürüvvet, be-cay-i pedereş ki ser- askerend	Ali veled-i Süleyman	Yusuf veled-i Evhad, be- cay-i Koçi ki, müteveffa şud, ba-berat	Hamza veled-i Süleyman
--	----------------------	---	---------------------------

An-karye-i Arablu

Zemin

Zemin-i Dobra-oğlu	Zemîn-i Uğurlu-oğlu
--------------------	---------------------

Yamakan

Ali bin Mustafa, der-nefs-i Zağra-i Eski-hisar	Hacı bin Abdullah, der-nefs-i m.	Bali Cüllah, damad-ı Yusuf, der-karye-i Arablu	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Boz- doğancı	Murad bin Osman, der-karye-i Arablu
Timur bin Musa, der-karye-i m.	Koçi bin Musa, der-karye-i m.	Yusuf bin Abdullah, der-nefs- i Zağra-i Eski-hisar	Mürüvvet Saltuk, der-karye-i Kılınçlı	Nazar bin Ahmed, der-karye-i Arablu

Nefer: 10

Hasıl maa resm-i Yamakan: 2,570

Hinta: 7 mudd, 15 kile 1,240	Mahlut: 8 mudd, 6 kile 664	Oşr-i kovan 100
Resm-i ağıl 40	Adet-i deştbanı 26	Resm-i Yamakan 500

Müsellem
Evrenos veled-i İlyas
An-karye-i Kara-Reislü
Çiftlik

Zemin-i İlyas	Zemin-i Sulhan (?) Halil	Zemin-i Gökce Hamza
---------------	--------------------------	---------------------

Yamakan

Burak bin Ali, der-karye-i Şabcılar	Hamza Bin Abdullah, der-karye-i Alacalı	İlyas bin Abdullah, der-karye-i Opan	Sali bin salih, der-karye-i Hoca-virdi	Nasuh bin Abdullah, der-karye-i Kızıklı
Pervane, atik-i Kızıklı-oğlu, der-karye-i m.	Göçeri bin Hacı, der-karye-i Halife	Hacı bin Oruc, der-karye-i m.	Yakub bin Abdullah, der-karye-i Musablı	Ali bin Yörük, der-karye-i Hoca-virdi
Mehmed bin Abdullah, der-karye-i İskenderli	Nazenin bin Mahmud, der-karye-i Hoca-virdi	Mustafa bin Ali, der-karye-i Kara-Halil	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Aydın Bey	Turgud bin Kömeli, der-karye-i Hoca-virdi

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,482

Hın ta: 2 mudd, 17 kile 456	Şair: 1 mudd, 4 kile 136	Çığıt: 10 kile 40	Resm-i ağıl 60
Çayır 20	Koru 20	Resm-i Yamakan 750	

s. 32

Müsellem

Kulu veled-i Nasuh, be-cay-ı pedereş ki müteveffa şud	Murad veled-i Mustafa	Hacı Bayram veled-i Halil, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Hızır veled-i Mehmed	Mehmed veled-i Musa
---	-----------------------	--	----------------------	---------------------

An-karye-i Yaylacılar

Çiftlik

Zemin-i Aslhan	Zemin-i Süleyman	Zemin-i Salih	Zemin-i Timurhan
----------------	------------------	---------------	------------------

Zikr olan ocağın müsellemeleri sefer-i hümayun vaki oldukça ikişer eşmek üzere defter-i atikde mukayyed olmağın, defter-i cedide dahi vech-i meşruh üzere kayd olundu.

Yamakan

Yusuf damad-ı Selim, der-karye-i Küçük-Kadı	Hızır bin Nasuh, der-karye-i Ulufeci	İbrahim bin Bazarlı, der-karye-i Keçilü	Mustafa bin Çakır Nasun, der-karye-i Uzun-Hasan	Ali bin Mustafa, der-nefs-i Zağra-i Eski-hisar
Hızır bin Abdullah, der-karye-i Ahi	Mustafa bin İsa, der-karye-i Ulufeci	Mehmed bin Mustafa, der-karye-i Ahi	Turgud bin Bazarlı, der-karye-i Büyük-Keçilü	

Nefer: 9

Hasıl: (5,835)

Hın ta: 25 mudd 4,000	Mahlut: 10 mudd 800	Öşr-i kovan 30	Resm-i ağıl 150
Öşr-i bostan 25	Öşr-i kettan 50	Koru 80	Çayır 250

Resm-i Yamakan

450

s. 33

Müsellem

Bayram veled-i Hasan, be-cay-i Mustafa ki müteveffa şud	Gökce veled-i Seydi Ahmed	Uveys veled-i Hoşkadem, be-cay-i Mustafa ki ama şud ve ferağat kerd
An-karye-i İlbeği	An-karye-i İlbeği	

Çiftlik

Zemin-i vâsıl	Zemin-i Hoca Ali Hasan	Zemin-i Ali
Zemin-i Balaban	Zemin-i Ak-pınar	Zemin-i Kercece

Yamakan

Nasuh bin Abdullah, der-karye-i Şabcılar	Nasuh bin Kara, der-karye-i Uzun Hasan	Gazi bin İlyas, der-karye-i Hacı İvaz	Ali bin Tanrıvirmiş, der-karye-i Dünderlı	Alagöz bin Abdullah, der-karye-i Şabcılar
Mustafa bin İlyas, der-karye-i Evrenos	İlyas, atik-i Yusuf, der-karye-i Şabcılar	Kurd bin Iskender, der-karye-i Uzun Hasan	Cafer bin Ali, der-karye-i Şabcılar	

Nefer: 9

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,416

Ani'l-mahlut ve gayrihi 934	Öşr-i kovan 12	Öşr-i bostan 20	Resm-i Yamakan 450
-----------------------------	----------------	-----------------	--------------------

s. 34

Müsellem

Gazi veled-i Mehmedi	Bayram veled-i Safa	Salih veled-i dede, be-cay-i Nasuh ki, müteveffa şud, ba-berat
----------------------	---------------------	--

An-karye-i Hacı-İvaz

Yamakan

Saltuk bin Dede, der-karye-i Ahi	Seyfüddin bin Saltuk, der-karye-i Müsellem	İbrahim bin Dede, der-karye-i Hacı-Ayvadlı	Turgud bin Mustafa, der-karye-i Doğancı	Süleyman bin Mustafa, der-karye-i Hacı-Ayvadlı
Mustafa bin Abdullah, der-karye-i m.	Hasan bin Abdullah, der-karye-i m.	Hüseyin bin Abdullah, der-karye-i m.	Osman bin Selamet, der-karye-i Cirhanlı (?)	Bayezid bin Safa, der-karye-i Hacı-Ayvadlı

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,920

Hınta: 7 mudd 1130	Şair: 2 mudd, 10 kile 200	Resm-i ağıl 20	Resm-i kovan 10
Çayır maa bostan 50	Koru 10	Resm-i Yamakan 500	

s. 35

Müsellem

Turbali veled-i Eymirşah, be-cay-i pedereş kei müteveffa şud	Durmuş veled-i Ali, be-cay-i pedereş kei müteveffa şud	Beşir veled-i Ali	Yağmur veled-i Seferşah
--	--	-------------------	-------------------------

An-karye-i Ala-dağlı

Çiftlik

Zemin-i Halil	Zemin-i Segit	Zemin-i Sılabegî
---------------	---------------	------------------

Yamakan

Hasan bin Ali, der-karye-i Ala-dağlı	Mürüvvet bin Karagöz, der-karye-i Musac	Mehmed bin Halil, der-karye-i Ala-dağlı	İsmail bin İsa, der-karye-i m.	Murad bin Karagöz, der-karye-i Musac
İbrahim bin evhda, der-karye-i Kurd-basanlu	Akıncı bin Ali, der-karye-i Ala-dağlı	Eymir bin Hızır, der-karye-i m.	Seydi bin Mehmed, der-karye-i m.	Sevindik bin Rasul, der-karye-i Arzin (?)
Turali bin Alaüddin, der-karye-i Umurcalı	Memi bin İsa, der-karye-i Ala-dağlı	Dede Bali bin İlyas, der-karye-i m.		

Nefer: 13

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,640

Hınta: 3 mudd, 10 kile 560	Şair: 5 mudd 400	Resm-i ağıl 30	Resm-i Yamakan 650
-------------------------------	---------------------	-------------------	-----------------------

s. 36

Müsellem

Ali veled-i Hasan	Musa veled-i Ahmed	İbrahim veled-i Seydi Ahmed	Piri veled-i Ali, be-cay-i Koçi ki, müteveffa şud
An-karye-i şabcılar		An-karye-i Şabcılar-ı Küçük	

Çiftlik

Zemin-i Kulaguz	Zemin-i Köse	Zemin-i Mürsel	Zemin, 5 muddluk yer (?), ber-muceb-i defter-i atik
-----------------	--------------	----------------	--

Yamakan

Oruc bin İlbasan, der-karye-i Arslanlı	Durmuş bin İskender, der-karye-i Şabcılar	Bayramlı bin Murad, der-karye-i Yatgunlu	Murad bin Tur Cihan, der-karye-i m	Halil bin Rahman, der-karye-i Arslanlı
Hasan bin İsmail, der-karye-i Şabcılar	Abdi bin İskender, der-karye-i m.	Osman bin İskender, der-karye-i m.	Bayramlı bin İsmail, der-karye-i m.	

Nefer: 9

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,652

Hınta: 4 mudd, 19 kile 792	Mahlut: 2 mudd, 10 kile 200	Öşr-i kovan 50	Resm-i ağıl 90
Öşr-i bostan 10	Asiyab: 2 bab Resm: 60	Resm-i Yamakan 450	

s. 37

Müşellem

Tur Bali veled-i Nasuh	Murad veled-i Yusuf	Salih veled-i İnehan, be- cay-i Yunus ki, mütevaffa şud, ba-berat-ı şerif	Mehmed veled-i Nasuh
------------------------	---------------------	--	----------------------

An-karye-i Hoca-verdi, tabi-i Sazlu-dere

Çiftlik

Zemin-i Torun	Zemin-i İsmail	Zemin-i Delü Musa
---------------	----------------	-------------------

Zıkr olan ocağın müşellemi sefer-i hümayun vaki oldukça ikişer eşmek üzere defter-i atikde mukayyed olmağın defter-i cedide dahi vech-i meşruh üzere kayd olundu.

Yamakan

Hamza, atik-i Tur Cihan, der-karye-i Hoca-verdi	Dursun veled-i Hasan, der-karye-i Kara-oğlan	Memi bin Aslıhan, der-karye-i Hoca- verdi	Turgud bin Mehmed, der- karye-i Doğancı	Kurd bin Koçi, der- karye-i Hoca-verdi
Hüsam bin Mehmed, der- karye-i m.	Ahmed bin Yusuf, der-karye-i m.	Şirmerd, atik-i Tur Ali, der-karye-i m.	Karlı bin Bahşayış, der-karye-i m.	Ramazan bin Yusuf, der-karye-i m.

Nefer: 10

Hasıl maa resm-i Yamakan: 3,959

Hinta: 14 mudd, 5 kile 2,280	Mahlut: 8 mudd, 14 kile 698	Öşr-i kovan 253	Resm-i ağıl 228
---------------------------------	-----------------------------------	--------------------	--------------------

Resm-i Yamakan

500

s. 38

Müşellem

Nazar veled-i Murad	Akıncı veled-i Kölemen	Orak veled-i İbrahim	Hamza veled-i Selçuk
---------------------	------------------------	----------------------	----------------------

An-karye-i Yaylacılar

Çiftlik

Zemin-i Murad	Zemin-i Kara Derzi	Zemin-i Köpek Ahmed	Zemin-i Timurhan
---------------	--------------------	---------------------	------------------

Yamakan

Mustafa Cüllah Anadolu, der- karye-i Bahadırılı	Kurd Ali bin İbrahim, der-karye- i Karamanlu	Kara Demür bin Mehmed, der- karye-i Küçük Keçilü	Veli bin Kölemen, der-karye-i Karamanlu	Eymirşah bin Melik, der-karye-i m.
Adilhan bin Eberi, der-karye-i Nayibli	Memi bin Demür, der-karye-i Küçük Keçilü	Yunus bin Süleyman, der- karye-i Arablu .	İbrahim bin Hamza, der-nefs-i Zağra-i Eski-hisar	Ahmed bin Abdullah, der- karye-i Nayibli
İsa Anadolu, der- karye-i Arablu	Saltuk bin Eberi, der-karye-i Nayibli			

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,560

Hinta: 2 mudd, 10 kile 400	Şair: 5 mudd 400	Koru 30	Oşr-i kovan 100
	Resm-i ağıl 30	Resm-i Yamakan 600	

s. 39

Müsellem

Murad veled-i Ali	İskender veled-i Bali	Döğenci veled-i Musa, be-cay-i yoldaş ki müteveffa şud	Siddik veled-i İsmail, be-cay-i Rahman ki müteveffa şud
-------------------	-----------------------	--	---

An-karye-i Yaylacı

Çiftlik

Zemin-i İlyas	Zemin-i Bayrambeği	Zemin-i Mehmed	Zemin-i Arslan
---------------	--------------------	----------------	----------------

Yamakan

Rüstem, atik-i Keleş, der-karye-i Yaylacı	Ahmed bin Bahşi, der-nefs-i Zağra-i Eski-hisar	Mehmed bin Musa, der-karye-i Yaylacı+	Murad bin Evrenos, der- karye-i m.	Ali bin Ahmed, der-nefs-i Zağra-i Eski-hisar
Abdurrahman bin Turgud, der-karye-i Şabcılar	Yunus bin Abdullah, der- karye-i Nayibli	Ramazan bin Cafer, der-Zağra-i Eski-hisar	Bekir veled-i Rasul, der-karye-i Yaylacı	Nasuh bin Samet, der-Zağra-i Eski- hisar
	Mustafa bin Tatar, der-Zağra-i Eski- hisar	Ali bin Ömer, der- karye-i Hamzalı		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,830

Hinta: 5 mudd 800	Şair: 3 mudd, 15 kile 300	Koru 10	Oşr-i kettan 20
Resm-i ağıl 50	Oşr-i kovan 50	Resm-i Yamakan 600	

s. 40

Müsellem

Kalender veled-i Yunus, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Mustafa veled-i Aslhan	Ahmed veled-i Mehmed	Bayezid veled-i Aslhan
---	------------------------	----------------------	------------------------

An-karye-i Rasullü, Kılınçlı nam karyeden bölünmüşdür.

Çiftlik

Zemin-i Hamza	Zemin-i Kara Murad	Zemin-i (?)	
---------------	--------------------	-------------	--

Yamakan

Rıdvan bin Mehmed, der- karye-i Kılınçlı	Atmaca veled-i Abdullah, der- karye-i Kara-Reis	Habil bin Mahmud, der-karye-i Kılınçlı	Harmanlı bin Hacı, der-karye-i Toyranlı	Kasım bin Abdullah, der- karye-i Kılınçlı
Yusuf bin Turhan, der-karye-i Opan	Aydoğdu bin Ahmed, der-karye-i Kebeceli	Cafer bin Abdullah, der- karye-i m.	Ali bin Dursun, der-karye-i Hoca- verdi	Yusuf bin Ahad, der-karye-i Kara- Halil

		Eymirşah bin Bahşayış, der- karye-i Hoca-verdi		
--	--	--	--	--

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,590

Hinta: 4 mudd, 15 kile 760	Şair: 4 mudd 160	Öşr-i kovan 65	Resm-i ağıl 30
	Çayır maa saz 25	Resm-i Yamakan 550	

s. 41

Müsellem

Hacı Bayram bin Soluklu	İnebeği veled-i Mahmud, be-cay-i Mahmud ki müteveffa şud, ba-berat	Kurd veled-i Yusuf .	
----------------------------	--	-------------------------	--

An-karye-i Saruca Ahmed.

Çiftlik

Zemin-i Dağeri	Zemin-i Gökce	Zemin-i Mahmud	Zemin-i Saru Ahmed
----------------	---------------	----------------	--------------------

Yamakan

Cafer bin Abdullah, der-nefs- i Zağra-i Eski-hisar	Ali bin Seydi Ali, der-karye-i Sarucalı	Davud bin Seydi Ali, der-karye-i m.	Piri bin Serrac, der- karye-i Zağra-i Eski-hisar	Mustafa bin Abdullah, der-nefs- i m.
Kasım, atik-i Yusuf, der-nefs-i m.	Ahad bin Mustafa, der-nefs-i m.	Ahmed, atik-i Kasım, der-nefs-i m.	İskender bin Abdullah, der-nefs- i m.	Yusuf, atik-i Dülger Hacı, der- nefs-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i Yamakan: 2,125

Ani'l-mahlut ve gayrihi 1585	Resm-i dönüm-i bağ 10	Resm-i ağıl maa koru 30	Resm-i Yamakan 500
---------------------------------	--------------------------	----------------------------	-----------------------

s. 42

Müsellem

Gündüz veled-i Yakub	Eynel veled-i Karaman	Atlı veled-i Cihangir, be- cay-i Budak ki müteveffa şud	Mazenderan veled-i Cihangir
----------------------	-----------------------	---	--------------------------------

An-karye-i Erdoğan.

Çiftlik

Zemin-i İnesi	Zemin-i Halil	Zemin-i Kara İnebeği	
---------------	---------------	----------------------	--

Yamakan

Yusuf bin Ahmed, der-karye-i Erdoğan	Nasuh, müsellem-i nev, der-karye-i m.	Arslan bin İsa, der- karye-i m.	Durmuş bin Mahmud, der- karye-i Dere	Durmuş bin Bali, der-karye-i Erdoğan
Cihanşah bin Dede, der-karye-i m.	Ömer bin Bayezid, der-karye-i m.	Ali bin Hızır, der- karye-i Sofulan	Yusuf bin Osman, der-karye-i m.	Mustafa bin Gündüz, der-karye-

				i Erdoğan
--	--	--	--	-----------

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i Yamakan: 2,574

Hinta: 8 mudd 1,280	Mahlut: 7 mudd, 16 kile 624	Oşr-i koan 50	Resm-i ağıl 50
Oşr-i kettan 20	Çayır 50	Resm-i Yamakan 500	

s. 43

Müsellem

Mahmud bin Hamza	Piri veled-i Aydın	Haydar veled-i Nasuh	Mustafa veled-i Hüseyin, be-cay-i Seyfi ki muhasıl şud ve ferağat kerd
------------------	--------------------	----------------------	---

An-karye-i Yatgunlu

Çiftlik

Zemin-i Bayrambeği	Zemin-i Turgud	Zemin-i Kara Bayezid	
--------------------	----------------	----------------------	--

Yamakan

Sinan bin Hüseyin, der-nefs-i Zağra-i Eski-hisar	Bahşi bin Nebi, der-karye-i Yatgunlu	Bayezid bin Solaklı, der-karye-i m.	Hasan bin Abdullah, der-nefs- i Zağra-i Eski-hisar	Müslim, atik-i Hacı Tur Ali, der-nefs-i m.
Davud bin Harmanlı, der- karye-i Yatgunlu	Bahadır Anadolu, der-nefs-i Zağra-i Eski-hisar	Veli Sabuni bin Abdullah, der-nefs- i Zağra	Durmuş bin Mustafa, der-nefs-i m.	Karlı bin Abdullah, der-nefs-i m.
		Mustafa bin Abdullah, der-nefs- i m.	Yunus, atik-i Hacı Hızır, der-nefs-i m.	

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,698

Hinta: 5 mudd 800	Mahlut: 3 mudd, 9 kile 196	Oşr-i koan 72	Resm-i ağıl 30
----------------------	-------------------------------	------------------	-------------------

Resm-i Yamakan

600

s. 44

Müsellem

Osman veled-i Yunus	Hamza veled-i nasuh	Kurd veled-i Hamza	
---------------------	---------------------	--------------------	--

An-karye-i Hacı-İvaz nam-ı diğer Segit-oğlu

Çiftlik

Zemin-i Davud Hoca	Zemin-i Sendel	Zemin-i Köpek	Zemin-i Erdoğan
--------------------	----------------	---------------	-----------------

Yamakan

Ramazan bin Karaman, der- karye-i Erdoğan	Nasun in Abdullah, der-karye-i Kırca- oğlu	Balaban bin Abdullah, der- karye-i Kara Ali	Akıncı bin Davud, der-karye-i Erdoğan	Musa bin Karlı, der-karye-i m.
Doğan bin	Hasan bin	Hüseyin bin	Cafer bin Kölemen,	Hasan bin Mustafa,

Abdullah, der-karye-i Tuğcalı	Abdullah, der-karye-i Kara-Ali	Mustafa, der-karye-i m.	der-karye-i Kölemen	der-karye-i Kara-Ali
-------------------------------	--------------------------------	-------------------------	---------------------	----------------------

Minnet bin İvaz, der-karye-i m.

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,650

Hınta: 5 mudd 800	Mahlut: 3 mudd, 15 kile 200	Oşr-i koan 20	Çayır maa bostan 40
Koru 10	Resm-i ağıl 30	Resm-i Yamakan 550	

s. 45

Müsellem

Inehan Bekriye (?)	Bey veled-i Paşa Yiğit	Musa veled-i İsa, be-cay-i Bali ki müteveffa şud	Nasuh veled-i Seydi, be-cay-i pedereş ki müteveffa, şud
--------------------	------------------------	--	---

An-karye-i Er-doğanlı

Çiftlik

Zemin-i Kara Ali	Zemin-i Demürçi	Zemin-i Rasul	Zemin-i Kara Ahmed
------------------	-----------------	---------------	--------------------

Zemin-i Melik Piri

Yamakan

Hızır bin Hasan, der-karye-i Kara Ali	Paşalı bin Bekriye (?), der-karye-i m.	Veled bin Yadigar, der-karye-i Hacı İvaz	Kurd Ali bin Veli, der-karye-i Erdoğanlı	Kut bin Karaman, der-karye-i Hacı İvaz
Şamlu bin Bekriye (?), der-karye-i Kara Ali	Saat bin Inehan, der-karye-i m.	Seyfüddin bin Ahmed, der-karye-i m.	Evhad bin İsa, der-karye-i m.	Timurhan bin İnehan, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,885

Hınta: 7 mudd 1,120	Mahlut: 3 mudd, 15 kile 200	Oşr-i koan 20	Resm-i ağıl 30
	Koru 15	Resm-i Yamakan 500	

s. 46

Müsellem

Veli veled-i Tur Ali	Memi veled-i İclal (?), be-cay-i Orhan ki müteveffa şud	Hüseyin veled-i İsabali, be-cay-i Armağan ki müteveffa şud	Ali veled-i Mehmed
----------------------	---	--	--------------------

An-karye-i Timur-taşlu nam-ı diğer Narlu-dere

Çiftlik

Zemin-i Hızır	Zemin-i İnebeği	Zemin-i Musac	
---------------	-----------------	---------------	--

Yamakan

Hızır veled-i Ali, der-karye-i İskender Bey	Sadık bin Tur Cihan, der-karye-i Arslanlı	Hasıl bin İsa, der- karye-i m.	Cafer bin Turgud, der-karye-i Yaylacı	Tur Ali bin Hamza, der-karye-i Reis
Hüseyin bin Elvan, der-karye-i Dündarlı	Hasan, birader-i o, der-karye-i m.	İlbeği bin Hamza, der-karye-i Reis	Berekat bin Abdullah, der- karye-i Arslanlı	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Reis

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,614

Hinta: 4 mudd 624	Mahlut: 3 mudd, 10 kile 200	Resm-i ağıl 30	Asiyab, der-Narlu-dere Resm: 180
	Oşr-i kovan 80	Resm-i Yamakan 500	

s. 47

Müsellem

Tur Gayib bin İshak	Mustafa bin Tur Ali, be- cay-i Cihanşah ki müteveffa şud	İsa veled-i Hüseyin	Bahşi veled-i Mustafa
---------------------	--	---------------------	-----------------------

An-karye-i Ala-dağlı

Çiftlik

Zemin-i Mezid	Zemin-i Musa	Zemin-i Süle	
---------------	--------------	--------------	--

Yamakan

Cafer bin Hamza, der-karye-i Ala- dağlı	İsa bin İlyas, der- karye-i m.	Memi bin Mustafa, der-karye-i m.	Cafer bin Tunrul, der-karye-i m.	Aslhan bin Süle, der-karye-i m.
Abdi bin Aslbeği, der-karye-i m.	Hızır bin Nasuh, der-karye-i m.	Mahmud, atik-i ishak, der-karye-i m.	İsa bin Süle, der- karye-i m.	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i Yamakan: 3,470

Hinta: 14 mudd 2,240	Mahlut: 6 mudd 480	Oşr-i koan 300	Resm-i Yamakan 450
-------------------------	-----------------------	-------------------	-----------------------

s. 48

Müsellem

Lutfi veled-i Hüseyin	Sefer veled-i Mehmed	Kul veled-i İlyas	Tunrul veled-i Nebi
-----------------------	----------------------	-------------------	---------------------

An-karye-i Delücelü

Çiftlik

Zemin-i Tur Ali	Zemin-i Evrenos	Zemin-i Köse yolu	Zemin-i Delücelerden Berekat yeri
-----------------	-----------------	-------------------	--------------------------------------

Yamakan

Abdi bin Lutfi, der- karye-i Yaya-başı	Nazar bin Adilhan, der-karye-i m.	Şadi, atik-i Lutfi, der-karye-i m.	Pir Ali bin Aydın, der-karye-i Yörükler	Nazar bin Hacı İvaz, der-karye-i Yaya-başı
---	--------------------------------------	---------------------------------------	---	--

Tomaş bin Rahman, der-karye-i Yörükler	Çalış bin Bey, der-karye-i Nalbandlar	Fazlullah bin İbrahim, der-karye-i m.	Süleyman bin Yusuf, der-karye-i m.	Mahmud, atik-i Karlı, der-karye-i Nalbandlı
	Dallı bin Ramazan, der-karye-i Yörükler	İnehan bin Abdullah, der-karye-i Hızır Ağa		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,502

Hınta: 4 mudd, 11 kile 728	Şair: 1 mudd, 16 kile 144	Resm-i ağıl 30	Resm-i Yamakan 600
----------------------------	---------------------------	----------------	--------------------

s. 49

Müsellem

İbrahim bin Abdullah, be-cay-i Nasuh ki mariz şu ve ferağat kerd	Hisarlı veled-i Mehmed	Hamza veled-i Ems (?), be-cay-i pereş ki müteveffa şud, ba-berat	Nebi veled-i Seydi, be-cay-i pedereş ki ser-asker şud
--	------------------------	--	---

An-karye-i Ala-dağlı

Çiftlik

Zemin-i İnebeği	Zemin-i Segid	Zemin-i Ağlarca-oğlu	
-----------------	---------------	----------------------	--

Zikr olunan ocağın müsellemeleri sefer-i hümayun vaki oldukda ikişer eşmek üzere defter-i atikde mukayyed olmağın vech-i meşruh üzere defter-i cedide kayd olundu.

Yamakan

İlyas bin Abdullah, der-karye-i Kara-Mihmadlı	Nasuh bin Yusuf, der-karye-i Geredeli	Hasan bin Ali, der-nefs-i Zağra-i Eski-hisar	Hacı Nebi bin Sevindik, der-nefs-i m.	Salih bin Ahmed, der-cemaat-i Akça-hisar
Uğurlu bin Hisarbeği, der-cemaat-i m.	Alagöz bin Abdullah, der-karye-i Küpeli	Çoban Mehmed bin Nebi, der-karye-i kara-Mihmadlı	Receb bin Ahmed, der-cemaat-i Akça-hisar	Yağmurlu bin Yusuf, der-karye-i Ala-dağlı
	Turgur bin Mustafa, der-cemaat-i Akça-hisar	Nasuh bin Ali, der-cemaat-i m.		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i Yamakan: 4,952

Hınta: 20 mudd 3,200	Mahlut: 12 mudd 960	Oşr-i koan 122	Resm-i ağıl 50
	Çayır maa koru, der-yed-i Hüseyin Bey 20	Resm-i Yamakan 600	

s. 50

Müsellem

Ramazan veled-i ali	Gazanfer veled-i Bahşi, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	İsa veled-i İlyas	Nasuh veled-i Hasan
---------------------	---	-------------------	---------------------

An-karye-i Hacı-İvaz

Çiftlik

Zemin-i Kara-Halil	Zemin-i Mahmud, damad-ı Kara-Halil	Zemin-i Ömer Fakih ..	
--------------------	---------------------------------------	--------------------------	--

Yamakan

Arab veled-i Mustaf, der-karye-i Hacı-İvaz	Minnet bin Nazar, der-karye-i Kederli	Omer bin Salih, der-karye-i Müsellem	Hızır bin Mihayil, der-karye-i Karaca- oğlu	Nebi bin Hoşkadem, der- karye-i Hacı-İvaz
Paşa bin İlyas, der- karye-i m.	Abdullah bin İsmail, der-karye-i m.	Mustafa bin Arab, der-karye-i m.	Nasuh bin Safa, der-karye-i m.	Gazi Bali bin Doğan, der-karye-i Biçerli

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,608

Hinta: 5 mudd 800	Şair: 2 mudd, 7 kile 188	Çayır maa saz 120	Resm-i Yamakan 500
----------------------	-----------------------------	----------------------	-----------------------

s. 51 boş, s. 52

Nahiye-i Hayrabolu, der-müselleman-ı Liva-i Çingane

Ser-asker

Inehan veled-i Murad	Beğlerhan veled-i Murad	Ali veled-i Inehan
----------------------	-------------------------	--------------------

Mezkurlar nahiye-i Hayrabolu ve Mıgalkara müsellemlerine ser-askerlik idüb be-nevbet eşerler.

Karye-i Kuyucu, tabi-i Mıgalkara

Karagöz bin Abdullah nim	Murad bin Sülmen c.	İnebeği bin Nasuh nim.	Ali bin Karabaş c.	Veli bin Şahkulu nim
Bahşi bin Ferhad c.	Piri bin Mürüvvet k.	Saltuk bin Yusuf nim	Çiftlik-i Ramazan c. nim	

Hane: 9

Hasıl: 1,247

Resm-i çift ve bennak 132	Hinta: 4 muud 640	Şair: 2 mudd, 10 kile 200	Alef: 2 muud, 4 kile 132
Öşr-i bağ 22	Öşr-i bostan 10	Badihava ve resm-i arus 111	

s. 53

Karye-i Körpe İnam (?), nam-ı diğer Tura-beği, tabi-i Vize, karye-i mezburda bazı yörükler sakin olup ve bazı haricden dahi ziraat iderler ve sakin olan yörükler bunlardır.

Hasan bin Memi c.	Sadık bin Bekir c.	Behlül bin Osman c.	Çiftlik-i Mehmed, der- yed-i Alif
Çiftlik-i İlhan, der-yed-i Ayşe	Çiftlik-i hatun, der-yed-i Ayvad	.	

Hasıl: 1,242

Resm-i çift 84	Hinta: 3 muud, 5 kile 520	Şair: 2 mudd, 12 kile 208	Alef: 3 muud 180
Çıgıt: 1 mudd 80	Öşr-i bostan 20	Hasıl-ı çayır maa sazlık 150	

An-karye-i Koruklu, tabi-i İpsala, an-tahvil-i müselleme Dursun veled-i Abdullah ve Ali veled-i Dede, ber-muceb-i defter-i atik

Çiftlik

Zemin-i İsmail	Zemin-i Ali
----------------	-------------

Hasıl: an-öşr-i hububat ve gayrihi

410

s. 54

Yamakan

Mustafa bin Abdullah, er-karye-i Sadiler	Mehmed bin Abdullah, der-karye-i Kara-muslu	Veli bin Abdullah, der-karye-i İspatlı (?)	Ali bin Abdullah, der-karye-i m.	Hasan bin Abdullah, der-karye-i m.
Hızır bin Abdullah, der-karye-i m.	Yunus bin Abdullah, der-karye-i m.	Hasan bin Abdullah, der-karye-i Evrenlû	Müyesser bin Ali, der-karye-i Başkar (?)	Ahmed bin Karagöz, der-karye-i Evrenlû
Musa, damad-ı Cafer, der-karye-i Cânî-oğlu	Mürüvvet bin Şirmerd, der-karye-i Karbuzlu	Evhad bin Mustafa, der-karye-i Evrenlû	Hızır bin Mehmed, der-karye-i Sadiler	Kasım bin Abdullah, der-karye-i Kılıçlar
İlyas bin Abdullah, der-karye-i Sadiler	Mustafa bin Mehmed, der-karye-i m.	Ali bin Rasul, der-karye-i m.	Kasım, atik Mustafa, der-karye-i Muslu	Yusuf bin Abdullah, der-karye-i Kayalık
Salih bin Kabil, der-karye-i Alaca-oğlu	İlyas, atik-i Memi, der-karye-i Cani-oğlu	Ali bin Abdullah, der-karye-i Kayalık	Malkoç damad-ı Ağca, der-karye-i Müselleme	Yunus bin Abdullah, der-karye-i Boşca
Musa bin Eymir Gazi, der-karye-i Çengerli	Hasan bin Abdullah, der-karye-i (?)	Adilhan bin Körsüm, der-karye-i Alaca-oğlu	Pir Ahmed bin Muslu, der-karye-i Kayalık	Hasan, atik-i ali, der-karye-i Sadiler
Karagöz bin Abdullah, der-karye-i Hacı-Halil	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i (?)	Omer bin İnebeği, der-karye-i Karaca-Kulaguz	Mustafa bin enbiya, der-karye-i Alaca-oğlu	Yusuf bin Mehmed, der-karye-i Sadiler
	Hızır bin Abdullah, der-Kayalık	Mahmud bin Seydi Gazi, der-karye-i Karbuzlu	Ayvalı bin Musa, der-karye-i Kayalık	

Yamakan: 38

Resm: 1,900

Cem'an hasıl maa resm-i Yamakan: 3,800

s. 55

Müselleme

Hızır bin Yunus	Pir Ahmedveled-i Salih. ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Mürüvvet bin Ömer, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
-----------------	---	--

An-karye-i (?)

Çiftlik

Zemin-i Şahin	Zemin-i Mehmed
---------------	----------------

Yamakan

Ramazan bin Ahad, der-karye-i (?)	Ramazan bin İdris, der-karye-i m.	Subatan bin Enbiya, der-karye-i m.	Mustafa bin Hamza, der-karye-i m.	Süleyman bin Karlı, der-karye-i m.
-----------------------------------	-----------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------	------------------------------------

Demür bin Abdullah, der-karye-i m.	Hasan bin Seydi Gazi, der-karye-i m.	Rahman bin Yunus, der-karye-i m.	Turbeği bin İlyas, der-karye-i m.	Osman bin Ömer, der-karye-i m.
------------------------------------	--------------------------------------	----------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,647

Hinta: 3 mudd, 15 kile 600	Şair: 1 mudd, 11 kile 124	Alef: 6 mudd, 3 kile 369	Öşr-i bostan 32
	Öşr-i bağ 22	Resm-i Yamakan 500	

s. 56

Müsellem

Seyfi bin Musa	Bekir veled-i Ramazan	Eymirze veled-i Osman
----------------	-----------------------	-----------------------

An-karye-i Alaca-oğlu

Çiftlik

Zemin-i Alaca-oğlu	Zemin-i Lutfi
--------------------	---------------

Yamakan

İskender bin Salih, der-karye-i Danişmendli	Ali bin Eymirze, der-karye-i m.	Mürüvvet bin Eymirze, der-karye-i Alaca-oğlu	Cafer bin Hasan, der-karye-i m.	Ali bin Bayezid, der-karye-i m.
Alagöz, atik-i Salih, der-karye-i Danişmendli	Seyfi bin Mahmud, dernefs-i Hayrabolu	Turgud bin Mustafa, der-karye-i Alaca-oğlu	Süleyman bin Yusuf, der-karye-i m.	Osman bin Bali, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,788

Hinta: 5 mudd, 5 kile 840	Şair: 2 mudd 160	Alef: 4 mudd 240	Mercüme: 3 kile 24
	Segrek: 2 kile 24	Resm-i Yamakan 500	

s. 57

Müsellem

Mustafa veled-i Hamza, ba-berat, be-cay-i Mehmed ki müteveffa şud	Salih veled-i Taşdı	Şahkulu veled-i Yusuf, ba-berat, be-cay-i Ali ki müteveffa şud	Salih veled-i Aydın
---	---------------------	--	---------------------

An-karye-i Alaca-oğlu

Çiftlik

Zemin-i Turgud	Zemin-i Hacı	Zemin-i Müsellem Turud yerinden verilen İlyas yeri
----------------	--------------	--

Yamakan

Ali bin Ahad der-karye-i Alaca-oğlu	Ferhad bin ahad, der-karye-i m.	Mehmed bin Ahad, der-karye-i m.	Nasuh bin Bali, der-karye-i Döğerci-Bahşi	Mehmed bin Hamza, der-karye-i Alaca-oğlu
Mehmed bin Salih, der-karye-i m.	Kasım bin Ferhad, der-karye-i m.	İskender bin Abdullah, der-karye-i Kurucalı	Dallı bin Salih, der-karye-i m.	

Nefer: 8

Hasıl maa resm-i Yamakan: 2,460

Hınta: 8 mudd, 5 kile 1,320	Şair: 2 mudd 160	Alef: 8 mudd 480	Öşr-i bağ 25
	Öşr-i bostan 25	Resm-i Yamakan 450	

s. 58

Müsellem

Muharrem veled-i isa	Bali bin Osman	Hasan bin Musa
----------------------	----------------	----------------

An-karye-i Alaca-oğlu

Çiftlik

Zemin-i Mustafa	Zemin-i Segid	Zemin-i Müsellem Turgud
-----------------	---------------	-------------------------

Yamakan

Durak bin mustafa, der-karye-i Alaca- oğlu	Kurd Bali bin Aparı, der-karye-i Kara-Danişmend	Hasan bin Musa, der-karye-i Alaca- oğlu	Rahim bin Aparı, der-karye-i Kara- Danişmend	Hasan bin Abdullah Anadolu, der-karye-i Sadiler
İsa Bali bin Yusuf, der-karye-i Karpuzlu	Hızır bin Yusuf, der-karye-i m	Musalı bin Nassuh, der-karye-i Hacet	Hüseyin bin Abdullah, der- karye-i Müsellem	

Nefer: 9

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,257

Hınta: 2 mudd, 10 kile 400	Şair: 2 mudd 160	Alef: 3 mudd, 10 kile 210	Öşr-i bağ 22
	Öşr-i bostan 15	Resm-i Yamakan 450	

s. 59

Müsellem

Hasan veled-i Musa, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Mürsel bin Tayfur	Seferşah veled-i Ahmed
--	-------------------	------------------------

An-karye-i Alaca-oğlu

Çiftlik

Zemin-i Yusuf	Zemin-i Rahman	
---------------	----------------	--

Yamakan

Hacı bin Tayfur, der-karye-i Danişmendlü	Receb bin Hamza, der-karye-i m.	Rahman bin Abdi, der-karye-i m.	Budak bin Hamza, der-karye-i m.	Aydın, damad-ı Mehmed, der- karye-i Kafir
Hüseyin bin Hasan, der-karye-i m.	Hasan bin Devlethan, der- karye-i m.	Cafer bin Musâ, der-karye-i m.	Hızır bin Mustafa, der-karye-i m.	

Nefer: 9

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,421

Hınta: 3 mudd 480	Şair: 1 mudd, 5 kile 100	Alef: 5 mudd, 12 kile 336	Segrek: 1 kile 12
Öşr-i bostan 30	Öşr-i bağ 13	Resm-i Yamakan 450	

s. 60

Müsellem

Habil veled-i Osman	Süleyman veled-i Ömer	Hacı İvaz veled-i Ali
---------------------	-----------------------	-----------------------

An-karye-i Kara Danişmend

Çiftlik

Zemin-i Mustafa	Zemin-i Bayezid	
-----------------	-----------------	--

Yamakan

Mahmud, atik Ali, der-karye-i Kara-Danişmend	Bali bin Hacı İvaz, der-karye-i m.	Ramazan bin Habil, der-karye-i m.	Ibrahim bin Habil, der-karye-i m.	Mustafa bin Habil, der-karye-i m.
Hüseyin bin Nalband, der-karye-i m.	Haydar bin Tabduk, der-karye-i m.	Tur Ali bin Yunus, der-karye-i m.	Ali bin Şir Merd, der-karye-i m.	

Hasıl maa resm-i Yamakan: 2,244

Hinta: 6 mudd, 3 kile 984	Şair: 4 mudd, 5 kile 340	Alef: 7 mudd, 1 kile 462	Çıgıt: 2 kile 8
------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	--------------------

Resm-i Yamakan

450

s. 61

Müsellem

Hasan veled-i Tayfur, be-cay-i Seydi Gazi ki müteveffa şud	İvaz veled-i Seydi Gazi, be-cay-i Umur ki müteveffa şud	Veli veled-i Halife, be-cay-i mercan ki müteveffa şud
--	---	---

An-karye-i Menteşe

Çiftlik

Zemin-i Hızır	Zemin-i Hamza	
---------------	---------------	--

Yamakan

Hasan bin Tayyib, der-karye-i Kafır-köy	Bali bin Muharrem, der-karye-i Alışık	Nasuh bin Şaban, der-karye-i Döğerci Bahşi	Tayyib bin Burhan, der-karye-i m.	Ali bin Hüsam, der-karye-i m.
İhtiyar bin Uveys, der-karye-i m., müselleme şud	Musa bin Nasran (?), der-karye-i m.	Sefer bin Burhan, der-karye-i m., müselleme şud	Mustafa bin Danişmend, der-karye-i m.	

Hasıl maa resm-i Yamakan: 2,070

Hinta: 8 mudd 1,280	Şair: 2 mudd 160	Alef: 2 mudd 120	Asiyab: 1 bab Resm: 60
------------------------	---------------------	---------------------	---------------------------

Resm-i Yamakan

450

s. 62

Müsellem

Durmuş veled-i Halil	Nesimi bin Halil	Ali bin Hacı Nasuh, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
----------------------	------------------	---

An-karye-i Danişmendlü

Çiftlik

Zemin-i İbrahim	Zemin-i Eberi	
-----------------	---------------	--

Yamakan

İsmail bin Eğlence, der-karye-i Sayık (?)	Şükür bin Durmuş, der-karye-i Döğerci-Bahşi	Veli bin Nesimi, der-karye-i Sarımsaklı	Kasım bin Halil, der-karye-i Danişmendli	Bayezid bin Durmuş, der- karye-i Döğerci- Bahşi
Mehmed bin Durmuş, der- karye-i m.	Habib bin Minnet, der-karye-i Alaca- oğlu	Veli bin tayfur, der-karye-i Kurucalı	Hacı bin Mustafa, der-karye-i Danişmendlü	Nebi bin Tayfur, der-karye-i Kurucalı
	Pervane bin Abdullah, der- karye-i m.	Ali bin Nesimi, der-karye-i Sarımsaklı		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,788

Hinta: 4 mudd, 14 kile 752	Şair: 3 mudd, 8 kile 272	Alef: 2 mudd, 5 kile 135	Çıgıt: 2 kile 8
Oşr-i bostan 15	Oşr-i bağ 6	Resm-i Yamakan 600	

s. 63

Müsellem

Muhib veled-i Turbeği	Mehmed veled-i Pir Ahmed	İlyas bin İnebeği
-----------------------	--------------------------	-------------------

An-karye-i Harmanlu

Çiftlik

Zemin-i Sevindik	Zemin-i Rahim	Zemin-i Bayrambeği
------------------	---------------	--------------------

Yamakan

Mehmed bin Bayramlı, der- karye-i Harmanlu	Hızır bin İlyas, der- karye-i m.	Seyid Ali bin Deli İlyas, der-karye-i m.	Şirmerd, atik-i Hacı, der-karye-i (?)	Hacı Bayram bin Hamza, der-karye-i Harmanlu
İskender, atik-i Bali, der-karye-i Yaya	Şaban bin Abdullah, der- karye-i Semizce	Ali bin Hamza, der-karye-i Harmanlı	Ali bin Abdullah, der-karye-i Teberrük	Şaban bin Abdullah, der- karye-i Fakılı

Hamza bin Abdullah, der-karye-i Sırt

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,314

Hinta: 2 mudd, 10 kile 400	Şair: 1 mudd 80	Alef maa kabluca: 2 mudd, 6 kile 138	Sisam: 1,5 kile 36
Oşr-i kovan 50	Oşr-i bağ 60	Resm-i Yamakan 550	

s. 64

Müsellem

Eymirşah Seydi, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Salı veled-i Şahkulu, be-cay-i Hızır ki müteveffa şud	Alembey veled-i Hamza
--	--	-----------------------

An-karye-i Harmanlu

Çiftlik

Zemin-i Sunkur maa Orencik maa Badem	Zemin-i Inebeği	Zemin-i Cev yeri
---	-----------------	------------------

Yamakan

Oğulbeği bin Hamza, der-karye-i Harmanlu	Hacı bin Hızır, der- karye-i m.	Oruc bin Şirmerd, der-karye-i m.	Hüseyin, atik-i İbrahim, der-karye- i Teberrük	Hızır bin Hüseyin, der-karye-i m.
Çalabverdi Yusuf, der-karye-i Doğan	Osman bin Hızır, der-karye-i harmanlu	Hızır bin Karaca, der-karye-i Yaya	Gebeş Kulfal, der- karye-i Harmanlu	Pervane bin Abdullah, der- karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,694

Hinta: 4 mudd 640	Şair: 1 mudd, 10 kile 120	Alef: 4 mudd 240	Sisam: 1 kile 24
Kabluca: 1 mudd, 10 kile 90	Oşr-i bağ maa kovan 80	Resm-i Yamakan 500	

s. 65

Müsellem

Ramazan bin Tabduk, be-cay-i İvaz ki müteveffa şud	Dursun, atik-i Kasım	Süleyman bin Eymir
---	----------------------	--------------------

An-karye-i Harmanlu

Çiftlik

Zemin-i Özerbeği	Zemin-i Mesud	Zemin-i Mustafa
------------------	---------------	-----------------

Yamakan

Tabduk bin receb, der-karye-i Harmanlu	Yunus bin Tabduk, der-karye-i m.	Muzaffer bin Hacı, der-karye-i Kürtüllü	Musa bin Abdi, der-karye-i Harmanlu	Receb bin İvaz, der-karye-i m.
Nasuh bin Bali, der-karye-i m.	Memi bin Muzaffer, der- karye-i Kürtüllü	Veled bin Ahmed, atik, der-Kara-pınar	Inebeği bin Umud, der-karye Harmanlu	Hamza bin Kulfal, der-karye-i m.

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,610

Hinta: 3 mudd 480	Şair: 4 mudd 320	Alef: 3 mudd 180	Sisam: 3 kile 72
Çıgıt: 2 kile 8	Oşr-i kettan 20	Oşr-i kovan 30	Resm-i Yamakan 500

s. 66

Müsellem

Ferruhsad veled-i Orucbeği	Nasuh, atik-i İsa Bali	Aydın veled-i Timur, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
----------------------------	------------------------	--

An-karye-i Harmanlu

Çiftlik

Zemin-i Buldu	Zemin-i Dumanlı	Zemin-i Danişmend Yusuf
---------------	-----------------	-------------------------

Yamakan .

Cevher, atik-i Kasım Bey, der-Harmanlu	Ali bin Abdullah, der-Küçük Harmanlu	Piri bin Timur, der-m.	Tur Hoca bin Ahmed, der-Harmanlu	Bali bin Ali, der-Kayalar
Bali bin Ali-i diğer, der-Harmanlu	Samed veled-i Evhad, der-m.	Ali bin Kasım, der-Kayalar	Yunus bin Turbeği, der-m.	Yunus bin Hamza, der-karye-i Harmanlu

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,520

	Hinta ve gayrihi 970	Resm-i Yamakan 550	
--	-------------------------	-----------------------	--

s. 67

Müsellem

Üveys bin Süleyman	Habib bin Hasan	Arab veled-i Osman
--------------------	-----------------	--------------------

An-karye-i Danişmendlü

Çiftlik

Zemin-i Habil	Zemin-i Yahya	
---------------	---------------	--

Yamakan

Hasan Kethuda, der-karye-i Muhtar	Hüsrev, atik-i Bahşi, der-karye-i m.	Veli bin Ömer, der-karye-i Danişmendlü	Mahmud bin Süleyman, der-m.	Maruf bin süleyman, der-m.
Tayyib bin Ömer, der-karye-i Kafir	Aydın bin Atmaca, der-karye-i Müsellem	İvaz bin mehmed, der-Kafir	Kulu bin Mustafa, der-nefs-i Topcuk (?)	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,490

Hinta: 4 mudd, 10 kile 720	Şair: 1 mudd, 10 kile 12 [120]	Alef: 3 mudd 180	Oşr-i kettan 20
-------------------------------	-----------------------------------	---------------------	--------------------

Resm-i Yamakan

450

s. 68

Müsellem

İsa veled-i Yusuf, be-cay-i Eymir Ali ki müteveffa şud	Abdi veled-i Ali	Ummet veled-i Halil, be-cay-i Halil ki müteveffa şud
---	------------------	--

An-karye-i Kara Danişmendlü

Çiftlik

Zemin-i Eflah Karaca	Zemin-i Mahmud	
----------------------	----------------	--

Yamakan

Hamza bin Yusuf, der-karye-i Döğerci Bahşi	Eymir bin Rasul, der-m.	Ali bin Mehmed, der-Evrenlü	Musa bin Hamza, der-Döğreci Bahşi	Müyesser Şahkulu, der-m.
Kocaman Umen (?), der-m.	Mehmed bin Ali, der-karye-i Döğerci Bahşi	İsa bin Umur, der- Evrenli	Hacı Hamza, der- Döğerci Bahşi	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,285

Hinta: 3 mudd, 10 kile 560	Şair: 1 mudd, 12 kile 128	Alef: 1 mudd, 3 kile 75	Oşr-i bağ 12
Oşr-i kovan 40	Çayır maa koru-i minh 20	Resm-i Yamakan 450	

s. 69

Müsellemlik, der tasarruf-ı katib Davud, müstakil tasarruf idüb sefer-i hümayun vaki oldukdukca bir eşkünci eşdirir, ber-muceb-i defter-i atik.

Çiftlik

Zemin-i Müsellem Safa, der- karye-i Sigillü, tabi-i Hayrabolu	Zemin-i Kopuzlu, der-karye-i Kopuzlu Sarınsılı (?), tabi-i Hayrabolu	Zemin-i Mozal, der-karye-i Mozalı, tabi-i Keşan
--	--	--

Yamakan

Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Karbansaray	Hüseyin, atik-i Hacı, der-karye-i Saburlı	Ali bin Abdullah, der-m	Ilyas bin Turhan, der-nefs-i Nevrekop	Hamza bin Abdullah, der- Plevne
Nuri bin Şaban, der-karye-i Miliniçe	Nebi bin Şahkulu, der-karye-i Bayram	Evhad bin İnebeği, der-karye-i m.	Şirmerd bin Abdullah, der- karye-i Rine (?)	Hamza bin Abdullah, der- karye-i Salıklı
Mehmed veled-i Abdullah, der- karye-i m.	Şadi, birader-i Nuri, der-karye-i Miliniçe	Ali bin Abdullah, der-karye-i m.	Sunullah, birader-i Piri, der-karye-i m.	Abdi, birader-i o, der-karye-i m.

Hasıl maa resm-i Yamakan: 2,500

Hinta: 7 mudd 1120	Şair: 1 mudd, 7 kile 110	Alef: 4 mudd 240	Çıgıt: 2 mudd 160
Çavdar: 1 mudd 80	Resm-i ağıl 30	Resm-i Sazlık 10	Resm-i Yamakan 750

s. 70

Nahiye-i Mıgalkara, Hayrabolu ser-askerliğinde eşer, der-Müselleman-ı Liva-i Çingane

Müsellem

İsa veled-i Yusuf	Kurd veled-i Ahmed	Ali veled-i Seydi, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
-------------------	--------------------	---

An-karye-i Kuyuculu

Çiftlik

Zemin-i Iskender	Zemin-i Sekban	Zemin-i diğer
------------------	----------------	---------------

Yamakan

Mehmed veled-i Musa, der-nefs-i Miğalkara	Ilyas bin Seydi, der-karye-i Sofuca	Bali bin Veli, der-Eyneddinli	Hızır bin Ali, der-karye-i m.	Ali bin Karaca, der-karye-i Sofuca
Ilyas bin Ali, der-karye-i Eğlence	Memi bin Veli, der-karye-i Evrenli	Bahşi bin Rahman, der-karye-i Sofuca	Mustafa bin Abdullah, der-çavuş Bey	

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,400

Hınta ve gayrihi 950	Resm-i yamakan 450
-------------------------	-----------------------

s. 71

Müsellem

Yunus veled-i Bahşayış	Mehmed veled-i Samed	Eymirze veled-i Yusuf	Kurd veled-i İbrahim
------------------------	----------------------	-----------------------	----------------------

An-karye-i harmanlu maa karye-i Kürtüllü

Zemin-i Tülekci Rahman	Zemin-i Yusuf	Zemin-i Rahman-ı diğer	Zemin-i Gökce	Zemin-i İnebeği	Zemin-i Ümid
------------------------	---------------	------------------------	---------------	-----------------	--------------

Yamakan

Yunus bin Yusuf, der-Harmanlu	Yusuf bin Turhan, der-Kadı-Halil	Hüseyin bin Hasan, der-Küçük Harmanlu	Receb bin Abdullah, der-m.	Piri bin Mustafa, der-m.
Kulca bin Mustafa, der-m.	Timurhan bin Ahmed, der-m.	Hubyar bin Lutfi, der-m.	Ilyas bin Abdullah, der-Çiftlik-i Pir Mehmed	Ilyas, atik-i Yusuf, der-m.

Turgud Anadolu, der-nefs-i Miğalkara

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i Yamakan: 1,407

Hınta: 2 mudd, 18 kile 464	Şair: 1 mudd, 5 kile 100	Alef: 1 mudd, 12 kile 96	Kablucu: 1 mudd, 12 kile 96
Koru-i Meşe 15	Oşr-i bağ 22	Oşr-i kovan 10	Oşr-i kettan 30
	Sisam: 1 kile 24	Resm-i yamakan 550	

s.72

Müsellem

Bahşi veled-i dursun, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Yusuf bin İlyas	Ahmed veled-i Anadolu, be-cay-i Lutfi ki müteveffa şud
---	-----------------	--

An-karye-i Kürtüllü

Çiftlik

Zemin-i Murad	Zemin-i İnebeği	Zemih-i Orucbeği
---------------	-----------------	------------------

Yamakan

Tur Ali bin Mustafa, der-karye-i Kürtüllü	Abdi bin Ahmed, der-m.	Kurd Ali bin Süleyman, der-m.	Süleyman bin İlyas, der-m.	Abdi bin Mehmed, der-m.
Arslan bin Kara Hızır, der-m.	Memi bin Hızır, der-m.	Pir Ali bin Kara Hızır, der-m.	Veli bin Ali, der-m.	Hüseyin bin hasan, der m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,800

Hınta: 6 mudd, 5 kile 1,000	Şair: 3 mudd 240	Alef: 1 mudd 60	Resm-i yamakan 500
--------------------------------	---------------------	--------------------	-----------------------

s. 73

Müsellem

Seydi veled-i Abdi	Budak veled-i Amedi Bali	Osman veled-i Ömer
--------------------	--------------------------	--------------------

An-karye-i Kürtüllü

Çiftlik

Zemin-i İsmail	Zemin-i Osman
----------------	---------------

Yamakan

Bazarlı bin Mustafa, der-karye-i Kürtüllü	Ali bin Osman, der-m.	Bilal veled-i Tayyib, der-m.	Süleyman Tayyib, der-m.	Eymir bin Tayyib, der-m.
Tunrul bin Osman, der-m.	Cihan bin Bali, der-m.	Inehan bin Umur, der-karye-i Satı	Eymirze bin Bazarlı, der-karye-i Kürtüllü	Ramazan bin seydi, der-karye-i m.

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,720

Hınta ve gayrihi 1,220	Resm-i yamakan 500
---------------------------	-----------------------

s. 74

Müsellem

Ali bin Aslhan	Ali bin İbrahim	Rahman veled-i Dede, be-cay-i Mehmed ki mariz şud ve be-ihthiyar-ı hod ferağat kerd
----------------	-----------------	---

An-karye-i Kürtüllü

Çiftlik

Zemin-i Turbeği	Zemin-i Ahmed	Zemin-i Salih
-----------------	---------------	---------------

Yamakan

Ahi veled-i ded, der-karye-i Kürtüllü	Yusuf bin Abdullah, der-nefs-i Mıgalkara	Yunus bin İbrahim, der-karye-i Yörük	Bali bin İbrahim, der-nefs-i Mıgalkara	Hızır bin Ahmed, der-karye-i Kürtüllü
Ferhad bin Abdullah, der-karye-i Hacı	Hamza bin Abdullah, der-karye-i Kürtüllü	Ali bin Ahmed, der-nefs-i Mıgalkara	Ahmed bin Abdullah, der-m.	Nasuh bin Abdullah, der-m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,520

Ani'l-hınta ve gayrihi 1,000	Resm-i bağ 20	Resm-i yamakan 500
---------------------------------	------------------	-----------------------

s. 75

Müsellem

İlyas bin Mustafa, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Şahin veled-i Yakub	Ali veled-i Bayramlı, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
--	---------------------	---

An-karye-i Harmanlu

Çiftlik

Zemin-i Mahmud	Zemin-i Umurca	Zemin-i Gedik Halil, nisf	Zemin-i İlyas bin Hamza
----------------	----------------	------------------------------	-------------------------

Yamakan

Abdi bin Halil, der-Harmanlu	Nasuh bin Yusuf, der-m.	İne Hoca bin Hamza, der-karye-i Kara-hisarlı	Aydoğdu bin İnehan, der-karye-i Kurdbegî	Ahmed bin Ali, der-karye-i harmanlu
Hızır bin İlyas, der-karye-i m.	Bali bin Mustafa, der-karye-i Kurdbegî	Ramazan, besleme-i Abdi, der-karye-i m.	Evhad bin Yakub, der-m.	Hızır bin Mustafa, der-karye-i Harmanlu

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,895

Ani'l-hinta 1,395	Resm-i yamakan 500
----------------------	-----------------------

s. 76

Müsellem

İlyas ali veled-i Mustafa	Hüseyin bin Mustafa	Ramazan veled-i Alagöz, be-cay-i Şaban ki müteveffa şud
---------------------------	---------------------	---

An-karye-i Kuyucu maa Çiftlik-i Gazi-oğlu

Çiftlik

Zemin-i Paşa-Yiğit

Yamakan

Hüseyin bin Abdullah, der-karye-i Yeregi	Ali bin Ahmed, der-m.	Mehmed veled-i Abdullah, kassab, der-nefs-i Mıgalkara	Hacı bin Kasım, der-karye-i Küçük Hızır	Haydar bin Ali, der-nefs-i Mıgalkara
Mustafa bin Mahmud, der-nefs-i m.	Hüseyin bin Abdullah, der-m.	Hüseyin bin Abdullah, hayyat, der-m.	Ali bin abdullah, der-m.	Durmuş, şakirdi Yunus, der-m.

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,340

Hinta: 2 mudd, 10 kile 560	Şair: 2 mudd 160	Alef: 1 mudd, 10 kile 90	Öşr-i bağ 30	Resm-i yamakan 500
-------------------------------	---------------------	-----------------------------	-----------------	-----------------------

s. 77

Müsellem

Hudaverdi veled-i Burak, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Nasuh bin Hamza, ba-berat, be-cay-i Mustafa ki müteveffa şud	İlyas bin Aslbeği
--	--	-------------------

An-karye-i Harmanlu

Çiftlik

Zemin-i Yaylaca	Zemin-i Aslhan
-----------------	----------------

Yamakan

Receb bin İlyas, der-karye-i Harmanlu	Şems bin Yakub, der-m.	Süleyman bin Bilal, der-m.	Musa, birader-i Davud, der-m.	İlyas bin Yakub, der-m.
Umud veled-i Kutlu, der-m.	Hamza bin Abdullah, der- karye-i Çavuşlu	Ferhad veled-i Abdullah, der- karye-i Kurd Bey	Ali bin Mustafa, der-karye-i Davudlu	Hacı Ali bin Halil, der-karye-i Doğan
	İlyas cüllah, der- karye-i Kurd Bey	Ali Bali (?), der- karye-i Harmanlu		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,520

Hinta ve gayrihi 860	Öşr-i kovan 20	Öşr-i bağ 40	Resm-i yamakan 600
-------------------------	-------------------	-----------------	-----------------------

s. 78

Müsellem

Hüseyin veled-i Yusuf, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Eymirze veled-i Gökce, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Turgud veled-i Oruc, be-cay-i Mustafa ki müteveffa şud
---	---	---

An-karye-i Ard-gediklik (?)

Çiftlik

Zemin-i Hamza	Zemin-i hasan
---------------	---------------

Yamakan

İsmail veled-i hamza, der-karye-i Osman-Fakih	Şaban veled-i Hızır, der-karye-i Doğancık	Yunus veled-i Gündüz, der-nefs-i Mıgalkara	Yusuf veled-i abdullah, der- karye-i Kuyucu	Hacı Bali veled-i Yunus, der-nefs-i Mıgalkara
Hızır veled-i Serrac Timur, der- karye-i Osman- Fakih	Menteşe Gökce, der-karye-i Balabancık	Memi veled-i Döğenci, der-nefs-i Mıgalkara	Kara Hacı veled-i Anadolu, der- karye-i Kara-Halil	Ahmed veled-i Abdullah, karye-i Balabancık

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,150

Hinta: 2 mudd, 10 kile 400	Şair: 1 mudd, 10 kile 100	Alef: 2 mudd, 10 kile 150 .	Resm-i yamakan 500
-------------------------------	------------------------------	--------------------------------	-----------------------

s. 79

Müsellem

Nebi veled-i Receb, be-cay-i Hasan ki müteveffa şud	Receb veled-i Ödül	Receb veled-i Sülemiş
--	--------------------	-----------------------

An-karye-i Kuyucu

Çiftlik

Zemin-i Hasan	Zemin-i Musa	Bir pare yer erilmiş
---------------	--------------	----------------------

Yamakan

Veli bin Hamza, der-karye-i Sarı Ahi	Maruf Bekir, der- karye-i Kuyucu	Yusuf bin Mustafa, der-karye-i Sarı Ahi	Mehmed veled-i Abdullah, der- karye-i Sofuca	Pir Ali bin Receb, der-karye-i Kuyucu
Yusufbali Nasuh, der-karye-i Sofuca	Turbeği bin Murad, der-karye-i Kuyucu	Şirmend bin Abdullah, der- karye-i Sarıca Ahi	İnebeği bin Nasuh, der-karye-i Kuyucu	Salih bin Hızır, der-nefs-i Mıgalkara

Hasan bin Nasuh, der-karye-i Sofuca

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,510

Hınta: 2 mudd, 10 kile 400	Şair: 2 mudd, 10 kile 200	Alef: 3 mudd, 12 kile 216	Segrek: 8 kile 96
Oşr-i bağ 36	Oşr-i kettan 12	Resm-i yamakan 550	

s. 80

Müsellem

Turgud veled-i Yusuf	Ramazan veled-i Ali	Dursun veled-i Ali
----------------------	---------------------	--------------------

An-karye-i Kuyucu

Çiftlik

Zemin-i Kavak	Zemin-i Musa
---------------	--------------

Yamakan

Yusuf veled-i Şahin, der-karye-i İbrice	Kasım bin Abdullah, der- karye-i Sarılar	Eşref bin Koçi, der-karye-i Kürtüllü	Yahya veled-i Paşa, der-karye-i karhisarlı	Hacı veled-i Koçi, der-karye-i m.
Hamza veled-i Ramazan, der- karye-i İbrice	Hasan veled-i Nebi, der-m.	Gündüz bin Erkud, der-karye-i Ömerce	İsa Bali bin Abdullah, der- karye-i Kürtüllü	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,390

Ani'l-hınta ve gayrihi 940	Resm-i yamakan 450
-------------------------------	-----------------------

s. 81 boş, s. 82

Nahiye-i Dügünci-ili, der-müselleman-ı Liva-i Çingane

Hüseyin veled-i Mürsel	Hanas veled-i Mürsel
------------------------	----------------------

Mezkurlar nahiye-i mezburun müsellemelerine ser-askerlik idüb be-nevbet eşerler

Ar-karye-i Delüler, tabi-i m.	An-karye-i Avşar, tabi-i m.	An-karye-i Esedlü, tabi-i m.
-------------------------------	-----------------------------	------------------------------

Çiftlik

Zemin-i Ali Fakih, tabi-i Delüler	Zemin-i Muradca, tabi-i karye-i Delüler	Zemin-i Nebi, tabi-i karye-i Avşar	Zemin-i Turud, tabi-i karye-i Delüler
Zemin-i Mustafa, tabi-i karye-i Avşar	Zemin-i Hacı Fakih, tabi-i karye-i Avşar	Zemin-i Timurlu, tabi-i karye-i Avşar	Zemin-i Tanrıvermiş, tabi-i karye-i Avşar
Zemin-i Hüseyin, tabi-i karye-i Avşar	Zemin-i rahman, tabi-i karye-i Avşar	Zemin-i Yahya, tabi-i karye-i Esedlü	Zemin, Sendel yerinden nısf, tabi-i karye-i Esedlü

Yamakan

Turgud bin Divane Ali, der-karye-i Satı	Oruc bin Mustafa, der-karye-i Kızık	Seyde bin Mustafa, der-karye-i m.	Kurd bin Abudllah, der-karye-i Oruclu	İsmail, atik-i Memi Bey, der-karye-i Kızık
Mustafa bin Halil, der-karye-i mezbur	Nasuh Anadolu, der-karye-i Sarucalı	Karagöz bin Abdullah, der-karye-i Kızık	Mürüvvet bin İskender, der-karye-i mezbur	Memi bin Maksud, der-karye-i Uzun Doğan
Mustafa bin Kulfal, der-karye-i Yörükler	Bilal bin Yusuf, der-nefs-i Kırk-kilise	Ali bin Abdullah, der-nefs-i mezbur	Evrenos, atik-i hundi Hatun, der-karye-i Sarucalı	Abdi bin Bektemür, der-karye-i Koçi Bey
Memi Anadolu, der-karye-i Dügünci-ili	Ali bin Abdullah, der-karye-i Misnedler (?)	Nuri bin Musa, der-karye-i Müsellem	Yusuf bin İsmail, der-karye-i mezbur	Mustafa bin Şirmerd, der-karye-i Avşar
Ali bin Abdullah, der-karye-i Müsellem	Hasan, atik-i Gülşah, der-karye-i Morçınlı (?)	Kara Ali bin Hamza, der-karye-i Uzun Doğan	Veli bin Hamza, der-karye-i mezbure	Mustafa bin Karagöz, der-karye-i Kızık
Hızır, atik-i Musa Bey, der-karye-i mezbur	Hüseyin bin Mustafa, der-karye-i Yörükler	Memi bin Mustafa, der-karye-i mezbur	Hüseyin bin Abdullah, der-karye-i Avşar	Şirmerd bir Hüseyin, der-karye-i mezbure
Yusu bin Memi, der-karye-i Yörükler	Nasuh bin Memi, der-karye-i mezbur	Hacı Bazergan Anadolu, der-karye-i Kara-Maksudlu	Varlı bin ramazan, der-karye-i Uzun Doğan	Yusuf, atik-i Dursun, der-karye-i Sofu Halil
Reyhan, damad-ı Fazlullah, der-karye-i Misnedler (?)	Veli Divane, der-karye-i Danişmed	Piri bin Akbaş, der-karye-i Dügünci-ili		

Neferan: 38

Hasıl maa resm-i yamakan: 5,040

Ani'l-mahlut ve gayr 2,732	Oşr-i kovan 130	Oşr-i bağ 80
Oşr-i kettan 60	Badihava ve resm-i arus ve gayrihi 138	Resm-i yamakan 1900

s. 84

Müsellem

Ali, birader-i Murad, be-cay-i Murad ki müteveffa şud	Hacı veled-i Abdi	Mustafa bin Ali, be-cay-i Kasım ki ser-asker şud	Pir Ali, birader-i Musa be-cay-i Aydın ki müteveffa şud
---	-------------------	--	---

An-karye-i Büyük Alpulu

Çiftlik

Zemin-i Ahad	Zemin-i Musa	Zemin-i Hacı alaman, an-mevku, derkarye-i Küçük Alpulu, ber-mucebi- Defter-i Köhne
--------------	--------------	--

Yamakan

Receb bin Pir Ali, der-nefs-i Esk-i Baba	Ramazan bin Şirmerd, der-karye-i Küçük Alpulu	Hasan bin Abdullah, der-karye-i Uzun Doğan	Yusufhan bin Maruf, der-karye-i Yörükler	Hasan Cüllah Anadolu, der-karye-i Küçük Alpulu
	Tayyib bin Arab, der-karye-i Doğancılı	Haydar bin Bali, der-karye-i Deve-yektan (?)		Hasan bin Abdullah, der-karye-i Küçük Alpulu

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,172

Hinta: 2 mudd, 15 kile Kıymet: 440	Şari: 1 mudd, 10 Keyl Kıymet: 120	Alef: 2 mudd, 12 keyl Kıymet: 156	Öşr-i bostan 6	Resm-i yamakan 450
---------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	----------------	--------------------

s. 85

Müsellem

Eymir bin Dede	Halil bin Memi, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Timurtaş, atik-i Kurd Çelebi, be-cay-i Hızır ki müteveffa şud	Ali bin Iskender
----------------	---	---	------------------

An-karye-i Hacı-Sendel

Çiftlik

Zemin-i Turkol	Zemin-i Hacı Sendel	Zemin-i Hacı İlyas
----------------	---------------------	--------------------

Yamakan

Mahmud bin Abdullah, der-karye-i Sofu Halil	Mustafa bin Kürd Mehmed, der-karye-i mezbur	Haydar, atik-i Arnavud Ali, der-nefs-i Baba-eskisi	Msutafa bin Süleyman, der-karye-i Koçi Bey	Süleyman bin Abdullah, der-karye-i mezbure
Mehmed bin Abdullah, der-karye-i Hass	Abdurrahman bin Kasım, der-karye-i Sofu Halil	Yusuf bin Abdullah, der-karye-i Kızık	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Keçiler	Durmuş Anadolu, der-karye-i Koçi Bey
	Saruca, atik-i Kasım, der-karye-i mezbur	Çoban bin Abdullah, der-karye-i Oruclu		

Neferan: 12

Hasıl maa resmi- yamakan: 1,320

Ani'l-hinta ve gayrihi 630	Sazlık 30	Asiyab-ı İsa Bey: 2 bab Resm-i: 60	Resm-i yamakan 600
-------------------------------	--------------	---------------------------------------	-----------------------

s. 86

Müsellem

Mehmed veled-i Yusuf Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	İsmail veled-i Üveys Be-cay-i Aydın mariz şud ve feragat kerd	Ahmed veled-i İbrahim
---	---	-----------------------

**an-Karye-i Sarımsaklı
Çiftlik**

Zemin-i Yakub	Zemin-i Hacı	Zemin-i Maruf
---------------	--------------	---------------

Yamakan

Pervane bin Abdullah der-Karye-i Kafir	Müyesser bin Ahmed der-Karye-i Sarımsaklı	Mustafa bin Abdullah der-Karye-i mezbur	Hasan bin Abdullah der-Karye-i m.	İlyas Anadolu der-Karye-i m.
İbrahim bin Yakub der-Karye-i Yanık	Pervane bin Abdullah der-Karye-i Bedir	Kara bin Kasım der-Karye-i Kara- Danışmend	Seferşah bin Kasım der-Karye-i Sarımsaklı	Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,369

Hinta: 3 müd, 8 keyl Kıymet: 544	Şair: 1 müd, 5 keyl Kıymet: 100	Alef: 1 müd, 15 keyl Kıymet: 105	Oşr-i kovan: 50
Oşr-i Meyve: 20	Çayır maa sazlık: 100	Resm-i yamakan: 450	

s. 87

Müsellem

Hasan veled-i Abdullah	Naldöken bin Mürsel Be-cay-i Mansur ki mariz şud ve be-ihtiyar-ı hod feragat kerd	Davud Cüllah bin Hamza	Mehmed veled-i Mürsel
------------------------	--	---------------------------	-----------------------

an-Karye-i Sarucalı, tabi-i m.**Çiftlik**

Zemin-i Tanrıvermiş	Zemin-i Ak-Doğan	Zemin-i Ali
---------------------	------------------	-------------

Yamakan

Kasım bin Abdullah der-Karye-i Sarucalı	Ahmed bin Mürsel der-Karye-i m.	Musa bin Hasan der-Nefs-i mezbur	Hasan bin Ahmed der-Karye-i Sarucalı	Nasuh bin Hasan der-Karye-i m.
Mahmud bin Abdullah der-Karye-i Sarucalı	Hüseyin bin Hasan der-Karye-i m.	Yusuf, atik-i Murad der-Karye-i m.	Carullah bin Davud der-Nefs-i mezbur	Ali Dede Anadolu der-Karye-i Sarucalı

Yusuf bin Hasan

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,164

Hınta: 2 müd, 8 k. Kıymet: 384	Şair: 1 müd, 1 k. Kıymet: 80	Alef: 1 müdd Kıymet: 60	Şair: 90	Resm-i yamakan: 550
-----------------------------------	---------------------------------	----------------------------	----------	------------------------

s. 88

Müsellem

Pir Mezid veled-i Şaban Be-cay-i Ramazan ki müteveffa şud	Mustafa veled-i Receb Be-cay-i Sarı ki müteveffa şud	Budak veled-i Şehsüvar	Nazır veled-i Şeref
---	--	------------------------	---------------------

an-Karye-i İshaklu, tabi-i mezbur

Çiftlik

Zemin-i Göçeri	Zemin-i Hoca İlyas	Zemin-i Sofu oğlu
----------------	--------------------	-------------------

Mezraa-i Kara-Göce, dört zemin, mandıra-i Hasan Paşa, on bir yıldan berü hali ve muattal mevkufa zabt olunur deyü kadısı ilam idüp ve nice müslimanlar şahadet idüp zikr olunan ocağa zamime virildi deyü deter-i atikde mukayyed olmağın defter-i cedide nakl olundu.

Yamakan

Maruf bin Yusufhan der-Karye-i Yörükler	Süleyman bin Kasım der-Karye-i m.	Süleyman bin Abdullah der-Karye-i m.	Hüseyin bin Hasan der-Karye-i Rum- beyli	Burhan bin Şehsüvar der-Karye-i Yörükler
Hamza bin Kulağuz der-Karye-i m.	Hızır bin Şahin der-Karye-i m.	Yusuf bin Kasım der-Karye-i m.	Musta bin Hamza der-Karye-i m.	Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,157

Hınta: 2 müd, 3,5 k. Kıymet: 348	Şair: 1 müd, 6 k. Kıymet: 104	Alef: 1 müd, 5 k. Kıymet: 75	Çavdar: 1 müd Kıymet: 80
Çıfıt: 10 key Kıymet: 40	Oşr-i bostan maa bağ 30	Resm-i kışlak 30	Resm-i yamakan 450

s. 89

Müsellem

Veli veled-i Gündüz Be-cay-i Hasan ki müteveffa şud	Ali bin Hamza Be-cay-i Hasan ki müteveffa şud	Durmuş bin Evhad Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Mehmed veled-i Bali
---	---	--	---------------------

an-Karye-i Rüsum-i Sünnetçiler maa çiftlik-i Timurçılı

Çiftlik

Zemin-i Davud-Ala	Zemin-i Kalaycı
-------------------	-----------------

Yamakan

Bali bin İsa der-Karye-i Mürsel	Hüsrev bin Bali der-Karye-i Rum- beyli	Veli bin Turud der-Karye-i Mürsel	Ramazan bin Küçük der-Karye-i Mürsel	Ali bin Nasuh der-Karye-i Kızık
Bazarlı bin Ali der-Karye-i Mürsel	Musa bin Abdullah der-Karye-i Hamza-beyli	Kasım bin Abdullah der-Karye-i Kızık	Mürsel bin Hüseyin der-Karye-i Uzun- Doğan	Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,484

Hınta: 4 müd, 5 keyl Kıymet: 680	Şair: 3 müd, 9 keyl Kıymet: 276	Alef: 16 keyl Kıymet: 48	Çavdar: 2 keyl Kıymet: 8
-------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------	-----------------------------

Öşr-i kovan Kıymet: 10	Öşr-i bağ 12	Resm-i yamakan 450	
---------------------------	-----------------	-----------------------	--

s. 90

Müsellem

Yusuf veled-i Hamza	Ali bin Kulfal	Mehmed veled-i Abdullah
---------------------	----------------	-------------------------

**an-Karye
Çiftlik**

Zemin-i Davud	Zemin-i Ala-oğlu	Zemin-i Kalaycı
---------------	------------------	-----------------

Yamakan

Aydın veled-i İdris der-Karye-i Alplu	Karlı bin İdris der-Karye-i m.	Ismail bin İdris der-Karye-i m.	Nasuh bin Ahmed der-Karye-i Doğancılı	Mustafa bin İdris der-Karye-i Alplu
İsa bin Ahmed der-Karye-i Doğancılı	Yusuf bin Abdullah der-Nefs-i Eski- Baba	Hızır bin Halil der-Karye-i Uğurlu-Işık	Mehmed bin Osman der-Karye-i Büyük Alplu	Ali bin Abdullah der-Nefs-i Eski- Baba

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,097

Hınta: 2 müd, 10 k. Kıymet: 400	Şair: 1 müd, 5 k. Kıymet: 100	Alef: 1 müd, 7 k. Kıymet: 81	Çavdar: 4 keyl Kıymet: 16	Resm-i yamakan 500
---------------------------------------	----------------------------------	---------------------------------	------------------------------	-----------------------

s. 91

Müsellem

Eşref veled-i Pir Gaib Be-cay-i Ramazan ki müteveffa şud	Ferhad veled-i Muharrem	Memi veled-i Seydi
--	-------------------------	--------------------

**an-Karye-i Sarımsaklı, tabi-i m.
Çiftlik**

Zemin-i Bahşi	Zemin-i Uğurlu	Zemin-i İbrahim
---------------	----------------	-----------------

Yamakan

Pir Nazar bin Hamza der-Karye-i Saru- İsmail	Yusuf bin Tahir der-Karye-i Kafir köyü	Yusuf bin Muharrem der-Karye-i Sarımsaklı	Mürsel bin Seydi der-Karye-i m.	Döğenci Ahmed der-Karye-i m.
Bahşi bin Behram der-Karye-i m.	Yunus bin Murad der-Karye-i m.	Abdi bin Süleyman der-Karye-i m.	Musa bin Memi der-Karye-i Oklağılı	Neferan: 9

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,720

Hınta: 4 müd, 1 keyl Kıymet: 720	Şair: 3 müd, 15 keyl Kıymet: 300	Alef: 2 müd, 10 keyl Kıymet: 150	Çayır ve sazlık 100	Resm-i yamakan 450
--	--	--	------------------------	-----------------------

s. 92

Müsellem

Şahkulu bin Mihal	Şaban veled-i Şirmerd	Mürsal veled-i İnebeyi
-------------------	-----------------------	------------------------

an-Karye-i Demürcili, tabi-i m.

Çiftlik

Zemin-i Kasım	Zemin-i Timurtaş	Zemin-i İbrahim
---------------	------------------	-----------------

Yamakan

Nesimi bin Mehmed der-Karye-i Timurçılı	Ali bin Nebi der-Karye-i m.	Halil bin İnebeyi der-Karye-i m.	Bali bin İnebeyi der-Karye-i m.	Ahmed bin Hızır der-Karye-i Uzun-Doğan
Kurd bin Saru der-Karye-i Haram-Basan (?)	Kasım bin Hızır Çoban der-Karye-i Uzun-Doğan	Oruc bin Ali der-Karye-i Timurçılı	Tur Ali bin Muharrem der-Karye-i Tatarlar	Ali bin Abdullah der-Karye-i Otaşlı

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,720

Hınta ve gayrihi 1,120	Oşr-i kovan 80	Oşr-i bostan 20	Resm-i yamakan 500
---------------------------	-------------------	--------------------	-----------------------

s. 93

Müsellem

Mustafa veled-i İsmail Be-cay-i Menteşe ki müteveffa şud	Ramazan veled-i Kaya	Mahmud veled-i İlyas
---	----------------------	----------------------

an-Karye-i Esedlü, tabi-i m.

Çiftlik

Zemin, Sendel yerinden nısf	Zemin-i Topcı İlyas	Zemin-i Muskor (?)
-----------------------------	---------------------	--------------------

Yamakan

Murad bin Kaya der-Karye-i Yörükler	Beşir bin Ramazan der-Nefs-i Kırk-kilise	Mustafa bin Abdullah der-Nefs-i m.	Uveys bin Mehmed der-Nefs-i m.	Kulı bin Mustafa der-Karye-i Kuru-Keçilü
Abdi bin Bayezid der-Nefs-i Kırk-kilise	İsa bin Tapduk der-Nefs-i m.	Mustafa bin Hamza der-Nefs-i m.	Yunus bin Karagöz der-Nefs-i m.	Yusuf bin Abdullah der-Nefs-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,288

Hınta: 3 müd Kıymet: 480	Şair: 1 müd, 10 k. Kıymet: 120	Alef: 2 müd Kıymet: 120
Çavdar: 11 keyl Kıymet: 44	Kablucu: 8 keyl Kıymet: 24	Resm-i yamakan 500

s. 94

Müsellem

Ali bin Hamza Be-cay-i İnebeyi ki müteveffa şud	Muharrem veled-i Yusuf Be-cay-i Timur ki müteveffa şud Ba-berat	Hasan veled-i Musa
--	---	--------------------

an-Karye-i Küçük Işıklı

Çiftlik

Zemin-i Hızır	Zemin-i İne Aşık	Zemin-i Ahad
---------------	------------------	--------------

Yamakan

Kara bin Mustafa der-Karye-i Düğuncili	Veli bin İsa der-Karye-i Doğancılı	Karlı bin Hacı Kulfal der-Karye-i Yörükler	Veli bin Hamza der-Karye-i Demürciler	Bazı bin Kulfal der-Karye-i Yörükler
Receb bin Şirmerd der-Karye-i Düğuncili	Hüseyin bin Hasan der-Karye-i Doğancılı	Veli bin Ali der-Karye-i Işıklı	Bali bin Receb der-Karye-i Düğuncili	Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,212

Hınta: 3 müd Kıymet: 480	Şair: 2 müd, 13 k. Kıymet: 172	Alef: 1 müd, 6 keyl Kıymet: 78
Çavdar: 5 k. Kıymet: 20	Mercümek: 1 keyl Kıymet: 12	Resm-i yamakan 450

s. 95

Müsellem

Karaca bin Abdullah	Musa bin Mehmed	Receb bin Döğenci	Davud bin Abdullah
---------------------	-----------------	-------------------	--------------------

an-Karye-i Hacı-Sendel

Çiftlik

Zemin-i Bektaş	Zemin-i Nasuh	Zemin-i Nasuh
----------------	---------------	---------------

Yamakan

Süleyman bin Umur der-Karye-i Hacı Sendel	Yusuf bin Murad der-Karye-i m.	Hamza, atik-i Memi Çelebi der-Karye-i m.	Timur bin Mustafa der-Karye-i m.	Hızır bin Abdullah der-Karye-i m.
Hamza bin Döğenci der-Karye-i m.	Hamza bin Abdullah der-Karye-i m.	İlyas, atik-i Selçuk der-Karye-i m.	Ramazan bin Abdullah der-Karye-i m.	Hamza bin Abdullah der-Karye-i m.

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,265

Hınta ve gayrihi 735	Resm-i ağıl 30	Resm-i yamakan 500
-------------------------	-------------------	-----------------------

s. 96

Müsellem

Hızır veled-i Hamza Be-cay-i Mehmed ki müteveffa şud	Sulhuiddin bin Ali Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Ali veled-i Gündüz	Hızır
--	--	--------------------	-------

an-Karye-i Timurcılı maa zemin-i Hızır

Çiftlik

Zemin-i Hacı	Zemin-i Mustafa	Zemin-i Ahmed
--------------	-----------------	---------------

Yamakan

Hasan, atik-i	Eymir bin Ali	Mehmed bin	Gökce bin Menteşe	Davud bin Eymir
---------------	---------------	------------	-------------------	-----------------

Menteşe der-Karye-i Demürcili	der-Karye-i m.	Ahmed der-Karye-i Yörükler	der-Karye-i Demürcili	der-Karye-i m.
Hasan bin Ali der-Karye-i Haram-Bastı (?)	Rıdvan bin Gündüz der-Karye-i Demürcili	Kasım bin Hamza der-Karye-i m.	Mustafa bin Menteşe der-Karye-i m.	Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,250

Hınta: 3 müd Kıymet: 480	Şair: 1 müd, 10 k. Kıymet: 90	Çift: 2 müd Kıymet: 160	Kabluca: 11 keyl Kıymet: 33
Öşr-i meyve 25	Öşr-i bağ 12	Resm-i yamakan 450	

s. 98

Nahiye-i İncügez, der-müselleman-ı liva-i Çingane

Ser-asker

Kasım veled-i Abdullah	Dede Bali veled-i Bektimur, müteveffa şud, be-cayeş Abdi, an- yamakan, ber-muceb-i mektub-ı kadı-i Çorlu	Mustafa veled-i Bektimur
------------------------	---	--------------------------

Mezkurlar İncügez ve Gümülcine nahiyelerinin müsellemlerine ser-askerlik idüp be-nevbet eşerler.

an-Karye-i Çok-sekban, tabi-i Çorlu, an-mevkuf, ber-muceb-i defter-i atik	an-Karye-i Büyük Alplu, tabi-i Düğünci-ili, an-mahlul, ber- muceb-i defter-i atik	an-Karye-i Düğün-eri, tabi-i Kırk-kilise-ili, an-mahlul, ber- muceb-i defter-i atik
---	---	---

Çiftlik

Zemin-i Hüseyin namı diğer Çardak-depe, tab-i karye-i Çok-sekban	Zemin-i Musa namı diğer Çardak-depe, tab-i karye-i Çok-sekban	Zemin-i Aydın, tabi-i karye-i Büyük Alplu	Zemin-i Halil, tabi-i karye-i Büyük Alplu
Zemin, Selim-oğlu hissesinde, tabi-i karye- i Büyük Alplu	Zemin-i Gökce, tabi-i karye-i Düğün-eri	Zemin-i İbrahim, tabi-i karye-i Düğün-eri	Zemin-i İsa, tabi-i karye-i Düğün-eri

Mezkurin zemin-i Hüseyin nam-ı diğer Çardak-depe ve zemin-i Musa nam-ı diğer Çardak-depe nam zeminler için Deniz nam müsellemler tasarruf idegeldürürüz bizim memleketimize müteallık yerlerdir deyü niza üzere dava ittikte mezkurin çeribaşlarından Dede Bali Defter-i Hakaniye muvafık kelimat idüp zikr olunan zeminler bundan sabık defter-i atikte mevkuf olup il katipleri bana mevkufdan verdiler deyü cevap verdikten sonra mezkurin zeminler ahar müsellemler ocağ olup dava iden Deniz nam müsellemler çiftliğinden mümtaz ve muayyen başka çiftlik idüğüne Mevlana Çorlu kadısı şahidler dinleyüp mezbur Dede Bali'ye hüccet virdüğü sesebden ber-muceb-i defter-i atik vermeyüp hüccet-i Mevlana-i mezbura defter-i cedidde dahi münazaun fih olan zeminler ki Çardak depe demekle marufdur, mezkur Dede Bali'nin timarına kayd olundu.

s. 99

Yamakan

Nasuh bin Karagöz der-Karye-i Çok Sekban	Mehmed Cüllah der-Karye-i m.	Hüseyin bin Abdullah der-Karye-i m.	Mahmud, birader-i Cüllah Mehmed der-Karye-i Umurcı	Cafer bin Abdullah der-Karye-i Küçük Kara-karlı
Davud bin Süle der-Karye-i Çok Sekban	Ali bin Davud der-Karye-i m.	Yusuf bin Abdullah der-Karye-i Sekbanlı	Kasım, atik-i Evrenos der-Karye-i Umurcı	Doğan bin İsmail der-Karye-i Kara- karlı
Ali bin Abdullah der-Karye-i Çok Sekban	Bali bin Abdullah der-Karye-i Büyük Alplu	Muharrem bin Seyfüddin der-Karye-i Tatarlar	Ramazan bin Abdulkerim der-Nefs-i Çorlu	Kara Hasan, damad-ı Kandamış der-Karye-i Küçük Alplu
Çoban Hızır bin abdullah der-Karye-i Havlı (?) obası	Süleyman bin Abdullah der-Karye-i Küçük Alplu	Hüseyin bin Abdullah der-Karye-i Büyük Alplu	Tur Ali bin Muharrem der-Karye-i Seyfüddinlü	Murad bin Abdullah der-Karye-i Küçük Alplu
Deli Yakub bin Abdullah der-Karye-i Yeniceler	Kasım bin Abdullah der-Karye-i m.	İbrahim, birader-i Kasım der-Karye-i m.	İskender bin Abdullah der-Karye-i m.	Receb bin İsmail der-Karye-i Pınar- beyli

Neferan: 25

Hasıl maa resm-i yamakan: 3,225

s. 100

Müsellem

Turgud veled-i Yunus	Hasan veled-i Hüseyin Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Ramazan veled-i Yunus Bc-cay-i İbrahim ki müteveffa şud	Dede Bali veled-i Hasan
----------------------	---	---	-------------------------

an-Karye-i Malkoçlu

Çiftlik

Zemin-i Mahmud Fakih	Zemin-i Eberi Fakih	Zemin-i Turahan
----------------------	---------------------	-----------------

Yamakan

Kul Şirmerd der-Karye-i Şadmanlı	Mustafa bin Abdullah der-Karye-i Köstemirli	Hasan bin Hüseyin der-Karye-i m.	İnehan veled-i Küçük Evrenos der-Karye-i m.	Hasan bin Dede der-Karye-i Seğidli
Kasım bin Abdullah der-Karye-i Köstemirli	Budak bin Hızır der-Karye-i Seğidli	Behlül bir Durmuş der-Karye-i m.	İlyas bin Abdullah der-Karye-i Şadmanlı	Hamza bin Abdullah der-Karye-i Kara Karlı

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,460

Hinta: 3 müd, 10 kile Kıymet: 560	Şair: 1 müd Kıymet: 80	Alef: 3 müd, 10 kile Kıymet: 210
Çayır 80	Resm-i ağıl 30	Resm-i yamakan 500

s. 101

Müsellem

Hamza veled-i İvaz	Mustafa veled-i Kasım Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud Ba-berat-ı şerif	Hasan veled-i Bali	Nasuh veled-i Hüseyin
--------------------	---	--------------------	-----------------------

an-Karye-i Kulaguz
Çiftlik

Zemin-i Turahan	Zemin-i Kara Yusuf	Zemin-i Sevindik
-----------------	--------------------	------------------

Yamakan

Umur veled-i Hasan der-Karye-i Hapazlayan (?)	Zeynel bin Tanrıvirmiş der-Karye-i Kara Karlı	Derviş veled-i İsmail der-Karye-i Hapazlayan (?)	Yakub veled-i Kara der-Karye-i Sakcı	Hüseyin veled-i Murad Hoca der-Karye-i Bekirli
Mürüvvet veled-i Lutfi der-Karye-i m.	Üveys, damad-ı Eymir der-Karye-i Küçükköy	Ali Bali veled-i Yusuf Hayyat der-Karye-i Eski- hisar	Mehmed bin Esenli der-Karye-i Bekirli	Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,830

Ani'l-hınta ve gayrihi 1,180	Oşr-i kovan 100	Çayır 100	Resm-i yamakan 450
---------------------------------	--------------------	--------------	-----------------------

s. 102

Müsellem

Hasan, atik-i Tayyib	Nasuh veled-i Yunus	Ödül veled-i Bektimur Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	İnebeyi veled-i Yunus
----------------------	---------------------	---	-----------------------

an-Karye-i Malkoçlu
Çiftlik

Zemin-i Dede	Zemin-i Davud
--------------	---------------

Yamakan

Murad, atek-i Dede Yeniçeri der-Karye-i Çeltükci-i Kebir	Eymirşah bin Hacı der-Karye-i (?)	Memi bin İnebeyi der-Karye-i m.	Veli bin Yunus der-Karye-i Sekban	Karaca bin Abdullah Habbaz der-Nefs-i Silivri
Davud, atik-i Yunus Bey der-Nefs-i m.	Hızır İlyas bin Murad der-Karye-i Seğidli	Cafer bin Abdullah Baytar der-Nefs-i Silivri	Kara Mahmud Anadolu der-Nefs-i m.	Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,636

Ani'l-hınta ve gayrihi 1,126	Oşr-i kovan 20	Oşr-i bostan 20	Çayır 20	Resm-i yamakan 450
------------------------------------	-------------------	--------------------	-------------	-----------------------

s. 103

Müsellem

Mustafa veled-i Bekir	Eşref veled-i Ramazan Be-cay-i Bali ki mariz şud ve feragat kerd	İlhan veled-i Topçılar (?)	Hamza veled-i Ayas Be-cay-i Hasan ki müteveffa şud
-----------------------	--	-------------------------------	--

**an-Karye-i Malkoçlu nam-ı diğer Çiçe-Sekban
Çiftlik**

Zemin-i Ali	Zemin-i Derzi Rahman
-------------	----------------------

Yamakan

Mustafa Cüllah der-Karye-i Sakcı	Durmuş, atik-i Mahmud Bey der-Karye-i m.	Alagöz bin Abdullah der-Karye-i m.	Hamza bin Abdullah der-Karye-i m.	Ismail Anadolu der-Karye-i m.
Yusuf bin Abdullah der-Karye-i m.	Mehmed bin Abdullah der-Karye-i m.	İlyas, atik-i Hoca- oğlu der-Karye-i m.	Hasan Arnavud der-Karye-i m.	Yusuf bin Abdullah der-Karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,612

Ani'l-hınta ve gayrihi 1,082	Öşr-i kovan 30	Resm-i yamakan 500
---------------------------------	-------------------	-----------------------

s. 104

Müsellem

Ali veled-i Mustafa Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud Ba-berat-ı şerif	Bayezid veled-i Hüseyin	Mehmed veled-i Mahmud	Hamza veled-i Süleyman
---	-------------------------	--------------------------	------------------------

**an-Karye-i Kulaguz
Çiftlik**

Zemin-i Abdi	Zemin-i Hoca	Zemin-i Dede
--------------	--------------	--------------

Yamakan

Hızır bin Abdullah der-Karye-i Küçük Kulfalı	Seferşah bin Papas (?) Ali der-Karye-i Sakcı	İskender bin Abdullah der-Karye-i (?)	Ali Baba bin Abdullah der-Karye-i Bekirli	Deniz bin Karagöz der-Karye-i m.
Hasan, damad-ı Artuk Mustafa der-Karye-i Ağ- ören	Hasan bin Mustafa der-Karye-i Davudcu	Musa bin Ali der-Karye-i Sakcı	Musa Anadolu der-Karye-i Kara- kızlı	Karagöz bin Abdullah der-Karye-i m.
Hasan, atik-i Bali Bey der-Karye-i Sakcı	Hasan, damad-ı Ügü Hamza der-Karye-i Ak- ören	Kasım Küçük bin Seferşah der-Karye-i Bekirli		Neferan: 13

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,925

Ani'l-hınta ve gayrihi 1,185	Çayır 60	Öşr-i kovan 30	Resm-i yamakan 650
---------------------------------	-------------	-------------------	-----------------------

s. 105

Müsellem

Yunus veled-i Yenice Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Murad veled-i Mustafa Be-cay-i Ahmed ki müteveffa şud	Abdu veled-i Musa Be-cay-i Ali ki müteveffa şud	Hamza veled-i Ahmed
--	---	---	---------------------

**an-Karye-i Malkoçlu
Çiftlik**

Zemin-i Başoğlu	Zemin-i Penç (?) Hasan	Zemin-i Mustafa
-----------------	------------------------	-----------------

Yamakan

İskender, atik-i Yenice der-Karye-i Çiçe- Sekban	Musa bin Danişmend der-Karye-i Çeltükci-i Bala	Hamza bin Abdullah der-Karye-i Bosna	Ahmed bin Abdullah der-Karye-i Köstemirli	Ahmed bin Abdullah der-Karye-i Kılıçlı- i Kebir
Ahmed bin Abdullah der-Karye-i Küçük Kılıçlı	Mehmed bin Abdullah Kazgani der-Karye-i Çeltükci-i Bala	İskender bin Abdullah der-Karye-i m.	Abdi bin Hasan der-Karye-i Kara Sakal	Ahmed bin Abdullah der-Karye-i Fahrüddinlü

Nasuh bin Abdullah, der-Karye-i m.
Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,473

Hınta: 3 müd 480	Şair: 3 müd, 7 kile 268	Alef: 1 müd, 15 kile 105
Oşr-i bostan 20	Çayır 50	Resm-i yamakan 550

s. 106

Müsellem

Hüseyin veled-i Ali Be-cay-i Bali ki müteveffa şud	İskender veled-i Abdullah Be-cay-i Nasuh ki müteveffa şud	Hamza veled-i Yunus	Ali veled-i Yusuf
--	--	---------------------	-------------------

**an-Karye-i Malkoçlu
Çiftlik**

Zemin-i Mehmed	Zemin-i Umur
----------------	--------------

Yamakan

Hacı bin Ali der-Karye-i Kavak Işık	İsmail bin Hüseyin der-Karye-i Arslanlı	İne Hoca bin Ali der-Karye-i Çiçe- Sekban	Mehmed bin İsa der-Karye-i Veli	Seferşah bin Ali der-Karye-i Çiçe- Sekban
Şahin bin Abdullah der-Karye-i Kılıçlı- i Kebir	Durmuş bun Abdullah der-Karye-i m.	Ahmed bin Abdullah der-Nefs-i Silivri	İnehan bin Baytar der-Nefs-i m.	Nebi bin Süleyman der-Karye-i Çiçe- Sekban

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,308

Hınta: 3 müd 480	Şair: 1 müd, 10 kile 140	Alef: 2 müd, 6 kile 138	Çayır 50	Resm-i yamakan 500
---------------------	--------------------------------	----------------------------	-------------	-----------------------

s. 108

Nahiye-i Gümülcine, İncügez ser-askerliğinde eşer, der-müselleman-ı liva-i Çingane

Müsellem

Veli veled-i Yakub Be-cay-i Hamza ki müteveffa şud	Hasan bin İnebeyi Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud Ba-berat	Turgud bin İsrail
---	--	-------------------

**an-Karye-i Kiliselü
Çiftlik**

Zemin-i Köse Davud	Zemin-i Paşa Yiğit	Zemin-i Bay Hoca
--------------------	--------------------	------------------

Yamakan

Ali bin Veli der-Karye-i Kiliselü	Umur bin Turgud der-Karye-i m.	Seydi Ahmed bin İsa der-Karye-i Balabanlı	Şahkulu bin İzzüddin der-Karye-i Halife	Tura bin Turgud der-Karye-i Kiliselü
Ramazan bin inebeyi der-Karye-i m.	Hasan bin Abdullah der-Karye-i m.	Bayezid Anadolu der-Karye-i Sekban	Ahmed bin Atik der-Karye-i m.	Murad bin Dede der-Karye-i m.

Neferan: 10**Hasıl maa resm-i yamakan: 1,650**

Ani'l-hinta ve gayrihi: 1,150	Resm-i yamakan: 500
--------------------------------------	----------------------------

s. 109

Müsellem

Hızır veled-i Ömer Be-cay-i pedereşe ki pir- i fani ve müflis şud ve feragat kerd	Ali veled-i Msutafa Be-cay-i Bayezid ki müteveffa şud	Hasan veled-i Murad	Salı veled-i Kasım Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
--	---	---------------------	--

an-Karye-i Kuru-çay**Yamakan**

Bahtiyar bin Malkoç der-Karye-i Yayalar	Bahşi bin Mehmed der-Karye-i m.	Hüseyin bin Murad der-Karye-i m.	Eymir bin Saltuk der-Karye-i m.	Bekir bin Mustafa der-Karye-i m.
Bahşayış bin İnesi der-Karye-i m.	Durmuş bun Mustafa der-Karye- i m.	Karaman bin İnesi der-Karye-i m.	Timurca bin İnesi der-Karye-i m.	Deniz bin İnesi der-Karye-i m.
	Turgud bin Hamza der-Karye-i m.		Neferan: 11	

Hasıl maa resm-i yamakan: 2,192

Hinta: 6 müd, 6 müd 1,088	Şair: 2 müd 160	Alef: 8 kile 24	Çavdar, 2 kile 28	Öşr-i bağat 100
Öşr-i kovan 117	Öşr-i meyve 80	Resm-i ağıl 45	Resm-i yamakan 550	

s. 110

Müsellem

Yahya bin Beğmiş Be-cay-i Hüseyin ki müteveffa şud	Hasan veled-i Evrenos	Karagöz, atik-i Kara Yusuf Be-cay-i Alagöz ki	Hamza veled-i Yunus Be-cay-i Durmuş ki müteveffa şud
--	-----------------------	---	--

		müteveffa şud	
--	--	---------------	--

**an-Karye-i Kiliselü
Çiftlik**

Zemin-i Gökce	Zemin-i Nevruz	Zemin-i Hamza Cullah
---------------	----------------	----------------------

Yamakan

Hasan bin Abdullah der-Karye-i Tuzcu	Derviş Ali bin Abdullah der-Nefs-i Gümülcine	Yusuf bin Bali der-Karye-i Baltimur	Mustafa bin Abdullah der-Nefs-i Gümülcine	İbrahim bin Abdullah der-Nefs-i m.
Ferhad, atik-i Mustafa Çelebi der-Nefs-i m.	Musa bin Abdullah der-Nefs-i m.	Mehmed bin Adil (?) der-Karye-i Çoban- oğlu	Yusuf bin Adil (?) der-Karye-i m.	Hacı bin Ömer der-Karye-i Baltimur

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,070

Ani'l-hinta ve gayrihi 500	Resm-i ağıl 30	Adet-i deştbanı 20	Oşr-i kovan 20	Resm-i yamakan 500
----------------------------------	-------------------	-----------------------	-------------------	-----------------------

s. 111

Müsellem

Süle veled-i Seydi Be-cay-i pedereş ki müteveffa şud Ba-berat-ı şerif	Hasan veled-i Abdullah Be-cay-i Nazar ki müteveffa şud Ba-berat-ı şerif	Samed veled-i Hüseyin Be-cay-i Mehmed ki müteveffa şud
---	---	--

**an-Karye-i Kiliselü
Çiftlik**

Zemin-i İlbasan	Zemin-i Karlı	Zemin-i Uğurlu
-----------------	---------------	----------------

Yamakan

Süleyman bin Abdullah der-Karye-i Yahya Bey	Mustafa bin Abdullah der-Karye-i Kadı	Murad Anadolu der-Karye-i Sekban	Şükür bin Seydi der-Karye-i m.	Ali bin Hüseyin der-Karye-i Yakacılar
Hüseyin bin Evrenos der-Karye-i Karaca	Mustafa bin Abdullah der-Karye-i Kadı	Hızır bin Kasım der-Karye-i Doğançı	Ali bin Abdullah der-Karye-i Deniz	Saltuk bin arabacı Ali der-Nefs-i Gümülcine
İlyas, atik-i Bayezid der-Karye-i Deniz	Yusuf bin Abdullah der-Karye-i Kara Mihal		Neferan: 12	

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,040

Ani'l-hinta ve gayrihi 350	Resm-i ağıl 30	Oşr-i bağat 20	Adet-i deştbanı maa otlak 40	Resm-i yamakan 600
----------------------------------	-------------------	-------------------	------------------------------------	-----------------------

s. 112

Nahiye-i Yanbolu ve Ilıca-i Aydos ve Kızıl-ağaç-Yenicesi, der müselleman-ı Çingane

Ser-asker

İsa veled-i İnesi	Umur veled-i Ahad
-------------------	-------------------

Mezkurlar mezuburun nahiyelerün müsellemlerine ser-askerlik idüb be-nevbet eşerler

Karye-i Hisar-Beyli, tabi-i Yanbolu, karye-i mezburenin ve karye-i mezbureye müteallık Kazıklı nam zeminin defter-i cedide Balyalı (?) cemaat dahi ziraat idüb öşürlerin karye-i mezbure sipahisine virürler deyu defter-i atikte mukayyed olmağın vech-i meşruh üzere defter-i cedide dahi set olundu

Haydar bin Yunus c.	Şirmerd bin Abdullah c.	Cafer, birader-i Receb, c., 2 çift	Kasım bin Abdullah c.	Umur bin Bayramlı c.
İvaz bin Mehmed c.	Mustafa bin Sarı c.	Kut bin Mehmed c.	Veli bin Timur c.	Çiftlik-i Turası
Çiftlik-i Yusuf bin Abdullah	Çiftlik-i Hacı Timur	Çiftlik-i Mahmud bin Abdullah	Çiftlik-i Tura Bey	Çiftlik-i Karagöz bin Abdullah

s. 113

Çiftlik-i İnehan	Çiftlik-i Ahmed bin Abdullah	Çiftlik-i Oruc bin İlyas	Zemin-i Karslı, tabi-i nahiye-i Kızıl-ağaç
------------------	------------------------------	--------------------------	--

Hane: 9

Hasıl: 2,650

Resm-i çift 418	Hinta: 8 mudd 1,280	Mahlut: 3 mudd, 15 kile 302	Resm-i haymane 50
Çayır 100	Nısf niyabet ve resm-i ve arus ve adet-i deştbanı gayrihi 350	Resm-i ağıl 150	

Çiftlik-i Merhum Ahmed Bey, tabi-i Zağra-i Yenice

Zemin-i Yağrancı

Zemin-i Kurtulmuş öreni

Hasıl an-bedel-i öşr ve gayrihi: 860

Mahmud Çelebi bin Merhum Ahmed Bey 770	Muharrem Çelebi bin Merhum Mehmed Bey 90
---	---

Yamakan

Yusuf bin Abdullah, der-karye-i Çanakçı	Nasuh bin Abdullah, der-karye-i m.	Hüseyin bin İsa, der-karye-i Bayezidlü	Hamza bin Abdullah, der-karye-i m.	Kölemen bin Armağan, der-karye-i m.
Çavlı bin Murad, der-karye-i m.	Mehmed bin Hasan, der-karye-i m.	Musa bin Saat, der-karye-i m.	Akıncı bin Süleyman, der-karye-i m.	Kölemen bin Kulfal, der-karye-i Kürekli

Neferan: 10

Resm-i Yamakan: 500

Cem'an hasıl maa yamakan: 313

s. 114

Müselleman

Emrullah veled-i Ebubekir, ba-berat-ı	Mustafa veled-i Saruca	Sağman veled-i Ali	Hızır veled-i İlyas, be-cay-i pedereş ki
---------------------------------------	------------------------	--------------------	--

şerif, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud			müteveffa şud
--	--	--	---------------

An-karye-i Güğümlü

Çiftlik

Zemin-i Kulfal	Zemin-i Sofu	Zemin-i Demürçi Ali
----------------	--------------	---------------------

Yamakan

Mustafa bin Musa, der-karye-i Sokulu	Divane Hasan, der-karye-i m.	Şadi bin Abdullah, der-karye-i m.	Dursun bin Mehmed, der-karye-i m.	Eymir bin Tabduk, der-karye-i m.
Ramazan bin İskender, der-karye-i m.	Mehmed bin Yusuf, der-karye-i m.	İsa bin Burhan, der-karye-i m.	Nebi bin Nasuh, der-karye-i m.	Musa bin Burhan, der-karye-i m.
	Kasım bin Abdullah, der-karye-i m.	Muhrrem bin Abdullah, der-karye-i m.		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,486

Hinta: 4 mudd, 2 kile 656	Mahlut: 4 mudd, 7,5 kile 190	Öşr-i kovan 20	Resm-i ağıl maa koru 20	Resm-i yamakan 600
------------------------------	---------------------------------	-------------------	----------------------------	-----------------------

s. 115

Müsellem

Ali veled-i Karlı	Timurhan veled-i Abdi	Murad veled-i Tahir, beraberat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Kadr veled-i Evhad, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud.
-------------------	-----------------------	---	--

An-karye-i Güğümlü

Çiftlik

Zemin-i Ahmed	Zemin-i Kulfal	Zemin-i Dursun	Zemin-i İshak	Zemin-i Kör Tura	Zemin-i Halil
---------------	----------------	----------------	---------------	------------------	---------------

Yamakan

Hüseyin bin İnebeği, der-karye-i Güğümlü	Hamza bin Abdullah, der-karye-i m.	Turasan bin Ali, der-kareye-i Şabcılı	Abdi bin Burhan, der-karye-i Sokul	Safa bin Hamza, der-karye-i Loda/Loha
İnehan bin İsa, der-karye-i Biçerli	Bereket bin İnebeği, der-karye-i Güğümlü	Memi bin Ali, der-karye-i m.	İsa Bali bin Veled, der-karye-i Balkalı (?)	İnebeği bin İsa, der-karye-i Güğümlü

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,366

Hinta: 3 mudd 480	Şair: 3 mudd, 6 kile 268	Çayır maa koru-i minh 38	Öşr-i kettan ve kovan 80	Resm-i yamakan 500
----------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------

s. 116

Müsellem

Seydi veled-i Üveys, be- cay-i pedereş ki müteveffa şud	Bazarlı veled-i Murad	Nebi veled-i İnehan	Seydi veled-i Yusuf
---	-----------------------	---------------------	---------------------

An-karye-i Güğümlü

Çiftlik

Zemin-i Emin	Zemin-i Şeyh İlyas	Zemin-i Polad	Zemin-i Kara-Yakub
--------------	--------------------	---------------	--------------------

Yamakan

Ahmed bin Üveys, der-karye-i Güğümlü	İsa bin Yakub, der- karye-i m.	Timur bin Alagöz, der-karye-i m.	Ahmed bin Abdullah, der- karye-i m.	Nazar bin Timurhan, der- karye-i m.
Bayramlı bin Üveys, der-karye-i m.	Ali bin Memi, der- karye-i m.	Sefer bin Abdullah, der-karye-i m.	Hacı Bali bin Murad, der-karye-i İskender Bey Bazarı	Nazar bin Kemal, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,550

Ani'l-hinta ve gayrihi 870	Çayır ve oşır-i kovan 180	Resm-i yamakan 500
-------------------------------	------------------------------	-----------------------

s. 117

Müsellem

Abdi veled-i Tur Ali, be-cay-i Kara ki müteveffa şud	Nazar bin Kara	Kulfal bin Hasan
---	----------------	------------------

An-karye-i Saru-Kocalı

Çiftlik

Zemin-i İshak	Zemin-i Adil	Zemini Osman
---------------	--------------	--------------

Yamakan

Ramazan bin Abdullah, der- karye-i Saru-kocalı	Hasan bin Ramazan, der- karye-i m.	Ali bin Musa, der- karye-i m.	Kurd Bali bin Kulfal, der-karye-i m.	Bayezid bin Şirmerd, der-karye- i Çarık
Şirmerd nev- müslim, der-karye-i	Musa bin Nazar, der-karye-i Saru- kocalı	Mahmud bin Şirmerd, der-karye- i Çarık	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Saru-taş	

Neferan: 9

Hasıl maa-resm-i yamakan: 1,792

Hinta: 5 mudd, 8 kile 864	Şair: 3 mudd, 7 kile 268	Alef: 1 mudd, 5 kile 75	Oşır-i kovan 45
Oşır-i kettan 30	Resm-i ağıl 60	Resm-i yamakan 450	

s. 118

Müsellem

Eberi veled-i Bahşi	Nazar veled-i Seydi, be-cay-i İlyas ki müteveffa şud	Mehmed veled-i İskender
---------------------	--	-------------------------

An-karye-i Saru-Kocalı

Çiftlik

Zemin-i Ahmed	Zemin-i Şihabüddin	Zemin-i Köpek
---------------	--------------------	---------------

Yamakan

Himmet bin Eberi, der-karye-i Saru-kocalı	Bayramlı bin İlyas, der-karye-i m.	Bayramlı bin Abdullah, der-karye-i Çarık	Ramazan bin İlyas, der-karye-i Saru-kocalı	Musa bin Saruca, der-karye-i Çiftlik
İsa Bali bin Ferhad, der-karye-i Saru-kocalı	Ramazan bin Karagöz, der-karye-i Çiftlik	Şaban bin Salih, der-karye-i Dağarkan (?)	Ali bin Danişmend, der-karye-i Saru-kocalı	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,712

Ani'l-hinta ve gayrihi 1,147	Öşr-i kovan 30	Öşr-i kettan 55	Resm-i ağıl 30	Resm-i yamakan 450
------------------------------	----------------	-----------------	----------------	--------------------

s. 119

Müsellem

Haydar veled-i Umur	Şahkulu veled-i Umur, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Ali veled-i Bahşayış	Ahmed veled-i Mahmud
---------------------	---	----------------------	----------------------

An-karye-i Okcucu

An-karye-i Gedikli

Çiftlik

Zemin-i Orucbeği	Zemin-i Dökmen	Zemin-i İsa	Zemin-i Hacı	Zemin-i Div-kağan (?)	Zemin-i Ahmed
------------------	----------------	-------------	--------------	-----------------------	---------------

Yamakan

Pir Ali bin Hasan, der-nefs-i Yanbolu	Nazar bin Arslan, der-karye-i Okcucu	Musa bin Mustafa, der-karye-i m.	Lutfi bin Ahmed, der-karye-i m.	Aydoğdu bin Veli, der-karye-i m.
Mustafa bin Abdullah, der-nefs-i Yanbolu	Evren bin Teberük, der-karye-i Gılmanlı	Şehriman bin Mustafa, der-karye-i Okcucu	Hasan, atik-i Nasuh, der-nefs-i Yanbolu	Pervane bin Abdullah, nalband, der-nefs-i m.
	Bayramlı bin Abdullah, der-karye-i Okcucu	Yusuf bin Rüstem, der-karye-i m.		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,660

Hinta: 4 mudd, 1 kile 648	Şair: 3 mudd, 3 kile 252	Öşr-i kovan 10	Resm-i ağıl 60	Resm-i yamakan 600
---------------------------	--------------------------	----------------	----------------	--------------------

s. 120

Müsellem

Mehmed veled-i Musa	Koçak veled-i Eymir Gazi, be-cay-i Mehmer ki müteveffa şud	Ferruhşad veled-i hacı, be-cay-i Davud ki müteveffa şud
---------------------	--	---

An-karye-i Henekli (?)

Çiftlik

Zemin-i Musa	Zemin-i Kunduz	Zemin-i Müsel
--------------	----------------	---------------

Yamakan

Hasan Tunrul, der-karye-i Çetmi	Kasım, atik-i Dede Hatun, der-karye-i m.	Tur Bali bin Dekür, der-karye-i Kara-ağaç	Dursun bin Alaüddin, der-karye-i Kadı	Osman bin İsa, der-karye-i Çetmi
Receb bin Seydi, der-karye-i m	Hüsrev, atik-i Hızır, der-karye-i Hoca-Yusuf	Ramazan bin Mustafa, der-karye-i Çetmi	Pir Ali bin Tunrul, der-karye-i m.	Nazar bin Nasuh, der-karye-i Kadı
	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Hoca-Yusuf	Durmuş bin Şirmerd, der-karye-i Çetmi		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan. 1,500

Ani'l-hınta ve gayrihi 780	Öşr-i kovan 70	Resm-i ağıl 50	Resm-i yamakan 600
----------------------------	----------------	----------------	--------------------

s. 121

Müsellem

Aslbeği veled-i Hamza	Mehmed veled-i Abdullah	Zülfikan veled-i Aslbeği	Hacı Ali veled-i Mahmud
-----------------------	-------------------------	--------------------------	-------------------------

An-karye-i Ağa

Çiftlik

Zemin-i Kut	Zemin-i Nebi	Zemin-i Tac Koçi
-------------	--------------	------------------

Yamakan

Muharrem bin Musa, der-karye-i Ağa	Kasım, atik-i Mustafa, der-karye-i m.	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i m.	Bali bin Mehmed, der-karye-i m.	Nasuh bin Halil, der-nefs-i Aydos
Pir Ali bin Mustafa, der-karye-i Ağa	Nasuh bin Musa, der-karye-i m.	Ali bin Bali, der-karye-i m.	Seyfüddin bin Musa, der-karye-i Ağa	Osman bin Veled, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,200

Hinta: 2 mudd 320	Mahlut: 2 mudd, 2 kile 172	Öşr-i meyve 25
Öşr-i kovan 143	Resm-i kışlak 40	Resm-i yamakan 500

s. 122

Müsellem

Mehmed veled-i Hızır	Hasan veled-i Tunrul, be-cay-i Musa ki müteveffa şud	Mustafa veled-i Hızır
----------------------	--	-----------------------

An-karye-i Ağa

Zemin

Zemin-i Mehmed	Zemin-i Ahmed	Zemin-i Gökgöz
----------------	---------------	----------------

Yamakan

Şaban bin Ömer, der-karye-i Davudlu	Mehmed bin Ömer, der-karye-i m.	Memi bin abdullah, der-karye-i m.	Nasuh bin Abdullah, der- karye-i Hızır-İlyas	Bahşi bin Mürüvvet, der- karye-i Kara-ağaç
Mustafa bin Salih, der-karye-i Ağa	Hasan bin Abdullah, der- karye-i Davudlu	Ali bin Bali, der- karye-i m.	Minnet bin Ahmed, der-karye-i Armudlu	Yusuf bin Abdullah, der- karye-i Hızır-İlyas

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan

Ani'l-hinta ve gayrihi 625	Oşr-i kovan 10	Resm-i ağıl 30
Asiyab: 1 bab Resm: 30	Çayır maa kışlak 30	Resmi- yamakan 500

s. 123

Müsellem

Hüseyin veled-i Kölemen	Eymirze veled-i Eymirşah, be- cay-i pedereş ki müteveffa şud	Şahkulu veled-i Adil
-------------------------	---	----------------------

An-karye-i Okulu

Çiftlik

Zemin-i İltan	Zemin-i Ruzver (?)	Zemin-i Kürnik	Çiftlik (?) defter-i köhne
---------------	--------------------	----------------	----------------------------

Yamakan

Mehmed bin Menteş, der-nefs-i Yanbolu	Kızık bin diğer Kara, der-karye-i Osmanlı	Mehmed bin Mustafa, der-nefs-i Yanbolu	Abdullah bin Hasan, der-nefs-i m.	Ferhad bin Abdullah, der- karye-i Gediklü
Bahşi bin Aslhan, der-nefs-i Yanbolu	Hacı bin Nebi, der- karye-i Çavuşlu	İlyas bin Abdullah, müsellem şud, der- karye-i Gediklü	Sevindik bin Balaban, der-karye- i Küçük Hacı	Eynel bin Ali, der- karye-i Gediklü

Neferan: 10

Hasıl ma resm-i yamakan: 1,214

Hinta: 2 mudd, 14 kile 432	Şair: 1 mudd, 10 kile 120	Alef: 4 kile 12	Oşr-i kovan 150	Resm-i yamakan 500
----------------------------------	---------------------------------	--------------------	--------------------	-----------------------

s. 124

Müsellem

Piri veled-i ilyas, be-cay- i Ali ki müteveffa şud	Balaban, atik-i Yakub	Turası veled-i Piri	Ömer veled-i Mehmed, be-cay-i Hüsrev ki müteveffa şud.
---	-----------------------	---------------------	--

An-karye-i Gediklü

Çiftlik

Zemin-i Avcı/Evcı	Zemin-i İbrahim	Zemin-i Nalçacı
-------------------	-----------------	-----------------

Yamakan

Yunus bin Kara,	Musa bin	Mustafa bin Kurd,	İbrahim bin	Ferhad bin
-----------------	----------	-------------------	-------------	------------

der-karye-i Osmanlu	Abdullah, der-karye-i Gediklü	der-karye-i Osmanlu	abdullah, der-karye-i Sarı	Abdullah, der-nefs-i Yanbolu
Ali cüllah, der-nefs-i m.	Mustafa bin Yakub, der-nefs-i m.	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i karye-i Hüseyin-Koca	Mustafa bin Abdullah, der-nefs-i Yanbolu	Kasım bin Abdullah, der-nefs-i m.
	Yusuf bin Abdullah, der-nefs-i m.	Fazlullah bin Şadi, der-karye-i Okculu	Armağan bin Kulağuz, der-karye-i Urgaz	

Neferan: 13

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,250

Ani'l-hınta ve gayrihi 600	Resm-i yamakan 650
-------------------------------	-----------------------

s. 125

Müsellem

Rahman veled-i Ali, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Hamza veled-i Abdullah, be-cayi Hasan ki müteveffa şud	Hızır Bali veled-i Murad	Mustafa veled-i Hasan
---	--	--------------------------	-----------------------

An-karye-i Ağa	An-karye-i Bey maa çiftlik-i Yusuf cüllah
----------------	---

Zemin

Zemin-i Segid	Zemin-i Kuştemür	Zemin-i Mürsel
---------------	------------------	----------------

Yamakan

Nasuh bin (?), der-karye-i Ağa	Nasuh, atik-i Alaüddin, der-karye-i Hoca-Yusuf	Hüseyin bin Abdullah, der-karye-i m.	Hüsrev, atik-i Alaüddin, der-karye-i m.	Mürsel Eymirşah, der-karye-i Satı
Ferhad, atik-i Alaüddin, der-karye-i Hoca-Yusuf	Nasuh, atik-i Paşa, der-karye-i m.	Hacı bin Ali, der-karye-i m.	Karagöz, atik-i İsa, der-karye-i Hoca-Yusuf	Hızır, atik-i Mustafa, der-karye-i Kadı

Neferan: 10

Hasılmaa resm-i yamakan: 1,400

Hınta: 3 mudd, 10 kile 560	Mahlut: 3 mudd, 10 kile 280	Öşr-i kovan 40	Resm-i ağıl 20	Resm-i yamakan 500
-------------------------------	--------------------------------	-------------------	-------------------	-----------------------

s. 126

Müsellem

Ali veled-i Abdullah	Mehmed veled-i Süleyman	Şaban veled-i Ömer
----------------------	-------------------------	--------------------

An-karye-i Ala

Çiftlik

Zemin-i Hamza Germiyan (?)	Zemin-i Hamza bin Ata	Zemin-i Rasul Fakih
----------------------------	-----------------------	---------------------

Yamakan

Turgud bin Kulağuz, der-karye-i Ala	Hasan bin Abdullah, der-karye-i m.	Musa bin Abdullah, der-karye-i m.	Hızır bin Mustafa, der-karye-i m.	Ali bin Ramazan, der-karye-i Doğançı
-------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------------

Nebi bin Ramazan, der-karye-i m.	Yusuf bin Abdullah, der- karye-i Küçük-Ali	Yusuf bin Abdullah, der- karye-i Hoca- Yusuf	Ali bin Abdullah, der-karye-i m.	Ali bin Kulağuz, der-karye-i Ala
-------------------------------------	--	---	-------------------------------------	-------------------------------------

Nefer: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,850

Ani'l-hınta ve gayrihi 1,350	Resm-i yamakan 500
---------------------------------	-----------------------

s. 127

Müsellem

Ramazan veled-i Mehmed, be- cay-i pedereş ki müteveffa şud	Yusuf veled-i Eymir Ali, be-cay-i Musa ki müteveffa şud	Osman veled-i Nasuh, be-cay-i Durmuş ki müteveffa şud
---	--	--

An-karye-i Ala-köy

Çiftlik

Zemin-i Bıyıklı	Zemin-i Rum Bey	Zemin-i Davud
-----------------	-----------------	---------------

Yamakan

Yusuf bin Şahin, der-karye-i Hoca- Yusuf	Mahmud, atik-i Sefer, der-karye-i m.	Hasan bin Abdullah, der- karye-i Kayalı	Mustafa bin Varak, der-karye-i Yusuf	Yusuf bin Tur Ali, der-karye-i m.
İsmail bin Abdullah, der- karye-i Doğancı	Sefer cüllah, der- karye-i Hoca- Yusuf	Bali bin Salman, der-karye-i Ala	Ali bin Abdullah, der-karye-i m.	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,350

Ani'l-hınta ve gayrihi 1,000	Resm-i yamakan 350
---------------------------------	-----------------------

s. 128

Nahiye-i Pınar-hisarı, der-müselleman-ı Liva-i Çingane

Ser-asker

Ramazan veled-i Kutbuddin	Seydi veled-i Gökce	Çalabverdi veledan-ı Kasım, ikisiyli bir hisseye mutasarrıf olub be-nevbet eşerler
---------------------------	---------------------	--

Mezkurlar Pınar-hisarı ve Kır-kilise ve Pravadi nahiyelerinin müsellemelerine ser-askerlik idüb be-nevbet eşerler

Mezraa-i Dillü-yurdu, nam-ı diğer Saylu-yurdu Karye-i Büyük Alpullu, tabi-i Dügünci-ili

Çiftlik

Zemin-i Hüseyin Bey, tabi-i mezraa- i Dillü-yurdu	Zemin-i Kara- Yusuf, tabi-i mezraa-i m.	Zemin-i İsa, tabi-i karye-i Büyük Alpullu	Zemin-i Kara- Saltuk, tabi-i karye-i Alpullu	Zemin-i kara- Hamza, tabi-i karye-i Alpullu
---	---	---	--	---

s. 129

Yamakan

Kurd bin Uveys, der-karye-i	Abdullah bin Yusuf, der-karye-i	Ramazan bin Receb, der-karye-i	Mustafa bin Anadolu, der-	Ali bin Yusuf, der- karye-i m.
--------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------	------------------------------	-----------------------------------

Çev[r]im-kaya	m.	m.	karye-i Döğerci Bahşi	
Mustafa bin Abdullah, der-karye-i m.	Receb bin Abdullah, der-karye-i m.	Mehmed bin Hüseyin, der-karye-i Danişmend	Ali bin Hüseyin, der-karye-i Türkmanlı	Kulu bin Mehmed, der-karye-i m.
Zeyni bin İdris, der-karye-i m.	Erbeği bin Salih, der-karye-i Hacı Muradlı	Mehmed bin Abdullah, der-karye-i Paşa-Ağalı	Dekür bin Yunus, der-karye-i Korucu-Bahşi	İnehan bin Harbe (?) Memi, der-karye-i Türkmanlı
Seferşah bin bin Harbe (?) Memi, der-karye-i m.	Yusuf bin ine Bali, der-karye-i m.	Receb bin Şahkulu, der-karye-i Kurucalı	Musa bin Ahmed, der-karye-i Süleymanlı	Segdi, atik-i Yeniçeri Ali, der-karye-i Türkmanlı
Hamza bin Yakub, der-karye-i m.	Receb bin Bayezid, der-karye-i m.	Memi bin Ali, der-karye-i m.	Ömer bin Osman, der-karye-i m.	İsa Bali bin Hısan, der-karye-i m.
Musa bin Hısan, der-karye-i m.	Salih bin Hubyar. Der-karye-i Alışık (?)	Mustafa bin Kutbuddin, der-karye-i Türkmanlı	Alagöz bin abdullah, der-karye-i Kara-köpekli	Bali bin Derzi, der-karye-i Saruhanlı
Divane Bayramlı, der-karye-i Muhtar	Pervane bin Abdullah, der-karye-i m.	Arnavud Hasan bin Abdullah, der-karye-i m.	İbrahim bin Hamza, der-karye-i Sarılar	Ali veled-i Demürhan, der-karye-i Saruhanlı
Değirmenci Kasım, der-karye-i Kara-söğütlü	Ahmed veled-i Anadolu, der-karye-i Sarılar	Yusuf veled-i Nesimi, der-karye-i Süleymanlı	Ömer, damad-ı Kara Hasan, der-karye-i Balabanlı	Receb veled-i Yusuf, der-karye-i Sarılar

Neferan: 40

Hasıl maa resm-i yamakan: 2,562

Ani'l-hınta ve gayrihi 512	Resm-i ağıl maa kıslak 60	Resm-i yamakan 2,000
-------------------------------	------------------------------	-------------------------

s. 130

Müsellem

İbrahim veled-i kara Hamza	Ferruhşad veled-i Kasım	Halil veled-i Abdullah	Eymirze veled-i Abdullah
----------------------------	-------------------------	------------------------	--------------------------

An-karye-i Hacı-Yakub

Çiftlik

Zemin-i Beğmiş	Zemin-i Sabuni	Zemin-i Aydın	Zemin-i Mansur
----------------	----------------	---------------	----------------

Yamakan

Nasuh bin Abdullah, der-karye-i Kara-ağaç	Üveys bin Veli, der-karye-i Baytimur	Yusuf bin Durmuş, der-karye-i Evrensekisi	Ali bin Yusuf, der-karye-i Kıran	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Kara-ağaç
Hüsrev atik-i Süleyman (?) Hatun, der-karye-i m.	İbrahim bin Mustafa, der-karye-i Kıran	İzzüddin bin Ramazan, der-karye-i Turud Bey	Mehmed bin Abdullah, der-karye-i Kara-ağaç	Kasım bin Abdullah, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,119

Hinta: 2 mudd, 17 kile 456	Şair: 15 kile 60	Alef: 9 kile 27	Çavdar: 4 kile 16
Çığıt: 10 kile 40	Oşr-i ceviz 20	Resm-i yamakan 500	

s. 131 boş

s. 132 boş

s. 133

Müsellem

Süleyman veled-i Mürüvvet	Zeynel veled-i Pir Dede	Oruc veled-i Mürsel	Kulu veled-i Süleyman
------------------------------	-------------------------	---------------------	-----------------------

An-karye-i Kıran

Çiftlik

Zemin-i Hızır Fakih	Zemin-i Bayram Beği	Zemin-i Esenli
---------------------	---------------------	----------------

Yamakan

Mehmed bin Abdullah, der- karye-i Satı	Kara Hasan bin Abdullah, der- karye-i m.	Samet bin Hacı, der-karye-i m.	İdris bin Mürüvvet, der-karye-i Kıran	Hızır, damad-ı İskenden, der- karye-i Reis
Alihoş bin Şahin, der-karye-i m.	Süleyman bin Şirmerd, der-karye- i Turamlı (?)	Hüseyin bin Şirmerd, der- karye-i m.	Mustafa bin Samet, der-karye-i Satı	Kasım bin Abdullah, der- karye-i Kara-ağaç
	Memi bin Abdullah, der- karye-i Evren sekisi	Nasuh bin Oruc, der-karye-i Kıran		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,703

Hinta: 3 mudd, 3 kile 584	Şair: 1 mudd, 15 kile 140	Alef: 1 mudd, 15 kile 105	Çavdar: 6 kile 24
Çayır 50	Oşr-i kovan maa meyve 150	Oşr-i bağ 50	Resm-i yamakan 600

s. 134

Müsellem

Durdu veled-i Mustafa	Musa veled-i Turabeği	Nebi veled-i Burak
Bahtiyar veled-i İvaz	Durmuş veled-i Durdu	Mustafa, atik-i Süleyman Bey

An-karye-i Kara-ağaç ve karye-i Geredeli ve çiftlik-i İshak

Çiftlik

Zemin-i köse Ahmed	Zemin-i Mezid	Zemin-i Kurd-oğlu, der- karye-i Sofu Halil, tabi-i Düğünce-ili	Zemin-i Dursun, an- tahvil-i Davud Bey, be- ihtiyar-ı hod feragat şude, ber-muceb-i
--------------------	---------------	--	--

			Defter-i Atik
--	--	--	---------------

Yamakan

Maksud, atik-i Süleyman, der-karye-i Kara-ağaç	Mübarek, atik-i Süleyman, der-karye-i m.	Cafer bin Musa, der-karye-i Kıran	Ali bin Hibe, der-karye-i Rum-beğli	Durmuş bin Ahmed, der-karye-i Geredeli
İlyas bin Burak, der-karye-i Kara-ağaç	Halil bin Mehmed, der-karye-i Hacı	Mustafa bin Musa, der-karye-i Kıran	Veli bin Musa, der-karye-i Kıran	Musa bin Hamza, der-karye-i m.

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,695

Hinta: 5 mudd, 4 kile 832	Şair: 1 mudd, 9 kile 116	Çayır 30
Oşr-i bağ 20	Oşr-i meyve 20	Oşr-i bostan 30
Asiyab: 1 bab Resm: 30	Resm-i yamakan 500	Alef: 1 mudd, 9 kile 87

Koru-i meşe
30

s. 135

Müsellem

Bektaş veled-i İdris	Nadid (?) veled-i Habil, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Rahman veled-i Hamza	Bilal, birader-i Süle, be-cay-i Süle ki müteveffa şud
----------------------	--	----------------------	---

An-karye-i Hacı-Yakub

Çiftlik

Zemin-i Kara-kilise	Zemin-i Ali	Zemin-i Kara-Yusuf
---------------------	-------------	--------------------

Yamakan *

İskender bin Abdullah, der-karye-i Kadı	Muharrem bin Hacı İvaz, der-karye-i Rum-beğli	Kemal, damad-ı Hızır, der-karye-i Yancıklar	Yusuf bin Anadolu İskender, der-karye-i Reis	Demir bin Mustafa, der-karye-i Kıran
Mehmed bin Abdullah, der-karye-i Yunus	Piri bin Mustafa, der-nefs-i Pınar-hisarı	Turgud bin Hacı İvaz, der-karye-i Rum-beğli	Yunus bin Bektaş, der-karye-i Kıran	Şirmerd, atik-i Habil, der-karye-i m.

Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Geredeli

Neferan : 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,901

Hinta: 4 mudd, 15 kile 762	Şair: 2 mudd, 15 kile 220	Alef: 2 mudd, 5 kile 135
Çavdar: 8 kile 32	Çıgıt: 7 kile 28	Kabluca: 6 kile 24
Oşr-i ceviz 100	Çayır 50	Resm-i yamakan 550

s. 136

Müsellem *

Seydi Ali veled-i Ayvad	Ramazan veled-i Yusuf	Ramazan veled-i Nasuh,	Valiyyüddin veled-i İvaz
-------------------------	-----------------------	------------------------	--------------------------

		be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	
--	--	--------------------------------------	--

An-karye-i Kıran

Çiftlik

Zemin-i Okcu	Zemin-i Tur Ali	Zemin-i Aslhan
--------------	-----------------	----------------

Yamakan

Aydın bin Sarı, der-karye-i Evrenlü	Durak bin Hacı, der-karye-i m.	Kurd bin Musa, der-karye-i Kıran	Seferşah bin Yusuf, der-karye-i Evrenlü	Halil Hüseyin bin Abdullah, der- karye-i Tura-Bey
Kasım bin Abdullah, der- karye-i Oruclu	Tur Ali bin Muharrem, der- karye-i Alışık	Ali bin Abdullah, der-karye-i Kıran, Müsellem Mehmed	Tur Ali bin Seydi, der-karye-i m.	Durmuş bin Ramazan, der- karye-i Evrenlü

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,673

Hınta: 3 mudd, 10 kile 560	Şair: 2 mudd 160	Alef: 1 mudd, 10 kile 90	Çavdar: 10 kile 40
Kablucu: 5 kile 15	Oşr-i bağ maa ceviz 112	Oşr-i kovan 80	Oşr-i bostan 30
Oşr-i meyve 50	Resm-i duhan 6	Asiyab: 1 bab Resm: 30	Resm-i yamakan 500

s. 137 boş

s. 138

Nahiye-i Kırk-kilise, Pınarhisar ser-askerliğinde eşerler, der- müsellem-ı Liva-i Çingane

Müsellem

Eymirze veled-i İsa	Pir Ali veled-i Tur Ali	Mustafa veled-i Pirce
---------------------	-------------------------	-----------------------

An-karye-i Şems

Çiftlik

Zemin-i İsmail	Zemin-i Hasan	Zemin-i Hamza
----------------	---------------	---------------

Yamakan

Hüseyin bin Tatar, der-karye-i Şeyhiler	Yusuf bin Receb, der-karye-i m.	İnebeği bin Bali, der-karye-i Şems	Mehmed bin Bayramlı, der- karye-i Çavuşlu	İsa bin Miha, der- karye-i Budak
Mustafa bin Dursun, der-karye-i Çavuşlu	Ahmed bin Piri, der-karye-i Kara- Halil	İsmail, atik-i Ortak Ali, der-karye-i Umurcalı	Receb bin Bali, der-karye-i Evrenlü	Bazarlı bin İsa, der-karye-i Kara- Halil
	Ahmed bin Abdullah, der- karye-i Şeyhiler	Ali bin Tatar, der- karye-i m.		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yörükân: 1,410

Hınta: 2 mudd, 15 kile 440	Mahlut: 3 mudd, 10 kile	Oşr-i sisam 20	Oşr-i Bostan 20
-------------------------------	----------------------------	-------------------	--------------------

	280		
Koru-i meşe 10	Oşr-i bağ 40	Resm-i yamakan 600	

s. 139

Müsellem

Ali veled-i Hasan, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Osman veled-i Sefer, be-cay-i Budak ki müteveffa şud	Hüseyin veled-i Mehmed
---	---	------------------------

An-karye-i Şems

Çiftlik

Zemin-i Paşa-Yiğit	Zemin-i Seydi	Zemin-i Salih
--------------------	---------------	---------------

Yamakan

Haydar bin Hasan, der-nefs-i Kırk- kilise	Mehmed bin İshak, der-karye-i Şems	Mahmud bin Pirce, der-karye-i m.	Bahtiyar bin Hüseyin, der- karye-i Şems	Hüseyin veled-i Umur, der-karye-i m.
Yusuf, atik-i Mustafa, der- karye-i Umurcalı	Veli bin Aşçı Hamza, der-karye-i Aslbeğli	Süleyman bin Nebi, der-karye-i Umurcalı	Memi bin Turgud, der-karye-i m.	Yusuf, atik-i İsa, der-karye-i m.
Mehmed bin Gündüz, der-karye- i Şems	Murad bin Abdullah, der- karye-i Aslbeğli	Ali bin Şirmerd, der-karye-i m.	Mustafa bin Hasan, der-Edirne	Osman bin hasan, der-Edirne

Neferan: 15

Hasıl: [1,280]

Ani'l-hınta ve gayrihi 480	Oşr-i kovan 30	Koru-i meşe 20	Resm-i yamakan 750
-------------------------------	-------------------	-------------------	-----------------------

s. 140

Müsellem

Rüstem veled-i Şuayb	Mustafa veled-i Bazarlu	Hasan veled-i Abdullah, değirmenci, be-cay-i Mustafa ki müteveffa şud.
----------------------	-------------------------	--

An-karye-i Ahilü

Çiftlik

Zemin-i İsmail	Zemin-i Oruc Hasan	Zemin-i Çölmekci
----------------	--------------------	------------------

Yamakan

Şabah bin Hüseyin, der-karye-i Söğüdcük	Memi bin İsa Dede, der-karye-i Müsellem	Alaca Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Hasan- Fakih	Ali bin Rüstem, der-karye-i Yenice	Ali bin Abdullah, der-karye-i m.
Şaban bin Abdullah, der- karye-i Tatarlar	Süleyman bin Hasan, der-karye-i Hasan-Fakih	Ramazan bin Hasan, der-karye-i Tatarlar	Cafer bin Saru Hallac, der-karye-i Süle	Karaca bin Abdullah, der- mahruse-i Edirne

Hüseyin bin Köse Abdullah, der-karye-i Hızır

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan:

Ani'l-hınta ve gayrihi 725	Oşr-i ceviz 50	Çayır 100
Oşr-i bostan 20	Asiyab: 2 bab Resm: 80	Resm-i yamakan 550

s. 141

Müsellem

Şaban veled-i Abdullah	Turhan veled-i Hasan	Aşık Ali veled-i Musa
------------------------	----------------------	-----------------------

An-karye-i Müsellem-İvaz

Çiftlik

Zemin-i Pirli	Zemin-i Eyerçi	Zemin-i Ahmed
---------------	----------------	---------------

Yamakan

Mehmed bin Nusret	Mustafa bin Seydi	Mürüvvet bin Dede	Seferşah bin Kutbuddin	Hayyat Alagöz
Pir-Ayn bin Şirmerd	Sığırtmac Şaban bin Abdullah	Ilyas bin Abdullah	Hamza, atik-i Mahmud	

Hasıl maa resm-i yamakan, ber-muceb-i Deter-i Atik: 1,150

Ani'l-hınta ve gayrihi 550	Çayır 120	Asiyab: 1 bab Resm: 30	Resm-i yamakan 450
-------------------------------	--------------	---------------------------	-----------------------

s. 142

Müsellem

Abdi veled-i Ömer, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	İsa veled-i Saltuk	Hızır Bali veled-i Yusuf
---	--------------------	--------------------------

An-karye-i Sekban-İvaz

Çiftlik

Zemin-i Karaca	Zemin-i Hamza	Zemin-i Rumbegî	Zemin-i Kovan (?)
----------------	---------------	-----------------	-------------------

Yamakan

Abdullah bin Hüseyin, der- karye-i Sekban İvaz	Maden bin Hüseyin, der- karye-i m.	Seydi Ahmed bin Burhan, der-karye-i m.	Milşa (?) bin İsa, der-karye-i m.	Ibrahim bin Hüseyin, der- karye-i m.
Ali bin Seydi Ahmed, der-karye-i m.	Mustafa bin Musa, der-karye-i m.	Oruc bin Musa, der-karye-i m.	Şah Bali bin Hallac, der-karye-i m.	Ramazan bin Turasan, der-karye- i m.
	Üveys bin Hüseyin, der-karye-i m.	Hemdem bin Tır Paşa, der-karye-i m.		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,139

Hınta: 2 mudd 320	Mahlut: 16 kile 64	Oşr-i kovan 85
Çayır 10	Asiyab: 2 bab Resm: 60	Resm-i yamakan 600

s. 143

Müsellem

Ramazan veled-i Orhan	Ilyas veled-i Abdullah, be-cay-i Bazarlı ki müteveffa şud	Ramazan veled-i Bekir, be-cay-i Lutfi ki müteveffa şud	Süle veled-i Bekros (?)
-----------------------	---	--	-------------------------

An-karye-i Yağrını**Çiftlik**

Zemin-i Kara-yağdı	Zemin-i Cüllah	Zemin-i Salih
--------------------	----------------	---------------

Yamakan

Şirmerd bin Abdullah, der- karye-i Bey-obası	Haydar bin İlyas, der-karye-i Yağrını	Ramazan bin Süle, der-karye-i m.	Kasım bin Abdullah, der-nefs- i Kırk-kilise	Cafer bin Şaban, der-karye-i Yağrını
Hasan bin İlyas, der-karye-i m.	Ilyas bin Mezid, atik, der-karye-i Sofular	Hamza, atik-i Sinan Kadı, der- karye-i m.	Kasım bin Abdullah, der- karye-i m.	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Bey-obası

Orhan bin Ramazan, der-karye-i Yağrını

Neferan: 11**Hasıl maa resm-i yamakan: 915**

Hınta: 1 mudd 160	Şair: 15 kile 60	Alef: 15 kile 45	Çavdar: 5 kile 20
Oşr-i bağ ve bağçe 60	Çıgıt: 5 kile 20	Resm-i yamakan 550	

s. 144

Müsellem

Turasan veled-i Mustafa, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Hamza, birader-i Malkoç	Ali veled-i Kasım, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud.
---	-------------------------	--

An-karye-i Yağrını**Çiftlik**

Zemin-i Süci	Zemin-i Ahmed	Zemin-i Süle
--------------	---------------	--------------

Yamakan

Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Yağrancı	Hüseyin bin İlyas, der-karye-i m.	Ali bin Hamza, der-karye-i m.	Ahmed bin Abdullah, der-nefs-i Kırk-kilise	Balaban Durak, der-nefs-i m.
Muharrem bin Malkoç, der-karye-i Yağrancı	Bali bin Yakub, der-nefs-i Kırk-kilise	Salih bin Hacı, der-karye-i Yağrancı	Ali bin Abdullah, der-karye-i Bey-obası	Karagöz bin Abdullah, der-mahruse-i Edirne

Mustafa bin Abdullah, der-mahruse-i Edirne

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,049

Hınta: 1 mudd, 5 kile 200	Şair: 1 mudd, 5 kile 100	Alef: 1 mudd 60	Çıgıt: 4 kile 16
Çavdar: 7 kile 28	Oşr-i ceviz: 1 kile 12	Oşr-i meyve 55	Oşr-i bostan 28

Resm-i yamakan
550

s. 145

Müsellem

Receb veled-i İsmail, be-cay-i Bayram ki müteveffa şud	Abdi veled-i Veli	Yusuf veled-i Şirmerd
--	-------------------	-----------------------

An-karye-i Avcı/Evcı İbrahim

Çiftlik

Zemin-i Burhan	Zemin-i Timurhan	Zemin-i Otac
----------------	------------------	--------------

Yamakan

Ahmed bin Yusuf, der-karye-i Yağrancı	Memi bin Makam, der-karye-i m.	Ömer bin Mehmed, der-karye-i m.	Ali bin Şirmerd, der-karye-i Dokuz-öyük	Bali bin Veli, der-karye-i (?)
Ali bin Abdullah, der-nefs-i Kırk-kilise	Sefer bin Salih, der-nefs-i m.	Bali bin Makam, der-karye-i Yağrancı	Piri bin Abdullah, der-karye-i m.	Turhan, atik-i Mustafa Çelebi, der-karye-i m.

Yusuf, atik-i Mustafa Çelebi, der-karye-i m.

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 962

Hınta: 1 mudd 160	Şair: 15 kile 60	Alef: 15 kile 45	Çavdar: 15 kile 60
Çıgıt: 8 kile 32	Bağ maa bağçe ve meyve 55	Resm-i yamakan 550	

s. 146

Müsellem

Hasan veled-i Osman	Halil veled-i İshak	Bektaş veled-i Akıncı
---------------------	---------------------	-----------------------

An-karye-i Kara-bürçek

Çiftlik

Zemin-i Mahmud	Zemin-i Rum Paşa	Zemin-i Mustafa
----------------	------------------	-----------------

Yamakan

Hacı bin Hoşkadem, der-karye-i Hoşkadem	Hoş Ali bin Şirmerd, der-karye-i Kulfalca	Veli bin Osman, der-karye-i Tatarlar	Karaca bin Abdullah, der-karye-i Yörük-göz (?)	Nebi bin Osman, der-karye-i Tatarlar
Kandamış bin İsmail, der-nefs-i kırk-kilise	Nasuh bin kurd Ali, der-karye-i Tatarlar	Karaca bin Abdullah, der-karye-i m.	Hızır bin İlyas, der-karye-i m.	İlyas bin Abdullah, der-karye-i m.

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,225

Ani'l-hınta ve gayrihi 725	Resm-i yamakan 500
----------------------------	--------------------

s. 147

Müsellem

Ali bin Nasuh	Receb bin İskender, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Hasan, birader-i Ai, be-cay-i Ali ki müteveffa şud	Seydi veled-i Bali, be-cay-i İskender ki müteveffa şud
---------------	---	--	--

An karye-i Yenice

Çiftlik

Zemin-i Dursun	Zemin-i Hasan bin Kürelü	Zemin-i Polad
----------------	--------------------------	---------------

Yamakan

Mehmed veled-i Turhan, der-karye-i Gıraba	Ali veled-i Elvan, der-karye-i m.	Memi bin İskender, der-karye-i Kürelü	Mahmud bin Şadi, der-karye-i Kara-Halil	Dursun bin Bekir, der-karye-i m.
Ramazan veled-i Kadem-eri, der-karye-i m.	Mahmud veled-i Anadolu, der-karye-i Çınarlı	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Tabduk	Musa bin Miha, der-karye-i Tokravelik (?)	Hızır bin Abdullah, der-karye-i Gıraba

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan:

Ani'l-hınta 988	Çayır 60	Resm-i yamakan 500
-----------------	----------	--------------------

s. 148

Müsellem

Dede Bali, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Receb veled-i Hasan	İsmail veled-i Bahşi, ba-berat, be-cay-i Hasan ki müteveffa şud
--	---------------------	---

An-karye-i Kürelü nam-ı diğer Dursun

Çiftlik

Zemin-i Burhan	Zemin-i Eyyub	Zemin-i Bahşi	Zemin-i eşcar-ı Kara-ağaç
----------------	---------------	---------------	---------------------------

Yamakan

Haydar, atik-i Davud Bey, der-karye-i Ali-obası	Hasan, atik-i Sinan Çelebi, der-karye-i Çiftlik	Oruc veled-i Samed, der-Kürelü	Şahkulu Mihal, der-m.	Hasan, atik-i ilyas, der-karye-i Yola-geldi
Mihal bin Abdullah, der-karye-i Sarı İshaklı	Ali, atik-i Yusuf, der-m.	Hasan Anadolu, der-karye-i Hazinedar	Yunus bin Abdullah, der-karye-i Bostanlı	Bali veled-i Kader-eri, der-karye-i Kürelü
	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Tülüce	Hüseyin, atik-i Mustafa Çelebi, der-karye-i Kürelü		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,250

Ani'l-hinta ve gayrihi 550	Oşr-i kovan 20	Çayır 50	Koru-i Kara-ağaç 30	Resm-i yamakan 600
-------------------------------	-------------------	-------------	------------------------	-----------------------

s. 149

Müsellem

Pir Ali veled-i Şirmerd, be-cay-i Aslhan ki müteveffa şud	Bayezid veled-i Kulfal	Ahmed, atik-i Paşa Hatun
---	------------------------	--------------------------

An-karye-i Kara-Muin, nam-ı diğr Ağcaluca

Çiftlik

Zemin-i Selamet	Zemin-i Veled-i İbrahim
-----------------	-------------------------

Yamakan

Behram, atik-i Nasuh, der-karye-i Yenice	Budak bin İbrahim, der-karye-i m.	Ali bin Aslhan, der-karye-i m.	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Selim-beğli	Uğurlu, atik-i Şaban Ağa, der-mahruse-i Edirne
Müstecab bin Mehmed, der-karye-i Keştili	Receb bin Mehmed, der-karye-i m.	Şirmerd bin Abdullah, der-karye-i m.	Kaya bin Bayezid, der-karye-i Yenice	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,120

Hinta: 2 mudd, 10 kile 400	Şair: 1 mudd, 5 kile 100	Alef: 1 mudd, 10 kile 90
Çavdar: 10 kile 40	Çığıt: 10 kile 40	Resm-i yamakan 450

s. 150

Müsellem

Ahmed veled-i Saruca	Muharrem veled-i Yusuf	Ali veled-i İlyas	Dündar veled-i Yusuf
----------------------	------------------------	-------------------	----------------------

An-karye-i Avcı/Evci İbrahim an-karye-i Avcı/Evci İbrahim , diğr zamime ber-muceb-i Defter-i Atik

Çiftlik

Zemin-i Yakub	Zemin-i Evhad	Zemin-i Salih
Zemin-i Küçük İlyas	Zemin-i İne-yiğenci (?)	Zemin-i Bedir
Zemin-i İbrahim	Zemin-i Umur	Zemin-i Kulfal

Yamakan				
Sefer (?) bin Yusuf, der-karye-i Ahmedce	İsmail bin Abdullah, der-karye-i Avcı-İbrahim	Hızır bin Abdullah, der-karye-i m.	Mehmed bin Abdullah, der-karye-i m.	Hızır bin Cafer Ağa, der-karye-i Erikli
Nasuh bin Yusuf, der-karye-i Avcı-İbrahim	Hamza, atik-i Ali Bey, der-karye-i m.	Eğlence bin saltuk, der-karye-i m.	Seferşah bin İsa, der-karye-i Kürelü	Yusuf bin Abdullah, der-karye-i Erikli
	Ali, damad-ı danışmend, der-karye-i İnece	Pervane bin Abdullah, der-karye-i Ahmedce		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 2,435

Ani'l-hinta ve gayrihi 1,525	Oşr-i kovan 50	Oşr-i bostan 100
Çayır 60	Oşr-i meyve 100	Resm-i yamakan 600

s. 151 boş

s. 152

Nahiye-i Pravadi, tabi-i Edirne, Pınarhisarı ser-asgerliğinde eşerler, der-müselleman-ı Liva-i Çingane

Müselleman

Ramazan veled-i Hisarlı	Halil veled-i Bali, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Kaya veled-i Arab Yusuf
-------------------------	---	-------------------------

An-karye-i Sultan-şah

Zemin

Zemin-i Musa	Zemin-i Server	Zemin, Satılmış, yerinden nısf
--------------	----------------	--------------------------------

Yamakan

Ali, der-karye-i Tatarlar	Cihangir bin Bali, der-karye-i Sultan-şah	Malkoç bin Hüseyin, der-karye-i Tatarlar	Mehmed bin Yusuf, der-karye-i Sultan-şah	Ali bin Arabacı Bali, der-karye-i m.
Ali bin Nasuh, der-karye-i m.	Ferhad bin Nasuh, der-karye-i m.	Süleyman bin Yusuf, der-karye-i m.	Kut bin Veli, der-karye-i m.	Demir bin Mustafa, der-karye-i Tatarlar

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,432

Hinta: 2 mudd, 13 kile 424	Şair: 17 kile 68	Alef: 1 mudd, 10 kile 90
Çayır 50	Resm-i dönüm-i bağ 100	Resm-i yamakan 500

s. 153

Müselleman

Nebi bin İsmail	Alagöz bin Yusuf	İsa veled-i Süle
-----------------	------------------	------------------

--	--	--

An-karye-i Sultan-şah**Zemin**

Zemin-i İbrahim	Zemin-i Nusret	Zemin-i Kul İsa
-----------------	----------------	-----------------

Yamakan

Omer bin İshak	Mustafa, müselle-i nev	Ali bin iskender	Hüseyin, atik-i Ahmed	İskender, atik-i Çoban Mehmed
Mehmed bin Mahmud	Hamza bin Abdullah	Hamza-i diğer, müselle-i nev	Haddad Hamza	Timurtaş Abdullah

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,480

Ani'l- hınta ve gayrihi 950	Koru-i meşe 30	Resm-i yamakan 500
--------------------------------	-------------------	-----------------------

s. 154

Müsellem

Bali bin İlyas, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Hacı Mustafa bin Seydi Ahmed, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Nebi veled-i Memi, be-cay-i Aslhan ki müteveffa şud
---	---	---

An-karye-i Sultan-şah**Zemin**

Zemin-i Hızır	Zemin-i İsmail	Zemin, Satılmış yerinden nısf	Zemin-i Bey
---------------	----------------	-------------------------------	-------------

Zemin-i İlyasoğlu

Zemin-i Küçük Segid

Yamakan

Ramazan bin Kara Hasan, der-karye-i Ortac	Ahmed bin Abdullah, der-karye-i Zeynelli	Argun bin Tahir, der-karye-i Sekban	Yunus bin Aslhan, der-karye-i m.	Hasan, atik-i Karlı, der-karye-i m.
Mustafa bin Abdullah, der-karye-i m.	Ramazan bin Kaya, der-karye-i Ortac	İskender bin Abdullah, der-karye-i Sekban	Hamza bin Abdullah, der-karye-i m.	Bali bin Abdullah, der-karye-i Zeynelli

Neferan: 10**Hasıl maa resm-i yamakan: 1,740**

Hınta: 5 mudd, 10 kile 880	Mahlut: 3 mudd, 15 kile 300	Çayır 40	Koru-i meşe 20
-------------------------------	--------------------------------	-------------	-------------------

Resm-i yamakan**500**

s. 155 boş

s. 156

Nahiye-i Dimetoka, der-müselleman-ı liva-i Çingane**Ser-asker**

Mürüvvet veled-i İlyas	Baba veled-i Salih
------------------------	--------------------

Mezkurlar Dimetoka ve Ferecik nahiyelerinin müsellemlerine ser-askerlik idüb be-nevbet eşerler

Karye-i Kılınçlı nam-ı diğer Kara-Yahşılı

Çiftlik

Zemin-i Koca	Zemin-i Yenice- ulus	Zemin-i Sarı	Zemin-i Kara Yenice	Zemin-i Kürsilü
Hamza bin Abdullah c.	Hacı Ali veled-i o m.	Ali bin Mahmud c.	Ali, birader-i o	Nebi, birader-i o
Timurtaş bin Mustafa 33	Ilyas bin Abdullah c.	Piri bin Evrenos c.	Ramazan bin Ilyas c.	Şahkulu bin Ilyas c

s. 157

Mahmud veled-i o m.	Mustafa bin Abdullah k.	Cafer bin Timur m.	Bahşayış bin Mehmed c.	Receb bin Habil m.
Hızır bin Bahşi c.	Veli bin Turhan m.	Mustafa bin Sarı c.	Çiftlik-i Evrenos	Çiftlik-i Timur bin Halil

Hane: 11

Mücerred: 7

Yamakan

Kılınç bin 'Umur, der-karye-i Arablu	Kadr, birader-i o, der-karye-i m.	Dede Bali, birader-i o, der-karye-i m.	Yahya bin Mürüvvet, der- karye-i m.	Mustafa bin 'Umur, der-karye-i m.
Bahşi bin Ahmed, der-karye-i Şabcılar	Hasan bin İsmail, der-karye-i m.	Musa bin Mürüvvet, der- karye-i Kılınçlı	Mısri bin Ali, der- karye-i Arablu	Hacı bin Hamza, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa-resm-i yamakan: 1,834

Resm-i çift ve bennak ve mücerred 417	Ani'l-hinta ve gayrihi 684	Çayır maa sazlık 78	Öşr-i penbe ve bostan 25
Resm-i ağıl maa kışlak 50	Badihava ve adet-i deştbanı ve resm-i arus 80	Resm-i yamakan 500	

s. 158

Müsellem

Hacı Ilyas bin Mürsel	Ali veled-i Ahi Evren	Nebi veled-i Bali, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
-----------------------	-----------------------	---

Çiftlik

Zemin-i rahman	Zemin-i Seydi	Zemin-i Hızır
----------------	---------------	---------------

Mezkur müsellemeler sefer hidmetin idüb ve hem Dimetoka ile Ergene ma-beyninde olan vakf...

Yamakan

Taylı bin Hacı İlyas Umur, der-karye-i Kurşunlu-kilise	İlyas, atik-i Dursun Umur, der-karye-i m.	Memi bin Hacı Umur, der-karye-i m.	Musa bin Ödül Umur, der-karye-i m.	Rahman bin Ramazan Umur, der-karye-i m.
Ahmd bin Hacı Umur, der-karye-i m.	Ahmed bin Karlı Umur, der-karye-i m.	Osman bin Hüseyin, der-nefs-i Dimetoka	Ramazan bin Bazarlu Umur, der-karye-i Kurşunlu	Eynel bin İlyas Umur, der-karye-i m.
Kulfal bin İshak Umur, der-karye-i m.	İbrahim bin Dursun Umur, der-karye-i Kara-beğli	Nasuh bin Hamza Umur, der-karye-i Kurşunlu	Hamza, atik-i Mukbil Umur, der-karye-i Hisar-beğli	Üveys bin tur Ali Umur, der-karye-i Rahman
Eymirze bin Ödül Umur, der-karye-i m.	Mürsel bin Bazarlu Umur, der-karye-i m.	Tayfur bin Hacı Eynel Umur, der-karye-i m.	Veli bin İshak Umur, der-karye-i m.	Veli bin Ali Umur, der-karye-i m.
Şah Veli bin Dursun Umur, der-karye-i Kara-beğli	Piri bin hayyat Umur, der-karye-i Kurşunlu	Hacı bin Kasım Umur, der-karye-i Kara-beğlü	Hisarlı bin Dursun Umur, der-karye-i m.	Koçi bin Ali, der-karye-i Rahman

s. 159

Muharrem bin Kara-Hızır Umur, der-karye-i m.	Receb bin Habil Umur, der-karye-i m.	Bali bin Kara Hızır Umur, der-karye-i m.	Kara İlyas bin rahman Umur, der-karye-i m.	Abdi bin Hacı Umur, der-karye-i m.
--	--------------------------------------	--	--	------------------------------------

Neferan: 30

Hasıl maa resm-i yamakan: 2,379

Hınta 3 mudd 480	Şair: 1 mudd 80	Çavdar: 17 kile 68	Mercümek: 1,5 kile 33
Burçak: 8 keyl 24	Çıgıt: 6 kile 24	Çayır 100	Öşr-i ceviz 20
	Öşr-i kettan ve bağ 50	Resm-i yamakan 1,500	

s. 160

Müsellem

Şehriman bin İbrahim, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Yusuf veled-i Abdullah, be-cay-i Abdullah ki müteveffa şud	Hamza veled-i Hızır Bali
---	--	--------------------------

An-karye-i Derzi İnebeği

Çiftlik

Zemin-i Yusuf

Zemin-i Doğan bin Halil

Yamakan

Ali bin Karagöz, der-karye-i Kara-Hamza	Ali bin Memi, der-karye-i İnebeği	Memi bin Mahmud, der-karye-i m.	Bayram bin Hüselin, der-karye-i m.	Ramazan bin Hızır Bali, der-karye-i m.
Nazar bin Ali, der-karye-i Kara-Hamza	Mehmed bin Kulfal, der-karye-i m.	İsa Bali bin Mulu, der-karye-i Derzi İnebeği	Mustafa bin Dede, der-karye-i m.	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,060

Hınta: 2 mudd, 10 kile 400	Şair: 1 mudd, 10 kile 120	Alef: 1 mudd, 10 kile 90	Resm-i yamakan 450
-------------------------------	------------------------------	-----------------------------	-----------------------

s. 161

Müsellem

Ramazan bin Rüstem	İskender, atik-i Mustafa	Davud veled-i Mahmud, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
--------------------	--------------------------	--

An-karye-i Derzi İnebeği

Çiftlik

Zemin-i Alihan	Zemin-i Samed	Zemin-i Turud	Zemin-i Ali
----------------	---------------	---------------	-------------

Yamakan

Turud veled-i Kurd, der-karye-i Derzi İnebeği	Memi bin Rüstem, der-karye-i m.	Bahşayış bin Mehmed, der- karye-i m.	Durmuş bin Eşref, der-karye-i m.	Kurd bin İskender, der-karye-i m.
Eşref bin İskender, der-karye-i m.	Piri bin Kasım, der-karye-i m.	Ali bin Hamza,* der-karye-i m.	Ali bin Ahmed, der-karye-i Kırk- kavak	Yörük Hayrüddin, der-karye-i Derzi İnebeği

Hasıl maa- resm-i yamakan: 1,226

Hınta: 2 mudd, 17 kile 448	Şair: 1 mudd, 14 kile 136	Alef: 2 mudd, 4 kile 132	Koru-i meşe 10
-------------------------------	------------------------------	-----------------------------	-------------------

Resm-i yamakan
500

s. 162

Müsellem

Meme veled-i Kurd, be-cay-i Hüseyin ki müteveffa şud	Hasan veled-i Murad	Süle veled-i Nusret, be-cay-i Mustafa ki müteveffa şud
---	---------------------	---

An-karye-i Hoca-beğli

Çiftlik

Zemin-i Nebi	Zemin-i Saltuk	Zemin, karyeden nısf
--------------	----------------	----------------------

Yamakan

Mahmud bin Abdullah, der- karye-i Yörükler	O[r]han bin İbrahim, der-karye- i Kastamolu	Tur Bali bin Tanrıvermiş, der- karye-i Kara- bürçek	Ömer bin Hasan, der-karye-i Danişmendlü	Gazanfer bin Süle, der-karye-i Balcılar
İnehan bin Mehmed, der- karye-i Kara- bürçek	Ahad bin Süle, der- karye-i Kara- balcılar	Hüseyin bin kurd, der-karye-i Kara- bürçek	Kurd bin Memi, der-karye-i m.	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Danişmendlü

Neferan: 10

Hasıl maa- resm-i yamakan: 1,400

Hınta: 4 mudd 640	Şair: 1 mudd 80	Alef: 3 mudd 180	Resm-i yamakan 500
----------------------	--------------------	---------------------	-----------------------

s. 163

Müsellem

Hasan veled-i Hüseyin	Hızır veled-i Kul (?)	Nakıblü veled-i Arab	Rahman veled-i Hızır, be-cay-i Ramazan ki müteveffa şud
-----------------------	-----------------------	----------------------	---

An-karye-i Kurşunlu nam-ı diğer Köş

Çiftlik

Zemin-i Pınarı

Zemin-i Mihal

Yamakan

Veli bin Mehmed, der-karye-i Kurşunlu	Sefer bin Hızır, der-karye-i m.	Hüseyin bin Veli, der-karye-i m.	Oruc bin Samet (?), der-karye-i m.	Ali bin Abdullah, der-nefs-i Dimetoka
Ali, atik-i Davud Bey, der-karye-i Kara-beğlü	Nebi bin Hızır, der- karye-i Kurşunlu	Yusuf bin Mehmed, der-nefs-i Dimetoka	Ali bin Karaca, der-nefs-i m.	Rahman bin Hacı Hamza, der-nefs-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa- resm-i yamakan: 1,432

Hınta: 1 mudd, 10 kile 240	Şair: 2 mudd, 1 kile 164	Cavdar: 1 mudd, 4 kile 98	Çıgıt: 1 mudd, 4 kile 96
Alef: 2 kile 6	Çayır maa sazlık 100	Oşr-i kovan 200	Oşr-i bağ 28

Resm-i yamakan

500

s. 164

Müsellem

Hasan veled-i Elvan	Mustafa veled-i Murad	Işık veled-i Mehmed, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
---------------------	-----------------------	---

An-karye-i Kastamolu

Çiftlik

Zemin-i Sevindik

Zemin-i Osman

Yamakan

Hüseyin bin Hamza, der-karye-i Kara-Hamza	Durak bin Nebi, der-karye-i m.	Hüseyin bin Mustafa, der-karye- i m.	Mürsel bin Durak, der-karye-i m.	Kasım, atik-i Musa, der-karye-i m.
Yusuf bin Hamza, der-karye-i m.	İlyas bin Musa, der-karye-i m.	Durmuş bin Yusuf, der-karye-i m.	Tayfur bin Musa, der-karye-i m.	

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,300

Anı'l-hınta ve gayrihi 820	Oşr-i kovan 10	Oşr-i bağ 20	Resm-i yamakan 450
-------------------------------	-------------------	-----------------	-----------------------

s. 165

Müsellem

Mustafa bin Nasuh	Kara veled-i Mustafa	Abdi veled-i İbrahim
-------------------	----------------------	----------------------

An-karye-i Kastamolu

Çiftlik

Zemin-i Ahad	Zemin-i Karaman	Zemin-i İbrahim
--------------	-----------------	-----------------

Yamakan

Mustafa bin Eymirze, der-karye-i Kastamolu	Bali bin Abdullah, der-karye-i m.	Rüstem bin Yakub, der-karye-i m.	Ömer bin Abdi, der-karye-i m.	Eymirze bin Mehmed, der-karye-i m.
Ramazan bin Mustafa, der-karye-i m.	Ahad, atik-i Kasım, der-karye-i m.	Dursun bin Aslhan, der-karye-i Karabürçek	Mehmed bin Bali, der-karye-i Malkoç	Samed bin Nasuh, der-karye-i Karabürçek

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,041

Hınta: 2 mudd 320	Şair: 15 kile 60	Alef: 2 mudd 120	Burçak: 2 kile 6
Oşr-i kovan 15	Oşr-i bağ 20	Resm-i yamakan 500	

s. 166

Müsellem

Ramazan veled-i Mehmed	Süle veled-i Hızır, be-cay-i Demür ki pir-i fani ve müflis şud, be-ihtiyar-ı hod feragat kerd	Tur Bali bin Osman	Bahadır veled-i Murad
------------------------	---	--------------------	-----------------------

An-karye-i Bakiler

Çiftlik

Zemin-i Paşa-Yiğit	Zemin-i Hamza	Zemin, Nasuh yerinden nısf
--------------------	---------------	----------------------------

Yamakan

Nasuh bin Davud, der-karye-i Bakiler	Yusuf bin Davud, der-karye-i m.	Davud bin Hamza, der-karye-i .	Yusuf bin Mehmed, der-karye-i Karahamza	Natır bin Hacı, der-karye-i Bakiler
Bahtiyar bin Ramazan, der-karye-i m.	Eğlence bin Hacı, der-karye-i Kadı	Kaya Bali bin Eğlence, der-karye-i m.	Cafer bin Süle, der-karye-i Bakiler	Bali bin Kulfal, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,395

Anı'l-hınta ve gayrihi 820	Oşr-i kovan 60	Koru-i meşe 15	Resm-i yamakan 500
-------------------------------	-------------------	-------------------	-----------------------

s. 167

Müsellem

Şah Ali bin Murad	Turgud bin Selçuk	Demür veled-i İbrahim	Prangı veled-i Hamza
-------------------	-------------------	-----------------------	----------------------

An-karye-i Ulaş

Çiftlik

Zemin-i Osman

Zemin-i Veli

Yamakan

Ferhad bin Turgud, der-karye-i Kara- Hamza	Umur bin Ramazan, der- karye-i Kastamolu	Kara veled-i Taşgun, der-karye-i Kara-Hamza	Tur Bali bin İbrahim, der-karye- i Kastamolu	Sefer bin Yusuf, der-Kara-Hamza
Hamza bin Murad, der-karye-i m.	Mustafa bin Murad, der-karye-i m.	Tur Hoca bin Eymirze, der- karye-i Kastamolu	Kulu bin Rüstem, der-karye-i Kara- bürçek	Ayvad bin Abdullah, der- karye-i Kastamolu

Cafer bin Durmuş, der-karye-i m.

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,525

Ani'l-hınta ve gayrihi 895	Asiyab: 1 bab Resm: 60	Adet-i deştani 20	Resm-i yamakan 550
-------------------------------	---------------------------	----------------------	-----------------------

s. 168

Müsellem

Mustafa veled-i Musa, be-cay-i Dede ki müteveffa şud	Muzaffer veled-i Durmuş, be-cay- i Timurhan ki müteveffa şud	Burhan veled-i İbrahim
---	---	------------------------

An-karye-i Kara-bürçek

Çiftlik

Zemin-i Basar

Zemin, Yakub yerinden nısf

Yamakan

Eşref bin Ali, der- karye-i Hatib	Hacı Memi bin Abdullah, der- karye-i m.	İsa Bali bin Hacı, der-karye-i Tamgacı	Ali bin Murad, der- karye-i Kara- Hamza	Süleyman bin Musa, der-karye-i m.
İne Hoca bin Eşref, der-karye-i Bürçek	Ali bin Ramazan, der-karye-i Şabcılar	Eşref bin kara Murad, der-karye-i Kara	Mahmud bin Ahmed, der-karye-i m.	Mahmud, atik-i Kara, der-karye-i Kastamolu
Turbeği bin Aslhan, der-karye-i Kara- bürçek	Bayezid bin Abdullah, der- karye-i Kastamolu	Hubyar bin Yahya, der-karye-i Hatib	İlyas, atik-i Hacı Kemal, der-karye-i Kara-bürçek	

Neferan: 14

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,212

Ani'l-hınta ve gayrihi 494	Asiyab: 1 bab Resm: 15 (?)	Resm-i yamakan 700
-------------------------------	-------------------------------	-----------------------

s. 169

Müsellem

Tur Bali bin Nasun, be-cay-i İlbasan ki ama ve müflis şud ve feragat kerd	Kasım bin Lutfi	İskender, atik-i Kasım, be-cay-i Şaban ki ama ve müflis şud ve feragat kerd
---	-----------------	---

An-karye-i Sekbanlu, tabi-i (?)

Çiftlik

Zemin-i Bahşi	Zemin-i Yenice	Zemin-i Hasan
---------------	----------------	---------------

Yamakan

Şah Bali bin Durmuş, der-karye- i Sekban	Ramazan bin Hızır, der-karye-i Deli İlyas	Turgud bin Ahmed, der-karye-i Sekban	Mehmed bin Mahmud Hoca, der-karye-i m.	Memi bin Abdullah, der- karye-i m.
Şaban bin İsa, der- karye-i m.	Ahad bin Bali, der- karye-i Semaven (?)	Nasuh bin Evhad, der-karye-i m.	Memi Anadolu Bektaş	Demirtaş bin Rüstem, der-karye- i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,720

Hınta: 3 mudd, 4 kile 512	Şair: 2 mudd, 5 kile 180	Alef: 12 kile 36	Çavdar: 1 mudd, 10 kile 120
Mercümek: 12 kile 144	Oşr-i ceviz 100	Oşr-i bostan 98	Oşr-i kovan 30

Resm-i yamakan

500

s. 170

Müsellem

Mustafa veled-i Nebi	Haydar veled-i Karagöz	Veli veled-i Ali
----------------------	------------------------	------------------

An-karye-i Kurşunlu-Kilise

Çiftlik

Zemin-i Hisar Beği	Zemin-i Yahya	Zemin-i Devlethan
--------------------	---------------	-------------------

Yamakan

Karagöz bin Abdullah, der- karye-i Kurşunlu	Dalbeği bin Mürüvvet, der- karye-i Yayalu	Hızır bin İskender, der-karye-i Kurşunlu	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Danışmendlü	Ali bin Abdullah, der-karye-i nefsi Sofya
İlyas bin Budak, der-karye-i Pertevli	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Kara-beği	İbrahim bin Halil, der-karye-i Kurşunlu-kilise	Veli bin Ali, der- karye-i m.	

Neferan: 9.

Hasıl maa resm-i yamakan: 904

Hınta: 1 mudd, 10 kile 240	Şair: 1 mudd, 1 kile 84	Alef: 10 kile 30
Çavdar: 13 kile 52	Çıgıt: 12 kile 48	Resm-i yamakan 450

s. 171 boş

s. 172

Nahiye-i Ferecik, Dimetoka ser-askerliğinde eşerler, der-müselleman-ı liva Çingane

Müselleman

Eynel veled-i Hasan, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Nebi sin Selman	Şahkulu veled-i Süleyman	Veli veled-i Nasuh
--	-----------------	--------------------------	--------------------

An-karye-i Yelkenci

Çiftlik, Süleyman bin Bayram ve Yusuf bin Halil zamime, ber-muceb-i Köhne

Zemin-i Hasan	Zemin-i Piri Bey	Zemin-i Danişmend Halil
---------------	------------------	-------------------------

Yamakan

Satı bin İbrahim, der-karye-i Yelkenci	Derviş bin Nebi, der-karye-i m.	Saltuk bin İbranim, der-karye-i m.	Beğli bin İbrahim, der-karye-i m.	Eymir bin musa, der-karye-i m.
İhtiyar bin İsa Bali, der-karye-i m.	Musa bin Mehmed, der-karye-i m.	Abdi bin İlyas, der-karye-i m.	Murad bin Nebi, der-karye-i m.	Mehmed bin Hüseyin, der-karye-i m.
	Nasuh bin Yakub, der-karye-i m.	Mustafa bin İbrahim, der-karye-i m.		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,729

Hinta: 4 mudd 640	Şair: 2 mudd 160	Alef maa burçak: 10 kile 30	Çığıt: 5 kile 20
Çayır 100	Öşr-i bağ 50	Öşr-i kovan 20	Öşr-i bostan 20
Resm-i ağıl 50	Rezm-i duhan 24	Adet-i deştbanı 15	Resm-i yamakan 600

s. 173

Müselleman

İhtiyar veled-i Mustafa, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Yusuf veled-i Bahşi	Alagöz veled-i İnehan	Ramazan veled-i Ali	Ali Bali veled-i Ömer
--	---------------------	-----------------------	---------------------	-----------------------

An-karye-i Yelkenci

Çiftlik

Zemin-i Turhan	Zemin-i Osman	Zemin-i Balaban
----------------	---------------	-----------------

Yamakan

Musa bin Kara, der-karye-i Yelkenci	Musa bin Aydın, der-karye-i m.	Bahşi bin Ali, der-karye-i m.	Karlı bin Kara, der-karye-i m.	İnehan bin Durmuş, der-karye-i m.
Memi bin Durmuş, der-karye-i m.	Nebi bin Lutfi, der-karye-i m.	Bali bin aydın, der-karye-i m.	Veli bin Aydın, der-karye-i m.	Hızır bin Nebi, der-karye-i m.

Memi bin Hacı, der-karye-i m.

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan:

Hınta: 2 mudd 320	Şair: 1 mudd, 7 kile 108	Çığıt: 10 kile 40	Resm-i ağıl 100
Çayır 100	Oşr-i bağ 8	Resm-i duhan 26	Oşr-i kovan 40
Oşr-i penbe 13	Adet-i deştbanı 15	Oşr-i bostan 8	Resm-i yamakan 550

s. 174-175

Nahiye-i İpsala ve Keşan, der müselleman-ı liva-i Çingane

Ser-asker

Süleyman bin Abdullah, mezkir İpsala ve Kşan nahiyelerinin müsellemlerine ser-askerlik idüb eşer

Kary-e Kürtüllü

Çiftlik

Zemin-i Paşalı	Zemin-i Ahmed	Zemin-i Bazarlı	Zemin-i Doğancı
Zemin-i Derviş	Zemin-i Cafer	Zemin-i Maksud	

Tayfur bin Mehmed c.	Küçük bin Tayfur m.	Ramazan bin Tayfur c.	Kurd, damad-ı Tayfur k.	Turbeği bin Halil c.
Hacı bin Halil c.	İnebeği bin Halil c.	Yunus bin İlbeği 33	Tur Hoca bin İlbeği m.	Hasan bin İlbeği
Hızır bin Mahmud c.	Muzaffer bin Mehmed c.	Hasan bin Mahmud c.	Ruşen bin Mahmud	Tur Bali bin Mahmud c.
Hızır bin Musa c.	Hamdi bin Ahmed c.	Bahşayış bin Ahmed m.	Hasan bin Bali c.	Mürüvvet bin Abdullah k.
Mahmud bin Toyru (?) nim	Kara ali bin Osman nim	Hamza bin Abdullah nim	Eberi bin Veli 6	

Hane: 20

Mücerred: 4

Hasıl:3,897

Resm-i çift ve bennak ve mücerred ve resm-i duhan 428	Hınta: 12 mudd, 15 kile 2,040	Şair: 6 mudd 480	Alef maa kabluca: 8 mudd 480
Çığıt: 1 mudd 80	Segrek: 1,5 kile 15	Oşr-i bağat 71	Oşr-i kovan 174
Oşr-i bostan	Oşr-i sisam: 1 kile	Nısf niyabet badihava	

45	24	ve cürm ü cinayet ve resm-i arus ve gayrihi 60	
----	----	--	--

s. 176-177

Müsellem

Ali veled-i Mısrhan	Timur veled-i Bahşayış	Hüseyin veled-i Ali, be- cay-i pedereş ki müteveffa şud	Memi veled-i Mustafa
---------------------	------------------------	---	----------------------

An-karye-i Gök-kılıçlı

Çiftlik

Zemin-i Paşalı

Zemini Halil

Yamakan

Piri bin Doğancı, der-nefs-i İpsala	Ali bin Abdullah, der-karye-i Tatarlar	Ramazan bin Turgud, der-karye-i m.	Şirmerd, atik-i Karagöz, der- karye-i Ahi	Eynel bin İlyas, der-karye-i Tatarlar
Veli bin Ahi, der- karye-i Ahi	Hasan bin Abdullah, der- karye-i m.	Hüseyin bin Abdullah, der- karye-i Tatarlar	Şaban bin Ahi, der- karye-i Ahi	Süleyman bin Abdullah, der- karye-i m.

Nasuh bin Ramazan, der-karye-i m.

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,602

Hınta: 2 mudd, 15 kile 440	Şair: 18 kile 72	Alef: 1 mudd, 5 kile 75	Asiyab: 2 bab Resm: 80
Çayır 200	Oşr-i ceviz ve bostan 40	Resm-i ağıl 20	Koru-i meşe 15

Resm-i yamakan
550

Müsellem

İlyas veled-i İğdir, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Sefer veled-i Ulaş, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Oruc veled-i Ömer, be-cay-i Yusuf ki müteveffa şud
---	--	---

An-karye-i Fındıklı

Çiftlik

Zemin-i Hüseyin

Zemini Halil

Yamakan

Yusuf bin Abdullah, der- karye-i Ramazan	Ömer bin Şaban, der-nefs-i İpsala	Hasan, atik-i Kadı, der-nefs-i m.	Süleyman bin Abdullah, der- karye-i Musa Bey	Şah Ali bin Bahşi, der-karye-i m.
Bahşi bin Nasuh, der-karye-i m.	Nasuh bin İsa, der- karye-i Sekban	Şirmerd bin Abdullah, der- karye-i m.	Ervan (?) bin İsa, der-karye-i Musa Bey	Hasan bin Abdullah, der-nefs- i İpsala
Hamza bin Abdullah, der-nefs- i m.	Ali Bali bin Şaban, der-nefs-i m.	Turgud bin Salih, der-karye-i Sekban	Murad bin Timurtaş, der- karye-i m.	Mustafa bin Bahşi, der-karye-i m.

--	--	--	--	--

Neferan: 15

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,448

Hınta: 2 mudd, 13 kile 424	Şair: 1 mudd, 3 kile 92	Alef: 2 mudd, 4 kile 132
Koru-i meşe 10	Resm-i kışlak 10	Adet-i deştbanî 70

Resm-i yamakan

750

s. 178-179

Müsellem

Musa veled-i İdris	Bahşi veled-i Mısrhan, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Yusuf veled-i Nasuh
--------------------	---	---------------------

Çiftlik

Zemin-i Murad

Zemin-i Fındık

Yamakan

Kasım bin Hüseyin, der-karye-i Fındıklı	Piri bin Hasan, der- karye-i Kayacı	İsa Bali bin Şahduru, der- karye-i m.	Bayram bin Kulfal, der-karye-i Gırdacı (?)	İhtiyar bin Nebi, der-karye-i m.
Budak bin kurd, der-karye-i Fındıklı	Hızır bin Hamza, der-karye-i Kayacı	Abdi bin Dursun, der-karye-i m.	Nebi bin Yusuf, der-karye-i m.	Cafer bin Yusuf, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,356

Hınta: 3 mudd, 1 kile 488	Şair: 1 mudd, 1 kile 84	Alef maa kabluca: 3 mudd, 8 kile 204
Çayır 50	Koru-i meşe 20	Resm-i kışlak 10

Resm-i yamakan 500

Müsellem

Hızır Bali veled-i Durmuş	Zenbil veled-i Bali	Mahmud veled-i Ramazan, be- cay-i pederş ki müteveffa şud
---------------------------	---------------------	--

Çiftlik

Zemin-i İğdir

Zemin-i Bele

Yamakan

Turgud bin Ahmed, der-karye-i Göli (?)	Hamza bin Hızır, der-karye-i Doğancı	Hızır, atik-i Şüca Bey, der-karye-i Sekban	Hudaverdi bin Aşık, der-karye-i Türkman	Şaban bin Hacı, der-karye-i Süleyman
Ali bin Timurtaş, der-karye-i Doğancı	Süleyman bin Abdullah, der- karye-i Kara-kaya	Mahmud bin Musa, der-nefs-i İpsala	Bazarlı bin Samed, der-karye-i Kara- kaya	Memi bin İdris, der-karye-i Sekban

Mustafa bin Aşık, der-karye-i Türkman

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,504

Hınta: 3 mudd, 7 kile 536	Şair: 1 mudd, 1 kile 84	Alef maa kabluca: 4 mudd, 3 kile 249
Oşr-i bağat 50	Oşr-i bostan ve kovan 15	Koru-i meşe 20

Resm-i yamakan

550

s. 180-181

Müsellem

Ruşen bin Mehmed, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Ahmed bin İ[d]ris, be-cay-i Nesimi ki müteveffa şud	Mustafa bin Veliyüddin
--	--	------------------------

Tur Bali bin Mehmed

An-karye-i Koruklu

Çiftlik

Zemin-i Eberi	Zemin-i İbrahim	Zemin-i Satılmış
---------------	-----------------	------------------

Yamakan

Burhan bin Mahmud, der-karye-i Yayla	Hasan bin Burhan, der-karye-i m.	Eymir bin İbrahim, der-nefs-i İpsala	Receb bin İlyas, der-karye-i Yayla	Hüseyin bin Evrenos, der-karye-i m.
Mehmed bin Abdullah, der-karye-i Erikli	Hasan bin Evrenos, der-karye-i Yayla	Hızır bin Doğan, der-karye-i Akça-koca	Ramazan bin Musa, der-karye-i Depeli	Rahman bin İsmail, der-karye-i m.
Memi bin Serrac, der-karye-i Danişmend	Oruc bin Hamza, der-karye-i Kozcular	İlyas bin kassab Hızır, der-karye-i Yayla	Mahmud Cülah, damad-ı Eyyub, der-karye-i m.	

Neferan: 14

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,169

Hınta: 1 mudd, 18 kile 304	Şair: 5 kile 20	Alef: 12 kile 36	Oşr-i penbe 24
Oşr-i bostan 5	Resm-i ağıl 60	Koru-i Meşe 10	Adet-i deştbanı 10

Resm-i yamakan

700

Müsellem

Kaya bin Abdullah	Şahin, atik-i Laçın	Karagöz, atik-i Veliyüddin
-------------------	---------------------	----------------------------

An-karye-i Duraklu

Çiftlik

Zemin-i Bayezid

Zemin-i Mestan

Yamakan

İsa bin İlyas	Mehmed bin İlyas	Hamza bin Bali	Turasan bin Eğlence	Nasuh bin Salih
İsa bin Adil	Kamer Mehmed	Nebi bin Enbiya	Şahkulu bin Kamer	

	bin Salih		Hızır	
--	-----------	--	-------	--

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan, ber-muceb-i Defter-i Atik: 1,000

s. 182-183

Müsellem

Ali veled-i Nebi	Memi veled-i İnebeği, be-cay-i Bekir ki müteveffa şud	Karaca veled-i Eyyub, be-cay-i Hasan ki müteveffa şud	Kara Bali veled-i Memi
------------------	---	---	------------------------

An-karye-i Koruklu an-karye-i Koruklu, zamime, ber-muceb-i Defter-i Köhne

Çiftlik

Zemin-i Bali	Zemin-i Musa	Zemin-i Bahşi	Zemin-i Rahim
--------------	--------------	---------------	---------------

Yamak

Hüseyin, atik-i Ede Bey, der-karye-i Hızır	Receb bin Abdullah, der- karye-i Arnabudlar	Süleyman bin Abdullah, der- karye-i m.	Hamza bin Abdullah, der- karye-i Yayla	Veli bin Anadolu, der-karye-i (?)
Mustafa bin İnebeği, der-karye- i Yayla	Behlül bin Rahman, der-karye- i Musa	Mevlana Halil, der- karye-i Ahiryanlu	Haydar bin Abdullah, der- karye-i Pınari	Hüseyin bin Hacı, der-karye-i Yayla
Veli anadolu, der- karye-i Depeli	Hüseyin bin Abdullah, der-nefs- i İpsala	Rüstem bin Kulfal, der-karye-i Tuzcular	Kara Ali bin Abdullah, der- karye-i Yayla	Receb bin Mustafa, der-karye-i Yapıldak

Neferan: 15

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,277

Hinta: 2 mudd, 4 kile 352	Şair: 8 kile 32	Alef: 12 kile 36	Sisam: 2 kile 48
Oşr-i penbe 14	Adet-i deştbanı 15	Resm-i ağıl maa kışlak 30	Resm-i yamakan 750

Müsellem

Piri bin Evliya

An-karye-i Gök-kılıçlı

Çiftlik

Zemin-i Hasan	Zemin-i Durmuş	Zemin-i Sürge	Zemin-i Veli cüllah
---------------	----------------	---------------	---------------------

Yamakan

Bali bin Bazarlı	Ilyas bin Abdullah	Hızır bin Hacı	Turgud bin Abdullah	Murad bin Abdullah
Mustafa bin Abdullah	Tur Bali bin Rahim	Hasan bin Musa	Seferşah bin Hızır	Tur Bali bin hızır

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan, ber-muceb-i defter-i atik: 1,225

Anı'l-hınta ve gayrihi 575	Çayır-ı Kilise-pınarı 150	Asiyab, harab 1 bah	Resm-i yamakan 500
-------------------------------	------------------------------	------------------------	-----------------------

Mezkur müsellemlerin İvaz ve Dursun nam müsellemler ile Paşalı yerinde olan çayır ve değirmen hususunda nizaları vaki olub anlara hükm olundu deyu defter-i atikde mukayyed olmağın defter-i cedide dahi kayd olundu.

s. 184-185

Müsellemler

Kara Memi veled-i Şah Veli, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Şah Bali veled-i Ramazan, be-cay-i Ali ki müteveffa şud	Ramazan bin Dede	Ferhad bin Yusuf
---	---	------------------	------------------

An-karye-i Karacı

Çiftlik-i Alaüddin nam-ı diğer Rasul, çiftlik-i mezbur kadimden müsellemler zabt ide gelmişlerdir, bermuceb-i defter-i Köhne

Zemin-i Hasan el-mezbur

Yamakan

Derviş Ali bin Ramazan, der-karye-i Karacı	Mustafa bin Yusuf, der-karye-i m.	İlyas, atik-i Mehmed, der-karye-i Çökelek	Sefer bin Hüseyin, der-karye-i Karacı	Süleyman bin İbrahim, der-karye-i m.
Kurd Bali bin Süleyman, der-karye-i m.	İbrahim bin Abdullah, der-karye-i Yenice	İlyas, atik-i Yenice, der-karye-i Karacı	Hüseyin bin Süleyman, der-karye-i m.	Ahmed bin Abdullah, der-karye-i m.

Budak bin Receb, der-nefs-i İpsala

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,598

Hinta: 4 mudd 640	Şair: 18,5 kile 74	Alef: 12 kile 36	Burçak: 16 kile 48
Öşr-i Penbe 25	Öşr-i bağat 25	Resm-i kışlak 200	Resm-i yamakan 550

s. 186-187

Nahiye-i Çorlu, der-müselleman-ı liva-i Çingane

Müsellemler

Tur Bali veled-i Aşık, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Bayezid bin İsrail	Elvan veled-i (?)	Davud veled-i İsrail
--	--------------------	-------------------	----------------------

Mezkur Tur Bali dokuz yamakdan ziyadesin tasarruf idüb Çorlu nahiyesinin müsellemlerine ser-askerlik idüb eşer

An karye-i Malkoçlu nam-ı diğer Sekban

Çiftlik

Zemin-i İsa Bali	Zemin-i Ahmed Fakih	Zemin-i Gökce	Zemin-i Reis Ali
------------------	---------------------	---------------	------------------

Yamakan

Receb bin Elvan, der-karye-i Kılıç-Sekban	İskender bin Abdullah, der-karye-i Fahrüddinlü	Hüseyin bin Abdullah, der-karye-i m.	Süleyman bin Ahmed, der-karye-i m.	Tur Bali bin Elvan, der-karye-i Kılıç-Sekban
---	--	--------------------------------------	------------------------------------	--

Pirce bin Seydi, der-karye-i Veli	Msutafa bin ali, der-karye-i Fahrüddinlü	Ilyas, atik-i Hamza, der-karye-i Çok- Sekban	Tatar, atik-i Bazarlu, der-karye- i Değdin	Cüllah Nesimi bin Abdullah, der- karye-i Kılıç- Sekban
Mustafa bin Abdullah, der- karye-i m.	İskender bin Abdullah, der- karye-i Büyük- Kılıçlu	Hızır bin Nasih, der-karye-i Çok- Sekban	Ali bin Ilyas, der- karye-i m.	Hüseyin bin Abdullah, der- karye-i Timurcı
Ali bin Ilyas, der- karye-i Çok- Sekban	Kara Hızır bin Veli, der-karye-i Hacı İlyas	Memi bin Hızır, der-karye-i Yakublu	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i Kemaller	Turud bin İsa, der- karye-i Yenice
	Ali bin İlhan, der- karye-i Fahrüddinlü	Mehmed, birader-i Hüseyin, der- karye-i Değdin	Yusuf bin Abdullah, der- karye-i Seğitli	

Neferan: 18

Hasıl maa resm-i yamakan: 2,490

Ani'l-hinta ve gayrihi: 1,340

Resm-i yamakan: 1,150

Müsellem

Şaban veled-i Lutfi	Ali veled-i Turud	Mustafa veled-i Hacı Davud, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	İnehan veled-i Hamza
---------------------	-------------------	--	----------------------

An-karye-i Çok-Sekban ve karye-i Kopuzcu-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Dede

Zemin, Doğan yerinden bir pare

Yamakan

Yusuf bin David, der-karye-i Çok- Sekban	Mehmed bin Hamza, der-karye-i m.	Bektemür bin Hacı Karagöz, der- karye-i m.	Veli bin Hamza, der-karye-i m.	İsa bin Hacı, der- karye-i m.
Ahmed, atik-i Mustafa, der- karye-i Umurcu	Hızır bin Hacı Karagöz, der- karye-i Çok- Sekban	Ulaş bin Ali, der- karye-i m.	Musa bin Bektemür, der- karye-i m.	Karakoç bin Mehmed, der- karye-i m.

Halil bin Davud

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,412

Hinta: 4 mudd, 10 kile 720	Şair: 1 mudd, 2 kile 88	Alef: 18 kile 54	Resm-i yamakan 550
-------------------------------	----------------------------	---------------------	-----------------------

s. 188-189

Müsellem

Receb veled-i Dede	Uveys veled-i Ali	Reyhan veled-i Mustafa	Ali veled-i Ahmed, be- cay-i pedereş ki müflis şud ve be-ihhtiyar-ı ferağat kerd
--------------------	-------------------	------------------------	---

An-karye-i Kopuzcu

Çiftlik

Zemin-i Mehmed

Zemin-i Ali

Yamakan

Muharrem bin Mehmed, der-karye-i Kara-evl�	Bayram bin Ramazan, der-karye-i Maksudlu	Receb bin Mehmed, der-karye-i Gazi-oğlu	Beğmiş bin Musa, der-karye-i Kara-evl�	Bayezid bin Ali, der-karye-i m.
Bahşi bin Hamza, der-karye-i F_G�nd�zl�	Mustafa bin Adullah, der-karye-i Kara-evl�	Nebi bin Veli, der-karye-i m.	Kara bin Mehmed, der-karye-i m.	Bali bin Abdullah, der-karye-i Pınar-beđl�

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,608

Hınta: 4 mudd 640	şair: 2 mudd, 10 kile 200	Alef: 2 mudd, 3 kile 160
Çıgıt: 1 mudd, 2 kile 88	Resm-i koru-i Meşe maa Çalı 20	Resm-i yamakan 500

Müsellem *

Hüseyin veled-i Ali, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	İsa veled-i Yusuf	Gündüz veled-i Ali	Seyfi veled-i Mehmed	İsmail veled-i Ali, be-cay-i Yakub i müteveffa şud
--	-------------------	--------------------	----------------------	--

An-karye-i Umur-oğlu

Çiftlik-i Müsellem Gündüz, tabi-i Çok-Sekban, İstanbul yolu üzerinde
Zemin-i Ali Zemin-i Umur

Yamakan

Murad bin Veli, der-karye-i Çok-Sekban	Ahmed, atik-i Gündüz, der-karye-i m.	Hüseyin, atik-i İlyas, der-karye-i Umurca	Mustafa bin Ali, der-nefs-i Çorlu	Hacı bin Oruc, der-karye-i Çok-Sekban
Turasan bin Hacı İvaz, der-karye-i m.	Derviş bin İskender, der-karye-i m.	Arpalı (?) bin Salih, der-karye-i Gündüzlü	Mustafa bin Nesimi, der-karye-i m.	şaban bin Seydi Hoca, der-karye-i m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,727

Hınta: 5 mudd, 13 kile 904	şair: 1 mudd, 14 kile 136	Alef: 1 mudd, 9 kile 87
Oşr-i kettan: 1 kile 10	Ořri- bađatve kovan 30	Asiyab: 1 bab Resm: 60

Resm-i yamakan
500

s. 190-191

Müsellem

Deniz veled-i Hacı Lutfi	Od�l/Avdul veled-i musa	Hasan veled-i Mustafa, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Durmuş veled-i Ramazan, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	řehs�var veled-i Hacı Lutfi
--------------------------	-------------------------	--	---	-----------------------------

An-karye-i Çok-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Kara Musa	Zemin-i Umur	Zemin-i Kulfal	Zemin-i Tura şeyh
-------------------	--------------	----------------	-------------------

Yamakan				
Atik Yusuf bin Ramazan, der-karye-i Çok-Sekban	Hamza, atik-i Mustafa, der-karye-i m.	Ilyas, atik-i Mustafa, der-karye-i Yakublu	İsa bin Yolcu, der-karye-i Çok-Sekban	Ismail, atik-i Hamza, der-karye-i m.
Ilyas, atik-i Hacı, der-karye-i m.	İdris, atik-i İbrahim, der-karye-i m.	Haydar bin Hacı İbrahim, der-karye-i m.	Hasan, atik-i Demür, der-karye-i Umurca	Memi bin Hacı Lutfi, der-karye-i Çok-Sekban, müselleme şud, fi Rebiü'l-Evvel, sene 951

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,285

Ani'l-hinta ve gayrihi 1,675	Öşr-i bağ 60	Resm-i yamakan 550
---------------------------------	-----------------	-----------------------

Müselleme

Mehmed veled-i Mustafa, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Hasan veled-i Mustafa	Ali veled-i Turgud, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Kara İnebeği veled-i Ali	Ramazan veled-i İsmail, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud
---	-----------------------	---	--------------------------	---

An-karye-i Sekban-Yakub

Çiftlik

Zemin-i Dıraz

Zemin-i İsmail

Yamak

Ramazan bin Mehmed, der-karye-i Konduran	İsa bin Mehmed, der-karye-i m.	Halil bin Mehmed, der-karye-i Türkmanlı	Karagöz, atik-i Danişmend Mustafa, der-karye-i Umurca	Ayvad bin Bazar, der-karye-i Bayındırlı
Eymirze bin Seferşah, der-karye-i Pınar-beğlü	Mahmud, atik-i Mustafa, der-karye-i Konduran	Bazarlı bin Hasan, der-karye-i Umurca	Alagöz bin Abdullah, der-karye-i Sekban Yakub	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,805

Hinta: 7 mudd, 5 kile 1,000	Şair: 1 mudd, 4 kile 96	Alef: 3 mudd, 2 kile 216
Resm-i kettan: 1,5 kile 15	Öşr-i bağ 28	Resm-i yamakan 450

s. 192-193

Müselleme

Mahmud veled-i Abdullah, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Ali veled-i Budak	Turgud veled-i Musa	İbrahim veled-i Mehmed	Nasuh veled-i Mustafa
--	-------------------	---------------------	------------------------	-----------------------

An-karye-i Güvenclü

Çiftlik

Zemin-i Tuğ

Zemin-i Uruz

Yamakan

Süleyman bin Kasım, der-karye-i Güvenc	Şaban bin Musa, der-karye-i Veli	Hacı bin Turgud, der-karye-i m.	Emir bin Hızır, der-karye-i Ayvâşe	Mustafa bin Abdi, der-karye-i Veli
Yusuf bin Mustafa, der-karye-i Bayındırlı	Ilyas bin Mehmed, der-karye-i Öksüz	Ramazan bin Bektaş, der-karye-i Alefli	Memi bin Turgud, der-karye-i Veli	Yolcu bin Hacı, der-karye-i Güvenc

Cüllah Mehmed, der-karye-i Eyman Bali

Ali bin Kulfal, der-karye-i Hacı Şirmerd

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,632

Hınta: 5 mudd 800	Şair: 12 kile 52	Alef: 3 mudd 180	Resm-i yamakan 600
----------------------	---------------------	---------------------	-----------------------

Müşellem

Şahkulu veled-i Bali	Hızır veled-i Mehmed	Ayvâlî veled-i Veli	Hüseyin veled-i Yusuf, ba-berat, be-cay-i Hasan ki müteveffa şud
----------------------	----------------------	---------------------	--

An-karye-i Kopuzcu-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Musa

Zemin-i Ahad

Yamakan

Seferşah bin Mehmed, der-karye-i Köprücü	Musa bin Yusufv Sarılar	Seyfuddin bin Ali, der-karye-i Çiçe	İsa bin Yusuf, der-karye-i Sarılar	Mehmed bin Seferşah, der-karye-i Köprücü
İlbasan bin Bali, der-karye-i, der-karye-i Hacı	Ilyas, atik-i Ramazan, der-nefs-i Rodoscuk	Şaban bin Hızır, der-karye-i Oruc Bey	Mehmed bin Yusuf, der-karye-i m.	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,140

Hınta: 3 mudd, 11 kile 490	Şair: 1 mudd 80	Alef: 2 mudd 120	Resm-i yamakan 450
-------------------------------	--------------------	---------------------	-----------------------

s. 194-195

Müşellem

Yusuf veled-i Küçük Hacı	Yolcu veled-i Yusuf	Salih veled-i Atmaca	Inebeği veled-i İsmail	Ilyas veled-i Davud
--------------------------	---------------------	----------------------	------------------------	---------------------

Mezkurun babası ba'dehi işbu ocakda müşellem olduğu ecilden arz olundukda zikr olunan Ilyas-ı mezkur ocağa müşellem kayd olunmağa emr olunub kayd olundu, şerh verildi.

An-karye-i Çok-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Yağar	Zemin-i İsmail	Zemin-i Divane Inebeği
---------------	----------------	------------------------

Yamakan

Hüseyin bin Ahmed Fakih, der-nefs-i Çorlu	Ahmed, atik-i Hızır, der-karye-i Çok-Sekban	Musa bin Yolcu, der-karye-i m., müsellemler şud	İsmail, atik-i Davud, der-karye-i m.	Süleyman [bin] Yusuf, der-karye-i m.
Hasan bin Seydi, der-karye-i m.	Karagöz, atik-i Yusuf, der-karye-i m.	Cülah Ali, der-karye-i m.	Mustafa [bin] Abdullah, der-karye-i İsacı	Abdi bin Yusuf, der-karye-i Sekban
	Seydi bin Atmaca, der-karye-i m., müsellemler şud	Şirmerd [bin] Salih, der-karye-i m.		

Neferan: 12

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,496

Hınta: 4 mudd, 1 kile 468	Şair: 3 mudd, 6 kile 198	Öşr-i bağat 50	Resm-i yamakan 600
---------------------------	--------------------------	----------------	--------------------

Müsellemler

Cafer veled-i İskender	Hacı veled-i Seydi	İbrahim veled-i Hasan	Kasım veled-i Abdullah
------------------------	--------------------	-----------------------	------------------------

An-karye-i Çok-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Musa

Zemin-i Hamza

Yamakan

Ömer bin İsmail, der-karye-i Müsellemler	Hasan bin Mehmed, der-karye-i Çeltükci-i Bâlâ	Ali bin Evrenoz (?), der-karye-i Depe-delenli	Hasan bin Abdullah, der-karye-i Balabanlı	İsmail [bin] İskender, der-karye-i Sekbanlı
Yakub bin Hasan, der-karye-i Çok-Sekban	Mehmed bin Abdullah, der-karye-i Çültükci-i Bâlâ	Abdullah, atik-i Ömer Çelebi, der-karye-i Balabanlı	Yusuf, atik-i Cani Bey	Kasım [bin] Abdullah, der-nefs-i Silivri
	Karagöz, birader-i Mehmed, der-nefs-i m.	Bilal [bin] Şahbali, der-karye-i Balabanlı	Mustafa, birader-i İbrahim, der-karye-i Çok-Sekban	

Neferan: 13

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,560

Hınta: 4 mudd 420	Şair: 1 mudd 80	Alef: 3 mudd 180	Resm-i kettan: 1 kile 10	Resm-i yamakan 650
-------------------	-----------------	------------------	--------------------------	--------------------

s. 196-197

Müsellemler

İbrahim veled-i Sarıca	Kasım veled-i Ali	Memi veled-i Hamza	Nasuh veled-i Kasım
------------------------	-------------------	--------------------	---------------------

An-karye-i Çok-Sekban

Çiftlik

Zemin-i İlyas

Zemin-i Hacı Piri (?)

Zemin-i Rum-beğli

Yamakan

Mustafa bin Ali, der-karye-i Çok-Sekban	Yusuf bin Kasım, der-karye-i Müsellemler	Yusuf bin Hamza, der-karye-i Çok-Sekban	Haydar bin İbrahim, der-karye-i m.	Hasan, birader-i Mehmed, der-karye-i m.
---	--	---	------------------------------------	---

Ramazan bin Hamza, der-karye-i m., müselleme şud	Uveys bin İbrahim, der-karye-i m.	Şaban bin Ahmed, der-karye-i m.	Ali bin Mehmed, der-karye-i m.	
--	-----------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	--

Nefer: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,536

Hinta: 4 mudd, 4 kile 752	Şair: 1 mudd, 8 kile 112	Alef: 2 mudd, 3 kile 129	Oşr-i kettan: 1 kile 10
Kabluca: 6 kile 18	Oşr-i bağ 40	Resm-i kovan 25	Resm-i yamakan 450

Müselleme

Hamza veled-i Yusuf	Hızır veled-i İsa	Mahmud, atik-i Bayezid	Haydar veled-i İsa
---------------------	-------------------	------------------------	--------------------

An-karye-i Çok-Sekban

Zemin-i Yahya

Zemin-i Firuz

Yamakan

İlyas, atik-i Şahkulu, der-karye-i Çok-Sekban	Mustafa bin Abdullah, der-karye-i Karaca-Halil	Mahmud bin Abdullah, der-karye-i m.	Mehmed bin Yakub, der-karye-i Subaşı	Alagöz, atik-i Hayrüddin, der-karye-i Umurcı
Yusuf, atik-i Memi, der-karye-i m.	Ömer bin Hızır, der-karye-i Çok-Sekban	Durmuş [bin] Karagöz, der-karye-i Eğri-dere	Mahmud bin Abdullah, der-karye-i Çok-Sekban	Kasım bin İsmail, der-karye-i Subaşı

Nefer: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,288

Hinta: 3 mudd, 6 kile 528	Şair: 14 kile 56	Alef: 1 mudd, 18 kile 114	Oşr-i bağ 60
	Oşr-i kovan 30	Resm-i yamakan 500	

s. 198-199

Müselleme

Memi veled-i Tur Ali, ba-berat, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	İlyas veled-i Abdullah	İnebeği veled-i İvaz	Ishak veled-i Hüseyin
---	------------------------	----------------------	-----------------------

An-karye-i Çok-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Yusuf

Zemin-i Hasan

Yamakan

Mustafa bin Hızır, der-karye-i Çok-Sekban	Cafer bin Hacı İvaz, der-karye-i m.	Ali bin Hacı İvaz, der-karye-i m.	Veli, birader-i o, der-karye-i m.	Yusuf bin Karagöz, der-karye-i m.
Bayram bin Hüseyin, der-karye-i Arslancı	Bahş bin İlyas, der-karye-i Sekban	Ali bin Hayyat Anadolu, der-karye-i Kara-evlû	Eymirze bin Ahenger (?), der-nefs-i Çorlu	Hayyat Alagöz, der-nefs-i Çorlu

Nefer: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,325

Hinta: 3 mudd, 15 kile 600	Şair: 11 kile 44	Alef: 1 mudd, 17 kile 111	Öşr-i Kovan 30
	Öşr-i bağ ve bostan 40	Resm-i yamakan 500	

Müsellem

Yusuf veled-i Beşir	Turgud veled-i Hacı Ahmed, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Musa veled-i İsa	Pir Veli veled-i Beşir
---------------------	--	------------------	------------------------

An-karye

Zemin-i İsrail

Zemin-i Evhad

Yamakan

Memi bin İlyas, der-karye-i (?)	Ramazan [bin] Hamza, der-karye-i Çok-Sekban	Hamza bin Evhad, der-karye-i m.	Burhan bin Bayram, der-karye- i Alefli	Derviş Ali [bin] Ramazan, der-nefs- i Çorlu
Tayfur bin Yusuf, der-karye-i Çok- Sekban	Bayram bin Veli, der-karye-i Umurca	Süleyman bin Pir Veli, der-karye-i Çok-Sekban	Yusuf bin Abdullah, der- karye-i Balabanlı	

Nefer: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,308

Hinta: 3 mudd, 4 kile 512	Şair: 1 mudd 80	Alef: 3 mudd, 7 kile 201	Öşr-i Kettan: 7 kile 20
Öşr-i kovan 25	Öşr-i bağ 20	Resm-i yamakan 450	

s. 200-201

Müsellem

Şaban veled-i Ali, be-cay-i pedereş ki müteveffa şud	Hüseyin veled-i Musa	Hasan bin Yusuf	Hüseyin veled-i Eymir Gazi	Murad subaşı, an- yamakan-ı kadim, ber-muceb-i mektub-ı kadı-i Çorlu
--	-------------------------	-----------------	-------------------------------	--

An-karye-i Yakub-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Duman

Zemin-i Ali

Yamakan

Mustafa [bin] Ali, der-karye-i Yakublu, müsellem şud	Mustafa bin Abdullah, der- karye-i m.	Hüseyin bin Abdullah, der- karye-i Çenger	Karagöz, atik-i Ödül/Avdul	Yakub bin Ödül/Avdul, der- karye-i m.
İsa bin Mustafa, der-karye-i m.	Hasan [bin] Abdullah, der-nefs- i Çorlu	Turgud [bin] Abudllah, der- karye-i Yakublu,	Tanrıvermiş [bin] Timur, der-karye-i Umurca	

		müsellem şud, bermuceb-i mektub-ı kadı		
--	--	--	--	--

Nefer: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,539

Hinta: 4 mudd, 17 kile 776	Şair: 1 mudd, 7 kile 108	Alef: 3 mudd, 5 kile 195	Oşr-i Kettan: 1 kile 10
-------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	----------------------------

Resm-i yamakan
450

Müsellem

Hasan veled-i Hacı İvaz	Karagöz, atik-i Yusuf	Kaya veled-i Yunus, ba-berať, be-cay-i pedereş ki müteveffa	Eymir Dede veled-i Kaygusuz	Kürd Bali veled-i İnebeği
-------------------------	-----------------------	---	-----------------------------	---------------------------

An-karye-i Yakub-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Hüseyin

Zemin-i Menteşâ

Yamakan

Cafer, atik-i Abdurrahman, der-karye-i Yakublu	Ramazan [bin] Eymir dede, der-nefs-i Çorlu	Mustafa [bin] Dede, der-nefs-i m.	Abdi bin Yunus Hoca, der-karye-i Yakublu	Mustafa, atik-i Karagöz, der-karye-i Köprücülü
Ismail bin İshak, der-karye-i Çok-Sekban	Mustafa bin evrenos, der-karye-i Yakublu	Hasan bin Hacı İvaz, der-karye-i m.	Şirmerd bin Abdullah, der-nefs-i Çorlu	Kasım bin Abdullah, der-karye-i İsaca

Nefer: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,775

Hinta: 5 mudd, 15 kile 920	Şair: 2 mudd, 6 kile 184	Alef: 2 mudd, 17 kile 171	Resm-i yamakan 500
-------------------------------	-----------------------------	------------------------------	-----------------------

s. 202-203

Müsellem

Musa veled-i Süle	Kulfal veled-i Tayyib	Hacı Bayram veled-i Yusuf	İsa veled-i Süle
-------------------	-----------------------	---------------------------	------------------

An-karye-i Yakub-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Kulfal

Zemin-i İsa

Yamakan

Yar Mehmed bin Eymirze, der-karye-i Yakublu	Hersek Hasan, der-karye-i Çok-Sekban	Timur bin İsa, der-karye-i Yakublu	Durmuş bin İsa, der-karye-i m.	Yunus bin Abdullah, der-karye-i Karışdıran
Ali bin Kulfal, der-karye-i Yakublu	Ramazan [bin] Demür, der-karye-i Umurcı	Sülemyman bin Musa, der-karye-i m.	Kasım, damad-ı Musa, der-karye-i m.	Ismail, atik-i Seyfiv m.

Neferan: 10

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,825

Hınta: 5 mudd, 12 kile 904	Şair: 1,5 mudd 68	Alef: 3 mudd, 8 kile 204	Kablucu: 1 mudd, 13 kile 99
Öşr-i kettan: 2 kile 20	Öşr-i kovan 30	Resm-i yamakan 500	

Müsellem

Musa veled-i Dede, ba- berat, be-cay-i Bahşayış ki el-müteveffa	Nasuh veled-i Hamid, be-cay-i Davud el- müteveffa	Ali veled-i iskender	Gazi veled-i Iskender
---	---	----------------------	-----------------------

An-karye-i Kopuzcu-Sekban

Çiftlik, Musa köyün nısfı

Mezkur müsellemelerin ocaklarında Samed çiftlik Ahi köyün sınırına hükm olunub ve Mehmed çiftlik Hilmi Çelebi sınırına hükm olunmağın anlara yamak bedel Köpek Musa çiftlik nısf ile ziyade yamak verildi deyü defter-i atikde mukayyed olunmağın defter-i cedit de dahi vech-i meşruh üzere kayd olundu.

Yamakan

Abdi bin Hüseyin, der-nefs-i Çorlu	Hızır bin Uzun Yusuf, der-karye-i Kara-evlû	Ali, atik-i Hacı, der-karye-i Karlı	Hamza bin Abdullah, der-nefs- i Çorlu	Mahmud, atik-i Ramazan, der- karye-i Maksudlu
Davud bin Yakub, der-karye-i Muradlı	Ahmed bin İskender, der-nefs-i Çorlu	Bazarlı bin ali, der- karye-i Köprücü	Şaban [bin] Lutfi, der-karye-i Arslan- beğli	Musa bin Ali, der- karye-i Köprücü
Halil bin Şahi, der- nefs-i Çorlu	İsa Bali [bin] Hüseyin, der-nefs-i m.	Veli bin Şirmerd, der-nefs-i m.	Veli bin Kasım, der-karye-i Sipahi	Süleyman bin Abdullah, der-nefs- i Çorlu
Alagöz, atik-i Hacı, der-karye-i Muradlı	Hacı Mehmed, damad-ı Gerede, der-nefs-i Çorlu	Mumcu Mehmed bin Abdullah, der- nefs-i m.	Hüseyin bin Aydın, der-nefs-i m.	Mustafa [bin] Abdullah, der-nefs- i m.

Ahmed bin Kasım, der-karye-i Sipahi

Neferan: 21

Hasıl maa resm-i yamakan: 2,763

Hınta: 6 mudd, 18 kile 1,104	Şair: 17 kile 68	Alef: 7 mudd, 3 kile 429	Öşr-i kettan: 1 kile 10
Öşr-i kovan 90	Mercüme: 1 kile 12	Resm-i yamakan 1,050	

s. 204-205

Müsellem

Nesimi veled-i Mehmed	Hamza veled-i Bekir, ba- berat, be-cay-i Veliyüddin el-müteveffa	Hasan veled-i Hamza, ba-berat, be-cay-i pedereş el-müteveffa	İbrahim veled-i hayyat Hasan
-----------------------	--	--	---------------------------------

An-karye-i Kopuzcu-Sekban

Çiftlik

Zemin-i Nebi

Zemin-i Yunus

Yamakan

Eymir bin Hamza, der-karye-i Kara- evlü	Mansur bin Veliyüddin, der- karye-i Maksudlu	Yahya bin Veli, der-karye-i Umurcı	Cafer bin Yahya, der-karye-i m.	Sefer bin Hüseyin, der-karye-i Oruc Beğlü
Hacı Bali [bin] Bekir, der-karye-i Kara-evlü	İskender, atik-i Nasuh, der-karye-i Umurcı	Durmuş, atik-i Hayrüddin Bey, der-karye-i m.	Seferşah bin Hüseyin, der- karye-i m.	Şirmerd bin İskender Bey, der- karye-i m.

Süleyman bin Nebi, der-karye-i Maksudlu

Neferan: 11

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,213

Hınta: 3mudd, 1 kile 448	Şair: 10 kile 448 (?)	Alef: 2 mudd, 10 kile 135
Oşr-i kettan: 1 kile 10	Resm-i ağıl ve kışlak 3	Resm-i yamakan 550

Müselleman

Menteşe, birader-i Musa	Ali veled-i Durmuş, ba-berat, be-cay-i peder ki müteveffa şud	Naci veled-i Yakub	Durak veled-i Ayvalı, ba-berat, be-cay-i Bahşi ki müteveffa şud	Tatar Mehmed bin İsmail
----------------------------	--	--------------------	--	----------------------------

An-karye-i Yavaş Doğan

an-karye-i Yavaş Doğan zamime, ben-muceb-i defter-i atik

Zemin

Zemin-i Mürsel	Zemin-i Bahşi	Zemin-i Yakub	Zemin-i İbrahim	Zemin-i Nusret
----------------	---------------	---------------	-----------------	----------------

Yamakan

Ayvalı bin İlyas, der-karye-i Bey- İlyas	Şirmerd, atik-i Bahşayış, der- karye-i Doğancı	Ali bin Hayran, der-karye-i Çalı	Seyyid Ali bin Hacı, der-karye-i Bey-İlyas	Rezzak bin İbrahim, der-karye- i Çalı
Karagöz bin Abdullah, der- karye-i Hoca Aydın	Ferhad bin Hayran, der-karye-i Çalı, müselleman şud	İskender, atik-i Hasan, der-karye-i Sevindiklü	Malkoç bin Kubadin, der- karye-i Çalı	

Neferan: 9

Hasıl maa resm-i yamakan: 1,860

Anı'l-hınta ve gayrihi: 1,410 resm-i yamakan: 450

s. 206-207

Müselleman-ı liva-i Vize, liva-i mezbure müsellemleri kendü yamakları ile eşerler işbu Çingane sancağı ki eşmezler amma sabıkan Çingane sancağın yazan ümenayla yazub Çingane defterine kayd eylemeğin, ber-muceb-i defter-i köhne deftre-i cedide dahi Çingane defterine kayd olundu¹⁰⁰⁸.

¹⁰⁰⁸ Defterin tamamı 250 sayfa olup bundan sonraki kısmı Vize Müsellemlerine aittir.

EK-10. SÖZLÜK

Abd: Kul köle

Abık: Kaçmak

Ağıl vergisi: Kışlatmak ve kuzulatmak gayesiyle sürülerini herhangi bir sipahinin arazisine getiren ve etrafını çevirerek ağıl yapanlardan alınan vergi.

Arpalık: Osmanlı İmparatorluğu teşkilatında devlet tarafından, belli başlı idare ve saray adamlarına ve bir kısım yüksek rütbeli ilmiye ricâline, görevlerinde iken maaşlarına ilaveten, görevlerinden ayrıldıktan sonra ise emekli maaşı niteliğinde ayrılan tahsisat.

Arus: Gelin.

Asiyab: Değirmen.

Askerî: 1. Kelime anlamı asker sınıfından. 2. Vergiden tam muafiyete sahip askeri yada dini seçkinlere dahil bütün gruplar.

Avârız: Olağanüstü durumlarda ve savaş nedeniyle alınan vergi.

Bâzergan: Tüccar .

Be-cây: Yerine.

Bennak: Elinde tam yada yarım çift arazisi bulunmayan, kazanç sahibi olan evli reayaya denilirdi. Yarım çiftten daha az bir tasarruf eden reaya ekinli bennak, hiç arazi tassarruf etmeyen bennak ise caba bennak olarak adlandırılmış ve bulundukları yere göre değişmiştir. Bir reaya başka bir sipahi tımarına geldiğinde ilk 3 yıl için kışlak resmi verir, 3 yıldan fazla kalırsa ve çifte sahip olmuşsa, bennak resmi verirdi.

Berat: Üzerinde padişah tuğrası bulunan tevcih fermanı.

Bîve: Dul.

Caba: Elinde çiftlik olmayan, babasının yanında çalışan, bekâr ve fakir vergi mükellefidir.

Celep-keşan: İstanbul'a kasaplık koyun getirmekle görevli olan kimseler, hayvan tüccarı.

Cerime: Para cezası.

Cizye Vergisi: Gayrimüslim yetişkin erkeklerden alınan İslami baş vergisi.

Cüllah: Dokumacı.

Cürüm Ve Cinayet Resmi: Bir toprak dirliği dahilinde işlenen suçların koğuşturulması, suçluların bulunması ve cezalandırılması karşılığında nakti olarak alınan vergi.

Çift resmi: Topraktan alınan arazi vergisi. En az bir çiftlik miktarındaki araziyi işleyen köylüden senede bir defa bulundukları eyalete göre on akçeden elli akçeye kadar alınırdı.

Çiftlik: Bir çift öküzle işlenen ve yüzölçümü toprağın verimliliğine göre 60-80 ve 150 dönüm arasında değişen tarımsal işletme.

Çigit : Pamuk çekirdeği.

Defteri-i İcmal: Mufassal deftere dayanılarak hazırlanan ve devlet gelirlerinin kimler tarafından tasarruf edildiğini gösteren idari teşkilat, köy isimleri ve yıllık hasılat miktarlarını içeren defter.

Defter-i Köhne: Bir yerin ikinci kez tekrarlanan tahririnde önceki deftere verilen isim.

Defter-i Mufassal: Arazi tahrirlerini en ayrıntılı sonuçlarını belirten defter. İlgili bulunduğu bölgenin idari teşkilatı, arazi çeşitleri, köyleri, mezarları, ormanları, kışlakları ve diğer arazi çeşitleri ile bunların kime ait olduğu, arazisi tahrir edilen yerlerin re'ayası, gelir çeşitleri ve ödeyecekleri vergi miktarları ve vergiden muaf olanların kaydedildiği defter.

Deşt: Farsça sahra, ova.

Deştban: Ekin bekçisi .

Deştbanı Vergisi: Hayvanların verdiği zarardan dolayı sahibinden tazmin edilen bir vergi.

Deve göçü: Deve ayağı ile bir menzil, kulun kaçtığı yerden tutulduğu yere kadar olan mesafe.

Eflaklar: Çoğu göçer olan XV. Yüzyılda Osmanlı idaresi altında askeri ve diğer kamu hizmetleri için örgütlenmiş grub.

Elliciler: Yürük ve müsellemlerin sefere gitmeyip evde kalan, gidene ellişer akçe veren yamakları.

Eşkinici: 1. Seferli 2. Çingene, müsellem, yaya, yürük, tatar gibi askeri teşkilatlardan sefere katılanlar.

Feragat: Vazgeçme, el çekme.

Gebzan: Hristiyan.

Haddad: Demirci.

Hallâc: Pamuk, yün, yatak ve yorgan atan kimse.

Hasıl: Ürün, gelir, toplam.

Haymane: belli bir arazide devamlı ikamet etmeyen, çadır kurarak göçebe yaşayan taife.

Hayyat: Terzi, dikici.

Hınta: Buğday.

İhtida: Din değiştirme. İslam dinini yeni kabul edenler için kullanılan tabir.

İспенçe: Hristiyan ve yahudi halktan alınan ve Müslümanların verdiği çift resmine eşit olan vergidir. XV. ve XVI. Asırda defterlerde ve kanunnamelerde bu vergi genellikle 25 akçe olarak gösterilmektedir. Osmanlı öncesinde Sırbistan'da feodal beye baş vergisi.

Kaçgun: Sahibinden kaçan köle

Kaftanlık: Suç işleme potansiyeli göz önünde bulundurularak Niğbolu Vilayeti'nde bulunan Çingenelerden alınan vergi.

Kanlık :Kan parası, ceza olarak alınan para.

Kârhâne: İş yeri, i iş işlenen yer.

Karye: Köy.

Kesim Vergisi: Edirne , Filibe ve Sofya'da gayri meşru işle uğraşan Çingene kadınlarından alınan vergi.

Keyl: Ağırlık ölçüsü. 1 İstanbul kilesi = 25.656 kg.

Koru: Ormanlık alan.

Kökün Sökmek: Tımar sahibinin toprağında baltalarıyla yeni bir yer açmak.

Mahlut: Karışık.

Marîz: Marazlı, hasta, hastalıklı

Martolos: Balkanlarda çeşitli görevler verilen ve genel olarak da Hristiyanlardan oluşturulan askeri teşkilat.

Mudd: Ağırlık ölçüsü. 1 mudd=513.12 kg

Muhassıl: Miri vergileri toplamakla görevli kimseler.

Muştuluk: Müjdelik.

Mücerred: Bekar raiyyet anlamına gelen mücerred, bazı yerlerde vergiden muaf tutulurken bazı yerlerde iş ve kazanç sahibi olacak yaşa erişen bekarlardan 6 akçe mücerred resmi alınmıştır.

Müflis: İflas etmiş, parasız, züğürt.

Müsellem: 1. Vergiden muaf. 2. Askeri hizmet karşılığında çeşitli vergi muafiyetlerinden yararlanan askeri sınıf.

Nev-müslim: Yeni Müslüman olmuş kişi.

Nim Çift: Bir çiftlikten az yerde ziraat yapanların çalıştığı yer yarım çiftlik ise çift resminin yarısı kadar ödedikleri vergi.

Niyabet Vergisi: Cürüm cinayet resimleri, resm-i arus, yava ve kaçgun ve bu gibi asayiş görevleri içine alan olaylardan alınan bütün tazminat ve cerimelerdir.

Penbe: Pamuk.

Pir-i Fani: Pek zayıf ve yaşlı adam; Bir tarikatın ilk kurucusu; her meslek ve sanatın öncüsü.

Resm-i Ağnam: Ağnam koyun demek olan “ganem”in çoğuludur. Fakat bu vergi sadece koyunları içermez. Koyunların yanında, keçi, domuz, deveden alınan vergileri de içerirdi

Resm-i Arus: Gerdek resmi.

Resm-i Kışlak: Mîrîye ait olan mer’a, otlak, yaylak ve kışlaklarda, sürü sahiplerinin koyun ve büyükbaş hayvanlarını otlaklıklar için ödedikleri vergi.

Resm-i Yava: Kaybolup da bulunmuş olan hayvan ve kölenin sahibinden alınan vergi.

Resm-i Zemin: Yarım çiftlikten az arazi için dönüm üzerinden ödenen vergi.

Serrâc: (Arapça) At vesair hayvanlara eyer, yular, koşum gibi deri ve meşinden çeşitli eşya yapan ve satan sanatkâr. Halk arasında saraç şeklinde kullanılır.

Şair: Arpa.

Tımar: 1. Her türlü bakım. 2. Padişah beratıyla bağlanan bir geliri genellikle düzenli askerlik hizmeti vermek karşılığında devlet vergileri toplama hakkı. Bu vergilerin miktarı geleneksel olarak 20.000 akçenin altında olurdu.

Voynuk: Savaşçı, asker. Seferlerde ordunun ve vezirlerle devlet adamlarının atlarına bakmak, has, ahır ve çayır hizmetinde kullanılmak üzere Gayrimüslimlerden özellikle Bulgarlardan oluşturulan askeri sınıf.

Yava :Türkçe’dir ve yitik, meçhul anlamına gelir.

Yaya: 1. Piyade. 2. Ocak halinde örgütlenmiş askeri teşkilat.

Zeamet: 1. Askeri önderlik. 2. Padişah beratıyla subaşılıktaki tımarlı sipahilerin komutanına bağlanan gelir, genel olarak 20.000 ile 100.000 akçe arasında; subaşılık ile eşanlamlı.

Zemin: Ufak arazi parçası.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

Tapu Tahrir Defterleri (TTD)

BOA, TTD No: 120.

BOA, TTD No:170.

BOA, TTD No: 191

BOA, TTD No 206.

BOA, TTD No: 299.

BOA, TTD No: 370.

BOA, TTD No: 407.

BOA, TTD No: 416.

BOA, TTD No: 452.

BOA, TTD No: 700.

Mühimme Defterleri (MD)

BOA, MD. C.5, s.133, Hk.311.

BOA, MD. C.5, s.494, Hk.134.

BOA, MD. C.5/1, s.279, Hk.715.

BOA, MD. C.5/2, s.494, Hk. 1342.

BOA, MD. C.6, s.283, Hk. 815.

BOA, MD. C.6, s.46, Hk. 125.

BOA, MD. C.6, s.283, Hk. 817.

BOA, MD. C.6, s.286, Hk. 761.

BOA, MD. C.7, Hk. 3.

BOA, MD. C.7, s.2, Hk. 11.

BOA, MD. C.7, s.79, Hk. 215.

BOA, MD. C.7, s.317, Hk. 910.

BOA, MD. C.7, s.320, Hk. 920;

BOA, MD. C.7, s.450, Hk. 937.
 BOA, MD. C.7, s.586, Hk. 1649.
 BOA, MD. C.7, s.856, Hk.2344.
 BOA, MD. C.7, s.959, Hk. 2644.
 BOA, MD. C.7, s.969, Hk. 2644.
 BOA, MD. C.9, s.25, Hk. 67.
 BOA, MD. C.12, s.21, Hk. 43.
 BOA, MD. C.13, s.190, Hk. 1375.
 BOA, MD. C.14, s.847, Hk. 1303.
 BOA, MD. C.14, s.887, Hk. 1302.
 BOA, MD. C.14, s.887. Hk.1302.
 BOA, MD. C.19, s.133, Hk. 282.
 BOA, MD. C.19, s.190, Hk. 392.
 BOA, MD. C.19, s.190, Hk.392.
 BOA, MD. C.19, s.288. Hk.782.
 BOA, MD. C.21, s.171, Hk. 410.
 BOA, MD. C.22, s.132, Hk. 266.
 BOA, MD. C.22, s.304, Hk. 599.
 BOA, MD. C.23, s.115, Hk. 231.
 BOA, MD. C.23, s.149, Hk. 306.
 BOA, MD. C.24, s.185, Hk. 495.
 BOA, MD. C.24, s.324, Hk. 886.
 BOA, MD. C.27, s.336, Hk.803.
 BOA, MD. C.27, s.345, Hk. 828.
 BOA, MD. C.32, s.332, Hk.605.
 BOA, MD. C.35, s.20, Hk. 41.
 BOA, MD. C.35, s.20, Hk.41.
 BOA, MD. C.35, s.20. Hk.41.
 BOA, MD. C.35, s.8, Hk.13.
 BOA, MD. C.35, s.8, Hk.13.
 BOA, MD. C.35, s.8; Hk.13.
 BOA, MD. C.39, s.297, Hk.570.

BOA, MD. C.39, s.297, Hk.571.
 BOA, MD. C.40, s.152, Hk. 333.
 BOA, MD. C.42, s.27, Hk.196
 BOA, MD. C.42, s.240, Hk.747.
 BOA, MD. C.49, s.67, Hk. 217.
 BOA, MD. C.52, s.35, Hk.78.
 BOA, MD. C.52, s.286, Hk.761.
 BOA, MD. C.53, s.283, Hk. 817.
 BOA, MD. C.53, s.283. Hk.817.
 BOA, MD. C.58, s.82, Hk. 233.

Maliyeden Müdevver Defterler (MAD)

BOA, MAD. Hk. 967.
 BOA, MAD. Hk. 979.
 BOA, MAD. Hk. 2917.
 BOA, MAD. Hk. 3671.
 BOA, MAD. Hk. 5014.
 BOA, MAD. Hk. 15976.
 BOA, MAD. Hk. 16136.

Maliye Nezareti Cizye Katoloğu (ML.VRD.CMH)

BOA, ML.VRD.CMH. Hk.224.

Bab-ı Defteri Maden Mukaatası Kalemi (D.MMK.KBC)

BOA, D.MMK.KBC. 23768.
 BOA, D.MMK.KBC. 23769.
 BOA, D.MMK.KBC. 23771.

Hatt-ı Hümayun (HH)

BOA, HH. Hk. 16776,

BOA, HH. 9735,

BOA, HH. 9404.

Ruznamçe (Tımar ve Zeamet Tevcih ve Yoklama Defterleri)

Genel No: 417, Tarih: 1032

Kamil Kepeci (KP)

BOA, KP. Genel No: 6587, Özel No: 303.

BOA, KP. Genel No: 5174, Özel No: 9.

BOA, KP. Genel No: 5175, Özel No: 10.

BOA, KP. Genel No: 5197, Özel No: 32.

Cevdet Dahiliye

BOA, Cevdet Dahiliye. Hk. 14466.

BOA, Cevdet Dahiliye. Hk. 7019.

BOA, Cevdet Dahiliye. Hk. 8061.

Cevdet Saray

BOA, Cevdet Saray. Hk. 294.

BOA, Cevdet Saray. Hk. 2960.

BOA, Cevdet Saray. Hk. 3865.

BOA, Cevdet Saray. Hk. 4263.

İbnülemin Dahiliye

BOA, İbnülemin Dahiliye, Hk, 829.

BOA, İbnülemin Dahiliye, Hk. 2622.

KİTAPLAR

- Akdağ, Mustafa. **Türkiye'nin İktasadi ve İctimai Tarihi (1243-1453)**. C.1. İstanbul: Cem Yay., 1995.
- _____. **Türkiye'nin İktasadi ve İctimai Tarihi (1243-1453)**. C.2. İstanbul: Cem Yay., 1995.
- Akgündüz, Ahmet. **İslam Hukukunda ve Osmanlı Tatkibatında Vakıf Müessesesi**. Ankara: TTK, 1998.
- _____. **Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, Osmanlı Hukukuna Giriş ve Fatih Devri Kanunnameleri**. 1. Kitap. Birinci basım. İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1990.
- _____. **Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, II. Bayezid Devri Kanunnameleri**. 2. Kitap. Birinci basım. İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1992.
- _____. **Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, Kanuni Sultan Süleyman Devri Kanunnameleri**. 4. Kitap I. Kısım. İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1992.
- _____. **Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, Kanuni Devri Kanunnameleri**. 5. Kitap. Birinci basım. İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1992.
- _____. **Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri, Kanuni Devri Kanunnameleri**. 6. Kitap II. Kısım. İstanbul: Faisal Eğitim ve Yardımlaşma Vakfı Yay., 1993.
- Alpman, Nazım. **Başka Dünyanın İnsanları Çingeneler**. İstanbul: Ozan Yay., 1997.
- Altınay, Ahmet Refik. **Onuncu Asr-ı Hicrîde İstanbul Hayatı**. Hazırlayan : Abdullah Uysal. Ankara : Kültür Bakanlığı Yay., 2000.
- Altunan, Sema. **XVI. Ve XVII. Yüzyıllarda Rumeli Yörükleri ve Naldöken Yörük Grubu**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Eskişehir, 1999.
- Arayıcı, Ali. **Çingeneler**. İstanbul: Ceren Basım-Yayın, 1999.
- Arıkan, Zeki, **XV. ve XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı**. İzmir: 1988.

- Arslan, Hüseyin. **XVI. YY. Osmanlı Toplumunda Yönetim, Nüfus, İskân, Göç ve Sürgün.** Birinci basım. İstanbul: Kaknüs Yay., 2001.
- Atalay, Besim. **Divanü Lûgat-it –Türk Dizini.** Ankara: TTK, 1943.
- Atsız, Âşıkpaşaoğlu Tarihi. İkinci basım. İstanbul: M.E.B, 1992.
- Aynı Ali Efendi. (**Kanunname-i Âl-i Osman**) **Osmanlı Devleti Arazi Kanunları.** Çev: Hadiye Tuncer. Ankara: Tarım Bakanlığı Yay., 1962.
- Barkan, Ömer Lütfi. **XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğunda Ziraî Ekonominin Hukuki ve Mali Esasları , Kanunlar.** C.I. Birinci basım. İstanbul: İ. Ü. Edebiyat Fak. Türkiyat Enstitüsü Yayınları, 1943.
- _____. **Türkiye’de Toprak Meselesi, Toplu Eserleri I.** Birinci Basım. İstanbul: Gözlem Yay., 1980.
- _____. **Süleymaniye Camii ve İmareti İnşaatı (1550-1557).** C.I. Ankara: TTK, 1972.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. **370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rumeli Defteri (937/1530).** C.I, Ankara: 2001.
- Bayrak, Orhan. **Resimli Osmanlı Tarihi Sözlüğü.** İstanbul: İnkılâp Yay., 1999.
- Beldiceanu, Nicoară. **XIV. Yüzyıldan XVI. Yüzyıla Osmanlı Devleti’nde Tımar.** Çev: Mehmet Ali Kılıçbay. Birinci basım. Ankara: Teori Yay. 1985.
- Bercovici, Konrad. **The Story of The Gypsies.** London : 1929.
- Berger, Hermann. **Çingene Mitolojisi.** Çev: Musa Yaşar Sağlam. Ankara: 2000.
- Bostan, İdris. **Osmanlı Bahriye Teşkilatı: XVII. Yüzyılda Tersane-i Amire,** İstanbul: 1992.
- Cin, Halil. **Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması.** Üçüncü Basım. Konya: Selçuk Üniversitesi Huk. Fak. Yay., 1992.
- Çetin, Birol. **Osmanlı İmparatorluğu’nda Barut Sanayi 1700-1900,** Birinci Basım. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 2001.
- Devellioğlu, Ferit. **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat.** 10. Basım. Ankara: Aydın Kitabevi, 1992.
- _____. **Osmanlıca Türkçe Okul Sözlüğü.** İstanbul: 1983.
- Doğru, Halime. **XIII. ve XIX. Yüzyıllarda Rumeli’de Sağ Kolun Siyasi, Sosyal, Ekonomik Görüntüsü ve Kozluca Kazası.** Birinci basım. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay., 2000.

- _____. **XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı.** İstanbul: Afa Yay., 1992.
- _____. **XVIII. Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Görüntüsü.** Eskişehir : Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1995.
- _____. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Yaya - Müsellem –Taycı Teşkilatı, (XV. Ve XVI. Yüzyılda Sultanönü Sancağı).** Birinci basım. İstanbul: Eren Yay., 1990.
- Dündar, Fuat. **Nüfus Sayımında Azınlıklar.** İstanbul: Doz Yay., 1999.
- Ercan, Yavuz . **Osmanlı İmparatorluğunda Bulgarlar ve Voynuklar.** Ankara: TTK, 1986.
- _____. **Osmanlı Yönetiminde Gayri Müslimler- Kuruluştan Tanzimata Kadar Sosyal Ekonomik ve Hukûkî Durumları.** Birinci basım. Ankara: Turhan Kitabevi Yay., 2001.
- Eryılmaz, Bilâl. **Osmanlı Devleti'nde Gayrimüslim Teb'anın Yönetimi.** İzmir: Güçbirliği Yayıncılık, 1988.
- Evliya Çelebi **Seyahatnamesi.** İstanbul:1928, C.VIII., s.95.
- Evren, Burçak. **Osmanlı Esnafı.** İstanbul: Doğan Kitapçılık, 1999.
- Faroqhi, Suraiya. **Osmanlı'da Kentler ve Kentliler.** İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay., 1993.
- Feridun Emecen, **XVI. Asırda Manisa Kazası.** Ankara: TTK, 1989.
- Gencer, Ali İhsan. **Bahriye'de Yapılan İslahât Hareketleri ve Bahriye Nezareti'nin Kuruluşu (1789-1867).** İstanbul: İÜ. Edebiyat Fak. Yay., 1985.
- Gibbons, Herbert Adams. **Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu.** Çev: Ragıp Hulusi (Özdem). Birinci basım. Ankara: 21. Yüzyıl Yay., 1998.
- Güçer, Lüfi. **XVI. Ve XVII. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Hububat Meselesi ve Hububattan Alınan Vergiler.** İstanbul: İ.Ü. İktisat Fak. Yay., 1964.
- Gökbilgin, Tayyib. **Rumeli'de Yörükler ,Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan,** İstanbul: İ. Ü. Edebiyat Fak. Yay. No: 743, Osman Yalçın Matbaası, 1957.
- _____. **XV. ve XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası: Vakıflar – Mülkler – Mukataalar.** İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fak. Yayınları No: 508, Üçler Basımevi, 1952.
- Göyünç, Nejat. **XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı.** Ankara: TTK, 1991.
- Gromme, Francis Hindes. **Gypsy Folk-Tales.** London: Hurst and Blackett Ltd., 1899.

- Halliday, W.R. **Folklore Studies Ancient and Modern**. London: Methuen and Co Ltd., 1924,
- Hezarfen, Ahmet. 17. – 18. – 19. – 20. **Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde, Üretim, İstihdam, Ücretler ve Esnaf Örgütleri**. İstanbul: İstanbul Esnaf ve Sanatkârlar Birliği Yayınları, 1999.
- Hubbard, G. E. **The Day of the Crescent, Glimpses of old Turkey**. Cambirdge: 1920.
- Hütteroth-Abdülfeftah, **Historical Geograpy of Palestina Transjordan and Southern Syria in the Late 16th. Century**. Erlangen: 1977.
- _____. **Hicrî 835 Tarihli Sûret-i Defter-i Sancak-i Arnavid**. Ankara: TTK, 1987.
- İnalcık, Halil. **Osmanlı İmparatorluğu, Klasik Çağ (1300-1600)**. Çev. Ruşen Sezer. Üçüncü Basım. İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2003.
- İslamoğlu-İnan, Huricihan. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Köylü**. İstanbul: İletişim Yay., 1991.
- İstanbul Külliyyatı Projesi, İstanbul Ahkâm Defterleri, İstanbul Esnaf Tarihi 1**. Proje Yönetmeni: Ahmet Kal'a, Yay. Hazırlama Kurulu: Ahmet Tabakoğlu. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Merkezi, 1997.
- Kara, Cemile. **Osmanlı Devleti'nde Martolos Teşkilatı**. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: 2003.
- Karamursal, Ziya. **Osmanlı Mali Tarihi Hakkında Tetkikler**. İkinci basım. Ankara: TTK, 1989.
- Kazıcı, Ziya. **Osmanlılarda İhtisâb Müessesesi**. İstanbul: Oz Dizgi Matbaası, 1987.
- Kiel, Machiel. **Bulgaristan'da Osmanlı Dönemi Kentsel Gelişimi ve Mimari Anıtlar**. Çev: İlknur Kolay, Birinci Basım. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 2000.
- Koçi Bey Risalesi**. Çev: Zuhuri Danışman. İkinci basım. İstanbul: MEB, 1993.
- Kömürcüyan, Eremya Çelebi. **İstanbul Tarihi, XVII. Asırda İstanbul**. Çev: Hrand D. Andereasyan. İstanbul: İ. Ü. Edebiyat Fak. Yay., 1952.
- Köprülü Fuad. **Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu**. Üçüncü basım. Ankara: TTK, 1988.
- Kunt, Metin. **Sancaktan Eyalete 1550-1650 Arasında Osmanlı Ümerası ve İl İdaresi**. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yay. No.154., 1978 .
- Kütükoğlu, Mübahat S. **Osmanlı Belgelerinin Dili : Diplomantik**. İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve San'at Vakfı, 1994.
- Liegeois, Jean -Pierre. **Gypsies and Travellers**. Strasbourg : 1987.

Lal, Chaman. **Gipsies Forgotten Children of India**. Delhi:1962.

Lütfi Paşa. **Asafname**. İstanbul: 1326.

Mantran, Robert. **17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul, Kurumsal, İktisadi, Toplumsal Tarih Denemesi**. Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay- Enver Özcan. Ankara: TTK, 1990.

Martinez, Nicole. **Çingeneler**. Çeviren: Şehsuvar Aktaş. Birinci basım. İstanbul: İletişim Yay., 1992.

Marushiakova, Elena and Vesselin Popov. **Gypsies in the Ottoman Empire A Contribution to the History of the Balkans**. (İngilizceye Çev: Olga Apostolova). Bristol: Arrowsmith Ltd., 2001.

Mc Gowan, Bruce W. **Sirem sancağı Mufasssal Tahrir Defteri**. Birinci basım. Ankara: TTK, 1983.

Mehmed Süreyya. **Osmanlı Ünlüleri**. C.2. İstanbul : Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.

Mehmet Salahi. **Kamus-i Osmanî**. İstanbul: Mahmud Bey Matbaası, 1313.

Merçil, Erdoğan. **Türkiye Selçukluları'nda Meslekler**. Ankara: TTK, 2000.

Sertoğlu, Mithat. **Osmanlı Tarih Lûgatı**. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1986.

Orhonlu, Cengiz. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Derbend Teşkilatı**. İkinci basım. İstanbul: Eren Yay., 1990.

_____. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskanı**, Birinci basım. İstanbul: Eren Yay., 1987.

Öz, Mehmet. **XV-XVI. Yüzyıllarda Canik Sancağı**. Birinci Basım. Ankara: TTK, 1999.

Özkan, Ali Rafet. **Türkiye Çingeneleri**. Birinci basım. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.

Özkaya, Yücel, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Âyânlık**. Ankara: TTK, 1994.

Öztuna, Yılmaz. **Türk Musikisi Ansiklopedisi**, C.I. İstanbul: MEB, 1969.

Öztürk, Said. **Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı ve Tarihi Gelişimi**. Birinci basım. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yay., 1996.

Pakalın, M. Zeki. **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**. C.I, II, III, İkinci basım. İstanbul: M.E.B. Yay., 1971.

Paspati, Alexandre G. **Etudes Sur Ies Tchinghamianes ou Bohemiens De L'empire Ottoman**. Osnabrück.:1973.

- Raduşev, Evgeniy. **Argarnite İnstitutsii U Osmans Kata İmporiya Perz XVII-XVIII Vek.** Sofya: 1995.
- Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî.** İstanbul: Enderun Kitapevi, 1989.
- Şükûn, Ziya. **Farsça-Türkçe Lûgat.** C.I. İstanbul: 1944.
- Sertoğlu, Midhat. **Resimli Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi.** İstanbul: 1958.
- Starkie, Walter. **İn Sara's Tents.** London: 1953.
- Tabakoğlu, Ahmet. **1680-1750 Osmanlı Mali Tarihi.** Doktora Tezi, İstanbul: 1981.
- Taberî, **Milletler ve Hükümdarlar Tarihi.** Çev: Zakir Kadiri Ugan ve Ahmet Temir. C.I. İkinci basım. Ankara: MEB,
- Timur, Taner. **Osmanlı Toplumsal Düzeni.** Üçüncü basım. Ankara: İmge Kitabevi Yay. 1994,
- Türk Ansiklopedisi,** Ankara: 1971.
- Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük.** C.I. / II. Ankara: 1988.
- Türkdoğan, Orhan. **Etnik Sosyoloji.** Birinci basım. İstanbul: Timaş Yay., 1997.
- Üçok, Coşkun ve Ahmet Mumcu. **Türk Hukuk Tarihi.** Altıncı Baskı. Ankara: Savaş Yay. 1987.
- Ünal, Mehmet Ali. **Osmanlı Müesseseleri Tarihi,** İkinci basım. Isparta: Kardelen Kitabevi, 1998.
- Uzuçarşılı, İsmail Hakkı. **Osmanlı Tarihi.** C.I. Ankara: TTK, 1984.
- _____. **Osmanlı Tarihi.** C.II. Ankara: TTK, 1988.
- _____. **Osmanlı Tarihi.** C.III/I. Ankara: TTK, 1988.
- _____. **Osmanlı Tarihi.** C.III/II. Ankara: TTK, 1988.
- _____. **Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı.** Ankara: TTK, 1984.
- _____. **Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları.** C. I, Ankara: TTK, 1942.
- Bahaeddin Yediyıldız, **Ordu Kazası Sosyal Tarihi 1455-1613.** Birinci basım. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 1985.
- Zillioğlu Evliya Çelebi. **Evliya Çelebi Seyahatnamesi,** Sadeleştiren: Mümin Çevik. C. 10. İstanbul : Üçdal Neşriyat, 1984.

MAKALELER ve BİLDİRİLER

Abdülkadir Özcan. “Çeribaşı”, **DİA**, C.VIII:270-272.

Adanır, Fikret. “XIX. Yüzyıl Balkan Milliyetçiliğinin Sosyo-Ekonomik ve Politik Ortamı”, **Tarih ve Milliyetçilik I. Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler**, (30 Nisan-2 Mayıs 1997), Mersin: 1999.

Aktan, Coşkun Can. “Osmanlı Tımar Sisteminin Mali Yönü”, **Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı**. C.I. S.52: 69-78. (Şubat 1988). İstanbul: 1988.

Aktepe, M. Münir. “XIV. Ve XV. Asırlarda Rumeli’nin Türkler Tarafından İskânına Dair”, **Türkiyat Mecmuası**. C.X: 299-312, İstanbul: 1953.

_____. “Osmanlılar’ın Rumeli’nde İlk Fetihleri ; Çimbi Kal’ası”, **İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**. C.I, S.1-2: 283-306, İstanbul: 1950.

Alpman, Nazım. “Çingene Kongresinin Ardından”. **Akşam**, 20 Nisan 2003.

Alus, Sermet Muhtar. “Eski İstanbul’da Çingeneler”, **Tarih ve Toplum**, S. 137: 31-33, İstanbul: İletişim Yay., 1995.

Altınöz, İsmail Haşim. “Osmanlı Toplumunda Çingeneler”, **Tarih ve Toplum**. S. 137: 22-29. İstanbul: İletişim Yay., 1995.

Altunhan, Sema. “XVIII. Yüzyılda Silistre Eyaleti’nde Haberleşme Ağı : Rumeli Sağ Kol Menzilhaneleri”, **5-6 Ekim XIII. Yüzyılın Sonlarında ve XX. Yüzyılın Başlarında Osmanlı İmparatorluğu’nun Balkan Eyaletlerinin Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Durumu Sempozyumu’nda Sunulan Bildiri**. Sofya: 2001.

Anhegger, Robert. “Martoloslar Hakkında”, **Türkiyat Mecmuası**, C. VII-VIII, Cüz I: 282-320, 1940-1942, İstanbul: 1942.

Arıkan, Zeki. “Hamit Sancağı’nda Çift Resmi”, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, C.I, İzmir: 1983, s.36.

Armağan, A. Latif. “ Osmanlı Devleti’nde Konar-Göçerler ”, **Osmanlı Ansiklopedisi**. C.4 : 142-149. Ankara : Yeni Türkiye Yay., 1999.

Aytekin Gezici ve Fatih Karaçal. “Conoların Evi Yandı Mahalleli Alkış Tuttu”. **Zaman**, 13 Mart 2002.

Aytekin Gezici. "Esmer Vatandaşın Adı Çok...", **Zaman**, 13 Mart 2002.

Barkan, Ö. Lütfi. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Hareketi Olarak Sürgünler", **İktisat Fak. Mecmuası**. C. 15:209-237, (Ekim 1953-Temmuz 1954). İstanbul: 1955.

_____. "Edirne Civarındaki Bazı İmarat Tesislerinin Yıllık Muhasebe Bilançoları", **Belgeler**. I/2.1964,

_____. "Avarız", **İslam Ansiklopedisi**, C.1:13-14.

_____. "Çiftlik", **İslam Ansiklopedisi**, C.3: 393-397.

_____. "Öşür", **İslam Ansiklopedisi**, C.9, s.482-488.

_____. "Tımar", **İslam Ansiklopedisi**, C.12/1, s.286-333.

_____. "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", **Türkiyat Mecmuası**, C.X: 3-26, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, 1953.

_____. "Türkiye'de İmparatorluk Devrinde Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri", **İ. Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası**, C.II, S.1:20-59 İstanbul: 1940.

_____. "XV. ve XVI. Asırlarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Toprak İşçiliğinin Organizasyon Şekilleri ve Ortakçı Kullar", **İ. Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası**, C. XVII, S. 1-4: 193-347, İstanbul:1955-1956.

_____. "XVI. Asrın Sonunda Bazı Büyük Şehirlerde Eşya ve Yiyecek Fiyatlarının Tesbit ve Teftişi Hususlarını Tanzim Eden Kanunlar", **Tarih Vesikaları**, C.I, S. 1-6: 326-341, Haziran 1941-Mayıs 1942.

_____. "XVI. Asrın Sonunda Bazı Büyük Şehirlerde Eşya ve Yiyecek Fiyatlarının Tesbit ve Teftişi Hususlarını Tanzim Eden Kanunlar", **Tarih Vesikaları**, C.IX, S. 7-12: 168-177, Haziran 1942-Mayıs 1943.

Becker, C.H.. "Cizye", **İslam Ansiklopedisi**, C. 3:199-201.

Beldiceanu-Steinherr, İrene. "Bitinya'da Gayri Müslim Nüfus", **Osmanlı Beyliği (1300-1389)**, Çev: Gül Çağalı Güven, İsmail Yerguz, Tülin Altınova. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.,1997.

Denny, J. "Sancak", **İslam Ansiklopedisi**. C.10:186-189.

Dingeç, Emine. "1259 / 1843 yılı Cizye Defterine Göre Silistre Kazası Çingeneleri", **15. Ciepo Sempozyum Bildirisi**. Londra: 8-12 Temmuz 2002.

- Dirimtekin, Feridun. "Muasır Bizans Kaynaklarına Göre Osmanlıların Rumeli'ye Geçiş ve Yerleşimleri" **VII. Türk Tarih Kongresi, Bildiriler**, C.II: 577-580, Ankara: 1970.
- Doğru, Halime. "Rumeli'de Celep-keşanlar", **XIII. Türk Tarih Kongresi Ankara 4-8 Ekim 1999**. Ayı basım: 1675-1690, Ankara: TTK, 2002.
- _____. "Osmanlı Devleti'nde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş ve Bir Nüfus Yoklama Defteri Örneği", **Anadolu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C.I, S.2: , Eskişehir: 1989.
- Duygulu, Melih. "Çingeneler", **İstanbul Ansiklopedisi**. C.III: 514-516.
- _____. "Türkiye Çingenelerinde Müzik", **Tarih ve Toplum**. S. 137:38-41, İstanbul: İletişim Yay.,1995.
- Dündar, Hacıpoğlu. "Çingeneler ve Çengilik", **Folklor Doğru**. S.21: 5-12. İstanbul: Şubat 1972.
- Emecen, Feridun. " XVI. Asırda Balkanların Kuzeydoğu Kesiminde İskân Tipleri ve Özellikleri Hakkında Bazı Notlar", **V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi, Tebliğler**. 543-550. İstanbul : 1989.
- Emre, Akif. "Balkanlar'daki Osmanlı Varlığı", **Çerçeve**, 700. Yılında Osmanlı Dünyası. Özel Sayı, Yıl:8, Sayı 25.
- Enciclopedia Italiana**, "Zingari". C.XXXV: 956-960, Milano: 1937.
- Ercan, Yavuz. "Osmanlı Askeri Kuruluşlarından Voynuk Örgütü" , **Birinci Askeri Tarih Semineri, Bildiriler II**:109-125. Ankara: Genel Kurmay Basımı, 1983.
- Ergenç, Özer. „Osmanlı Merkez Askerinin Nitelik ve Fonksiyonları Üzerine“, **I. Askeri Tarih Semineri, Bildiriler, II**: 73-83. Ankara: 1983.
- Faroqhi, Suraiya. "İstanbul'un İaşesi ve Tekirdağ-Rodoscuk Limanı (16.-17. Yüzyıllar)", **ODTÜ Gelişme Dergisi**. Özel sayı:139-154. 1978-1979.
- Fekete, L. "Türk Vergi Tahrirleri", **Belleten**, Çev: Sadrettin Karatay, **Belleten**, C. XI / 42: 299-328, Ankara: 1947.
- Gazimihal, Mahmut R. "İstanbul Muhasaralarında Mihailoğulları ve Fatih Devrine Ait Bir Vakıf Defterine Göre Harmankaya Malikânesi", **Vakıflar Dergisi**. S.4: 125-138. Ankara :1958.
- Gökbilgin, M. Tayyib. "15. ve 16. Asırda Eyalet-i Rum" , **Vakıflar Dergisi**. C.VI , s.50.

- _____. "Nahiye", **İslam Ansiklopedisi**. C.9: 37-39.
- _____. "Sipahi", **İslam Ansiklopedisi**. C.10: 691.
- _____. "Kanuni Sultan Süleyman Devri Başlarında Rumeli Eyaleti, Livaları, Şehir ve Kasabaları", **Belleten**, C.XX: 247-, Ankara: 1956,
- _____. "Çingeneler", **İslam Ansiklopedisi**, C.3: 420-427.
- _____. "Arpalık", **İslam Ansiklopedisi**, C.1:592-595.
- Göyünç, Nejat. "Osmanlı Ceza Hukuku ile İlgili Belgeler", **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**, C.I, Sayı: 3, İstanbul: 1967.
- _____. "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı (Tanzimat'a Kadar)", **Osmanlı Ansiklopedisi, (Teşkilat)**, C.6:77-87, Ankara: Yeni Türkiye Yay., 1999.
- _____. "Hane Deyimi Hakkında" **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**. C.XXXII:331-348. (İstanbul:1979).
- Hallaçoğlu, Yusuf. "XVI. Yüzyılda, Sosyal, Ekonomik ve Demografik Bakımdan Balkanlar'da Bazı Osmanlı Şehirleri", **Belleten**, C.LIII (S.207-208): 637-681 Ayırbaşım, s.642, Ankara: 1989.
- _____. "Kuruluşundan Günümüze Bulgaristan'da Türk Nüfusu", **V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi, Tebliğler**: 505-513. İstanbul : 1989.
- Irmak, Yunus. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Martolos Teşkilatı Hakkında Bir Çalışma", **Türk Dünyası Araştırmaları**. S.63: 185-190, İstanbul, 1989.
- İnalçık, Halil. "Stefan Duşan'dan Osmanlı İmparatorluğuna", **Fatih Devri Üzerine Tetkikler ve Vesikalar**, I: 154-156, Ankara: TTK, 1954.
- _____. "Rumeli", **İslam Ansiklopedisi**, C.9: 767-773. İstanbul: 1964.
- _____. "Adaletnameler", **Belgeler**, II/3-4, Ankara: 1965.
- _____. "Çift -Hane Sistemi" **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1300-1600**. Çev: Halil Berktaş. C.I: 187-199, İstanbul: 2000.
- _____. "Osmanlılarda Raiyyet Rûsûmu", **Belleten**, C. XXIII, S.92: 595-610, Ankara: 1959.
- İnbaşı, Mehmet. "Yeni Belgelerin Işığında Rumeli Yörükleri", **Osmanlı Ansiklopedisi**, C.4: 151-169. Ankara: Yeni Türkiye Yay., 1999.
- İpşirli, Mehmet. "XVI. Asrın İkinci Yarısında Kürek Cezası ile İlgili Hükümler", **İstanbul Üniv. Ed. Fak.**, S.12: 203. İstanbul: 1982.
- Keil, Machiel, "Filibe", **DİA**. C. XIII: 80.

———. “Dimetoka”, **DİA**, C.IX:305-308.

Keser, Bilge. “Geri Hizmet Kıtaları”, **Osmanlı Ansiklopedisi, (Teşkilat)**, C.6: 598-602, Ankara: Yeni Türkiye Yay., 1999.

———. “Osmanlı Devletinde Martolos Teşkilatı”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, S.12:267-275, Erzurum: 1999.

Kılıç, Orhan. “ XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti’nin Eyalet ve Sancak Teşkilatlanması”, **Osmanlı Ansiklopedisi, (Teşkilat)**, C.6:89-109:, Ankara, 1999.

Kireklo, Gül. “Çingeneler Zamanı“. **Akşam**, 11 Mayıs 2003.

Koloğlu, Orhan. “Paspati’nin Çingeneleri”, **Tarih ve Toplum**, S. 137: 60-61, İstanbul: İletişim Yay., 1995,

Köse, Ali. “İhtidâ”, **DİA**, C.XXI: 554-558, İstanbul: 2000.

Kunt, Metin. “Tuna’dan Kızılırmak’a”, **Türkiye Tarihi, Osmanlı Devleti**, C.2:43-54 İstanbul: Cem Yayınevi, 1991.

———. “Çözülüş ve Yeniden Diriliş: Devlet ve Toplum”, **Türkiye Tarihi, Osmanlı Devleti**, C.2:55-66. İstanbul: Cem Yayınevi, 1991.

Kut, Turgut. „Hay-Poşalar Hakkında Bir Not“, **Tarih ve Toplum**. S. 203: 65. (Kasım 2000).

McGowan, Bruce. “Food Supply and Taxation on the Middle Danube (1568-1579)”, **Archivum Ottomanicum**. I: 139-196 (1969).

Mantran, Robert. “XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti: İstikrar mı Gerileme mi?”, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**, Çev: Server Tanilli, C. 1: , İstanbul: 1995.

Mardin, Ebü'l-Ula. “Haraç“, **İslam Ansiklopedisi**, C.5: 222-224, İstanbul:

Nagata, Yuzo. “16. Yüzyılda Manisa Köyleri”, **İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fak., Tarih Dergisi**. S.32: 731-758. İstanbul: 1979.

Nedkoř, Boriss Christoff. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Cizye”, **Belleten**, Çev: Şinasi Altundağ. C.VIII, S. 32: 599-652, Ankara: 1944.

Ocak, Ahmet Yaşar. “Zaviye”, **VD**. C.XII: Ankara : 1975.

Onur, Oral. “Çingeneler”, **Tarih ve Toplum**. S. 137: 16-21. İstanbul: İletişim Yay.,1995.

Osman, Rifat. “Edirne Evkâf-ı İslamiyye tarihi ve Camiler ve Mescitler”, **Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları**. Ankara: 1999.

- Önder, Nabey. "Çingeneler ve Bir Travay", **Folkloru Doğru**, S.41:22-25, İstanbul: 1975.
- Özel, Oktay. "XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Toplumunda Hariç Raiyyet", **Türk Dünyası Araştırmaları**. C.II. S.43: 159-171. (Ağustos 1986). İstanbul: 1986.
- Özgüzel, Seyfi. "Karavan Sakinleri ve Çingenelerin Eğitim Durumları", **I. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları Sosyo – Kültürel Yapısı Sempozyumu Bildirileri**. (25-26 Nisan 1994 Antalya), Ankara : 1996.
- Pılaha, Selami ve Yaşar Yücel, "Le Code (Kanunname) de Selim I (1512-1520) Et Certaines Autres Lois de La Deuxieme Moitie Du XVI Siecle , (Tıpkı basımı ile birlikte) I. Selim Kanunnamesi ve XVI. Yüzyılın İkinci Yarısının Kimi Kanunları", **Belgeler**, XII/16 : 1-49, Ankara : TTK, 1987.
- Sakaoğlu, Necdet. "Kırklareli'nde Gelenek Bolluğu Kakava Bayramı", **Tarih ve Toplum**. S. 137: 34-38. İstanbul: İletişim Yay.,1995.
- Salihlioğlu, Halil. "Onbeşinci Yüzyılın Sonu İle Onaltıncı Yüzyılın Başında Bursa'da Kölelerin Sosyal ve Ekonomik Hayattaki Yeri", **ODTÜ Gelişme Dergisi**. (1979-1980) Özel Sayı: 66-138.
- Sarkis Seropyan, "Hay-Poşalar", **Tarih ve Toplum**. S. 202: 21-25, (Ekim 2000).
- Savaş, Saim. "Osmanlı Dönemi Zaviyeleri Üzerine Bazı Değerlendirmeler", **Osmanlı**. C.4. (Ankara: Yeni Türkiye Yay., 1999).
- Selami Pulaha- Yaşar Yücel, "I. Selim Kanunnamesi (1512-1520) ve XVI. Yüzyılın İkinci Yarısının Kimi Kanunları", **Belgeler**, XII/16: Ankara, 1988.
- Strayer, J. R. "Gypsies", **Dictionary of the Middle Ages**, VI/40, New York:1985.
- Sümer, Faruk. "XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irak'ta Yaşayan Türk Aşiretlerinde Umumi Bir Bakış ", **İ. Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası**, C.II, nr: 1-4, İstanbul: 1950.
- Şahin, İlhan. "Tımar sistemi Hakkında Bir Risale", **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Tarih Dergisi**. S.32: 905-935, İstanbul: 1979.
- _____. "Eski Zağra", **DİA**. C.XI:394-396.
- Şentürk, M. Hüdaî. "Rumeli'de İskan Siyaseti ve Neticeleri", **Belleten**. LVII/218'den ayrı basım, Ankara: 1993.
- Şerifgil Enver M. "İstabl-ı Amire Voynukları", **Türk Dünyası Araştırmaları**, S.14: 137-147, İstanbul: 1981.

- _____. "Rumeli Eyaleti'nde Çingeneler", **Türk Dünyası Araştırmaları**. Aralık 1981, S.15: 117-144, İstanbul: 1981.
- _____. Rumeli'de Eşkinici Yürükler, **Türk Dünyası Araştırmaları**, Haziran 1981, C.2 /12: 64-80, İstanbul: 1981.
- Tanoğlu, Ali. "Ziraatimizin Coğrafi Karakterleri ve Başlıca Meseleleri", **İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası**, IV/4, İstanbul: 1943.
- Türkay, Cevdet. "Osmanlı İmparatorluğunda Vergi", **Belgelerle Türk Tarihi Dergisi**. C.X., S.56: 16- 22. (Mayıs 1972).
- Uras, Esat, "Poşalar: Elekçi Çingeneler hakkında Etnografik ve Sosyolojik Bir Etüd", **Çığır**, S.180: 163-165; (Kasım 1947).
- Uzuçarşılı, İsmail Hakkı. "Evrenos", **İslam Ansiklopedisi**, C.4., s. 414-419, İstanbul: 1948.
- _____. "Kanun-ı Osmanî Mefhûm-ı Defter-i Hakanî" **Belleten**, C. XV: 391. Ankara: 1951,
- Vasić, Milan. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Martoloslar ", **İstanbul Üniversitesi Edeb. Fak. Tarih Dergisi**, S.31: 47-64, İstanbul: 1978.
- Veinstein, Gilles. "Büyüklüğü İçinde İmparatorluk", **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi**. Çev: Server Tanilli, C.I, İstanbul: 1995.
- Yavuz, Ercan, "Osmanlı Askeri Kuruluşları'ndan Voynuk Örgütü", **Birinci Askeri Tarih Semineri, Bildiriler II**: 109-125. Ankara: Genel Kurmay Bsm, 1983.
- Yediyıldız, Bahaeddin. "Vakıf", **İslam Ansiklopedisi**.
- Yinanç, Refet. "Arşivlerdeki Tahrir ve Evkaf Defterlerine Göre Bulgaristan'da türk Varlığı", **Bulgaristan'da Türkler Semineri II**:13-18. Ankara: Ankara Ü. Rektörlüğü Yay. No: 96, 1986, s.16.
- Yücel, Yaşar. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Desantralizasyona Dair Genel Gözlemler", **Belleten**. C.38, S.152: 657-708. Ankara: 1974.